

Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!

LENIN

TEOKSET

39

JULKAISTAAN
VKP(b):n IX EDUSTAJAKOKOUKSEN
JA SNTL:n NEUVOSTOJEN
II EDUSTAJAKOKOUKSEN
PÄÄTÖKSEN PERUSTEELLA

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА
при ЦК КПСС

В. И. ЛЕНИН

СОЧИНЕНИЯ

Издание четвертое

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА

NKP:n KK:n MARXISMIN-LENINISMIN
INSTITUUTTI

V. I. LENIN

TEOKSET

*Suomennos neljännestä
venäjänkielisestä painoksesta*

KUSTANNUSLIIKE EDISTYS
MOSKOVA — PETROSKOI

V. I. L E N I N

39
OSA

Imperialismi-viikkot

ESIPUHE

V. I. Leninin Teosten neljännen painoksen kolmanteenkymmenenteen yhdeksänteen osaan sisältyvät „Imperialismi-vihkot”, jotka ovat alustavaa aineistoa vuoden 1916 alkupuolella kirjoitettua teosta „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” varten. Tässä klassillisessa teoksessaan Lenin teki ensimmäisen kerran syvällisen ja kaikinpuolisen analyysin kapitalismin korkeimmasta vaiheesta, joka alkoi XIX ja XX vuosisadan vaihteessa. Hän osoitti, että imperialismi on kapitalismin perusominaisuuksien kehittymisen ja säilymisen tulos, että sen pohjimmaisena perustana, taloudellisena olemuksena on monopolien herruus, että imperialismi on kapitalismin viimeinen vaihe. Lenin todisti kumoamattomasti, että erotukseksi esimonopolistisesta kapitalismista, jolloin kapitalismi kehittyi vielä nousevaa linjaa, monopolistinen kapitalismi on loismaista, mätänevää ja kuolevaa kapitalismia, jolloin kaikki kapitalismin ristiriidat ovat kärjistyneet äärimmilleen, minkä jälkeen alkaa sosialistinen vallankumous.

Leninin imperialismiaiheisen teoksen maailmanhistoriallinen merkitys on siinä, että teoksessa perustellaan taloustieteen pohjalta uutta oppia sosialistisesta vallankumouksesta. Lähtemällä imperialismista tekemästään marxilaisesta analyysistä ja nojaamalla löytämäänsä imperialismiin kaudelle ominaisen kapitalististen maiden taloudellisen ja poliittisen kehityksen epätasaisuuden lakiin Lenin todisti tieteellisesti, että monopolistisen kapitalismin aikakaudella sosialistinen vallankumous ei voi voittaa samanaikaisesti kaikissa tai useimmissa sivistysmaissa ja että on täysin mahdollista ja väistämätöntä, että sosialismi voittaa

aluksi muutamassa tai jopa yhdessä erillisessä maassa. Leninin oppi sosialistisesta vallankumouksesta on valtava lisä marxilaisuuden aarteistoon, se antaa kaikkien maiden työväenluokalle selvän ja tarkan ohjelman, miten sen on taisteltava vapautuakseen imperialismista ja viedäkseen sosialismin voittoon. Käytännön kokemus — proletaariset vallankumoukset Venäjällä, Kiinassa ja muissa Euroopan ja Aasian maissa, joista nykyinen sosialistinen maailmanjärjestelmä muodostuu — on vahvistanut Leninin sosialistisesta vallankumouksesta esittämän opin mahtavan voiman ja elinkykyisyyden.

Leninin teos „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” on jättiläismäisen ja voimia vaatineen työn tulos. Siitä ovat vakuuttavana ja havainnollisena todistuksena tässä osassa julkaistut Leninin „Imperialismi-vihkot”, joissa on runsasta ja monipuolista alustavaa aineistoa mainittua teosta varten. Kuten tunnettua Marx käytti perusteoksensa „Pääoman” luomiseen valtavan määrän tosiasia-aineistoa. Myös Lenin luki ja käsitteli suunnattoman määrän mitä erilaisimpia kysymyksiä koskevaa aineistoa tutkiessaan uuden historiallisen aikakauden kapitalismia. Teoksensa „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” kirjoittamiseen Lenin käytti satoja kirjoja, tutkielmia, brošyyreja, aikakaus- ja sanomalehdissä julkaistuja artikkeleja, tilastokokoelmia, pääasiallisesti vieraskielisiä. Leninin „Imperialismi-vihkoissa” on otteita 148 teoksesta (m.m. 106 saksankielisestä, 23 ranskankielisestä, 17 englanninkielisestä ja 2 venäjännettystä teoksesta) ja 232 artikkelista (niistä saksankielisiä 206, ranskankielisiä 13 ja englanninkielisiä 13), jotka oli julkaistu 49 eri aikakausjulkaisussa (34 saksankielisessä, 7 ranskankielisessä ja 8 englanninkielisessä).

Jos kohta „Imperialismi-vihkot” eivät olekaan mikään lopullinen teos, niillä on kuitenkin hyvin suuri tieteellinen arvo ja ne merkitsevät tärkeää panosta marxilaisen kansantaloustieteen kehityksessä. „Vihkoissa” oleva mitä runsain aineisto auttaa monopolistisen kapitalismin syvällistä tutkimista, avartaa ja selittää Leninin teoksen „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” perusajatuksia.

„Imperialismi-vihkojen” suuri tieteellinen ja tiedollinen merkitys on siinä, että niistä käy ilmi Leninin tutkimustyö, hänen tieteellisessä tutkimustyössään käyttämänsä menetelmät, se, miten hän käsittelee tutkimusaineistoa, taloudellisia

ja historiallisia tosiasioita ja tilastotietoja, niistä selviävät Leninin erittelymenetelmät ja työtavat. Varsin mielenkiintoista on alustava aineisto, josta ilmenee, miten Lenin teki teoksensa „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” suunnitelmaa alkaen ensimmäisestä hahmotelmasta (aiheen käsittelyjärjestyksestä) ja likipitäisestä ongelmien luettelemisesta ja päätyen laajaan tutkimusohjelmaan ja teoksen yksityiskohtaiseen jäsentelyyn aina kunkin luvun sisällön seikkaperäistä esittelyä myöten (ks. tätä osaa, ss. 91, 175—177, 206—219).

„Imperialismi-vihkoissaan” Lenin seuraa hyvin tarkasti, miten syntyvät ja kehittyvät monopolistisen kapitalismin tärkeimmät ja tunnusomaisimmat piirteet: tuotannon ja pääoman keskittyminen, joka on kehittynyt niin pitkälle, että on syntynyt monopoleja, jotka esittävät ratkaisevaa osaa talouselämässä; pankkipääoman ja teollisuuden yhteensulautuminen ja finanssioligarkian muodostuminen; pääoman vienti, joka erotukseksi tavaroiden viennistä on saanut erikoisen tärkeän merkityksen; kapitalistien kansainvälisten monopolilyhtymien muodostuminen; maapallon alueellisen jaon loppuunsaattaminen suurimpien kapitalististen valtojen kesken ja näiden välinen taistelu maailman uudesta jaosta; kapitalismin loismaisuuden ja mätänemisen lisääntyminen. Lenin osoittaa, että imperialismille on luonteenomaista finanssipääoman ja monopolien kaikkivalta ja mah-tivoima, että imperialismin poliittisena erikoisuutena on taantumus kautta koko linjan. Laajan tosiasia-aineiston perusteella hän paljastaa imperialismin syvät ristiriidat.

Lenin käyttää siihen kaikkia saatavissa olevia maailman kirjallisuudessa esiintyviä lähdeteoksia, joiden aihepiiriin kuuluu taloustiede ja tekniikka, uusimman ajan historia ja maantiede, valtio-oppi ja diplomatia, työväenliike ja kansallinen vapausliike monopolistisen kapitalismin kaudella. Yksikään maa, yksikään kansantalouden tai yhteiskunnallis-poliittisen elämän ala ei jää huomion ulkopuolelle. Lenin tutkii huolellisesti niin kapitalististen maiden tärkeimpiä kehitystendenssejä valaisevia solideja taloustieteellisiä ja historiallisia monografioita kuin myös eri kysymyksille omistettuja pieniä aikakaus- ja sanomalehtiartikleja. Lukuisten ja moninaisten lähdeteosten kriittillisen tutkimisen tietä Lenin valmistelee kestäväää pohjaa, kerää lukuisan määrän luotettavia tietoja (asia- ja numerotietoja)

imperialismia koskevien teoreettisten väitteidensä ja johtopäätöstensä kaikinpuolista perustelua varten.

Kapitalismin monopolistista kehitysvaihetta tutkiessaan Lenin perehtyy monenlaisiin lähdeksiin, joissa heijastuvat kansantaloustieteen eri suunnat ja virtaukset. Lenin joutuu käsittelemään tutkielmia ja teoksia, joiden tekijät ovat porvarillisia ja pikkuporvarillisia talous- ja tilastotieteilijöitä, historioitsijoita ja diplomaatteja, finanssimiehiä ja parlamentaarikkoja, jos jonkinlaisia reformisteja ja revisionisteja. Huomautuksissa, joita Lenin teki lähdeksiä tutkiessaan, hän paljastaa imperialismiin porvarilliset ideologit ja reformistiset apologeetat, kumooa heidän epätieteelliset päätelmänsä. Samalla Lenin kerää näistä lähdeksiä asiattiedot ja käyttää niitä.

Tutkittuaan professori Robert Liefmannin paksun „puolen tuhannen sivun” kirjan „Osake- ja rahoitusyhtiöt” Lenin luonnehtii sitä seuraavasti: „Tekijä on auttamaton tolvana, joka hyörii hiki hatussa definitioineen — ratki typerine — aina vain 'substituutio' sanan ympärillä. Arvoa on asiattiedoilla, jotka ovat enimmältä osaltaan aivan raakoja” (ks. tätä osaa, s. 352). Kyseisessä teoksessa olevia, muiden lähdeksiä perusteella tarkistettuja ja täydennettyjä tilastotietoja Lenin käyttää tutkielmassaan „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” luonnehtiessaan tuotannon lisääntyvää keskittymistä ja suurmonopoliyhtymien liikevoittojen kasvua. Tehdessään muistiinpanoja Saksan imperialismiin vannoutuneen apologeetan Schulze-Gaevernitzin kirjasta „Brittiläinen imperialismi” Lenin kirjoittaa tekijästä: „Suuri kelmi, banaali, kantilainen, uskonnon kannattaja, shovinisti, koonnut joitakin sangen mielenkiintoisia asiattietoja Englannin imperialismista ja kirjoittanut sujuvasanaan kirjan, jota ei ole ikävä lukea. Matkustellut Englannissa, koonnut paljon aineistoa ja tehnyt paljon havaintoja. Herrat englantilaiset, olette ryövänneet, antakaa meidänkin ryöväitä 'siunaten' ryöväyksen Kantin, jumalapaahasen, isänmaallisuuden, tieteen avulla = siinä tämän 'oppineen miehen' kannan olemus!! (Paljon myös turhaa löpöttelyä)” (s. 427). Lenin käyttää tästä lähdeksiä Englannin imperialismia koskevia asiattietoja tutkielmassaan.

„Imperialismi-vihkot” osoittavat, miten Lenin valikoi laajasta aineistosta, lukuisista lähdeksiä luotettavat tie-

dot, jotka luonnehtivat monopolistiselle kapitalismille ominaisia tyypillisimpiä perusilmiöitä. Erästä teoksesta Lenin kirjoittaa: „...Äärettömän paljon tarpeettomia ja ikävystyttäviä yksityisseikkoja; sivuutan ne” (s. 73). Erään toisen lähdeteoksen suhteen hän huomauttaa, että se on „niin seikkaperäinen kokoelma tavattoman runsaita tietoja ((suunnattomasti numeroaineistoa))... Valitsen tärkeimmät” (s. 456). Monessa tapauksessa Lenin itse laatii lähdeteoksen hajanaisista tiedoista luetteloja ja taulukoita. Tutkiesaan jotakin teosta Lenin tekee erittäin tarkkoja viitteitä sen kirjoittamiseen käytetyistä lähteistä ja sitten käy läpi ja tutkii nuo lähdeteokset.

„Imperialismi-vihkoissa” esitetään kapitalismin monopolivaiheen peruspäihteitä luonnehtivia seikkaperäisiä asia- ja tilastotietoja sekä lukuisia lausuntoja, joita kaikkien maiden porvarilliset tiedemiehet ovat antaneet pakotettuina myöntämään todeksi kapitalismin uusimman talouselämän kiistattomiksi havaitut tosiasiat. Kaikkea tätä aineistoa tarvittiin, jotta olisi voitu „esittää lukijalle mahdollisimman perusteltu kuvaus imperialismista”, kuten Lenin on huomauttanut (Teokset, 22. osa, s. 258).

„Imperialismi-vihkoissa” on huomattavan paljon aineistoa, joka valaisee Venäjän monopolistista kapitalismia. Legaalisesti julkaistavaksi tarkoitettussa kirjassaan „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” Leninin täytyi esittää yleensä Venäjän imperialismia ja m.m. tsaarin Venäjän anastuspolitiikkaa koskevat huomautuksensa „hyvin varovaisesti, vihjauksin, tuolla vertauskuvallisella — kirotulla vertauskuvallisella — kielellä, johon tsarismi pakotti kaikki vallankumoukselliset turvautumaan, kun he tarttuivat kynään kirjoittaakseen 'legaalisen' teoksen” (sama, s. 181). Sensuurihaitoista vapaissa „Imperialismi-vihkoissaan” Lenin esittää lukuisia tosiasioita ja mielipiteensä niistä, tekee huomautuksia Venäjän imperialismiin eri puolista. Kaikella tällä aineistolla on suuri arvo; se täydentää sitä, mitä Leninin tutkielmassa „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” on sanottu Venäjistä.

Imperialismia käsittelevissä vihkoissaan ja teoksessaan Lenin on käyttänyt kapitalismin korkeimman vaiheen erittelyyn pääasiassa ensimmäistä maailmansotaa edeltäneen kauden tosiasia-aineistoa ja tilastotietoja. Myöhempien vuosien ja nykyistä kapitalistista talouselämää koskevat uudet

tiedot vahvistavat kokonaisuudessaan Leninin imperialisista suorittaman analyysin, imperialismiin tunnusomaiset piirteet ja kehitystendenssit, todistavat vakuuttavasti monopolien mahtivoiman ja sarron lisääntymistä, kapitalismin loismaisuuden ja mädännäisyyden enentymistä, kapitalismille ominaisten ristiriitojen kärjistymistä ja syvenemistä.

Leninin „Imperialismi-vihkot” ovat näkyvä esimerkki puoluekantaisesta periaatteellisuudesta tieteessä, niiden peruspiirteenä on taistelu ja hyökkäys porvarillisia ja pikkuporvarillisia ideologeja, reformisteja ja revisionisteja vastaan. Erikoista huomiota Lenin kiinnittää „kautskylaisuuden” paljastamiseen, hän arvostelee jyrkästi marxilaisiksi naamioituneita imperialismiin lakeijoita. Kautskylaiset hämäsivät imperialismiin ristiriidat, yrittivät „kirkastaa” kapitalismia, tahtoivat „puhtoista, siloista, hillittyä ja sääntillistä kapitalismia” (tämä osa, s. 91). Lenin osoitti, että „finanssikapitalismi ei poista kapitalismin alempia (kehityttömämpiä, takapajuisempia) muotoja, vaan kasvaa niistä, niiden päälle”, että „finanssipääoma (monopolit, pankit, oligarkia, lahjonta etc.) ei ole kapitalismin satunnainen kasvettuma, vaan kapitalismin väistämätön jatko ja tuote” (ss. 169—170).

Imperialismin tieteellisellä erittelyllä, jonka aikamme kapitalismin todellisuus on vahvistanut oikeaksi, Lenin todisti Kautskyn ultraimperialismiteorian kestättömyyden ja taantumuksellisuuden. „Imperialismi-vihkoissa” on osoitettu, että opportunistit ja revisionistit eivät käy vallankumouksellista taistelua imperialismiin kukistamiseksi, vaan pyrkivät sovintoon pääoman kanssa; he vääristelevät imperialismiin, kapitalismin korkeimman ja viimeisen kehitysvaiheen, maailman kapitalismin laskukauden, olemusta. „Taistelu imperialismia vastaan, ellei taistella opportunistia vastaan eikä sanouduta siitä irti, on harhauttamista”, kirjoittaa Lenin teoksensa „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” alustavassa jäsenyyksessä (s. 217).

Leninin „Imperialismi-vihkot” ovat nykyäänkin vallankumouksellisen marxilaisuuden taisteluase. Ne auttavat kommunistisia ja työväenpuolueita käymään taistelua imperialistisen taantumuksen ideologiaa ja kaikkia nykyaikaisen reformismin ja revisionismin ilmentymiä vastaan. Meidän aikakaudellamme, jonka pääsisältönä on siirtyminen kapitalismista sosialismiin ja jolloin sosialistinen järjestel-

mä kilpailee menestyksellisesti viimeisiä aikojaan elävän kapitalistisen järjestelmän kanssa, vanhan järjestyksen kannattajat tekevät kaikkensa kaunistellakseen sitä, saadakseen työtätekevät joukot luopumaan taistelemasta aktiivisesti sosialismin puolesta ja turmellakseen niitä reformistisilla työn ja pääoman sovinnon aatteilla. Imperialistit tukevat kaikin tavoin kaikkien sellaisten kapitalistisen yhteiskunnan „tervehdyttämis”- ja uudistamisteorioiden ja -suunnitelmien sepittelyä, joiden tarkoituksena on ikuistaa se „kansankapitalismin” tai „demokraattisen sosialismin” varjolla. Porvariston apuna sen taistellessa kapitalismin säilyttämisen puolesta ovat nykyiset revisionistit, jotka kertailevat kautskylaisuuden vararikkoutuneita aatepahasia. He yrittävät hävittää pois marxilaisuudesta vallankumouksellisen hengen, julistavat marxismin-leninismiin „vanhentuneeksi”, vastustavat sosialistista vallankumousta ja proletariaatin diktatuuria. Totuutta vääristellen revisionistit väittävät, että nykyaikainen kapitalismi on muka muuttunut juuriaan myöten — proletariaatti on muka lakannut olemasta sorrettu ja riistetty luokka ja kapitalisteista on tullut työhimiä, että työn ja pääoman välinen vastakohtaisuus ja proletariaatin ja porvariston välinen taistelu on muka muuttunut rauhaksi ja yhteistyöksi ja että kapitalistiselle yhteiskunnalle on avautunut kukoistuksen ja „yleisen hyvinvoinnin” tie. Leninin „Imperialismi-vihkot” ovat vallankumouksellisille marxilaisille osoituksena ja näytteenä siitä, millä tavalla on tieteellisesti arvosteltava ja paljastettava porvarillisen järjestelmän nykyisten apologeettojen moisia oppeja imperialismin muuttumisesta „kansankapitalismiksi” ja „kasvamisesta” rauhanomaisen kehityksen tietä sosialismiksi.

Varsin mielenkiintoisia ovat osaan otetut ensimmäisen maailmansodan aikaisten eri artikkelien ja esitelmien suunnitelmat ja jäsenyykset, jotka täydentävät suoranaisesti ja välittömästi „Imperialismi-vihkoja”. Näillä artikkeleilla ja esitelmillä on hyvin suuri merkitys imperialismia ja sosialistista vallankumousta koskevan Leninin opin ymmärtämisen kannalta. „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” teoksen ensimmäistä laitosta varten kirjoitetussa alkulauseessa, joka on päivätty huhtikuun 26:nä 1917, Lenin kehottaa lukijaa tutustumaan vuosina 1914—1917 ulkomailla kirjoittamiinsa artikkeleihin. Näissä porvarilli-

sen sensuurin kahleista vapaassa puoluelehdistössä julkaisuissa artikkeleissa perustellaan ja kehitellään ajatusta, että imperialismi on sosialistisen vallankumouksen aatto, että sosialishovinismi (sosialismia sanoissa ja shovinismia käytännössä) on sosialismin täydellistä kavaltamista, siirtymistä porvariston puolelle, että työväenliikkeen jakautuminen kahtia on erottamattomassa yhteydessä imperialismien ajan objektiivisiin oloihin j.n.e.

Osaan on otettu Leninin kaksikymmentä imperialismia käsittelevää vihkoa ja vuosien 1912—1916 aikaisia erinäisiä muistiinpanoja, jotka julkaistiin ensi kerran vuosina 1933—1938 XXII, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX, XXXI Lenin-kokoelmassa. „δ” („delta”) vihko julkaistiin ensi kerran venäjännettynä v. 1938 „Proletarskaja Revoljutsija” aikakauslehden 9. numerossa ss. 171—184, sillä se löydettiin myöhemmin. Koko aineisto julkaistiin v. 1939 erillisenä kirjana otsikolla „Imperialismi-vihkot”.

Ensimmäiset viisitoista vihkoa, joissa kussakin on järjestyserkinä kreikankielinen kirjain, on sijoitettu osaan Leninin käyttämässä kirjainjärjestyksessä. Lenin on käyttänyt niitä teoksensa „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” jäsennyksessä, joka on „γ” („gamma”) vihkossa (ss. 206—219 tässä osassa; Leninin viittaukset vihkon sivuihin on tulkittu osoittamalla hakasuluissa kyseisen osan sivunumerot). Näitä viittätoista vihkoa Lenin on käyttänyt laajalti myös varsinaisessa „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” teoksessaan. Viimeisissä viidessä vihkossa ei ole Leninin tekemiä järjestyserkkejä, ja ne on sijoitettu osaan aikajärjestyttä noudattaen aakkosnettujen vihkojen jälkeen. Vihkojen lisäksi osaan on otettu Leninin erinäisiä vuosien 1912—1916 aikaisia muistiinpanoja, jotka sisällöllisesti liittyvät välittömästi „Vihkoihin” ja ovat saman imperialismiteorian tieteellistä kehittelyä. Ne julkaistiin aikaisemmin XXIX ja osaksi XXX Lenin-kokoelmassa.

Aikaisempaan, vuoden 1939 „Imperialismi-vihkojen” julkaisuun verrattuna on kyseiseen osaan, kohtaan „Erinäisiä muistiinpanoja vuosilta 1912—1916” otettu lisäksi seuraava aineistoa: 1) E. Corradini, „Italialaista nationalismia”, 2) Nitti, „Ulkomainen pääoma Italiassa”, 3) R. Liefmann, „Lähentääkö sota meitä sosialismiin?”, 4) „Conradin vuosikirjat 1915. 2. vihko. Elokuu”, 5) „Sosiaalipoliittisen

yhdistyksen kirjoituksia”, 6) „Sosiali-imperialismi ja vasemmistoradikalismi”, 7) „Hyvä kokoelma vertailtavia numerotietoja”, 8) E. Rappard, „Kansalliseen sopimukseen”, 9) A. B. Hart, „Monroen oppi”, 10) E. Philippovich, „Monopolit”. Toimitus on poistanut vähäisen osan aineistosta, jolla ei ole välitöntä yhteyttä aiheeseen.

Otteet, joista „Imperialismi-vihkot” koostuvat, Lenin on kirjoittanut originaalin kielellä. Hän on kirjoittanut itse kaikki muut otteet paitsi niitä, jotka ovat vihkoissa „κ” („kappa”), „Brailsford”, „Marxilaisuus ja imperialismi”, „Imperialismi”, ja osaksi vihkoissa „ζ” („zeta”) ja „λ” („lambda”), jotka N. K. Krupskaja on kirjoittanut välittömästi Leninin ohjeiden mukaisesti.

Kaikki vihkojen nimitykset ovat Leninin omia. Eri teoksista ja artikkeleista kirjoitetut otteet, hahmotelmat ja kirjallisuusluettelot on varustettu otsikoilla, jotka on otettu Leninin vihkoissa olevista sisältöluetteloista tai otteiden tekstistä. Marginaalille on merkitty Leninin käsikirjoitettujen vihkojen sivunumerot lihavalla kursiivilla painettuina ja sulkumerkillä varustettuina.

Osassa on säilytetty Leninin vihkojen käsikirjoituksen erikoisuudet: aineiston sijoitusjärjestys, viivaukset tekstin laidassa ja alleviivaukset tekstissä. Viimeksi mainitut on osoitettu käyttämällä eri kirjasinlajeja: yhdellä viivalla alleviivatut kohdat on painettu *kursiivilla*; kahdella — *harvennetulla kursiivilla*; kolmella — *puolilihavalla*; neljällä — *harvennetulla puolilihavalla*; aaltoviivalla — *puolilihavalla kursiivilla*; kahdella aaltoviivalla — *harvennetulla puolilihavalla kursiivilla*.

Kyseisen laitoksen koko teksti on tarkastettu uudelleen V. I. Leninin käsikirjoitusten ja alkuperäisten lähteiden mukaan, jolloin on korjattu, mikäli on havaittu, Leninin käsikirjoitusten lukemisessa syntyneet epätarkkuudet samoin kuin kohdat, jotka poikkeavat alkuperäisistä lähteistä.

Niin ikään on tarkastettu uudelleen ja korjattu täysin käsikirjoituksen mukaisiksi kaikki tilastotiedot. Erinäisissä tapauksissa esiintyvät summien, erotusten ja prosenttilukujen epätarkkuudet on jätetty korjaamatta, sillä ne johtuvat siitä, että Lenin on pyöristänyt lukuja tehdessään muistiinpanoja kysymyksessä olevasta lähteestä.

Tässä osassa on alahuomautuksissa viitattu teokseen „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” ja Leninin muihin kirjoituksiin. Ne osoittavat „Vihkojen” olevan erottamattomassa yhteydessä itse kirjaan ja tekevät mahdolliseksi havaita, miten Lenin on käyttänyt alustavaa aineistoa luodessaan imperialismia käsittelevää tieteellistä teostaan.

*NKP:n Keskuskomitean
marxismien-leninismien instituutti*

V. I. LENIN

1917

IMPERIALISMI-VIHKOT 1

*Kirjoitettu vv. 1915—1916 venäjän,
saksan, ranskan, englannin
ja muilla kielillä*

*Julkaistu ensi kerran vv. 1933—1938
XXII, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX
ja XXXI Lenin-kokoelmassa.
„8” vihko julkaistu ensi kerran
v. 1938 „Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 9. numerossa*

*Julkaistaan
käsikirjoituksen mukaan*

„α”
(„ALFA”)

VIHKO

Sisältö

(1)

α-vihko. Ss. 1—48

Uusin taloustieteellinen kirjallisuus

Sisältö:

- 1—3*. Loppuosa *Schulze-Gaevernitzistä* („*Yhteiskuntataloudesta*”) + 31—35 (Vogelstein).
4. Alustelma artikkeliin taistelusta „suota” vastaan. ((Merkintöjä kautskylaisuudesta.))
5. Kirjallisuusviitteitä.
6. Ravesteijn Balkanin ongelmasta („*Die Neue Zeit*”, 1913).
- 7—8. *Werner* keskittymisestä Ruhrin vuoriteollisuudessa („*Die Neue Zeit*”, 1913).
9. Meyer (pääoman sijoitus) ja kirjallisuusviitteitä.
10. —
- 11—12. *Liefmann* Frankfurtin metallikaupasta.
- 13—14. Porvarilliset oppineet taistelusta imperialismia vastaan. („*Alistetut rodut*”).
15. Moride — „*Toiminimet haaraosastoinen*”.
16. Kirjallisuusviitteitä.
17. *Idem*.
18. *Schilder*. „*Weltwirtschaftliches Archivin*” 5. osa (ei hänen teoksensa).
19. Merkintöjä „*Nashe Slovo*sta”...
20. —

---

* Leninin käsikirjoitusvihkon sivunumerot. *Toim.*

21. Kirjallisuusviitteitä.
 22. Osakeyhtiöiden pääomien määrät.
 23—28. *Kestner*. „Järjestymispakko”.
 29. Wieniläinen „Arbeiter-Zeitung” Wienin pankeista.
 30. „The Annals of the American Academy”.
 31—35. Viimeiset otteet „Yhteiskuntataloudesta”.
 36. —
 37. Kirjallisuusviitteitä.
 38. *Stillich*. „Raha ja pankkitoimi”.
 +41—42.
 39—40. *Liefmann*. „Kartellit ja trustit”.
 43—48. „Yhteiskuntataloudesta”... (*Schulze-Gaevernitz*).

{ +1—3 }
 ja 31—35 }

Kirjallisuusviitteitä:

s. 5.	s. 21 + 32	s. 44.
s. 9.	s. 37 NB	s. 46.
s. 17 + 16.	s. 38.	s. 48.

ALUSTELMA

ARTIKKELIIN TAISTELUSTA „SUOTA” VASTAAN

(MERKINTÖJÄ KAUTSKYLAISUUDESTA)²

4) *Taistelumme „suota” vastaan.*

Suo = K. Kautsky, Huysmans etc.

Plehanovin, Hyndmanin, Heinen ja K. Kautskyn, Vanderfelden etc. välisen eron merkitys. 2 „*vivahdetta*”. Eklektisyyttä dialektisuuden asemesta. „Keskitie”: äärimmäisyysuuntien „sovittelua”, selvän, määrittelyn, jyrkän johtopäätöksen puuttuminen, horjuntaa.

Luokkaristiriitojen sovittaminen ja tylpistäminen *sanoissa* ja niiden kärjistyminen *käytännössä*.

Sovinnollinen suhtautuminen opportunismiin.

Teoriassa ja käytännön politiikassa esiintyvän opportunismia erottavan kuilun naamioiminen.

Luopuminen (пенегатство) „Tie valtaan“ kirjan kannasta ja Baselin manifestin *vallankumouksellisesta* sisällöstä (ja vallankumouksellisesta taktiikasta)³...

Ero käsitteissä: „marxilainen keskusta“ (=omintakeinen politiikka, omintakeiset aatteet, omintakeinen teoria) ja „suo“ (=horjuntaa, periaatteettomuutta, „kääntölava“ („Drehscheibe“), tuuliviiri).

Illegaalinen järjestö.
Toiminta sotavaeässä.
Joukkotoiminnan tukeminen ja kehittäminen.

|| *Kaavamaista optimismia:* tapahtumien objektiivinen kehitys... kaikki *tulisi* käymään parhain päin.
NB || „Proletariaatti“ ja „luokkataistelu“ „yleensä“.
„Prosessi“

NB || vrt. Martov sosialismin „toivottomuudesta“, *jos...* opportunisti on toivotonta!!!

Tärkeintä „taistelussa suota vastaan“ pitää olla edellä mainittu *vallankumouksellisen* toiminnan hyväksyminen eikä legaalisen toiminnan ja *reformej*a tavoittelevan *taistelun* kiistäminen.

Socialismin ja syndikalismin mahdollinen yhteensulautuminen, kun rajankäynti tapahtuu uutta ja erottavampaa linjaa pitkin.

Parlamentarismi ja sen käsittäminen muulla tavalla. „Illegaalinen parlamentarismi“.

KIRJALLISUUSVIITTEITA

Zürichin kantoninkirjaston *filosofisia* teoksia: (5
Gideon Spicker. „Luonnontieteen suhde filosofiaan“ (varsinkin versus Kant ja Langen „Materialismin historia“). 8°. Berliini 1874.
Hegel. „Fenomenologia“ (kust. Bolland. 1907).

Erich Kaufmann. „Yhdysvaltojen ulkopoliittinen mahtavuus ja siirtomaamahti”. Leipzig 1908 („Valtio- ja kansainoikeudellisissa tutkielmissa”, I nide). *Oikeustieteellinen* tutkielma.
Imperialistinen politiikka on herättänyt siirtomaakysymyksen Amerikassa.

Kantoninkirjasto (Zürich).

„Journal asiatique” (Pariisi 1857 — vuoteen 1913 ja 10:nnen sarjan taulukko. + 11:s sarja, osat 1, 2.)

„Giornale della società asiatica italiana”. 1. osa (1887) — 26. osa (1913/4).

Kouznietsow. „Sivistys- ja kielitaistelu Keski-Aasiassa”. (Väitöskirja.) 8°. Pariisi 1912.

Lehmann-Haupt. „Armenia”. 8°. Berliini 1910.

Büchler. „Kongo — Leopoldin valtio”. Zürich 1912. 1914.

Fraisse. „Kongon jokialueen alusmaiden kansainvälinen asema ja niiden jako”. 1907.

Kate Brousseau. „Neekerien kasvatus Yhdysvalloissa”. Väitöskirja. Pariisi 1904. („Amerikkalaisten kirjoitelmia ja selostuksia kasvatuksesta”).

„Intian väenlasku”. (1911. Bombay 1911.)

Moffet. „Kanadan amerikkalaistaminen”. Väitöskirja. New York 1907.

Patouillet. „Amerikan imperialismi”. (Väitöskirja. Dijon 1904.)

Ed. Dettmann. „Brasilian kukoistus saksalaisten valaishanaan”. 1908.

Hishida. „Japanin kansainvälinen suurvalta-asema”. New York 1905.

Lefèvre. „Rautatiet pääsy tienä Etelä-Kiinaan”. Väitöskirja. Pariisi 1902.

Russier. „Oseanian jako”. Väitöskirja. Pariisi 1905.

RAVESTEIJN BALKANIN ONGELMASTA

- 6) *W. van Ravesteijn.* „Balkanin ongelma”. „Die Neue Zeit”, 1913 (31. vuosikerta, 1. osa), 15. XI. 1912.

„Sellainen federaatio” (Balkanin maiden federaatio, Turkki mukaan luettuna) „olisi omiaan tyydyttämään tämän maantieteellisesti yhtenäisen alueen sivistystarpeet ja asettamaan voittamattoman esteen eurooppalaisen imperialismin etenemiselle samoin kuin Venäjän maailmanvallalle. Kaikki muut Balkanin ongelman ratkaisut olisivat vain tilapäisluontoisia eivätkä voisi kauan tyydyttää kaikkien siellä asuvien rotujen ja kansojen intressejä” (s. 228). NB

„Eurooppalainen imperialismi samoin kuin tsarimikin tulevat vastustamaan tietysti kaikin voimin kaikkien Balkanin maiden federaatiota. Kummankin yhteisenä pyrkimyksenä on ollut ja on oleva näiden kansojen ja Turkin keskeisen vihamielisyyden ja kilpailun kärjistäminen, jotta niiden olisi helpompi käyttää näitä maapallon osia siirtomaa-alueina. Ymmärtävätköhän Turkin ja Balkanin valtioiden valtiomiehet yhteiset etunsa ja tekevätkö he lopun tästä hävitysodasta lähentymällä toisiaan? Elleivät he sitä tee, niin he uhraavat kansansa edut eurooppalaisen kapitalismin ja Balkanin dynastioiden etujen vuoksi” (s. 229). NB

WERNER KESKITTYMISESTÄ RUHRIN VUORITEOLLISUUDESSA

G. Werner. „Pääoman keskittyminen Ruhrin vuoriteollisuudessa”. „Die Neue Zeit”, 1913, s. 138 (25. X. 1912). (8)
Ruhrin alue:

1) „Deutsche Bankin” ryhmä

4 henkilöä on johtajan ja neuvoston jäsenen virassa 4 pankissa:

(α)	„Deutsche Bank”	.....	kaikki 4
(β)	„Essener Kredit-Anstalt”	.....	2 heistä
(γ)	„Essener Bank-Verein”	.....	2 ”
(δ)	„Bergisch-Märkische Bank”	.....	2 ”

Tämän pankin „vaikutuspiiriin” kuuluvat kaivokset:

20 kaivosta — 66 233 työlläistä; 18.6 milj. tonnia (1907) ||
72 594 työlläistä; 19.3 milj. tonnia (1910) ||

2) „Dresdner Bankin” ja „Schaffhausenscher Bankverein” ryhmä 9 henkilöä on johtajan ja neuvoston jäsenen virassa kummassakin pankissa.

Tämän ryhmän vaikutusvallassa:

7 kaivosta:.. 23 269 työläistä — 5.98 milj. tonnia (1907)
27 963 työläistä — 7.2 milj. tonnia (1910)

7)

Pääoman magnaatit	Tärkeimmät pankit	Toiminimi, kaivosten lukumäärä y.m.	1910	
			Työläisiä (tuh.)	Tonnia (milj.)
4 henkeä— 4 pankin „persoonallinen liitto” Haniel	„Deutsche Bank” +3 muuta pankkia	(„Deutscher Bankkonzern”) (20 kaivosta) α	72.6	19.3
Kirdorf	„Diskontogesellschaft”	Yksityisomaisuutta ja kaivos „Gute Hoffnungshütte” (2 kaivosta) γ	35.1	9.0
Stinnes	„Diskontogesellschaft”	„Gelsenkirchener Bank Aktiengesellschaft” δ (1)	34.4	8.5
	„Berliner Handelsgesellschaft”	Yksityisomaisuutta ja „Deutsch-Luxemburger” δ (2)	34.6	9.1
9 hengen „persoonallinen liitto”	„Dresdner Bank”, „Schaffhausenscher Bankverein”	„Harpener Bank Aktiengesellschaft” ε (1)	25.9	7.1
	„Berliner Handelsgesellschaft”	„Dresdener-Schaffhausener Banken” β (7)	28.0	7.2
		„Hibernia Aktiengesellschaft” ε (1)	18.3	5.4
		Thyssen γ (1)	16.2	3.9
		Krupp γ (1)	12.2	3.1
		Fiskus (1)	11.1	2.3
		Σ* =	288.5	75.9
		Yhteensä Ruhrin alueella	354.2	89.3
		Näiden toimintien prosentuaalinen osuus	81.5	85

* — Summa. Toim.

Kaivoksien lukumäärä	Työläisiä (tuh.)	Milj. tonnia	
α) 20	72.6	19.3	„Deutsche Bank”
β) 7	28.0	7.2	„Dresdner Bank” + „Schaffhausener Bankverein”
γ) 4	63.5	16.9	3 magnaattia
δ) 3	69.0	17.6	„Diskontogesellschaft”
ε) 2	44.2	12.5	„Berliner Handelsgesellschaft”
Fiskus) 1	11.1	2.3	

„Ruhrin vuoriteollisuudessa koko kansan edut joutuvat ristiriitaan mitättömän pienen, tuskin satakunta henkeä käsittävän kapitalistiryhmän etujen kanssa” (s. 144).

Mainitussa artikkelissa puhutaan muun muassa siitä, muodostuuko syndikaatti uudelleen vai ei. Otettava selvää Conradin kronikasta tältä ajalta (X—XII. 1912 j.n.e.).

MEYER (PÄÄOMAN SIJOITUS) JA KIRJALLISUUSVIITTEITÄ

Kirjallisuutta

Tri A. Meyer. „Neue Zürcher Zeitungin” kauppasaston toimittaja. „Pääoman sijoitus”. (Zürich 1912).

„Käytännönmiehen” kirjanen: neuvoja kapitalisteille.

Tilastoa osakeyhtiöiden liikevoitoista ss. 130—132.

Englannissa perustettu 1893/1902 38928 yhtiötä. Niistä 14538=37% on täytynyt lopettaa toimintansa!! Vararikkoon joutuneita yhtiöitä Ranskassa — noin 10% (Leroy-Beaulieu).

Huomattava kirjallisuudesta:

Wilhelm Gehrden. „Pörssimenestyksen salaisuus”. Berliini. (s. d.?)

saksalainen privaattikeinottelija, joka kertoo „omasta kokemuksestaan”. s. 139: „kerrassaan mitättömän harvat” voittavat pörssissä.

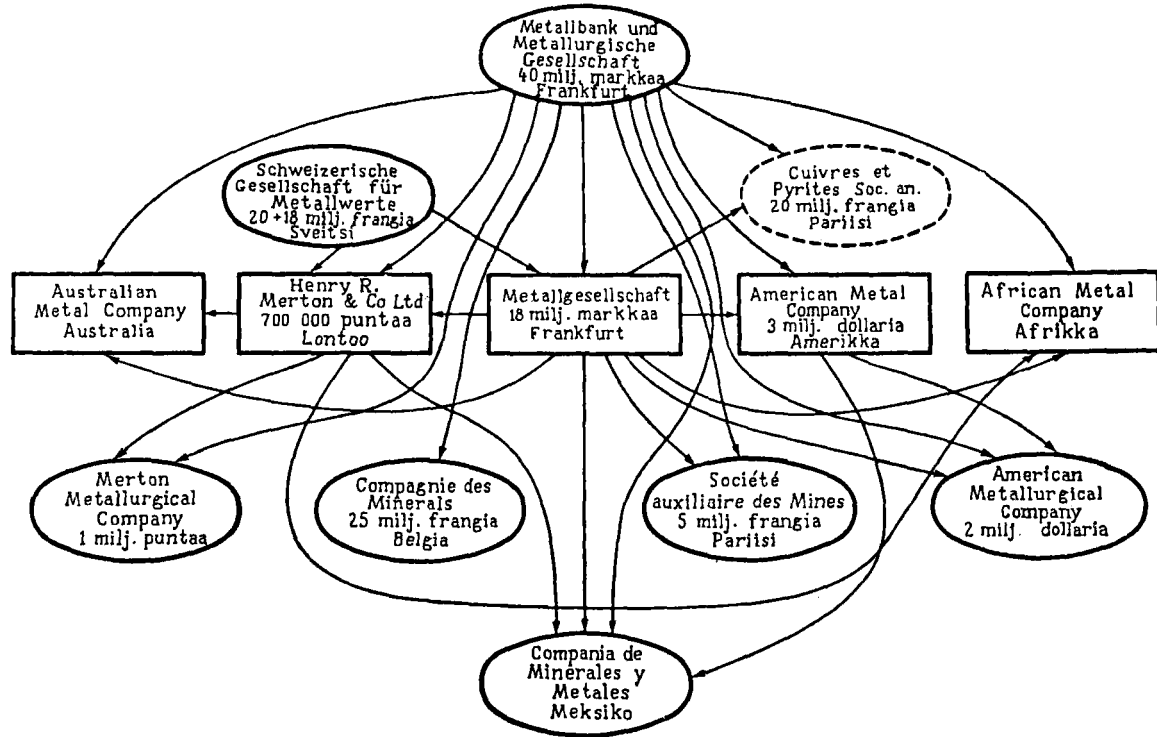
s. 149: 1:ssä tapauksessa 50:stä voitetaan kurssi-erotukseen perustuvissa kaupoissa. ((Runsaasti esimerkkejä huiputtamisesta etc. etc.))

- Africanus*. „Kultakaivososakkeet pääomansijoituk-
sina”. Leipzig. 2. painos. 1911.
- W. Ruppel*. „Operointi vuoriteollisuusrikkauksilla”.
Jena 1909.
- René Nouel*. „Osakeyhtiöt”. Pariisi 1911.
- ?J. Steiger*. „Trustit ja kartellit ulkomailla ja Sveitsissä”.
Zürich.
- H. Albert*. „Korkoprosentin historiallinen kehitys Sak-
sassa. 1895—1908”.
- Curle*. „Maailman kultakaivokset”. Lontoo 1902.
- Gumpel*. „Keinottelu kultakaivosten arvopapereilla”
(Freiburg 1903).
- T. Huber*. „Miten tase on luettava?” (Stuttgart 1910).
- Robert Stern*. „Kauppatase” (Leipzig 1907).
- H. Brosius*. „Tase” (Leipzig 1906).

LIEFMANN FRANKFURTIN METALLIKAUPASTA

- 11) *Robert Liefmann*. „Frankfurtin metallikaupan kansain-
välinen järjestely”. „Weltwirtschaftliches Archiv”,
I osa. Jena 1913, s. 108 ja seur.
- Mertonin* (englantilais-saksalainen perhe) yrityk-
sistä on muodostunut Mertonin konserni.
- „Yhteensä Mertonin konserniin, lukuun ottamatta tie-
tysti sen takana olevien kapitalistien omaa yksityis-
omaisuutta, lienee sijoitettu **yli 200 miljoonaa**
markkaa” (s. 121).
- „Frankfurtin metallikauppa, johon muuten kuuluu vielä
eräitä muitakin melkoisen merkityksen omaavia toiminimiä,
sulkee siis liikkeidensä, varsinkin Mertonin konsernin liik-
keiden, ansiosta piiriinsä itse asiassa koko maailman”
(s. 122).
- Kaava* (s. 120): [ks. s. 11. *Toim.*]
Kaupungit minun kirjoittamiani.
- 12) Kauppapääoma (Mertonin) on muuttunut tässä tapauk-
sessa tuotantopääomaksi.
- „Nykyaikaiselle tukkukaupalle sen miltei kaikilla aloilla
on luonteenomaista sen *tunkeutuminen tuotantoon*”
(s. 111).

Nuolet osoittavat valvonnan suuntaa.

Sähköteollisuuden jälkeen („Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft” Saksassa, „General Electric Company” Amerikassa etc.) „Saksan kansainvälisin liikeala” (109) lie-
nee metallikauppa (varsinkin kupari-, sinkki-, lyijy-, jalo-
metallikauppa — tärkein keskus Frankfurt).

Nykyinen päämies *tri Wilhelm Merton* (useimpien yhtiöiden johtokunnan jäsen) Frankfurtissa. Hänen isänsä — *Henry R. Merton* — Lontoossa.

Kaikki nämä yhtiöt eroavat toisista samantapaisista etupäässä siinä, että niiden johdossa olevat kapitalistit osallistuvat nytkin *välittömästi* (s. 119) kaikkiin kauppa- ja tuotantoyrityksiin. He „kartuttavat” pääomaansa yleisön pääomilla.

Niiden „yhtiöiden” lukumäärä, joissa he „ovat mukana”, on tietysti paljon suurempi kuin kaavassa on osoitettu.

PORVARILLISET OPPINEET TAISTELUSTA IMPERIALISMIA VASTAAN

13) NB Porvarilliset oppineet taistelusta *imperialismia* vastaan.

„Kansallisuudet ja alistetut rodut.”

Selostus Westminsterissä Caxton Hallissa kesäkuun 28.—30. 1910 olleesta konferenssista. Lontoo 1911 (XII + 178 s.).

H. J. Nieboerin allekirjoittama resensio „*Weltwirtschaftliches Archivissa*”, II osa, 193 s. (Haag). Resension kirjoittaja huomauttaa, että mainittuun selostukseen on otettu lyhennettyinä „muukalaisherruuden alaisten kansojen: egyptiläisten, intialaisten, marokkolaisten, gruusialaisten, Afrikan neekeriheimojen, Etelä-Amerikan intiaanien samoin kuin Euroopan kansakuntien, kuten irlantilaisien ja puolalaisten” edustajien puheet (s. 194).

Meille sanotaan, että imperialismia vastaan täytyy taistella; hallitsevien valtioiden on tunnustettava alistettujen kansojen oikeus itsenäisyyteen; kansainvälisen tribunaalin tulee valvoa suurvaltojen ja heikkojen kansojen välisten sopimusten täyttämistä. Näitä viat-

NB tomia toivomuksia pitemmälle ei konferenssi mene.

Emme näe jälkeäkään sen totuuden käsittämisestä, NB
 että imperialismi on erottamattomasti sidottu kapita-
 lismiin sen nykyisessä muodossa ja että sen vuoksi
 suoranainen taistelu imperialismia vastaan on toivo-
 tonta, paitsi mahdollisesti silloin, jos rajoitetaan vas-
 tustamaan yksityisiä, erikoisen inhottavia kohtuutto-
 muuksia” (s. 195).* NB
 !! NB
 !!

On hyödyllistä panna merkille, että „*Weltwirtschaftliches Archiv*” porvarilliset „imperialistit” tarkkaavat (14
 siirtomaiden (ainakin muiden kuin Saksan siirtomaiden)
 kansallista vapausliikettä.**

Esim. III osa, 2

kuohuntaa ja vastalauseita Intiassa (s. 230)

idem Natalissa (Afrikka) intialaisten maahantulon
 rajoittamisen vuoksi (230—1).

IV osa, 1, s. 130 — itsenäisyysliike *Hollannin Intiassa*.***

MORIDE. „TOIMINIMET HAARAOSASTOINEEN”

Pierre Moride. „Toiminimet lukuisine haaraosastoinen (15
 Ranskassa ja ulkomailla”. Pariisi 1913 (Alcan).
 (Resensio „*Weltwirtschaftliches Archiv*”, IV, 1,
 s. 286.)

		Haaraosastoja		
Englanti.....	497 toiminimeä ja	20 644		
Saksa.....	14 453	”	34 464	(nistä 31 799 pikkukaup- paa tai myymälää)
	↓	↓	↓	
Toimi-		henkilöitä		
	926 369	— — —	473 077	
Ranska	?		12 000	
			50 000 toimihenkilöä ja työläistä	
			125 milj. frangia työpalkkaa.	

— — — „ilmentää keskittymisprosessia, jota on havaitta-
 vissa kauppialalla niin kuin tehdasteollisuudessaakin”
 (s. 286).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 276—277. *Toim.*

** Sama, s. 276. *Toim.*

*** Sama. *Toim.*

KIRJALLISUUSVIITTEITA

16) *Museoyhdistyksessä*

NB: „The Edinburgh Review”

1915, lokakuu:

„Tehtaat ja sota”.

[Varsin mielenkiintoinen artikkeli työväenluokan suhtautumisesta sotaan ja sen taloudellisiin seurauksiin (työläisten aseman paraneminen; työttömyyden väheneminen etc.)]

„The Atlantic monthly”, 1916, kaiketi kesäkuu. *White*.

„Toisenlainen maailma sodan jälkeen”.

NB: „*Schmoller's Jahrbuch*”, 37. vuosikerta. Marx Saksan ja ulkomaiden *emissiotilastoinnista*.

17) ? Albin Geyer. „Jahrbuch der Weltgeschichte”. 1913—14. vuosikerta. Leipzig 1914. („Karl Prochaska's Illustrierte Jahrbücher”.)

[Tämä ei muka ole asiakirjakokoelma eikä hakuteos, vaan eläviä kuvauksia vuoden ajalta.]

[C. K.] Hobson. „Pääoman vienti”. Lontoo 1914.

[J. A. Hobson.] „Imperialismi”.

” „Etelä-Afrikan sota”.

Ballod. „Tilastoinnin perusteet”. Berliini 1913.

Ischchanian. „Kaukasian kansojen etninen kokoomus etc.”. 1914 (81 s.).

Taylor (saksalainen laitos 1914).

Dietrich. „Liikeryityksen järjestäminen”.

Ely. „Monopolit ja trustit”.

Jenks. Oli joko „*Schmoller's Jahrbuchissa*” tai toisessa taloustieteellisessä aikakausjulkaisussa. Conradin „Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik”. ((Kolmas sarja, I osa.))

Harms.

Agahd. „Suurpankit ja maailmanmarkkinat”. 1914.

Riesser. „Suurpankit”. 1906.

Macrosty. „Trustit”. 1910.

Shadwell. „Englanti, Saksa ja Amerikka”. Berliini 1908.

Jeidels. „Suurpankkien suhde teollisuuteen”. „*Schmoller's Forschungen*”. 24. osa, Leipzig 1905.

Schilder.

Levy. „Monopolit ja trustit”.

Tschierschky.

Liefmann. „Kartellit ja trustit”.

Vogelstein. „Kapitalistiset organisaatiomuodot”.

SCHILDER. „MAAILMANTALOUDEEN ARKISTON” 5. OSA

Sigmund *Schilder.* „Maailmansodan maailmantaloudellisen tausta”. „Weltwirtschaftliches Archiv”. 5. osa (I) (ss. 1—22). (18)

Varsin hyvä katsaus (tietysti saksalaismielinen).

Muiden maiden siirtyminen protektionismiin pakotti 19.—20. vuosisadan *Englannin* suunnittelemaan sotaa.

Itävalta. Sen pyrkimys Balkanille.

Mielenkiintoista: *Serbiassa* (Bosnian ja Hertsegovinan annektoinnin aikoihin) 1908/9 kuului ääniä, jotka *kannattivat* sotaa Itävalta-Unkaria vastaan seuraavista syistä. Jos me voitamme, otamme serbialaiset Itävalta-Unkarilta. Jos meidät voitetaan, *Serbia liitetään* Itävalta-Unkarin *tullialueeseen*. *Sekin on parempi*. Meillä ei ole mitään menetettävissä (s. 11). !! NB

Venäjäillä on muka > „etutilalla” „vallassaolevan sotilas- ja virkamiesluokan yksityistaloudellinen etu” (12). Poikkeus: pyrkimys Dardanelleille.

Ranskassa tyytymättömyyttä Marokkoa ja Kongoa koskevan sopimuksen johdosta 4. XI. 1911.

Belgia saattoi säilyttää Kongonsa vain Englannin avulla, Ranska sai 5. II. 1895 solmitun sopimuksen nojalla „ostoetuoikeuden” Kongoon (s. 16). NB

Japani pyrkii alistamaan Kiinan herruuteensa.

Turkki oli vuoteen 1913 „maailmanpolitiikassa enemmän objekti kuin subjekti” (19).

Portugali on riippuvainen Englannista.

Espanja sai (Ranskan kanssa 27. XI. 1912 solmittu sopimus) pohjoisosan Marokosta (Ranska oli *vastaan*, Englanti *puolesta*). Espanja on 16 vuodessa, 1898—1914, ottanut pitkän askeleen eteenpäin.

MERKINTÖJÄ „NASHE SLOVOSTA”

- 19) „*Nashe Slovo*” n:o 11 (10. II. 1915).
 NB Zalevskin artikkeli „Kansallisuuskysymyksestä”.
 // Kannattaa 9. §:ää.⁴ Lainaa „Iskran” 44. numeroa:
 „...Mutta itsemääräämisvapauden puolesta käytävän taistelun ehdoton tunnustaminen ei ollenkaan velvoita meitä tukemaan jok’ikistä kansallisen itsemääräämisen vaatimusta. Proletariaatin puolueena sosialidemokratia asettaa positiiviseksi ja tärkeimmäksi tehtäväkseen auttaa kunkin kansallisuuden proletariaatin eikä kansojen ja kansakuntien itsemääräytymistä.” * N:o 82 (6. V. 1915). Pääkirjoitus: „Imperialismi ja kansallisaate”.
 (Hervéä vastaan. „Pelkkä kansallisaate on taantumuksellinen.” XX vuosisata = imperialismin vuosisata; XIX vuosisata on nationalismin vuosisata.)
 { N:o 116 (17. VI. 1915) „K. Kautsky Plehanovista”
 ja n:o 117 (18. VI. 15) (bulgarialaisesta aikakausjulkaisusta).
 ja n:o 118 (19. VI.)
 N:o 130 (3. VII. 1915) N. Trotskin „Kansakunta ja talous”
 + n:o 135 (9. VII)
 N:o 170 (21. VIII. 1915) L. Martov „Sotsialdemokratia” vastaan (tappiosta).
 ja 171 (22.)
 172 (24...)
 N:o 192 (16. IX. 1915) Martynov „Euroopan Yhdysvalloista”.
 N:o 209 (8. X. 1915) N. Trotski Zimmerwaldista.

KIRJALLISUUSVIITTEITA

- 21) *Kantoninkirjastosta* (Zürich).
 NB: *Atlanticus*. „Tuotanto ja kulutus sosiaalisessa valtiossa”. 1898. *Kautskyn esipuhe*.
 Henry Demarest Lloyd. „Rikkaus yleisen hyvinvoinnin vastakohtana”. New York 1901.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 6. osa, s. 438. *Toim.*

? „*Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich*" (1915).
Stillich. „Kansantaloustieteellisiä tutkielmia suurteollisuus-
 yrityksestä". I ja II osa. 1904 ja 1906.

„*Bulletin de l'institut international de statistique*"
 (osat 1—19).

Clark. „Työväenliike Australaasiassa". 1906.

André Liesse. „Sosiaalikesymys". Pariisi 1895.

Grunzel. „Kartelleista". 1902.

Baumgarten ja Meszlény. „Kartellit". 1906.

Juraschek. „Maailmantaloudellisia katsauksia".

Neumann-Spallart. „Katsauksia". Julkaisuvuosi 1879/80...
 1883/4.

Quaintance. „Maatalouskoneiden vaikutus tuotantoon ja
 työhön". 1904. (Väitöskirja.)

J. Plenge. „Diskonttopolitiikasta rahamarkkinaherruuteen".
 1913.

Schulze-Gaevernitz. „Brittiläinen imperialismi". 1906.

? *Emil Brezigar*. „Saksan talouspulan enteitä". Berliini
 1913 (1.80 markkaa)
 ennustetaan pulaa v. 1913/4.

Bernhardt Mehrens. „Ranskan suurten luottolaitosten muo-
 dostuminen ja kehitys". 1911.

Lysis. „Finanssioligarkiaa vastaan Ranskassa". 1908.

André Liesse. „Finanssimiesten muotokuvia". 1909.

Testis. „Totuus Lysisin kirjoituksista". 1908.

Edm. Théry. „Taloudellinen edistys Ranskassa".

Pierre Baudin. „Puuska".

Maurice Schwob. „Taistelun edellä. (Kauppasota)".
 Pariisi 1904.

R. Claus. „Venäjän pankit". 1908 („Schmoller's For-
 schungen". 131. vihko).

Tri Mentor Bouniatian. „Talouspulat ja liikkapitali-
 sointi". München 1908.

Edm. Théry. „Eurooppa ja Yhdysvallat. Yleistä tilas-
 toa". Pariisi 1899.

Keltie. „Afrikan jako". 1895.

NB: *O. Schwarz*, „Suurvaltojen rahajärjestelmät”. (Göschenin julkaisema sarja). 2 osaa. Leipzig 1909.

NB | [Mielenkiintoisia taulukoita kehityksestä ajalta 70-luku — 1900. NB] „Yhteiskuntatalouden perusteet”. Tübingen 1914 ja seur.

OSAKEYHTIÖIDEN PÄÄOMIEN MÄÄRÄT

22) *Minkälaisia summia on „niiden” käytettävissä?*

„Bank-Archiv”, XIII vuosikerta. 15. VI. 1914.

„Yhteenvedot Saksan osakeyhtiöiden toiminnasta vuosilta 1907/8—1911/12”...

1911/2...osakeyhtiöitä.....	4 712		
niiden osakepääoma.....	14 880	milj. markkaa	
todellinen vararahasto.....	3 515	”	”
liikevoitto.....	1 470	”	”
Osinkoja jakaneiden osakeyhtiöiden lukumäärä.....	3 481		
Osinkosumma.....	1 220	milj. markkaa = 8.39%	

Pääoman kasvun mittasuhteet:

vuodesta 1907 vuoteen 1912 (5 vuotta)

= +2 766 milj. markkaa nimellinen
+ 3 346 ” ” kurssin mukaan

!!! nimellistä korkeampi + 579 ” ” (11)

KESTNER. „JÄRJESTYMISPAKKO”

23) Tri Fritz *Kestner*. „Järjestymispakko”.

„Tutkielma kartellien ja sivullisten välisestä taistelusta”. Berliini 1912.

Tekijä tarkastelee järjestelmällisesti kartellien ja „sivullisten” välisiä selkkauksia sekä kartellien sisäisiä selkkauksia ja „taistelu”-tapoja:

- 1) Raaka-aineita jättäminen...
- 2) Työvoimatta jättäminen allianssien avulla...
- 3) Kuljetuksen evääminen...

- 4) Markkinoiden riistäminen...
  - 5) Ostajien kiinnittäminen poikkeuksellisten ehtojen avulla.
  - 6) Suunnitelmallinen hintojen polkeminen
  - 7) Luoton evääminen...
  - 8) Boikotin julistaminen *
- [kokoelmasta „Kyselylomakkeita kartelleista” (5 osaa 1903—06) ja muista]

Paljon esimerkkejä. Mitä yksityiskohtaisimpia järkeilyjä valtiollisesta ja oikeudellisesta merkityksestä...

„Rheinisch-Westfälische Kohlensyndikat’ keskitti perustamisvaiheessaan v. 1893 käsiinsä 86.7% Reinin-Westfalenin kivihiilituotannosta... v. 1910 —95.4% (s. 11)...** Amerikan Terästrusti v. 1911 — 45% takkiraudan tuotannosta”... (Muita esimerkkejä: 98%—85%— j.n.e.)

(24)

„Kartelliin liittyminen on yksityisen yrityksen kohdalta kannattavuuslaskelmiin perustuva liiketoimi. Kuten yleensä kartellien vaikutus niin myös tämän toimen merkitys ilmenee etupäässä lamakausina. Kartellien ja sivullisten väliset selkkaukset johtuvat pääasiallisesti siitä, että kartellien toiminnan väistämättömänä seurauksena oleva menekin rajoittaminen vaikuttaa eri tavalla yksityisiin yrityksiin. Tämä menekin rajoittaminen on pulmallista varsinkin kehityskykyisille yrityksille, jotka siitä syystä vastustavat sitä mitä kovimmin” (ss. 25—26)...

....„Kummankin” (kartelli ja trusti) „käsitteen välinen ero on näet omistussuhteissa: kartellissa on useampia omistajia, mutta trustissa sitä vastoin vain yksi” (s. 53 ja viittaus Liefmanniin).

„Monta kertaa on ollut havaittavissa — ja sitä voitaneen pitää yleisenä ilmiönä —, että kartelloitumisesta koitua kannattavuus houkuttelee kyseiselle teollisuusosalalle uusia yrittäjiä ja uusia pääomia” (57). Esim. Kalisyndikaatti kohotti hintoja. Tulos:

v. 1879 oli 4 yritystä
 ” 1898 ” 13
 ” 1909 ” 52 (s. 57)

(25)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 199. *Toim.*

** Sama, s. 196. *Toim.*

Sivullisille hinnankorotusehdot asetetaan väliin heidän alennusprosenttinsa *pienentämisen* muodossa (s. 73)...

„Der Buchhändler-Börsen-Verein” kielsi myymästä kirjoja „kauppiaille, jotka myyvät polkuhinnasta” (84).

„Materiaalien epäämistä ja samalla ostajien sitomista poikkeuksellisin ehdoin, mistä tulee vielä puhe myöhemmin, on pidettävä eräänä tärkeimpänä keinona, jolla pakotetaan liittymään kartelliin” (91)...

...Vientipalkkiot... (107)

muodostuu „epäitsenäisiä kauppiajärjestöjä” (109)...

(hiili—paloöljy...)

Hintojen polkeminen... Bentsiiniteollisuudessa on alennettu hintoja 40 markasta 20—22 markkaan (118) — spriin hintaa Ylä-Sleesiassa 49,5 markkaan (Breslaussa hinta 62,2 markkaa)...

26)

Luoton epääminen: „Phönix” kieltäytyi liittymästä Terästehdasyhtymään. Tämän yhtiön johtaja vastusti liittymistä. Pankit ostivat osakkeet — epäsivät vientipalkkiot — ja veivät liittymispäätöksen läpi osakkaiden kokouksessa!! (ss. 124—5).

Kartellien *sisäiset* jäsenten sopimukset... (sakot; sovinto-oikeudet yleisten asemesta)...

Paras valvontakeino—„Yhteinen myyntitoimisto” (153)...

„Jeidels (s. 87 hänen teoksessaan) on varmasti oikeassa väittäessään, että uuden itsenäisen suurpankin modostaminen olisi Saksassa sula mahdottomuus” (s. 168).

„Jopa puhtaasti taloudellisenkin toiminnan alalla tapahtuu tietty siirtyminen kauppatoiminnasta entisessä mielessä organisatoris-spekulatiiviseen toimintaan. Parhaiten ei menesty suinkaan kauppias, joka teknillisen ja kauppakokemuksensa perusteella parhaiten ymmärtää ostajan tarpeet, osaa hakea ja niin sanoaksemme ’löytää’ salassa piilleen kysynnän, vaan spekulatiivisena, joka osaa etukäteen laskea tai vaikkapa vain vainuta organisatorisen kehityksen, liikeyritysten ja pankkien tiettyjen suhteiden mahdollisuuden” (s. 241). *

„Suuryritysten johtajat voivat milloin tahansa ottaa palvelukseensa mitä viisaimpia ja taitavimpia

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 200. *Toim.*

lakimiehiä, ja mikäli he itse eivät ole kyllin hyvin selvillä varsinaisista kauppatoimista, he voivat ottaa avukseen etevä liikemiehiä. Yleisesti tunnettua on, että suuryritysten keskuskonttoreissa on toimessa joukko henkilöitä, joilla ei ole kerrassaan mitään tekemistä varsinaisen yrityksen kanssa, vieläpä yhtiön taloudellisesta mainostamisesta huolehtiva kansantaloustieteen tohtorikin” (s. 242). !!

„On yleisesti havaittavissa, että tähän asti jatkunut kartelloituminen aiheuttaa hintojen ja siten myös tulojen muuttumista joko raskaan tai *raaka-aineteollisuuden eduksi* ja jalostavan teollisuuden vahingoksi. Kartellien muodostamisen aiheuttama pitkäaikainen hintojen nousu on tähän saakka havaittu vain tärkeimpiin tuotantovälineisiin, varsinkin kivihiileen, rautaan ja kaliin nähden; mutta sen sijaan valmiisiin tuotteisiin nähden sitä ei ole koskaan ollut havaittavissa. Tämän kanssa yhteydessä oleva tulojen kohoaminen on samoin rajoittunut tuotantovälineitä tuottavaan teollisuuteen. Tätä havaintoa on vielä täydennettävä sillä, että teollisuus, joka jalostaa raaka-aineita (eikä puolivalmisteita), ei vain nauti kartellien tuottamia etuja suurten voittojen muodossa puolivalmisteita jalostavan teollisuuden kustannuksella, vaan on myös päässyt tähän teollisuuteen nähden tiettyyn herruussuhteeseen, jollaista ei ollut vapaan kilpailun vallitessa” (s. 254). *

NB

Kartellit eivät johda muka aina keskittymiseen (ne voivat „pelastaa” kartelliin kuuluvia pikkuliikkeitä), mutta kartelleista seuraa aina „pääomien intensiteetin kasvu” (274)... rikkaiden, paljon pääomaa omistavien yritysten vaikutuksen tehostuminen (272 ja 274). (28)

Mitä kartellien merkitykseen tulee, ei pitäisi muka unohtaa sanokaamme konsumenttien (se on sosialismia, s. 282) tai valmiita tavaroita tuottavan teollisuuden järjestäytymisen ja raaka-aineteollisuuden järjestäytymisen välistä eroa:

„Nykyinen tilanne, teollisuuden entistä huomattavampien osien riippuvaisuus raaka-ainetuotannosta, muistuttaa sitä” (kuluttajain liittoa y.m.s.) „tietyssä suhteessa

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 200. *Toim.*

ulkonaisesti, mutta sisäiseltä olemukseltaan se on aivan päinvastainen” (s. 282). ((Liefmann muka unohtaa alinomaan tämän eron — huom., s. 282.))

„Kinastellaan siitä, onko kartellien seurauksena työläisten asema parantunut, kuten eräät väittävät ja minkä toiset kiistävät, ja ovatko ne osuuskuntademokratia-aatteen olennoitumia” ((Tschierschky! Tekijä on häntä vastaan: huom., s. 285)) „vai eivätköhän ne ole nimenomaan Saksan osalta todistuksena demokratianvastaisesta asennoitumisesta, koska painopiste siirtyy raskaaseen teollisuuteen, mikä on vastakkaista ammatilliselle yhdistymiselle” (285)...

WIENILÄINEN „TYÖVÄENLEHTI” WIENIN PANKEISTA

- 29) Wieniläinen „*Arbeiter-Zeitung*”. 1916 (11. IV. 1916), n:o 101.

Numerotietoja pankeista (8 suurta: „Kreditanstalt”; „Unionbank”; „Verkehrsbank”; „Eskomptegesellschaft”; „Bankverein”; „Bodenkreditanstalt”; „Merkur” + „Allgemeine Depositenbank”).

Pääoma	—	657.4	milj. kruunua
Vararahasto	—	383.2	” ”
		1 040.6	
Vieraat varat		4 833.8	” ”
Puhdas voitto		81.4	” ”
Talletusten kasvu			
verrattuna vuoteen 1914 1 067.9			

„AMERIKAN AKATEMIAN ANNAALIT”

- 30) „*The Annals of the American Academy of Political & Social Science*”. LVII — LIX osa (1915)

(sisältää erillisiä kirjasia + bibliografian etc. osa LIX (1915. *T o u k o k u u*): „*Amerikan teollisuuden mahdollisuudet*”. Artikkelikokoelma).

Palattava

Palkkasumma <i>Yhdysvalloissa</i> ⁵	
1/10 — 1 000 dollaria ja >	(s. 115)
2/10 — 750—1 000 dollaria	
7/10 — < 750	„

M.m. *William S. Kiesin* artikkeli. „Pankkien haaraosastot ja ulkomaankaupamme” (s. 301).

„40:llä muissa maissa operoivalla englantilaisella pankilla on 1 325 haaraosastoa; Etelä-Amerikassa on 5 saksalaisella pankilla 40 haaraosastoa ja 5 englantilaisella — 70 haaraosastoa... Englanti ja Saksa ovat viimeisten 25 vuoden kuluessa sijoittaneet Argentiinaan, Brasiliaan ja Uruguayhin noin 4 000 milj. dollaria, jonka seurauksena niiden osalle lankeaa 46% näiden kolmen maan koko kaupasta.”*

((ja edelleen New Yorkin pyrkimyksistä ja yrityksistä vallata tuo paikka...))

Erikoisesti eritellään, mitä „mahdollisuuksia” on Yhdysvalloilla laajentaa kaupankäyntiään etc. <i>Etelä-Amerikassa</i> , kun on sota.	NB
--	----

s. 331 (toisessa artikkelissa)... „Sir George Paish määritteli *The Statist*’ aikakauslehden viime vuosikatsauksessa yli 40 miljardiksi dollariksi sen pääomasumman, minkä maailman viisi luotonantajakansakuntaa — Iso-Britannia, Saksa, Ranska, Belgia ja Hollanti — ovat vieneet vähemmän kehittyneisiin maihin”...**

200 mrd.
frangia
40 mrd.
dollaria
{ (=160 mrd.)
markkaa }

vrt. s. 2 tässä***

Erästä toisesta „Etelä-Amerikan markkinoita” koskevasta artikkelista: „Toisena perustekijänä — ja Etelä-Amerikkaan suuntau-

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 236. *Toim.*

** Sama. *Toim.*

*** Ks. tätä osaa, ss. 40—41. *Toim.*

NB

tuvan kaupankäynnin kasvun kannalta kaikkein tärkeimpänä tekijänä — on Yhdysvaltojen pääomien sijoittaminen lainoihin, rakennustoimintaan ja muihin sellaisiin yrityksiin. Maa, joka vie pääomiaan johonkin Etelä-Amerikan maahan, saa eniten rakennustoiminnassa, rautateiden rakennuksessa j.n.e. tarvittavien materiaalien tilauksia samoin kuin hallitusten toimesta rakennettavien julkisten laitosten rakennusurakoita. Tämän tosiasian vahvistavat loistavasti sijoitukset, joita Englanti on tehnyt Argentiinan rautateihin, pankkeihin ja lainoihin” (314)...

110 yhtiössä on pääomaa = 7.3 miljardia dollaria, osakkaita = 626 984.

Samoin v. 1910 m.m. „Arvopaperit ja arvopaperipörssi”. Amerikkalaisten arvopaperien määrä = 34.5 miljardia dollaria, (ja ilman toistoja noin) = 24.4 miljardia dollaria, ja koko rikkaus = 107.1 miljardia dollaria.

KIRJALLISUUSVIITTEITA

37) *Lausannen katalogista* (Lausannen kantoninkirjasto). Jatkoa v. 1902.

Deschanel. „Kansa ja porvaristo”. Pariisi 1881.

Godin. „Työn tasavalta ja parlamentti uudistus”. Pariisi 1889.

L. Lallemand. „Vallankumous ja köyhälistö”. Pariisi 1898.

Ch. Renault. „Lakkohistoriaa”. Pariisi 1887.

Eug. Schuyler. „Amerikan diplomatia”. New York 1886.

Jooris. „Kuvauksia Alankomaiden siirtomaista”. Liège 1883.

Th. Rogers. „Hintojen historiaa”. 6 osaa.

Mulhall. „Hintojen historiaa vuodesta 1850”. Lontoo 1885. „Sota sodalle”. (Kokoelma.)

Inagaki. „Japani ja Tyyni valtameri”. 1890.

Swift. „Imperialismi ja vapaus”. Los Angeles 1899.

Viallate. „Uuden ja Vanhan mantereen valtiollinen elämä”. Vuosi VII (1912/3) ja edelliset.

- Paul Feyel.* „19. vuosisadan valtiohistoriaa”. Pariisi 1914.
2 osaa.
- Camille Vallaux.* „Maa ja valtio. (Sosiaalinen maantiede)”.
Pariisi 1911.
- Lecarpentier.* „Kansainvälinen kaupankäynti”. Pariisi 1908.
” „Merikauppa ja kauppalaivasto”. Pariisi 1910.
- Martin Saint-Léon.* „Kartellit ja trustit”. Pariisi 1909.
- Chisholm.* „Kauppamaantieteen opas”. Lontoo 1911.
- Eckert.* „Yleisesitys kauppamaantieteestä”. 2 osaa. Leipzig
1905.
- Reichlen. „Ranskan ja Saksan kilpailu Sveitsissä”. 1908
[lienee myös Bernissä?].
- Raffalovich.* „Rahamarkkinat”. 1911/2 ((21. vuosi)).
- Van der Leeuw.* „Pyrkimykset maailmanrauhaan”. 1916.
Rotterdam 1915.
- Komitea. „*Rutto Intiassa* (1899—1900)”. Osat 4. ja
5. Loppulausunto.
- Avenel.* „Talonpojat ja työläiset viimeksi kuluneiden
700 vuoden aikana”. Pariisi 1907.
- Avenel.* „Pohatat viimeksi kuluneiden 700 vuoden aikana”.
Pariisi 1909.
- Fabre.* „Aasian kilpailu” (ja Euroopan työläiset). Pariisi,
Nîmes 1896.
- Langhard.* „Anarkistinen liike Sveitsissä”. Berliini 1903.

Uusinta kirjallisuutta:

- Ergang.* „Kone syrjäyttämässä työläistä”. „*Technik und Wirtschaft*”. 4. vuosikerta, 10. vihko.
- Kammerer.* „Tekniikan kehityssuunnat”. *Ibidem.* 3. vuosikerta. + „Schriften des Vereins für Sozialpolitik”.
132. osa.
- Grunzel.* „Industrialismin voitto”. 1911.
- Rathenau:* ks. s. 32*.
- Ergang.* „Tutkielmia koneongelmasta kansantalousopissa”.
1911.
- Mannstaedt.* „Koneiden kapitalistinen käyttö”. 1905.
- A. Riedler.* „Tekniikan historiallisesta ja tulevasta merkityksestä”. Berliini 1910.
- Öchelhäuser.* „Teknillinen työ ennen ja nykyään”. Berliini
1906.

---

* Ks. tätä osaa, s. 45. *Toim.*

- E. Reyer.* „Voima. Valtion mahdin kasvun taloudellinen, teknillinen etc. tutkiminen”. Leipzig 1908.
Neuhaus. „Massatuotannon teknilliset edellytykset”.
 „*Technik und Wirtschaft*”. 1910 (3. vuosikerta).
M. Gras. „Koneistumisesta”. Pariisi 1911.
Van Miethe. „Tekniikka 20. vuosisadalla”. 1911/12.
F. Mataré. „Työvälineet: koneet etc.”. 1913.
Levasseur. „Käsi- ja konetyön vertailua”. 1900.

STILLICH. „RAHA JA PANKKITOIMI”

- 38) Tri Oskar Stillich „Raha ja pankkitoimi”. Berliini 1907.
 Ratki kansantajuinen teelmä.

proudhonisti
 typerys, rahaa
 vastustava
 pankkiiri

||| s. 95. Pankkiiri *Julius Huckle.* „Raha-ongelma ja sosiaaliky symys” (5. painos). 1903.

s. 143: „Ei ole ainoatakaan pankkioperaatiota, joka tuotaisi niin suurta voittoa kuin arvopaperien liikkeellelasku.* Agio on emitointaessa suurempi kuin milloinkaan muulloin... Teollisuusosakkeiden emitoinnissa agio, jota yritetään puolustella niin emitoinnista aiheutuvilla menoilla kuin myös voittoprosentin oletetulla kohoamisella, mutta joka pääasiassa on taloudellisesti ansaitsematonta voittoa, oli 'Der Deutsche Oekonomistin' tietojen mukaan keskimäärin vuodessa:

NB ||| 1895—38.6%
 1896—36.1
 1897—66.7
 1898—67.7
 1899—66.9
 1900—55.2%

NB ||| idem täydellisemmin
 Sombart. „Saksan kansantalous 19. vuosisadalla” (2. painos 1909), s. 526, liite 8

NB ||| Kymmenen vuoden aikana, 1891—1900, 'ansaittiin' yksistään saksalaisten teollisuusarvopaperien liikkeellelaskulla toista miljardia.” **

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 226. *Toim.*

** Sama. *Toim.*

s. 138: „*Tervehdyttämistä*”... „Osakkeet yhdistetään ja niiden nimellisarvoa alennetaan. Klassillisena esimerkkinä tällaisesta osakepääoman alentamisesta on 'Diskontogesellschaftin' perustama 'Dortmunder Union'. Teokseni 'Kansantaloustieteellisiä tutkielmia suurteollisuusyrityksestä' ensimmäisessä osassa olen tarkastellut seikkaperäisesti tämän pankin onnettoman lapsen finanssihistoriaa (Leipzig 1904). Osakkeiden arvonalennusoperaatioiden tuloksena tämän yhtiön kirjoista hävisi 30 vuoden kuluessa yli 73 miljoonaa markkaa. Nykyisin tämän yhtiön alkuperäisillä osakkailla on käsissään vain 5% osakkeittensa nimellisarvosta”!! (138).*

Juokseva tili — keino, jonka avulla vaikutetaan teollisuuteen.

„Kuinka suuri on tällöin pankkien vaikutus niiden juokseviin tileihin perustuviin yhteyksiin, ilmenee esimerkiksi seuraavasta kirjeestä, jolla 'Dresdner Bank' kääntyi 19. XI. 1901 luoteisen keski-Saksan sementtisyndikaatin puoleen ja joka on lainattu 'Kuxenzeitungista'. Kirjeessä sanotaan: 'Kuluvan kuun 18 pnä 'Reichsanzeiger' lehdessä julkaisemastanne tiedonannosta näkyy, että meidän täytyy ottaa huomioon se mahdollisuus, että syndikaattinne yleisessä kokouksessa t.k. 30 pnä tullaan tekemään päätöksiä, jotka voivat aiheuttaa liikkeessänne sellaisia muutoksia, joita emme voi hyväksyä. Sen vuoksi olemme syväksi mielipahaksemme pakotetut lopettamaan teiltä nauttimanne luoton. Siitä syystä pyydämme lopettamaan maksumääräysten lähettämisen pankillemme ja samalla pyydämme kunnioittaen teitä palauttamaan viimeistään kuluvan kuun loppuun mennessä saatavamme. Mutta jos tässä yleisessä kokouksessa ei tulla tekemään meille sopimattomia päätöksiä ja jos meille

(41)

NB

hyvä
esimerkki

!!!

!!!

hyvä
esimerkki!

!!

(42)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 227. Toim.

- !!! annetaan vastaavat takeet tässä suhteessa tulevaisuuteen nähden, ilmoitamme olevamme valmiit ryhtymään neuvotteluihin uuden luoton avaamisesta teille' ” * (146—147).
- hyvä esimerkki !!! „...Suurpankeissamme on melkoinen määrä virkailijoita, jotka päivästä päivään eivät muuta teekään kuin laskevat juoksevien tilien korkoprosentteja. Tällä alalla he kehittyvät ajan oloon hyvin taitaviksi... He ovat esimerkkinä siitä, miten pääoma tukahduttaa persoonallisuuden ja tekee ihmisestä koneen” (148)...
- NB „*Jokainen pankki on pörssi*” — tähän nykypäivien puheenparteen sisältyy sitä enemmän totuutta, mitä suurempi on pankki ja mitä enemmän edistyy keskitys pankkialalla” (169).**
- ha ha!! (vrt. K. Kautsky) „Tytärpankkiensa avulla *Pereiret*” („Crédit Mobilier'n” perustajat) „tahtovat... pauloitaa rahataloudellisessa suhteessa eri kansat ja edistää sillä tavalla maailmanrauhaa” (180)...
- „Pankkipääoman” „operaatioalueet”
- 70-luku — Saksan *rautatiet* (kansallistettu 70-luvun lopulla)
- 80-luku — Reinin-Westfalenin *raskas* teollisuus.
- 90-luku — *sähköteollisuus* (ja koneenrakennusteollisuus).
- suhtautuminen palveluskuntaan „Vuonna 1906 Berliinin 4 D-pankkia ('Deutsche Bank', 'Diskontogesellschaft', 'Dresdner Bank', 'Darmstädter Bank') tekivät sopimuksen, jonka mukaisesti ne sitoutuivat keskinäisesti olemaan ottamatta palvelukseensa virkailijoita, jotka ovat jonkin näihin kuuluvan laitoksen palveluksessa eivätkä ole saaneet virkaeroa!” (203). Virkailijoiden vastarinta pakotti „muuttamaan (??) tuntuvasti” (??) tätä sopimusta ((missä suhteessa? miten????)).

Loppu

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 216. *Toim.*** Sama, s. 211. *Toim.*

NB: *H. Withers*. „Raha ja luottotoimi Englannissa”. (38)
1911.

Philppovich

Sombart

„Yhteiskuntatalouden perusteet” (Bücher, Schulze-Gaevernitz y.m. y.m.).

LIEFMANN. „KARTELLIT JA TRUSTIT”

Prof. tri R. Liefmann. „Kartellit ja trustit ja kansantaloudellisen organisaation jatkuva kehitys”. 2. painos. Stuttgart 1910. Oikeus- ja valtio-opillinen kirjasto. (39)

<p>Kansantajuinen kirjanen, joka tarjoaa hyvän esityksen aineistosta. Tyhmän, tyytyväisen, omahyväisen porvarin puolustajan näkökanta.</p>
--

Tosiasiat valikoitu melko hyvin, tietysti apologeettisesti.
NB: s. 161:

„Saksassa on tapahtunut lukuisia yhteensulautumisia, jotka eivät ole olleet (???) luonteeltaan monopolistisia... ..Tyypillisenä esimerkkinä monien aikaisemmilta ajoilta olevien esimerkkien asemesta sopii mainita ruutiteollisuus. Jo 70-luvulla 19 ruutitehdasta yhdistyi sulautuen yhdeksi osakeyhtiöksi. Se yhdistyi vuorostaan suurimman kilpailijansa kanssa v. 1890 osakeyhtiöksi: 'Vereinigte Köln-Rottweiler Pulverfabriken'. Tämä suuri osakeyhtiö muodosti sitten kartelleita paitsi muiden ruutitehtaiden myös jo mainitun dynamiittitehdastrustin kanssa. Sillä tavalla muodostui täysin nykyaikainen kiinteä liitto kaikkien Saksan räjähdysainetehtaiden välillä, jotka sitten yhdessä samalla tavalla järjestyneitten Ranskan ja Amerikan dynamiittitehtaiden kanssa jakoivat keskenään, voidaan sanoa, koko maailman” (s. 161).*

||| maail-
man
jako |||

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 243. *Toim.*

40) Teollisuuskartellien lukumäärä Saksassa — (1905) 385 (todellisuudessa enemmän: s. 25).*

NB |||| Esittäessään nämä tilastotiedot Riesser (s. 137) lisää: „näihin kartelleihin kuului 'välittömästi' noin 12 000 yritystä”. Riesser. „Saksan suurpankit ja niiden keskittyminen”. 3. painos. Jena 1910.

Kansainvälisiä kartelleita (joissa Saksa mukana) noin 100 (s. 30: v. 1897 noin 40).**

Kaliteollisuus

Ensimmäinen kartelli	1879:	4 yritystä
Hinnat nousevat	1898:	10 yritystä
„Kalikuume”:	1901 —	21 yritystä
	1909 —	52

(„Muutamit kärsivät vararikon.”)

Amerikan *Terästrusti* (1908: 165 211 työläistä) 1907—210 180 työläistä (palkkasumma 161 milj. dollaria), puhdas voitto 170 milj. dollaria, pääoma — 1 100 milj. dollaria (s. 124).

Saksan suurin vuoriteollisuusyrittys „Gelsenkirchner Bergwerksgesellschaft” — 1908 — 1 705 toimihenkilöä + + 44 343 työläistä (palkkasumma 70,5 milj. markkaa).

(s. 135). Schwab perusti v. 1902 (17. VI. 1902) „*Ship-building Companyn*”, pääomaa 70,9 milj. dollaria — niistä 20 milj. Schwabilla. Sitten tämä yhtiö *romahdi*, yleisö ryövättiin!

(173 ja muualla) „Yhteenpunoituminen”, „osallistuminen” (passim), „eristyneisyyden poistaminen” (s. 155) — siinä „*sana set*”, joilla Liefmann kiertää (ja hämää) Marxin „yhteiskunnallistuminen” käsitteen.⁶

((Liefmannilta otettujen lainausten loppu))

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 196. Toim.

** Sama, s. 243. Toim.

„YHTEISKUNTATALOUDEN PERUSTEISTA“

„Yhteiskuntatalouden perusteet“, S. Altmann... K. Bücher ja monet muut. (43)

V osasto, II osa: „Pankit“ (Schulze-Gaevernitz ja Jaffé). Tübingen 1915.

I. Schulze-Gaevernitz. „Saksan luottopankki“ (1—190).

II. Edgar Jaffé. „Englantilais-amerikkalainen ja ranskalainen pankkitoiminta“ (191—231).

(Oppikirjan tapainen, pykäläjako, tuntuu enemmänkin jaarittelulta ja „systematiikalta“.)

On mielenkiintoistakin. „Imperialismin“ henkeä täynnä.

s. 53: v. 1914 Berliinin 8 suurpankilla oli

osakepääomaa —	1 245 milj. markkaa						
<table> <tr> <td>siltä „Deutsche Bank“</td> <td>250</td> </tr> <tr> <td>„Diskontogesellschaft“</td> <td>300</td> </tr> <tr> <td>„Dresdner Bank“</td> <td>200</td> </tr> </table>		siltä „Deutsche Bank“	250	„Diskontogesellschaft“	300	„Dresdner Bank“	200
siltä „Deutsche Bank“	250						
„Diskontogesellschaft“	300						
„Dresdner Bank“	200						
vararahasto	432						
	1 677						
vieralta varoja	5 328						
(„yhteensä pääomaa“)	7 005						

s. 140: Elinkeinoluokka: „Raha- ja luottokauppa“.

	1882	1907
Liikettä	5 879	13 971
niissä henkilökuntaa	21 633	66 275
(siinä luvussa naisia)	244	3 089
v. 1907 oli 3 liikettä, joissa > 1 000 toimihenkilöä		
„Deutsche Bank“ v. 1912	6 137	”
„Dresdner Bank“	4 638	”

vrt. s. 11: v. 1907 Saksassa oli 14 000 „pankkiliikettä“, joista 4 000 sivuliikettä...

s. 145: „...,Suurpankit ovat muodostuneet Saksan valtakunnan taloudellisen yhdistämisen tärkeimmäksi keinoksi“...

„tusina
henkilöitä”

„Kun Saksan pankkien johto on viime kädessä tusinan henkilön hallussa, niin heidän toimintansa on jo nyt kansan hyvinvoinnille tärkeämpää kuin valtioministerien enemmistön toiminta” (145—146).*

ha ha!!

„Jos siis asianlaita on näin, niin kansallisen olemassaolomme edut vaativat muodostamaan henkisesti uudentyypin pankkivaltiaan, jonka abstraktinen” (ha ha!) „liikevoiton tavoittelu on kansallispoliittisten ja siten kansantaloudellisten näkökohtien läpituksena...

44)

Saint-Simon

Jos ajatellaan loppuun saakka havaitsemiemme tendenssien kehitystä, niin tulos on seuraava: kansakunnan rahapääoma on yhdistetty pankkeihin; pankit ovat sidotut keskenään kartelliksi; sijoitusta etsivä kansakunnan pääoma on valautunut arvopaperien muotoon. Silloin toteutuvat *Saint-Simonin* nerokkaat sanat: 'Nykyisen tuotannonanarkian, joka vastaa sitä tosiseikkaa, että taloudelliset suhteet laajentuvat ilman yhdenmukaista säännöstelyä, täytyy luovuttaa paikansa tuotannon järjestämiselle. Tuotantoa eivät tule suuntaamaan eristetyt, toisistaan riippumattomat liikeyrittäjät, jotka eivät tunne väestön taloudellisia tarpeita; tämä tehtävä tulee olemaan määrätyn yhteiskunnallisen laitoksen tehtävänä. Keskushallintokomitea, jolla on mahdollisuus korkeammasta näkökulmasta seurata yhteiskunnallisen talouden laajaa alaa, tulee säännöstellämään tätä taloutta koko yhteiskunnan hyödyksi ja luovuttamaan tuotantovälineet sopiviin käsiin ja varsinkin huolehtimaan pysyvistä sopusoinnusta tuotannon ja kulutuksen välillä. On olemassa laitoksia, jotka ovat liittäneet tehtäviensä piiriin taloustyön määrätyn järjestämisen: niitä ovat *pankit*.'

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 293. *Toim.*

Olemme vielä kaukana näiden Saint-Simonin sanojen toteutumisesta, mutta me olemme jo niiden toteutumisen tiellä: marxilaisuutta toisenlaisena kuin sen Marx itse käsitti, mutta vain muodoltaan toisenlaisena!” (146).*

myös marxilaisuutta!!!

„Tietysti sen tapaiset sijoitukset, joita Englanti suoritti esimerkiksi Suezin kanavalla valtiomahtinsa nojalla, — osakkeet ostettiin v. 1876 4 miljoonasta punnasta ja maksavat nykyään 30 miljoonaa puntia — ovat yhä vieläkin Saksan osalta mahdottomia”... (159—160).

hyvä esimerkki! (kateutta) 4 ja 30

s. 164 lainataan *J. Lewiniä*. „Saksalaiset pääomat Venäjällä”. Pietari 1914.

„Pankkien kansantaloudellinen tehtävä on jo paljon pohdittu *kansan omaisuuden hoitaminen*” (viittaus vuonna 1908 „Die Bank” aikakauslehdessä julkaistuun Lansburghin artikkeliin). „Mitä pysyvämpää jalansijaa luottotalous nykyään saa, sitä suuremmaksi muodostuu se pääoman osa, joka joutuu pankin valitsemaalle yrittäjälle. Nykyään pankit määräävät, mihin suuntaan virtaavat paitsi vuotuiset säästöt myös (ainaisessa uusiintumisprosessissa olevat) aikaisemmin kasatut pääomasummat. Muistakaamme ennen muuta 'vieraiden varojen' valtava kasvu. Ne tekivät Saksassa vuoden 1891 lopulla osakepankeissamme noin 1 280 milj. markkaa; vuoden 1906 lopulla noin 6 305 milj. markkaa; tällä haavaa ne arvioidaan noin 10 miljardiksi.

NB

(45

NB

10 mrd.

Vuoden 1913 lopussa yksistään Berliinin 9 suurpankilla oli 5,1 miljardia markkaa.** Mutta sen ohella pankit ovat arvopaperimarkkinoilla liikkuvien sitäkin suurempien pääomien kulkuteinä. Pankit saattavat siis jopa

5 mrd.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 293—294. *Toim.*

** Sama, s. 204. *Toim.*

- hyvää tarkoittaessaankin *erehtyä*; ne voivat suunnata miljardit väärään suuntaan ja kärsiä tietyissä oloissa tappioita. Nykyaikana muutamat suurpankit voivat suunnata suu-remmassa tai pienemmässä määrässä talou-
 NB ||||| dellista kehitystämme. Niiden vastuu muuttuu siten yksityistaloudellisesta, jollaista se on osakkeenomistajien kohdalta, kansantaloudel-
 NB ||||| liseksi vastuuksi koko valtion osalta. Asiallisesti ne ovat olleet työntämässä pääomia kaupan ja teollisuuden alalle, ennen muuta raskaan teollisuuden jättiläisyrityksiin ja samalla maakiinteistöihin — aikaisemmin ritari-
 NB ||||| tiloihin ja nykyään suurkaupunkien vuokra-
 NB ||||| taloihin. Se on kehittänyt pikaisesti Saksan rautateollisuutta, jossa suhteessa sen edellä on vain Amerikka, ja Saksan suurkaupunkeja, jotka ovat saavuttamaisillaan jopa amerikkalaiset esikuvansa” (s. 12)...

- NB ||||| s. 27: „Vuoden 1908 lopulla vieraita varoja (luotonantajien varat ja talletukset): luotto-pankeissa $8\frac{1}{4}$ mrd. markkaa, säästöpankeissa 15 mrd. markkaa, luottoyhdistyksissä 3 mrd. markkaa. $\Sigma = 26\frac{1}{4}$ miljardia markkaa.

- NB ||||| 'Yksityispankkien' määrä kasvaa (1892: 2 180; 1902: 2 564; 1912 laskettiin olevan noin 3 500), mutta niiden merkitys vähenee” (s. 16).

Schulze-Gaevernitzin sävyssä on kaikkialla (passim), kauttaaltaan Saksan imperialismin riemua, sian juhla-
 mieltä!!!!

- 46) || pulan || s. 35: 1870—31 pankkia, joilla 376 milj. markkaa pääomaa
 || luonneh- || 1872—139 ” ” 1 112 ” ” ”
 || dintaa!! || (1873)—73 432 likvidoitu pulan seu-
 || || ra uksena

Valtionpankin tilisiirrot ja -selvitykset
(*miljardia* markkaa)

	1891	1901	1913	
	98.7	196.6	452.8	NB
sittä kätetsmaksuja				
	24.3 (=24.7%)	29.7 (=15.1%)	43.4 (=9.6%)	

..., V. 1909 Ranskan pankki oli tunnustanut 7.5 miljoonaa alle 100 frangin vekseliä, jota vastoin Saksan valtionpankki vain 700 000 alle 100 markan vekseliä” (s. 54).

Pankkitoimen „demokratisoituminen”!!⁷ Vrt. punnan osakkeita Englannissa ja minimum 1 000 markan osakkeita Saksassa (s. 111). * Tunnustetun vekselin keskiarvo Saksassa = 2 066 markkaa (Valtionpankki); Ranskassa 683 frangia („Banque de France”).

„G. von Siemens selitti valtiopäivillä kesäkuun 7 p:nä 1900, että punnan osake on Britannian imperialismin perusta” (s. 110).** NB

„Englannin teollisuusvaltio nojaa vähemmän kuin Saksa luottoon ja enemmän omaan pääomaansa” (55).

„Kansainvälisten maksujen välittäjänä Englanti ansaitsee muka vielä tänäkin päivänä aina 80 milj. markkaa vuodessa akseptointipalkkion muodossa. Väitetään, että Euroopan valtamerentakaisessa kaupassa Englannin välityksellä maksetaan vuosittain 6 *miljardia* markkaa” (83).

s. 100: § otsikoituna: „Pankkien pörssiherruus?” — siinä suhteessa muka liioitellaan, mutta „niiden (pankkien) vaikutus on laajalle ulottuvaa”...

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 220. Toim.

** Sama, ss. 220–221. Toim.

„täysin
järjesty-
nyt”⁸

„Jos aikaisemmin, 70-luvulla, pörssi nuoruudenhairahduksineen aloitti Saksan teollistamisen aikakauden käyttäen hyväkseen osakkeiden voittomahdollisuuksia, niin tätä nykyä pankit ja teollisuus kykenevät 'tulemaan toimeen itsenäisesti'. Suurpankkimme herruus pörssiin nähden, mikä on yhteydessä reporttioperaatioihin, muttei yksin niihin, ei ole mitään muuta kuin ilmaus siitä, että Saksa on täysin järjestynyt teollisuusvaltio. Koska automaattisesti vaikuttavien taloudellisten lakien vaikutusala täten supistuu ja pankkien kautta tapahtuvan tietoisien säännöstelyn ala laajenee tavattomasti, niin sen kautta kasvaa tavattomasti myös harvalukuisten johtavien henkilöiden *kansantaloudellinen edesvastuu*” (101).*

NB

(Lainataan) *A. Löwensteiniä*. „Württembergin luottopankkijärjestelmän ja sen suurteollisuuteen omaamien suhteiden historiikka”... „*Archiv für Sozialwissenschaft*”. 5. lisäviikko. Tübingen 1912.

47) Emissiot (s. 104):

	Kotimaiset arvopaperit			Minun laskelmani $\Sigma : 3 =$
	<u>1909</u>	<u>1910</u>	<u>1911</u>	
Saksa siirtomaineen	3.2	2.5	2.2	7.9 : 3 = 2.6
Englanti ”	1.9	3.1	1.8	6.8 : 3 = 2.3
Ranska.....	1.4	0.7	0.6	2.7 : 3 = 0.9

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 211. *Toim.*

NB

...,Pienen osakkeen kannattajat vetoavat ennen muuta siihen, että se antaa työläisille mahdollisuuden osallistua teollisuuteen, mikä yhteiskuntapoliittiselta näkökannalta on toivottavaa työläisten etujen ja yrittäjien etujen yhteenpunoutumista, työläisten osallistumista liikevoiton saantiin nykyaikaisessa muodossa" (ss. 110—111)— (punan osakkeen johdosta).

fraaseja
ja
valetta!!

!!

„Arvopaperikeinottelua” koskevassa §:ssä (s. 111 ja seur.) Schulze-Gaevernitz heittiö, sen sijaan että *paljastaisi* pankkien keinottelun ((vrt. aikakauslehti „Die Bank”, Eschwege y.m.)), kiertää asian sanomalla: „Jos pankkimme muodostuisivat keinotteleviksi yhtiöiksi... se olisi... Saksan kansantalouden romahdus” (112)... ((„Jos”))... pelastaa „liikemaailmamme” „korrektisuuden” ja pankkivirkailijoitamme kielletään keinottelemasta *muissa* pankeissa (tätä on tietysti muka helppo kiertää!! suurissa kaupungeissa)... entä *pankinjohtajat*? Hehän ovat „asioita tuntevia” („Wissenden”)!! Tässä suhteessa laista ei ole muka apua, tarvitaan „entistä suurempaa kauppiaan kunniantuntoa ja oman aseman tajuamista” (113)...

48)

9 pankkia
yhteensä
83% !!

„Vuoden 1909 lopussa Berliinin 9 suurpankkia, yhdessä niihin liittyvien pankkien kanssa, hallitsi 11,3 miljardin markan pääomaa, s.o. noin 83% Saksan koko pankkipääomasta. 'Deutsche Bank', joka hallitsee yhdessä siihen liittyvien pankkien kanssa noin 3 miljardia markkaa, on Preussin valtionrautateiden hallinnon ohella suurin ja samalla erittäin epäkeskitetty pääomakasautuma vanhassa maailmassa” (137)... *

Pankkien välisiä sopimuksia: „Darmstädter Bank” aikoi tehdä Berliinin kaupungin kanssa sopimuksen Tempelhofin kentän „tuotteisasta käytöstä” luvaten 10% voitto-osinгон. Kun sitten „Deutsche Bank” teki tämän kaupan,— „Darmstädter Bank” osoittautui olevan sen konsortiossa!! (s. 139)... „Tämän tapaiset pankkikonsortiot ovat taipuvaisia tekemään hintasopimuksia”...

pankki-
kartelliiksi

„Kuitenkin 'yhteiset sopimukset', joita tehtiin kesällä 1913, ovat niin pitkälle meneviä, että tokkopa niiden täyttämisen jälkeen voitaneen enää puhua vapaasta kilpailusta pankkitoiminnassa”... (139)...

(1913)

„'Diskontogesellschaftissa' on esim. 25 henkilöä käsittävä vakituisesti toimiva esikunta, joka valvoo operaatioiden laskutus- ja muodollista puolta” (143).

25 henkeä
valvomas-
sa...

„Oleellista valmistavaa työtä suuryritystä varten, varsinkin juuri pankkitoiminnan alalla, suorittaa preussilais-saksalainen asepalvelu totuttamalla kurinalaiseen joukkotyöhön. Ellei se olisi tarpeellista jo yksistään poliittiselta kannalta, niin se pitäisi saattaa voimaan kapitalistisen suuryrityksen valmistavana kouluna ja taloudellisen intensiivisyyden tehostajana” (144—145)...

pankit
ja sota-
väki!!

„Kolmekymmentä vuotta sitten vapaasti kilpailevat yrittäjät suorittivat $\frac{9}{10}$ siitä taloudellisesta työstä, joka ei kuulunut 'työläisten' ruumiillisen työn alaan. Nykyisin suorittavat *virkamiehet* $\frac{9}{10}$ tästä taloudellisesta henkisestä työstä. Pankkitoiminta on tämän kehityksen etunenässä (151).* Sen jättiläisyrityksissä virkailija on kaikki kaikessa, johtajakin on laitoksen 'palvelija’”...

NB
NB

NB

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 212. Toim.

..., „Frankfurter Zeitung” (2. V. 1914) lausui „Diskontogesellschaftin” ja „Schaffhausenscher Bankverein” yhdistymisen johdosta seuraavat sanat:

1) „Pankkien keskittymisen kasvaessa supistuu niiden laitosten piiri, joiden puoleen yleensä voidaan kääntyä suuren luoton haussa, minkä johdosta suurteollisuuden riippuvaisuus harvalukuisista pankkiryhmistä lisääntyy. Teollisuuden ja finanssimiesmaailman läheisen yhteyden vallitessa on pankkipääomaa tarvitsevien teollisuusyhtiöiden liikuntavapaus rajoitettu. Sen vuoksi suurteollisuus katselee sekavin tuntein pankkien lisääntyvää trustiutumista (yhtymistä tai muuttumista trusteiksi); todellakin, on jo usein havaittu suurpankkikonsernien keskinäisten sopimusten ituja, sopimusten, jotka tähtäävät kilpailun rajoittamiseen” (s. 155).*

NB

154—5: kysymys, mikä on mistäkin enemmän riippuvainen, pankitko teollisuudesta vai päinvastoin...

48) *Wiewiórowski*. „Saksan pankkien keskittymisen vaikutus pulailmiöihin” („Freiburgilainen väitöskirja”). Berliini 1911.

NB

Voelcker. „Yhdistymis- ja voitto-osinkomuodot Saksan suurteollisuudessa”. Leipzig 1909 ((„Schmoller's Jahrbuch”, 33. osa, 4. vihko)).

1)

X luku. „Ulkomaiset sijoitukset”.

NB

„Jotta pankkimme voisivat ohjata niille virtaavat pääomat ulkomaisten sijoitusten uomaan, sitä varten täytyy olla olemassa niiden asiakkaiden taholla vastaavanlaisia yksityistaloudellisia edellytyksiä. Tärkeimpänä

2)

NB

kiihokkeena on tarve saada korkeampi voittoprosentti kuin mitä saadaan kotimaisista

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 212—213. Toim.

sijoituksista samalla kun pääomarikkaudet lisääntyvät ja korkoprosentti pienenee maassa... NB

...Tällöin pankit pyrkivät saamaan ennen kaikkea emissiovoittoa, mikä muissa pääomista köyhissä ja raaka-aineista rikkaissa maissa on tavallisesti suurempi kuin kotimaassa” (158)... NB

NB [vrt. edellä, s. 44, lainausta sivuilta 159—160 *] NB

„Numeerisen arvion mukaisesti Englannin pääomansijoitukset ulkomailla ovat 70 miljardia, Ranskan 35 miljardia (1910), mutta Saksan v. 1913 hädin tuskin 20 miljardia markkaa” (160). 70
35
20

Esittäessään varmuudeksi tosiasioita ulkomaisten sijoitusten „vientiehdosta” ja edullisuudesta teollisuudelle, Schulze-Gaevernitz sanoo m.m., että Ranskin käyttä sitä hyväkseen:

„Ranskan koroillaeläjävaltion teollisuus elää siis toistamiseen kukoistuskautta” — myöntäessään vuonna 1910 lainan Turkille Ranska asetti ehdoksi, ettei Turkki anna yhdellekään valtiolle tilauksia *enemmän* kuin Ranskalle... (s. 163). kuvaa-
vaa!!!

„Tällä haavaa Saksa on tyypillinen ’ulko- mailla toimiva yrittäjä’, samaan aikaan kun Ranska ja vähitellen Englantikin kangistuvat koroillaeläjiksi. ...Jos kohta maailmalla on nykyään anglosaksinen ulkomuoto, niin pankkimme ovat rautateiden, kaivosten, plantaasiin, kanavien, kastelulaitosten j.n.e. avulla antamassa sille parhaillaan saksalaisen hengen piirteitä” (164)... NB

(NB: s. 1, huomautus: „Kirjoitettu ennen sotaa.”)

X luvussa.

C. „Ulkomaisten sijoitusten poliittinen arvo”. NB

* Ks. tätä osaa, s. 33. Toim.

„Pääoman vienti on ulkopoliittisten tarkoituserien saavuttamiskeinoja ja sen menestyminen riippuu vuorostaan ulkopoliitikasta.

a) *Lainanantajavaltiot: Ranska, Englanti, Saksa.* Englanti ja Ranska, kummatkin maailman suurimmat lainanantajavallat, ovat *poliittisia* pankkiireja. Valtio ja pankkimaailma esiintyvät tässä suhteessa *yhtenä* persoonana. Niin on esimerkiksi Ranskan hallituksen ja 'Crédit Lyonnais'n' laita. Samoin Edvard VII:n ja sir E. Casselin ystävyys. Toivoessaan päävoittoa poliittisessa arpapelissä Ranska asetti miljardeja *yksistään* Venäjän kortille. Saatuaan Ranskalta rahaa Venäjä saattoi toimia Kaukoidässä — Kiinassa, Persiassa — jopa poliittisena lainanantajana. Lainanantajana Ranska sitoi itseensä Espanjan ja Italian, jotka sitten Algeciras'issa tekivät sille palveluksia asiakaina. Ranska oli valmis myöntämään Kosuthin ministeristölle lainaa, jonka se eväsi kreivi Kuehnilta: 'lisänä olisi tällöin ollut Kolmiliitto'. Poliittisena lainanantajana Englanti on jälleen yhdistänyt brittien maailmanvallan eikä pelkää sen omien consolsien kurssiin kohdistuvaa painetta. Täydellinen hollousturva, joka emämaassa on myönnetty siirtomaiden valtionlainoille, on myötävaikuttanut siihen, että esimerkiksi sellainen puoleksi kehittymätön uusi maa kuin Natal saa lainaa helpommilla ehdoilla kuin kauan sitten lujittunut, hyvin arvovaltainen Preussi jättiläismäisine rautatie- ja valtionmaaomaisuuksineen. Tämä lainayhteys edustaa sinänsä 'etu yhteyksiä', joiden voima lienee suurempi kuin mitä Chamberlainin tullietuuksilla voisi koskaan olla. Ulottaen toimintansa imperiumin sisäisiä yhteyksiä kauemmas brittiläinen lainanantaja pitää Japania poliittisena vasallinaan, Argentiinaa alusmaanaan, Portugalia peittelemättömässä vel-

kaorjuudessa. Portugalin Afrikan kultakuunakoristeiset kuveröörit ovat brittien marionetteja” (165)...

„Kokonaissumma” (Venäjälle sijoitettujen saksalaisten pääomien) „arvioidaan 3 miljardiksi. Sen, että pankkimme asettavat etu-tilalle tämän maailmanhistorian suurimman velallisen, ymmärtää, kun ottaa huomioon pankkien suuret liikevoitot, joita nimenomaan venäläiset arvopaperit tuottavat” (166).

„Epäilemätöntä on, että puolisivistyneen maailman maat, joita toistaiseksi ei ole jaettu vielä siirtomaiksi, eivät voi poliittiseen ja taloudelliseen itsenäisyyteen pyrkiessään saada miltään muulta Euroopan valtakunnalta yhtä pyyteetöntä apua kuin Saksalta. Kiina, Persia ja Turkki tietävät, ettei Saksalla ole minkäänlaisia aluevaatimuksia” (167).

...„Vapausaatteille vastakkaiset maan sisäiset olot estävät niin ikään maailmanpoliittisten ajatusten tunkeutumista syvälle kansan sieluun. Miten kaukana olemmekaan tunnuksesta 'imperium et libertas'*, jota anglosakit alkaen Cromwellista ja aina Rhodesia myöten saavat kiittää mitä suurimmista saavutuksistaan!” (168)

NB

helmi!!!

helmi!!

{ imperia-
lismi
ja demo-
kratia⁹
helmi!
(ja NB)

pikkuporvariston laajojen kerrostien ja proletariaatin huippukerrostien hiotumpaa, ovelampaa lahjontaa

„Ulkomailla saksalaiset pankit ovat joutuneet kaikkialla kilpailemaan sinne jo kauan sitten pesiytyneiden englantilaisten 'ulko-
maisten pankkien' kanssa, jotka vielä tänäkin päivänä ovat liiketoimiensa ja osakepääomansa puolesta saksalaisia paljon voimakkaampia” (173)...

* — „imperiumi ja vapaus”. Toim.

32)

helmi!!!

NB

....„Sitäkin selväjärkischemmin tahdomme osoittaa sen tosiasian, että olemme astuneet näyttämölle myöhästyneinä. Saksan ulkomaisten pankkien toimintaa voidaan verrata sellaisen toimintahaluisen nuorukaisen paljonlupaaviin askeleihin, jolle suurin osa maailmasta on tehty luoksepääsemättömäksi sen onnellisen haltijan toimesta. Lieneekö brittien maailmanvaltakunnassa — Ranskasta ja Venäjältä puhumattakaan — edes *yhtä* saksalaista pankkilaitosta, vaikka onkin väitetty, että britti hallitsee maailmaa muka *kaikkien* eduksi. Saksan pankkijärjestelmän tulevaisuus ulkomailla riippuu suuressa määrin sen *poliittisen tehtävän* ratkaisemisesta, että pidetään avoinna ne maailman maat, joita kukaan ei ole vielä anastanut, ennallistetaan muhamettilaismaailma, luodaan Afrikassa saksalainen siirtomaaimperiumi”... (174).

Teoksen 2. osa, *Jaffén* kirjoittama, on kuiva esitys englantilais-amerikkalaisesta ja ranskalaisesta pankkitoiminnasta. Nil.

„Yhteiskuntatalouden perusteiden” VI osasto. „*Teollisuus, vuorityö, rakennustoiminta*”. Tübingen 1914.

Runsas kirjallisuusluettelo (vrt. s. 37 *).

Ks. viivallisesta vihkosta eräitä suurteollisuutta koskevia tilastotietoja. **

kirjoitettava kirjasta: ss. 34 ja 143, teollisuus
1882 ja 1907

M. R. Weyermannin artikkelista:
„Nykyaikainen teollisuustekniikka”

* Ks. tätä osaa, ss. 24—26. *Toim.*

** Tarkoitetaan „μ” vihkoa. Ks. tätä osaa, ss. 446—447. *Toim.*

lainaus K. Rathenaun teoksesta. „Pääoman ja tuotteiden määrän kasvun vaikutus Saksan koneenrakennusteollisuuden tuotantokuluihin”. 1906.

NB

Seuraavanlaisia esimerkkejä:

Tuotannon lisäys noin 50%	(pumput) Pumppumallit		
	A	B	C
	197	880	1 593 markkaa
	162	738	1 345

Kirjoituskoneet (s. 157)

100 kappaleen tuotanto.	Hinta=200 markkaa
500	160
1 000	140
2 000	125

Saksalaisten teollisuusosakkeiden emi-
tointi { „Frankfurter Zeitungin” ja „Valtio-
tieteellisen hakemiston” mukaan } ((„Emis-
siotoiminta”))

1903—195. ₃	milj. Nousun alku
1904—267. ₆	” ” ”
1905—492. ₅	” nousu
1906—624. ₃	” kohokohta
1907—240. ₂	” pula
1908—326. ₇	(tervehtymisen alku)

nousu
versus
pula

Behrin tietojen mukaan jalkineiden kulu-
tus Yhdysvalloissa oli (s. 175):

1880—2. ₅	paria asukasta kohden
1905—3. ₁₂	” ” ”

NB

Th. Vogelsteinin artikkelista. „Kapitalistisen teol- (33
lisuuden finanssiorganisaatio ja monopolien muodostuminen”.

„Kymmenen vuoden kuluttua toukokuun 9
pstä 1873, päivästä, jolloin *Schönlankin*
hyperbolisen sanonnan mukaisesti koitti kar-
tellien syntymähetki ja jolloin taloudellisen
nousun kohtalonhetki löi, Fr. Kleinwächter
julkaisi kartelleita koskevan kirjansa” (216).

NB

Kartellien historiasta:

„Vuotta 1860 edeltäneeltä aikakaudelta voidaan esittää yksityisiä esimerkkejä kapitalistisista monopoleista; niissä voidaan löytää sellaisten muotojen ituja, jotka nykyään ovat niin yleisiä; mutta kaikki se on ehdottomasti kartellien esihistoriaa. Nykykaisten monopolien muodostumisen varsinainen alku ulottuu korkeintaan 1860-luvulle. Monopoliin ensimmäinen suuri kehityskausi alkaa teollisuuden kansainvälisestä 1870-luvun ahdinkotilasta ja jatkuu 1890-luvun alkuun” (222).

NB

„Jos tarkastellaan asiaa Euroopan mitassa, niin vapaan kilpailun kehityksen äärirajana ovat 60- ja 70-luvut. Englanti päätti silloin vanhatyylisen kapitalistisen organisaationsa rakentamisen. Saksassa tämä organisaatio ryhtyi päättävään taisteluun käsi-työtä ja kotiteollisuutta vastaan ja alkoi luoda omia olomuotojaan” (ibidem).

NB

34) „Suuri kumous alkaa vuoden 1873 romahduksesta tai oikeammin sitä seuranneesta lamakaudesta, joka — tuskin huomattavin keskeytyksin 80-luvun alussa ja vaihtuen tavattoman voimakkaaseen, mutta lyhyeen nousukohtaan vuoden 1889 vaiheilla — jatkuu 22 vuotta Euroopan taloudellisessa historiassa” (222)...

..., Lyhyen nousun aikana vuosina 1889/1890 kartelleja käytettiin voimaperäisesti suhdanteen hyväksikäyttämistä varten. Harkitsematon politiikka kohotti hintoja vielä nopeammin ja voimakkaammin kuin mitä olisi tapahtunut ilman kartelleja, ja melkein kaikki nuo kartellit kukistuvat kunniautta 'vararikon hautaan'. Huonoa aikaa ja alhaisia hintoja kesti vielä viisi vuotta, mutta teollisuudessa ei vallinnut enää entinen mieliala. Lamaannusta ei enää pidetty minään itsestään selvänä asiana, siinä nähtiin vain tauko uuden suotuisan suhdanteen edellä.

kartellien
II kausi

Ja niinpä kartelloitumisliike siirtyikin toiseen kauteensa. Ohimenevän ilmiön asemesta kartellit muodostuvat erääksi niistä perusteista, joille pohjautuu koko talouselämä. Ne valtaavat teollisuusalan toisensa jälkeen, etupäässä raaka-aineiden jalostuksen. Jo 1890-luvun alussa kartellit loivat itselleen

koksisyndikaatin organisaatiossa, jonka maliin on luotu hiilisyndikaatti, sellaisen kartellitekniikan, jota kauemmas kehitys ei varsinaisesti ole mennyt. Suuri nousu XIX vuosisadan lopulla ja vuosien 1900—1903 kriisi tapahtuvat — ainakin vuori- ja rautateollisuudessa — ensi kerran täydellisesti kartellien merkeissä. Ja jos tämä näytti silloin vielä joltain uudelta, niin nyt on laajalle yleiselle mielipiteelle tullut itsestään selväksi totuudeksi, että taloudellisen elämän suuret alat on yleensä poistettu vapaasta kilpailusta” (224)... *

NB

(35)

Kartellimuotoja:

- a) Kartellit, jotka määräävät tavarantoimitusten ehdot (myyntiehdot, määräajat, maksusuoritukset etc...)
  - b) Kartellit, jotka määräävät menekkialueet
  - c) Kartellit, jotka määräävät tuotteiden määrän
  - d) Kartellit, jotka määräävät hinnat
  - e) Kartellit liikevoiton jakoa varten
- Syndikaatit* — yhteinen myyntitoimisto (Verkaufsstelle)
Trusti — omistaa kaikki yritykset

yksinomainen ja ehdoton valta

Vilkaistava *Kondtia*
Lindenbergiä
Sayous'a
Stelleriä
Stillichä
Warschaueria
Weberia

(36)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 194—195. Toim.

”5”
 („BETA”)

VIHKO

Sisältö

107)

β-vihko. Ss. 1—106 (108)

1. Dietzel, Schumpeter, Vogelstein (pari sanaa).
2. — — —
- 3—16. Otteita „Die Bank” aikakauslehdestä, 3—16; 92—103.
17. Arvopaperitilastoa...
- 18—30. Schilder. „Maailmantalouden kehitystendenssit”, I. osa.
- 31—33. Plenge. „Marx ja Hegel”.*
- 34—36. Gerhard Hildebrand. „Teollisuuden etc.”
- 37—39. P. Tafel. „Pohjois-Amerikan trustit etc.”

×	40. Huomautus K. Kautskysta versus imperialismi
---	---

- 41—62. E. Agahd. „Suurpankit ja maailmanmarkkinat”.
  62. Ballod. Tilastoa.
  63. Otto. Saksalaiset pankit valtameren toisella puolen.
- 63—65. Diouritch. Saksalaisten pankkien ekspansio ulkomailla.
  66. Kaufmann. Ranskan pankit.
  66. Hegemann. Ranskan pankit.

* Ks. В. И. Ленин. Сочинения, 4 изд., том 38, стр. 388—391 (V. I. Lenin. Teokset, 4. painos, 38. osa, ss. 388—391). Toim.

„β” („beta”) viikon
107. sivu

67. *Hulftegger*. „Englannin pankki”.
Jaffé. Englannin pankit.
Mehrens. Ranskan pankit.
Wallich. Saksan pankkien keskittyminen.
- 68—69. *Zollinger* (kansainvälinen bilanssi) ja *Neymarck*.
 70—74. *Taylor* („Liikkeen johto”).
 74—75. *Seubert*. „Taylorin järjestelmän käytännöstä”.
 76—77. *Gilbreth*. „Liikkeen tutkiminen”.
 78—90. *Jeidels*. „Suurpankkien suhde teollisuuteen”. |||
 91. *Stillich* ja „*Maailmantalous*” (Halle). Kirjoitus.
 92—103. „Die Bank” on käyty läpi kokonaisuudessaan,
paitsi vuosia 1908 ja 1915.

×

NB 103 huomautukset
NB ((yleensä rahapääomasta))

104. *Tschierschky*
 105—106+0 **kääntöpuoli**+108. (NB) *Heymann*

×

0 kääntöpuoli
NB imperialismikysymyksestä

Kirjallisuusviitteitä: 1. 10. 16. 17. 40. 91. 98
 (ranskalainen).

DIETZEL, SCHUMPETER, VOGELSTEIN

Zürichin kantoninkirjasto.

- Tri *Heinrich Dietzel*. „*Maailmantalous ja kansantalous*”.
 Dresden 1900. (= „Jahrbuch der Gehe-Stiftung”. V osa.)
 { { Ei mitään mielenkiintoista. Pikaisen tutustumisen }
 { perusteella näyttää, että siinä vain väitellään }
 { autarkiaa vastaan maailmantalouden puolesta. }
 { Nil. („Kansallistaminen”) } } (1)

Tri *Joseph Schumpeter*. „*Taloudellisen kehityksen teoria*”. Leipzig 1912.

((Myös nil. Nimi pettävä. Pikaisen tutustumisen perusteella näyttää tavallaan „sociologiselta” typeryydeltä. Kenties siihen on palattava, mutta mitä kehitysaiheeseen tulee, nil.))

Theodor Vogelstein. „Englannin ja Amerikan rauta- ja tekstiiliteollisuuden organisaatiomuodot”. Leipzig 1910.

Tämä on *ensimmäinen* osa, joka on valtaosaltaan historiaa, melko vähän kiinnostavaa, ja tosiasioiden *lueteloimista*.

Ks. toisesta vihkosta * pikkulainauksia Vogelsteinista.

Franck. „Muutoksia Württembergin maataloudessa”. Väitöskirja. 1902.

KIRJALLISUUSVIITTEITA

Kirjallisuutta:

? *Johann Huber.* „Työväen osallistuminen pääomallaan brittiläisiin tuotanto-osuuskuntiin ja niiden johtoon”. 1912, Stuttgart. („Baselin kansantaloudellisten tutkimusten” 4. vihko.)

Götz Briefs. „Spriikartelli”. Karlsruhe 1912. („Badenin korkeakoulujen kansantaloudellisten tutkimusten” 7. vihko.)

Curt Goldschmidt. „Saksan kivihiliteollisuuden keskittymisestä”. Karlsruhe 1912.

Julius Wolf. „Nykyajan ja tulevaisuuden kansantalous”. Leipzig 1912. Nil.

J. Lewin. „Venäjän kauppasakepankkien nykyinen asema (1900—1910)”. Breisgaun Freiburg 1912. (Väitöskirja.)

K. Dove. „Talousmaantiede”. Leipzig 1911. („Luonnon ja hengen maailmasta”.)

” ” „Saksan siirtomaiden talousmaantiede”. 1902.

Kurt Schwabe. „Saksalaisessa timanttimaassa”. Berliini 1910. (Etelä-Afrikka ja saksalaisten elinkeinoelämä siirtomaissa.)

Rud. Lenz. „Syndikaattien ja trustien vaikutus kuparimarkkinoihin”. Berliini 1910.

Léon Baretty. „Ranskan maaseutupankkien keskittyminen”. Pariisi 1910. (Artikkelit olivat „*Annales des sciences politiques*”issa.)

NB

* Ks. tätä osaa, ss. 45—47. *Tolm.*

Gustav Ruhland. „Valittuja artikkeleja”. 1910 (kust. „Maamiesliitto”. Vastustetaan Saksan plutokratiaa!).
A. G. Raunig. „Maatalouden ja teollisuuden välinen tasapaino”. Wien 1910.

Tri *Walther Kundt*. „Valtamerentakaisen kauppamme tulevaisuus”. Berliini 1904. Nil. Jaarittelua.

OTTEITA „DIE BANK” AIKAKAUSLEHDESTÄ

„Die Bank”. „Finanssi- ja pankkialan kuukausijulkaisu”. (3
 (Kustantaja Alfred *Lansburgh*) 1914, 2. (puolivuosi-
 kerta), s. 1042.

Kauppadepartementin (Lontoon) tiedot tuonnista ja viennistä miljoonissa punnissa:

(*7 kuukautta) (I/I—I/VIII)	Vuosispuoliskot (ensimmäiset)					
	Tuonti			Vienti		
	1912	1913	1914	1912	1913	1914
Englanti.....	296.1	319.7	375.9	225.3	257.1	255.4
Saksa.....	260.6	267.0	269.3	205.4	243.1	249.2
Yhdysvallat*	215.3	212.2	237.7	255.6	271.8	245.7
Ranska*	192.2	196.4	198.6	149.0	156.4	153.8

(*Ibidem*, s. 713). Kirjoitus „Pankit ja postilaitos”. Pankkien ja esim. säästökassojen välinen raja on muka „yhä enemmän häviämässä”. Pankit *valittavat* sitä. *Erfurtin* kauppakamari puolustaa pankkeja ja vastustaa „postin uusinta ryntäystä rahankiertoon” („postiakkreditivien annon” muodossa). Toimitus huomauttaa, että postiakkreditiivit ovat käytössä vain Saksan valtakunnan puitteissa, jota vastoin pankkiakkreditiivit ovat pääasiassa ulkomaille matkustavia varten ja „loppujen lopuksihan yleisö ei ole olemassa ainoastaan pankkeja varten” (714).

pankit ja posti

tämä
 „ei ainoastaan”
 on mainiota!!!

Kirjoituksessa „Ajatuksia miljardilainasta”, s. 932: „Niillä, jotka ostavat lainaobligatioita, on vapaita varoja,

* Tähdellä merkityjä maita koskevat tiedot ovat ajalta tammi—heinäkuu, muita maita koskevat tiedot ajalta tammikuu—kesäkuu. *Toim.*

muttei useimmissa tapauksissa käteisvarojen muodossa. vaan juoksevan pankkitilin muodossa tai talletuksina säästökassoissa, osuuskunnassa j.n.e. Saksassa näillä laitoksilla on käytettävissään pyörein luvuin 35 miljardia markkaa sellaisia likvidejä varoja, joista omistajat voivat saada noin puolet vapaaseen käyttöönsä heti ja puolet enimmäkseen kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun siitä on ennakolta ilmoitettu” (933).

Kysymys on siis omaisuuden *merkitsemisestä* yksityisten henkilöiden tililtä valtion tilille (ja hankkijoille maksettaessa etc. päinvastoin).

Kaikilla lainauslaitoksilla on rahaa hallussaan „korkein-taan 1/2 miljardia”, kun lasketaan „niiden käteisvarojen ja Valtionpankissa olevien talletusten kokonaissumma” (933).

Ranska maksoi v. 1871 5 miljardia sillä tavalla, että niistä maksettiin vain 742.₃ miljoonaa kullassa, hopeassa ja seteleissä ja loput (4248.₃ miljoonaa) *vekseleinä*. (Ranska toipui v. 1870/71 niin nopeasti siksi, että se ei kajonnut valuuttaansa eikä päästänyt liikkeelle liian paljon „katteetomia seteleitä”.)

s. 903 ja seur.: *Alfred Lansburghin „Lontoon syrjäyttäminen maailman selvityslaitok-sena”*.

Varsin hyvä artikkeli, jossa valaistaan Englannin mah-tavuuden *syitä*. Pääsyy: „Englannin kauppavaihdon ja rahankierron ehdoton ylivoima verrattuna kaikkien muiden maiden kaupankäyntiin” (909). „Pyörein luvuin 50%” Saksan kauppavaihtoa suurempi (ibidem). Ja edelleen vielä siirtomaakauppa!!

NB || *„Kolme neljäsosaa maailmankaupasta on Englannin hallussa”* (910)

„tämä merkitsee, että kolme neljäsosaa maailman kai-kista tilityksistä tapahtuu joko suoranaisesti tai välillisesti Englannin kautta” (910).

„Punta on laskuperusteena” „ylivoimaisesti vallassa” vielä *Japanissa*, edelleen Kiinassa, Chilessä, Perussa, Etelä-Persiassa, „suurimmassa osassa Turkkiä” (910)— „englannin kielen taito on hyvin yleistä kauppiaspiireissä” (910).

Ja sitä paitsi Englanti *rahoittaa* tätä maailmankauppaa (pienin korko- $\frac{0}{\%}$; varmin kultakantainen valuutta; 1 punta= $7\frac{1}{3}$ grammaa *kultaa* etc. etc.).

Englannin „valtavat” rahavarat, sen 60 siirtomaapankkia (911) etc. etc.

Pankinjohtaja (Brasilian pankin) *Kämmererin* (saksalaisen) lausunto: (5

(913) „Valtamerentakaisen pankkiliikkeen perustamista varten täytyy olla ennen kaikkea luottoa, akseptoiva pankkiiri Lontoossa.” NB!

s. 912. huom.: „Mitä tulee vaikeuksiin, joita saksalaisilla valtamerentakaisilla pankeilla on markkamääräisten vekselien käytössä Etelä-Amerikassa, vertaa Jaffé, 'Englannin pankkitoiminta', 2. painos, 98—101. 'Frankfurter Zeitung', 29. VIII. 1914; 'Hamburger Nachrichten', 15. IX. 1914" (muut lainaukset sivuutan).

„Näet jokainen maa, joka siirtyy kultakantaiseen valuuttaan ja jolla on, kuten asianlaita on miltei kaikkialla, suuri englantilainen vekselisalkku kullan asemesta, ei ainoastaan alista ulkomaista maksuliikettään enimmältä osaltaan Lontoon selvityslaitokselle, vaan myös myötävaikuttaa siten välittömästi Englannin rahamahdin lujittumiseen maailmassa; eihän suuren englantilaisen vekselisalkun ainainen omistaminen merkitse käytännössä mitään muuta kuin sitä, että kyseinen maa luovuttaa Lontoon käyttöön huomattavia varoja, jotka Lontoo voi puolestaan käyttää ja todella käyttääkin muiden maiden ulkomaankaupan jatkuvaan rahoittamiseen lujittaen siten valuuttaansa ja omia selvitystoimiaan. Siis punnan kultakannan ansiosta Englannilla on jatkuvasti mahdollisuus palvella luottojärjestelmäänsä omien suurten pääomiensa lisäksi vielä moneen miljardiin markkaan nousevilla vierailta varoilla” (913—914).

Ennen kuin Englanti voidaan syrjäyttää nykyisestä asemastaan, täytyy olla „valtavia rahavaroja ja pieni korkoprosentti” (916). „...Ei ole vain kyettävä antamaan valtavaan paljon rahavaroja, vaan on myös pystyttävä takaamaan ehdottomasti sen valuutan vakavuus, joka tulisi Englannin valuutan tilalle, t.s. on oltava aina valmiina maksamaan kullassa.”

6) Siksipä muka „National City Bankin” (Morganin pankin)¹⁰ ja Sveitsin pankkien suunnitelma on „utopiaa”, kun „ne luulevat, ettei tarvita muuta kuin hieman hyvää halua Lontoon syrjäyttämiseksi joko kokonaan tai huomattavalta osaltaan kansainvälisten selvitysten hoidosta,— tavoite, joka tosin on mitä toivotuin, mutta joka voidaan saavuttaa vain ehdolla, että joku muu maa kykenee palvelemaan maailmankaupan etuja suomalla yhtä paljon luottoa, yhtä monia kaupallisia, pankkitointa koskevia ja korkohelpotuksia ja yhtä vakavan valuuttaperustan kuin Englanti soi ainakin ennen sodan alkua maailman kauppavaihdon käyttöön” (920)...

(1914, *marras- ja joulukuu.*) „Sotamenojen kattaminen ja sen lähteet”, *Alfred Lansburghin* artikkeli.

Kirjoittaja lainaa Lloyd Georgea (IX. 1914): „Mielestäni sodan lopputuloksen ratkaisevat viimeiset sata miljoonaa punttaa. Ensimmäiset 100 miljoonaa vihollisemme voivat hankkia yhtä hyvin kuin mekin, mutta viimeisiä 100 miljoonaa he eivät luojan kiitos pysty hankkimaan” (s. 998).

Ja kirjoittaja vastaa, että Lloyd George on erehtynyt. On olemassa neljä lähdettä, joista ne voidaan kattaa: 1) „ensivuoroiset” reservit=käteisvarat (Ranskassa ja Venäjällä niitä on enemmän kuin Saksassa; Englannissa vähemmän. Saksa on siinä suhteessa heikompi). 2) „toisvuoroiset” reservit: lyhyen ajan kuluttua maksettaviksi lankeavat saatavat maailmankaupassa. (Englanti on paljon voimakkaampi: „Jos kohta Englanti on maailman pankkiiri, joka pitää varansa likvideinä, niin Ranska on maailman finanssimies, joka investoi varansa”) (1001). 3) Puhdas tulo maan tuotannosta+4) kuoletukseen (tai kasautumiseen) menevä osa kokonaistulosta. Ja siinä suhteessa me emme ole heikompiä.

Kirjoittaja perustaa tällöin laskelmansa *vientiin*, joka tulee tapahtumaan salaa („salateitse”), mutta ei lopu.

Alhainen vekselikurssi meillä (Saksassa) todistaa (XII. 1914!!!) muka, ettei vienti ole kyllin laajaa eikä vastaa „ulkomaisia menojamme” (1103).

Vrt. s. 1112: „Vasta silloin, kun vienti riittää kat-
tamaan täydellisesti tuonnin ja sotamenot ulkomailla, NB
kansantalous on todella järjestetty sotakannalle.”

1914, 1 (toukokuu). „300 miljoonan pankki”, A. Lansburghin (7
artikkeli.

„Diskontogesellschaft” nielaisi „Schaffhausenscher
Bankverein” ja kohotti osakepääomansa 300 miljoon-
aan markkaan (s. 415).*

„Todella suuresta saksalaisesta pankista tuli näin ensim-
mäisen kerran keskittymisprosessin uhri” (415).

„Deutsche Bank” kohotti pääomansa 250 miljoonaan
markkaan. Tähän „Diskontogesellschaft” vastasi sulautu-
malla yhteen „Schaffhausenscher Bankverein” kanssa ja
kohotti pääomansa 300 miljoonaan.**

„300 miljoonan markan osakepääomalla siitä tulee tois-
taiseksi ei ainoastaan Saksan, vaan koko maailman suurin
pankki” (422).

„Taistelu hegemoniasta”, joka näytti päättyneen „Deut-
sche Bankin” voittoon, alkoi nyt uudelleen:

„Muut pankit tulevat seuraamaan samaa tietä... ja
niistä 300 henkilöstä, jotka nykyään hallitsevat Sak- NB
saa taloudellisesti, jää ajan oloon jäljelle 50, 25 tai
vieläkin vähemmän. Ei ole myöskään odotettavissa, NB
että usin keskittymisliike rajoittuu vain pankkitoi-
mintaan. Eri pankkien väliset läheiset yhdyssteit
vievät luonnollisesti myös niiden suosimain teollisuus-
syndikaattien keskinäiseen lähentymiseen. Syndikaa-
tit samoin kuin suhdannevaihtelut johtavat uusiin
yhdistymisiin ja eräänä kauniina päivänä me havah-
dumme ja ihmettelevä katseemme tapaakin vain pel-
kiä trusteja; etemme nousee välttämättömyys muut- NB
taa yksityismonopolit valtionmonopoleiksi. Emmekä NB
kuitenkaan oikeastaan voi moittia itseämme mistään
muusta kuin siitä, että me soimme asioille vapaan,
osakkeiden hieman jouduttaman kehityskulun” NB
(426).*** (Artikkelin loppu.)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 208. Toim.

** Sama. Toim.

*** Sama. Toim.

„TYTÄRYHTIÖT”, *Ludwig Eschwegen* artikkeli, s. 544 ja seur. (toukokuu 1914).

Vuoden 1912 alussa *suurpankit* ottivat käytäntöön (Valtionpankin painostuksesta) *uuden* kaavan mukaisen tilitaseen. Mutta *tuhannet osakeyhtiöt* julkaisevat edelleenkin lyhyitä („knappe”) tilitaseita menemättä lain vaatimuksia pitemmälle — tilitaseen lyhyys varjelee muka taatusti keittelulta!!! Mutta itse asiassa:

- 8) „Siitä” („tilinpäätösten lyhydestä”) „on todellisuudessa seurauksena vain se, että muutamat harvat asioita paremmin tuntevat henkilöt voivat rikastua *osakelauman kustannuksella* varsinkin jos tilinpäätösten lyhyyden lisäksi tilijärjestelmäkin on monimutkainen, minkä ansiosta tavallisen osakkaan silmä ei huomaa monia tärkeitä asioita. Johtokunnilla ja niiden hyvillä ystävillä on siitä kaksinkertaista hyötyä: kun liikeasiat sujuvat hyvin, vain ne ovat täysin tietoisia siitä, millaiseksi kurssi kohoaa, ja kun asiointila huononee, ne voivat välttää todennäköisiä menetyksiä myymällä ajoissa osakkeensa.

hyvä
esimerkki!

Niinpä esimerkiksi *Kasselin 'Aktiengesellschaft für Federstahlindustrieta'* pidettiin muutama vuosi sitten eräänä Saksan tuottavimpana liikeyrityksenä. Huono johto vei asiat siihen, että voitto-osingot laskivat muutamassa vuodessa 15%:sta nolnaan. Hallinto oli osakkaiden tietämättä, kuten sitten selvisi, myöntänyt 6 milj. markan lainan eräälle 'tytäryhtiölleen', '*Hassialle*', rajoitetusti vastuuvraiselle yhtiölle, jolla oli nimellispääomaa vain muutama satatuhatta markkaa. Tätä lainaa, joka on melkein kolme kertaa suurempi 'emäyhtiön' osakepääomaa, ei viime mainitun tilinpäätöksessä ilmennyt lainkaan; juridisesti sellainen vaikeneminen oli täysin laillista ja saattoi jatkua kokonaista kaksi vuotta, koska sen kautta ei rikottu ainoatakaan kauppalainsäädännön pykälää. Hallintoneuvoston puheenjohtaja, joka vastuunalaisena henkilönä allekirjoitti harhauttavat tilinpäätökset, oli ja on Kasselin kauppakamarin

!!!

puheenjohtajana. Tästä 'Hassia' yhtiölle annettusta lainasta osakkaat saivat tietää vasta pitkän ajan kuluttua sen jälkeen, kun se oli osoittautunut virheeksi ja kun 'Federstahlin' osakkeiden hinta, sen johdosta, että asioiden tilasta selville päässeet alkoivat niitä myydä, aleni noin 100%. Vasta sitten kun tasemennelmää muutettiin avattiin vastaava tili. Tämä tyypillinen esimerkki tempuillemisestä tilinpäätöksillä, mikä on aivan jokapäiväistä osakeyhtiöissä, selittää meille, miksi yhtiöiden hallinnot ryhtyvät paljon helpommin uskallettuihin liiketoimiin kuin yksityisyrittäjät. Tilinpäätösten uusin laatimistekniikka tekee heille mahdolliseksi riskin salaamisen keskinkertaiselta osakkaalta, sitä paitsi se antaa asiasta eniten kiinnostuneille henkilöille mahdollisuuden vapautua seurauksista sen kautta, että myyvät, tempun epäonnistuessa, osakkeensa aikanaan, kun taas yksityinen yrittäjä vastaa omalla selkänahallaan kaikesta, mitä hän tekee” (545).

NB

(9

„Monien osakeyhtiöiden tilinpäätökset muistuttavat niitä keskiajalta tunnettuja palimpsesteja” (pergamentteja), „joista ensin täytyy pyyhkiä pois kirjoitettu, jotta paljastettaisiin niiden alla olevat käsikirjoituksen todellista sisältöä ilmaisevat merkit” (545)...

Pergamentti, josta alkuperäinen kirjoitus on kaavittu pois ja uusi kirjoitettu sitten sen sijalle.

#

...,Yksinkertaisin ja siitä syystä useimmin käytetty keino tehdä tilinpäätökset läpinäkymättömiksi on se, että yhtenäinen liike jaetaan muutamiin osiin tytäryhtiöitten perustamisen tai näiden siihen liittämisen avulla. Tällaisen järjestelmän edullisuus eri päämäärien — laillisten ja laittomien — kannalta katsoen on niin ilmeinen, että nykyisin ovat suorastaan poikkeuksia sellaiset suuryhtiöt, jotka eivät käyttäisi tätä järjestelmää” * (545—546).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 221—222. Toim.

Tällä tavalla saadaan „niiden operaatiot tietyissä mielessä läpinäkymättömiksi” (ibidem)...

Erittäin näkyvänä esimerkkinä on „*Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft*” (miljardeja tytäryhtiöissä)...

(vrt. 1908. 8. vihko: „Rathenaun järjestelmä”. „*Die Bank*” AEG:n menettelytavoista)

(...Veroja enemmän, sillä niistä (tytäryhtiöistä) menee) (erikoisveroja, mutta ovathan sen sijaan liikevoitotkin) suurempia ja *salaisuus* turvattu!!...

kirjoittaja kursivoi: „Tytäryhtiöt ovat sinänsä ihan-teellinen keino, jonka avulla voidaan laatia objektiivisesti väärä tilitaseita joutumatta ristiriitaan kauppa-lakikokoelman säännösten kanssa” (549).

...,Ratkaisevaa on se, että uusimman tilijärjestelmän ansiosta käy mahdolliseksi naamioiminen” (ibidem)...

Vielä esimerkki:

„Oberschlesische Eisenindustrie Aktiengesellschaft” (ss. 550—551) „osakkuus”-tase=5.2 milj. markkaa.

Millaisia? kirjoittaja saanut tietää epävirallisesti: 60% „Gleiwitzer Steinkohlengrubenin” osakkeita (ja tällä yhtiöllä on 20 milj. markkaa velkoja!!)

((Loppu))

0) Ibidem s. 340 (huhtikuu) (Berliinin suurpankit 28. II. 1914). *Berliinin* suurpankkien tilitaseet.

Taseet: 8 pankkia („Deutsche Bank”, „Diskontogesellschaft”, „Dresdner Bank”, „Darmstädter Bank”, 28.II. 1914 „Schaffhausenscher Bankverein”, „National-Bank für Deutschland”, „Commerz- und Diskonto-Bank” + „Mitteldeutsche Kredit Bank”).

Miljoonaa markkaa	
osakepääoma = 1 140. ₀ milj.	Vararahasto = 350. ₈₂
Vekseleitä j.n.e. = 1 956. ₁₆	Tilapäinen osakkuus = 278. ₂₉
Saatavia = 3 036. ₈₃	Pitempiaikainen osakkuus = 286. ₈₁
Σ kokonaistase = 8 103. ₇₁	

Säästöpankit (1910) (mukaan luettuina postisäästöpankit)¹¹ (s. 446)

	Miljoonaa markkaa		Miljoonaa markkaa
Saksa	16 780	Tanska	603
Itävalta	5 333	Luxemburg	49
Unkari	1 876	Ruotsi	961
Italia	3 378	Norja	570
Ranska	4 488	Espanja	340
Iso-Britannia	4 518	Romania	50
Venäjä	3 019	Bulgaria	36
Suomi	190	Amerikan Yhd.-vallat	17 087
Sveitsi	1 272	Australia	1 213
Hollanti	464	Uusi Seelanti	319
Belgia	830	Japani	662

s. 496: „Emissiotilaston” arvostelua:

(tämä tilasto („Frankfurter Zeitungin” ja „Der Deutsche Oekonomistin” tilastossa on paljon arvioita) on suurelta osaltaan hyvin epätarkkaa, esittää maximumin eikä todellisia tietoja. Osakkeiden liikkeellelasku = saattaa olla velan muuttamista *toiseen* muotoon.

NB

{ Vrt. *tri Hermann Kleiner*. „Saksan emissiotilasto”. Berliini 1914,
ja *M. Marx (väitöskirja)*. „Saksan ja eräiden ulkovaltojen emissiotilasto”. Altenburg 1913.

1914, 1, s. 316 (Lansburghin artikkeli). *Pörssi versus pankit*:

...„Pörssi on jo kauan sitten lakannut olemasta sellainen välttämätön kierron välittäjä, mikä se oli aikaisemmin, jolloin pankit eivät vielä kyenneet sijoittamaan suurinta osaa liikkeellelaskettavista arvopapereista asiakkaittensa keskuuteen.” *

NB

(Maaliskuu 1914) ss. 298—9 „*uusi keskittymisen aikakausi*” (pankkitoiminnassa)—suhdanteiden huononemisen vuoksi etc.

(„Bergisch-Märkische Bank”, tämä 80 milj. omistava reiniäinen yritys sulautuu kohta 35 haaraosastoiseen „Deutsche Bankiin”: 298.)

(11

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 211. Toim.

„Jollei näet yhdistyminen teekään aina voimakkaaksi, se ainakin peittää ulkonaisesti monet heikkoudet ja paiseet” (299) — yhtymisen merkitystä koskevaan kysymykseen...

s. 94. „Konkurssitilasto”¹² — sen merkitys suhdanteen arvostelussa.

(„Saksan valtakunnan tilastollisista neljännesvuosikatsauksista”) erikoisesti „vaikeimmat taloudelliset vararikot, t.s. ne tapaukset, jolloin konkurssitavaraston puuttumisen vuoksi ei voitu aloittaa lainkaan konkurssimenettelyä tai jouduttiin se keskeyttämään” (s. 94).

[Ks. taulukkoa s. 61. *Toim.*]

Suurkaupunkien lukumäärä on tänä aikana lisääntynyt 28:sta 48:aan (ja niiden väestö sitäkin enemmän), mutta pahimpien vararikotapausten (konkurssitavaraston puuttumisen vuoksi rauenneiden konkurssien) % oli aikaisemmin keskimääräisesti *pienempi* ja nykyään *suurempi*.

s. 1 (I. 1914), *Lansburghin* artikkelissa („Pulien aiheuttajat”): (NB: Suhdanne).

ergo vuo- ||| „Saksassa suhdanne on jo noin vuoden ajan
desta 1913 ||| *huononnut huomattavasti*”.

vuoden ||| „Nykyisenä aikana ilmenevät monet, jos-
1914 pula ||| kaan eivät kaikki pulan luonteenomaiset piir-
teet”...

„Kohtalokkain pulan aiheuttaja on... edistys”... (11)

Vastustamiskeino? „Tehokkaampi (kuin kartellit) on *trusti*, joka määrätietoisesti joko raentaa tai ostaa kaikki keksinnöt ja parannukset, kuten menettelivät esim. Owensin pullonvalmistuspatentin suhteen suuret saksalaiset lasitehtaat, jotka yhdistyivät eräänlaiseksi tarkoitukselliseksi trustiksi ostaakseen patentin, joka tuntui niistä liian vaaralliselta” (15).*

12)

NB
hyvä esi-
merkki!!

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 267. *Toim.*

Minun lisäykstäni		Kaikkiaan Saksan valtakunnassa haettuja selvitettyjä konkursseja						Suurissa kaupungeissa haettuja selvitettyjä konkursseja					
		Kaikkiaan		%	Kaikkiaan		%	Kaikkiaan		%	Kaikkiaan		%
		niistä peruutettu			konkursseja- rauhasta rauhasta rauhasta			niistä peruutettu			konkursseja- rauhasta rauhasta rauhasta		
Riesserin mukaan	1895	7 111	680	9.6	6 362	395	6.2	1 823	243	13.3	1 724	104	6.0
	1897	6 997	639	9.1	6 077	381	6.3	1 777	251	14.1	1 466	92	6.3
Korkea suhdanne Pulakausi	1899	7 742		8.8									
	1901	10 569		10.9									
Elpyminen	1903	9 627		15.1									
	1905	9 357		17.6									
Amerikan pula	1907	9 855		17.8									
	1908	11 571		19.0									
„Kukoistus- aika” ¹⁾	1909	11 005		21.6									
	1910	10 783		22.2									
	1911	11 031	2 351	21.3	8 092	682	8.1	3 603	1 238	34.3	2 325	220	9.5
	1912	12 094	2 885	23.8	8 356	784	9.4	4 060	1 563	38.5	2 395	241	10.1

¹⁾ „Die Bank”, 1914, s. 5 (I. 1914).

hyvä
estimerkki

Kirjoitus „*Liikennetrusti*” „*Die Bank*” aikakauslehdessä, 1914, 1, s. 89.

On odotettavissa (ehkä lähitulevaisuudessa) Berliinin „Liikennetrustin, t.s. kolmen berliiniläisen liikenneyrityksen — ilmaradan, raitiotien ja omnibusyhtiön välisen etuyhteyden muodostuminen. Että sellainen aie on olemassa, sen olemme tietäneet jo siitä asti, kun tuli tunnetuksi, että omnibusyhtiön osakeenemmistö oli siirtynyt kahden muun liikenneyhtiön haltuun... Voidaan kyllä uskoa niitä, jotka tähän tavoitteeseen pyrkivät, että he toivovat liikenteen yhtenäisen säännöstelyn avulla saavansa sellaisia säästöjä, joista osa voi loppujen lopuksi joutua yleisölle. Mutta kysymystä mutkistaa se, että tämän muodostumassa olevan liikennetrustin takana on pankkeja, jotka halutessaan voivat alistaa monopolisoimansa liikennelaitokset palvelemaan maapalstakauppaetujaan. Vakuuttuakseen siitä, miten luonnollinen tällainen otaksuma on, riittää kun muistaa, että jo kaupungin sähkörautatieyhtiötä perustettaessa kysymyksessä olivat sen suurpankin etupyrymykset, joka oli kannustanut sen perustamista. Tämän liikenneyrityksen edut olivat nimittäin punoutuneet yhteen maapalstakauppojen etujen kanssa ja vieläpä tämä seikka oli olennaisena edellytyksenä mainitun kuljetusliikkeen syntymiselle. Asia oli siten, että tämän radan itäisen linjan tuli ulottua niille maapalstoille, jotka tämä pankki myi sitten kun radan rakentaminen oli jo taattu saaden itse, samoin kuin muutamat Schönhauser Alleen aseman maayhtiön osakkaatkin, tavatoman suurta voittoa...* Yleisesti tunnettuaahan on, että uusien maapalstojen ottaminen käyttöön ja siten myös niiden arvon kohoaminen, käy helpoimmin uusien liikenneteiden rakentamisen avulla.” (Esitetään vielä esi-

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 228. *Tolm.*

merkki: ainakin *11 linjaa* kulkee jo Tempelhofiin. Eiköhän se ole liian paljon? Syy: siellä asuu paljon johtajia ja hallintoneuvostojen jäseniä!!! s. 90)... „Liikennemonopolista seuraava asutusmonopoli...”

NB

(13)

„Öljykomedial”. „Die Bank”, 1913, n:o 4 (s. 388).

Mainio kirjoitus, joka paljastaa Saksan öljymonopoli-taistelun olemuksen.

Ennen v. 1907. „Ennen v. 1907 'Deutsche Bankin' öljykonserni oli joutunut kärkevään selkkaukseen 'Standard Oil Companyn' kanssa” (389). Lopputulos oli selvä: „Deutsche Bankin” tappio. Vuonna 1907 sen oli joko luovuttava miljoonaisin tappioin „öljyintresseistään” tai alistuttava. Valittiin viimeksi mainittu ja solmittiin „Standard Oil Companyn” kanssa *sopimus* (joka „ei ollut kovinkaan edullinen” „Deutsche Bankille”). Tämän sopimuksen mukaan „Deutsche Bank” sitoutui „olemaan vahingoittamatta millään tavalla amerikkalaisten etuja”, mutta... sopimus olisi rauennut, jos olisi säädetty laki Saksan öljymonopolista.

NB:
„Deutsche Bankin” ja „Standard Oil Companyn”¹³ taistelu

Mutta sitten *herra von Gwinner* (muuan „Deutsche Bankin” johtajista) ryhtyi *oman* (yksityis-) *sihteerinsä* (Staußin) välityksellä („Die Bank”, 1912, 2, s. 1034) agitomaan monopolin *puolesta!!* Suurpankin koko koneisto pantiin liikkeelle... mutta sotkeennuttiin. Hallitus pelkäsi (vaikka oli jo valmistanut ja esittänyt parlamentille ehdotuksen), *että Saksa ei ehkä saa* ilman „Standard Oil Companya” *öljyä*.

Ks. 1913, s. 736 ja seur.

Tilanteen pelasti sotilaslakiehdotus (3. VII. 1913), joka lykkäsi kysymyksen. „Standard Oil Company” *voitti*, sillä monopoli jäi (toistaiseksi) vahvistamatta. *

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 240—241. Toim.

NB

„Deutsche Bankin” ja Saksan kamppailu „Standard Oil Company” vastaan.

„Die Bank”, 1913, n:o 8 (elokuva).

Alfred Lansburgh. „Viisi vuotta Saksan pankkien toimintaa”.

Keskittymisen lisääntyminen:

Talletuksia (kaikissa pankeissa, joissa osakepääoma > 1 milj. markkaa) oli

1907/8—6 988 milj. markkaa

1912/3—9 806

+2,8 miljardia +40%

{ 9 Berliinin suurpankkia

{ 48 pankkia, joilla > 10 milj. markkaa pääomaa

57

+115 pankkia, joilla > 1 milj. pääomaa

57 suurpankin talletukset lisääntyivät 2,75 miljardia

Lisäys 5 vuodessa (milj. markkoissa)

	talletukset	osakepääoma	vararahasto
{ kaikki pankit, joilla > 1 milj. pääomaa	+2 818	+390	+148
{ 57 pankkia, joilla > 10 ” ”	+2 750	+435	+153

{ pikku pankeilla absoluuttista vähennystä: yhteensulautumiset etc. }

Kaikkien talletusten prosenttisuhde (s. 728)

NB

	Berliinin suurpankit (9)	muut pankit, joilla pääomaa > 10 milj. markkaa (48)	pankit, joilla 1—10 milj. markkaa (115)	pankit, joilla pääomaa < 1 milj. markkaa
1907/8	47	32,5	16,5	4 100
1910/11	49	33,5	14	3½ 100
1912/13	49	36	12	3 100*

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 204. *Toim.*

1913, n:o 7, s. 628 ja seur.

„*Valtio ja ulkomaiset lainat*” (Alfred Lansburgh).

Saksan hallitus on kieltänyt ulkomaiset lainat? Mikä sysää pankkeja siihen suuntaan? Se, että ne ovat joutuneet jo „*pinteseen*” (Meksiko, Kiina, Turkki etc. ovat vaarassa joutua vararikkoon).

Mikä on pakottanut pankkeja myöntämään ensimmäisen lainan *sellaisille* valtioille? Rikastumishalu!

„...Kotimaassa ei ole yhtään *Geschäftiä*, joka tuottaisi vaikkapa likipitään niin korkean voiton kuin välitys ulkomaisten lainojen liikkeellelaskussa” (630)... *

 NB tärkeää

antokurssin ja pankkikurssin välinen ero aina 7—8%; erilaiset ehdot, esim. vakuus—puolen vuoden % „takeeksi” j.n.e. y.m.s.

imperialis-
mikysymyk-
seen!!

Edelleen „suurpolitiikka” (Ranska ja Saksa varsinkin — myöntävät lainaa saadakseen liittolaisia j.n.e.)

Ranska on riippuvainen Venäjältä („Venäjän arvopapereiden kurssin lasku yhdellä prosentilla tulee maksamaan Ranskalle 100 miljoonaa. Yksistään se, että Venäjä uhkaa lopettaa korkojen maksun, merkitsee sen päävelkojalle enemmän kuin kokonaisen armeijakunnan menetyt” — s. 633).

hyvin
sanottu!

Kun lainat ovat tällaisia, „tietymätöntä on, kuka kenenkin pillin mukaan tanssii”, *ibidem*.

hyvin
sanottu!

Meksiko (s. 628) on monta kertaa jättänyt sitoumuksensa täyttämättä (täydelliseen vararikkoon joutumatta); mutta sille annetaan, sillä muussa tapauksessa voisi käydä pahemmin!!

„*Kilpailu ulkomaisista lainoista*” (1913, n:o 10, s. 1024 ja seur. Toimituksen artikkelilla).

„Kansainvälisillä pääomamarkkinoilla on viime aikoina näytelty komediaa, joka on Aristofaneen

* Ks. V. I. Lenin, Teokset. 22. osa, s. 226. Toim.

piirtimen arvoinen. Kokonainen joukko vieraita maita Espanjasta Balkaneille, Venäjältä Argentiinaan, Brasiliaan ja Kiinaan saakka esiintyy julkisesti tai salaa suurilla rahamarkkinoilla lainapyyntöillä, toisinaan tavattoman itsepintaisillakin. Rahamarkkinat eivät nykyisin ole varsinkin loistavassa tilassa, eivätkä poliittiset näköalat ole vieläkään ruusuisia. Mutta millään rahamarkkinoilla ei uskalleta kieltää lainaa, koska pelätään, että naapuri ehättää edelle, suostuu antamaan lainan ja sen kautta turvaa itselleen tiettyjä vastapalveluksia. Tämän tapaisissa kansainvälisissä kaupoissa tapahtaa melkein aina yhtä ja toista lainantajan hyväksi: kauppasopimusmyönnytys, hiili-asema, sataman rakentaminen, edullinen toimilupa, tykkitylitys" ... (1025). *

„hyö-
ty”

NB

15)

tärkeää monopoleja ja finanssipääomaa koskevassa kysymyksessä; imperialismin „edut”

1913, elokuu, s. 811, kirjoitus „Pankit ja säästöpankit”...

...,Kireä kilpataistelu, joka syttyi jo muutamia vuosia sitten säästöpankkien ja pankkien välillä sen johdosta, että nämä kummatkin niin erilaiset laitokset yrittävät ulottaa toimintansa omaa alaansa kauemmaksi ja tunkeutua toistensa vaikutuspiiriin, askarruttaa edelleenkin kauppakamareitamme.” *Bochumin* kauppakamari vaatii esim. ryhtymään toimenpiteisiin säästöpankkeja vastaan, kieltämään niiltä m.m. vekselien diskonttauksen, juoksevien tilien pidon j.n.e. (sallimalla niiden hoitaa talletus-, sekki- ja siirtotilejä).**

Sama aihe: „Säästöpankkien pankkitoiminta” (s. 1022 ja seur.).

Säästöpankit muuttuvat rikkaiden laitoksiksi: v. 1909 Preussissa oli talletuksia

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 235. *Toim.*

** Sama, s. 210. *Toim.*

10.3 miljardia markkaa, joista 4.78 miljardia = $46\frac{1}{3}\%$ talletuksista oli $> 3\ 000$ markkaa (15% talletuksista $> 10\ 000$ markkaa). Rikkailla on usein > 1 tili. Säästöpankit suorittavat uskallettuja operaatioita (vekseli-, hypoteekki- ja muita), joihin kilpailu pakottaa (joudutaan maksamaan 4 ja $4\frac{1}{4}\%$!!). Ehdotetaan „kielletäväksi”...

!!
haluavat kulkea „takaisin” pieneen kapitalismiin (mutta eivät sosialismiin)

Artikkeli „Suo” (L. Eschwege) (1913, s. 952 ja seur.) tonttikeinottelijain rötöksistä (tonttien myynti hirmuhintoihin, rakentajien vararikkoutuminen, palkatta jääneiden työläisten köyhtyminen etc. etc.). Joukkion pääpukarin Haberlandin pyrkimys monopolisoida „tiedonantotoimitot”, t.s. monopolisoida koko rakennustoiminta. Kuvaavia ovat loppusanat:

„Valitettavasti nykyinen kulttuurikehitys joutanee väistämättömästi siihen, että tuotantovoimat joutuvat yhä enemmän yksityisten voimakkaiden luonteiden käsiin ja näiden monopolistiseen käyttöön. Saksan perustuslain turvaama taloudellinen vapaus on jo nykyään muodostunut monilla taloudellisen elämän aloilla sisällyksettömäksi korulauseeksi. Näissä oloissa lahjomaton, vastuuntuntoinen virkamiehistö on sinä graniittikalliona, joka voi pelastaa voitonhimon tulvivalta nousuvedeltä yhteisen hyvän. Jos tämä kallio huuhtoutuu pois, silloin ei laajinkaan poliittinen vapaus voi pelastaa meitä siltä, että meistä tulee epävapaitten ihmisten kansa*, ja monarkiakin olisi silloin merkitykseltään vain puhtaasti dekoratiivinen” (962).

ha ha!

vainko „olisi”???

NB

tekijällä on teos: „Maa- ja hypoteekkiongelmat”. 1913 (kaksi osaa).

NB

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 229. Toim.

KIRJALLISUUSVIITTEITA

?? *Eugen Schwiedland*. „Kansantalous ulkomaailman vaikutuksen alaisena” (1913) (1 kruunu). Teemoista ja luvuista: „Siirtomaat ja valtioiden liitto”.

„Von der *Heydtin* siirtomaahakemisto”. (Julkaisija: Fr. Mensch ja J. Hellmann.) 1913 (7. vuosikerta) (16 markkaa). Tietoja (rahataloudellisia) siirtomaiden kaikista pankeista ja osakeyhtiöistä.

? *Leopold Joseph*. „Saksalaisten pankkien kehitys”. Lontoo 1913. Kenties Riesserin kertailemista? vai eikö?

Erh. Hübener. „Saksan rautateollisuus”. 1913 (5.60 markkaa) („Kauppakorkeakoulun kirjaston” 14. osa).

Paul Hausmeister. „Suuryritys ja monopoli Saksan pankkitoiminnassa” (1912). (2 markkaa).

Arthur Raffalovich. „Rahamarkkinat”. 1911/2, Pariisi, 22. osa, 1912/3.
„Compass”. 46. vuosikerta. 1913 (Itävallan rahataloudellinen vuosikirja; II osassa kansainvälistä tilastoa).
Julk. *R. Hanel*.

ARVOPAPERITILASTOA

17) „Kansainvälistä tilastoa arvopapereista ja arvopapereiden liikkeellelaskusta”. Tri Zimmermannin „*Bank-Archiv*”. 1912, I. VII. „Kansainvälisen tilastoinstituutin” julkaisun mukaan (Alfred Neymarck), „irtaimisto”-tilastoa.

Frangessa (md. = miljardia frangia).

1. I. 1897—446.3 miljardia.

	1 I 1897	1 I 1901	1 I 1907	(s. 302)
Iso-Britannia	182. ₆	215	125-130	(todellinen omaisuus)
Hollanti —	13. ₆	15		
Belgia.....	6. ₁	8		
1897— Saksa.....	92. ₀	80	60-75	
epä- Itävalta-Unkari	24. ₅	30	20-22	
tarkat Italia.....	17. ₅	17	10-12	
(s. 301) Romania —	1. ₂	1. ₅		
1901— Norja.....	0. ₇	1. ₀		
oikaistu Tanska —	2. ₇	2. ₂		
Ranska —	80. ₀	135	95-100	
Venäjä.....	25. ₄	35	20- 25	
Sveitsi —	—	10		
Ruotsi ja muut	—	8		
	—	5		
	$\Sigma=446.3$	$\Sigma=562.7$		

Amerikan Yhdysvallat	110-115
Japani	5
Muut valtiot	30-35

Miljarit:

1897—446. ₃
1899—460
1901—562. ₇ (342. ₄)
1907—732 (475-514)
1911—815 (570-600) ¹⁴

Sulkeissa olevat numerot = yritys vähentää kaksinkertais-
tumiset ja toistumiset (noin $\frac{2}{3}$ aikaisemmasta) (s. 301)
(„arvopaperit, jotka todella ovat kaupan piirissä ja eri
valtioiden hallussa”).

Ks. s. 68 tässä vihkossa.*

	Summat viisivuotiskausittain	(s. 317) Emissiot miljardeissa frangeissa
Neymarck, XIX osa, II vihko, s. 206	1871/5 —	45. ₀
	1876/80 —	31. ₁
	1881/85 —	24. ₁
	1886/90 —	40. ₄
	1891/5 —	40. ₄
	1896/900 —	60. ₀
	1901/5 —	83. ₇
	1906/1910 —	114. ₁ ***

ks. ss. 68—69
tässä**

* Ks. tätä osaa, s. 121. Toim.

** Sama, ss. 121—123. Toim.

*** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 230. Toim.

GRUNZEL. „KAUPPA-, MAKSU- JA TALOUSTASE”

Prof. tri Joseph Grunzel. „*Kauppa-, maksu- ja taloustase*”. Wien 1914.

NB ss. 26—29: Lyhyt tiivistelmä *pääoman* vientiä etc. koskevista tiedoista (enimmältään yleisesti tunnettuja tietoja). Ulkomainen pääoma

Itävalta-Unkarissa:	9 809 milj. kruunua (m.m. 4 653 saksalaista ja 3 270 ranskalaista)
Argentiinassa	9 miljardia markkaa
Kiinassa	3 737 milj. markkaa (valtiovelka: rautateissä > 50 milj. <i>puntaa</i> , pankeissa 34)
Japanissa	1 765 ” jeniä (tämä on valtiovelka; tuotantolaitoksissa 33 milj. jeniä)
Kanadassa	1 750 milj. dollaria (m.m. englantilaista 1 050; amerikkalaista 500)
Meksikossa	1 000 ” ” amerikkalaista + 700 englantilaista

SCHILDER. „MAAILMANTALOUDEN KEHITYSTENDENSsit”, I OSA

- 18) Tri Sigmund Schilder. „*Maailmantalouden kehitystendenssit*”. I osa. Berliini 1912. (I osa: „Suunnitelmallinen?! vaikutus maailmantalouteen”).

Otsikkokin on liian laajakäsitteinen ja alaotsikko on suorastaan puijausta, sillä tekijä on erikoistunut tullipolitiikan alalle = sitä suunnitelmallista vaikutusta!!

[Tekijä on kauppamuseon sihteeri.]

s. 4 — Ei ole samaa mieltä Sombartin kanssa (hänen „vientikvootin” alenemisteoriansa kanssa). Muka: tuo „kvootti” *suurenee*.

s. 6. Protektionismi ikään kuin lievenisi („sen oireita”) vv. 1910—1911.

s. 6 — „Kalliin ajan aiheuttamia levottomuuksia” Ranskassa VIII. ja IX. 1911. *Aikamäärät* (NB): Wienissä 17. IX. 1911.

27—28. Myös maatalous muka kehittyi (eikä ainoastaan teollisuus), „jopa”: „sogar” (s. 28, 8. rivi alhaalta): „Euroopan teollisuusvaltioissa”. (Tuo „jopa” on mainiota!)

(NB: suhde vastaavuuskysymykseen — onko „maapallon maatalouden ostokky” riittävä, s. 27.

28—29. Maatalousosuskuntien kehitys (*Intiassa*: 3498 ja 231 000 jäsentä „The Timesin” mukaan, 27. VII. 1911).

Maatalous kehittyi erikoisen nopeasti *Yhdysvalloissa*.

Samaa voidaan muka odottaa 20. vuosisadalla *Rhodesiassa*,

30: Kanadassa, Sudanissa (Egyptin), Mesopotamiassa

31 — hallitukset kehittävät maataloutta siirtomaissa „saadakseen ostajia teollisuustuotteille”. (Mutta Intiassa (aivan viime aikoihin asti) ja Egyptissä Englanti „jarruttaa” samassa tarkoituksessa *keinotekoisesti* teollisuuden kehitystä.)

35—6 — pelätään perusteettomasti maataloustuotteiden puutetta. Tropiikki ja subtropiikki NB. *Filippiinit*. 74 miljoonasta eekkeristä on viljelyksessä vain 3—5. (Väestöä 27 henkeä neliökilometriä kohti.)

38: „Vieläpä voidaan esittää väite, joka tuntuu eräistä ehkä paradoksaaliselta, nimittäin, että kaupunki- ja teollisuusväestön kasvua saattaa enemmän tai vähemmän läheisessä tulevaisuudessa ehkäistä teollisuuden raaka-aineiden puute paljon pikemmin kuin elintarvikkeiden puute.”

NB

Puutavaran puute: kaikki kallistuu; idem *nahkatavara*; idem tekstiiliteollisuuden raaka-aineet (39).

„Teollisuudenharjoittajien liitot yrittävät saattaa tasapainoon maatalouden ja teollisuuden koko *maailmantalouden* puitteissa; esimerkkinä voidaan mainita vuodesta 1904 alkaen toimiva eräiden tärkeimpien teollisuusvaltioiden puuvillankehruutehtailijain yhtymäin kansainvälinen liitto; ja myös sen esikuvan mukaan vuonna 1910

NB
aika!

- NB || perustettu Euroopan *pellavankehruutehtailijain* yhtymäin liitto." (42) *
valtioiden puitteissa — *sokerijuurikkaan* viljelijöiden ja sokeritehtailijoiden välinen sopimus.
- „Itä-Eurooppa” (taloudellinen ja valtiollinen käsite...) || Maatalouspula, hintojen putoaminen 19. vuosisadan 70- ja 90-luvun välisenä aikana. Syynä — Amerikan kilpailu?+, „*Itä-Euroopan*” ja Intian maanviljelijöiden ahdinkotila (vrt. Engels).
(43—4) „Ainoastaan maataloudellisen osuustoiminnan ja sen ansiosta, että kansanvalistustyö on maaseudulla parantunut, talonpoikien vapautusta koskeva lain kirjain on muuttunut eläväksi todellisuudeksi.”
- hyvin sanottu! ||
- 47: Romanian talonpoikien kapina 1907 (keväällä) esitti heidän asemansa parantamisen kannalta samanlaista osaa kuin vuosien 1905—1907 vallankumous Venäjällä.
- 51: Vain *Uudessa Seelannissa* on sovellettu (19. vuosisadan 90-luvun alusta) „Henry Georgen¹⁵ oppia, brittiläistä maan kansallistamista” „käytännössä” (väestöenemmistö koostuu pienmaanomistajien perheistä)... Australiassa vuodesta 1910 „samoja teitä”...
- NB ||
- 63: *Kartellien* merkitys (dumping ja kartellit || taistelu vapaakaupan maita vastaan) 1882—1912 || „noin kolmen vuosikymmenen aikana”...

Englantilaisten protektionismin kannattajien todiste. NB

[NB: Siitä johtuu protektionistinen virtaus *Englannissa, Belgiassa ja Hollannissa*: 67.]

66: *Brysselin* sokerikonventio (5. III. 1902; uusittu 28. VIII. 1907) teki lopun valtion vientipalkkioiden (sokeirin osalta) ja *kartellien* vientipalkkioiden yhdistämisestä.

* Ks. V. I. Lenin. Teokset, 22. osa, ss. 251—252. *Toim.*

72. Äärimmäinen protektionismi lähenee vapaa-kauppaa *siinä suhteessa*, että vaikeuttamalla kotimaista menekkiä (kalliit hinnat) se edistää *ulko-kauppaa* (tuodaan (α) halpaa raaka-ainetta j.n.e.) (myydään (β) ulkomaille, sillä oma väestö köyhtyy). NB

87 — Ei ole muka totta, että „kauppasopimukset” ovat kärsineet „vararikon”...

tullipolitiikan kysymyksistä kirjoittavalla tekijällä on äärettömän paljon tarpeettomia ja ikävyyttäviä yksityisseikkoja; sivuutan ne

98 — Esimerkkejä kauppasopimuksista: maatalousmaa kaippaa huokeita koneita (ja sen kontrahentti halpaa viljaa): Bulgarian tariffi 6/19. III. 1911 — Itävallan ja Saksan sopimus (1905) (kemialliset tuotteet; keinotekoinen indigo j.n.e.) (20)

(99) — molemminpuolisia myönnytyksiä (Saksan ja Portugalin kauppasopimus 30. XI. 1908) etc.

IV luvun alaotsikko, „Tullisodat”:

118 — „esimerkkejä erinäisten tullisotien huomattavasta myönteisestä vaikutuksesta kansainvälisen tavaravaihdon kehitykseen”... Venäjän ja Saksan sota 1893/4,— Ranskan ja Sveitsin 1893/5.

Sveitsin ja Espanjan v. 1906 (kesäkuusta 1. IX. 1906 asti) (johtivat taksojen *pienenemiseen*)

Itävallan ja Romanian (1886—1894)
 ” ” Serbian (1906—1910)

Päättyivät
 sopimukseen
 :1909
 :1910

127. { Tullisotia alkaa olla yhä harvemmin, mutta niiden osaa esittävät uhkaukset, neuvottelut etc.

145. Englannin vapaakauppa nojasi *myös* Englannin *sotilaalliseen* mahtiin (laivasto) ja siirtomaihin.

Tosin 1860-luvulle asti Englannissa suhtauduttiin yleisesti välinpitämättömästi siirtomaiden säilyttämiseen ja lisäämiseen (Englanti luovutti Kreikalle v. 1864 *Joonian saaret* jopa *ilmaiseksi*, ilman poliittisia ja *taloudellisia* palkkioita).

146—8: 1880-luvulta alkaen Englannin siirtomaavaltaukset lisääntyivät. ((Vertaa *Hobsoniin.*)) Englannin vienti omiin siirtomaihin käsittää noin $\frac{1}{3}$ sen koko vientikaupasta; se ei ole vähän ja NB: *tämä* vientikauppa „on varsin edullista”

NB (149) { johtuen: (1) *pääomansijoituksista* siirtomaihin
(2) „*hankinnoista*” siellä („yleiset hankinnat”) (*hyvin tärkeää!!*)
(3) „Suosintatullit brittiläisille valmis- teille siirtomaissa”: (*useimmissa* siirtomaissa)

151: pääomansijoituksia varten on tärkeää myös valtiovalta (toimiluvat, kaupungin- ja valtionlaitokset etc.) ja *luottamus*: tässä suhteessa

21) („Imperialismin” tekijöitä)

NB { 151 ..., „palvelee brittiläisiä” (helpottaen investointia) „taru, jota Brittiläisen imperiumin johtavat piirit sekä brittiläinen lehdistö elättävät uutterasti huolimatta Irlannista samoin kuin eräistä toimenpiteistä Intiassa, Egyptissä j.n.e.,— taru erikoisesta *liberalisuudesta* ja *humaanisuudesta*, joka on muka ollut ominaista brittiläiselle järjestelmälle aina ja kaikkialla”. (Kirjoitettu 1912.)

154: Englannin siirtomaissa ovat niin ikään laajalti käytännössä „siirtomaiden keskinäiset suosintatullit”

((((NB: askel koko imperiumia käsittävää tulliliittoa kohti. *Minun lisäykseni.*)))

Englanti on *todellisuudessa* pitänyt protektoraattinaan *Portugalia*, osaksi Espanjaa (1901—1910),... *Norjaa* (vuodesta 1905)... *Siamia* (1860-luvulta vuoteen 1904; sopimus Ranskan kanssa v. 1904; niiden *yhteinen* protektoraatti)...

„Monet muut tapaukset ovat mielenkiintoisempia ja ehkäpä merkittävämpiäkin kuin aikaisemmin mainitut esimerkit” (Egypti, Sansibar...), „kun subtrooppillisen tai trooppillisen vyöhykkeen puolisivistyneet maat ovat verraten lyhyiden, likimain muutaman vuosikymmenen pituisten väliasteiden kautta muuttuneet tai ilmeisesti muuttuvat todellisiksi Englannin siirtomaiksi. Tässä on kysymys tapauksista, kun *eurooppalainen sivistysvaltio* saattaa todellisuudessa olla pitkän aikaa, kymmeniä ja jopa sato-

jakin vuosia Britannian protektoraattina, vaikkei siltä ainakaan muodollisesti ole riistetty mitään täydellisen suvereniteetin ulkonaisia piirteitä.

Portugali on siitä tunnetuin ja tärkein esimerkki. Espanjan perimyssodan ajoista (1700—1714) alkaen Iso-Britannia asetti miltei jatkuvasti meri- ja väliin maasotavoimiaankin puolustamaan Portugalin eurooppalaisia ja valtamarentakaisia alueita espanjalaisten, ranskalaisten j.n.e. hyökkäyksiltä ja valtausyrityksiltä. Suojelevan Britannian ja suojeltavan Portugalin väliset selkkaukset olivat tiettyssä määrässä perheriitojen luontoisia... sellainen oli esim. Britannian 11. I. 1890 esittämä ultimaatum, jossa vastustettiin Portugalin silloista yritystä yhdistää omin päinsä alueellisesti toisiinsa itäiset ja läntiset siirtomaansa Afrikassa.

(22

Joka tapauksessa Portugali saattaa vain Ison-Britannian avulla säilyttää tosin pienet, mutta sellaiselle pikkuvaltiolle kuin Portugalille merkitykselliset alusmaansa Intian länsirannikolla, Etelä-Kiinassa (Makao) ja Timorin saarella, vaikka maailmanpoliittinen kilpailu on vilkastunut niin kovin juuri Etelä- ja Itä-Aasiassa. Portugalin Itä-Afrikassa on Englannin poliittisen suojelun lisäksi muodostunut eräänlainen tulliliitto Britannian Etelä-Afrikan kanssa”... (sopimus 18. XII. 1901)... „Tämä tulliliitto on muuten osoittautunut toistaiseksi taloudellisesti varsin edulliseksi mainitulle Portugalin siirtomaalle, vaikka se on samalla myös Britannian Etelä-Afrikalle ja sitten Isolle-Britanniallekin arvokas aikaansaannos niin nykyisyyden kuin tulevaisuudenkin kannalta.

Se, että Portugali on ollut todellisuudessa Ison-Britannian protektoraattina yli 200 vuotta kestäneen olemassaolonsa aikana, on ollut mitä edullisinta Englannin kaupankäynnille ja merenkululle”... (sopimus Portugalin kanssa v. 1703)...

„Kuitenkin siitä pitäen kun Iso-Britannia siirtyi rauhanomaiseen vapaakauppaan, se pystyy diplomaattisin tehokeinoin vaikuttamaan Portugalin tullitariffiin tavalla, johon muut maat tuskin kykenevät sellaisillakaan keinoilla kuin kauppahelpotusten myöntämisellä tai tullisodan uhalla. Määräävässä asemassa olevana valtiona Iso-Britannia voi sitä paitsi käyttää erityisen laajalti kaikkia niitä vienti- ja investointimahdollisuuksia, joihin tarvitaan

(23

Portugalin hallituksen myöntämää toimilupaa”... (rautatiet Portugalin Afrikassa j.n.e.)...

„Välillisesti, taaskin Portugalin suojelijana, Iso-Britannia pönkittää paitsi asemaansa Etelä-Afrikassa ja vaikutusvaltaansa Kongon valtiossa myös meriherruuttaan, tuota siirtomaapoliittisen ja maailmanpoliittisen ja taloudellisen mahtinsa kestäväää perustaa. Niinpä Portugali antaa brittiläisen laivaston käyttää sodan ja rauhan aikana satamiaan ja saariaan koulutuskeskuksina ja merenkulun väliasemina, kaapelointiin j.n.e.” (159—161)... *

Bismarckin sanonta ||| 169 — Englanti on käyttänyt sodassa Euroopan valtioita „*mainiona jalkaväkenä*” („Bismarckin lausunnon mukaan maailmanpolitiikan ’rotevana tolvanana’”).

170 — Englanti kannatti Belgian eroamista Hollannista (Hollannin, kilpailijansa, „kahtiajakoa”), ettei Lontoon lähettyvillä olisi voimakasta valtiota.

175—6. (*Englannin*) taistelu (pitkä) Persiasta Venäjää vastaan 9. VI. 1908 solmittuun *sopimukseen* asti.

(*Englannin*) taistelu (pitkä) Siamista Ranskaa vastaan 8. IV. 1904 solmittuun *sopimukseen* asti.

178 ja seur. „Britannian maailmanpolitiikan 4 kautta” (niiden määrittely, s. 184):

1) ensimmäinen aasialainen (Venäjää vastaan), noin 1870—1885.

{ 1870 — Venäjän oikeuksien vastustaminen Mustalla merellä.
1885 — sopimus Afganistanin rajoista.

2) afrikkalainen (Ranskaa, osaksi Portugalia ja Saksaa vastaan) noin 1885—1902 (1898 „Fashoda”)

{ 1885 — sopimus Kongosta: „riippumattomuus” (Englanti aikoi nielaista)
1902 — buurisodan loppu

3) toinen aasialainen (Venäjää vastaan): noin 1902 — 1905.

{ Sopimus Japanin kanssa 1902. Japanin ja Venäjän sota 1904/5

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 264. Toim.

- 4) „eurooppalainen” (Saksaa vastaan) noin 1903
 ——— („saksalaisvastainen”) *

1903: hankauksia Bagdadin rautatien vuoksi.

194: Brittiläisen imperiumin (ja sen siirtomaiden) osalle tulee: „ $> \frac{1}{4}$ maailman kauppavaihdosta” (viittaus II osaan, liite IX)

(24)

vähän: vrt. Lansburgh: $\frac{3}{4}$ **

214. Buharinin taulukko + Japani? + Portugali (216) —
 2.₁₈ neliökilometriä — 13 milj. asukasta.

220. Reunamaat ovat usein erikoisasemassa (tullin kannalta) (matkat ovat liian pitkiä jopa nykyaikaisenkin tekniikan kannalta katsoen).

— Venäjän Itä-Siperia

— Amerikan Filippiinit j.n.e.

226. Venäjän kuusi „erikoista talousaluetta”: 1) Puola („vienti Venäjälle” puolalaiset sanovat); 2) etelä; 3) Arhangeli; 4) Ural; 5) Moskova; 6) Baltian maat (+Suomi).

237 ...v. 1911 „ilmeni” pyrkimys muodostaa „Suur-Kolumbia” Etelä-Amerikan pohjoisosaan |||| NB
 Yhdysvaltojen vastapainoksi.

237 ja muualla. Maailman nykyisten jättiläisvaltojen yhdistyminen yhdeksi taloudelliseksi kokonaisuudeksi on muka „etenemistä” „*universaaliseen vapaakauppaan*”.

„Kaukonäköisimmille siirtomaakansoille selvisi jo 18. vuosisadalla pohjoisamerikkalaisten siirtomaiden irtauduttua Isosta-Britanniasta, että sellainen väkivaltainen siirtomaapolitiikka” (kaiken teollisuuden *lamauttaminen* siirtomaassa), „joka pitää silmällä yksinomaan todellisia tai luuloteltuja emämaan valmisteiden viennin etuja, ei ole mahdollista missään määrin pitemmän aikaa. Tämä koskee ainakin lauhkean vyöhykkeen alueita, missä väestö on tarmokasta ja tietoista ja olot eivät eroa erikoisemmin Euroopan

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 286. Toim.

** Ks. tätä osaa, s. 52. Toim.

kansojen elinoloista. Tämä vanha siirtomaapolitiikka on kuitenkin vielä säilynyt, joskin vähemmässä mitassa, trooppillisilla ja subtrooppillisilla seuduilla, missä väestö on kulttuurikehityksen alemmalla asteella ja sotilaallisilta ja poliittisilta voimiltaan ja tarmoltaan heikompi. Nykyään se on tosin jo tropiikissa ja subtropiikissakin yleensä kaukana alkavan teollisuustoiminnan karkeasta tukahduttamisesta; mutta paikalliset siirtomaahallitukset kiinnittävät

25)

useimmiten vakavampaa huomiota maatalouden ja vuoriteollisuuden raaka-ainetuotannon kehittämiseen kuin joihinkin teollisuuspolitiikan kysymyksiin. Kuitenkin sillä seikalla, että ne voivat useimmiten tehdä näin vahingoittamatta sen pahemmin vastaavien trooppillisten ja subtrooppillisten alueiden taloudellista kehitystä, on sitä suurempi merkitys siksi, että siitä riippuu tämän siirtomaapolitiikan pitempiaikainen soveltaminen. Nyt, kun maailmanpoliittinen kilpailu on kireää ja valtameren taa on ilmaantunut suurvaltoja (Yhdysvallat, Japani), tropiikin ja subtropiikin väestöllä, joka on kovin ärtynyt taloudellisen kehityksensä väkivaltaisen, *tuhoisan* jarruttamisen vuoksi, olisi kuitenkin näet käytettävissään tiettyjä keinoja, joilla ne voivat tuottaa vaikeuksia sortajilleen ja karistaa niistä halut toteuttaa herruuttaan kovakouraisin metodein” (240—241).

NB

NB

Esim. Englanti muovaa Egyptiä yhä >maaksi, joka tuottaa *vain* puuvillaa (1904 Egyptissä oli 2.3 milj. hehtaaria käsittävästä viljelysalasta jo 0.6 milj. ha puuvillaviljelyksinä) ja *vaikeuttaa* teollisuuden kehitystä (esim. v. 1901 Egyptiin perustetut 2 puuvillatehdasta saivat vastaansa puuvillaveron, t.s. hallitus säätö puuvillalle „kulutusveron”!!!) (244—245).

NB

| „Nykypäiviemme siirtomaapolitiikka.” |

Sellaista on muka yleensä „nykyaikainen” siirtomaapolitiikka: edistetään raaka-ainetuotantoa, mutta teollisuuden kehittämiseen suhtaudutaan „välinpitämättömästi, ellei vihamielisesti” (247).

„Lauhkean vyöhykkeen ruumiillisesti ja henkisesti voimakkaampien kansojen suhteen ei kuitenkaan voitane enää harjoittaa tuollaista siirtomaapolitiikkaa; se on mahdollista vain tropiikin ja osaksi subtropiikin heikompien kansojen suhteen, mutta sielläkin sitä voivat harjoittaa vain voimakkaammat eurooppalaiset emämaat, kuten Iso-Britannia, Ranska, Saksa. Sitä vastoin Alankomaat, Espanja ja Portugali ovat osaksi menettäneet entiset alusmaansa ja osaksi saavat kiittää niiden säilymisestä mahtavampien siirtomaavalttojen hyvää tahtoa ja keskinäistä kilpailua. Tämä koskee varsinkin Belgian siirtomaaherruutta.

NB

NB

...Mutta yksinpä Ison-Britanniankin, mahtavimman siirtomaavallan, on pakko suurimmassa ja tärkeimmässä siirtomaassaan *Intiassa* poiketa huomattavasti siirtomaissa harjoittamansa kauppa- ja teollisuuspolitiikan yllä mainitun periaatteen tiukasta noudattamisesta, ettei tekisi väestön keskuudessa suositun vastagitaation vuoksi asemaansa vieläkin vaikeammaksi, kuin se jo todellisuudessa on” (247—248)...

(26

NB

247, huomautus.

„Se seikka, että Yhdysvallat on kapinoivia alkuasukkaita vastaan käymästään monivuotisesta sitkeästä verisestä taistelusta huolimatta myöntänyt loppujen lopuksi Filippiineille laajat valtuudet omaavan *parlamentti-edustuksen* (kongressin), on hyvä todistus Pohjois-Amerikan valtiomiesten siirtomaapoliittisista kyvyistä. Vähemmän mairitteleva todistus näistä kyvyistä on kuitenkin pohjois-amerikkalaisten Filippiineillä harjoittama latifundiumien muodostumiseen johtava *agraaripolitiikka*.”

NB NB
amerikkalaiset Filippiineillä

NB

Siirtomaariistomenetelmiä: *virkamiehet* nimitetään hallitsevan kansakunnan keskuudesta; — sen mahtimiehet anastavat maat; suuret verot („työkasvatus”)...

„Subtropiikin siirtomaakansoista... kuten Pohjois-Intian intialaisista ja egyptiläisistä, joiden sivistyneet kerrokset ovat jo omaksuneet eurooppalais-amerikkalaisen

!!! |||| sivilisaation, muukalaisherruus on jo sinänsä
 |||| loukkaus, jota niiden on vaikea sietää ja
 |||| johon ne suhtautuvat tavattoman vihamieli-
 |||| sesti” (249).

Egyptissä väestö on paljon yhtäläisempää
 (kielen, kansallisuuden etc. puolesta) kuin
 Intiassa „ja maa (Egypti) on eurooppalai-
 |||| sempi kuin esimerkiksi eräät Euroopan-Venä-
 |||| jän alueet” (252).

(niin ikään „ $\frac{1}{2}$ sivistynyttä” on väestö
 Ceylonilla, salmisiirtokunnissa („Straits
 Settlements”), Algeriassa, Tunisiassa y.m.)
 (258).

NB { |||| *Hollanti* samoin kuin Englantikin... pyrkii
 |||| siirtomaissaan harjoittamaan „vapaakauppa-
 |||| politiikkaa, jonka suuntana on samalla etu-
 |||| päässä maatalouden ja vuoriteollisuuden
 |||| raaka-ainetuotannon kehittäminen” (259).

27) Saksa kävi tullisotaa Kanadaa vastaan (31. VII. 1898—
 1. III. 1910) Englantia hyödyttävien suosintatullien vuoksi.
 Sodan lopputuloksena oli näiden suosintatullien säilyminen
 ja Saksan ja Kanadan välinen tullisopimus.

„Sikäli kuin voidaan ennakoita nähdä” Englannin, Hol-
 lannin ja Saksan useimmissa siirtomaissa tullaan noudat-
 tamaan edelleenkin avoimen oven politiikkaa *kaikkien*
 maiden suhteen (271). *Trescher* on polemisoinut tätä vas-
 taan („Suosintatullit” 1908), ja *Schilder* sanoo, että hän
 on *lieventänyt* johtopäätöstään.

Valtion *hankintojen* suhteen (269—270) kaikkialla on
 ollut tapana „*oman*” maan asettaminen parempaan ase-
 maan.

„*Avoimen oven*’ alueet” (vanhan tyyppiset:
 Turkki (vuoteen 1908), Romania, Bulgaria, Egypti, Ma-
 rokko, Persia; uuden tyyppiset: Kongo, Afganistan) „ovat
 miltei aina riippumattomia tai ainakin muodollisesti valtioli-
 sesti itsenäisiä, mutta enimmältään vain puolisivestyneitä
 maita”... (274).

(1) Niiltä puuttuu tavallisesti *suvereniteetti*. Ne joutuvat
 tavallisesti suurvaltojen käsiin: näistä alueista *irrote-
 taan* erinäisiä osia.

(2) „’Avoimen oven’ maan erinäiset alueet irrote-
taan niitä hallinneesta valtiosta, ja ne saavat sitten
pitemmän tai lyhyemmän välikauden kuluttua täydel-
lisen suvereniteetin valtiollisessa ja taloudellisessa
suhteessa; sellaisiin kuuluvat Balkanin pienet ja kes-
kisuuret valtiot. Tämä ei yleensä ole yhtä usein esiin-
tyvä ilmiö kuin 1. kohdassa mainittu” (274). NB

(3) *Harvimminkin* muuttuvat täysin itsenäisiksi (Japani).

Ad 2. Itsenäisyyden lisääntyminen:

Japani 1890-luvulla.

Bulgaria 1897—1909 (täysin suvereeni!).

Siam *juuri nyt*.

VI §:n otsikko: „Suurvallat nielemässä
,avoimen oven’ alueita: tämän historiallisen
prosessin maailmantaloudellinen hyödylli-
syyt, mitä todistavat esimerkiksi Bosnia, apolo-
getta!!
Algeria,... Formosa, Belgian Kongo j.n.e. ...”

{ Näiksi plussiksi (samoin kuin entisten „avoimen
oven” alueiden itsenäisyyden edulliseksi puoliksi:
VII § — tekijä näkee kaupankäynnin lisääntymisen!!
Ja ainoastaan!! Kirja on omistettu *etupäässä tulli-
politiikalle*). (28

Siamin kehittyminen itsenäiseksi on tapahtunut varsin-
kin vuosien 1904/5 Venäjän ja Japanin sodan jälkeen
(s. 318 ja seur.).

Kansallisen liikkeen voimistuminen Kiinassa — Persias-
sa — Arabiassa — Egyptissä (s. 329) j.n.e. j.n.e.

IX §: „’Avoimen oven’ alueiden häviäminen on vas-
tustamaton, mutta maailmantaloudelle terveellinen pro-
sessi” (337) ... nämä alueet ovat „puolibarbaarisia”, enim-
mäkseen puolisivistyneitä... „Suurvaltojen riitaomena”
(337—8)...

IX luku. „*Pääomien sijoittami-
nen ulkomaille.*”

NB || (I osaston alaotsikko. „Pääomien sijoit-
taminen ulkomaille *viennin lisäämis- ei enää*
keinona”). || vapaata ||
|| kilpailua ||

Tavanomaisin ehto: osa lainasta käytetään lainaa
antavan maan *tuotteiden* ostoon („tavattoman usein”,
s. 342).

Esimerkkejä: Pariisissa evättiin laina Bulgarialta
XII. 1909; — Unkarilta IX. 1910.

...,nimenomaan näiden lainansaantiehtojen

NB

ansioista *poistetaan kilpailun äärimmäinen kärkevyys maailmanmarkkinoilla*. Kansainvälisen kilpailun tilalle tulee rajoittuneempi kilpailu; se

„lievästi”
sanottu

käsittää vain lainanantajamaan vastaavat tehdaslaitokset ja siinä käytetään muun muassa jopa sellaisiakin metodeja, jotka ovat *lahjomisen rajalla**, vain muutamat yritykset, jotka ovat jostakin syystä erikoisen hyvissä kirjoissa... esimerkiksi Krupp Saksassa, 'Schneider & Cie' Le Creusot'ssa Ranskassa j.n.e.” (346)...

29)

„monopoli”

„Jos kohta voitaneenkin luulla, ettei moista *monopolia* voida liiallisesti väärinkäyttää”,... koska voidaan kääntyä toisen valtion puoleen, mutta valinta ei todellisuudessa ole helppo... (346)

Ranska on kahden viime vuosikymmenen aikana turvautunut *varsin monesti* tähän keinoon.

348, huomautus, „pääomakasautumat”... vuosittain

Ranskassa > 3—4 miljardia frangia

Saksassa 5 miljardia frangia

(Delbrück valtiopäivillä 12. II. 1911).

Itävallan „tullisota” Serbiaa vastaan (ajalla 7. VII. 1906 — 24. I. 1911 *seitsemän kuukautta* kestänein väliajoin v. 1908/9) aiheutui *osaksi* Serbian *sotatarvikehankintoja* koskevasta Itävallan ja Ranskan

NB

kilpailusta (kumpikin maa takapajuinen): Paul Deschanelin edustajakamarissa tammikuussa 1912 teke-
män ilmoituksen mukaan ranskalaiset yhtiöt toimittivat Serbialle vv. 1908—1911 sotatarvikkeita 45 milj. frangin arvosta (350).**

Toinen tapa: lainaa myönnettäessä (tai aiottaessa myöntää) tingitään „etuisuuksia” *kauppasopimukseen*:

Esim. Englanti (minun sanontani „ryöväsi” „kiristi” j.n.e.) teki niin

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 235. Toim.

** Sama, s. 236. Toim.

Itävallalle 16. XII. 1865 kauppasopimuksen

			mukaan
Ranska — Venäjälle 16. IX. 1905	”	”	”
(1917 asti)			
” — Japanille 19. VIII. 1911	”	”	”

Pääomia lainaavat maat antavat väliin itse sitä *muille*, „käyvät kauppaa pääomalla”: esimerkiksi Yhdysvallat ottaa Englannilta, antaa Etelä-Amerikalle j.n.e. j.n.e. (s. 365 ja seur.).

Sveitsi antaa mielellään muille maille (% suurempi), perustaa tehtaita *protektionistisiin* maihin j.n.e. (s. 367).

„...*São Paulossa* (Brasilia) olevan Itävalta-Unkarin konsulaatin selostuksessa vuodelta 1909 sanotaan: '*Brasilian rautateitä* rakennetaan suurimmaksi osaksi ranskalaisilla, belgialaisilla, brittiläisillä ja saksalaisilla pääomilla; rautateiden rakentamiseen liittyvissä finanssioperaatioissa nämä maat varaavat itselleen rautateiden rakennusainehankinnan' ” (371)...*

Buenos Airesissa olevan Itävalta-Unkarin konsulaatin selostuksessa vuodelta 1909 lasketaan *Argentiinassa* olevan (s. 371)

brittiläisiä pääomia.....	8 750	milj. frangia (=350 milj. puntaa)**
ranskalaisia	800	” ”
saksalaisia.....	1 000	” ”

— Ulkomaisia pääomia *Kanadassa* (1910)— 12 687 milj. frangia (s. 373) **(30)**

siitä 9 765 brittiläisiä
2 190 yhdysvaltalaisia
<u>372 ranskalaisia</u>

— Ulkomaisia pääomia *Meksikossa* (1886—1907) 3 343

siitä 1 771 yhdysvaltalaisia
1 334 brittiläisiä

(muut) saksalaisia, ranskalaisia, espanjalaisia etc.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 236. *Toim.*

** Sama. s. 254. *Toim.*

Keskimääräinen	Miljoonaa punttaa Ison-Britannian (381—2)				tuontiylijäämä ulkomaankaupassa netto	Milj. punttaa (ss. 386—387) Britannian pääoman sijoitukset ulkomailla ja siirtomaissa (Seitsenvuotiskaudet)
	brutto-tuonti	netto-tuonti ilman vastaavaa vientiä	vienti ilman vastaavaa tuontia	vienti ilman vastaavaa tuontia		
1855—59	169	146	116		33*	
1860—64	235	193	138	+	55	— 235 (1856—62)
1865—69	286	237	181	+	56	+ 196 (1863—1869)
1870—74	346	291	235	+	56	— 288 (1870—76)
1875—79	375	320	202	—	118	+ 94 (1877—83)
1880—84	408	344	234	+	110	
1885—89	379	318	226	—	92	+ 430 (1884—1890)
1890—94	419	357	234	+	123	
1895—99	453	393	239	+	154	— 223 (1891—1897)
1900—04	533	466	290	+	176	+ 107 (1898—1904)
1905—09	607	522	377	+	143	+ 792 (1905—1911)
1910	678	575	431	+	144	
1911		578	454	—	124	
						Minun yhteen-
						vetoni:
						$\Sigma = (1856—1911)$
						2365 milj. pun-
						taa.

Tekijä esittää taulukon vain ss. 381—2 (ilman + ja -), muut tiedot (pääomansijoitusta koskevat) „The Statistista” vain tekstissä, jota paitsi (kummallista!) esittäessään vuosittaiset tiedot tuonnista vuosilta 1870—1911 hän ei esitä niitä seitsenvuotiskausittain!

Tekijän johtopäätös on se, että vaikkei pääomansijoituk-
sia koskevat tilastotiedot ole täysin tarkkoja (puuttuvat
yksityisten pääomansijoitukset), vastaavuus (tuontiylijää-
män *vähentäminen* ja pääomansijoitusten *lisääntyminen*)
on riittävä (s. 392).

ss. 392—3: „*ilmeisiä lainanantajamaita*” ovat
viisi teollisuusmaata: Englanti, Ranska, Saksa,
Belgia, Sveitsi. *Hollanti* on „teollisesti alikehitty-
nyt” („industriell wenig entwickelt” (393)); *Yhdys-*
vallat on vain Amerikassa lainanantajamaa **; ja

* Näin on Schilderillä, *Toim.*

** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 268. *Toim.*

Italia ja Itävalta „ovat vasta vähitellen muuttumassa }
lainanantajamaiksi” (393).

|| Ensimmäisen osan loppu ||

s. 384, huomautus. Vuoden 1910 lopulla Britannian
ulkomaiset pääomansijoitukset = 1 638 milj. puntaa
(= 40 950 milj. frangia) ulkomailla, m.m. Yhdysval- NB
loissa 709 milj. puntaa (= 17 725 milj. frangia)
= 43.3 %, + 1 554 milj. puntaa (= 38 850 milj. frangia)
brittiläisissä siirtomaissa; ulkomaat + yksityiset pää-
omat + 1 800 milj. puntaa (= 45 000 milj. frangia).

HILDEBRAND. „TEOLLISUUDEN etc.”

Gerhard Hildebrand. „Teollisuuden herruuden ja (34
teollisuussosialismin järkkyminen”. 1910 (Jena).

Tiivistelmä (enimmäkseen *keräelmä*) numerotietoja
„talonpoikaisten maiden teollisen itsenäisyyden lisäänty-
misestä” (s. 88) — „tähän asti talonpoikaisina pysyneiden
maiden oman teollisuuden kehitys” (138)...

§ 11. „Kiinan taholta uhkaava vaara”... Vv. 1920—1925
mennessä Kiina muka harppaa sinne ja sinne etc. etc.

..., „Länsieurooppalaisen kulttuuripiirin teollinen mono-
poli on tuomittu tuohon”... (203)...

s. 207. Kysymys on siitä, kykeneekö proletariaatti
teollisuusmaissa „korvaamaan tai säilyttämään häviä-
mässä olevan talonpoikaisen perustan, joka turvaa
ravinnon ja vaatetuksen saannin”?

„Tähän selvästi asetettuun kysymykseen on vas-
tauksena jyrkkä, selvä, järkähtämätön *Ei!*” (207).

209: ei saada (Euroopasta) 200 milj. lammasta

15—20 „ paalia puuvillaa etc.

„Sen (proletariaatin) ei ole enää syytä pyrkiä pakkoluo-
vuttamaan kapitalisteja, sillä teollisia tuotantovälineitä ei
voida enää käyttää laajemmin” (210), ja se ei *voi* siirtyä
viljelemään maata (211)...

„Tämä tekee mahdottomaksi mitään omistamattomien ja kaikkea hallitsevien massojen yhtenäiseksi ja yksinomaiseksi tuotannon säännöstelyksi käsitetyn demokraattisen sosialismin... Paljon luultavampaa on, että talonpoikaissäväki alistaa herruuteensa teollisuustuotannon, kuin että teollisuusväki alistaa herruuteensa talonpoikaisen tuotannon” (213).

35) „Täysin mahdottomaksi on kuitenkin osoittautunut oletamus, että demokraattisen sosialismin toteuttaisi teollisuusväki, jos myönnetään:

- ? 1. että talonpoikaistalous pysyy etutilalla orgaanisten aineiden tuotannon tärkeimmillä aloilla;
 2. että talonpoikaismassat pitävät kiinni yksityistalouden perusteista;
 3. että maatalousmaat pyrkivät luonnollisesti kytkeemään piiriinsä mahdollisimman suuren osan teollisuustuotannosta;
 4. että kansainvälisen kilpailun vallitessa, varsinkin kun maailmantalouden piiriin on astunut Kiina, jonka väestö muodostaa neljänneksen koko maapallon väestöstä, ja kun muista entisistä maatalousmaista on tullut teollisuusvaltioita, ne voivat käytellä täysin vapaasti teollisuutensa tuottamia tuloja, joita ne itse eivät kylläkään ole monopolisoineet (215);

? 5. että päinvastoin teollisuusvaltiot ovat ravintoaine- ja vaatetavaratuotannon raaka-ainehankinnoissaan yhä enenevässä määrässä riippuvaisia ulkomaisesta maataloudellisesta perustasta” (216)...

!?! „...,Onnettomuus on siinä, että Idän teollistaminen Lännen teknillisen sivistyksen tunkeuduttua sinne voi tapahtua paljon nopeammin kuin teollisen liikajännityksen vaivaaman ja, voidaan huolehti sanoa, teollisuuden turmeleman Lännen maataloudellistuminen” (219)...

„Maataloudelliset kasvatussiirtolat” (224) — „kotimainen maataloudellinen kolonisaatio” (225) — siinä tekijän „keinot”.

!!! || *Loppupäätelmä* (t.s. viimeinen luku): „Länsi-Euroopan Yhdysvallat” (229)... *

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 272. Toim.

Afrikan kansat kaipaavat „vastaisuudessa arvaamattoman kauan” „johtoa ja kasvatusta” (232)... 20—30 vuoden kuluttua on jopa Venäjän + Englannin + Ranskan vaikea „vastustaa kiinalais-japanilaista koalitiota” (231)...

Afrikassa on mahdollinen „suuri muhamettilaisliike”, joka on oleva „samalla sekä vallankumouksellinen että taantumuksellinen” (233). || ||

Länsi-Euroopalle on „elintärkeää” „ehkäistä” (s. 233 in fine) sellainen liike || ||| !!!

234 — „siitä syystä” *tarvitaan* „kaikkien Länsi-Euroopan valtioiden yhteistoimintaa Afrikassa” || || sic!! (36

234 — on *toivotonta* luulla, että Venäjä (+Japani, Kiina, Yhdysvallat) yhtyisi sopimukseen (aseistariisuntaa ja muuta koskeviin) — *Länsi-Euroopan* kansakuntien on yhdistyttävä. || || sic!!! NB

235: On „hidastettava” (verlangsamen) „pääomien muodostumisvauhtia Länsi-Euroopassa”... „hillittävä” „teollistumisen vauhtia”... „lujitettava maataloudellista perustaa”... ..tulliliitto... progressiivinen tuloverotus etc... !

236 — — viljatullia tarvitaan, mutta „kohtuullista”.

238 — *työläisten* (alas „*kommunistiset utopiat*”) ja *talonpoikien* demokraattinen liitto (238).

239 — „itsestään selvää”, „Länsi-Euroopan Yhdysvalloilla” *täytyy olla voimakas armeija ja laivasto*.

240 — Englanti muka mieluummin liittyy, kuin jää „imperialistiseen eristyneisyyteen”...

{ { Hyödyllinen tekele sosialidemokratian *sisäis-* } }
 { { *ten* opportunististen ja imperialististen *ten-* } }
 { { *denssien* käsittämisen kannalta! } }

P. TAFEL. „POHJOIS-AMERIKAN TRUSTIT etc.”

- 37) *Tri Paul Tafel*, diplomi-insinööri. „Pohjois-Amerikan trustit ja niiden vaikutus tekniikan edistykseen”. Stuttgart 1913.

(Tekijä on toiminut 7 vuotta Yhdysvalloissa — esipuheesta.)

trustien	s. 1—Trustiutumisen alku (noin)	Liefmannin			
muo-			1880-luvulla.	} „Kartellit ja trustit” mu-	
dostu-			1900 — 185 trustia		} kaan.
missaika			1907 — 250 ja niillä 7 miljard-		
	dia dollaria				

s. 2 — *Osakkeiden (terästeollisuus- osakkeiden) omistajia > 100 000!!*

s. 8—9 — Amerikassa siirryttiin välittömästi rautateihin. „Maanteitä, joilla voitaisiin liikkua sekä kesällä että talvella, Yhdysvalloissa ei ole vielä nytkään” (71, huom. 9)...

Pitkiä selityksiä trustien taloudellisista edellytyksistä ja muodoista.

s. 48: „Teräsyhtiön pääkilpailijan, pittsburghilaisen Jones & Laughlin yhtiön tehdaslaitokset on kertoman mukaan koneistettu vieläkin nykyaikaisemmin kuin trustien tehdaslaitokset.— Nahkatrustin osakkaat moittivat johtoa, ettei se ollut huolehtinut tehdaslaitosten teknillisistä laitteista, jonka vuoksi liikeasiat olivat sujuneet huonosti. Amerikkalaista niittokonetrustia kehuaan, ettei se pelkää minäkäänlaisia menoja, kun kysymyksessä on sen omien tehtaiden varustaminen uusimmilla teknillisillä laitteilla ja siten tuotantokustannusten pienentäminen ja kilpailun tukahduttaminen.” (Lainaus „Kartellrundschausta”, 1910, ss. 53 ja 902.)

Pisimmälle lienee tässä suhteessa mennyt tupakkatrusti. Siitä puhutaan virallisessa selostuksessa seuraavasti: „Trustin ylivoima kilpailijoihin nähden perustuu sen liikeyritysten suuruuteen ja erinomaiseen tekniikkaan. Perustamisestaan saakka tupakkatrusti on ponnistanut kaikki voimansa vaihtaakseen käsityön

- 38) ||| laajassa mitassa konetyöhön kaikkialla. Tässä tarkoituksessa se osti kaikki patentit, jotka olivat josakin yhteydessä tupakan jalostukseen, ja käytti siihen valtavia summia. Monet patentit osoittautuivat

ensin kelvottomiksi, ja trustin palveluksessa olevien insinöörien täytyi niitä kehittää. Vuoden 1906 lopussa perustettiin kaksi tytäryhtiötä, joiden tarkoituksena oli vain patenttien osto. Samaa tarkoitusta varten trusti perusti omia valimoita, koneitehtaita ja korjauspajoja. Eräässä näistä laitoksista, joka sijaitsee Brooklynissa, työskentelee keskimäärin 300 työläistä; siellä kokeillaan paperossien, pienten sikaarien, nuuskatupakan, pakkaukseen käytettävän tinapaperin, laatikkojen y.m. valmistamista koskevia keksintöjä; tarpeen vaatiessa siellä parannetaan niin ikään keksintöjä.” * („Komitean jäsenen selostus tupakkateollisuusyhtymistä”, Washington 1909, s. 266.) NB

„Aivan ilmeistä on, että sellainen politiikka auttaa tehokkaasti teknillistä edistystä. Myös muut kuin edellä mainitut trustit pitävät palveluksessaan niin sanottuja developing engineers (tekniikkaa kehittäviä insinöörejä), joiden tehtävänä on keksiä uusia tuotantomenetelmiä ja kokeilla teknillisiä parannuksia. Terästrusti maksaa insinööreilleen ja työläisilleen korkeita palkkioita keksinnöistä, jotka ovat omiaan kohottamaan laitoksen teknillistä tasoa tai alentamaan tuotantokustannuksia.” **

Teknilliseen edistykseen sysäävät paitsi kilpailu myös useimpien trustien finanssivaikeudet (mikä johtuu *liikakapitalisoinnista* (NB)).

Terästrustin pääomat = noin 1 miljardi dollaria („¹/₇ koko kansallisomaisuudesta”). Osakkeenomistajat ovat saaneet 3 osaketta 1 vanhasta. (Vrt. myös Glier „Conrad's Jahrbücherissä”, 1908, s. 594.) NB

On „ansaittava” korkoa näillä kolmenkertaisilla pääomilla!!! Rautateiden pääomat = 13,8 miljardia dollaria. Niistä noin 8 miljardia näennäispääomaa!! (s. 52). (39)

Edelleen. Entä jos monopoli on täydellistä? (Nykyään enimmäkseen on (α) muita (β) maailmanmarkkinat)

Yhdysvalloissa valtio hoitaa vain postiliikennettä. Yksityisyhtiöt *kaikeeta muuta* (sekä rautateitä että lennätinliikennettä etc.).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 197. Toim.

** Sama, ss. 197 ja 198. Toim.

1880 — 177 lennätinyhtiötä ja pakettilähetysyhtiötä, joilla pääomia yhteensä 66 1/2 milj. dollaria;

1907 — 25 yhtiötä ja niillä pääomia 155 milj. dollaria niistä 6 ←→ 97.7% koko tulosta

NB || hinnat samat ja sähkösanomien osalta „suunnattoman korkeat” Eurooppaan verrattuna (s. 60).

Rautatiet ovat sekasortoisessa tilassa: *Michelsen* (suuri auktoriteetti!) sanoo niitä „anarkistisiksi, epätaloudelliseksi, tökeröiksi, epätieteellisiksi, sellaisiksi, jotka eivät ole Amerikan kansan nerouden arvoisia” (s. 63)

{ NB { { — vaunuja on *hyvin usein* liian vähän; nousuaikoina (1902; 1906), monin *paikoin* etc. etc.

NB ||| { vrt. „Conrad's Jahrbücher” (Blum), 1908, s. 183) *Vuime aikoina* Amerikan rautateiden teknillinen kunto on *huononnut*: on jääty jälkeen Euroopasta (s. 63).

V. 1899 päättyi keskittyminen rautatielaitoksessa: vuoteen 1904 mennessä hinnat *kohosivat* 0.724 sentistä 0.780 senttiin tonnimaililta ((!! s. 62)).

Tekniikan merkitys. *Kamferi*:

	Miljoonaa naulaa	Naulan hintaa
Vuonna 1868	vienti = 0.6	16.4 dollaria
1907	„ 8.4	168.5 dollaria (!!)

(v. 1905 onnistuttiin valmistamaan *keinotekoisesti*; hinnat laskivat; mutta raaka-aine (tärpähti) on kallista)

Trustien asema horjuva: „savijalkajättiläisiä”... s. 67 (erään amerikkalaisen kirjailijan sanat)... tulevaisuus harmaa...

NB. Trusteja koskevissa kysymyksissä useita lainauksia „*The North American Review*'stä”... 1904; 1908; 1902, s. 779; 1906; 1910, s. 486; ||y.m.

40) E. A. Heber. „Teollisuustyö Japanissa”. Zürich 1912.

NB. Hyvin seikkaperäinen teos.

Siteerataan J. Grunzelia. „Virhe tuotantovoimia koskevassa kysymyksessä”.

„Zeitschrift für Volkswirtschaft, Sozialpolitik und Verwaltung”. 20. osa. 3. ja 4. vihko.

Tafel siteeraa sitä

?? J. Grunzel. „Industrialismin voitto”. 1911.

HUOMAUTUS K. KAUTSKYSTA VERSUS IMPERIALISMI

Kautsky imperialismista: NB

Imperialismia käsittelevä Hobsonin teos on hyödyllinen yleensä ja erittäinkin siinä suhteessa, että se auttaa paljastamaan kautskylaisuuden perusvalheet tämän kysymyksen kohdalta.

Imperialismi synnyttää ikuisesti *uudelleen kapitalismia* (siirtomaiden ja takapajuisten maiden luontoistaloudesta), aiheuttaa *jälleen* pienkapitalismin kehittymistä suuryrityksiksi, vähäisen tavaravaihdon kehittymistä monipuoliseksi j.n.e. j.n.e.

Kautskylaiset (K. Kautsky, *Spectator* ja kumpp.) luettelevat näitä „terveen”, „sopuisan”, „sovinnollisiin suhteisiin” perustuvan kapitalismin tosiasioita ja *asettavat* ne finanssiryöväyksen, pankkimonopoliin, pankkien ja valtiiovallan välisten lehmäkauppojen, siirtomaaorjuuden etc. *vastakohdaksi, asettavat* ne *vastakkain* normaalina ja epänormaalina, suotavana ja epäsuotavana, edistyksekkäänä ja taantumuksekkäänä, vakinaisena ja satunnaisena etc.

Tämä on uutta proudhonismia¹⁶. Vanhaa proudhonismia uudella maaperällä ja uudessa muodossa.

Pikkuporvarillinen reformismi: *tahtoo* puhtoista, siloista, hillittyä ja säntillistä kapitalismia.

Imperialismi-käsitteeseen + edistyksen keinotekoinen ehkäiseminen (trustit ostavat patenteja: esim. tässä vihkossa oleva esimerkki saksalaisista pullotehtailijoista *). NB NB

Likipitäen: NB

Imperialismi =

- (1) pankkipääoma
- (2) monopolit (trustit etc.)
- (3) maailman jako. [Siirtomaat]
- (4) pankki- (finanssi-) pääoman ja valtiokoneiston liitto (yhteys, *yhteensulautuminen*)
- (5) keskittymisen korkein aste

* Ks. tätä osaa, s. 80. Toim.

E. AGAHD. „SUURPANKIT JA MAAILMANMARKKINAT”

41) E. Agahd — Pietari. „Suurpankit ja maailmanmarkkinat”.

„Suurpankkien taloudellinen ja poliittinen merkitys maailmanmarkkinoilla siltä kannalta, miten ne vaikuttavat Venäjän kansantalouteen ja Venäjän ja Saksan suhteisiin”. Berliini 1914. Esipuhe päivätty: toukokuu 1914.

Spectatorin resensio (tekijä on usein naiivi ja „liioittelee suurpankkien merkitystä” etc.) „Die Neue Zeitissa”, 1915, 1 (33. vuosikerta), s. 61 ja seur.

Tekijä palveli 15 vuotta Venäjällä Venäjän-Kiinan pankin tarkastajana. Paljon jaarittelua, tunnustusta vaille jääneen finanssimiehen loukattua itserakkautta (lukematon määrä „diletanteja” ja „harrastelijoita” vastaan suunnattua fraseologiaa etc.).

Agahdilta voi ja pitää ottaa numeroita ja tosiasiota, mutta ei päätelmiä englantilaisen pankkijärjestelmän paremmuudesta (lyhytaikaista kauppa- ja teollisuusluottoa antavien talletuspankkien erottaminen keinottelevista pankeista) eikä protektionismin vastaisia päätelmiä etc. etc. Tekijä tahtoi „rehellistä”, hillittyä ja sääntillistä kapitalismia, jossa ei ole monopoleja, keinottelua, perustamistoimintaa, pankkien „yhteyksiä” hallitukseen etc. etc.

α) „Société Générale etc.”

β) „Banque de Paris et des Pays Bas” (vulgäärästi „Paribas”)

γ) „Banque de l'Union parisienne”...

„Pariisin pankkikolmikko, jolla on käytettävissään miljardeja frangeja ja jonka tärkeimpänä markkina-alueena on Venäjä, kontrolloi seuraavia Venäjän pankkeja: 1) Venäjän-Aasian pankkia, 2) Pietarin yksityispankkia, 3) Yhdyspankkia, ja se on toimittanut eräiden näille pankeille läheisten teollisuuskonsernien osakkeita Pariisin pörssiin” (55)... *

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 223 ja 224. Toim.

Tässäkin määrä muuttuu laaduksi: pelkkä pankki-
toiminta ja rajoittunut pankkispesialiteetti *muut-*
tuvat yritykseksi pitää tiliä laajoista, joukkomit- NB
taisista, yleiskansallisista ja *yleismaailmalli-*
sista keskinäissuhteista ja yhteyksistä (Zusammen-
hänge) — yksinomaan siksi, että *miljardit* ruplat (ero-
tukseksi *tuhansista*) johtavat siihen, pakottavat
siihen.

„Vuoden 1905/6 aikana eurooppalaisiin, varsinkin
Berliinin pankkeihin siirtyi suuria venäläisiä pää- NB
omia; mutta niin paanillisesti kuin vapauteen riis-
täytyneiden joukkojen silloinen lyhytaikainen herruus
vaikuttikin omaisuuteen, tämä rauhoittui taas oitis,
kun taantumus otti entistä tarmokkaammin johdon
käsiinsä.

V. 1907/8 havaitsimme jo venäläisen pääoman virtaavan
takaisin mukanaan uusia kansainvälisiä pääomia” (59).

	s. 59	} × Siperian kauppa-; Venäjän; Kansainvälinen; Diskontto-; Aso- van-Donin; Yksityis-; „Petro- parin”?? (=Pietarin-Pariisin?); Volgan-Kaman; <i>Pohjois-</i> ja <i>Valtionpankki.</i>
	Talletukset (milj. rpl)	
×	1906	1908
10 venäläi- sessä pankissa	614	875

„Yllä mainituissa luvuissa on silti kysymyksessä 261
miljoonan ruplan ero pelkästään Pietarin pankkien tal-
letustileissä *kahden vuoden ajalta, jolloin liiketoiminta*
oli täysin lamassa.” (Kursivointi Agahdin.)

„Jos otetaan lisäksi Moskovan pankit ja maaseutu-
pankit, edelleen 'Crédit Lyonnais' ja yksityiset pank-
kiirit sekä kotona säilytetyt rahat, niin tämä luku olisi
kahta vertaa suurempi eikä ole liioiteltua olettaa, että
noin *puoli miljardia ruplaa 'säilytettyjä pääomia'*”
(kursivointi Agahdin) „käteisvarojen muodossa virtasi
ulkomaisiin ja sitten takaisin venäläisiin pankkei-
hin”... (59)

„Mutta 'säilytettyjen pääomien' kokonaissumma lienee
paljon suurempi.

Venäjän 4% kultakoron kurssinoteeraus oli:

	1905	—65%
tammikuu 1907		—73.5

(42)

NB

(43)

lokakuu 1907	—67
1908/9	—88
1910/11	—95
1912/13	—92,5

ja Luottotoimiston tietojen mukaan korkolippujen lunastus vaihteli seuraavasti:

	Miljoonissa ruplissa	
	ulkomailta	Venäjältä
1908	202	— 195
1910	175	— 233

Näiden numerotietojen perusteella ei tietenkään voida tehdä varmaa johtopäätöstä, koska valuuttakurssi vaihteli niihin aikoihin huomattavasti, ja inkasso ruplissa Venäjällä saattoi olla väliin edullista.

Silti voidaan tehdä johtopäätös, että huomattava summa ulkomaille toimitetuista käteisvaroista palautui Venäjälle venäläisen koron muodossa.

NB ||| Jos lasketaan tämä vain 500 milj. ruplaksi, niin 'säilytettyjen pääomien' määrä kasvaa pyöreissä luvuissa miljardiin ruplaan" (60).

...,Ruplan kurssin alenemisvaara torjuttiin ja finanssitilanne pelastettiin joutumasta vuoden 1905 lopulla uhanneeseen pulaan, kun venäläinen syndikaatti otti Pariisissa englantilaisten rahamarkkinain osallistuessa asiaan 5 prosentin lainan keväällä 1906.

NB |

Siten hallituksen kassaan saatiin jälleen noin *miljardi* ruplaa käteisvaroja. Seuraavina rauhallisina vuosina, 1907—8, pankkitoiminnan ja valtionkassan tila oli varsin hyvä, t.s. käytettävissä oli vapaita käteisvaroja, tosiasiat antoivat voimakkaan latauksen ajatustoiminnalle, ja nyt saatettiin luoda reaalisiin perusteisiin jotain järkevää, mikäli halua riitti.

NB ||| Kauppa- ja teollisuustoimintaan nämä molemmat vuodet vaikuttivat niin ikään myönteisesti parantaen ja tervehdyttäen asiaintilaa. Yksityinen

„niin ikään”

44)

NB ||| teollisuus, t.s. sellainen, joka toimi riippumatta valtion tilauksista (vuoriöljy, sokeri, tekstiilit, paperi, puutavara), pysyi täysin terveenä, ja ainoastaan työväenkysymys sai nyt vallan toisen, t.s. poliittisen luonteen" (61)...

„Murrosvuodet 1905/8 saivat monet Venäjän kapitalistit tallettamaan likvidit varansa Saksan pankkeihin”... (ks. edellä).

„Mentiin jopa niinkin pitkälle, että muuan Venäjän konservatiivisin (ja itsenäisin) pankki osti aavistamattomien tapausten varalta preussilaisia consolseja. sic!!

Venäjän pankeilla ei niihin aikoihin (1906) ollut kovinkaan runsaasti käteisvaroja.— Voimakas talonpoikien liikehtiminen aiheutti maaseudulla paljon vahinkoa; kaupungeissa sen sijaan työläiset eivät sanottavammin vahingoittaneet kauppaa ja teollisuutta. NB
Tunnettu tosiasia on, että lukuisista lakoista huolimatta vain harvoissa tapauksissa sabotaasiteot kohdistuivat yksityisomaisuuteen ja kauppa- ja teollisuuslaitosten tavaravarastoihin (Bakussa esiintynyt sabotaasi on katsottava armenialaisten ja tataarien syyksi) (lukuun ottamatta rautateillä ilmenneitä karkeita järjestyserikkomuksia, joita ei kuitenkaan voida panna vapaiden työläisten syyksi). (45

NB. Tekijä on tietysti piintynyt porvari ja nationalisti poliittisilta katsomuksiltaan!

Todellisuudessa vekseliprotestien määrä lisääntyi silloin vain hiukan, mikä aikoinaan hämmästytti mannermaan finanssipiirejä sitä enemmän, mitä vähemmän ne olivat selvillä silloisesta (talonpoikien) liikehtimisestä” (66).

Venäjän pankkien vekseliprotetit 1. XI. 1905 annetun ja myöhempien tilitaseiden mukaan (s. 66):

		Miljoonissa ruplissa							
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	
NB	Valtion pankki	diskontatut vekselit niistä	188.8	171.4	215.7	194.8	211.8	243.8	
		protestoituja	3.9	1.5	1.6	2.1	2.6	1.1	
NB	8 pietar. kauppankkia	diskontatut vekselit niistä		352.0	376.0	445.0	523.0	677.0	788.0
		protestoituja		4.9	2.2	2.6	5.2	2.9	4.1

„Berliinin finanssiipiirit löysensivät yhteyksiään Venäjän teollisiin yksityisyrittäjäpiireihin varsinkin v. 1905/6, t.s. nimenomaan silloin, kun niille virtasi suuria summia käteisiä varoja eri puolilta Venäjää. Lodzin kutoma- ja kehrutehtaat (enimmäkseen saksalaisia yrityksiä) olivat siihen asti olleet riippuvaisia etupäässä Berliinin rahamarkkinoista ja aina hyviä asiakkaita; kuitenkin Berliinin pankit eväsivät nimenomaan näiltä toiminimiltä huomattavamman luotonsaannin ja saattoivat eräät yritykset sellaiseen asemaan, että ne eivät ainoastaan supistaneet ollenaisesti tuotantoaan, vaan vieläpä Lodzin varsin rikkaiden tekstiiliteollisuudenharjoittajien konsortio lähti Kaukasiaan osallistuakseen sikäläisiin vuoriteollisuusyrityksiin ja löytääkseen yhteyksiä Lontoon ja New Yorkin markkinoihin. Näiden yhteyksien esteeksi muodostuivat etupäässä silloiset pogromit” (67)...

46)

NB „...,On otettava huomioon, että Venäjän menetykset Japanin sodassa, Port Arthur, Dalni ja Itä-Kiinan rautatien eteläosa mukaan luettuina, olivat noin 4 500 miljoonaa ruplaa, t.s. puolet valtiovelasta, jonka korko- ja kuoletusmaksuja Venäjän talonpojat saavat näin ollen maksaa saamatta käsiinsä pääomaa” (72). NB V luvusta: „Saksan suurpankkien osallistuminen Pietarin pankkeihin j.n.e.”

Millä tavalla „Deutsche Bank” myy Berliinissä „Siperian kauppapankin” osakkeita?

NB „...,’Deutsche Bank’ pitää ulkomaisen yrityksen uusia osakkeita kokonaisen vuoden salkussaan ja myy niitä Berliinin pörssissä saaden 50% voittoa välitys-
!!! tehtävästään. Yleisö maksaa 193 100:sta”... (74) *

koska „tällöin ’saksalainen’ suurpankki ansaitsee huoletta ja nopeasti (kurssin avulla)”... (74)

NB „...,Mutta koska ’Deutsche Bank’ on myynyt Berliinin yleisölle osakkeita 195%:n mukaan ja myöhemmin vieläkin kalliimmasta hinnasta (nykyään kurssi on 230 ja voitto-osinko 15%, pääomanvoitto on siis 6½%), niin Pietarissa olevan pankin johdon on ennen kaikkea pidettävä voitto-osingot jatkuvasti yhtä korkeina. *Ulkomainen pankki vaatii sitä ehdottomasti.*

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 224. Toim.

Ja tämä on yleensäkin sen ainoa vaatimus.— Millä tavalla se tapahtuu, se on siitä aivan samantekevää, mutta tuloksena on hurja pörssikeinottelu ja epäterve perustamispuhailu, mihin Pietarin pankit pakotetaan suoranaisesti 'osakkuusjärjestelmän' avulla" (77).

„Saksalaisten näkökannan mukaisesti laskettuna tämä operaatio näyttää seuraavanlaiselta:

Pääoman kasvu vuodesta 1906/7:

16 000 000 ruplaa nimellistä osakepääomaa kurssin ollessa keskimäärin noin 200 (merkitty Berliinin pörssissä) 10 000 000 — emissiosta vararahastotilille

26 000 000 — yhteensä

32 000 000 — todellista pääomaa 200 mukaan laskettuna

6 000 000 rpl, erotus, 'Deutsche Bankin' ja sen |||| 6 milj. kontrahenttien voitto välitystehtävästä" (78)...* |||| ruplaa

„,Siis tässä tapauksessa 'Deutsche Bank' antoi saksalaiselle yleisölle osakkeiden muodossa noin 32 000 000 ruplaa siinä yksinomaisessa tarkoituksessa, että sen, 'Deutsche Bankin', taskuun joutuisi muuttaman miljoonan kurssivoitto juudaksenpenninkeinä" (78).

Siperian kauppapankin osakkaiden yleisessä kokouksessa 23. III. 1913 pieni ryhmä osakkaita valan tehnyt asianajaja *Bibikov* etunenässä esitti vastalauseensa tämän yleisen kokouksen päätösten johdosta. („Birzhevyje Vedomosti" n:o 14 017, 21. II. 1914; „S.-Peterburgskaja Gazeta" n:o 51, 22. II. 1914; „S.-Peterburgskaja Gazeta" n:o 54, 23. II. 1914.) Vastalauseen esittäjät todistivat... „että pankin pääjohtaja (muuan Soloveitshik, jolla on sukulaisuhteita erääseen 'Deutsche Bankin' johtajaan) on merkinnyt omalle juoksevalle tililleen 7 miljoonaa ruplaa hallituksen kannatusavusta ja käyttänyt tämän summan oman pankkinsa osakkeiden ostoon saadakseen siten äänenemmistön itsensä uudestaanvalitsemista varten" (79)... „Kun ottaa huomioon, että tässä ovat tekijöinä nimenomaan saksalaiset pääomat ja että tämäläisistä asiainhoitoa suosii kuuluisa 'Deutsche Bank', niin sitä suuremman merkityksen saa se johtopäätös, jota olen pyrkinyt todistelemaan tässä

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 224. Toim.

(47)

!

||

(48)

kirjassa, nimittäin, että 'osakkuusjärjestelmä' on haitta, joka estää yksinpä vakaatakin venäläistä osapuolta saattamasta solidille perustalle ja järjestykseen Venäjälle niin tärkeiden luottolaitosten asiainhoitoa. 'Deutsche Bankilla' on tietysti mahdollisuus hankkia itselleen äänenemmistö, mutta venäläiset osakkaat, jotka niin ikään ovat tämän pankin osamiehiä, eivät saa koskaan kyllin suurta äänenemmistöä voidakseen ajaa käytännössä läpi täysin oikeudenmukaiset toivomuksensa ja järkevät näkökantansa" (80).

...,Vuodesta 1906 saksalaiset finanssit ovat osallistuneet entistä tehokkaammin ja suuremmassa mittassa 'Venäjän ulkomaankauppapankkiin', niin sanottuun *Venäjän pankkiin*, ja 'Pietarin kansainväliseen kauppapankkiin', niin sanottuun *Kansainväliseen pankkiin*; edellinen kuuluu 'Deutsche Bank' konserniin, jälkimmäinen Berliinin 'Diskontogesellschaftiin'. Molemmat venäläiset pankit toimivat $\frac{3}{4}$:ltaan saksalaisilla pääomilla (osakepääomaa).* 'Venäjän pankki' ja 'Kansainvälinen pankki' ovat yleensä Venäjän huomattavimpia pankkeja. Molemmat ovat hyvin spekulatiivisia"... (82)

Pääoman kasvu miljoonissa ruplissa (s. 84)

	Pääomat		Vararahastot	
	1906	1912	1906	1912
Venäjän pankki.....	20	50 (+30)	3	15 (+12)
Kansainvälinen pankki	24	48 (+24)	12	24 (+12)
	44	98 +54	15	39 +24**

$\Sigma\Sigma = 78 + 32$ (Siperian pankki) = 110.

Nämä pankit ovat saaneet „vuodesta 1906 lähtien kokonaista 110 milj. ruplaa osakepääomaa, samalla kun kontrahenttien kassaan on siirtynyt välityspalkkiona monen miljoonan suuruinen liikevoitto" (84)...

s. 97... „mistä hyvästä ('The Times Russian Supplement') Venäjän finanssiministeriö maksaa joka tapauksessa kannatusapua"...

8. luku: „Yhteenvetotiedot ulkomaalaisten osantotolla toimivista Pietarin pankeista ja muutamia huomautuksia numerotietoihin”.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 224. *Toim.*

** Sama, *Toim.*

Miljardia ruplaa

$$\begin{array}{ll}
 \text{a 1) } 0.4 + 0.8 = 1.2 & 1.3 + 1.7 = 3.0 \\
 \text{a 2) } 0.2 + 0.2 = 0.4 & \text{b) } 0.5 + 0.4 = 0.9 \\
 \text{a 3) } \underline{0.7} + \underline{0.7} = \underline{1.4} & \underline{1.8} \quad \underline{2.1} = \underline{3.9}
 \end{array}$$

50) „Silloin (1911) Venäjän Luottokanslia [NB: muualla: sen johtaja *Davydov*] antoi venäläisille pankeille Pariisissa ja Pietarissa suoritettavia pörssioperaatioita varten ensin 120 miljoonaa frangia ja sittemmin vielä lainaa, kaikkiaan noin 100 miljoonaa ruplaa, umpikujaan joutuneen hurjan pankkikeinottelun avustamiseksi (virallisesti sitä sanottiin Venäjän valtion arvopapereiden vakauttamiseksi)”... (86)...

s. 121:.. v. 1912 Venäjän kaikilla kauppapankeilla oli 548 haaraosastoa...

„Luottoyhdistysten” kasvu (s. 122)

(Luottokanslian numerotietojen mukaan):
miljoonissa ruplissa

	Lukumäärä	Jäseniä	Pääomaa	Koko bilanssi	Talletukset	Diskonf-taukset
1907	261	158 000	39	319	203	246
1912	776	502 000	99	899	487	687

NB (136 ja seur.) Venäjän finanssiministerit nimit-
NB tävät pankkien johtajat (usein virkamiehistön keskuudesta), — „Luottokanslian” kautta annetaan pankeille miljoonia kannatusapua j.n.e.

hyvin sanottu! „Tämä valaisee niiden pietarilaisten pankkien toimintaa, jotka näennäisesti 'venäläisinä', varalähteittensä puolesta 'ulkomaalaisina', asioiden hoidon kannalta 'diletanttimaisina' ja riskin kannalta 'ministeripankkeina' ovat kehittyneet Venäjän talouselämän parasiteiksi. — *Ja tämä ennakkotapaus*” (puhe oli Siperian pankista etc.) „on nyt muodostunut Pietarin pankkien järjestykselliseksi. Berliinin ja Pariisin suurpankkien johtajat katsovat etunsa suojatuiksi pitäen takeena

1) Luottokanslian suoranaisia Pietarin pankeille myöntämiä kannatusavustuksia,

2) Venäjän finanssiministeriön aktiivoja || || NB (51
(niistä noin 60% Pariisissa ja 40% Berliinissä) || NB
(137)...

„Finanssiministeriö antoi Venäjän-Kiinan pankin” [tekijä oli sen palveluksessa!!] „emitoida useita valtion takaamia arvopapereita tarkoitukseenaan myöntää pankille tarpeellisia käteisvaroja huolehtimatta niiden käytöstä. Niinpä se esimerkiksi antoi pankin tehtäväksi emitoida Euroopan-Venäjällä hallituksen takaamia rautatieobligaatioita, ja tulot joutuivat ensiksi pankin kassaan. Rautatiet näet tarvitsivat varoja vain vähin erin 4—5 vuoden kuluessa (sikäli kuin niitä rakennettiin), kun taas pankki saattoi käytellä vapaasti varoja ja ansaitsi sitä paitsi emitoinnista. Mainittu operaatio muodostui tavaksi, sillä se toistui monta kertaa joka vuosi” (149). NB ||

(neljän rautatien obligaatioita oli yhteensä 12.8 miljoonan punnan = 120 milj. ruplan arvosta.)

„Pankin johtaja (ja samalla johtokunnan puheenjohtaja) osallistui sitä paitsi johtokunnan jäsenenä useihin suuriin rautatie- ja teollisuusyhtiöihin (nykyään noin kahteenkymmeneen), joiden niin ikään täytyi pitää vapaat varansa juoksevalla tilillä pankissa tietäessään, että finanssiministeriö on kiinnostunut kovasti pankista ja tukee sitä” (149). NB !! || 20:ssä yhtiöissä!!

Näin tehdään „pinessiä”...

Tämä on 11. luvussa: „Venäjän-Kiinan pankin ja Pohjoispankin yhdistyminen (Venäjän-Aasian pankki) ja vastalause sitä vastaan yhtiökokouksessa 1910” (s. 147):

(vastalauseen esitti tekijä itse)

„Venäjän-Kiinan pankin yhtiökokouksessa, jossa piti päättää yhdistymisestä, oli läsnä etupäässä Valtionpankin ja Luottokanslian virkailijoita, jotka oli valtuutettu äänestämään”... (153). NB !! || (52

Tekijä esitti „eriävän mielipiteensä”, joka merkittiin 30. III. 1910 pidetyn kokouksen pöytäkirjaan (s. 154).

„Osakkuusjärjestelmä on järjettömyyttä”, tekijä julisti ja todisteli vastalauseessaan... (s. 154)

„fuusion” järjestivät ranskalaiset pankit („Banque de Paris et des Pays Bas” + „Société Générale”), jotka olivat „kiinnostuneet” Venäjän-Kiinan pankista, näkivät sen asioiden kehnon tilan, tahtoivat „selvitä kuivina” ja *toivoivat* voivansa

NB || „yhdistämällä” (molemmat pankit yhdeksi „Venäjän-Aasian pankiksi”) „muodostaa siinä määrin suuren ’venäläisen’ laitoksen, että Venäjän hallituksen olisi pakko ’tukea’ kaikissa tilanteissa yhdistämisen tietä muodostettua pankkia” (s. 151).

|| „Yhdistettäessä pienennettiin osakepääomaa 33% ja nämä summat merkittiin vararahastotilille; sillä tavalla pankki saatiin näyttämään sellaiselta, kuin varapääomat olisi saatu hyvän asioiden hoidon ansiosta, ja samalla uudelle johdolle annettiin mahdollisuus jakaa vastaisuudessa koko liikevoitto (!) pienemmälle pääomalle korkeamman korkoprosentin mukaan, koska varapääomat olivat kerralla kohonneet korkeimpaan lain edellyttämään määrään eikä niille tarvinnut laskea korkoa. Osakkaat itse eivät voineet mitään edes tälle manipuloinnille, sillä he olivat Ranskassa, jota vastoin yhtiökokoukset pidettiin Pietarissa”... (152)...

NB ||

53)

...„Lukiessaan nykyään esimerkiksi Venäjän-Aasian pankin mainosta, jossa sanotaan: Osakepääoma — 45 miljoonaa ruplaa, varapääomat — 23.3 miljoonaa ruplaa, jokainen ennakkoluuloton lukija saa käsityksen, että vararahasto on muodostunut ansaituista varoista, t.s. hyvän asioiden hoidon ansiosta. Todellisuudessa se on kuitenkin muodostunut osakepääoman laskuun, huonon asioiden hoidon seurauksena. Kummallakaan pankilla ei ollut yhdistettäessä vararahastoa” (153)...

Tällä pankilla, jolla on 120 haaraosastoa (!), on itse asiassa liian *vähän* pääomaa (bilanssi 785 milj. ruplaa pääoman ollessa 73½ milj. +

+ vararahasto — 1. X. 1913) — „tästä ylikuormituksesta koituvan riskin kantaa Luottokanslia” (153). ||| ||

...,„Onhan edelleen aivan selvää, että johtuen osakkuusjärjestelmästä’, jonka avulla osakkaat pidetään sivussa yhtiön johdon asiainhoidon kaikesta arvostelusta, sillä heidän ja yrityksen välissä ovat kaikkivoivat (ulkomaiset) suurpankit, jotka ryöväävät kumpaakin puolta enemmän tai vähemmän ’naamioitujen kombinaatioiden’ avulla, yritysten johto muodostetaan mielivaltaisesti ja yksityis-etuja silmällä pitäen ja loppujen lopuksi kuka tahansa dilettantti saattaa asettua pankin johtajaksi” (156—157). ||| NB ha ha!

Venäjän-Aasian pankin johto koostuu „yhdestä entisestä venäläisestä byrokraatista (pankin pääjohtajasta ja johtokunnan puheenjohtajasta), yhdestä entisestä venäläisestä kuvernööristä, yhdestä entisestä ranskalaisesta diplomaatista, yhdestä entisestä ranskalaisesta lakimiehestä” (158) ||| sic!! (54

sanoo, että kaikki nämä arvostelevat huomautukset on kirjoitettu syksyllä 1913, ja että ne ovat „vanhentuneet” 30. I. 1914 päivätyn armollisen käskykirjeen vuoksi. ||| ?

diplomatiaa?

Talletuspankkien ja spekulatiivisten pankkien yhdistäminen on vahingollista, sillä se

(1) „sitoo” maan tuotantovälineitä

(2) johtaa hintojen kohoamiseen, syndikaatteihin j.n.e.

„Jos pankkien suhteet saataisiin selviksi ja järjestykseen, niin haluaisinpa nähdä, olisiko trusteja, monopoleja ja syndikaatteja” (179)... ||| ha ha! siinä sitä ollaan!!

„Säädettäköön lailla, että toiminimet, mikäli ne solmivat keskenään sopimuksia, jotka tuottavat vahinkoa kuluttajille poistamalla kilpailun (epärehelistä kilpailua), eivät saa virallisesti pankkiluottoa, toisin sanoen niillä ei ole myöskään oikeutta päästää liikkeeseen uusia arvopapereita, ja silloin monopolit ja syndikaatit hajoavat pakostakin hyvin pian” (180). ||| ha ha!! sepä yksinkertaista!!

55)

!! || Luottokanslian Pietarin pankeille myöntämät
|| *kannatusavustukset* (s. 202 ja 204)
nousevat 800—1 000 miljoonaan ruplaan.*

Luottokanslia... „on valtakunnan koko luottoliikkeen näp-
päimistö”. „Se on byrokraattinen koneisto, jolla ei ole sään-
töjä ja joka ei ole yhteiskunnallisen valvonnan alainen”
(200).

..., Vuonna 1910 se... uudistettiin ja siitä pitäen sen teh-
tävänä on ollut valtion kaikkien luottolaitosten toiminnan
'yhdistäminen',** ja 'se on niitä ja pörsejä yhdistävä ren-
gas' ” ...Pietarin pankit tekevät sille tiliä toiminnastaan
joka 8—14 päivän kuluttua ja tarkemmin joka kolmas kuu-
kausi (201).

Nämä kannatusavustukset *** ovat neljänlaisia:

	Milj. ruplaa
(1) Suoranaiset käteismaksut (pankeille) avustusrahastosta noin	150
(2) Talletukset ulkomaiden pankeissa (epä- suorana takeena)	450
(3) „Valtion takaamien arvopapereiden liik- keellelaskuoikeuden myöntäminen”	150
(4) „Finanssivekselien (molemmiin puolin ase- tettujen ja katteettomien vekselien) dis- konttaus ulkomaisin pankkisiirroin ja ilman sitä”	noin 50
	<u><u>Σ = 800</u></u>

„Talletukset — 1 648 milj. ruplaa ynnä 800 kan-
natusavustuksina — tekevät 2 448 milj. verrattuna
NB ||| siihen, että maan vapaita käyttövaroja on yhteensä
||| 5 000 milj. herra Davydovin (Luottokanslia) tietojen
mukaan, siis ...puolet Venäjän valtakunnan vapaista
käyttövaroista on juuttunut lujasti kansainvälisiin
spekulatiivisiin pankkeihin osakkuusjärjestelmän
vuoksi. Voi kulua vuosia, ennen kuin nämä rahat
saadaan jälleen kokoon (ja palautetaan liikkee-
seen)”... (204)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 230. *Toim.*

** Sama. *Toim.*

*** Luottokanslian kannatusavustukset. *Toim.*

15. luku (s. 210): „*Kansainvälisten pankk-
kitrustien voimasuhde Venäjän markkinoilla*”... NB (56
„Pietarin pankkien voimatase (osakkuusjärjestelmä)”
(s. 211).

Miljoonissa ruplissa.

Aktiivat <i>Kaupan ja kuljetusten valvonta</i>	Passiivat <i>Pankkien liikepääoma</i>
a) Teollisuusluotto rpl 1 350	a) Omat varat 497
b) Laivaliikenne ja yksi- tyisten omistamat rautatiet 1 509	b) Talletukset (Venäjä) ... 1 600
c) Yksityisten venäläisten asiakkaiden osakkuu- den valvonta..... 1 689	c) Lainat 942
4 548	3 039

Tuotannon ja teollisuuden valvonta	Emissiot vv. 1908—1912 (ilman valtion korkoja)
a) Hiilisyndikaatit (Prodogol)	a) Venäjällä 3 687
b) Rauta ” (Prodamet)	b) ulkomailla 1 509
c) Öljy ” („General Oil” etc.)	5 196
d) Metallurgiset ” (erilaiset)	8 235
e) Sementti-, rakennussyndikaa- tit (erilaiset)..... 3 687	
8 235	

{ Taulukko sivuilta 211—212 täydellisenä. }

„Tämä voima jakautuu kolmen ulkomaisen pankkiryh-
män välillä likipitään seuraavalla tavalla:

NB (s. 212)	(1) Ranskalainen pankkikolmikko ynnä viisi Pietarin pankkia 55%
	(2) Saksan berliiniläiset „D”-pan- kit ynnä 4 pietarilaista 35%
	(3) Englannin lontolaiset syndi- kaatit ynnä 2 pietarilaista ..... 10% **

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 224. Toim.

...,Aineellisten sitoumusten jakautuminen (kaikki nomi-naaliarvon mukaan) on sen sijaan seuraavanlainen:

a) <i>Ulkomaat</i>	(mitj. ruplissa)
Emissiot	1 509
Pankkien saatavat (Luottokanslian vastasaata- vat pois laskettuina) noin.....	300
Osakkuus pankkien osakepääomaan.....	295
„ muuhun osakekantaan (osakkuus- järjestelmä).....	500
	<u>2 604</u>

b) *Venäjä*

Emissiot, talletukset ja muut.....	4 831
Luottokanslia (ilman viimeistä rautatielainaa) ...	800
	<u>5 631</u>
	$\Sigma = 8235''$

„Tämä suhdetilasto puhuu selvästi siitä, että pääomaa vievien maiden $\frac{1}{3}$ suuruinen vähemmistö hallitsee Venäjän, pääomaa tuovan maan, $\frac{2}{3}$ suuruista enemmistöä (— s. 213—) ja sitä paitsi sellaisessa muodossa (kannatusavustukset, syndikaatit, kartellit etc.), ettei tämä kykene puolustamaan enempää omia kuin muidenkaan etuja. Tämän seurauksena muutaman suurpankin johtokunnan last not least * yksityisedut ovat jollei virallisesti niin kuitenkin peitetysti määrääviä sikäli, että siitä kärsivät kaikki osakkaat.”

{ Tekijä pitää tätä hintojen kohoamisen syynä ja esittää }
 { jopa (s. 213) likipitäiset prosenttiluvutkin vuosien }
 { 1908—1913 hinnankorotuksista, mutta ilmeisestikin }
 { vain silmämääräisesti, sellainen ei ole asiallista, }
 { t.s. se on tarpeetonta havainnollistamista, se ei ole }
 { mikään todiste... }

S. 214 hän esittää seuraavia *virallisia tilastotietoja* „*Torgovo-Promyshlennaja Gazetasta*”:

* — viimeisinä, muttei huonoimpina olevat. *Toim.*

	Milj. ruplaa	
Osakepääoman kokonaismäärä (vuoden 1914 alussa)	3 600	
Ynnä teollisuus- (obligaatit).....	400	
” rautatieosakkeet	140	
	<hr/>	
	4 140	NB
Ynnä Venäjällä olevat valtion lainaobligaatit ja taatut rautatieobligaatit.....	6 072	
” yksityiset hypoteekit (klinnitykset).....	2 956	
	<hr/>	
	13 168	

| Pietarin pankit ovat muka „keinotekoisesti (?) muodostettuja kansainvälisiä rahatrusteja” (215) |

....„suurpankin nykyaikaisen johtajan ohjelma on aivan selvä ja ilmeinen; se sanoo:

Mikäli me suurpankit onnistumme saamaan tuottajat ja kuluttajat valtaamme (emissioiden, luoton ja tullien avulla), niin liikevoitto valuu meidän taskuumme ja me olemme tilanteen herroja” (kursivointi Agahdin) (218).

„mikäli”
huvittavaa
(„narodnikki”!)

Agahd on „unohtanut” pikkuseikan: kapitalismin ja kapitalistiluokan!!

Sen seurauksena voi olla muka „liiallinen tullinkorotus” ja siitä syystä „avoimet vihollisuudet maailmanmarkkinoilla, mikä voisi johtaa jopa sotaan, joka niin ikään sopinee suurpankkimonopolisteille, sillä sodan force majeure’in ansiosta he voisivat siivota bilanssejaan eikä heitä henkilökohtaisesti voitaisi asettaa vastuuseen tappioista” (220)...

„jopa”
sotaan

muuan
sodan
peruste

S. 234 tekijä siteeraa S. Prokopovitshia
 (Venäjän teollisen kehityksen edellytykset) —
 venäläistä pääomaa...
 447,2 milj. ruplaa = 21,1%,
 ulkomaista pääomaa...
 762,4 milj. ruplaa = 35,9%,
 „arvopaperikaupoilla” hankittua pääomaa
 ...915,6 milj. ruplaa = 43,1%

Σ tekee 100,1%

Tässä suhteessa esittää merkittävintä osaa
 „pankkikysymys, jota tekijä (Prokopovitsh)
 ei tunne”, Agahd sanoo.

Venäjän *kauppataaseesta* tekijä kirjoittaa, että
 aktiivapuoli ylitti passiivapuolen

1909—570 milj. ruplalla (s. 238)

1910—511

1911—430

— 1 371 *

— 600 — miinus kuponkien lunastukset ulkomailla
 200 milj. ruplaa vuosittain

— 771 — „yleinen ylitus 3 vuoden ajalta”.

„Tähän summaan nähden voidaan siis sanoa, että se rikastutti maata käteisvaroilla normaalia suuremmassa määrässä osaksi (oletan 500 milj. ruplalla) poikkeuksellisen hyvän sadon ansiosta. Mainittu luku osoittaa silti aivan selvästi, ettei Venäjällä niin valtavalta näyttänyt nousu johtunut suinkaan yksinomaan erinomaisen hyvistä sadoista.

Sen lisäksi valtion takaamien ja yksityisyrittäjien arvopapereiden liikkeelle lasku tuotti maahan ulkomaista pääomaa noin 1 509 milj. ruplaa, joista kuitenkin vain merkityksettömän pieni osa joutui käteisvaroina koko rahamarkkinoiden käyttöön (pääasiassa ne hupenivat näet erikoisyrittäjiin).

* Näin Agahdilla. *Toim.*

Luottokanslian johtaja (Davydov) määrittelee maan vapaan liikepääoman kasvun (johtaja tarkoittaa tällä kaikissa pankeissa olevia yksityisiä talletuksia, käteisten säästökassatalletusten lisääntymistä (lisäys 576 miljoonaa käteisenä rahana ja arvopapereina), valtionpankissa olevia valtionkassojen juoksevia tilejä, lukuun ottamatta kuitenkaan valtionkassojen (Luottokanslia) ulkomaisia talletuksia ja venäläisten pankkien ulkomaisia velkoja) seuraavasti:

1906 — 2 592 milj. ruplaa

1912 — 5 000 milj. ruplaa” (s. 238).

NB

Lisäys muka = noin 2 500 milj. ruplaa, ja pääoman tuonti ulkomailta noin 1 600 + 771 (virtaaminen johtui sadoista) = = 2 371 milj. ruplaa (s. 239) — „osapuilleen tasapainottavat toisensa”...

„Venäjän finanssiministeriö käyntelee tässä suhteessa” (kysymyksessä on Venäjän valtion liian suuri kultavarasto) „käteisiä varojaan yhtä epätieteellisesti, yhtä vähän taloustieteen mukaisesti ja yhtä epäkansallisesti kuin suurin osa mannermaisista Berliinin ja Pariisin suurpankeista käyttää talletuksiaan. Tässä suhteessa Venäjän valtion varoilla autetaan turvaamaan eräiden Berliinin ja Pariisin pankkien vaikutus Pietarin pankkeihin (ja niiden venäläisiin talletuksiin), kun taas tuotannollista taloudellista elämää vaimennetaan juuri siellä, missä sitä pitäisi voimistaa” (247).

eiköhän
pänvaistoin?
Pariisin ja
Berliinin
pankkien
„vaikutus”
pakottaa??

Venäjän kansantulo („kansanbudjetti = maataloustuotanto, t.s. viljasato, ja kaikki muut tuotteet”) on (1913) vain 9 miljardia ruplaa (249).

NB

...,Edullisinta on edelleenkin tuottavuuden ja joukkojen kulutuskyvyn kohottaminen” (265) (tekijän kursivointi).

„narodnik-ki”

- 60) Tekijä arvostelee Witten finanssipolitiikkaa näin:
 „Ja silloin” (Witte) „sen sijaan, että olisi järjestetty, antauduttiin spekulatioihin ja kombinaatioihin, ja riski pantiin kruunun vastuulle” (275)...

Spekulatio versus organisaatio: !!Narodnikki!! idem
 281—2 ja monet muut.

- Tekijä moittii Venäjän raha-asiain hoitoa:
- kuka kenet! || „Ulkomaisille keinottelijoille ei osoitettu
 „rehellinen” || rajoja eikä tuotannollisessa yhteistyössä
 kauppa- || olleille lojaleille ulkomaalaisille annettu ase-
 mies || maa, joka heille saavutustensa tunnustuksena
 || olisi kuulunut” (276)...
- ... || „...,Samalla viittaa vielä kerran Pietarin
 „hyviä” || spekuloiivien pankkien (fiskaaliset operaatiot)
 pankkeja || ja tuotannollisesti toimivien venäläisten pank-
 ... || kien (kansantalous) väliseen eroon. Ei voida
 || olla suosittelematta Volgan-Kaman pankkia,
 || Moskovon kauppiaspankkia, Knoopin ja Wo-
 || gaun pankkeja vastaavanlaisina esimerkkeinä
 || siitä, miten pankkitoiminta on suunnattava
 || tälle tielle, jotta tehtäisiin kerta kaikkiaan
 || loppu talletuspankkien spekulatiosta”...
 || (280).
- ha ha! || „Olen jo sanonut *valittavani* sitä,
 || että Venäjä vedetään 'sivistyneen maailman
 || rahankierron piiriin'” (283).
- 61) || „Jokaisen rahatalouteen siirtyvän maan
 || tulee ottaa huomioon kansainvälisen juuta-
 || laisjärjestön mahti”, mutta juutalaisistakin on
 || muka hyötyä, kun he palvelevat kokonaisuuden
 || etuja kuten Saksassa, missä heidän
 || !! || kykynsä pysytetään „järjen ja etiikan” puit-
 || teissa (284).
- hyvin || „...,Voitaneen sanoa: Nykyisen asiointilan
 sanottu! || vallitessa eräiden suurpankkien osingot mak-
 || setaan aivan kuin ne olisivat laitton hyvitys
 || vaihtolosta”... (286).

Ettäkö „minun” (Agahdin) „ohjelma” olisi muka „epäkansallinen”?? luoja varjelkoon!! En ole kosmopoliitti, olen nationalisti (s. 287 ja 288), olen jokaisen kansakunnan itenäisyyden, kunnollisen pankkitoiminnan, menestyksellisen „Geschäftin” kannalla.

...„Elei sellainen ohjelma ole 'kansallinen', niin pyydän selittämään minulle, miten sana 'kansallinen' oikeastaan pitäisi ymmärtää? Vai yritetäänkö kenties väittää, ettei tähän käsitykseen sovi, että perustetaan ja hoidetaan menestyksellisesti liikkeitä, jotka ovat pitkän aikaa kannattavia?” (288).

helmi
(nationa-
listi)

Tekijä kursivoi:

„Mannermaisten suurpankkien toiminnan muuttaminen on siten yleensä ensimmäinen Euroopan talouspoliittisen yhteisymmärryksen edellytys, ja se on täysin kansojen etujen mukaista” (290)

„rauhan”
ja („Euroopan Yhdysvaltojen”)
kannalla

ja teoksen viimeinen lause:

„Ja johtopäätökseni *kuuluvat* seuraavasti: Jos Euroopan (mannermaan) suurvaltat pitävät edelleenkin horjumattomasti kiinni 'koetellusta järjestelmästään', niin maailmansota pakottaa ne muuttamaan sitä. Vapaat rahamarkkinat ja vapaat maailmanmarkkinat — joko sodan tai terveen järjen avulla — valittakoon ja pidettäköön mielessä, että Euroopan johtavat luokat kantavat koko vastuun.”

„maailmansota”-uhka

(62)

Loppu

BALLOD. TILASTOA

Prof. tri *Carl Ballod*. „Tilastoinnin perusteet”. Berliini 1913.

Ballod

Näyttää varsin hyvältä numerotietojen kokoelmalta, jota paitsi kaikkein > tekijää kiinnostaa *tuotantoa* (tuotteiden *määrää*) koskeva tilasto — vrt. *Atlanticus*!! —

Ballod laskee Saksassa olevan *2 rautaista orjaa* (konetta) 1 työntekijää kohti

§ „Teknillinen tuotantovoima”.

Epätäydellinen.

		höyry	vesi	sähkö
(höyry-) koneet	Saksa (1907), teollisuudessa 8.8 milj. hevosvoimaa	(7.3	+ 0.9	+ 1.5)
	Amerikka (Yhdysvallat), teollisuudessa 16.0 milj. hevosvoimaa	(14.2	+ 1.8	+ ?)
	Englanti (*) (1907), teollisuudessa 10.7 milj. hevosvoimaa			
	Kaikkiaan + lokomotiiivit 13 milj. hevosvoimaa (1895)			

(*) Englantia koskevat tiedot aikakausjulkaisusta „Die Bank”, 1913, s. 190 „kauppaministeriön” tietojen mukaan. „Tuotantotilastoinnin” yhteenvedot *teollisuuden* (koko) osalta. Koko myyntiarvo = 1 765 milj. puntaa; raaka-aineiden arvo = 1 028 milj. puntaa; siirtotyöt = 25 milj. puntaa. Puhdas arvo [1 - (2 + 3)] = 712 milj. puntaa. Työläisten lukumäärä = 6 985 tuhatta. Koneet = 10 755 tuhatta hevosvoimaa. [+ Maanviljelyksessä arvo = 196 milj. puntaa; työläisiä 2.8 miljoonaa.] Koko pääomaa (teollisuudessa) = 1 500 milj. puntaa.

Vesivoimamäärä:

	milj. hevosvoimaa
Sveitsi	1 $\frac{1}{2}$ —3
Ruotsi + Norja	8 (noin 28 milj.)
Suomi	4 —6 (s. 255)
Niagara	4 —5 (vain $\frac{1}{10}$ käytössä)
Kongon putoukset (Afrikka)	— 28
Etelä-Amerikka (??)	1 —2

OTTO. SAKSALAISET PANKIT
VALTAMEREN TOISELLA PUOLEN

- 63) Tri Walter Otto. „Saksalaisten suurpankkien lainaus- ja perustamistoiminta sekä osakkuus valtameren toisella puolen”. Berliini 1911.

(Kaikkien yritysten luettelo ja suurpankkien „osakkuutta” osoittavia taulukoita; I osa mantereittain ja maittain; II osa pankeittain. Raaka-aineet.)

Eri liikeyritysten osalta on osoitettu väliin *englantilaisten, ranskalaisten ja pohjoisamerikkalaisten* ryhmien osakkuus % %:ssa, mutta puuttuu *tiiivistelmä*.

S. 245 taulukko: „Valtamerentakaisten saksalaisten pankkien koko tuloa tuottava pääoma” (10 pankkia) (lyhennelmäni vuosittaitiedoista):

1889—	45.6	milj. markkaa
1890—	41.3	” ”
1900—	206.5	” ”
1905—	329.3	” ”
1908—	607.1	” ”

DIOURITCH. SAKSALAISTEN PANKKIEN
EKSPANSIO ULKOMAILLA

Georges Diouritch. „Saksalaisten pankkien ekspansio ulkomailla ja sen yhteys Saksan taloudelliseen kehitykseen”. Pariisi (ja Berliini) 1909 (s. 798).

Jättiläiskokoisessa teoksessa on lukemattoman paljon tietoja; osa niistä oli jo Riesserillä; valitsen vielä yhtä ja toista:

s. 37: „Der Deutsche Oekonomistin” (1906, s. 452) tilastotietojen mukaan saksalaisten pankkien käytössä oli pääomaa 11 394 milj. (omia ja vieraita varoja).

Niistä 3 335	„Deutsche Bankin”	ryhmällä 17 pankkia
2 145	„Dresdner Bankin” + „Schaffhausenscher Bank- verein”	” 13 ”
1 843	„Diskontogesellschaftin”	” 8 ”
908	„Darmstädter Bankin”	” 6 ”
Σ 8 231		4 ryhmää 44 ”
	+ 4 heikompa ryhmää	

ΣΣ=9 566=kaikkiaan noin 80% { „Commerz- und Diskonto-Bank”
„Mitteldeutsche Kredit Bank”
„National-Bank für Deutschland”
„Berliner Handelsgesellschaft”

s. 84... Ranskan ulkomaiset pääomansijoitukset:

{ „Journal officielin” mukaan 25. IX. 1902 }	Eurooppa.....	21 012 milj. markkaa (sic! ollisikohan painovirhe?). Nykyään muka noin 40 miljardia
	Aasia	1 121
	Afrikka	3 693
	Amerikka.....	3 972
	Australia ja Osea- nia	57
		<u>29 855</u>

64) ss. 126—7: „Saksalaisten suurpankkien yhteydet teollisuusyhtiöihin näiden teollisuusyhtiöiden hallintoneuvostoihin osallistumisen muodossa” (taulukko, laatineet Hans Arends ja Kurt Wossner „Osakeyhtiöiden johtajien ja hallintoneuvostojen jäsenten osoitekirjan” tietojen mukaan. Berliini 1903): tekijä esittää teollisuusaloittain, otan vain yhteenvedot:

Osallistumistapa	„Deutsche Bank”	„Diskontoge- sellschaft”	„Darmstädter Bank”	„Dresdner Bank”	„Schaffhausen- scher Bank- verein”	„Berliner Handelsgesell- schaft”
Hallintomiesten kautta.....	101	31	51	53	68	40
Oman hallintoneuvoston jäsen- ten kautta	120	61	50	80	62	34
Jommallakummalla mainitulla tavalla	221	92	101	133	130	74
Hallintoneuvoston puheenjoh- totoimen avulla tai useamman kuin 2 jäsenen välityksellä....	98	43	36	41	46	33

s. 213: Tärkeimpien maiden osakkuus maapallon meren-
alaisilla lennätinlinjoilla:

	1898	1903
Englanti.....	68.33 %	60.2
Yhdysvallat.....	11.10	18.2
Ranska	10.10	9.0
Saksa.....	1.88	4.5
Venäjä	4.32	3.8
Japani	0.90	0.8

s. 239... Ulkomaiden sähköteollisuusyritykset (Fasoltin mukaan. „Seitsemän sähköteollisuuden suuryhtiötä, niiden

kehitys”... Dresden 1904); otan vain *Venäjä*ä koskevat tiedot ja yhteenvetotiedot (milj. markkaa):

Ryhmä		
„Stemens und Halske”	33.10	104.39
A. E. G.	2.88	52.04
„Schuckert”	1.60	25.66
„Union Elektrizitäts-Gesellschaft”	2.88	17.53
„Helios”	21.60	27.70
„Lohmeyer”	—	5.12
„Kummer”	—	0.69
	$\Sigma=62.06$	233.13

ss. 245 ja 246. Paloöljyn tuotanto Romaniassa

v. 1886.....	53 000 tonnia
1907.....	900 000 ”

Ulkomaisia pääomia tässä teollisuudessa *:

{ Ei ole hullumpi esimerkki }	Saksalaisia.....	74 milj. frangia	}	(54)
	Ranskalaisia	31		
	Hollantilaisia.....	22		
	Romanialaisia	16		
	Italialaisia	15		
	Amerikkalaisia	12.5		
	Belgialaisia	5		
	Englantilaisia	3		
Muiden maiden	6.5			
	$\Sigma=185$			

s. 283 ja seur.

(65)

Englantilaiset siirtomaapankit:

32 pankkia ... 2 136 haaraosastoa.....50.3 milj. puntaa (osakepääomaa)
 $\times 25 = 1\ 257.5$ milj. frangia

Ranskalaiset siirtomaapankit:

20 pankkia 136 haaraosastoa**.....326.8 milj. frangia

Alankomaalaiset siirtomaapankit:

16 pankkia 67 haaraosastoa..... 98.0 milj. floriinia
 $\times 2(??) = 196$ milj. frangia

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 240. Toim.

** Sama, s. 236. Toim.

((lukemattomia suorastaan monografisia tietoja Saksan jokaisesta suurpankista ja sen eräistä valtamerentakaisista pankeista))

Pari esimerkkiä:		} s. 743: „Deutsch-Ostafrikanische Bank” perustettu 5.I.1905
(s. 631)	„Deutsch-Asiatische Bank” (Shanghaissa) (perustettu 12. II. 1889)	
Jaettu 5 000 osaketta (1 000 taalaria kukin)		} 4 000 osaketta (= 2milj.markkaa)
1.	„Diskontogesellschaftin” johtokunta	805 osaketta 250
	„Seehandlung” pankin	175
	„Deutsche Bank”	555 ——— 250
	Bleichröder	555 ——— 100
5.	„Berliner Handelsgesellschaft”	470
	„Bank für Handel und Industrie”	310
	„Robert Warschauer & Co”	310 ——— 100
	„Mendelsohn & Co”	310 ——— 100
10.	Jacob Stern (Frankfurt am Main)	470
	M. A. v. Rothschild (”)	310
11.	„Norddeutsche Bank” (Hampuri)	380
12.	„Sal. Oppenheim & Co” (Köln)	175 ——— 100
13.	„Bayrische Hypotheken- und Wechselbank” (München)	175
		<u>5 000</u>
	„Deutsch-Ostafrikanische Gesellschaft”	2 800
	Delbrück Lev	100
	„Hansing & Co”	100
	Van der Heydt	100
		<u>4 000</u>

„Diskontogesellschaft”	800	Bleichröder	555
„Deutsche Bank”	555	Mendelsohn	310
„Berliner Handelsgesellschaft”	470	J. Stern	470
„Darmstädter Bank”	310	Rothschild	310
	<u>2 135</u>		<u>1 645</u>

KAUFMANN. RANSKAN PANKIT

66) *Tri Eugen Kaufmann*. „Pankkitoiminta Ranskassa”. Tübingen 1911 („Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitikin” I liite) *.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa s. 207. Toim.

s. 362 (lyhennän):
Ranskan haarallike-
verkoston kehittyminen
vuodesta 1870
(3 suurpankkia: „Crédit
Lyonnais“, „Comptoir
National“ ja
„Société Générale“)

s. 356
Samat 3
pankkia

s. 37
Ranskan
säästöpankit

	Haarastosastoja maaseudulla	Talletuskassoja Parisisissa	Σ	Taseessa osoitetut omat liikevarat	Vieraita varoja	Talletusmäärä milj. frangeissa	Tallettajien määrä miljoonissa
1870..	47+	17=	64—	(1872) 200	milj. fr. + 427		
1880..	127+	68=	195—	253	953		
1890..	192+	66=	258—	265	1 245	—3325	7.3
1900..	505+	120=	625—	615	2 300	—4274	10.7
1909..	1 033+	196=	1 229—	887	4 363	—4773(1906)	12.5

Ranskan finanssiministeri määritteli (perintöverotuksen perusteella) maan kansallisomaisuuden 200 miljardiksi frangiksi (1903/05) — todellista pienemmäksi.

niistä 55 (27%) kuuluu 18 000 hengelle (s. 37)
75 (37%) „ 45 000 „

s. 85: Ekskurssi: „Ranskalaista pääomaa arvopapereina“

Miljardia frangia

vuodessa

Théryn laskelma (1907).. 61.4 ranskalaista ..... 1/3 miljardia (s. 87)
NB ||| 38.5 ulkomaista ..... 1 —oikeamminkin muka
99.9 1/2 miljardia frangia

noin 100 miljardia frangia

Koko maailmassa Théry laskee olevan (1907) omaisuutta arvopapereina 730 miljardia frangia

sitnä luvussa 115—130 (Iso-Britannia)
110—115 (Yhdysvallat)
100—100 (Ranska)
60—75 (Saksa)
385—420

{ nämä ovat
Neymarckin lukuja }

(*)

NB

NB (*) s. 287, huomautus (E. Kaufmann):.. „Siis 'Deutsche Bank', jonka tilitaseessa osakkeiden osalle tulee 72 miljoonaa markkaa, pitää herruudessaan osakepankkiryhmää, jonka käytössä on likimain $\frac{1}{2}$ miljardia pääomaa ja vieraita varoja $1\frac{1}{3}$ miljardia” (vrt. *Lansburgh*. „Osakkuusjärjestelmä Saksan pankkitoiminnassa”. „Die Bank”, 1910, kesäkuu, s. 504).

Théryn laskelma

venäläisiä (arvopapereita)	—10,9 miljardia frangia
itävalta-unkarilaisia	— 3,65
egyptiläisiä	— 3,05
turkkilaisia	— 2,5
hollantilaisia	— 1,45
sveitsiläisiä	— 1,45
italialaisia	— 1,4
portugalilaisia	— 1,35
englantilaisia (siirtomaat mukaan luettuina)	— 1,30
belgialaisia (" " ")	— 1,25
brasilialaisia	— 1,20
argentiinalaisia	— 1,10
Balkanin maiden (lukuun ottamatta Turkkiä)	— 1,050

HEGEMANN. RANSKAN PANKIT

C. *Hegemann*. „Ranskan suurpankkien kehitys”. Westfalenin Münster 1908.

Hänen *II taulukostaan* (samojen kolmen ranskalaisen suurpankin haaraosastojen — haaraliikkeiden ja talletuskassojen — lukumäärä) (s. 47).

	Ulkomaiset haara- osastot	Maaseutu	Pariisi	Σ
1870	62			62
1880	12	— 119	— 67	198
1890	24	— 194	— 66	284
1900	35	— 467	— 120	622
1906	44	— 660	— 179	883
II	2 pankkia, joissa palvelus- kuntaa	2 001—5 000;	14—101—200;	1 635—1—4
2	—	1 001—2 000	25—51—100	110 ?
1	—	501—1 000	148—21—50	110
3	—	201—500	261—11—20	Σ=2 945
			744—5—10	

HULFTEGGER. „ENGLANNIN PANKKI“

Otto Hulftegger. „Englannin pankki“. Zürich 1915. (67
(Väitöskirja.)

s. 400: Talletusten kasvu Englannin pankissa (lukuun ottamatta hallituksen talletuksia) ja eräissä yksityisissä suurpankeissa:

Talletukset (miljoonissa punnissa)

	1890	1900	1912	Lisäys vuodesta 1890 vuo- teen 1912
Bank von England.....	32. ⁰⁰	36. ⁹⁶	52. ⁹⁵	60 %
„Lloyds Bank Limited“.....	19. ²⁸	51. ⁰²	89. ⁵⁹	364 %
„London City and Midland Bank“.....	—	37. ⁸⁴	83. ⁶⁶	—
„London Joint Stock Bank“.....	11. ⁶²	17. ¹⁶	33. ⁸³	191 %
„National Provincial Bank of England“.....	39. ⁵⁹	51. ⁰⁸	65. ⁶⁶	66 %
Parr's Bank.....	6. ²¹	24. ²²	41. ⁶⁸	571 %
„London County & Westmins- ter Bank“.....	—	—	81. ⁶⁹	—

JAFÉ. ENGLANNIN PANKIT

E. Jaffé. „Englannin pankkitoiminta“. 1904 („Schmol-
ler's Forschungen“, 109. vihko).

(s. 234/5)

Yhteensä talletuksia kaikissa pankeissa (miljoonaa puntaa)	Yhteensä pankkitoimistoja	Asukkaita yhtä pankkitoimistoa kohti
1858.....	2 008	
1872.....	2 924	10 767
1880 500—510.....	3 554 (1878)	
1881.....		9 461
1890 660—670.....		
1891.....		7 249
1900 840—850.....	6 512	
1901.....		6 238
1903 840—850.....	7 046	
1909: 915.....	7 861 (1908)	5 280

„Tilastollisen hakemiston“ mukaan

Webb. „Lisäys Mulhalliin“, 1911. August Webb.

Yhdysvalloissa oli 1907 — 23 900 pankkia, yksi 3 600
asukasta kohti

MEHRENS. RANSKAN PANKIT

Bernhard *Mehrens*. „Ranskan suurten luottolaitosten muodostuminen ja kehitys”. Berliini ja Stuttgart 1911. („Münchenin kansantaloudellisia tutkielmia”, Brentano ja Lotz; 107. vihko.)

s. 311: ranskalainen pääoma arvopapereissa (samat Neymarckin numerotiedot, joita on Kaufmannillakin, ks. tämän vihkon edellistä sivua) *.

Ranskalainen pääoma arvopapereissa:

Miljardia

frangia

NB		1850— 9	Ranskassa kasaantuu pääomaa vuosittain noin 1½—2 miljardia frangia Neymarckin mukaan (s. 311—2) (Neymarck), ja Leroy-Beaulleun mukaan (s. 312, huom.) jopa 2½—3 miljardia frangia.
		1869— 33	
		1880— 56	
		1890— 74	
		1902— 90	
		1906—100	

Vekselimäärä

Ranskassa

{ „Banque de Francessa” vuonna 1908 21.5 miljoo- naa vekseliä 12.3 miljardin frangin arvosta, s. 263 }	1881—27.2 miljardia frangia
	1890—25.2 (s. 211)
	1900—28.3
	1907—35.0

Pääoma Vararahastot
miljoonissa frangeissa

1892—250+ 69.5	
1900—500+144.7	
1908—575+216.2	

neljässä pankissa

Tässä ovat *neljän* pankin: „Crédit Lyonnais'n”, „Comptoir Nationalin”, „Société Généralen”+„Crédit industrielin” pääomat ja vararahastot (s. 240).

WALLICH. SAKSAN PANKKIEN KESKITYMINEN

Paul Wallich. „Keskittyminen Saksan pankkitoiminnassa”. Berliini ja Stuttgart 1905. („Münchenin kansantaloudellisia tutkielmia”, 74. vihko (Brentano ja Lotz)) (s. 173).

* Ks. tätä osaa, ss. 116—118. *Toim.*

{ tutustumisen perusteella *nil* Riesserin jälkeen, pikku }
 { teos, nähdäkseni selvä, mutta Riesseriä paljon köy- }
 { hempi. }

ZOLLINGER (KANSAINVALINEN TASE) JA NEYMARCK

Tri Walter Zollinger. „*Kansainvälisten omaisuus-* (68
siirtojen tase”. *Jena 1914* („Maailmantalouden
 ongelmia” n:o 18, Leipzig, julk. Harms).

s. 106: *Neymarck* („Bulletin de l'in- { vrt. s. 17 }
 stitut international de statistique”. XIX { tässä vih- }
 osa, II vihko, 1912) esittää seuraavat tie- { kossa* }
 dot emissioista ($\Sigma\Sigma$ viiden vuoden ajal-
 ta) **:

mrđ. fr.

1871/5—45	} 76.1	1891/5—40.4	} 100.4	} 4—5% 570 miljardista =	} =22.8—28—25 mrđ. fr.
1876/80—31.1		1896/900—60			
1881/85—24.1	} 64.5	1901/5—83.7	} 197.8		
1886/90—40.4		1906/910—114.1			

s. 206

NB

Arvopaperien omistus

(s. 223): { *A. Neymarck* }***

	Vuoden 1908 loppu	Miljardia frangia	Vuoden 1910 loppu				
Iso-Britannia	130—135	} 140—142	} minun	} Iso-Britannia 142			
Yhdysvallat	115—120				} 130—132	} laskel-	} Yhdysvallat 132
Ranska	103—105	} 106—110	} mani:				
Saksa	80—85				} 90—95	} 479=80%	
Venäjä.....	25—27 NB	} 29—31	} NB				
Itävalta-Un- kari	21—22			} 23—24	}	} =61%	
Italia	10—12	} 13—14	}				
Japani.....	6—7			} 9—12	}		
„Muut maat”	33—38	} 35—40	}				
Kaikkiaan	523—551			575—600			

Tämä on tarkistettu Neymarckin mukaan, s. 223

* Ks. tätä osaa, ss. 68—69. *Toim.*

** Ks. V. I. Lenin, *Teokset*, 22. osa, s. 230. *Toim.*

*** Sama, s. 231. *Toim.*

Minun laskelmani 1910	(*) Tässä nuo „muut maat” vain v. 1902 ajalta (32 miljardia)*:	
Likipitäen		
12.5	Hollanti.....	10
7.5	Belgia.....	6
7.5	Espanja.....	6
6.25	Sveitsi.....	5 ←
3.75	Tanska.....	3
2.5	Ruotsi, Norja, Romania y.m.....	2
<u>40</u>		<u>32</u> miljardia frangia

nykyään 6. tekijä olettaa

Tämä Zollingerin mukaan

- (*) NB ||| W. Zollinger. „Kansainvälinen omaisuuksien siirtymien ja ulkomaiset pääomansijoitukset, niiden vaikutus tuotantoon ja suhdanteisiin” „Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft” 69. vuosikerta, 3. vihko.
- NB ||| Vrt. Ferdinand Moos. „Ranskan luottolaitokset ja Ranskan ja Englannin ulkomaiset pääomansijoitukset”. „Jahrbuch für Nationalökonomie und Statistik”. 3. sarja, 39. osa, 1910.

Sveitsillä on noin 2.6 miljardin arvosta „ulkomaisia arvo-papereita” (s. 147)
ja Ranskalla Sveitsissä — (1903) noin 900 milj. frangin arvosta (148).

Sveitsin *rautatiet*: niiden papereista kuuluu

	milj. frangia
Ranskalle	— 420
Saksalle	— 67
Belgialle	— 8
Englannille	— 3
Hollannille	— 2
	<u>Σ=500</u> milj. fr.

Ulkomaalaisia työläisiä Sveitsissä teollisuuden palveluksessa = 24.4% kaikista työläisistä (Σ = 625 299), m.m. 85 866 = 13.7% *italialaisia*

(s. 108. Zollinger) Emissiot Saksassa („Der Deutsche Oekonomistin” mukaan)

		Arvopapereita		
		koti- maisia	ulko- maisia	Σ
1886—	90	4.4	+ 2.3	= 6.7 miljardia markkaa
1891—	95	4.8	+ 1.5	= 6.3
1896—	900	8.2	+ 2.4	= 10.6 (samat numerot
1901—	5	8.3	+ 2.1	= 10.5 (Neymarckilla, s. 232)
1906—	1910	12.6	+ 1.5	= 14.1

Emissiot Ranskassa (Zollinger, s. III)

		Ranska- laiset	Ulko- maiset	Miljardia frangia
	1902	— 64	+ 66	= 130
	1906	— 65	+ 68	= 133
	1910	— 69	+ 73	= 142

„Vuoden 1910 lopulla maailmassa oli eri rahamarkkinoilla noteerattavana ja myytävänä arvopapereita 815 miljardin arvosta. Tästä 815 miljardin suuruisesta arvopaperimäärästä oli eri maiden alamaisten omistuksessa 570—600 mrd.” (s. 223: Neymarck).

„...„Ei pidä todellakaan — tähdennämme jatkuvasti tätä huomautusta — sekoittaa toisiinsa yksillä tai useammilla rahamarkkinoilla myytävänä ja noteerattavina olevien arvopapereiden määrää ja sitä arvopaperimäärää, joka on näiden maiden kapitalistien omistuksessa. Samoja arvopapereita voi olla noteerattavana ja myytävänä samanaikaisesti useammilla markkinoilla” (s. 203).

Tekijä vähentää likimääräisesti nämä toistumiset saaden 575—600 miljardia 815:n asemesta.*

s. 201 ja seur. „Bulletin”. Alfred *Neymarck*. „Kansainvälistä arvopaperitilastoa”.

„Bulletin de l’institut international de statistique”, s. 201 ja seur.**

Tämä *Neymarckin* artikkeli on hänen 9. selostuksensa mainitusta aiheesta (muut 8 selostusta ovat IX; XI, 2; XII, 1; XIII, 3; XIV, 2; XV, 2; XVI, 1; XVII ja XVIII, 2 osissa.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 231. Toim.

** Sama, ss. 230—231. Toim.

NB || Siellä on myös hänen muita artikkelejaan ||
 samasta aiheesta, ks. kaikkien 19 osan rekis-
 teriä, XIX, 3

19 osaa (enimmäkseen 2—3 vihkona)

1 osa — 1885

19 osa — 1911

Mainitussa artikkelissa *Neymarck* esittää myös vuosittai-
 set emitointia koskevat numerotiedot vuosien 1871—1910
 ajalta; tässä ne:

$$39.1; 76.1 - 39.1 = 37.0 : 7 = 5.3$$

1871	15.6	12.6	10.9	4.2	1.7	3.7	7.9	4.6	9.4	5.5	(1880)
[1881]	7.2	4.5	4.2	4.9	3.3	6.7	5.0	7.9	12.7	8.1	
(1891)	7.6	2.5	6.0	17.8	6.5	16.7	9.6	10.5	11.3	11.9	
(1901)	9.9	21.0	18.3	14.4	19.1	26.5	15.3	21.2	24.6	26.5	

Ulkomaiset pääomat:

NB ||

Iso-Britannia.....	85 mrd. frangia (1910) (s. 216)
Ranska	40
Saksa	20—25

Kaikkien maiden ulkomaankauppa (tuonti + vienti)
miljardeissa frangeissa

1867/8—	55 mrd. frangia	} Neumann-Spallartin numerotiedot (s. 219)
1876 —	70 " "	
1889 —	93 " "	
1910 —	132 —	} Neymarckin numero (s. 218)

miljardia frangia			
Saksa	— 20	Yhdysvallat	25
Iso-Britannia	— 25	Intia (brittiläinen)	6
Ranska	— 13	Japani	2.3
Belgia	— 6.7	Kanada	3.5
Itävalta-Unkari	— 5.4	Etelä-Afrikka	
Italia	— 5.2	(brittiläinen)	3
Sveitsi	— 2.8	Egyptti	2.2
Espanja	— 2.0		<u>42.0</u>
	<u>80.1</u>		
80.1 + 42.0 = 122, mutta tekijä on laskenut 132!?? ja ainoastaan nämä maat!!!			

Maailman rautatiet (983 868 kilometriä v. 1909) maksavat
 noin 270 *miljardia* frangia (s. 223).

	1885	1905	1909
Eurooppa	195. ₂	305. ₄	325. ₂ tuh. km
Aasia	22. ₄	77. ₂	94. ₆
Amerikka	246. ₁	450. ₆	504. ₂
Afriikka	7. ₉	26. ₁	30. ₉
Oseania	12. ₉	27. ₀	28. ₉
	484. ₅	886. ₃	983. ₈

On huvittavaa, että loppusanojen — IX § — otsikkona on: „Kansainvälinen yhteis- ja yksityisomistuksellinen rikkaus ja yleinen rauha” (s. 225)—...„Onko mahdollista olettaa, että rauha voidaan rikkoa?.. että lukujen ollessa näin valtavia... uskallettaisiin aiheuttaa sota..? ...Kuka rohkenisi ottaa kannettavakseen sellaisen vastuun?”...*

vrt.
Kautsky
„ultraimperialis-
mista”¹⁷

„Aikaisempien tilastotietojemme mukaan Ranskan kapitalistien omistamien ranskalaisten ja ulkomaisten valtion-oblugaatioiden ja arvopaperien yhteismäärä lienee päässyt seuraaviin lukuihin”:

		Mrd. frangia	Niistä ulkomaisia	
Vuodet: 1850 loppu —		9		
NB	{ sivu } 289	1860	— 31	— — — — —
		1869	— 33	— — — — — 10
		1880	— 56	— — — — — 15
		1890	— 74	— — — — — 20
		1902	— 87— 90	— — — — — 25—27
		1910	—106—110	... . 38—40

{ vrt. s. 67
tässä
vihkos-
sa** }

Ranskalaisen pääoman jakautuminen ulkomailla eri maiden kohdalta (s. 290):

		Mrd. frangia			
Venäjä		10—11***	NB	Espanja ja Portu- gali	3—4
Englanti		1/2		Yhdysvallat ja	
Belgia ja Hollanti		1/2		Kanada	2—3
Saksa		1/2		Egypti ja Suez	3—4
Turkki ja Serbia		2—2 1/2		Argentiina, Brasi- lia ja Meksiko	4—5
Bulgaria, Romania ja Kreikka		2—3		Kiina ja Japani	1—2
Itävalta-Unkari		2—2 1/2		Tunisia ja Ranskan siirtomaat	2—3
Italia		1—1 1/2		Σ (minun)=	34—43 1/2
Sveitsi		1/2			

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 278. Toim.

** Ks. tätä osaa, s. 120. Toim.

*** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 234. Toim.

TAYLOR. „LIIKKEEN JOHTO”

- 70) *Frederick W. Taylor. „Liikkeen johto”* („Shop Management”) (käännös ja lisäykset *Wallichsin*). 2. painos. Berliini 1912.

Wallichs kävi Amerikassa v. 1911. Esimerkki „Bethlehemin terästehtaasta” (s. 17):

	<i>nykyään</i>	<i>ennen</i>
Menot yhteensä 924 tuhan-		
nen tonnin siirtoon	130 000	280 000 markkaa
tonnia kohti	0. ₁₃₉	0. ₃₀₄ ”
1 työmiehen ansio	7. ₈₀	4. ₈₀ ”
Yhden työmiehen siirtämä		
tonnimäärä	57	16 tonnia!!!

Toinen esimerkki (markkoissa) (s. 32):

	<i>ennen</i>	<i>nykyään</i>
Päiväansiot	10. ₀	14. ₅₀
Menot koneisiin	14. ₀	14. ₀₀
Menot yhteensä päivää		
kohti	24. ₀₀	28. ₅₀
Menot	:5	{ kappaletta } : 10
kappaletta kohti	=4. ₈₀	{ päivässä } =2. ₈₅

„Ei pidä sivuuttaa huomiotta sitä, että alussa joudutaan kohtaamaan tiettyä vastustusta varsinkin kehnomman työläisosan taholta, joka aina yrittää suostuttelemalla estää muita urakkajärjestelmän mukaisesti työskenteleviä saavuttamasta korkeinta tuottavuutta” (28).

...„vaikeaa aikaa on siirtyminen tavanomaisista hitaista työmenetelmistä nopeaan tuotantoon, mikä on luonteenomaista työosaston hyvälle johtamiselle” (29)...

s. 9: „Johdonmukaisella hitaalla työnteolla pyritään pääasiassa salaamaan työosaston johdolta koneiden ja työmiesten mahdollinen työteho.

Tämänlaatuinen keinotekoinen hidastelu on siinä määrin tavanomaista, että tokkopa tavallista palkkajärjestelmää noudattavissa suurtehtaissa lienee ainoatakaan taitavaa työntekijää, joka ei käyttäisi huomattavaa osaa ajastaan sellaisten keinojen keksimiseen, että hän voisi tehdä työtä mahdollisimman hitaasti ja silti saisi työnantajansa vakuutumaan ahkeruudestaan” (9)...

„Vaikka tekijä onkin vuodesta 1883 soveltanut menetelmäänsä Yhdysvaltojen eri teollisuusaloilla, hän ei ole joutunut kertaakaan tekemisiin lakkojen kanssa ja on sitä mieltä, että sitä sovellettaessa lakkoilu on väistämätöntä vain silloin, kun työläisten enemmistö kuuluu yhdistykseen, jonka määräykset ovat siinä määrin ankarat, etteivät ne salli yhdistyksen jäsenistä kenenkään tehdä työtä muilla kuin niillä ehdoilla, jotka yhdistys on määrännyt” (25)...

Vielä esimerkki (s. 33 ja seur.). Tytöt suorittivat käsien kuulien (hiottujen, teräksisten) laatulajittelua etsien rosoja etc.

Järjestettiin silmälläpito, valvonta, ajanmittaukset, valittiin parhaat työntekijät etc. etc. „Osoittautui, että siihen asti varsin huomattava osa ajasta oli käytetty suunsoittoon ja lorvailuun, ja niinpä ensi työksi pantiin huolimattomimmat tytöt istumaan erikseen ja ne, jotka eivät ottaneet parantuakseen, erotettiin työstä” (35)...

(s. 35)

Yhteenvedot:	<i>ennen</i>	<i>nykyään</i>	
tyttöjen lukumäärä	120	35	
{	heidän viikkoansionsa	15—19 markkaa	27—35 markkaa
	työpäivä	10½ tuntia	8½ tuntia
	työn laatu	100%	158%

Mestarien „funktiosysteemi”:

I) *työpajassa*

1. Työnjärjestelystä huolehtivat mestarit (varsinainen työ)
2. Työvauhtia sääntelevät mestarit
3. Tarkkailijat (vastaanottajat)
4. Yleistä järjestystä ja korjaustöitä valvovat mestarit (järjestys)

II) *konttorissa*

1. Töiden jaottelijat (jaottelu)
2. Jakajat (töiden jako)
3. Normittajat ja hinnoittelijat
4. Yleisen järjestyksen valvojat (yleinen valvonta).

Virheellistä on luulla, että tehdas toimii sitä paremmin mitä vähemmän siinä on „tuottamattomia” työntekijöitä (tuottavat = ruumiillinen työ; „tuottamattomat” = valvojat etc., mestarit etc.). *Päinvastoin*.

s. 50 (§ 133 (281—3)). Parhaissa tehtaissa 1 „tuottamaton” 6—7 tuottavaa kohti. Huonoimmissa — 1 „tuottamaton” 11 tuottavaa kohti.

s. 63. *Erinomaisessa „Tabor Manufacturing Companyssa”* (noin 100 työläistä; valmistaa työkaluja ja valukoneita) Wallich tapasi 1 toimihenkilön 3 työläistä kohti!!!

72) s. 67. „Reformin” edellytykset ((aikaa siihen 2—4 vuotta!))... „että saadaan työkyvyltään kaikkein pystyvimmistä työläisistä kantajoukko, joka on halukas ponnistelemaan työssä hyvästä palkasta”...

...,että valvovien mestarien ja toimihenkilöiden lukumäärä kasvaisi ainakin kaksinkertaiseksi”... (67)...

((kirjalliset työilmoitukset vaikkapa vain *painettujen*)
(lomakekorttien muodossa *jokaiselta* työläiseltä!))
(mestareista puhumattakaan!!)

...,tarvitaan kuitenkin vielä pitkälti aikaa, ennen kuin he tottuvat sitkeään työntekoon ja käyttämään siihen jokaisen minuutin, ja monet joutuvat lähtemään, ne, jotka eivät voi tottua siihen yleensä, vaikka kuinka haluaisivatkin” (69).

NB ...,tilaisuuksia päästä mestariksi tai vanhemmaksi työläiseksi on huomattavasti enemmän, sillä uusissa oloissa näitä virkoja tarvitaan paljon enemmän” (75).

(työläisten *houkutteleminen* ja *lahjominen siirtämällä* heitä mestareiksi)

Aikatutkimukset ovat hyvin vaikeita. Esimerkiksi muuan insinööri (Sandford E. Thompson) (s. 81) suoritti niitä rakennustöiden alalla kuusi vuotta!!! Hän itse suoritti mittaukset sekuntikellolla ja eritteli ne kahden assistentin avustamana!! ((Rakentaminen, muurarit, kirvesmiehet, „betonointi”, maankaivu j.n.e. j.n.e.))

! ...,tuloksena oli yksistään yhden edellämaitun ammatin osalta 250 sivua käsittävä teos (taulukkoita ja tekstiä)”...

Edelleen sekunnin *kymmenesosan* tarkkuudella (s. 84) (erikoiskello) — pienimmätkin työoperaatiot erikseen (lapijon asettaminen syrjään, kottikärryn nosto, kottikärryn työntö, kottikärryn asettaminen, lapijon ottaminen etc. etc. etc.), mittojen ottaminen kottikärrystä (kuutiom.), *idem* — lapiosta etc. etc.

Mittauksia varten valittava *parhaat* (91) työläiset ja maksettava heille *suurinta* palkkaa (luvatun kohottaa palkkaa)...

Vielä esimerkki: kattiloiden tarkastus ja puhdistus. Tekijä antoi asian tutkimisen assistenttinsa tehtäväksi. Tämä oli vasta-alkaja eikä saanut *mitään* aikaan. Tekijä toimitti itse henkilökohtaisesti työn suorittamalla aikatarkkailun. Osoitautui, että aikaa kului paljon hukkaan, koska työ suoritettiin „epäluonnollisessa asennossa” (99). Valmistettiin „kyynärpäihin, polviin ja lantioille kiinnitettäviä *suoja-tyynyjä* ja suunniteltiin erikoiset työkalut eri töitä varten” j.n.e. j.n.e. (100).

„Kaikille näille ohjeille” (monia sivuja: miten asia, t.s. työ on suoritettava) „naurettiin kovasti, kun niitä ensimmäisen kerran sovellettiin käytännössä”... Tulos: 300 *hevosvoiman* suuruusluokkaa olevien kattiloiden tarkastus- ja puhdistuskulut alenivat 250 markasta 44 markkaan!!!

250 ja 44

Tekijä oli 10 vuotta Midvalen teräsvalimon palveluksessa eikä joutunut kertaakaan tekemisiin lakkoilun kanssa. Parhaat työmiehet eivät kuuluneet liittoihin, koska saivat parempaa (suurempaa) palkkaa.

„Toiminimen noudattama politiikka oli sellaista, että sopivassa tilaisuudessa kohotettiin jokaisen työläisen palkkaa ja annettiin ylenemismahdollisuus jokaiselle, joka sen ansaitsi. Tehtiin tarkkoja merkintöjä kunkin työmiehen hyvistä ja huonoista puolista, mikä oli varsinkin vanhimpien työläisten tehtävänä, ja siten jokaisen suhteen voitiin menetellä oikeudenmukaisesti. Kun jossakin yrityksessä työläisille maksetaan heidän arvonsa mukainen palkka, niin liittoutuminen kehnommin palkattujen kanssa ei ole paremmin palkattujen työmiesten etujen mukaista” (101)...

Paljon pötyä työväenluokan ja isäntien etujen yhteisyydestä etc. Tekijä *kannattaa* rahasakkoja parhaina kurinpidollisina toimenpiteinä... Sakkorahat tapaturmarahastoon

((sakkojen suuruus 5 pfennigistä 250 markkaan — *niin* virkamiehiä *vastaan kuin* omaa itseäkin *vastaan!!*))... .

NB

Kapitalismin
vallitessa
„kidutusta
eli
Kunststück”

vain
60000
työläistä

Wallichsin lisäluvussa („Viime aikojen saavutuksia”) — Amerikassa tekee vain noin 60 000 työläistä työtä uudestijärjestettyjen laitosten (järkiperäisen työnjohdon) periaatteiden mukaisesti (109)...

Gilbreth sovelsi muuraustöissä ja sai tiilimäärän kohoamaan yhtä työläistä kohden 120:stä 350:een tunnissa (109) (supistamalla työoperaatioita 18:sta 5:een)...

Kongressi asetti valiokunnan tutkimaan Taylorin järjestelmää (109)...

Kuinkas
muuten!

Hyvin vaikutusvaltaiset työväenliitot vastustavat Taylorin järjestelmää (110)...

oikein!!!

(Wallich): „Sanonta 'järkiperäinen työnjohto' on vain fraasi, jonka sisällön ilmaisee paremmin sanonta 'intensiivinen tuotannollinen toiminta'” (111—112)...

Liite. Väittelyä. Monet huomauttavat, että Taylor tekee „*laskuja ilman isäntää*”: työväenjärjestöt eivät salli (119, 116 ja muualla).

s. 129: Oberlin Smith ehdottaa Taylorin järjestelmää koulujen oppiaineeksi...

Loppu

SEUBERT. „TAYLORIN JÄRJESTELMÄN KÄYTÄNNÖSTÄ”

Diplomi-insinööri *Rudolf Seubert*. „Taylorin järjestelmän käytännöstä”. Berliini 1914.

Tekijä suoritti 8 kuukautta tutkimuksia varsinkin „Tabor Manufacturing Companyssa” (Philadelphiassa) ja lupaa kuvata seikkaperäisesti *käytäntöä*.

s. 6: „Saksan ja Amerikan olojen tuntijat myöntävät suoraan, että materiaalin säästeliääseen käyttöön nähden Saksan teollisuus on Amerikan teollisuuteen verrattuna paljonkin edellä, mutta sen

Muuan toimihenkilö tutkii *vain* työtehoa (ajanmittaukset), jonka vuoksi hän voi *tarkkailla* perusteellisesti kaikkia käsien liikkeitä etc., kaikkia operaatioita ja *parannelta* niitä.

...,Niinpä siis 'Tabor Manufacturing Companyssa' ei kulu juuri päivääkään, ettei jokin työ olisi työtehontutkimuksen ansiosta tarkkailtavana tarkoituksenmukaisuutensa puolesta ja parannettavissa" (107).

s. 153: „Ajanmittaus ja *liikkeen* tutkimus” = „mielenkiintoisinta”, „sensaatiomaisinta” Taylorin järjestelmässä.

NB

[Tunteja — tunteja ja tuntien sadasosia (s. 124). Sopi vinta.]

Soveltamisvaikeudet Saksassa:.. „Saksassa työtekevien luokkien yhteiskunnallinen kerroksellisuus on vaikeus, jota ei pidä aliarvioida. Saksassa suhtautuu akateemisesti sivistynyt henkilö korkeakoulusivistystä omaamattomaan, insinööri mestariin, mestari työmieheen etupäässä 'käskevästi'. Taylorin järjestelmää sovellettaessa, jolloin heidän tulee tuntea itsensä työtovereiksi, sellainen sävy ei ole enää sallittavaa" (152)... Tarvitaan *vuosikausia*, ennen kuin totutaan „kohottamaan työmiehiä mestareiksi ja toimihenkilöiksi”...

Loppu

GILBRETH. „LIIKKEEN TUTKIMINEN”

76) Frank B. Gilbreth. „Liikkeen tutkiminen kansalliskasvun kannalta”. („Annals of the American Academy”, 1915, toukokuu, s. 96 ja seur.)

...,Jokaisen yksilön liikkeit, riippumatta siitä, missä työssä hän oli, tutkittiin ja standardisoitiin...

... Muuraustöissä supistettiin yhden tiilin muuraukseen tarvittavia liikkeitä 18:sta 5:een, jolloin työteho kasvoi 120 tiilestä 350 tiileen tuntia kohden. Puuvillakankaiden pakkauksessa liikkeiden määrää supistettiin 20—30:stä 10:een tai 12:een, minkä tuloksena

? || 150 kangaspakkatusinan asemesta pakattiin 400 tusinaa väsymyksen lisääntymättä. Tarkkailtiin kenkä-

voiderasiain etikettejä liimaavan nuoren tytön liikkeitä. Hänen työtapaansa muunnettiin vain hieman, ja kun hänen aikaisempi työtehonsa oli ollut 24 rasiaa 40 sekunnissa, niin nyt hän valmisti 24 vähemmällä vaivalla 20 sekunnissa. Mainitunlaiset tutkimukset auttoivat vähentämään paitsi miesten ja naisten liikkeitä muissa ammateissa myös lääkäreiden, sairaanhoitajien, kansliahenkilökunnan, sanalla sanoen jokaisen tutkitun työalan työntekijöiden liikkeitä”... (96—97)

Nauhakoneiden kokoaminen (assembly) .....,kun ennen yksi mies kokosi päivässä 18 nauhakonetta, niin nyt yksi mies saattoi koota 66 nauhakonetta päivässä väsymyksen lisääntymättä” (97)...

Uusin menetelmä = 1) mikroliikkeiden tutkiminen... 2) „kronosyklografin” käyttö (97)...

I. „Mikroliikkeet rekisteröivä kellolaite” asetetaan työläisen eteen, ja se (kellolaite) rekisteröi „kuhunkin liikettä kuvaavaan rainaan eri aikamäärät” (98)...

II. „Kronosyklografinen liikkeentutkimusmenetelmä merkitsee sitä, että operaattorin sormiin tai muuhun ruumiinosaan taikka sellaiseen materiaaliin, jonka liikkumista tahdotaan tarkkailla, kiinnitetään pieniä sähkölamppuja”... (valokuvataan valopisteiden liike, valojuova) (98).

Näistä tutkimuksista on etua koko yhteiskunnalle...

„Kuvaavana tuloksena on koulun ja tehtaan välisen tyhjien asteittainen täyttyminen. Liikkeiden intensiivinen tutkiminen osoittaa, että elinkeinojen ja ammattienkin välillä on mekaanista yhtäläisyyttä paljon enemmän, kuin olemme saattaneet milloinkaan kuvitella. Teollisuusmaailma on vaativa entistä enemmän nuoria, näppäräsormisiksi opetettuja työläisiä”... (101)...

kansakouluissa on opetettava:

„...„näppäräsormisiksi”, t.s. treenattava lihaksia sillä tavalla, että ne mukautuisivat helposti ja nopeasti ammattityön vaatimuksiin”...

Erilliset, toistuvat etc. „tutkimukset” muodostuvat nykyään „valtavaksi tuhlaukseksi” (102)... „Yhdysvaltojen hallituksen tehtävä on mekanisoitujen elinkeinoalojen standardisoimistoimikunnan perustaminen. Sen kehittämät ja kokoamat standardit olisivat yhteistä omaisuutta ja

!! (77)

NB

itsenäiset tutkijat voisivat niiden pohjalta keksiä toisia standardeja” (103)...

mainio esimerkki kapitalismin aikaisesta tekniikan kehittymisestä sosialismin suuntaan.

JEIDELS. „SAKSALAISTEN SUURPANKKIEN
SUHDE TEOLLISUUTEEN”

- 78) Tri Otto *Jeidels*. „Saksalaisten suurpankkien suhde teollisuuteen, varsinkin rautateollisuuteen”. Leipzig 1905 ((„Schmoller’s Forschungenin” 24. osa, 2. vihko)).

Alkulauseessa päiväys: kesäkuu 1905

Ei kannata lukea Riesserin *jälkeen*: kertausta, raakaa ainesta, vähäisiä tosiasioita, nil uutta
Tämä koskee vain teoksen alkupuolta. Riesser lienee varastanut siitä. Kun kysymyksessä on suhde **teollisuuteen**, Jeidels on rikkaampi, elävämpi, viisaampi, tieteellisempi.

tavan-omainen ilmiö || s. 18: Esimerkki: ostettiin (v. 1904) „Gelsenkirchener Bergwerksgesellschaft” yhtiön osakkeita, että *Thyssen* olisi saatu valituksi „hallintoneuvostoon” (!!).

s. 57: Teollisuusyhtiöiden arvopapereiden emitointiin osallistuneiden pankkien (osakepankkien) ja yksityisten pankkiirien lukumäärä

	pankkiireja	emissioita yhtä pankki- ria kohti	pankkeja	emissioita yhtä pankkia kohti
1871/2	90	4.4	31	6.1
1899	34	2.7	16	12.4

s. 103: Mannesmannin veljekset myivät „saumattomien putkien” valmistamista koskevat patenttinsa 16 miljoonasta markasta (!)... (1890)...

Jokainen kriisi (1857, 1873, 1900) aiheuttaa keskittymistä, mutta varsinkin v. 1900 kriisi:

„Vuoden 1900 kriisi tapasi jättiläisliikeyritysten rinnalla teollisuuden pääaloilla vielä paljon sel-

laisia liikeyrityksiä, joiden organisaatio oli nykyisten käsitysten mukaan vanhentunut, tapasi 'puhtaita' liikeyrityksiä" (s.o. kombinoimattomia), „jotka olivat päässeet kohoamaan teollisuuden nousun aallonharjalla. Hintojen lasku ja kysynnän heikentyminen saattoi nämä 'puhtaat' liikeyritykset sellaiseen hätätilaan, jollaiseen kombinoitua jätti-
läisliikeyritykset eivät lainkaan joutuneet tai joka kosketti niitä vain varsin lyhyen ajan. Tästä syystä vuoden 1900 kriisi johti teolliseen keskittymiseen verrattomasti suuremmassa mitassa kuin vuoden 1873 kriisi: viimeksi mainittu sai tosin myös aikaan parhaiten liikeyritysten valikoitumisen, mutta tuo valikoituminen ei silloisen tekniikan vallitessa voinut johtaa kriisistä voitokkaasti selviytyneiden liikeyritysten monopoliin. Juuri sellainen kestävä ja samalla korkeatasoinen monopoli on nykypäivien rauta- ja sähköteollisuuden jätti-
läisliikeyrityksillä niiden varsin monimutkaisen tekniikan, pitkälle kehitetyn organisaation ja pääoman voiman ansiosta, ja vähemmässä määrin myös koneenrakennusliikeyrityksillä, tiettyjen metallurgian, liikenteen y.m. alojen liikeyrityksillä j.n.e." (108)...*

NB

(79)

mono-
poli

s. 111: — kun toiminimi „Phönix" piti saada yhdistetyksi „Stahlwerksverbandiin", niin „Schaffhausenscher Bankverein" osti sen osake-enemmistön ja vei asian päätökseen.

Samalla tavalla „Dresdner Bank" „valloitti" 2 paikkaa „Königs- und Laurahütte" rautatehtaan „hallintoneuvostossa" (4 vuotta sitten) ja teki niin kuin tahtoi...

Hallintoneuvostot esittävät mitä suurinta osaa (todellisuudessa ehkä = johtokunnat)...

...,Hallintoneuvostojen jäsenpaikkoja annetaan vapaaehtoisesti henkilöille, joilla on kuuluisa nimi, sekä myös entisille valtion virkamiehille, jotka voivat helpottaa huomattavasti kanssakäymistä viranomaisten kanssa" ...** (149).

sic!
(yksinker-
taista!)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 202—203. Toim.

** Sama, s. 214. Toim.

tavan-omaisen ||| „Suurpankin 'hallintoneuvostossa' tapaam-
 ilmiö!! ||| me tavallisesti... parlamentin jäsenen tai Ber-
 liinin kaupunginvaltuuston jäsenen" (152)...*

155 (in fine)... „Mutta mainitut tapaukset" (mainitaan useita „nimiä": Dernburg — „Darmstädter Bankin" johtaja, Gwinner — „Deutsche Bankin" johtaja) „osoittavat selvästi, että teollisuusmiehet kuuluvat etupäässä saman alan tai saman alueen yhtiöiden hallintoneuvostoon, kun sitä vastoin suurpankkien johtajat ovat edustettuina mitä erilaisimpien yritysten johtoportaassa"...

1. „Schaffhäusenscher Bankverein" johtaja on jäsenenä 33 yhtiön „hallintoneuvostossa"!! (s. 155).

s. 150: esimerkki hallintoneuvoston 35 jäsenpaikkaa on samoissa käsissä... (35).

s. 156: ....Rinnan tämän yksityisten suurteollisuuden harjoittajain toiminta-alan laajenemisen kanssa ja rinnan sen kanssa, että maaseutupankkien johtajain hoidettavaksi jätetään vain joku määrätty teollisuusalue.

||| lisääntyy määrätty specialisoituminen talouden eri alojen mukaan suurpankkien johtajain kesken. Tällainen specialisoituminen on yleensä ajateltavissa vain silloin, kun pankkiliike on suuri ja varsinkin kun sillä ovat laajat yhteydet teollisuuteen. Tämä työnjako

||| tapahtuu kahteen suuntaan: toisaalta jätetään suhteiden ylläpito koko teollisuuden kanssa yhden johtajan erikoisalaksi; toisaalta taas kukin johtaja ottaa valvontaansa sellaisia yksityisiä liikeyrityksiä tai liikeyritysryhmiä, jotka ovat keskenään läheisiä ammattialansa tai etujensa puolesta. Jonkun erikoisalana on Saksan teollisuus, vieläpä toisinaan vain länsi-Saksan teollisuus, toisten alana

||| ovat suhteet ulkomaisiin valtioihin ja niiden teollisuuteen, tiedot teollisuudenharjoittajain henkilöllisyydestä y.m., pörssiasiat j.n.e. Sitä paitsi kukin pankinjohtaja saa usein hoitoonsa jonkin paikkakunnan tai erikoisen teollisuusalan; joku työskentelee pääasiassa

80) yhteiskuntatalouden „valvonta"

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 214. Toim.

sähköyhtiöiden hallintoneuvostoissa, toinen kemiallisissa tehtaissa, olutpanimoissa tai juurikassokeritehtaissa, kolmas muutamissa eristyneissä liikeyrityksissä ja tämän ohella ei-teollisissa yhtiöissä, esimerkiksi vakuutusyhtiöiden hallintoneuvostossa. Tämän todistaminen esittämällä esimerkkejä eräistä Berliinin pankinjohtajista veisi meidät liiaksi henkilöllisyyksiin. Sanalla sanoen suurpankeissa muodostuu epäilemättä niiden liiketoiminnan laajetessa ja monipuolistuessa yhä pitemmälle menevä työnjako johtajien kesken — siinä tarkoituksessa (ja sillä tuloksella), että heidät niin sanoaksemme kohotetaan jonkin verran korkeammalle varsinaisia pankkiasioita, tehdään heidät kykenevämmiksi harkitsemaan, paremmin tuntemaan teollisuuden yleisiä kysymyksiä ja sen eri alojen erikoiskysymyksiä, koulutetaan heidät toimimaan pankin teollisen vaikutuspiirin alalla. Tätä pankkijärjestelmää täydentää pyrkimys valita hallintoneuvostoihin tai alaistensa pankkien neuvostoihin teollisuutta hyvin tuntevia henkilöitä, liikeyrittäjiä, entisiä virkamiehiä, eritäinkin rautateillä ja vuoriteollisuusvirastoissa palvelleita, * joilta ei vaadita niinkään yhteyksiä teollisuusyrityksiin kuin asiantuntijan neuvoja, neuvoja, jotka eivät perustu niinkään akateemiseen sivistykseen kuin monivuotiseen teknilliseen, käytännölliseen ja inhimilliseen kokemukseen”... (157)...

...,Mutta hallintoneuvoston jäsenenä olevan pankinjohtajan hyvänä puolena ei ole ainoastaan se, että hän on kiinnostunut toimensa tunnollisesta hoitamisesta, koska hänellä on velvollisuuksia pankkia kohtaan: hän on myös paremmin selvillä markkinatilanteesta, voi panna suuren henkilökuntansa suorittamaan hallintoneuvoston kaupallisia ja teknillisiä tehtäviä; nimenomaan monien

NB

NB

„järjestelmä”

(81)

NB

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 214—215. Toim.

„kokonais”-kuva yhtiöiden tuntemus auttaa häntä eräiden niiden arvioinnissa, se estää häntä arvostamasta liian korkealle yksityisiä yrityksiä, mitä on usein havaittavissa silloin kun asianomainen henkilö istuu vain yhden yhtiön hallintoneuvostossa” (157—158).

Vuoden 1903 lopulla suurpankit olivat edustettuina teollisuusyhtiöiden HALLINTONEUVOSTOSSA seuraavasti: (ss. 161—162) *.

	„Deutsche Bank”	„Diskontogesellschaft”	„Darmstädter Bank”	„Dresdner Bank”	„Schaffhausenscher Bankverein”	„Berliner Handels-gesellschaft”	
Johtajien välityksellä.....	101	31	51	53	68	40.....	344
Hallintoneuvoston omien jäsenten välityksellä	120	61	50	80	62	34.....	407
Kaikkiaan	221	92	101	133	130	74.....	751
Puheenjohtajantoimen tai useamman kuin kahden jäsenen välityksellä	98	43	36	41	38	33.....	1 040 } 289

olisikohan tämä kopioitu Riesseriltä? Vrt. ss. 170—171: hallintoneuvostojen jäsenet *teollisuusaloittain*... ss. 137 ja 139: teollisuusosakkeiden emitointi

„universaali-nen luonne” ||| „...,Teollisen pankkitoiminnan universaalinen luonne sellaisena, jollaiseksi se tähän asti on kuvattu, suurpankille mahdollinen

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 213. Toim.

ja tarpeellinen säännöllisen liikevaihdon järjestelmällinen hyväksikäyttö, teollisuusluoton myöntäminen, emitointi, hallintoneuvoston jäsenpaikkojen käyttäminen välikappaleena läheisten ja jatkuvien suhteiden ylläpitämiseksi teollisuuslaitoksiin— kaikki tämä punoutuu pankin ja teollisuusyrityksen ympärille niin tiheäksi verkoksi, että kilpailu näiden yritysten kanssa jostakin yksityisestä liikeoperaatiosta on usein ja eräiden yhtiöiden kohdalta kauan aikaa mahdotonta” (163)...

„tiheä verkko”

„Tulokset teollisten yhteyksien tarkastamisesta kokonaisuutena saamme sen, että teollisuuden hyväksi toimivat finanssilaitokset ovat luonteeltaan universaalisia. Vastoin muita pankkimuotoja ja vastoin sellaisia kirjallisuudessa väliin esitettyjä vaatimuksia, että pankkien olisi, etteivät menettäisi pohjaa jalkainsa alta, spesialisoiduttava määrätyle toimittaisi teollisuusalalle,— suurpankit pyrkivät tekemään yhdysiteensä teollisuusyrityksiin mahdollisimman monipuolisiksi tuotannon paikkaan ja laatuun nähden, pyrkivät poistamaan ne epätasaisuudet pääoman jakautumisessa eri paikkakuntien ja teollisuusalojen kesken, jotka saavat selityksensä eri liikkeiden historiasta. * Tämän ohella pyritään myös entistä enemmän rakentamaan yhteydet teollisuuteen säännöllisten jatkuvien liikesuhteiden pohjalle ja muodostamaan sekä mahdollisesti laajentamaan ja syventämään niitä valloittamalla monilla tahoilla järjestelmällisesti jäsenpaikkoja hallintoneuvostoissa; näihin kahteen vaikutuskeinoon verrattuna emissiotointi siirtyy merkitykseltään suhteellisesti takalalle, mikäli kysymyksessä ovat suur-

(82

„universaalinen luonne”
„vastoin”
(vanhanaikaisuutta)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 215—216. Toim.

- „tendenssi” || pankkien yhteydet teollisuuteen. Toisena tendenssinä on tehdä yhteys teollisuuteen yleiseksi ilmiöksi, toisena — tehdä se lu- jaksi ja tehokkaaksi; molemmat ovat toteu- tetut kuudessa suurpankissa epätäydelli- sesti, mutta jo huomattavassa mitassa ja samassa määrässä kumpikin” (180)...*
- „uudenlai- || „Teollisuusyritysten keskinäiset yhteydet set” teolli- uusine sisältöineen, uusine muotoineen, suusyritysten uusine elimineen, nimittäin: samanaikai- suhteet pank- sesti sekä keskitetysti että epäkeskitetysti keihin järjestettyine suurpankkeineen, kehittyvät „tuskin ennen || luonteenomaisiksi kansantaloudellisiksi 90-lukua” || ilmiöiksi tuskin ennen 90-lukua; voidaanpa tämä alkukohta siirfää tietyssä mielessä 1897 || vuoteen 1897 saakka, jolloin tapahtui suu- ria liikeyritysten ’yhteensulautumisia’, joi- den yhteydessä otettiin ensi kertaa pank- kien teollisuuspolitiikan näkökohtia silmäl- läpitäen käytäntöön uusi epäkeskitetty organisaatiomuoto. Tämä alkukohta voi- daan ehkä siirtää vieläkin myöhemmäksi, sillä vasta vuoden 1900 kriisi joudutti jät- tiläismitassa keskittymisprosessia sekä teollisuudessa että pankkialalla, vakiin- nutti tämän prosessin, ensi kerran muutti suurpankkien suhteet teollisuuteen todelli- seksi suurpankkien monopoliksi, teki nämä suhteet huomattavasti kiinteämmiksi ja tehokkaammiksi” (181)...**
- 83) ||
- pula (1900) ||
- vuoden 1900 || „...Reinin ja Westfalenin vuoriteollisuu- pulan jälkeen || dessa tapahtunut äkkikeskittyminen, teräs- (lamaannus) || tehdasyhtymän perustaminen, suurten säh- köyhtiöiden yhdistyminen j.n.e. joudutti- vat epäilemättä huomattavasti pankkien ja teollisuuden yhteyksiä koskevan kysymyk- sen käytännöllistä ratkaisua” (182)..
- || „...nykyinen teollinen yrittäjätoiminta on johdattanut pankit aivan uusille talouselä-

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 216. Toim.

** Sama, s. 218. Toim.

män aloille... pankki siirtyy tiettyssä mielessä periaatteellisesti pelkän välitystojen alalta teollisuustuotannon alalle...
 ...Suurpankit joutuvat siten” (olemalla yhteydessä teollisuuteen) „tekemisiin paitsi yksityisten yritysten kehittymispyrkimysten kanssa myös tietyn teollisuusalan eri yritysten välisten ja kokonaisten teollisuusalojen välisten yhteyksien kanssa” (183)...

NB

„Ken on seurannut viime vuosien kuluessa suurpankkien johtajien ja hallintoneuvostojen jäsenten vaihdoksia, hän ei ole voinut olla huomaamatta, kuinka valta siirtyy vähitellen sellaisten henkilöiden käsiin, jotka pitävät suurpankkien välttämättömänä ja yhä polttavampana tehtävänä

NB

aktiivista puuttumista teollisuuden yleiseen kehitykseen, jonka ohella näiden henkilöiden ja vanhojen pankinjohtajain välillä kehittyy tästä johtuva erimielisyys liiketoiminnan pohjalla ja usein myös henkilökohtaisella pohjalla. Kysymys on itse asiassa siitä, eivätkö pankit luottolaitoksina kärsi tästä pankkien puuttumisesta teollisuuden tuotantoprosessiin, eikö vakiintuneita periaatteita ja varmoja voittoja uhrata sellaisen toiminnan hyväksi, jolla ei ole mitään yhteistä luoton välityksen kanssa ja joka johtaa pankin sellaiselle alalle, jossa se on entistä enemmän teollisuussuhdanteen sokean vallan alainen. Näin puhuvat monet vanhat pankinjohtajat, mutta useimmat nuoret pitävät aktiivista puuttumista teollisuuskysymyksiin samanlaisena välttämättömyytenä kuin on sekin, mikä on yhdessä nykyaikaisen suurteollisuuden kanssa luonut sekä suurpankit että uudenaikaisimman teollisen pankkiliikemyrityksen. Kumpikin puoli on yhtä mieltä vain siitä, että suurpankkien uudella toiminnalla ei ole

(84

siirrytään...
 mihin?

||| lujia periaatteita eikä konkreettista pää-
määrää”... (184)... *

1 ||| „Ulkomaiden kanssa ja ulkomailla tapah-
2 ||| tuvat pankkioperaatiot jaetaan kolmeen
3 ||| ryhmään, joista kukin vastaa tiettyä kehi-
tystasoa: kansainvälinen maksuliike, ulko-
maisten lainojen välittäminen ja osallis-
tuminen teollisuusyrityksiin ulkomailla...
jokainen... on ollut tietyn aikaa tunnus-
omaista Saksan suurpankkien ulkopolitiik-
alle.

...Mitä lainat merkitsevät kotimaiselle
teollisuudelle, siitä on erittäinkin ulko-
mailla suoritettavista operaatioista kiinnos-
tuneen Diskonttoyhtiön eräs johtomies
sanonut kymmenen vuotta sitten pörssiky-
selykomissiolle seuraavalla tavalla (’Pörs-
sikyselykomission pöytäkirjat’, s. 371, Rus-
selin todistus): ’Pitäisin tavattoman vahin-
gollisena, jos... ulkomaisten lainojen sijoit-
taminen Saksassa annettaisiin ulkoma-
laisten eikä saksalaisen pääoman ja sak-
salaisten pankkien toimitettavaksi. Juuri
siksi, koska tätä haluttiin välttää, ulko-
ministeriötä kiinnosti niin suuresti ja mie-
lestäni aivan oikeutetusti se, että meillä
olisi kauppakonttoreita, pankkikonttoreita
ja yhteyksiä ulkomailla. Vain sen ansiosta-
han, että tällaisia yhteyksiä on, voidaan
ulkomailta löytää toivottua työtä Saksan
teollisuudelle.

...Vientiteollisuutemme valittaa yleisesti
sitä, että juuri Saksa on suurilla liikemark-
kinoilla liiaksi taka-alalla verrattuna Lon-
tooseen. Miltei kaikki tilaukset keskittyvät
Lontooseen, näille maailman suurmarkki-
noille, ja vain sen ansiosta, että olemme
lähempänä yksityisiä ulkomaisia yrityksiä,
muodostuu liikesuhteita ja teollisuudella
on jatkuvasti työtä’ ” (186—187)...

85)

NB

NB

NB
„tilaukset”

...,Sikäli kuin Saksan suurpankit ovat suoranaisesti tekemisissä ulkomaisten teollisuusyritysten kanssa, on taaskin tehtävä ero kahden periaatteellisesti ja yleensä myös ajallisesti erilaisen kehitysasteen välillä. Historiallisesti käsitettynä ensimmäinen käy likipitäen yhteen ulkomaisten lainojen kukoistuskauden kanssa ja ajoittuu sen vuoksi eri maissa eri vuosille: 70- ja 80-lukua voitaneen pitää *ulkomaisen rautatierakennustoiminnan* kukoistuskautena”... (187)...

2 astetta

rautatiet

2 alatyyppeä („vastakkaista kohtiota”): *Romanian* rautatiet ja osallisuus *Amerikan* rautateihin.

„Tälle ensimmäiselle asteelle on kuvavaa läheinen yhteys ulkomaiseen teollisuustoimintaan ja lainanantoon, jos kohta hankkijana kotimainenkin teollisuus voi hyötyä siitä jossain määrin. Pankkien aloite on tehokas ja ratkaiseva, mutta se kohdistuu vain välillisesti teollisuuteen, kun taas pankkien tärkeimpänä huomion kohteena on pääoman sijoittaminen edullisella tavalla ulkomaisiin omaisuuksiin. Se edellyttää sellaista asiaintilaa, että kotimainen teollisuus ei ole vielä yhtä keskittynyttä eikä yhtä ekspansiokykyistä kuin se on ollut 90-luvulta alkaen.

1890-luvulta

2. aste

Sen sijaan toisella asteella ulkomaisten lainojen merkitys pankkitoiminnassa pienenee, jota vastoin kasvaa suurpankkien mielenkiinto ulkomaiseen teollisuuteen, koska se on vähemmän riippuvainen muista finanssiyhteyksistä kyseiseen maahan. Teollisuusyhtiöiden perustaminen muihin maihin suurpankkien toimesta tai niiden avulla on muodostumassa yhä yleisemmäksi ilmiöksi ja samalla ulkomaisissa operaatioissa on havaittavissa

(86

suurpankkien ja kotimaisen teollisuuden läheistä yhteistoimintaa” (188)...

..., „Jos kohta ne (kotimaiset yritykset) ovat ulkomaille tunkeutuessaan paljon suuremmassa määrässä riippuvaisia pankeista kuin toimiessaan omissa kotimaisissa tehtaissaan... niin sitä vastoin” (erotukseksi kotimaasta) „pankki on ulkomailla kuin kotonaan, sillä on omia haaraosastoja ja määräävä asema kansainvälisessä maksuliikkeessä, sillä saattaa olla tietty yhteys maan hallitukseen lainaobligaatioiden emittoinnin järjestelyn ansiosta” (189)...

4 muotoa

„Voidaan erottaa neljä muotoa, joissa pankki osallistuu ulkomaisiin teollisuusyrityksiin: 1. Perustetaan haaraliikkeitä tai tytäryrityksiä kotimaista teollisuutta varten...

...2. Perustetaan... erinäisiä ulkomaisia yrityksiä, joilla on vain höllä yhteys kotimaiseen teollisuuteen tai ei ole lainkaan yhteyttä siihen... Mutta kuvaavana tapauksena ovat sinänsä suurpankkien uusimmat *eksoottiset* rautatiehankkeet ja itäaasialaiset yritykset ja yhteinen osallistuminen 'Deutsch-Asiatische Bankiin'”...

87)

kursivointi
minun

Tämä on jo „*renkaana taloudellisen toiminta-alan valtauksessa*” (190).

(Bagdad, Kiina etc. siirtomaat)

...,3. Kolmannen ryhmän muodostavat suurpankkien yritykset saada itselleen sijaa jollakin teollisuusalalla ulkomailla siten, että perustetaan omia yrityksiä ja usein myös pelkästään osallistutaan yrityksiin, jotka ovat jo olemassa”... (191) osallisuus eteläafrikkalaisiin *vuoriteollisuusyhtiöihin* („Deutsche Bank” vuodesta 1894 etc.).

„oman”
teollisuuden
perustaminen

4. ..., „Saksan pankkimaailma on yrittänyt niin ikään saada itselleen tai sen selän takana olevalle saksalaiselle pääomalle jonkin teollisuusalan ulkomailla voidak-

seen käyttää sitä yksinomaisesti” (192)...
yrittänyt esimerkiksi „järjestää osan öljy-
teollisuudesta, pääasiassa Romanian öljy-
teollisuuden, määräysvaltansa mukaan”...

„Maaailman öljymarkkinat on vielä nyt-
kin jaettu kahden suuren finanssiryhmän:
amerikkalaisen Rockefellerin 'Standard Oil
Company' ja Venäjän Bakun naftan isän-
tien Rothschildin ja Nobelin välillä. Mo-
lemmat ryhmät ovat kiinteässä yhteydessä
keskenään, mutta niiden monopoliasemaa
on jo muutaman vuoden ajan uhannut viisi
vihollista” (193):

- (1) Amerikan naftalähteiden ehtyminen
- (2) Bakussa oleva „Mantashev ja
kumpp.” yhtiö

× (3) naftalähteet Itävallassa

× (4) idem Romaniassa

× (5) valtamerentakaiset naftalähteet, var-
sinkin *Hollannin* siirtomaissa (po-
hatta *Samuel* ja „*Shell* Transport &
Traiding Company”)*.

× = „*Deutsche Bankin*” ja mui-
den saksalaisten pankkien osakkuus.

„...,Pankkeja ei kannusta toimimaan ulko-
mailla mikään kansallinen innostus, vaan
kapitalismin nykyisen kehityksen tietyssä
vaiheessa jatkuvasti kärkeväytyvä välttä-
mättömyys muodostaa saksalaisille va-
paille pääomille edullisia sijoitusalueita
ulkomailla” (197)...

„Samanlaista osaa” (teollisuusyritysten
auttaminen) „esittävät pankit perustamalla
teknillisiä tutkimusyhdistyksiä, joiden
työntulosten pitäisi koitua ystävyysuh-
teissa olevien yritysten hyväksi. Niitä ovat
esimerkiksi sähköpikaratojen tutkimusyh-
distys sekä Loewe-konsernin perustama

maailman
jako

aapistotuus

suurpankkien
(finanssipää-
oman) mer-
kitys tekni-
kan alalla

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 239—240. Toim.

'Tieteellisten ja teknillisten tutkimusten keskustoimisto' ja Vuoriteollisuuden keskustoimisto, Frankfurt am Mainissa rajoitetuin valtuuksin toimiva yhdistys, jota suurteollisuudenharjoittajien ohella rahoittavat myös ensiluokkaiset pankit" (210—211).*

Pankit lähentävät toisinaan eri teollisuusyrityksiä (joko kartelloitumisen tai erikoistumisen suuntaan j.n.e.)...

pankki = yritysten välinen „sisäinen yhteys”

..., „Pankki olennoi tässä tavallaan sisäistä yhteyttä, joka muodostuu lukuisten yritysten välille suurteollisuuden laajetessa, ja edustaa sinänsä näiden yhteisiä etuja” (215)...

..., „Miten suuri mahdollisuus onkaan 'Deutsche Bankilla' sellaisen yrityksen kuin Bagdadin rautatien ansiosta antaa tilauksia suosimillensa tehtaille!” (217)...

NB
yhteyksien
lisääntyminen

„Joskin pankit ovat lähentäneet tähän asti eri yrityksiä ja teollisuusaloja 'ohimennen' toimittamalla niille tilaisuuden sattuessa tilauksia, tämä läheneminen on kuitenkin merkille pantava oire siitä, että teollisen suurtuotannon laajetessa yhteydet muodostuvat paitsi moninaisemmiksi, myös mutkallisemmiksi ja näkymättömämmiksi. Eri teollisuusalojen ja yritysten yhteydet ja keskinäiset riippuvaisuussuhteet saavat suurpankeista elimen, joka ilmentää niitä, ja näkymätön yhteys kehittyy yhä suuremmissa määrässä todelliseksi yhteistoiminnaksi” (219)...

NB

89)

!!)) Kuulee valituksia, että pankit „terrorisoivat” — (219—220) — pakottavat (tilausten saannin ehdolla j.n.e.) solmi- maan liikeyhteyksiä tiettyyn firmaan (220).

Sähköteollisuudessa oli erikoinen merkitys pulalla (nähtävästi 1900), ja pankit tehostivat, jouduttivat verraten pienten yri-

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 216—217. Toim.

tysten vararikkoutumista, niiden joutumista suurten kitaan (ss. 230—232). „...Pankit ottivat pois avustavan käden juuri niiltä liikeyrityksiltä, jotka olivat eniten sen tarpeessa, aiheuttaen siten aluksi huimaavan nousun ja sittemmin niiden yhtiöiden toivottoman romahduksen, jotka eivät olleet riittävän kiinteästi sidotut niihin” (232).*

pankit ja yritysten romahtaminen

[sähköteollisuutta koskevat yksityiskohdat eivät kiinnosta. Vrt. „Die Neue Zeitin” *u u d e m p i i n*]

NB

Loewen ryhmä.

Vuonna 1869 perustettiin Loewen ompelukonetehdas, lisäksi tuli asetuotanto, sittemmin (70- ja 80-luvulla) tykit ja kattilat j.n.e. j.n.e., sitten sähköteollisuus, tytäryhtiöt etc. [Jeidelsin kerronta ei ole aivan onnistunutta.]

§:ssä, jossa puhutaan suurpankkien suhtautumisesta kartelleihin (253—258), tekijä on hieman „hajottautunut”, kajonnut liian moniin asioihin. Hän erottaa 4 muotoa: 1) välinpitämättömyys (toisarvoisia kartelleita kohtaan); 2) „ehdoton kiinnostuminen” (254) esim. sellaisiin kuin *hiilikartelleihin* (kartelleihin, jotka ovat „*elinkysymyksiä*” kyseiselle teollisuudelle);

3) kartellin, esim. teräskartellin „autaminen”;

(4) puhtaasti „pankkitoiminnallinen suhde” — esim. „syndikaattikonttorin” järjestäminen „*Schaffhausenscher Bankverein*in” yhteyteen (1899)...

missä tämä eroaa 2. kohdasta? eikö tämä ole „ehdotonta kiinnostumista”?

258—265: kerrotaan *hiiliteollisuuden* keskittymisestä (Thyssen ja muut). Ks. „Die Neue Zeitista”, 1913, otettuja Wernerin parempia ja uudempia tietoja toisesta vihkosta.**

265 ja seur., *s ä h k ö*teollisuus (ks. „Die Neue Zeit” ***). „Pankkien korkeimpana periaatteena on ollut tällöin (90) ennen kaikkea keskittymisen *tietoinen* edistäminen, ja sitä

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 237. *Toim.*

** Ks. tätä osaa, ss. 7—9, vihko „α”. *Toim.*

*** Ks. tätä osaa, s. 316. *Toim.*

ne ovat edistäneet jo aikaisemmin välillisesti, tukemalla menestyviä yrityksiä rahallisesti” (268)...

„Suurpankkien teollisuuspolitiikan muuttumi-
 „muut- || nen lainanantopolitiikasta teollisuuden keskittä-
 tumi- || mispolitiikaksi tuo näkyvästi esiin kolme risti-
 nen” || riitaa nykyaikaisen pankkitoiminnan kehityk-
 sessä” (268)...

1) ...„Suurpankkien keskinäisen kilpailun pro-
 gressiivinen laantumisen on tosiasia” (269)...

2) Pankkien „desentralisaatio” (paikalliset
 haarakonttorit ja yhteys maaseutupankkeihin)
 johtaa „entistä laajempaan pääomien yhdistymi-
 seen, mikä liittää pankin ja teollisuuden yhdeksi
 kokonaisuudeksi”...

3) ... „suurempi keskittyminen merkitsee tarkoituksenmu-
 kaisempaa organisaatiota”... (270)

„Tätä tietoisesti ohjatun tuotannon alaa voidaan huo-
 mattavasti laajentaa kehittämällä tuotannollista kombi-
 nointia, minkä eri suuntaviivat ovat havaittavissa sähkö- ja
 suurrautateollisuudessa, ja suurpankit ovat tärkeitä teki-
 jöitä tässä vääjäämättömässä liikkeessä” (270)...

Tällöin pyritään suosimaan erittäinkin *raskasta* teolli-
 suutta (hiili ja rauta) muiden vahingoksi...

NB || „Teollisuuden keskittämiseen ja tarkoitukselliseen
 johtamiseen tähtäävä suurpankkien pyrkimys on risti-
 riitainen, kun se rajoittuu tiettyihin teollisuusaloihin
 ja johtaa siten muilla teollisuusaloilla entistä suurem-
 paan suunnitelmallisuuden puuttumiseen” (271).*

Loppu

STILLICH JA „MAAILMANTALOUS”.

KIRJOITUS

91) Tri Oskar *Stillich*. „Kansantaloustieteellisiä tutkiel-
 mia suurteollisuusyrityksestä”. I osa. „Rauta- ja teräs-
 teollisuus”. Berliini 1904.

II. „Kivihiiliteollisuus”. Leipzig 1906.

Pikaisen tutustumisen perusteella huomaan, että kysy-
 myksessä ovat *eri* suuryrityksiä (niiden *tekniikkaa*, *kaup-
 paa*, osaksi työläisten asemaa) käsittelevät *kuvaukset*.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 202. *Toim.*

{ Vain erillisistä yrityksistä. Ei mitään tiivistelmiä }
 { eikä myöskään johtopäätöksiä... }

Kirjallisuusluettelosta otettava huomioon viittaus
J. Germaniin. „*Tehdastyöläisten ammattitaito*”
 „Die Neue Zeitissa”, 21. vuosikerta, II osa, n:o 30
 ((koneiden aiheuttamasta ammattitaidottomien NB
 työläisten syrjäyttämisestä ja koneita ohjaavien
ammattitaitoisten työläisten merkityksen
 kasvusta))

„*Maailmantalous*”— „Vuosikirja ja lukemisto”. Jul-
 kaisija Ernst von *Halle*.

I vuosikerta	1906
II	1907
III	1908

Jokaisessa nidoksessa 3 osaa: 1) Kansainvälisiä katsauk-
 sia; 2) Saksa; 3) Muut maat.

Katsaukset *huonompia* kuin Neumann-Spallartin, sillä
 useimmissa ei ole yhteenvedoja, on vain eri maita koskevia
 tietoja.

Katkonainen, epätäydellinen, puuttuu tiivistelmiä. Ei ole
 vuosittaisia tietoja (*enimmäältä osaltaan*). Kelpaa
 vain ehkä erillisten tietojen lähteenä.

Ei ole lainkaan tieteellistä kiinnostusta, jota osoittaa
 osaksi Calwer „Johdannossaan”, **koko** maailmantalou-
 den *yhteyksien* erittelyyn; ainoastaan muokkaa-
 mattomia tilastotietoja.

OTTEITA „DIE BANK” AIKAKAUSLEHDESTÄ

„*Die Bank*”, 1912, 2.

„*Herra von Gwinnerin öljymonopoli*” (1032—) (tri
 Felix Pinner).

Valtiopäivillä 15. III. 1911 hyväksyttiin ||
 miltei yksimielisesti öljymonopolia koskeva ||

vrt.
 s. 13
 tässä
 vihkos-
 sa*

toivomusaloite. Hallitus tarttui tähän „populää-
 riseen” (1032) hankkeeseen. Osoittautui, että
 pankit... „eivät päässeet yksimielisyyteen saa-
 liista” (1033). Vain „*Deutsche Bank*” kannatti!
 Muut („*Diskontogesellschaft*” ennen
 muita) vastustivat osaksi siitä syystä, että kat-
 soivat „*Deutsche Bankin*” saaliin liian
 suureksi.**

sic!

Pankkien kamppailusta oli etua asialle:
 „Vasta sitten kun asiasta kiinnostuneet olivat
 paljastaneet toisensa — ja ne tekivät sen perus-
 teellisesti, mestarillisesti ja tuntien perinjuurin
 toistensa heikkoudet — kävi mahdolliseksi saada
 selvyys tästä kysymyksestä” (1034)...

Kuluttajat pelkäävät hurjan korkeita („jättiläismäisiä”
 1034) hintoja. „*Standard Oil Company*” oli palvellut mai-
 nioisti kuluttajia.

Öljytrustia vastaan voidaan kamppailla vain *sähkömo-
 nopolin* avulla, muuttamalla vesivoima halvaksi sähköksi.
 Mutta *sähkömonopolin* me saamme vasta sitten, kun se on
 edullista tuottajille.

„Ja sähkömonopoli saadaan silloin, kun
tuottajat tulevat sitä tarvitsemaan; juuri
 silloin, kun kynnykselle saapuu seuraava
 suuri romahdus sähköteollisuudessa ja kun
 ne jättiläismäiset, kalliit sähköasemat,
 joita nyt sähköteollisuuden yksityiset ’kon-
 sernit’ rakentavat kaikkialle ja joita var-
 ten nämä ’konsernit’ saavat nyt jo tiettyjä
 erillisiä monopoleja kaupungeilta, valtioil-
 ta y.m., eivät kykene toimimaan voittoa
 tuottavasti. Silloin täytyy ottaa käytäntöön
 vesivoima; mutta sitä ei voida muuttaa
 valtion kustannuksella halvaksi sähköksi,
 se täytyy taaskin luovuttaa ’valtion valvo-
 malle yksityiselle monopolille’, koska yksi-
 tyisteollisuus on jo tehnyt monia sopimuk-
 sia ja saanut varatuksi itselleen suuria
 palkkioita kallishintaisista höyryvoimalai-

NB
 sic!
 !!

* Ks. tätä osaa, ss. 63—64. *Toim.*

** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 240—241. *Toim.*

!! || toksistaan, mikä tehnee maankoron liian rasittavaksi valtionjohtoisille ja vesivoimalähteitä käyttäville sähkömonopoleille. Siten oli kalimonopolin laita, siten on öljymonopolin laita, siten tulee olemaan sähkömonopolinkin laita. Ja valtiososialistiemme, jotka antavat sokaista itsensä kauniilla periaatteella, olisi jo aika lopultakin käsitellä, että Saksassa monopolit eivät ole milloinkaan tavoitelleet sellaista päämäärää eivätkä johtaneet sellaiseen tulokseen, että tuottaisivat etua *kuluttajille* tai luovuttaisivat vaikkapa osan yrittäjänvoitostaan *valtiolle*, vaan niiden merkitys on ollut vain siinä, että ne ovat *valtion kustannuksella tervehdyttäneet melkein vararikon partaalle joutunutta yksityisteollisuutta** (1036. Kursivointi tekijän).

„pakkovero”
finanssipää-
omalle

NB
NB

(93)

„Standard Oil Company” löi „Deutsche Bankin”, ja tämä solmi sen kanssa 1907 (pakosta) hyvin epäedullisen sopimuksen, jonka mukaan „Standard Oil Company” saattoi ostaa 1912 polkuhintaan „Deutsche Bankin” öljylähteet.

on taulukko
„öljykonser-
nien”

„yhteenpu-
noutumisista”

Ja siksi pä „Deutsche Bank” „pani töpinäksi” saadakseen aikaan monopolin!!

„*Diskontogesellschaft*” (ja sen „Deutsche Erdöl Aktiengesellschaft”) asettui vastustamaan „Deutsche Bankia” ja valmisteli kaikessa hiljaisuudessa sopimusta „*Standard Oil Company*” kanssa.

„Die Bank”, 1912, 2, s. 695:

„Tilastoa Englannin osakepankeista” { Siirtomaa-
pankit }

mlj.
puntaa

NB || 1890—104 pankkia (osake-), niillä haaraosastoja 2 203. Talletukset 368
1911— 44 ” ” ” 5 417 ” ” 749

Skotlannissa

1890— 10 ” ” 975
1911— 9 ” ” 1 227

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 241—242. Toim.

Irlannissa

1890— 9 pankkia (osake-), niillä haaraosastoja 456
 1911— 9 ” ” ” 739

Siirtomaapankit

NB || 1890— 30 ” ” 1742
 1911— 38 ” ” 3645

„Die Bank”, 1912, 2 (629 ja seur.). Felix *Pinnerin*
 „**Petrolistrategiaa**”:

toisaalta saksalaiset („Diskontogesellschaft” ja „Erdöl
 Aktiengesellschaft”) tahtovat yhdistää Romanian (ja Venä-
 jän) „Standard Oil Companya” vastaan;

toisaalta „Standard Oil Company” on
 perustanut *itse* Hollantiin yhtiön („Neder-
 landsche Koloniale Petroleum Maatschap-
 py”) ja ostanut öljylähteitä (ja toimilupia)
 Hollannin Intiassa—isku sen pääviholli-
 selle: *hollantilais-englantilai-*
selle „Shell”-trustille („Koninklijke
 Shell”) j.n.e.

NB
 öljytrustit
 jakamassa
 maailmaa

Taistelu maailman jaosta. „Maailman
 jako”, s. 630.

Hollantilais-englantilaiselle trustille —
 Aasia.

„Standard Oil Companylle” — muu maa-
 ilma.

„Standard Oil Company” haluaa kaapata
kaikki.

Saksalaiset tahtovat (+ Romania + Hol-
 lanti + Venäjä??) pitää puolensa.

„Die Bank”, 1912, 1.

Elo-
 kuva-
 trusti!!

L. Eschwegen „Trustien isänmaallisuus”: Sak-
 sassa on perustettu trusti filminvuokraajien
 ostamista varten! (Pathén firma (Pariisi) tuot-
 taa päivässä 80 000 metriä filmiä hintaan
 markka metriltä. Maailman elokuvateatterit tuot-
 tavat voittoa noin miljardi markkaa vuodessa!!)

(ss. 216—7). Tämä teollisuus on takapajulla Saksassa, erikoisen kehittynyttä Ranskassa. Saksassa on noin 40 elokuvavuokraamoja, jotka ostavat filmejä ja „antavat” niitä elokuvateattereiden omistajille. (On perustettu trusti „Deutsche Filmindustrie Aktiengesellschaft” = „Fiag”, jonka johdossa on valtiopäivämies kansallisliberaali Paasche. Pääoma = 5 miljoonaa markkaa, joista „melkoinen osa” on aiottu käyttää ilmeisesti „perustajanpalkkioon”)... Yritetään monopolisoida. Onnistutaankohan??

(94)

„Die Bank”, 1912, 1 (s. 223 ja seur.), A. Lansburghin artikkeli. „Ruhtinatrustin raha-asiat” (tätä nimitystä käytetään pörssissä ruhtinainden Fürstenbergin ja Hohenlohen, pohattojen ja rahamiesten, „liikeyrityksestä”). He sijoittivat Boswau ja Knauerin yhtiöön (rakennusyhtiöön) miljoonia, omia ja „Deutsche Bankin”. Mainittu yhtiö haali kokoon lähes 100 miljoonaa markkaa (!! s. 229), epäonnistui monissa uhkarohkeissa yrityksissään ja romahti. „Deutsche Bank” menetti lähes 12 miljoonaa, Fürstenberg noin 8 miljoonaa (s. 226) maksaen kulut ja salaten (s. 226) romahduksen laajuuden. Tekijä kirjoittaa äärettömän kiihtyneenä: „Koko kansantaloutemme kehityksessä on jotain Knauer-myryn tapaista” (230)... „Tuskinpa se periaate, jonka mukaisesti he (Boswau ja Knauer) toimivat, eronnee siitä, jota esimerkiksi molemmat suuret saksalaiset sähköteollisuus-konsernit saavat kiittää menestymisestään” (228)... *

„Deutsche Bankin” todelliset kasvot!!!

ja sic!! „sähköteollisuus-konsernit”

Jos Boswau ja Knauer olisivat keinotelleet itsensä kuiville maksattamalla muilla riskin, kaikki olisivat heitä kehuneet ja monet sadat olisivat joutuneet puille paljaille!

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 227. Toim.

„Die Bank”, 1912, 1.

L. Eschwege. „*Kapitalismin siveellistäminen*” (s. 12—). Valtiopäivävaalit. Konservattorien ja demokraattien taistelu. „Samaan aikaan kun kinastellaan siitä, onko hallitusvallan kuuluttava kansalle vai virkamiehistölle, asia on jo kauan sitten ratkennut kolmannen voiman, nimittäin plutokratian hyväksi” (12)... „poliittinen vapaus muodostuu sisällyksettömäksi lauseparreksi valtiossa, missä taloudelliset varallisuuslähteet ovat muuttuneet muutamien yli-ihmisten monopoliksi” (12). Kapitalismia siveellistään: hallintoneuvostoon nimitetään kunnallisneuvoston jäseniä!! (kunta, maakunta j.n.e.). Esimerkiksi „Tempelhofer Feld” osakeyhtiössä — huijausta!! „pikkumaista teeskentelyä” (15) — nämä edustajat saavat niin ikään tantieemia etc. etc. Tuloksena on „sisäinen kiero tilanne” (16)... virkamiehet vetävät „yhtä köyttä plutokratian kanssa” (19)...

„Ulkomaiset pääomansijoitukset Kanadassa”, s. 32 ja seur.

Englantilaisia	>2000 miljoonaa dollaria	
Amerikkalaisia	420	
Ranskalaisia	80	$\left\{ \begin{array}{l} 80 \\ 32 \end{array} \right\}$
Saksalaisia	32	
Belgialaisia	$\left\{ \begin{array}{l} 11,5 \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} 11 \\ \text{—} \\ 123 \end{array} \right\}$
Hollantilaisia		

L. Eschwege. „Erään perustamistoimen historiaa” (s. 420 ja seur.) — lentokenttäyhtiö.

„Flugplatz Johannisthal” Berliinin lähistössä. Johtaja Arthur Müller sai mukaansa ruhtinaita ja prinssijä, otti näiltä miljoonia (osakepääoma = $4\frac{1}{2}$ miljoonaa markkaa), itselleen „vapaaosakkeita”, myi niitä (arviomiehen lausunnon mukaan nämä maapalstat tuottavat hurjan suurta voittoa... 10—20 vuoden kuluessa!), yleensä julkeaa huijausta ja kaikki tämä *tiukasti lain puitteissa!*

Ameri- kan pankki- mag- naatit...	A. Lansburgh. „Rahatrusti” (s. 432 ja seur.). „National City Bank” (Rockefeller ja „Standard Oil Company”) määrää noin <i>miljardin</i> dollarin suuruisesta pääomasta. „Bankers Trust Company” (Morgan) määrää noin $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{3}{4}$ <i>miljardin</i> dollarin suuruisesta pääomasta.	2 pankkia — $2\frac{3}{4}$ miljardia dollaria (= 11 miljardia markkaa).*
---	--	---

Tekijä huomauttaa, ettei pankkitoiminnan sääntely ole missään niin tiukkaa kuin Amerikassa („talletus”- ja „arvopaperi”- pankit on erotettu mitä jyrkimmin toisistaan; haaraosastot ovat kiellettyjä; on kielletty antamasta yhdelle henkilölle lainaksi $> 10\%$ pääomasta j.n.e.). Amerikassa on 26 000 „kääpiöpankkia” (438) — ja kaikki tämä on turhaa!! Tosiasiallisia valtiaita ja hallitsijoita ovat *miljardimiehet*. Lakimuutoksien seurauksena on vain heidän herruutensa *muotojen* muuttuminen.

(95)

„Die Bank”, 1912, 1, s. 523 ja seur.

L. Eschwege. „Kulttuurilantaa” = saksalaiset siirtolaiset Brasiliassa. Brasilian (samoin kuin Kanadankin) hallituksen hävytön mainostus. Asiamiehille maksetaan 10 markkaa yhdestä siirtolaisesta. Siirtolaisten hyvinvointi valhetta, heidän puutteenalaisuutensa etc. etc. Maita myydään heille *keinotteluhintaan* etc. etc.

„Die Bank”, 1911, 1, s. 1 ja seur.

A. Lansburgh. „Saksa — koroilla-eläjävaltio”.

NB otsikko!

Talletuksia Saksan *säästöpankeissa* = noin $16\frac{1}{2}$ *miljardia* markkaa. Tämä on pääoman muuttamista latenttisesta tilasta näkyvään tilaan, *suurpääoman auttamista*, muuttamista *koroksi* (enimmäkseen hypoteekiksi). Kieltäytymällä hoitamasta rahavarojaan tallettajat „lujittavat suurpääoman maita ja heikentävät pienteollisuuden vastustuskykyä” (8).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 212. Toim.

NB „Saksassa tehdään mielellään pilkkaa Ranskassa havaittavasta taipumuksesta muuttua koroillaeläjäksi. Mutta tällöin unohdetaan, että mikäli se koskee porvaristoa, Saksan olot muodostuvat yhä enemmän Ranskan olojen kaltaiseksi” * (10—11).

Säästöpankeissa olevista summista noin 45 (nähtävästi 45%) muodostuu 3000 markkaa käsittävistä ja sitä suuremmista talletuksista!!

Ibidem, s. 218: saksalaiset pankit

pankkeja	omia pääomia	vieraita pääomia
1883.....160	890	+ 850 (milj. markkaa)
1907.....440	4 450	+ 7 750 ”
+175 %	-- 400 %	+ 812 %

Itävaltalaiset

pankkeja	Miljoonaa kruunua	
	omia	vieraita pääomia
1883..... 38	500	620
1907..... 53	1 130	3 130
+40 %	-- 126 %	- 405 %

„Die Bank”, 1911, 2, s. 605 ja seur. Alfred Lansburghin „Kaksikymmentä vuotta englantilaista pankkitoimintaa”.

Englannin pankkien kehitys	Pankkeja	Talletukset ja juoksevat tilit	Skotlanti Irlanti		Pääomaa (Englanti + Skotlanti + Irlanti)	Vararahas-tot
			+	milj. / puntaa		
1891**	110	408.5	+ 91.6	+ 38.5	69.8	36.4
1911	46	776.8	106.6	62.5	78.7	49.0
Englannin	46	pankin haaraosastoja — 5 218 (1910)				
Man-saaren	2	9				
Skotlannin	9	1 242				
Irlannin	9	693				

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 269. Toim.

** Ensimmäisessä sarakkeessa numerotiedot on otettu mainituilta vuosilta, mutta seuraavissa vuosilta 1890 ja 1910. Toim.

s. 813 ja seur. Saksa

	pankkien lukumäärä	omia pääomia (mrd. markkaa)	vieraita varoja	kaikkiaan pank- kien käytössä olevia pääomia	
1872	174	1	1	3 mrd. markkaa	Pankki- toimin- nan ke- hittymi- nen Saksassa
1910	422	5	11	30	

1872... 174 pankista 23:lla oli pääomaa 10 milj. ja >. Niiden hoidossa oli 60% vieraita varoja

1910/1... 422 pankista 53:lla oli pääomaa 10 milj. ja >. Niiden hoidossa oli 82.5% vieraita varoja (s. 818)

Saksa, raudantuotanto 1870: 1 346, 1910: 14 793 tuh. tonnia.¹⁸

L. Eschwege. „Plutokratia ja virkamiehistö” (s. 825 ja seur.) tyypillistä pikkuporvarilliselle reformistille. Pari esimerkkiä:

„Kun Saksassa muutama vuosi sitten syntyi voimakas kartellien vastainen liike Reinin-Westfalenin hiilisyndikaatin itse-pintaisen asennoitumisen vuoksi, valtakunnan hallitus nimitti tiedustelukomission tutkimaan kartellikysymystä. Keskustelussa herätti erikoista huomiota hallitus-neuvos Völker loistavalla asiantuntemuksellaan ja jyrkällä asiallisella esiintymisellään kartellien edustajia vastaan. Kohta sen jälkeen hallitusneuvos Völker otti vastaan Saksan mahtavimman ja suljetuimman kartellijärjestön, Saksan terästeollisuusyhtymän, johtajan suuripalkkaisen viran. Kun hallitus oli näin menettänyt

hyvä esi-
merkki!!
(finanssipää-
oma ja hal-
litus)¹⁹

parhaimman asiantuntijansa, juttu raukesi” (827—8). Ei ole syytä viitata Amerikkaan!

On olemassa „Yksityistä vakuutustoi-
mintaa valvova keisarillinen tarkasta-
jisto”—se on tehnyt paljon yksityisten
vakuutusyhtiöiden toiminnan tarkastuksen
hyväksi. Ja niinpä vakuutusyhtiöt antavat
„tarkastajille” edullisia toimipaikkoja (jo-
pa johtajanvirkoja) houkutellessa heidät
sitien puolelleen. „Ainakin kolme esitteli-
jää” (mainitun valvontaelimen virka-
miestä) „on viime vuosina loikannut keisa-
rillisesta tarkastajistosta vakuutusyhtiön
johtajan tuolille” (831).

„Die Bank”, 1911, 1, ss. 94—5. Uusinta rautateollisuus-
tilastoa:

1000 tonnia

	Saksa	Englanti	Yhdysvallat	Ranska	Venäjä	Maailman tuotanto
1810	15	158	54	—	—	—
1820	—	—	20	198	—	1 650
1850	—	2 228	564	405	204	4 187
1870	1 346	6 059	1 665	1 178	360	12 021
1890	4 625	8 033	9 203	1 962	727	27 427
1910	14 793	9 664	27 250	3 500	2 870	60 000

„Die Bank”, 1910, 1 (s. 401 ja seur. ...), Alfred Lansburgh.
„Pankki kansantalouden palveluksessa”—kirjoitettu Ries-
serin teoksen johdosta, jonka tekijää Lansburgh moittii
optimistisuudesta ja Saksan pankkien puutteellisuuden
ignoroimisesta.

nykyaikaisen
pankin
„osakkuus”!!

Idem: Alfred Lansburgh. „Osakkuus-
järjestelmä saksalaisessa pankkitoi-
minnassa” (497 ja seur.) ja „Osakkuusjär-
jestelmän vaaroja”. Kumpikaan artikkeli
ei ole antoisa; yleistä; ennestään tunnettua.
Hyvä on ainoastaan „osakkuutta” kuvaava
taulukko (s. 500).

„Die Bank”, 1910, 1, s. 288. Kirjoitus: „Saksalaisten ulkomaiset konsessiot”.

Barmenin kauppakamari kirjoittaa kauppaministerille osoittamassaan raportissa:

„Transvaalin kultakaivoksiin on sijoitettu huomattavan paljon saksalaisia pääomia, mutta siitä huolimatta saksalaisten koneenrakennustehtaiden tavaratoimitukset Transvaalin kultakaivoksille ovat valitettavasti vain vähäisiä, sillä kaivosten teknillinen johto on etupäässä englantilaisten käsissä. Tältä kannalta katsoen olisi tavattoman valitettavaa, jos *Mannesmannin* (Marokossa olevat) „konsessiot sulautuisivat ranskalaiseen vuoriteollisuussyndikaattiin. Voidaan varmasti odottaa, että siinä tapauksessa Marokon kaivosten teknillinen johto joutuu kokonaan ranskalaisten käsiin ja sen seurauksena ei ole mitään toivoa saksalaisten koneiden ja laitteiden toimittamisesta sinne. Olisi auttamaton virhe, jos Marokon vuoriteollisuusyrityksiin sijoitettu saksalainen pääoma luovuttaisi teknillisen johdon ranskalaisten käsiin, kuten tapahtui Transvaalissa englantilaisten suhteen. Saksan koneenrakennusteollisuudelle ei olisi mitään hyötyä sellaisesta Mannesmannin kaivosten käytöstä, ja saksalaisten pääomien sijoittamisesta sinne olisi etua yksinomaan Ranskan koneenrakennusteollisuudelle. Sen sijaan Saksan teollisuudelle olisi mitä suurin merkitys sillä, jos Marokon kaivoksia käytettäisiin edes suhteellisen vähäiseltä osalta saksalaisten teknillisellä johdolla.” (Lainaus ss. 288—289.)

hyvä
esimerkki
finans-
sipää-
oman
osuudes-
ta, merki-
tyksestä
ja poltti-
kasta

98)

„Sotaretki Ranskan suurpankkeja vastaan”, s. 236 ja seur.

Lysisin artikkeli (ensiksi „La Grande Revuessa”, 1906).

Hänen kannattajansa *Jules Domergue*'in kirja „Luottoyhtiökysymys”.

Vastaväitteitä Lysisille — *Testis*. „Ranskan luotolaitosten merkitys”, 1907, kirja („Revue politique et parlementaire”issa) julkaistuja kirjoituksia).

Arvostelu pintapuolista: Lysis muka liioittelee, mutta on pääasiassa oikeassa. Koroillaeläjävaltio = Ranska. Maasta, missä korko-% on pieni, pääoma virtaa maihin, missä korko-% on suuri. Lysis ei ole muka asiantuntija etc. Lysin mukaan pankit perivät 7% välityspalkkiona ulkomaisten arvopapereiden myynnissä!!!

7%!!!

(1910, 2) s. 1200: amerikkalaisen „Kansallisen rahatoimikunnan" tietoja.

Tilastotietoja talletuksista ja säästöistä.

<i>Englanti</i> (milj. puntaa)					<i>Ranska</i> (milj. frangia)			
	Pankki-talletukset		Säästöpankki-talletukset		Pankki-talletukset		Säästöpankki-talletukset	
1880	425	8.4	78	1.6	?	?	1 280	0.9
1888	624	12.4	105	2.0	1 923	1.5	2 762	2.1
1908	1 160	23.2	212	4.2	4 703	3.7	5 226	4.2

<i>Saksa</i>				Yhteenveto (minun)		
	Pankkitalletukset	Luottoyhdistyksissä olevat talletukset	Säästöpankkitalletukset	<i>miljardia markkaa</i>		
				Englanti	Ranska	Saksa
1880	529	364	2 614	10.0	?	3.5
1888	1 142	425	4 550	14.4	3.7	6.0
1908	7 067	2 207	13 889	27.4	7.0	23.1

NB

Ja toimitus huomauttaa, että tätä „näennäistä" kansanvarallisuutta ei pidä samaistaa yleensä kansanvarallisuuteen.

Eduard Engeliä, marraskuussa 1910 kuollutta finanssi miestä, koskevasta kirjoituksesta:

„Monet Berliinin pankinjohtajat ovat päässeet toimeensa vain siksi, etteivät heidän velkojansa ole nähneet mitään muuta mahdollisuutta rahojensa pelastamiseen kuin sen, että autoivat velallisensa ylenemistä virkauralla. Paheksuen sisimmässään hänen kevytmielisyttään he kehuivat julkisesti hänen

pankinjohtajien karriööri

|| toimeliaisuuttaan omien oikein ymmärtämien-
sä liike-etujen vuoksi” (1202—3).

99) „Die Bank”, 1909, 1, s. 79. Kirjoitus: „Pyrkimystä pankki-
alalle” — virkamiesten siirtyminen pankinjohtajiksi (Wal-
demar Müller, von Klitzing, Helfferich, Schönfeld) ja
teollisuusalalle (Völker, Budde)...

„Kuinka on valtion virkamiehen lahjomattomuuden laita,
kun hänen salainen pyrkimyksensä suuntautuu edulliseen
toimeen Behrenstraßella [‘Deutsche Bank’]?” * (79).

s. 301 ja seur. Alfred Lansburgh. „Bysantismien taloudel-
linen merkitys” — tulinen kirjoitus (pikkuporvarillista
sentimentaalisuutta) plutokratian ja keisarin yhteydenpitoa
vastaan etc.

hyvin
sanottu!

„Muistakaamme Palestiinan-matka ja tuon
matkan välitön tulos, Bagdadin radan rakenta-
minen, tämä kohtalokas ’saksalaisen yritteliäi-
syyden suurteko’, joka on enemmän syyllinen
’piiritykseen’ kuin kaikki meidän poliittiset syn-
timme yhteensä” ** (307).

Ludwig Eschwege. „Kumouksellistavia ten-
dentssejä Saksan rautateollisuudessa”.

teknillinen
vallanku-
mous rau-
tateolli-
suudessa

Malmin- ja raudantuotannon painopiste on
siirtymässä Saksassa Reinin-Westfalenin seu-
dulta Lothringeniin ja Luxemburgiin (lou-
naaseen). Runsaasti fosforia sisältävä malmi
(Luxemburgin ja Lothringenin Minetteerz)
oli aikaisemmin arvotonta. Sen teki erin-
omaiseksi (1) Thomasin menetelmä; (2) säh-
käteräs (*virtakiskot*: 15 vuoden takuu verrat-
tuna entisten 9 vuoteen). Luxemburgin ja
Lothringenin alueella on 2 miljardia
tonnia malmia (Saksan nykyisen kulutus-
normin mukaan 200 vuodeksi) (ss. 316—317).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 229. Toim.

** Sama. Toim.

A. Lansburgh. „Kuinka suuri on Saksan kansallisuus?”, s. 319 ja seur.

Arvostellaan Steinmann-Bucherin tunnettua teosta ja hänen laskelmaansa: 350 miljardia markkaa (190—200 — Lexis ja Schmoller; Englanti — 250—300, Ranska — 200—225). Steinmann-Bucherin laskelman tärkein luku (a) = „kiinteää ja irtainta yksityisomaisuutta” 180 miljardia, on *2 tai 3 kertaa* (s. 324) todellista suurempi, sillä hän (ja *Ballod* (s. 322) ei huomannut sitä!!) otti *vakuutuskirjat* (162.6 miljardia ja pyöristi luvun 180:ksi!!), vaikka vakuutus otetaan aina sen mukaan, paljonko tulee maksamaan *uusintaminen*, eikä todellisen arvon mukaan. „He tekivät saman virheen, minkä tekisi vanhojen tavaroiden kauppiaa, jos hän aikois inventoida varastossaan olevat vanhat huonekalut ja vaatteet uusien hinnan mukaan” (325). Steinmann-Bucher on tehnyt joukon muitakin virheitä!!!

Saksan kansallisuus (350?? miljardia)

Ludwig *Eschwege*. „Sementti”. 115 ja seur. (1909, 1).

Vahvasti kartelloitunut teollisuuden ala. Monopolihinnat (vaunulastin *omakustannushinta* 180 markkaa, myyntihinta 280 markkaa!! 230 markkaa!!). Vaunulastin myyntihinta kuljetusmaksu mukaan luettuna 400 markkaa!! Voitto-osingot 12—16%. Kilpailu yritetään tukahduttaa kaikin keinoin: valheellisia tietoja huonosta asiailasta, nimettömiä lehti-ilmoituksia (kapitalistit! varokaa sijoittamasta varojanne sementtitehtaisiin!!); „*sivullisten*” ostaminen (esimerkkejä: 60 — 80 — 150 tuhatta markkaa „luopumisesta”: s. 125). Kartellit alueellisia: Etelä-Saksan, Ylä-Sleesian, Keski-Saksan, Hannoverin, Reinin-Westfalenin, Pohjois-Saksan ja Elben alajuoksun syndikaatit.*

miten syndikaatit hoitavat asioita?

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 201. *Toim.*

„Die Bank”, 1909, 2. Eugen Kaufmannin artikkelit *Ranskan pankeista*. 3 suurta — „*Crédit Lyonnais*”, „*Comptoir National*”, „*Société Générale*”.

NB		Kolmella yhteensä: 1908 — 749,1 miljoonaa frangia (pääomat + vararahastot) ja 4058 miljoonaa talletuksina (yleensä vieraista varoja).
johtajien ja johtokunnan jäsenten tulot		Johtokunnissa (hallinnollisissa neuvostoissa) jäseniä 13—15—17. Heidän tulonsa 500 000—750 000 (!!)
„tiedotuspalvelu”		Lyonnais”) (s. 851). „Crédit Lyonnais’illa” on „ <i>rahataloudellinen tiedotuspalvelu</i> ” — > 50 henkeä (insinöörejä, talous-, laki-, tilastomiehiä etc.) — tulee maksamaan 0,6—0,7 miljoonaa frangia vuodessa (tutkimuskohteina eri maiden teollisuusyritykset, rautatiet j.n.e., kokoa tietoja y.m.). Tämän palvelun kahdeksan osastoa: 1) teollisuus; 2) rautatiet ja laivayhtiöt; 3) yleinen tilastointi; 4) arvopapereita koskevat tiedot; 5) tilikertomukset j.n.e. Leikkeitä finanssialan lehdistä ja aikakausjulkaisuista kautta maailman j.n.e. j.n.e.*

100) Haaraosastoja (Ranskassa) (1908) (s. 857):

		Parisi ja ympäristö	maaseutu	kalkkiaan	ulkomailta		
Ranskan suurpankit		„Crédit Lyonnais”	53	192	245	22	
		„Comptoir National”	51	140	191	23	(enimmäkseen siirtomaissa) (s. 954)
		„Société Générale”	89	636	725	2	
			193	968	1 161	47	Σ minun

„Société Générale’illa” on m.m. 222 liikkuvaa asioimistoa maaseudulla (avoinna 1—2 kertaa viikossa toripäivinä).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 215. *Toim.*

Henkilökunta: juoksupojat (grooms) 13—16-vuotiaita — 30—40 frangia kuukaudessa, 16 vuotta vanhemmat alimmat palveluskuntalaiset — 60 frangia kuukaudessa. Edelleen noin 2 000—2 400 frangia vuodessa. „Crédit Lyonnais'n” osastopäälliköt — noin 40 000 frangia vuodessa.

Henkilökuntaa

„Crédit Lyonnais'ssa”	noin 5 000
„Comptoir Nationalissa”	4 000
(siinä luvussa Pariisissa	2 500)
„Société Générale'issa”	7 000
(siinä luvussa Pariisissa	1 000)
m.m. naisia	300—400...

s. 1101 (1909, 2). Kirjoitus *Bagdadin rautatiestä* siinä hengessä, että on syntynyt „hankauksia” Englannin kanssa etc., $\frac{1}{2}$ miljardia Saksan varoja tuntemattomaan maahan, hankauksia Englannin ja Ranskan kanssa, ei ole edes yhden krenatöörin hengen arvoinen, „kohtalokasta seikkailupolitiikkaa” etc. etc.

Bagdadin rautatie
suhtautumien siirto-
maapolitiikkaan

s. 799. Kirjoitus: „Pankkitoimi ammattitilastoissa”.

(Ryhmät)	(sulkeissa naisten lukumäärä)		
	<u>1882</u>	<u>1895</u>	<u>1907</u>
(1 ja 2) pankkiirit, pankinjohtajat etc.....	6 896 (148)	7 719 (195)	11 070 (185)
(3) pankki- (ja säästöpankki-) virkailijat.....	12 779 (95)	23 644 (444)	50 332 (2 728)
(4 ja 5) harjoittelijat, vartijat, avustajina toimivat perheenjäsenet y. m. s.	6 207 (56)	5 268 (170)	9 275 (382)
Σ	25 882 (299)	36 631 (809)	70 677 (3 295)
100 (1 ja 2) kohti tulee (3)... [100 isäntää kohti palveluskuntaa:]	182. ₆	304. ₈	471. ₄

pankit, niiden taloudellinen rakenne

Alfred Lansburgh. „Saksalainen pääoma ulkomailla”, s. 819 ja seur. „Die Bank”, 1909, 2.

				lisäys	
		1889	1908	%	:ssa
NB Kautsky NB					
		Romania.....	48.2	70.8 +	47
		Portugali	19.0	32.8 +	73
	„Velallismaat” (Saksan)	Argentiina....	60.7	147.0 +	143
		Brasilia.....	48.7	84.5 +	73
		Chile	28.3	52.4 +	85
		Turkki.....	29.9	64.0 +	114
		$\Sigma = 234.8 \quad 451.5 + 92\% \leftarrow$			
näitä summia tekijä ei esitä:	Raha- taloude- lisesti itsenäiset maat	Iso-Britannia	651.8	997.4	53
		Ranska	210.2	437.9	108
		Belgia.....	137.2	322.8	135
		Sveitsi	177.4	401.1	127
		Australia	21.2	64.5	205
		Hollannin Intia	8.8	40.7	363
					näitä summia tekijä ei esitä

101)

Ja kirjoittaja tekee johtopäätöksen:
 „Aivan varmaa on, että on kerrassaan virheellistä luulla muodossa tai toisessa tapahtuvaa pääomien sijoittamista ulkomaille erittäin tehokkaaksi saksalaisten valmisteiden eduksi toimivaksi voimaksi ja pitää sitä saksalaisen kauppatoiminnan pioneerinä” (828).

erikoisesti
tämä
NB!!
Minun lisäyk-
sent:

(Kirjoittaja ei ole tehnyt yhteenvetoja, sillä ne kumoavat hänen väitteensä!!)
 Mutta sitäkin vakuuttavammin kumoavat kirjoittajan väitteen lainojen ja vientikaupan suhdetta osoittavat konkreettiset, hänen itsensä esittämät numerotiedot (ss. 826 ja 827)**:

Lainasopi-
musvuodet:
1890/1

„V. 1890/1 solmittiin Romanian lainasopimus Saksan pankkien välityksellä, jotka jo edellisinä vuosina olivat antaneet

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 281. Toim.

** Sama, s. 282. Toim.

luottoa sen laskuun. Laina käytettiin pääasiassa rautatietarpeiden ostamiseen, joita saatiin Saksasta. V. 1901* oli Saksan vienti Romaniaan 55 milj. markkaa. Seuraavana vuonna se aleni 39.4 milj. markkaan ja aleni keskeytyksin 25.4 miljoonaan v. 1900. Vasta aivan viime vuosina on uudelleen saavutettu vuoden 1891 taso — kahden uuden lainan avulla.

Saksan vienti *Portugaliin* oli noussut vuosien 1888/9 lainojen johdosta 21.1 milj. markkaan (1890), sitten se kahtena seuraavana vuotena aleni 16.2 ja 7.4 miljoonaan ja saavutti entisen tasonsa vasta v. 1903.

Vielä kuvaavampia ovat tiedot Saksan ja *Argentiinan* välisestä kaupasta. Vuosien 1888 ja 1890 lainojen johdosta Saksan vienti Argentiinaan kasvoi 60.7 milj. markkaan v. 1889. Kahta vuotta myöhemmin se oli vain 18.6 milj. markkaa, ei edes kolmatta osaa entisestä. Vasta v. 1901 saavutettiin ja sivuutettiin vuoden 1889 taso, mikä johtui uusista valtion ja kaupunkien lainoista, rahojen myöntämisestä sähkötehtaiden rakentamiseen ja muista luotto-operaatioista.

Vienti *Chileen* kasvoi vuoden 1889 lainan johdosta 45.2 milj. markkaan (1892) ja laski sitten vuoden kuluttua 22.5 milj. markkaan. Saksan pankkien välityksellä v. 1906 solmitun uuden lainan jälkeen vienti kohosi 84.7 milj. markkaan (1907) ja aleni jälleen 52.4 miljoonaan v. 1908.”

?
?
1888/9

1888
1890

?
1889

1906

(102

kummallista, ettei kirjoittaja huomaa, että nämä tosiasiat kumoavat hänen väitteensä ehdottomasti: vienti lisääntyy nimenomaan lainansaannin jälkeen ja sen seurauksena (infolge)

* Lansburghin virhe. Pitää olla — 1891. Toim.

Lansburghin pikkuporvarillinen näkökanta:
 „Ja siitä” (jos ulkomaille vietävä pääoma jäisi kotimaahan) „olisi etua Saksan teollisuustoiminnalle ei ainoastaan määrän, vaan myös jakautumisen kannalta. Pääoma jakautuisi vapaasti monille teollisuusaloille, virtaisi moniin uumiin, kun sitä vastoin ulkomailta se virtaa takaisin, kuten kokemus osoittaa, muutamien etuoikeutettujen tilauskirjoihin, minkä lisäksi heidän on maksettava vielä kallis hinta etuoikeuksistaan. Krupp voisi kertoa yhtä ja toista siitä, monenko miljoonan lisämenoilla, joita sanotaan milloin lahjomaksi, milloin joksikin muuksi, joudutaan tukemaan saksalaisten luottotoimintaa ulkomailla. Sen sijaan pääoman luonnollisella jakautumisella, joka hyödyttäisi mahdollisimman monia teollisen toiminnan aloja, on huomattava merkitys Saksan koko teollisuuden kehitykselle” (824—5).

!! ||| „...Tuotanto, joka täten uusiintuu jatkuvasti omin voimin” (kun pääoma käytetään kotimaassa), „on jatkuvan *sopusuhtaisen* kehityksen tae” * (825).

helmi!!
 „sai suosutetuksi”
 Kruppini!!
 „luonnollinen”!!
 ha ha
 „sopusuhtaisuus”

Pääoman vienti *ei* tee kauppasuhteita *pysyviksi*: sitähän kirjoittaja tahtoo todistaa esimerkeillään, ss. 826—7, jotka olen lainannut edellä: ss. 101—102 tässä vihkossa.**

A. Lansburgh: „Nykyaikaisen yrittäjätöiminnan tendenssejä” („Kaksi kirjaa”), s. 1043 ja seur. Kirjoituksessa käsitellään *Levyn* teosta „Monopolit ja trustit” ja *Liefmannin* teosta „Finanssi- ja teollisuusyhtiöt”. *A. Lansburgh* on aivan oikeassa sanoessaan, että kummatkin ovat yksipuolisia: *Levy* käsittelee keskittymisen *teknillistä* voimaa, *Liefmann* — finanssien (oligarkian) riistovoimaa.

Levy
 versus
 Liefmann

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 282—283. *Toim.*

** Ks. tätä osaa, ss. 166—168. *Toim.*

„Teollisuuselämän enenevä 'arvopaperisoituminen' ('Effektifizierung') pakottaa entistä jättiläismäisempiin yhteenliittymiin tuotannossa, supistaa itsenäisten tuottajien lukumäärää ja tarjoaa erälle, mikäli he eivät halua myydä jollekin yhdelle jättiläistrustille määräysoikeuttaan, paremman mahdollisuuden liittyä yhteen kaiken uudelleen ilmaantuvan kilpailun tukahduttamiseksi. Juuri tätä Levy ja Liefmann eivät ole sanoneet teoksissaan ja kuitenkin se näkyy niissä selvästi. Kenties joku kirjoittaa meille tältä pohjalta kirjan, jonka kirjoittaminen olisi niin tuiki tarpeellista: kirjan, joka kuvaa, miten arvopapereilla manipuloiva oligarkia tukahduttaa tasavaltaista talouselämää" (1051—1052).

Kehitys johtaa toisinaan keskittymisen kautta kartelleihin (Levy on osoittanut tämän *erittäin* selvästi). Mutta *ei* aina. „Arvopaperien vaihdon" kautta se on johtanut väliin *heti* trustiutumiseen, esimerkiksi „siirtomaiden rautatie-rakennustoiminnassa"... Teknillinen keskittyminen on edistyksellistä tekniikassa; finanssitoiminnan keskittyminen voi lujittaa ja *lujittaakin* monopolipääoman kaikkivaltaa tekniikan *pysyessä takapajuisena*...

HUOMAUTUKSIA ((FINANSSIPÄÄOMASTA YLEENSÄ))

Vienti siirtomaihin (ja rahataloudellisesti epäitsenäisiin maihin) versus vienti itsenäisiin maihin:

Olettakaamme, että jälkimmäinen on *sekä* edellistä suurempi *että* nopeammin kehittyvää. Todistaako tämä, etteivät siirtomaat eikä *rahataloudellisten* riippuvaisuussuhteiden verkko ole „mikään välttämättömyys"? (K. Kautsky). Ei todista, sillä (1) myös itsenäisiin maihin suuntautuvassa viennissä (vientikaupan sisällä) kasvaa kartellien, trustien, dumpingviennin osuus...

(2) Finanssikapitalismi ei poista kapitalismin alempia (kehittymättömpiä,

NB:
 finanssi-
 pääomasta
 ja sen
 merkityk-
 sestä

takapajuisempia) muotoja, vaan kasvaa niistä, niiden päälle...

(3) „Normaalin” ja monopolistisen myynnin, ergo „normaalin” ja monopolistisen viennin välillä on olemassa tietty suhde. Kapitalistit eivät voi olla myymättä joukkotuotteita (staple) miljoonille työläisille. Merkitseekö tämä, ettei heidän „ole välttämätöntä” saada kruunulle, rautateille etc. suorittamistaan „toimituksista” ekstravoittoa?

(4) Etuoikeuksiin ja monopoliin perustuvista myyntikaupoista koituva ekstravoitto korvaa „normaalien” myyntikauppojen liikevoiton pienuuden.

(5) Vertaa pankkeihin: „normaaleilla” luotto-operaatioilla saadun liikevoiton pienuuden (liikevoittoa ei saada väliin ollenkaan) korvaa lainanvälitys- ja perustamistoimista ja muusta sellaisesta koituva ekstravoitto.

(6) Keskittyneiden likeyritysten korkeatasoinen tekniikka ja finanssihuijauksen „korkeatasoinen tekniikka”, finanssipääoman „korkeatasoinen” (itse asiassa halpamainen) sorto-„tekniikka” ovat erottamattomassa yhteydessä toisiinsa kapitalismin oloissa. K. Kautsky tahtoo katkaista tuon yhteyden, „kirkastaa” kapitalismia, ottaa hyvän ja heittää pois pahan, se on „marxilaisuudeksi naamioitua” „nykyaikaista proudhonismia”, pikkuporvarillista reformismia.

$\Sigma\Sigma$ = finanssipääoma (monopolit, pankit, oligarkia, lahjonta etc.) ei ole kapitalismin satunnainen kasvettuma, vaan kapitalismin väistämätön jatko ja tuote... Eivät yksinomaan siirtomaat, vaan myös (a) pääoman vienti; (b) monopolit; (c) rahataloudellisten yhteyksien ja riippuvaisuussuhteiden verkko; (d) pankkien kaikkivalta; (e) toimiluvat ja lahjonta etc. etc.

TSCHIERSCHKY. „KARTELLI JA TRUSTI"

Tri S. *Tschierschky*. „Kartelli ja trusti (Vertaileva tutkielma niiden olemuksesta ja merkityksestä)". Göttingen 1903 (s. 129). (104)

(Arvokasta vähän. Kartelleja puolustelemaa porvarillista lörpöttelyä — saksalainen, oma, pienempi, hitaammin! — trusteja vastaan)...

Tekijä on mitä arkipäiväisin poroporvari. „Käytännön mies" = ollut syndikaattien ja kartellien palveluksessa.

s. 12, huom. 1. Amerikkalainen spriiitlaamotrusti sulki 80:stä ostamastaan tismaasta 68.

s. 13: „United States Steel Corporationilla" || $\frac{1}{3}$ milj.
on „miltei $\frac{1}{3}$ miljoonaa työ- || työläistä
läistä".

Sen pääomat (1902) osakkeina=800 miljoonaa dollaria ||
obligatioina 553 " " || malli!!

Tuotanto: rautamalmia—13.3 miljoonaa tonnia

koksia 9.1 " "

takkirautaa etc. 7.1 " *

terästä 9.0 " "

kiskoja 1.7 " "

j. n. e.

s. 19 — kartellit ja trustit alkoivat kehittyä || 19. vuosi-
„19. vuosisadan viimeisellä kolman- || sadan vii-
neksellä tai neljänneksellä" || meinen $\frac{1}{3}$
tai $\frac{1}{4}$

s. 31 — *Yhdysvalloissa* yksi kutoja hoitaa
16 kutomakonetta (Northropin vuo-
den 1895 parannetut koneet).

s. 56 — „...,Kartelliajatus ei ole oikeastaan ||
mitään muuta kuin osuustoiminta- || ha ha!
aateen soveltamista ja mukautta- ||
mista nykyaikaiseen teollisuustuota- ||
toon"...

„Johtopäätökset"

„...,Aikaisempien tutkimusteni perusteella ||
olen varma siitä, että trusti vakiinnuttaa ka- || kuvaavaa!
pitalistisen suuryrityksen hyvät ja varsinkin || (arem-
huonot puolet siinä mielessä, että rynnätään || min!)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 197. Toim.

eteenpäin taakse vilkaisu-
 tymättä, kun sitä vastoin kartellipolitiikan
 pyrkimyksenä on pikemminkin hillitseminen
 ja jakaminen. Jos maailmanmarkkinoilla oli-
 sivat vallitsevina suuret kansalliset trustit,
 niin siellä käytäisiin äärimmäisen ankaraa,
 laajalle ulottuvaa taistelua hinnoista ja mene-
 kistä... Samalla kartellit voivat ja niiden
 pitääkin huolehtia teknillisestä ja taloudelli-
 sestä edistyksestä samassa mitassa kuin
 vapaa kilpailu, joskaan ne kenties eivät jou-
 duta sitä niin ylettömästi kuin trustit" * (128).

!!!
 ei ole jou-
 dutetta-
 va!!!

HEYMANN. „SEKATUOTANTOLAITOKSET”

105) Hans Gideon *Heymann*. „Sekatuotantolaitokset Saksan suurrautateollisuudessa”. Stuttgart 1904 („Münchenin kansantaloudellisten tutkielmien” 65. vihko).

Kokoelma tietoja (enimmäkseen melko irrallisia) suur-
 tuotannon, varsinkin „sekatuotannon”, t.s. perättäiset, eri
 tuotantovaiheet yhdistävän tuotannon, etuisuuksista...

„Kruppin yhtiön edustaja sanoi rautateolli-
 suutta tutkivalle komissiolle (Pöytäkirjat (1878),
 s. 82): 'En luule, että tehdas, joka tuottaa
 20—30 tuh. tonnia (vuodessa), voisi pitää
 puolensa tehdasta vastaan, joka tuottaa
 100—150 tuh. tonnia'. 25 vuotta myöhemmin
Carnegie katsoi välttämättömäksi tuottaa 20 ker-
 taa enemmän kuin 150 000 tonnia ('Toimien
 valtakunta'. New York, Doubleday, Page & Co.,
 1902, s. 233): 'Konserneilla, jotka tuottavat
 terästä tuhat tonnia päivässä, on hyvin vähän
 mahdollisuuksia vastustaa konsernia, joka tuot-
 taa kymmenen tuhatta'” (s. 232, huomautus).

hyvä esi-
 merkki!!

kartellien
 edelly-
 tys...

Pääoman kasvu ja „immobilisaatio” (NB) on
 monopolien ja kartellien tärkeimpiä edellytyk-
 siä.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 209. *Toim.*

„Sekatuotantolaitokset kuuluvat usein useampaan kuin tusinaan kartelleita, kuten Völkerin mielenkiintoisesta tau-
lukosta ilmenee”... (249)...

? Völker? Rautakartellit? <i>Joulukuu 1903</i> (missä?) (s. 256)...	—?
---	----

„Huomaamme... samaa kaikkialla täysvalmisteiden tuotannossa. Yksipuoliset yritykset tuhoutuvat materiaalien kalliiden hintojen rusementina, kun valmiiden tuotteiden hinnat ovat samanaikaisesti huokeita, jota vastoin sekatuotantolaitokset ansaitsevat kyllin hyvin materiaalien kalliiden hintojen ansiosta ja saavat valmisteensa markkinoiduiksi näiden huokeiden hintojen vuoksi; suurtehtaat näet välttävät suhteettoman kalliita hintoja peläten niiden myöhempää väistämätöntä laskua, kun taas pienet tehtaat pyrkivät hyvinä aikoina kohottamaan niitä kuin hullaantuneet. Amerikan suuri Terästrusti noudattaa aivan samanaista politiikkaa”. (256).

Kilpailu on nyt poistettu. Jäljellä on 2—3 tusinaa suurtehtaita. Johtavia — Thyssen, Lueg ja Kirdorf (261): „2 jättiläisyhtymää”: „Kohlensyndikat” ja „Stahlsyndikat” ((87.5% teräksen tuotannosta)) „on hallitseva kaikkia”.
— — — Tuotantovälinemonopoli. Maat ostettu (hiili ja malmi).

„Johtaja valvoo perusyhtiötä” (kirjaimellisesti — „emäyhtiötä”); „se vuorostaan hallitsee siitä riippuvia yhtiötä (‘tytäryhtiötä’); nämä viimeksimainitut — ‘tyttärentytäryhtiötä’ etc. Tällä tavoin voidaan, tarvitsematta omistaa kovinkaan suurta pääomaa, hallita tavattoman laajoja tuotannonaloja. Tosiaankin, jos se seikka, että omistetaan 50% pääomasta, on aina riittävä osakeyhtiön valvontaan, niin johtajan tarvitsee omistaa vain yksi miljoona, kun hän jo voi valvoa ‘tyttärentytäryhtiöiden’ 8-miljoonaista pääomaa. Mutta jos tämä ‘kietoutuminen’ menee pitemmälle, niin miljoonalla voidaan valvoa 16 milj., 32 milj. j.n.e.”* (ss. 268—9).

parem-
min
kuin
Liefman-
nilla
ja
aikai-
sem-
min

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 220. Toim.

Lopputulokset:

„Yhtäältä ovat jääneet jäljelle suuret kivihiiliyhtiöt, joiden hiilentuotanto on muutamia miljoonia tonneja ja jotka ovat lujasti järjestyneet hiilisyndikaattiinsa, ja sitten näihin läheisesti liittyneet suuret teräsvalimot teräsyndikaatteineen. Nämä jättiläisliikkeet, jotka tuottavat vuosittain 400 000 tonnia” (tonni = = 60 puutaa) „terästä, valtavan suuret määrät malmia, hiiltä ja valmiita terästuotteita ja joilla on 10 000 työläistä, jotka asuvat tehdas-asutusten kasarmeissa, nämä jättiläisliikemyritykset, joilla väliin on omat rautatiet ja satamat, ovat tyypillisiä Saksan rautateollisuuden edustajia. Ja keskittyminen menee yhä pitemmälle. Eri liikeyritykset kasvavat yhä suuremmiksi, yhä suurempi määrä saman teollisuusalan tai eri teollisuusalojen liikkeitä yhtyy jättiläisyrityksiksi, joita tukee ja johtaa puoli tusinaa Berliinin suurpankkia. Saksan vuoriteollisuuden suhteen on Karl Marxin keskittymisoppi tullut täsmälleen todistetuksi oikeaksi; tosin tämä koskee maata, jossa teollisuus on suojattu suojelustulleilla ja liikennetariffeilla. Saksan vuoriteollisuus on kypsyyntynyt pakkoluovutettavaksi” * (278—9). (Kirjan 5. luvun loppusanat.)

NB

Ks. s. 108.

108) Heymannin tilastoa:

24 sekatuotantoyritystä (näiden 24:n joukossa — Krupp, Stumm, „Deutscher Kaiser” (Thyssen), „Avmetz Friede” j.n.e. j.n.e., kaikki „johtavat”)

		<i>tuh. tonnia</i>	(1902) yhteensä Saksassa
niiden tuotanto:	Rautamalmi	6 934	17 963
	Kivihiili	13 258 = 12.6 %	107 436
	Takkirauta	5 849	8 523
	Teräs	8 215	7 664(?)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 192—193. Toim.

(toimivat)	Masuunit	147=58,8%	250
	Marttinueunit	130=38,8	335
	<i>Työläisiä</i>	206 920 ?	?
	Pääomaa	581,4 milj. markkaa	
+	vararahastot	121,9 ” ”	

Suurtuotannon kasvu Saksan rautateollisuudessa

Takki- rauta	Toimivia tuotanto- laitoksia		Tuotanto (milj. tonnia)		<i>Työläisiä</i> (tuhatta)		Tuotos työläistä kohti (tonnia)	<i>Työläisiä</i> yhtä laitosta kohti
		%		%		%		
	1869—203	100	1,4	100	21,5	100	65,6	105,8
	1880—140	69	2,7	194	21,1	98	129,2	150,8
	1900—108	53	8,5	605	34,7	162	245,2	321,7

Heymannilta otettujen lainausten loppu.

Loppu.

IMPERIALISMIKYSYMYKSEEN

I m p e r i a l i s m i k y s y m y k s e e n :

Aiheet: (osapuilleen)

- 5.1. Finanssipääoma.
- 4.2. Pankit.
- 2.3. Kartellit ja trustit.
3. Monopoli.
- 1.4. Keskittyminen ja suurtuotanto.
- 6.5. Pääoman vienti.
- 7.6. Siirtomaat. Niiden merkitys.
- 8.7. Siirtomaiden historiaa.
- 9.8. Maailman jako.

Kansainväliset trustit
siirtomaat
Calwer

- 10.9. Vapaa kilpailu versus imperialismi.
- 11.10. Takaisinko vapaaseen kilpailuun vai eteenpäin hävittämään imperialismia ja kapitalismia?

- 12.11. Ultraimperialismiko vai interimperialismi?
12 bis: Kasvun epätasaisuus.
- 13.12. Hobson, Kautsky, imperialismi.
- 14.13. Imperialismin apologeetat ja pikkuporvarilliset arvostelijat.
- 15.14. Parasitismi imperialistisissa maissa... („mätäneminen”) („koroillaeläjävaltio”).
- 16.15. Työväenliikkeen lopullinen hajaantuminen... [„imperialismi ja opportunisti”].
- { 17.16. Diplomatia ja ulkopolitiikka 1871—1914.
- { 18.17. Kansallisuuskysymys imperialismin kaudella.
- 19.18. *Yhteenpunoutuminen* versus „*yhteiskunnallistuminen*” (vrt. Riesser).
 „Imperialismi”-käsitteen ainesosat.

Likipitäen näin:

- { 1. I monopoli keskittymisen lopputuloksena
- { 2. II pääoman vienti (tärkeintä)
- { 4. III { maailman jako { (α) kansainvälisen pääoman yhteissopimukset
- { 5. IV { { (β) siirtomaat
- { 3. V pankkipääoma ja sen „johtolangat”
- { 6. VI vapaakaupan ja rauhanomaisen vaihdon muuttuminen väkivaltapolitiikaksi (tullit; anastukset etc. etc.).

Hilferdingin puutteellisuudet:

- 1) Rahaa koskeva teoreettinen virhe.
- 2) Sivuuuttaa (miltei kokonaan) huomiotta maailman jaon.
- 3) Sivuuuttaa huomiotta finanssipääoman ja parasitismien suhteen.
- 4) „ „ imperialismin ja opportunistien suhteen.

„Imperialismi kapitalismin korkeimpana (nykyisenä) vaiheena”.

Likipitäen näin:

I kolme tärkeintä (täysin itsenäistä) maata

nämä		{	Englanti	}	
			Saksa		
6		{	Yhdysvallat	}	
			II totssijaiset		{
			(ensiluokkaiset, mutta		Ranska
			eivät aivan itsenäiset)		Venäjä
					Japani
			III Italia		
			Itävalta-Unkari		

„γ”
(„GAMMA”)

VIHKO

Sisältö

1-52

1)

Hoeniger	s. 2	Bérard	[23-24]
Théry	[3]	Lair	[25]
Lescure	[5-6]	Russier	[27]
Patouillet	[9-12]	Tonnelat	[35]
Moos	[14-15]	Colson	[37]
Bruneau	[17-18]	Redslob	[39-41]
Lysis	[19-21]	<i>P. Louis</i>	[43-45]
Hubert	[22]	<i>Morris</i>	[47-50]

Kirjallisuusviitteitä:

2; 7 ja 8; 13; 15, 16 ja 18; 34

HOENIGER. „SAKSAN SOTALAITOKSEN
TALOUDELLINEN MERKITYS”

2) Prof. tri Robert *Hoeniger*: „Saksan sotalaitoksen taloudellinen merkitys”. Leipzig 1913. („Gehe-Stiftung”-esitelmät. V osa, 2. vihko.)

Militarismille uskollisen henkisesti lattean miehen lörpöttelyä, hän todistelee, ettei armeijaan käytetyt varat ole muka menneet suinkaan hukkaan, koska ne jäävät maahan, ne tuottavat tavattoman suurta voittoa, asepalvelu kasvattaa ja karaisee etc. etc.²⁰

Kuvaava lainaus:

...,Edustaja *Erzberger* sanoi valtiopäivillä (huhtikuun 24 pnä 1912): 'Jos herra sotaministeri tahtois tyydyttää kaikki varuskuntia koskevat pyynnöt, joita esitetään sotaministeriölle, niin hänen pitäisi anoa kuusi kertaa enemmän sotilasmäärärahoja' ” (s. 18).

Pikkuporvaristolle on kaikenlaista hyötyä varuskunnista. Siinä eräs militarismin nauttiman suosion syy!

Kirjallisuutta:

Wilhelm *Ahr*: „Suurvaltojen sotalaitos ja kansantalous viimeksi kuluneiden 30 vuoden aikana”, Berliini 1909.

Hartwig *Schubart*: „Valtion taloudellisen tilan ja sota-voimien välinen suhde”. Berliini 1910.

„Militärwochenblatt”. Liitteet: 90 (1902) ja 10 (1904).

Fr. *Braumann*: „Varuskunnan taloudellinen hyödyllisyys”. Magdeburg 1913.

„Aikamme kulttuuri”, IV osa, 12. nide („Technik des Kriegswesens”).

THÉRY. „TALOUDELLINEN EUROOPPA”

Edmond *Théry*. „Taloudellinen Eurooppa”. Pariisi 1911. (3

(Kirjoittaja on „L'Économiste européen” julkaisun toimittaja, lukuisten taloustieteellisten teosten kirjoittaja.)

Kirjassa on *hyvin paljon* vertailevia taulukoita: {teksti näyttää olevan vain taulukkoihin liittyvää }

Väestö (miljoonissa)

	1858	1883	1908	1858–1883	1883–1908
Saksa	36.8	46.2	63.3	+26 %	+37 %
Englanti	28.6	35.7	45.1	25	26
Ranska	34.6	37.9	39.3	9	4
Venäjä (Euroopan-)	66.8	86.1	129.8	29	51
Koko Eurooppa	278.1	335.1	436.1	20	30

Valtion menot (miljoonissa frangeissa)

	1858	1883	1908	1858 - 1883	1883 - 1908
Saksa	801	2 695	9 263	+ 236	+ 244
Englanti	1 651	2 192	5 169	33	136
Ranska	1 717	3 573	3 910	108	6*
j.n.e.					

Armeijan ja laivaston ylläpitomenot

	1883	1908
Saksa	458	1 068
	+ 46	436
Englanti	432	676
	270	811
Ranska	584	780
	205	320
Venäjä	772	1 280
	122	231
j.n.e.		

Kivihiilen tuotanto

	1898/9	miljoonaa tonnia	1908/9	
Saksa	130.9		205.7	+57 %
Ranska	32.4		37.9	+17 %
Englanti	202.0		272.1	+35 %

Takkiraudan tuotanto

Saksa	7.1	12.7	+72 %
Ranska	2.5	3.6	+43 %
Englanti	8.8	9.7	+10 %
j.n.e.			

MONTESQUIOUN JA ESTÈVEN TEOKSIA
 JA REVERE'IN ARTIKKELIA KOSKEVIA HUOMAUTUKSIA

- 4) Montesquiou. „Amerikan obligaatiot ja Ranskan salkku”.
 Pariisi 1912. (Neuvoja kapitalisteille: olkaa varovaisia)

L. Estève: „Imperialismin uusi luonne: Ernest Seillière”.
 Pariisi 1913.

((Imperialismin luonteen käsittäminen à la Nietzsche ²¹,))
 ja vain luonteenkuvausta.

* Näin on Théryllä. *Toim.*

C. T. Revere. „Latinalaisen Amerikan kauppamahdollisuudet“, „The North American Review'ssä“ julkaistu kirjoitus. 1915 (201. osa), s. 78:

„Lontoossa ilmestynvä *The South American Journal* tiedottaa, että Latinalaisessa Amerikassa brittiläiset pääomansijoitukset olivat vuoden 1913 lopulla yhteensä 5 008 673 000 dollaria.”

Verrattava Paishiin 1909 *

5 mrd. dollaria $\times$ 5 = 25 mrd. frangia || NB

LESCURE. „SÄÄSTÖTALLETUKSET RANSKASSA”

Jean Lescure. „Säästötalletukset Ranskassa”. Pariisi (5) 1914.

Tekijä huomauttaa esipuheessaan, että hänen kirjoituksensa on jo julkaistu kerran „*Schriften des Vereins für Sozialpolitik*” julkaisussa, 137. nide, III — eri maiden säästötalletuksia koskevissa kyselytiedoissa. NB

Huomattava s. 110, VI taulukko. „Ranskan varallisuustilastoa” (hra Neymarckin mukaan)

		Miljardia frangia	
Ranskalaisia arvopapereita:		Ulkomaisia arvopapereita:	
1850	— — —	9	— — — — —
1860	— — —	31	— — — — —
1869	— — —	33	— — — — —
1880	— — —	56	— — — — —
1890	— — —	74	— — — — —
1902	— — — 87:stä 90:een	— — — — —	— — — — — 25:stä 27:ään
1909	— — — 105 „ 116 ”	— — — — —	— — — — — 35 ” 40 ”

Arvopaperitalletukset (miljoonissa frangeissa)
(s. 51)

	„Crédit Lyonnais”	„Société Générale”	„Comptoir d'Escompte”
1863	9.8	57.4	—
1869	54.0	88.3	—
1875	139.7	205.7	—
1880	244.6	253.7	—
1890	300.3	251.0	122.9
1900	546.3	347.6	365.4
1910	839.0	562.2	633.3
1912	859.6	446.5	674.3

* Paishia ks. tästä osasta, s. 368. *Toim.*

Tilejä „Crédit Lyonnais'ssa” (s. 52) *:

1863	—	2 568	1890	—	144 000
1869	—	14 490	1900	—	263 768
1875	—	28 535	1912	—	633 539
1880	—	63 674			

- 6) s. 60: „Ranskan 9 rauta- ja teräsyhtiön vararahastot” vuosina 1904—1908 keskimäärin (vuotta kohti) = 23,8 miljoonaa frangia (rajoitun toistaiseksi tarkastelussa tähän).

HISHIDA. „JAPANIN KANSAINVÄLINEN
SUURVALTA-ASEMA”

Hishida. „Japanin kansainvälinen suurvalta-asema”. New York 1905. (Väitöskirja.)

Näyttää oppilaan tekeleeltä. Japanin historian kertausta versus muut maat vuodesta 660 e. Kr. vuoteen 1905.

„Siitä pitäen (vuosien 1894/5 Kiinan sodasta alkaen) Kaukoidästä tuli ennen muuta Ranskan, Ison-Britannian, Saksan, Japanin, Venäjän ja Yhdysvaltojen pyrkimysten peruskohde niiden yrittäessä tyydyttää kaupallisia ja poliittisia ’imperialistisia ekspansiohalujaan’ ” (s. 256).

„Suurvaltojen taloudellinen aktiivisuus muotoutui ’imperialismiksi’, joka merkitsee suurvaltojen pyrkimystä päästä kontrolloimaan — taloudellisten tai poliittisten tarkoituserien vuoksi — ’niin suurta osaa maapallon pintalasta kuin ne suinkin jaksavat ja kykenevät’ ” (s. 269).

Lainauksia:

Reinsch. „Maailmanpolitiikka”. New York 1902.

Hobson. „Imperialismi”.

Colquhoun. „Tyynen meren herruus”. New York 1902.

Debidour. „Euroopan diplomatian historia”. Pariisi 1891 (kaksi osaa).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 207. Toim.

KIRJALLISUUSVIITTEITÄ ENGLANTILAISISTA TEOKSISTA
JA „CONRADIN VUOSIKIRJOISTA“*Englantilaisista teoksista:*

- C. K. Hobson. „Pääoman vienti“. 8° (290 sivua). 7 shill. (7)
6 pennyä. (Constable.) Toukokuu 1914.
- J. A. Hobson. „Petturuuskauppaa: tutkielma poliittisista
puolueista“. 8° (1 shill.) (Unwin). Kesäkuu 1914.
- „ „Työ ja varallisuus: inhimillinen arvio“. (8°)
(386 sivua). 8 shill. 6 pennyä (Macmillan).
Kesäkuu 1914.
- „ „Maailmanhallituksen suuntaan“. 8° (216 sivua)
2 shill. 6 pennyä (Allen ja Unwin). Heinäkuu
1915.
- J. H. Jones. „Sota- ja valloitusajan talouselämä“ (Norman
Angellista). Kesäkuu 1915 (King). 178 sivua
(2 shill. 6 pennyä).
- H. G. Wells. „Sota ja sosialismi“. 1 penny (julk. „Ahjo“).
Helmikuu 1915.
- Hartley Withers. „Sota ja Lombard Street“. 8° (180 sivua),
3 shill. 6 pennyä (Smith). Tammikuu 1915.
- Cl. W. Barron. „Uskallettua sotaa“ (4 shill. 6 pennyä).
Toukokuu 1915.
- A. L. Bowley. „Sodan vaikutus Yhdistyneen kuningas-
kunnan ulkomaankauppaan 1906—1914“. 8°
(64 sivua), 2 shill. Maaliskuu 1915.
- A. W. Humphrey. „Kansainvälinen sosialistinen liike ja
sota“. 8° (176 sivua), 3 shill. 6 pennyä. Helmi-
kuu 1915.
- F. W. Hirst. „Sodan kansantaloustiedettä“. Heinäkuu
1915. 8° (342 sivua), 5 shill.
- Vigilant. „Vallankumous ja sota“. 1 shill. (syyskuu 1915).
- Connolly. „Irlannin toinen valtaaminen“. 6 pennyä. Huh-
tikuu 1915.
- Conradin „*Jahrbücher für Nationalökonomie* (8)
etc.“ (NB 3. sarja. 49. nide = 1915, 1)
(3. sarja. 21. nide = 1901.
40. nide = 1910.)
- Glier. „Amerikan rautateollisuuden nykyisestä tilasta“.
3. sarja. 35. nide, 587.

- Jeremias *Jenks.* „Yhdysvaltojen trustit”. 3. sarja. I nide, 1.
- Goldstein. „Kartelloitumisen nykyinen tila: Venäjä” (3. sarja. 40. nide, 162).
- Saenger. „Britannian imperialismien taloudelliset näköalat”. Berliini 1906 (lausunto 3. sarjassa. 36. nide, 397).

PATOUILLET. „AMERIKAN IMPERIALISMI”

- 9) Joseph *Patouillet.* „Amerikan imperialismi”. Dijon 1904. (Väitöskirja.) (388 sivua)

Väitöskirja. Aivan oppilaan tekele. Tieteellistä arvoa ei ole, ei muuta *paitsi* lukuisia lainauksia ja eräiden tosiasioiden *yhdistelyä*. Etupäässä lakitieteellistä lörpötelyä, taloustieteellinen puoli heikko.

Tekijä siteeraa (alussa) Hobsonia („Imperialismi”) ja ottaa tältä yleisimmin tunnetut tosiasiat.

Tekijä puhuu *Englannin* (s. 33 ja seur.) ja *Saksan* (s. 36 ja seur.) *imperialismista* kuten tosiasiaista (II luvun I ja II alaosasto).

2 sanaa Japanin ja Venäjän imperialismista (s. 39 in fine).

s. 43: „Imperialismi merkitsee käytännössä maailman avainasemien, muttei solilaallisten avainasemien, kuten Rooman imperiumin aikoina, vaan suurten taloudellisten ja kaupallisten avainasemien tavoittelua. Se merkitsee, ettei pyritä pyöristämään aluetta, vaan valloittamaan ja miehittämään huomattavimmat solmukohdat, joiden kautta maailmankauppa käy; ettei tavoitella suuria siirtomaita, vaan sijainniltaan edullisia siirtomaita, jotta voitaisiin peittää maapallo kauttaaltaan tiheällä asemien, hiilivarastojen ja kaapelien verkolla” (lainaus *de Lapradellen* teoksesta „Yhdysvaltojen imperialismi ja amerikkalaisuus”. „Revue du droit publique”, 1900, XIII nide, ss. 65—6. Patouillet’lla lainaus s. 43).

Driault („Valtiollisia probleemeja”, ss. 221—2): „Espanjan musertava tappio oli yllättävä toteamus... Oli tuntunut

selvältä, että tasapaino maailmassa oli kysymys, jonka ratkaiseminen kuului Euroopan 5—6 johtavalle valtiolle: tähän ongelmaan oli ilmaantunut tuntematon tekijä” (s. 49).

„Siis sota Kuubasta oli taloudellista sotaa siinä mielessä, että sen tarkoituksena oli saaren sokerimarkkinoiden valtaaminen; samoin Havaijisaarten ja Filippiinien annektointiin oli syynä se, että pyrittiin valtaamaan näiden kuumien vyöhykkeen maiden kahvin- ja sokerintuotanto” (s. 51). (Idem, ss. 62—3)... (10

„Siis menekkimarkkinoiden valtaaminen, kuumien vyöhykkeen tuotteiden tavoittelu — tämä on pohjimmaltaan syynä siihen siirtomaavaltauspolitiikkaan, jota sanotaan imperialismiksi. Kaikki nuo siirtomaat ovat samalla mainioita strategisia kohteita, joiden merkityksen osoittamme: ...ne tarvitsivat tukikohtia... saadakseen haltuunsa Aasian markkinat”... (s. 64).

Yhdysvaltojen %-osuus vientikaupassa

Koko vienti miljoonissa dollareissa	Eurooppa	Pohjois-Amerikka	Etelä-Amerikka	Aasia	Oseania	Afrikka
1870	79.35	13.03	4.00	2.07	0.82	0.64
1880	86.10	8.31	2.77	1.30	0.82	0.61
857.8 1890	79.74	10.98	4.52	2.30	1.92	0.54
1 394.3 1900	74.00	13.45	2.79	4.66	3.11	1.79
1902	72.96	14.76	2.75	4.68	2.48	2.42

hyvin paljon, lukematon määrä viittauksia tulevaan Tyy-
nestä merestä käytävään kamppailuun

Havaijisaaret — 1/2 matkaa Panamasta Hongkongiin.

Filippiinit — askel kohti Aasiaa ja *Kiinaa* (s. 118).
Idem 119—120—122.

Kuubasta käytyä Espanjan sotaa puolusteltiin *vapauspyrkimyksillä*, Kuuban vapauttamisella etc. (s. 158 ja seur.)

Perustuslaki vaatii koko Yhdysvalloissa yhtäläistä verotusta etc. „Selitetään”, ettei tämä koske siirtomaita, koska nämä *eivät* ole Yhdysvaltojen osia, vaan *kuuluvat* sille (s. 175). „*Vähitellen*” tullaan (muka) laajentamaan siirtomaiden oikeuksia sic!
(s. 190) (täysin samoja oikeuksia *ei* anneta)...

Kanada. Sen taloudellinen alistaminen valmistaa tietä sen valtiolliselle „liittämiselle” (s. 198).

11)

||| „Saksa” (sic) haluaa Amerikan Yhdysvaltojen |||
||| „vastapainoksi Euroopan Yhdysvaltoja” (s. 205)... |||

Euroopan
Yhdysval-
lat²² (ja
Vilhelm II)

....,Vuodesta 1897 alkaen Vilhelm II on esittänyt monta kertaa ajatuksen sellaisesta politiikasta, että yhdistyttäisiin valtamerentakaisen kilpailun vastustamiseksi — politiikasta, jonka perustana olisi Eurooppaa käsitävä tullisopimus, eräänlainen Yhdysvaltoja vastaan suuntautuva mannermainen sulkua”... (205) ....,Ranskassa on Euroopan tulliliiton muodostamista propagoinut Paul Leroy-Beaulieu” (206)...

||| „suotuisa
aikaan-
saannos” |||

....,Euroopan valtioiden välinen sopimus muodostunee erääksi suotuisimmaksi Amerikan imperialismiin aikaansaannokseksi” (206).

Amerikassa tapahtumat ovat aiheuttaneet „*imperialismin vastustajien*” ja imperialistien välisen taistelun (s. 268, II kirja, I luku: „Imperialistit ja imperialismiin vastustajat”)... Imperialismi on mukautunut vapauden kanssa etc., johtaa siirtomaiden orjuutukseen etc. (*kaikki demokraattien todisteperusteet: useita sitaatteja*). Muuan amerikkalainen imperialismiin vastustaja on lainannut *Lincolnin* sanoja:

„Kun valkoihoinen ihminen itse hallitsee itseään, on se itsehallintoa; kun hän itse hallitsee itseään ja sen ohella vielä muita, ei se ole enää itsehallintoa, vaan despotismia” * (272).

— *Phelps.* „Yhdysvaltojen aseellinen puuttuminen Kuuban asioihin” (New York 1898) ja muut ovat julistaneet Kuuban sodan „*rikolliseksi*” j.n.e.

III luku, s. 293, on otsikoitu: „Yhdysvaltojen nykyinen politiikka: imperialismiin ja Monroen opin²³ yhdistäminen”: yhdistettiin, selitettiin!!!

12)

Eteläamerikkalaiset kapinoivat (s. 311 ja seur.) Monroen opin sellaista tulkintaa vastaan, että muka Amerikka kuuluu pohjoisamerikkalaisille. He pelkäävät Yhdysvaltoja

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 278. *Toim.*

ja haluavat itsenäisyyttä. Yhdysvalloilla on „tähtäimes-
sään” Etelä-Amerikka ja se yrittää estää *Saksan vaikutus-
vallan voimistumista siellä...*

(Vrt. Novicowin kirjallisuusviitteisiin, ks. erikseen *.)

Liittäessään alueihinsa Filippiinit Yhdysvallat veti huu-
lesta filippiiniläisten johtajaa *Aguinaldoa* lupaamalla
maalle vapauden (s. 373): „liittäminen selitettiin 'shovi-
nistien petokseksi' ” **.

Atkinson. „Rikollinen hyökkäys, kuka sen suoritti?”

Boston 1899.

„*The North American Review*”. 1899, syyskuu. *Fili-
pino*. „Aguinaldon syytökset Yhdysvaltoja vastaan”.

NB

Etelä-Amerikassa pyritään yhä voimakkaammin
lähenevään Espanjaa, Madridin kongressissa
v. 1900 (Espanjan ja Amerikan) oli edustajia 15:stä
Etelä-Amerikan valtiosta (s. 326) (*). Kanssakäymi-
nen Espanjan kanssa, Espanjan vaikutus, „latina-
laisten” myötätunto etc. lisääntyy. (**).

NB

s. 379: „Kansallisten sotien aikakausi näyttää men-
neen nyt ohi”...

sic!

(sodat markkina-alueista j.n.e.)

(*) „*Revue des deux mondes*”. 1901 (15. XI).

(**) Tunnus: „Espanjan ja Amerikan liitto”.

NB

AMERIKAN IMPERIALISMIA KOSKEVIA PATOUILLET'N KIRJALLISUUSVIITTEITÄ

(Amerikan imperialismia etc. koskevia Patouillet'n viit- (13
teitä)

Carpenter. „Amerikan hyökkäys (alueellinen ekspansio)”.
New York 1902.

E. Driault. „19. vuosisadan lopun valtiollisia ja yhteiskun-
nallisia probleemeja”. Pariisi 1900.

W. E. Griffis. „Amerikka Idässä”. New York 1899.

D. St. Jordan. „Valtakunnallinen demokratia”. New York
1899.

* Ks. tätä osaa, s. 189. *Toim.*

** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 277—278. *Toim.*

- De Molinari*. „20. vuosisadan ongelmia”. Pariisi 1901.
- Roosevelt*. „Amerikkalaisia ihanteita”. New York 1901.—
„Uutteraa elämää”. Lontoo 1903.
- Paul Séé*. „Amerikkalaisvaara”. Pariisi 1903.
- Seillière*. „Imperialismin filosofia”. Pariisi 1903.
- Stead*. „Maailman amerikkalaistuminen”. Pariisi 1903.
- „Annales des sciences politiques”: 1902 (XVII nide).
E. Boutmy. „Yhdysvallat ja imperialismi” (s. 1 ja seur.).
- „Le Correspondant”. 1890 (25. I). *Cl. Jannet*. „Taloudelliset tosiasiat ja yhteiskunnallinen liike Amerikassa” (s. 348 ja seur.).
- „L’Economiste français”. 1899, 1. VII. *Leroy-Beaulieu*. „Amerikan ekspansio etc.”.
- „Le monde économique”. 1896 (4 ja 18. IV). *Machat*. „Yhdysvaltojen ja Euroopan kaupallinen kilpailu Amerikassa”.
- „La Grande Revue”. 1899 (1. X). *Weulersse*. „Amerikan ekspansio”.
- „Revue politique et littéraire” (Revue bleue). 1896 (9. V).
Moireau. „Yhdysvaltojen jingot ja jingoismi” (ss. 593—7). 1900 (21. IV). *Driault*. „Yhdysvaltojen imperialismi” (s. 502 ja seur.).
- „La Revue de Paris”. 1899 (15. III). *De Rousiers*. „Amerikan imperialismi”.
- „The North American Review”. 1898, syyskuu. *Conant*. „Imperialismin taloudellinen perusta”.
1897, n:o 2. *Chapman*. „Pseudoisänmaallisuuden vaara”.
1899, n:o 1. *Carnegie*. „Amerikkalaisuus versus imperialismi”.
1902, n:o 12. *Winstow*. „Anti-imperialismiusko”.
1903, n:o 1. *Bonsal*. „Suur-Saksa Etelä-Amerikassa”.
- „The Fortnightly Review”. 1901, elokuu. *Brooks*. „Amerikan imperialismi”.
- „Deutsche Rundschau”. 1902, marraskuu. *Schierbrand*. „Imperialismi-aate Amerikassa”.
- „Revue socialiste”. 1904, helmikuu. *Colajanni*. „Anglosaksien imperialismi”.
- „Le Mercure de France”, 1904, huhtikuu. *P. Louis*. „Essee imperialismista”.

- „Revue des deux mondes”. 1903 (15. VII). *Leroy-Beaulieu*.
 „Brittiläinen imperiumi ja imperialismi kriisi”.
 ? *Novicow*. „Euroopan federaatio”. 2. painos. Pariisi 1901.
E. Théry. „Englannin, Yhdysvaltojen ja Saksan talous-
 historiaa”. Pariisi 1902.
V. Bérard. „Englanti ja imperialismi”. Pariisi 1900.
Lair. „Saksan imperialismi”. Pariisi 1902.

MOOS. „RANSKAN LUOTTOLAITOKSET
 JA RANSKAN JA ENGLANNIN
 ULKOMAISET PÄÄOMANSIJOITUKSET”

„Jahrbücher für Nationalökonomie”. 3. sarja. XXXIX (39) (14
 nide. 1910.

Ferdinand *Moos*. „Ranskan luottolaitokset ja
 Ranskan ja Englannin ulkomaiset pääoman-
 sijoitukset” (ss. 237—256).

Englannista vain puoli sivua, yhteenvedot
 G. Paishin. Eräitä Ranskaa koskevia kirjallisuus-
 viitteitä ja numerotietoja:

vähän

Polemiikkia: *Lysis*. „Finanssioligarkia”. Pariisi 1907, ja
Testis. „Luottolaitokset”. Pariisi 1907.

Henri Michel. „Edustajakamarissa 30. XI. 1909 pidetty puhe”.
 „Taloudellinen maailma”, artikkelit vuosilta 1906 ja 1907
 (P. Beauregard).

Jules Domergue („Taloudellinen uudistus”).

M. Manchez („Le Temps”, 2. I. 1910) laskee olevan
 ulkomailla ranskalaisia pääomia 35 miljardia fran-
 gia (s. 240).

Neymarck („Koroillaeläjä”) laskee olevan ulkomailla
 ranskalaisia pääomia 25—30 miljardia frangia
 (s. 243).

Arvopaperimäärä Pariisin pörssissä = 130 miljardia fran-
 gia (s. 243).

siinä luvussa { 64 { ranskalaisia }
 { 66 { ulkomaisia } }

Portugali sai Brasilialta (-sta) vuosina 1696—1754
 2 400 miljoonaa frangia (s. 238).

Hollantilaisia pääomia oli Englannissa vuonna
 1747 1 600 milj. guldenia (ibidem).

Raha virtaa sinne, missä korko-% on suurempi.

Lysisin mukaan: Talletukset (4 pankin) — („Crédit Lyonnais” + „Comptoir National” + „Société Générale” + „Crédit Industriel et Commercial”) (s. 252):

1885—	912	miljoonaa	frangia	
1890—	1 302	”	”	
1900—	2 171	”	”	
1905—	2 897	”	”	(Lysisin mukaan)

50
hen-
keä

„Johtokunnan jäseneksi pääsemiseen riittää, jos omistaa 50—200—300 osaketta... Siis noin 50 hengellä, jotka omistavat yhteensä ehkä korkeintaan 8 miljoonaa frangia, on vuodesta toiseen käytettävissään yli $2\frac{1}{2}$ miljardin talletukset ja yli $1\frac{1}{2}$ miljardin frangin arvosta vuosittaisia uusia talletuksia eivätkä he tee siitä kenellekään tiliä” (252).

15) Mitä lainoihin tulee, lainaa ottava valtio ei saa koskaan $> 90\%$ (s. 253) — muun ottavat pankit. Kiinalaisvenäläinen laina v. 1895 400 miljoonaa frangia 4% korolla. „Kurssi merkittäessä 450. Ensimmäinen noteerattu kurssi 495. Korkein kurssi 520. Erotus kuukauden aikana 45 fr. eli 10%... Yksistään 'Banque de Paris et des Pays Bas' ansaitsi tällä 20 miljoonaa frangia” (253) j.n.e.

NB ((I. 1907 — sosialistit arvostelivat jyrkästi edustajakamarissa varojen sijoittamista *Venäjäin lainoihin*...

KOUZNIETSOW. „SIVISTYS- JA KIELITAISTELU KESKI-AASIASSA”

P. Kouznietsow. „Sivistys- ja kielitaistelu Keski-Aasiassa”. Pariisi 1912. (Väitöskirja — Pariisi.) (353 sivua)

Kirjassa käsitellään vain **Turkestan**ia, — sen historiaa, kolonisaatiota (m.m. Andizhanin kapinaliike 1898; tekijä varoittaa vastaisuudenkin varalta)... ((s. 295 ja seur.))

Kulttuurin, puuvillanviljelyn, rautateiden etc. etc. kehitys. Paljon kirjallisuusviitteitä... Näkökanta tuntuu viralliselta.

UUTTA KIRJALLISUUTTA „CONRADIN VUOSIKIRJOISTA”

Uutta kirjallisuutta:

- Léopold Lacour. „Nykyajan Ranska. Poliittisia ja sosiaalisia ongelmia”. Pariisi 1909.
- De Leener. „Teollisuudenharjoittajien *syndikaatti*. *Belgia*”. Pariisi 1909 (2 osaa).
- J. Sh. Nicholson. „Imperiumisuunnitelma. (Imperialismin talouselämä)”. Lontoo 1909 (310 siv.).
- Henri Andrillon. „Saksan ekspansio”. Angoulême 1909.
„Saksan kehittyminen maailmanvallaksi” („Annals of the American Academyn” liite, tammikuu 1910.) !! Nil.
Nollan arvoinen. Lähettilään puhetta!!!
- Marcel Dubois. „Ranska ja sen siirtomaat”. Pariisi 1910.
- Jean Cruppi. „Ranskan taloudellisen ekspansioon puolesta”. Pariisi 1910.
- Jean Raffard. „Pankkitoiminnan keskittyminen Englannissa”. Pariisi 1910.
- L. Gautier. „Valtio finanssimiehenä”. Pariisi 1910.
- Eduard Driault. „Nyky maailma. Valtio- ja talous-
tieteellinen tutkielma”. Pariisi 1909 (372 sivua). NB (16
- [Arvostelu „Jahrbücherissä”, 41. nide, s. 269 — puhutaan kehuvassa äänilajissa tästä „maailmanhistoriallisesta lukemistosta”, varsinkin „taloudellisten prosessien” merkityksestä „nykyiselle politiikalle”.]
- Fr. E. Junge. „Amerikan talouspolitiikka”. Berliini 1910.
- Godfernaux. „Ranskan siirtomaiden rautatiet”. Pariisi 1911 (439 sivua).
- Aug. Terrier ja Ch. Mourey. „Ranskan ekspansio”. Pariisi 1910.
- Charles Du-Hemme. „Finanssi-imperialismi. Ranskan yleinen kauppa- ja teollisuustoiminnan edistämisyhdistys. Kirjan alussa finanssiministerille osoitettu ? kirje”. Pariisi 1910 (95 sivua). ? (Pariisi, „Kauppa- ja finanssikatsaus”).
- J. Bourdeau. „Kahden orjuuden välillä” (...Sosialismi... (!!!!) *imperialismi*...). Pariisi 1910.
- Geoffrey Drage. „Valtakunnallinen kaupan järjestely”. ? Lontoo 1911 (374 sivua).
- R. G. Lévy. „Emissiopankit”. Pariisi 1911 (628 sivua).
- Marcel Gras. „Koneistumisesta ja sen seurauksista”... Pariisi 1911. (Väitöskirja.)

- || *Edmond Théry*. „Euroopan talous”. 2. painos. Pariisi 1911 (332 sivua).
- || *Sama*. „Ranskan kansallisvarallisuus”. Pariisi 1911.
- Lucien Hubert*. „Saksan aktiivisuus”. Pariisi 1911.
- Ed. Pfeiffer*. „Fabiolaisseura ja Englannin sosialistinen liike”. Pariisi 1911. (Väitöskirja.)
- Arthur Boucher* (eversti). „Ranska voittajana lähitulevaisuuden sodassa”. Pariisi 1911 (93 sivua).
- NB || „Jahrbücher”. 42. nide (1911). NB Goldschmidtin artikkeli *Uuden Seelannin* agrarilainsäädännöstä ja agrarijärjestelmästä.
- Schneider*. „Jahrbuch der deutschen Kolonien”. 4. vuosikerta. 1911.
- Mamroth*. „Teollisuuskonstitutionalismi”. Jena 1911 (lausunto 43. niteessä. 1912).
- Schachner*. „Sosiaalinen kysymys Australiassa ja Uudessa Seelannissa”. Jena 1911 (seikkaperäinen selostus 43. niteessä, 1912).
- Overzier*. „Englantilais-amerikkalainen laivaliikennetrusti”. Berliini 1912 (4 markkaa).
- Goldschmidt*. „Saksan kivihiihiteollisuuden keskittymisestä”. 1912 („Badenin korkeakoulujen kansantaloudellisia tutkielmia”).
- Ibidem: Briefs*. „Spriikartelli”. 1912.
- Hillringhaus*. „Saksan rautateollisuussyndikaatit ja niiden kehittyminen yhdeksi syndikaatiksi”. Leipzig 1912. (3 markkaa)
- Enrico Leone*. „Ekspansionismi ja siirtomaat”. Rooma 1911. (235 sivua) 2 liiraa.
- „Jahrbücher”, 44. nide (= 1912,2):
- P. Passama*. „Teollisuuden keskittymisen uudet muodot”. Pariisi 1910 (341 sivua). 8.50 frangia.
- Bosenick*. „Saksalaisen pankkitoiminnan uusi sekamuoto” (Erittelyä.) München 1912 (366 sivua).
- Argentarius*. „Pankinjohtajan kirjeitä”. Berliini (Pankkikustantamo), 1912 (1 markka) (??).
- P. Hausmeister*. „Suuryritys ja monopoli Saksan pankkitoiminnassa”. (Kansantajuinen kirjoitus.) Stuttgart 1912.
- Hennebicque Léon*. „Länsimainen imperialismi. Englannin imperialismin synty”. Bryssel 1913. (295 sivua, 6 frangia) [45. nide].
- Réné Pinon*. „Ranska ja Saksa. 1870—1913”. Pariisi 1913.

- Emil *Becqué*. „Pääomien kansainvälistyminen”. Montpel-
lier 1912 (432 sivua). 6 frangia.
- B. *Ischchanian*. „Ulkomaiset ainekset Venäjän kansan-
taloudessa”. Berliini 1913 (300 sivua). 7 markkaa.
Lausunto 47. niteessä: paljon pääoman tuonnista.
Tekijä laskee Venäjän olevan velkaa Länsi- |||
Euroopalle 6 miljardia ruplaa.
- Paul *Eckhardt*. „Maailmantaloustieteellinen katsaus”. Bie-
lefeld 1913 (140 sivua) (2.30 markkaa).
- François *Mauray*. „Ranskalaiset arvopaperit 10 viime vuo- (17
den aikana”. Pariisi 1912. (Tilastoa 10 vuoden ajalta
kapitalisteja varten. Lukematon määrä tietoja %-lukui-
neen y.m. varmuus-%:einen j.n.e.)

LOUIS BRUNEAU. „SAKSA RANSKASSA”

Louis *Bruneau*. „Saksa Ranskassa”. 2. painos. Pariisi 1914
(„La Grande Revue” artikkeleja).

lainauksia:

- L. *Nicot*. „Saksa Pariisissa” (1887).
G. *Montbard*. „Vihollinen” (1899). Loppusanat: „Saksa
on murskattava, jos Gallian tahdotaan elävän.”
M. *Schwob*. „Saksalaisvaara”. 1896.
” „Taistelun edellä”. 1904.
Em. *Jennissen*. „Saksalaisaave”. 1906.
André *Barre*. „Saksalaisuhka”. 1908.
Jean *d’Epée*. „Suur-Saksa”. 1910.
Henry *Gaston*. „Saksa ääripisteessä”. 19..? *

Saksalla ei ole kylliksi rautaa (se loppuu 40 vuoden
kuluttua (s. 3)) — tuonti kasvaa:

8 milj. tonnia	1908	
11 — —	1911	(s. 2)

mutta Ranskassa on löydetty esiintymiä Meurthe-et-Mo-
selle’issa — Ranskan Lothringenissa — — —
raudan tuotanto... 2.6 miljoonaa tonnia 1890
4.4 ” ” 1900
14.8 ” ” 1911

* Teos ilmestyi v. 1912. *Toim.*

Nancy . . . 0.2 miljardia tonnia malmia
 Briey . . . 2.0
 Longwy . . . 0.3
 Crusnes . . . 0.5

3.0 miljardia tonnia malmia (s. 5)

Normandiassa on tehty löydös: 100—700 miljoonaa tonnia malmia

Rautamalmin vienti Ranskasta Saksaan:

1.7 miljoonaa tonnia 1909
 2.8 " " 1912 (s. 21)

kivihiihtä viety Ranskaan Saksasta:

1909 — 3 miljoonaa tonnia
 1912 — 5.7 " "

Hollantilainen kauppias (Poorter) ostelee rautamalmin alueita Normandiassa (ostanut jo 3 496 ha) ja louhii malmia vieden sitä Saksaan (ss. 24—5). (Seuraa yksityiskohtia.)

18) Stinnes ja Krupp ostelevat rautamalminlouhoksia (30—31) — osaksi Poorterin välityksellä.

Esimerkkejä „osakkuudesta” ja johtokuntien kokoonpanosta (35)...

... (enimmäkseen ranskalaisia + saksalaisia)...

Thyssen, hänen paisumisensa etc.

Esimerkkejä, johtokuntien kokoonpano, rahoittaminen etc. etc.

Yhtiöiden ympäätäminen Ranskaan etc.

Puuttuu yhteenvetoja.

(Luettava tämä „La Grande Revuestä”.)

KIRJALLISUUSVIITTEITÄ „VUOSIKIRJOISTA”
 (CONRADIN)

Kirjallisuusviitteitä „Jahrbücheristä” (Conradin):

{ 45. nide {	{	Paul Pilant. „Saksalaisvaara”. Pariisi 1913.
		R. G. Usher. „Pangermanismi”. Lontoo (7/6). (1913?)
		„The Annals of the American Academy of Political and Social Science”. 42. osa (1912): „Kilpailu ja kombinointi teollisuudessa” (trustit (30 se- lostusta)).

- Hans *Henger*. „Ranskalaiset pääomansijoitukset”... 1913. Stuttgart („Münchenin kansantaloudellisia tutkimuksia”. 125. vihko). || ?
- Léon *Wenger*. „*Vuoriöljy*”. (Väitöskirja.) Pariisi 1913 (47. nide, 1914).
- G. *Michon*. „Englannin suuret laivayhtiöt”. 1913. (Väitöskirja.)
- Schiemann*. „Saksa ja suurpolitiikka 1913” (13. nide). 1914.
- O. W. *Knauth*. „Yhdysvaltojen politiikka teollisuusmonopoliin suhteen”. New York 1913 (233 sivua). || NB (?) („Columbian yliopiston teoksia”.)
- E. *Friedegg*. „Miljoonat ja miljonäärit”. Berliini 1914. ?? (383 sivua)
- P. *Baudin*. „Ranskan raha”. Pariisi 1914. 46. nide (1913, I). Artikkelit Marxin korkoteoriasta (Albrecht).
- E. *Rothschild*. „Kartellit” etc. 1913.
- Käyty läpi niteet 45—47.
- Nide 48 (1914, 2): Julius *Hirsch*. „Sivuyhtiöt” etc. Bonn 1913. („Kölnin tutkimuksia”. I vihko.)
Kehuva lausunto („Conrad’s Jahrbücher”, 48. nide).
- NB [Tässä niteessä — s. 649 — tilastoa 19. vuosisadan *karjataloudesta* (hyvin täydellinen) monien Euroopan maiden osalta.]
- Walter *Straus*. „Saksan alueidenväliset sähkövoimakeskukset ja niiden taloudellinen merkitys”. Berliini 1913 || NB (erikoisesti maataloudesta ja maataloutta varten).
-
- Conradin „*Jahrbücher für Nationalökonomie*”. 1915, I (34) (3. sarja, 49. nide): „Siirtolaisuuden vaihteluja Yhdysvalloissa”. (Tilastolliset yhteenvedot vuosilta 1870—1910.) NB

LYSIS. „FINANSSIOLIGARKIAA VASTAAN RANSKASSA” *

- Lysis*. „Finanssioligarkiaa vastaan Ranskassa”. 5. painos. Pariisi 1908 (260 sivua). Lukujen päiväykset: (19)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 225—226; 24. osa, s. 399; 23. osa, s. 197. Toim.

1. XI. 1906; 15. XII. 1906; 1. II. 1907; 1. V. 1907;
15. XI. 1907.

Jean Finot sanoo esipuheessa, että englantilaiset lehdet ovat vahvistaneet Lysin kertoman tapauksen (ensiksi „*La Revueessä*”): eräs henkilö ansaitsi vuoden 1906 Venäjän lainalla *12 miljoonaa* frangia (s. VII) ja lisäksi „satoja miljoonia” (ibidem) *välityspalkkiona!*

Päivämää- |||| Tästä asiasta pidettiin edustajakamarin
rä?? |||| istunto (2 päivää) (milloin?).

koko emissioliike 4 pankin „ehdottomana” (s. 11) (eikä suhteellisena) „yksinoikeutena”

„suur- pankkien trusti” (s. 12)	{	„Crédit Lyonnais”
		„Société Générale”
		„Comptoir d’Escompte” + „Banque de Paris et des Pays Bas”
		„Credit Industriel et Commercial”

lainanottajamaa saa 90% summasta (10% pankeille,
„levittäjien” syndikaateille, „vakuuksia” j.n.e.)—s. 26.

Kiinalais-

venäläinen laina	400 milj. fr.	Liikevoitto	noin	8%
Venäjän laina				
(v. 1904)	800	„	„	10%
Marokon laina				
(1904)	62.5	„	„	18 ³ / ₄ %.

„Ranskalaiset ovat Euroopan koronkiskureita” (29)...

„Finanssilehdistö saa miltei aina avustuksia” (35).

„Egyptin sokeritehdas”-juttu: yleisö menetti 90—100 miljoonaa frangia (39). „Société Générale” emitoi 64 000 kappaletta tämän yhtiön obligaatioita; sen osakkeita; emissio-kurssi oli jopa 150% (!!)... Mainittu yhtiö maksoi „*fiktionaalisia osinkoja*” (39)...

!!! |||| „Eräs ‘Société Généralen’ johtaja oli ‘Sokeritehtaiden’ johtokunnan jäsenenä” (39).

50 henkilöllä, jotka omistavat 8 miljoonaa frangia, on käytettävissään 4 pankin *2 miljardin* varat (40)...

Mitä on tehtävä? „Palautettava kilpailu” (42)...

20) „Ranskan tasavalta on finanssimonarkia” (48)...

Vuoden 1906 Venäjän laina: hra X „pankkien välittäjänä”, sai *12 miljoonaa* (49).

Tileistä ja taseista on mahdoton saada mitään selvää...

„1³/₄ miljardista on sanottu 3 riviä” (57)...

Mistä pankit saavat tulonsa? *emitoinnista*. Tämä salataan.

„Esimerkki: ilman prospekteja, ilman sanomalehti-ilmoituksia, *kaikessa hiljaisuudessa*, salamyhkää ja peitetysti toimineiden 'kasööriensä' ja 'levittäjiensä' avulla 'Crédit Lyonnais' sijoitti 874 miljoonan frangin arvosta (nimellisarvo) venäläisen Aateliston maapankin obligaatioita. Emissiokurssi keskimäärin 96.⁸⁰. Nykyinen kurssi: 66. *Yleisö menetti 269 miljoonaa!*” (ss. 75—76)...

„hirvittävä ranskalaisten pääomien vienti” (s. 93 ja seur.)

Ranska on „maailman koronkiskuri” (119).

Venäläisten lainaobligatioiden kurssin aleneminen (emissiokurssiin verrattuna) on sellaista, että yleisö on menettänyt *14 miljardista* frangista 3—4 miljardia: niin paljon maksaa yleisö pankeille!!!

ja lukemattomia valituksia sen johdosta, että pankit *eivät tue Ranskan teollisuutta*... Saksa kehittyy, me poljemme paikoillamme (187 ja kaikkialla)... „epäkansallista politiikkaa” j.n.e.

V luvun otsikkona on:

„Finanssioligarkian täydellinen herruus; se pitää vallassaan sekä lehdistöä että hallitusta”...

keinot, joilla pankit painostavat valtiota: koron pienentäminen... (!!)

salaiset palkkiot:

ministerille miljoona
lähettiläälle 1/4 miljoonaa (s. 212) } !
lehdistö on lahjottu...

(käyty läpi vain: lehtikirjoitukset, alakertakirjoitus, ei muuta)

Tekijän johtopäätökset: pankkitoiminnan sääntely
talletuspankkien erottaminen
emissiopankeista (d'affaires)
valvonta...

((arkipäiväinen pikkuporvaripahanen))

MACROSTYN, BAUMGÄRTENIN JA MESZLÉNYN SEKA
BERGLUNDIN TEOKSIA KOSKEVIA HUOMAUTUKSIA

Henry W. *Macrosty*. „Trustit Britannian teollisuudessa”. Berliini 1910.

Lukematon määrä tosiasioita ja tosiasioiden poikasia. Tarpeellinen teos eri tietojen etc. kannalta.

Baumgarten ja Meszlény. „Kartellit ja trustit”. Berliini 1906 (sekä talous- että *lakitieteellinen* katsaus. Nähdäkseni nil novi).

Abraham *Berglund.* „Yhdysvaltojen Terästrusti”. 1907. (Väitöskirja.)
(Yleiskuvaus ja kirjallisuusviitteitä. Oppilastekele; tarpeellinen eri tietojen kannalta.)

HUBERT. „SAKSAN AKTIIVISUUS”

22) *Lucien Hubert.* „*Saksan aktiivisuus*”. Pariisi 1911
(Ranskan ja Saksan (taloudellisen) kehityksen vertailua).
Rautateiden puhdas tulo (kilometriltä)

	<u>1883</u>	<u>1906</u>
Ranska	19 165 frangia	19 560
Saksa	15 476	21 684
Englanti	26 755	26 542

Kauppalaivasto (tuhansissa tonneissa):

	<u>1890/1</u>	<u>1906/7</u>	<u>+ %</u>
Englanti	5 107	9 782	+ 91
Saksa	656	2 110	+ 222
Yhdysvallat	376	1 194	+ 217
Ranska	485	721	+ 49
Norja	176	717	+ 308
Japani	76	611	+ 704
Italta	186	493	+ 165

Etupäässä numeroita ja numeroita, enimmältään erillisinä *kummankin* maan osalta, puuttuu tarkkaa suhteellista vertailua kuten edelläkin.

(Tieteellinen arvo = 0)

BÉRARD. „ENGLANTI JA IMPERIALISMI”

Victor Bérard. „Englanti ja imperialismi”. Pariisi 1900. (23
(381 sivua)

Tarkastelun perusteella voi sanoa, että kirja on eräänlainen lehtikirjoituskokoelma: sujuvia, varsin sujuvia, mutta äärimmäisen pintapuolisia lehtikirjoituksia. Jutustelua, jaarittelua, ei muuta. Ensimmäinen luku — „Joseph Chamberlain”. Sitaatteja hänen puheistaan, hänen karrierinsa, maineensa etc. etc. Toinen luku (tai jakso: niistä puuttuu nimitys „luku”, samoin kuin numerointikin) — „Imperialismi” on myös „lehtijuttu”: „Markkinoita, markkinoita”, **lukematon määrä** esimerkkejä ja numerotietoja (Englannin kaupan vähenemisestä etc.) „sinisistä kirjoista”, mutta kaikki tuo on katkonaista, pakinatyylistä ja teos tuntuu Hobsoniin ja Schulze-Gaevernitziin verrattuna tavallaan kymnasistin vihkolta... Samaan tyyliin puhutaan Saksan kilpailusta j.n.e. y.m.s. Nil. Nil.

Pari esimerkkiä ehkä voi kelvata:

Imperialismia vastaan tähdätyistä argumenteista:

„Nämä samat tilastotiedot todistavat edelleen, että hänen majesteettinsa sotaväen suorittamasta jonkin alueen valtauksesta on useinkin etua vain ulkomaalaisille ja hyvin vähän etua Britannian alamaaisille: Egyptissä vuoden 1881 jälkeen lisääntyi itse asiassa vain saksalaisten ja belgialaisten kauppatoiminta: englantilaisia tuotteita vietiin Egyptiin 1870 — 8 726 tuh. punnan avosta; 1880 — 3 060; 1892 — 3 192; 1897 — 4 435. kun sitä vastoin Saksan vientikauppa lisääntyi 21 000 punnasta (Egyptin punta = 25 frangia 60) vuonna 1886 281 000 puntaan vuonna 1896 ja Belgian vientikauppa laajeni 86 000:sta 458 000 puntaan” (s. 249).

„Sen jälkeen kun Ranskassa keksittiin juurikassokeri, (24 Ranskasta tuli maailman sokerintuotannon johtavin maa: se oli vielä v. 1870 monopoliasemassa. Mutta sitten Saksa ryhtyi toimeen. Se tutki ja vertaili ranskalaisia viljelmiä ja tuli siihen johtopäätökseen, että sillä on kuten pohjois-Ranskallakin maaperänsä ja ilmastonsa puolesta sopivia maita hiilikaivosten läheisyydessä. Saksassa maan hedelmällisyys on kuitenkin pienempi ja ilmasto huomattavasti

karumpi. Kamppailu ranskalaisia vastaan oli muodostuva siis varsin epäsuhtaiseksi. Mutta vuodesta 1882 lähtien ranskalaiset sokeritehtailijat alkoivat ulista, että saksalainen sokeri tunkeutuu jopa Ranskankin markkinoille..., saksalaiset saivat sokeria juurikkaista 12% painosta; ranskalaiset viljelijät ilmoittivat, etteivät he kykene saamaan enemmän kuin 7%” — saksalaiset olivat ryhtyneet käyttämään uusia viljelysmenetelmiä, lannoitteita, suorittaneet valintaa etc. etc.

„Ei kulunut täyttä kahtatoista saksalaisen kilpailun vuotta, kun Ranska, joka oli keksinyt sokerijuurikkaan, lakkasi saamasta tuloa keksinnöstään. Sen vuonna 1884 antama sokerilaki oli Saksan tieteellisen kokemuksen sanelema, ja Saksa on siitä pitäen ollut valtiaana paitsi sokerinvalmistuksen, myös alkoholinvalmistuksen alalla” (ss. 311—312).

Kirjan lopussa on päiväys: marraskuu 1898 — huhtikuu 1900.

LAIR. „SAKSAN IMPERIALISMI”

- 25) Maurice Lair. „Saksan imperialismi”. Pariisi 1902. (341 sivua.)

Alussa luonnehditaan lyhyesti, yleisesti tunnetulla tavalla Englannin imperialismia, sitten Amerikan, Venäjän, Japanin, Saksan imperialismia („Imperialismi ja imperialistit”. Johdanto).

I luku. „Saksan imperialismin synty”. (1870.— Kehitys ja kasvu. Yleisesti tunnettuja tietoja ja numeroita. Samaa „lehti”-tyyliin kuin V. Bérardkin.)

Nolla

II luku. „Saksan imperialismin sielu”... ja „herra tohtori” — Mommsen ja Treitschke... salonkilörpöttelyä! — ja si taatti Marxilta (Bourdeaun mukaan)... Kurja teelmä.

III luku. „Imperialistinen politiikka”.

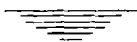
...„XX vuosisata on suurpankkien paronien
ha ha!! ||| valtakauden alkua” (165) — ja sitaatti Touse-
senelilta: „Juutalaiset ovat aikakauden val-
tiaita” (!!).

IV luku. „Eilen”. Lukemattomia numerotietoja Sak-
san taloudellisesta kasvusta. Bagdadin rauta-
tie etc.

V luku. „Tänään”.— Jaarittelua vuoden 1900 pulasta...

VI luku. „Huomenna”.

...Vuoden 1900 syyskuun Pariisin kansain-
välisen sosialistikongressin päätöslauselma
„imperialismia” (s. 324) ja sotia „vastaan”...
Vähän kaikkea!..

Lainauksia:

„Forum”, kesäkuu 1899: „Taistelu markkinaherruudesta”.

„The North American Review”, syyskuu 1898: „Imperialis-
min taloudellinen perusta”.

Paul Arndt. „Saksan kauppasuhteet Englantiin ja Eng-
lannin siirtomaihin”. 1899.

Julius Wolf. „Saksan imperiumi ja maailmanmarkkinat”.

BRIEFS. „SPRIIKARTELLI”

Götz Briefs. „Spriikartelli”. Karlsruhe 1912. („Badenin (26)
korkeakoulujen tutkielmia”. Uusi sarja, 7. vihko.)
Tarkastelun perusteella tuntuu ikävältä erikoistek-
selta.

ss. 240—241: „Spriitehdasyhtymä muodostui
siis todellisuudessa monopoliyritykseksi” (jäljellä
3 „sivullista”: aivan heikkoa), „jonka painopiste
on maataloudellisissa, miltei täydellisesti syn-
dikaatiksi yhtyneissä perunaspriihteissa; sii-
hen päätyi kartellin mahdin ulkonainen kehitys.”

Mono-
poli

GOLDSCHMIDT. „SAKSAN KIVIHIILITEOLLISUUDEN
KESKITTÄMISESTÄ”

Curt Goldschmidt. „Saksan kivihiiliteollisuuden keskittymisestä”. Karlsruhe 1912 (122 sivua)... (Ibidem*. Uusi sarja. 5. vihko.)

[arvokasta vähän, puuttuu tarkkaa tietojen yhdistelmää]

		Hiiltä miljoonaa tonnia	Terästä miljoonaa tonnia
1	1 Krupp	2,4	0,08
2	Hanielin perhe	8,7	0,59
3	{ Stinnesin "	2,5	
	{	5,5	0,79
4	{ Thyssen	1,5	
	{	3,6	0,07
6	Gelsenkirchen	8,2	0,27
7	Harpen	6,7	0,51
8	Hibernia	5,1	—
9	Phönix	5,4	1,13
		<u>49,6</u>	<u>5,24</u>
5	{ Karl Funke	3,1	
	{	2,8	
		<u>Σ (minun)</u> 55,5	<u>5,24</u>

|| „9 konsernilla on hallussaan 66,9 % alueen” (((Rei-
nin ja Westfalenin))) „kivihiilituotannosta ja 48%
|| Yhtyneiden terästehtaiden tuotannosta” (s. 69). ||

Stinnesin konserni (ss. 69—70) käsittää seuraavat laitokset:

(1)	kivihiilikaivoksia	19
(2)	rautasulattoja	7
(3)	rautakaivoksia	lukematon määrä
	{ Saksassa, Luxemburgissa, Ranskassa }	
(4)	(hiili) kauppalaitoksia	6
(5)	laivaliikenneyrityksiä	
	Saksassa	12
	Englannissa	5
	Italiassa	3
	Ranskassa	2
	Belgiassa	1
	Sveitsissä	1
	Venäjällä	2

j.n.e.

* „Badenin korkeakoulujen tutkielma”. *Toim.*

RUSSIEN „OSEANIAN JAKO”

Henri *Russier*. „Oseanian jako”. Pariisi 1905. (Väitös-(27
kirja.)

Varsin tyhjentävä *tiiivistelmä* runsaasta aineistosta. Sääli vain, että puuttuu tarkkoja tilastollisia yhteenvedoja (à la Supan). Hyvin kompiloitu. Paljon kirjallisuusviitteitä, karttoja, valokuvia.

Tekijä jaottelee „poliittisen jaon” historian eri vaiheisiin.

- 1) löytö (16.—18. vuosisadalla)
- 2) *lähetystoiminnan* kausi (1797—1840)
- 3) „ensimmäiset selkkaukset” (1840—1870)
- 4) „Kansainvälinen kilvoittelu”, 1870—1904. ||| NB

{

Tekijä lainaa m.m. yhteenvetotaulukon (jakoja koskevan) *Sieversiltä ja Kükenthalilta*.
„Australia, Oseania ja napamaat”. Leipzig 1902, ss. 67—8. *Pitää vilkaista*.

Sitten seuraa yksityiskohtaisia eri siirtomaiden *taloutta*, kauppaa ja maantiedettä koskevia tietoja.

Siirtomaapolitiikan taloudellisten syiden lisäksi tekijä esittää (NB) sosiaalisia:

„Näiden” (edellä mainittujen, yleisesti tunnettujen) „taloudellisten syiden lisäksi on otettava sosiaaliset syyt.— Elämän kasvavan monimutkaisuuden ja vaikeuden johdosta, joka painaa paitsi työläisjoukkoja myös keskiluokkia, kasaantuu kaikissa vanhan sivistyksen maissa 'yhteiskunnallista rauhaa uhkaava kärsimättömyys, ärtyneisyys, suuttumus; tietyiltä luokkalaiteilta suistetuille energialle täytyy löytää käyttömahdollisuuksia, antaa sille tointa maan ulkopuolella, ettei sisällä tapahtuisi räjähdys’” * (Wahl. „Ranska siirtomaissa”. Pariisi, s. 92) — (ss. 165—6). helmi!!

Viittauksia englantilaiseen „*imperialismiin*” (s. 171); vuoden 1898 Espanjan ja Amerikan sodan jälkeiseen *amerikkalaiseen* NB
(s. 175); *saksalaiseen* (s. 180).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 253. *Toim.*

NB ||||| lainaa m.m. *Driault'ta*. „19. vuosisadan lopun valtiollisia ja yhteiskunnallisia probleemeja” etc. (Pariisi 1900), XIV luku, „Suurvallat ja maailman jako”.

VOGELSTEIN. „NYKYAIKAISEN SUURTEOLLISUUDEN
KAPITALISTISET ORGANISAATIOMUODOT”

28) Theodor Vogelstein. „Nykyaikaisen suurteollisuuden kapitalistiset organisaatiomuodot”. I osa: „Englannin ja Amerikan rauta- ja tekstiiliteollisuuden organisaatiomuodot”. Leipzig 1910.

ss. 54—6

Englantilaiset toiminimet: „Vickers, Son & Maxim Limited”, Browns, Cammels omistavat tätä nykyä malmi (rauta)-, kivihiilikaivoksia, rautasulattoja ja teräsvalimoja, telakoita,— erällä on ruutitehtaita j.n.e. j.n.e.

Maailman ||| *Kiskokartelli:*
jako: ||| „Vuoden 1884 mitä vaikeimpana lamakau-
1884 ||| tena englantilaiset, belgialaiset ja saksalai-
||| set kiskotehtaat sopivat vientimarkkinoiden
||| jaosta tunnustaan samalla kotimaat kiistat-
||| tomiksi menekkialueiksi. Alussa Englanti
||| sai viennistä 66%, Belgia 7% ja Saksa 27%,
||| myöhemmin lukuja hieman muutettiin man-
||| nermaan hyväksi. Intia jätettiin kokonaisuus-
||| dessaan Englannille... Englantilaiset toimi-
||| nimet suorittivat keskenään jaon ja määrä-
||| sivät hinnat sellaisiksi, että epäedullisissa-
||| kin oloissa toimivat tehtaat saattoivat tulla
||| toimeen... Syndikaatin laskuun ryhdyttiin
||| kamppailuun ainoaa kartellin ulkopuolelle
||| jäänyttä englantilaista toiminimeä vastaan
||| ja käytettiin siihen koko myyntimäärästä
||| kaksi shillingiä punnalta. Mutta kartelli
||| hajosi, kun 2 englantilaista toiminimeä erosi
1886 ||| siitä” *... (lainaus vuoden 1886 painoksen
||| mukaan)... „Kului 20 vuotta ennen kuin

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 243. *Toim.*

syntyi uusi kansainvälinen yhtymä. Vaikka kuinka yritettiin, ei päästy sopimukseen rajoista ja osien jaosta näinä vuosikymmeninä, jotka olivat mannermaisen ja amerikkalaisen teollisuuden mitä voimakkaimman kehityksen kautta...

Vuonna 1904 päästiin vihdoin jälleen sopimukseen Saksan, Belgian ja Ranskan kanssa sillä pohjalla, että kolmen ensimmäisen maan” (sic?? Englanti, Belgia, Saksa??) „osalle tulee 53.50%, 28.83% ja 17.67%. Ranskan osalle tulee 4.8 ensimmäisenä, 5.8 ja 6.4 yksikköä toisena ja kolmantena vuonna kokonaismäärästä, joka suurenee saman verran prosentuaalisesti, siis 104.8, 105.8 ja 106.4 yksikköön.

1904

Vuonna 1905 päästiin sopimukseen myös Yhdysvaltojen kanssa, ja seuraavana vuonna... otettiin liittoon Itävalta ja Espanjassa olevat Altos Hornosin tehtaات. Tällä hetkellä on maapallon jako päättynyt, ja suurkuluttajat, ensi kädessä valtionrautatiet, voivat elää — kun kerran maailma on jo jaettu ja niiden etuja ei ole otettu huomioon — kuin runoilija Jupiterin taivaassa” * (ss. 99—100).

„maapallon
jako”

hyvä
esimerkki!!

„United States Steel Corporationin” osalta jää yhä avoimeksi kysymys, onko oikeassa Ch. Schwab sanoessaan, että Yläjärven rautakaivokset (jotka „Steel Corporation” on enimmältä osaltaan ostanut) jäävät kohta *ainoiksi* vai onko oikeassa Carnegie, joka arvelee, että Amerikasta löydetään vielä paljon malmiesiintymiä.

„Steel Corporationin” osuus *Amerikan* tuotannossa (s. 275):

	1901	1908
Malmin tuotanto yhteensä.....	43.9%	46.3%
Raakaraudan (Rohelsen) ” ”	42.9	43.5
Teräksen ” ”	66.3	56.1
Valssituotteet	50.1	47.1**

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 243. *Toim.*

** Sama, s. 197. *Toim.*

„IMPERIALISMI KAPITALISMIN KORKEIMPANA VAIHEENA”
KIRJAN JÄSENYS

30) „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena”.
(Yleistajuinen esitys)

Sensuuria varten: osapuilleen: „Nykyajan (uusimman) kapitalismin (uusimman vaiheen) peruserikoisuudet”.

1. Aikamme kapitalismin *erikoinen* vaihe.
Teema: sen tutkiminen, erittely, johtopäätökset.
2. *Suurtuotannon kasvu. Tuotannon keskittyminen.*

{ Vuosien 1882—1895—1907 laskennat Saksassa
 { ” 1900—1910 ” Yhdysvalloissa
 Idem Venäjältä („Kapitalismin kehitys”?).
Heymannin tilasto... β 108 [174—175]*.

Haaraliikkeet (pankkien) ja niiden kasvu: α 15 [13].

Saksan osakeyhtiöiden pääomat: α 22 [18].

„Kombinointi”: Hilferding ϑ 4 ja 5 [312—315] (ss. 285, 358).

Saksan kivihiihteollisuuden keskittyminen: γ 26 [202]. *Varsinkin* α 7—8 [7—9].

Uusi keskittymisen aikakausi: β 11 [59—60].

Tekniikan ja finanssien keskittyminen. NB β 102—3 [167—170].

3. *Kartellit ja trustit.*

(2) ** Yleiset numerotiedot: Liefmann: α 40 [30]. Riesser ϑ 8 [338—341]. Tafel β 37 [88].

(1) Kehitysjaksot: Liefmann. Vogelstein: α 33—34—35 [45—46—47].

(4) Tekniikka: Tafel: β 38 [88—89].

(5) „Järjestymispakko”: Kestnerin. α 23 [18—19] ja seur., 27 [21], varsinkin 28 [21—22].

Peruspääoman liikkumattomuus (poisvirtaamisen vaikeus). Hilferding ϑ 4 [312—313] (s. 274).

* Hakasuluissa on osoitettu tämän osan sivunumerot. *Toim.*

** Kaarisuluissa olevat numerot V. I. Lenin on kirjoittanut myöhemmin lyijykynällä. *Toim.*

|| Kauppiat = agentit: Hilferding. θ 5 [313—315] ||

|| (s. 322). ||

Esimerkki: Sementti: β 99 [162—163].

(3) „United States Steel Corporationin” osuus:
 γ 28—29 [204—205]. β 104 [171—172]. α 40 [30].
 ι 8 [357].

3 bis. *Pulat? Maanviljelyn ja teollisuuden kehityksen epäsuhde.*

(6) Pulat ja *monopolit*: β 78 [134—135] (Jeidels). β 90 [147—148] (varsinkin in fine). Hasardi, riski, vararikot: ι 11. 12—13 [359—360].

4. *Monopoli.*

(2 bis) Tuotannon monopolisoituneisuus -%: Vogelstein. Kestner: α 23—4 [18—19].

5. *Kansainväliset kartellit. Niiden keskeinen „maailman jako”.*

Vrt. Hilferding θ 5 [313—315] (s. 491).

6*. Yleinen lukumäärä: Liefmann.

5. 5. Ruutitrusti: α 39 [29].

2. 4. Öljy: β 13 [63—64]. β 64 [114—115]. β 87 [144—145]. β 92+93 [149—150+151—153].

3. 3. Laivaliikenne: θ Riesser 10 [342—343].

4. 2. Kiskokartelli: θ Riesser 11 [343—344]. Vogelstein: γ 28 [204].—Berglund, sivu 169.

1. NB: Sähkötrusti. „Die Neue Zeit”, 1912: θ 7—8 [316—319] (vrt. θ Riesser 1 [321—323]). + β 64 [114—115]. β 89 [146—147].

Metallikauppa: α 11—12 [10—12]. „Zinkhüttenverband”: θ Riesser 13 [344].

7. Yhteenvedot ja merkitys.

6. *Pankit.*

0. Niiden yleinen merkitys. Vrt. Hilferding: θ 3 [311—312] (s. 105) ja θ [312—313] (s. 108, s. 116).

6. „Yhteiskunnallisen tuotannon ja jaon *muoto*” (Marx). Hilferding θ 4 [312—313] (s. 262). NB: β 41 [92—93] in fine.

Englannin pankkien kasvu: β 95 [155—157]

* Kaksi numerosarjaa V. I. Lenin on kirjoittanut myöhemmin lyijykynällä.
Toim.

1. Niiden keskittyminen: $\emptyset$ Riesser 1. 5 [321—323. 328—329]. γ 5 [181—182] Ranska; β 99—100 [162—166]; β 7 [55—56] (300 miljoonaa: 300 henkeä); β 13 [63—64]. (β 78—9 [134—136] — Jeidels). α 45 ja 48 + 1 [33—34 ja 38—40 + 40].

4. Kirjeet: $\emptyset$ Riesser 2 bis [327].

5. Tilit: γ 5 [181].

2. Haaraliikkeet: $\emptyset$ Riesser 13 [331]. (β 50 [100—101] — Venäjä). β 66 [116—118] (Ranska). β 67 [119—121] (Englanti). *Venäjän pankit (1905 ja myöhemmin)*: β 42 ja 43 [93 ja 94].

Pankit ja pörssi: Hilferding. $\emptyset$ Riesser 3 [324—325] + β 10 [58—59]. (NB: α 42 [27—28]) ((α 42 [27—28])). α 46 [34—36]. 3. Pankit ja niiden henkilökunta: $\emptyset$ Riesser 3 [324—325]. β 66 [116—118]. β 100 [164—166]. α 43 [31—32].

5 bis. Pankit ja postilaitos: β 3 [51—52].

„ säästökassat: β 15 [66—67].

7. Pankit.

31)

7. Sulautuminen teollisuuteen. Hilferding: Marx, II, 79 ($\emptyset$ 3 [311—312]). β 80—81 [136—139] (Jeidels).

8. Hallintoneuvostojen jäsenet etc. Hilferding: $\emptyset$ 4 [312—313] (ss. 159. 162). — $\emptyset$ Riesser 7 [335—337]. — β 79 [135—136] (Jeidels). β 81 [137—139] (α 41 [27] esimerkki — pankin kirjelmä teollisuusyhtiölle).

9. „Universaalinen luonne” (Jeidels): β 81/2. 83. 84—7 [137—140. 140—141. 141—145]. β 88 [145—146]. (Teknillinen merkitys.) β 90 [147—148]. — β 99 [162—164]. NB.

Pankkien monopolisoitumispyrkimys. Hilferding: $\emptyset$ 4 [312—313] (s. 278). α 48 [38—40].

8. „Finanssipääoma”.

1. „Osakkuus”. β 96—7 [157—160] (β 53 [102—103]). β 46 ja 47 [96—97] (Saksa. „*Deutsche Bank*”). β 56 [105—106]. β 94 [153—155]. ι 11 [359].

|| NB esimerkki osakkeiden jakautumisesta: β 65 ||
|| [115—116] ||

ad § III. „Osakkuus” Venäjän pankeissa: β 49 (ja 48) [98—100 (ja 97—98)].

2. „Yhteenpunoituminen”.

1. Uraepridular, kas becaud spidra kaim palyuca.
"Car 1: Komu...
2: lauce la pu'ca..."

- 1. 1 Bledene
- 2. 2-5 Mos. anty
- 3. 18. (Kopu...)
- 4. 16-17. 50. ud.
- 5. 19-22. (Kopu...)
- 6. 23-24. (Kopu...)
- 7. 25. 22.

1. Uraepridular spidra kaim palyuca.

2. Pu'p' kgy. ngyba. Komu'p' ngyba.

1. 10-10 61. 100
id. 1. (Kopu...)

"Komu'p' ngyba...
"Komu'p' ngyba...
"Komu'p' ngyba..."

Cinamixe Temuana... B108.

Diocursalagurus p... A15.

K... A22.

3. Kopu'p' u ngyba.

Tafel... 40. R. 9. 9. 8.

Uraepridular... 33-34-35.

(4) Memura: Tafel. B38.

(5) Org...: K... A23. 27. 28.

4. Mononidia.

Uraepridular... K... A23-4.

Uraepridular... 11-12.

Uraepridular... B13. B64. B87. B92+93.

Uraepridular... B64. B89.

5. Sauca.

Uraepridular... 93-94.

Uraepridular... B39.

Uraepridular... B13. (B78-94...)

Uraepridular... B13.

Uraepridular... B66. B67.

Sauca... B49.

Sauca... B10.

Sauca... B66. B100.

Sauca... B3. B15.

„ġ” („gamma”) vihkon
30. ja 31. sivu

3. „Tytäryhtiöt”. β 9 [57—58]. β 105—6 [172—174]
 ι 7. 9 [356—357. 358].
 Huijaus.
 Toimiluvat.
 Lahjonta.
7. „Verkehrstrust” ja kaupungin maat: β 12 [60—63] + β 94 [153—155].
 (Maakeinottelu): β 15—16 [66—68].
8. Pankinjohtajat ja virkamiehet (hallitus): Venäjä
 β 50—51 ja 53. 55 [100—101 ja 102—103. 104].
 β 95—96 [155—159]. β 99 [162—164].
4. **Perustamistoiminta**: „Perustajan *palkkio*”:
 Hilferding: ϕ 5 [313—315] (s. 336). Lysis: γ 19. 20
 [195—196. 196—197]. + β 65 [115—116]. Esimerkki
 Saksasta: β 8 [56—57].
 Ulkomaiset lainat: Lysis γ 19—20 [195—197].
 α 2 [40—41]. (saksalaiset) β 14 [65—66].
9. Emissiotilastoa (1910—12): ϕ 9 [319—320]. ι 23
 [366—367]. (*Idem* v. 1871 alkaen): β 17 ja 68
 [68—70 ja 121—123]. β 68 [121—123] (Neymarck
 ja Zollinger). α 47 [36—38] (ad § 18).
6. Emissiovoitto: α 38 [26—27]. ι 3. 5 [353—354.
 355—356]. β 14 [65—66].
5. NB: „Tervehdyttäminen”. Hilferding: ϕ [313]
 (s. 172). Stillich: α 38 ja 41 [26—27]. Liefmann: ι 3
 [353—354]. Ranskan finanssitoiminnan historiaa:
 λ 2—3 [418—419].
9. *Pääoman vienti* (IV §).
- Johdanto? Pääoman lisääntyminen ja sen ristiriitaisuudet.
- Lisääntyminen { Hobson — κ 9 [389—391]
 Lescure: γ 5 [181—182]. β 67
 [119—121]
 (Mehrens). β 69 [123—125] (Neymarck).
- Mitta-
- suhteet: Neymarck (β 68 ja 69 [121—123 ja 123—125]) + ϕ *Riesser* 14 [349—350].
 Harms: ζ 3—5 [268—273]. ζ 30 [300—301].
 Arndt: ε 1 [251].

Diouritch: β 63 [112—114].

Kaufmann: β 66 [116—118].

Schulze-Gaevernitz: α 2 [40—41].

Merkitys.

Yhteys tavaroiden vientiin. Pääoman vienti ja sijoi-
tus: β 30 [83—85]. (*Hilferding* θ.) β 100—101
[164—167] (lainat ja vienti). NB. Ks. 20 *. (Tilauk-
set etc.): β 14—15 [65—67].

Hankinnat: β 27 [80—81]. β 28 [81—82]. β 29 [82—
83].

Siirtomaiden pankit: β 65 [115—116]. α 30 [22—24].
(+ θ Riesser 7 [335—337]).

Ulkomaiset lainat (? § III ?) (α 2 [40—41])

NB. Ulkomainen pääoma Kiinassa, Japanissa ja
muualla. β 17 [68—70]. Saksalainen pääoma Venä-
jällä: γ 42 [225—226] (vrt. β 58 [107—108]). α 31
[43—44]. η 13 [308]. Ulkomainen pääoma Argenti-
nassa ja muualla β 29 [82—83] ja β 30 [83—85]
Kanada: β 94 [153—155].

„*Dumping*”: minne? missä? VII §:ään? ks. 16 **

10. Siirtomaat.

Niiden yleinen merkitys: maanviljelys: β 18 [70—
71].

Siirtomaiset lainat ι 21 [365].

Siirtomaapankit: θ Riesser 7 [335—337].

Siirtomaiden yhteiskunnallinen merkitys. Wahl:
γ 27 [203—204].

Raaka-aineet: β 18 [70—71]

Menekki: vienti siirtomaihin. β 20 [73—74].

Teollisuuden tukahduttaminen ja maanviljelyksen
kehittäminen etc. β 24—5 [77—79]. (Intia y.m.) β 26
[79—80].

Amerikka Filippiineillä: β 26 [79—80].

Englanti: Suez: α 44 [32—33].

(1) Monopolit — (raaka-ainelähteet).

(2) Pääoman vienti (toimiluvat).

Finanssipääoma = herruus.

* Ks. tätä osaa, s. 213. *Toim.*

** Sama, s. 212. *Toim.*

11. *Siirtomaiden kasvu.*

Morris: γ 47 [228—229] ja seur.

1860

1880 x 2—3 [386—388]

1900

12. „*Maailman jako*”: 1876 ja 1914 (siirtomaat).
 § 5—7 [272—277]. Portugali, Norja, Espanja
 Englannin tosiasiallisina protektoraatteina (NB):
 β 21—22—23 [74—75—77]. Siam (ibidem). Argentiina — *Sartorius*, s. 46 (Argentiina): § 28 [551—553]. λ 25 [434] (idem).

NB: (αα Siirtomaat.....)

(ββ Puolisiirtomaat...)

(γ; Rahataloudellisesti epäitsenäiset maat...)

— *vrt.* α 31 [43—44].

3 | 13. *Kehityksen epätasaisuus ja maailman „uudelleen- (32*
jako”.

Englanti versus Saksa. Crammond: ι 35—36 [378—381]. Yleensä (uudet keksinnöt) ι 12—13 [359—361].

Patentit: λ 28 [436—437].

Ranska versus Saksa. Théry: γ 3 [179—180].

Hubert. γ 22 [198]. Bérard: γ 24 [199—200].

Yhdysvallat, Englanti ja Saksa. „*Vorwärts*” 1916. μ 1 [443—445].

Lontoo maailmanmarkkinoina ja rahamahtina. β 4—5 [52—54] („³/₄ kaupasta” etc.) (*vrt.* α 46 [34—36]).

(Eikö 7. tai 8. §:ään??)

β 96 [157—159] (rauta (maailmantuotanto):

1850—1910). β 98 [160—162] (talletukset).

Vesivoimavarat: β 62 [111—112].

Kaapelit: β 64 [114—115]. § 3 [268—271].

[[Rauta, teräs, sähköteräs: β 99 [162—164]]].

[α 31—32 [43—45]. Saksan imperialismin into!]

Hobson: 103; 205; 144; 335; 386 [396; 400; 398—399; 410—411; 416—417].

2 | 14. *Katsaus maailmantalouden suhteisiin.*

R. Calwer. (Oikaisut.) μ [446—448].

Rautatiet. 1890 ja 1913. μ [466—472].

- Niiden laajenemisen ja rautateollisuuden laajenemisen vertailua. μ [472].
VII luku. 127—146—162.*
- 1 15. *Yhteenvedot. Imperialismin tärkeimmät taloudelliset (tuotannolliset) piirteet...*
{	a: Keskittyminen ja monopolit.	1
{	β: Pääoman vienti (tärkeintä).	3
{	γ: Pankkipääoma ja sen „johtolangat”.	2
{	δ: Tuotannon monopolistien suorittama maailmanjako.	4
{	e: Idem — siirtomaat.	5
- K. *Kautskyn määritelmä*. δ [245] versus:
 { Hilferdingin määritelmän epätäydellisyys: θ 5 [313—315] (s. 338) vrt. θ 6 [315—316] (s. 495).
P. Louis vuonna 1904: γ 43—5 [226—227].
 Ero verrattuna entiseen siirtomaapolitiikkaan.
 κ 1. 36. 40 [385—386. 408—409. 411—412].
 Hobsonin määritelmä eli käsite. κ 11 [392].
 κ 13—14. 17 [393—394. 396]. κ 32 [405—406].
- IX luku. 162.
16. „*Finanssipääoman talouspolitiikka*” ja *imperialismin arvostelu?*
 „Dumping”.
 „Protektionismi” — sen kehitys Englannissa, Belgiassa, Hollannissa. β 19 [71—73].
 Suojelutullien uusi merkitys. *Engels* Hilferdingillä. θ 5 [313—315] (s. 300).
 Väkivaltaisuudet. κ 11 [392] (annektoinnit).
 42 [413]. β 97 [159—160]: vienti ja finanssipääoma.
17. *Takaisinko vapaaseen kilpailuun vai eteenpäin hävittämään kapitalismia?* Hilferding: θ 6 [315—316] (s. 567 NB).
18. *Kapitalismin loismaisuus ja „mätäneminen”.*
 „*Koroillaeläjävaltio*”... (α 2 [40—41]). α 3 [41—43].
 β 30 [83—85] (viisi lainanantajavaltiota). (!!) β 95 [155—157]. (Saksa). λ 19 [428—429] (lainanantajavaltio). λ 21 (22—3) [430 (431—433)]. λ 25

* VII lukuun V. I. Lenin yhdisti §§ 13, 14 ja 15 päinvastaisessa järjestyksessä; numerot viittaavat V. I. Leninin „Imperialismin korkeimpana vaiheena” teoksen käsikirjoituksen sivuihin. *Toim.*

[434]. λ 26. 27. 28. 29 [435—438]. κ 46—48 [416—417].
 κ 18. 21. 25. 34 [396—397. 398—399. 400—401. 407].
 κ 9 [389—391] (15%) ja 10. 39 [391. 410—411].
 Hollanti. γ 14 [189—190] (Moos).
Hildebrand = pelkoa monopoliaseman vuoksi:
 β 34 [85—86] ja seur.
 Ulkomaiset työläiset *Saksassa* (tilastoa, 1907).
 Ulkomaiset työläiset *Ranskassa*. δ 8 [240—241].
 Emigraatio ja immigraatio. κ 5 [389].

Emissioutilastoa 8. §:stä

NB: Sartorius § 29 [553—555].

- 1) 19. „*Ultraimperialismiko*” vai „*interimperialismi*”? κ 7 (33)
 [412] (vrt. λ 20 [429—430]).
20. *Kautsky* ja *Hobson* versus marxilaisuus.
 NB. *Kautsky* versus *Agahd*. β.
 Vienti Kanadaan: λ 20 [429—430].
 Kaupankäynti riippumattomien ja riippuvaisuus-
 suhteessa olevien maiden kanssa β 100—102
 [164—169].
Puerto Rico. λ 21 [430—431].
21. Imperialismin *apologeetat* ja *pikkuporvarilliset*
arvostelijat: Apologeetta *Schilder*: β 27 [80—81].
Hildebrand: β 35 [86—87].
Nieboer α 13 [12—13].— κ 25. 27. 30 [400—401. 402.
 404—405] (fabiolaiset). 31 [405]. *Liefmann*.
 { *Hobson*. κ 1 [385—386]. κ 15.
 { 16 [394—395]. Vrt. β 40 [90—91] *K. Kautskysta*.
Amerikkalaiset imperialismin vastustajat.
Patouillet. γ 11 [186]. *V. Bérard* Egyptistä: γ 23 [199].
Agahd: β 41 [92—93] ja seur. β 54 [103]. β 59 [108—
 109]. β 60. 61 [110. 110—111].
 (*Eschwege*. „Siveellistäminen”; hän vastustaa:
 β 94 [153—155].) β 100 [164—166]; vastustaa *Bag-*
dadia.
Neymarck on „rauhan” kannalla: β 69 [123—125]
 (125).
Kumpikin Pereire yleisen rauhan kannalla. α 42
 [27—28].

Apologeetat: *Riesser* (†) ja *Schulze-*
Gaevernitz (α 47 [36—38]).

22. *Imperialismi ja opportunismi*. Englannin liberaalinen työväenpolitiikka. Työväenliikkeen lopullinen hajaantuminen. Työläisten huippukerros. λ 18 [427—428]. 22. 22—3. 23. 30 [431—432. 431—433. 432—433. 438—439]. κ 24 [400] (205) (lahjonta). [ad 18?].
- 2) 23. *Diplomatia ja ulkopoliittika* 1871—1914 {pari sanaa}. α 3. ...Hilferding θ 6 [315—316] (s. 505)..... θ Riesser 11 [345—346]. Englannin ulkopoliittika (1870—1914)... β 23 [75—77]. Saksan: β 97 [159—160]. Hishida: γ 6 [182]. Oseaniassa: γ 27 [203—204]. Patouillet: γ 9 ja 10 [184 ja 185—186]. Hill: γ 46 [228].
- 3) 23 bis: *Imperialismi ja demokratia. Finanssipääoma ja taantumus* (α 31 [43—44]). Nieboer: α 13 [12—13].
- 4) 24. *Kansallisuuskysymys* imperialismin kaudella {pari sanaa}.
- „Kansalliset sodat”. Patouillet: γ 12 [186—187]. Amerikka ja siirtomaat. Patouillet: γ 10 [185—186].
- Kansallisen liikkeen laajeneminen. β 28—29 [81—83]. Hildebrand contra sitä. β 35 [86—87]. Nieboer: α 13 [12—13]. Hilferding: θ. κ 17—19—20 [396—397—398]. ι 3 [353—354].
- Loppupäätelmä.** *Imperialismin historiallinen paikka* (?).
25. „Yhteenpunoutuminen” versus „yhteiskunnallistuminen”.
- { Nopea kasvu ja liikakypsyys... (molempien yhteensopivuus). „Mätäneminen” ja uuden syntyminen... }
- Pullotehtailijat: „Die Neue Zeit”, 1912 (30, 2), s. 567. Keksijän nimi Owens eikä Owen!

Liefmann: α 40 [30].

Riesser: θ 3 ja 10 [324—325 ja 342—343].

Saint-Simon ja Marx (Schulze-Gaevernitz): α 43—44 [31—33].

Kasvun nopeus: θ Riesser 9 [341].

Teknillinen edistys ja piina (Quälerei).

Taylor ja „Liikkeen tutkiminen”. β 70—77 [126—134].

Yhteenvedot ja johtopäätökset. Imperialismi ja sosialismi. NB:

Optimismi [oppportunismiin nähden?].

Monopolit ja vapaa kilpailu — pankit ja yhteiskunnallistuminen. —

Yhteenpunoutuminen ja yhteiskunnallistuminen — maailman jako ja uudelleenjaot. —

„Siirtyminen” ... mihin? β 84 [141—142].

Tschierschky kannattaa kartelleja (vastustaa trusteja): pelkää: β 104 [171—172].

Hilferdingin määritelmän vajavaisuus. 15. § (Tähän?)

LISÄYKSIA KIRJAN JÄSENNYKSEEN *

(b) Kapitalismin 3 ristiriitaa: 1) yhteiskunnallinen tuotanto ja yksityisomistus, 2) rikkaus ja köyhyys, 3) kaupunki ja maaseutu, inde — pääoman vienti. (34)

(a) Sen ja *tavaranniennin* ero.

Nykyaikaisen siirtomaapolitiikan erikoisuus:

(1) monopoli (raaka-aineet)

(2) — (maan varaaminen)

(3) (sulkeutuminen — „autarkia”) — monokulttuuri: β 25 [78—79]

(4) (pääoman vienti)

(5) konsessiot j.n.e.

NB || 1. Sosiaalinen merkitys (herruus (Hilferding, 511)). Hilferding NB vrt. *Wahliin*.

2. „Riippumattomien” maiden riippuvaisuus.

* Allaolevan lisäyksiä koskevan tekstin V. I. Lenin on pyyhkinyt yli lyijykynällä. *Toim.*

s. 14, keskellä, „raaka-aineiden jalostus”? Raaka-aine-teollisuus? + (NB) („Die Neue Zeitista”). Lisäys kemiallisen teollisuuden trustista. Lisäys finanssioligarkiaa koskemaan §:ään „Die Bank” aikakauslehden „naiiviudesta”.

KIRJAN ERI LUKUJEN JASENNYKSIÄ

- 31) III. Perustamistoiminnasta ja emitoinnista koituva voitto
 Tervehdyttäminen
 Kaupungin maat
 Pankit ja hallitus
 Emissiotilastoa
- VI. 1. Supan. % % 1876. Idem 1900.
 2. Morris.
 3. Taulukko.
 3 *bis*: „riippuvaisuussuhteessa olevat maat”.
 4. Siirtomaat ennen ja nykyään
 { vienti — menekki
 { raaka-aineet
 { teollisuuden lamauttaminen.
- 32) VIII. 1. Koroillaeläjävaltio.
 2. Hobson 9 ja 10 [389—391 ja 391] (tulot pääomansijoituksista): λ 21 [430—431].
 3. Hobson 30 ja 46—48 [404—405 ja 416—417]. Näköalat.
 4. λ 28. 29 [436—437. 437—438]. λ 24—25 [433—434].
 4 *bis*. Ulkomainen pääoma.
 5. Tuottavassa työssä olevien työläisten %-määrän pieneneminen.
 6. Engels ja Marx Englannin työläisistä. Ranskassa 300 000 espanjalaista työläistä. „La Bataille” lehti (VI. 1916).
- IX. *Imperialismin arvostelua*.
 1. Arvostelu = yleensä aatteet.
 2. Apologeetat. („Fabiolaiset”).
 3. Pikkuporvarilliset demokraatit.
 4. Kautsky versus Hobson. (*K. Kautsky ja Spectator. NB.*)
 5. Eteenpäinkö vai taaksepäin?

6. Vapaa kilpailu versus tullit, dumping etc.
7. Vienti riippuvaisuussuhteessa oleviin maihin.
8. Ultra- vai interimperialismi?
9. Imperialismin poliittiset piirteet (diplomatia)

{ taantumus
{ kansallinen sorto }

X. I. Imperialismi on monopolistista kapitalismia. (33)

(a) Trustit	(1) Trustit
(b) pankit	(2) raaka-aineiden valtaaminen
(c) maailman jako	(3) pankit (4) maailman jako

II. Imperialismi on loismaista eli mätänevää kapitalismia.

(1) tasavaltalainen ja monarkistinen porvaristo? Amerikka ja Japani?

(2) opportunisti.

{ taistelu imperialismia vastaan, ellei taistella
{ opportunistia vastaan eikä sanouduta siitä
{ irti, on harhauttamista

III. Imperialismi on siirtymäkauden kapitalismia eli kuolevaa kapitalismia.

I. ja 1—4. — —

II. — ja (1) + (2). „Optimismia” opportunistiin nähden. — —

III. Yhteenpunoutuminen versus yhteiskunnallistuminen.

Saint-Simon ja Marx.—*Riesser* kasvun nopeudesta.— Siirtyminen mihin? (β 84 [141—142] oli jo kerran). Taylor tähän?

KIRJAN YLEINEN JÄSENNYS JA SISÄLLYSVARIANTTEJA

A.	1. Johdanto.	(30)
B.	2—15. Taloudellinen analyysi (tärkeimmät tuotantosuhteet).	
C.	18. (Parasitismi).	
D.	16—17. Talouspolitiikka (tullipolitiikka).	
E.	19—22. Arvio imperialismista (suhde siihen, sen arvostelua).	

- F. 23—24. Eräitä poliittisia suhteita ja yhteyksiä.
 + 18 parasitismi.
 25. ΣΣ.

Osapuilleen:

- I. Tuotannon keskittyminen, monopolit, kartellit.
- II. Pankit ja finanssipääoma.
- III. Pääoman vienti.
- IV. Maailman taloudellinen jako: kansainväliset kartellit.
- V. Maailman poliittinen jako: siirtomaat.
- VI. Yhteenvedo = imperialismi-käsite ja imperialismiin politiikka.
- VII. Imperialismin arvostelua.
- VIII. Yhteenpunoutuminen vai yhteiskunnallistuminen?
 Noin 10 lukua, jos II = 2 luvuksi + mahdollisesti lisäyksiä, johdanto ja loppusanat.

Osapuilleen:

I. Tuotannon keskittyminen ja monopolit.—	Noin 30	sivua
II. Pankit.—	" 20	"
III. „Finanssi”-pääoma (ja finanssioligarkia).—	" 30	"
IV. Pääoman vienti.—	" 10	"
V. Maailman taloudellinen jako.—	" 10	"
VI. Idem poliittinen.—	" 20—120	"
VII. Yhteenvedo = imperialismi (K. Kautsky).—	" 10	"
VIII. Parasitismi.—	" 20	"
IX. Imperialismin arvostelua.—	" 20	"
X. Yhteiskunnallistuminen. Imperialismin yleinen merkitys (?) Imperialismin historiallinen paikka.—	" 10	"

- I. Tuotannon keskittyminen ja monopoli.
- II. Pankit ja niiden uusi osuus.
- III. Finanssipääoma ja finanssioligarkia.
- IV. Pääoman vienti.
- V. Maailman jako kapitalistiliittojen kesken.
- VI. Idem suurvaltain kesken.
- VII. *Imperialismi erikoisena vaiheena.*
- VIII. Kapitalismin loismaisuus ja mätäneminen.
- IX.
- X.

	sivu
I. Tuotannon keskittyminen ja monopolit.—	3
II. Pankit ja niiden uusi osuus.—	30
III. Finanssipääoma ja finanssioligarkia.—	58
IV. Pääoman maastavienti.—	82
V. Maailman jako kapitalistiliittojen kesken.—	91
VI. Maailman jako suurvaltain kesken.—	106
VII. Imperialismi erikoisena vaiheena.—	127
VIII. Kapitalismin loismaisuus ja mätäneminen.—	146
IX. Imperialismin kritiikkiä.—	162
X. Imperialismin historiallinen paikka.—	186

Lenivtsyn. Otsikko: „Uusimman kapitalismin tärkeimmät erikoisuudet” (35)

(a) Huomautus № 101 (NB)

(β) Julkaistaan saman kustantajan aikakauslehdessä? *

TONNELAT. „SAKSAN EKSPANSIO EUROOPAN ULKOPUOLELLA”

E. Tonnelat. „Saksan ekspansio Euroopan ulkopuolella”.
Pariisi 1908 („*La Revue de Paris'ssa*” vuosina
1906—1908 julkaistuista artikkeleista).

Tekijä katsoo Kiautshoun valtauksen (ss. X—XI) Sak-
san kolonisaatiotoiminnan ja „maailmanpolitiikan” (s. X

* Ks. V. I. Lenin. Teokset, 35. osa, ss. 194—195. *Toim.*

ja s. XI) „uuden”, nimittäin „*imperialistisen*” (ibidem) „vaiheen aluksi”.

	sivut
Luvut: saksalaiset Yhdysvalloissa	(1—91)
„ Brasiliassa	(91—155)
„ Shantungissa	(155—197)
„ Etelä-Afrikassa	(197—277)

Brasiliassa he muka „eivät saksalaista, vaan amerikkalaistavat etelä-Brasiliaa” (s. 154)

(*ei näytä olevan mitään*)

(*kerrotaan* vain yleensä ulkomailla olevista saksalaisista).

DRIAULT. „VALTIOLLISIA JA YHTEISKUNNALLISIA PROBLEEMEJA”

36) J. E. Driault. „Valtiollisia ja yhteiskunnallisia probleemeja”. Pariisi 1907.

((Historiallinen yleiskatsaus seuraaviin „ongelmiin”: Elsass-Lothringen, Rooma ja paavi, Itävalta-Unkari, Turkki, Välimeri, Egypti, „Afrikan jako”, Kiina, Yhdysvallat (XI luku ja siinä alajakso: „Yhdysvaltojen imperialismi”), kolmiliitto; Ranskan ja Venäjän liitto, XIV luku, ks. lainaustani *, XVI luku „Sosiaalinen ja moraalinen ongelma”. Enimmältä osaltaan historioitsijan ja „diplomaatin” kirjoituksia.))

„*Loppusanoista*”:

„Yleinen levottomuus on todellakin kuvaavaa ajallemme, jolle nykyinen rauha on vain välirauhaa; viimeksi mainittu tuntuu monista liian pitkälliseltä ja monet eivät sitä noudata: koko maailma on ennen näkemättömän imperialismikuumeen vallassa, kaikkialla kiihotetaan ja tyydytetään häpeämättömän ahneuden intohimoja; — yhteiskuntaa on järkyttänyt luokkataistelu, joka on kaikkialla ankaraa ja joka on vasta viime aikoina hieman laimentunut; — yksinpä epäilyksen horjuttama inhimillinen tajuntakin kaipaa jotain kestäväää.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 255—256. *Toim.*

Ihmiskunta elää kuumeisinta vallankumouskautta, mikä on alueellista vallankumousta, rajojen muuttamista, ryntäämistä maailman suurmarkkinoille, yletöntä aseistautumista ikään kuin ihmiset aikoisivat huomenna hyökätä toistensa kimppuun saattaakseen toisensa häviöön ja tuhoon;— sosiaalista vallankumousta, jonka perustana ovat mitä alhaisimmat tunteet, köyhien viha rikkaita kohtaan ja rikkaiden ylimielinen suhtautuminen köyhiin, ikään kuin yhteiskunta olisi yhä vieläkin jakautunut kahtia: vapaisiin ja orjiin, ikään kuin se ei olisi muuttunut lainkaan sitten muinaisaikojen;— moraalista vallankumousta, vaikeaa siirtymistä uskosta tieteeseen, herkkätunteisia ihmisiä ahdistavaa hätää, kirkolle raskasta pakkoa kieltäytyä ohjaamasta sie-luja, jotta se voisi niitä kasvattaa.— Syvällekäypää vallankumousta, jolle viime vuosisadan vallankumous antoi alun, mutta joka on paljon vaarallisempi lukemattomien jälkiseuraustensa vuoksi: kysymys ei näet ole enää vain valtioiden poliittisesta organisaatiosta, vaan ihmiskunnan olemassaolon aineellisista ja moraalisisista ehdoista” (393—394).

vrt.
K. Kauts-
kyyn
1909

((Ja edelleen banaalisuuksia: 19. vuosisata sai muka paljon aikaan, vapautti kansoja etc. etc., mutta jätti vielä paljon tekemättä. „Tämä (19.) vuosisata oli näet tieteen vuosisata, mutta se pakotti tieteen palvelemaan voimaa.” Seuraavan vuosisadan tulee olla „oikeudenmukaisuuden koulu” etc. etc. Liberaali eikä mitään muuta. Sitäkin kuvaavampia ovat kirjoitetut tunnustukset: aavistaa ukkosmyrskyn.))

COLSON. „TALouden ELIMISTÖ JA YHTEISKUNNAN
SEKASORTO”

C. Colson. „Talouden elimistö ja yhteiskunnan sekasorto”. (37
Pariisi 1912.

(taantumuksellista pötyä. Nil. Nil.)

Samainen tekijä on kirjoittanut 6 kirjaa käsittävän „Kansantaloustieteen oppikurssin”. Kirjoissa 4—6 on tietoa pankeista, kaupasta, finansseista j.n.e.

Joka vuosi (1 frangi) ilmestyy uusia tietoja sisältäviä lisäyksiä näihin (4—6) kirjoihin.
(Otettava selvää)

REDSLOB. „RIIPPUVAISUUSSUHTEESSA OLEVAT MAAT”

- 39) Tri Robert Redslob. „Riippuvaisuussuhteessa olevat maat”. („Alkuperäinen ylivalta -käsitteen erittelyä”) Leipzig 1914 (352 sivua). Puhtaasti lakitieteellinen teos. Valtio-oikeudellinen

Elsass-Lothringenin	}	{	vain lakitieteellistä erittelyä
Suomen			
Bosnian			
(X) Kanadan			
(X) Australian			
(X) Etelä-Afrikan asema.			

Eräiden lukujen (X) tarkastelun perusteella huomaa, että tekijä esittää mielenkiintoisia otteita laeista, mitkä osoittavat *vapauden lisääntyvän* näissä Englannin siirtomaissa, jotka ovat *miltei* saavuttamaisillaan vapaiden maiden aseman. Mutta silti ne ovat *riippuvaisia*, sanoo tekijä, niillä ei ole *täyttä* vapautta (joskin asiat ovat ilmeisesti kehitymässä siihen suuntaan...)

puhutaan vapaasti eroamisesta.
Soviitaan Englannin kanssa laeista...

Sopii käyttää imperialismiin (taloudellisen) ja valtiollisen itsenäisyyden vertailussa.

- 40) Asiat *kehittyvät* vapaan federaation suuntaan. Englanti loi parlamentarismia, sanoo tekijä lopuksi, ja luo nykyään sen ja „liittovaltio-organisaation” yhdistymää (s. 347). Etelä-Afrikan parlamentti voi muuttaa eri siirtomaiden rajoja, yhdistää useita *yhteen*. „Mutta näin vain asiasta kiinnostuneiden siirtomaiden vaatimuksesta” (339)...

Australiassa parlamentti voi osittaa siirtomaita ja voi myös „yhdistää” niitä — „nämä viimeksi mainitut toimenpiteet ovat muuten mahdollisia vain silloin, jos asiasta kiinnostunut väestö tai sen parlamentti suostuu siihen” (s. 335). NB

(on ollut kansanäänestyksiä; perustuslaki laaditaan) (kaikkien siirtomaiden suostumuksella;— sovitaan Englannin kanssa...

s. 330, huomautus, hra *Dibbs* (australialainen) puhui vapaasti Englannista *eroamisesta* ja itsenäisen australialaisen tasavallan muodostamisesta...

v. 1900: „Julistuskirja Australian liittovaltion perustamisesta” (9. VII. 63 ja 64. Victoria)

tavallinen lyhyt kertomus federalismin ja poliittisen vapauden kehittymisestä Kanadassa, Etelä-Afrikassa ja Australiassa. Tekijän esitys on hyvin mielenkiintoinen ja sitä on käytettävä „imperialististen ekonomistien”²⁴ idiotismia vastaan...

(41)

ARTIKKELEISTA „ASEISTARIISUUTUMIS’ -TUNNUKSESTA” JA „PROLETAARISEN VALLANKUMOUKSEN SOTILAALLINEN OHJELMA” *

„Aseistariisunta on kuohitsemista. Aseistariisunta on taantumuksellista kristillistä ruikutusta (valittamista). Aseistariisunta ei ole taistelua imperialistista todellisuutta vastaan, vaan *pakenemista* siitä ihanaan tulevaisuuteen voittoisan sosialistisen vallankumouksen *jälkeen!*” (Vrt. Victor Fischer)...

„Kansan militarisoiminen”, „aseistautunut kansa”, voi onnettomuutta!— sellaista kuulee nykyään yhä useammin. Mutta me sanomme: kansan militarisoiminen, aseistautunut kansa, lasten, ehkä naisten vetäminen mukaan sota-hommiin on *sitä parempi*, sillä sitä pikemmin sota muuttuu kansalaissodaksi, kapinaksi. Onko autettava? Ei, me emme auta trusteja.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 23. osa, ss. 88—99 ja 70—81. *Toim.*

Kansan aseistariisuminen aseistamisen asemesta.

1. Ääniä pikku maista
2. Jokaistako sotaa vastaan?
3. Kansallinen
4. „Teesit”
5. Kansalaissota
6. Sosialistinen sota
7. Sorrettu luokka?
8. Myönnytys opportunistille?
9. Opportunismi ja kautskylaisuus ei ole siinä
10. Kansan militarisoiminen
11. Kommuuni
12. Ensiksikin taistelu opportunistia ja kautskylaisuutta vastaan
13. Toiseksi konkreettinen ohjelma
14. Kolmanneksi käytännölliset „vaatimukset”
15. Kaksi suuntaa Sveitsissä

Kysymykseen „Miliisikö vai aseistariisuuminen?”

I. Aseistariisuuminen *vai* aseistariisuminen *vai* jotain sen tapaista? (miliisin asemesta).

II. Sorretun luokan pyrkimyksenä ei ole sotataidon opiskelu ja oppiminen? (Engels „Anti-Dühringissä” militarismin tuhoon vievästä tiestä) ²⁵.

III. Myönnytys opportunistille eli opportunistiin luisumisen helppous?

Ei tässä, ei tässä suhteessa.

+juuri vallankumouksen kiertäminen

+imperialismi Sveitsissä (Nahimson)

Kaikki demokraattiset uudistukset ovat omiaan myötävaikuttamaan tähän (Tasavalta. Kirkon erottaminen valtiosta etc.)... Poikkeus (Amerikka)...

Kautta linjan yleinen taistelu suoranaisista ja peitettyä (kautskylaisuus) opportunistia vastaan.

Vihollisen (opportunistin) takaa-ajaminen kaikkialla ja aivan kantapäillä. Vaatimuksen muuttaminen. Ei = Sveitsin miliisin *puolesta* (varsinkaan vuoden 1907 jälkeen).

IV. Käytäntö. Kaavojako vai vallankumouksellinen käytäntö? Nyt, tällä haavaa — onko propagoitava aseistariisuumista vai aseistariisumista? Pötyä! Autettava naapu-

rimaiden vallankumouksellista taistelua, imperialistisen sodan muuttamista kansalaissodaksi. 20 000×2 pfenniä = 20 000 frangia vuodessa. 3 lehteä, niiden toimittaminen perille.

ZAKIN KIRJASTA

„SAKSALAISTEN JA SAKSALAISEN PÄÄOMAN OSALLISTUMINEN VENÄJÄN TEOLLISUUTEEN”

„*Jahrbücher für Nationalökonomie* etc.” (42)
(Conradin) III sarja. 49. nide (1915. I.), s. 351.

Waldeckerin pikku artikkeli („Kaikenlaista”-osastossa) A. N. Zakin venäjänkielisestä kirjasta „Saksalaisten ja saksalaisen pääoman osallistuminen Venäjän teollisuuteen” (Pietari 1914) — (Zak = keskinäisten luottoyhdistysten keskuspankin johtaja).

Zak

Osakepääomia yhteensä Venäjällä:

	Venäläisiä	Ulkomaisia	Σ
	1903 — 41.7 miljoonaa ruplaa	+16.8	= 58.5
(lyhen-	1904 — — 92.5	26.7	119.2
nän)	1905 — — — 64.3	8.0	72.3
	1910 — — — 190.5	33.7	224.2
	1912 — — — 371.2	30.3	401.5

venäläisiä yhtiöitä... 1237 pääomaa = 410.3 (Venäjällä
ulkomaisia... 196 „toimivaa”)

Näiden yhtiöiden päähallitukset ovat

Saksassa — — — 24 yhtiön	Sveitsissä	6
Ruotsissa — — 3 ”	Italiassa	1
Englannissa — — 33	Itävallassa	3
Hollannissa	Turkissa	1
Belgiassa	Yhdysvalloissa	6
Ranskassa		48

Teollisuuden alat:

	Saksalaista pääomaa	Sen liikevoitto
	miljoonissa ruplissa	
1) rauta- ja terästeollisuus	20 (1912)	5,5
2) koneenrakennusteollisuus.....	11,5	
3) konepajat.....	33,5	
4) soodatehtaat	$\frac{1}{2}$ kaikista pääomista	
5) sähköteollisuus	50	
6) sähköteknillinen teollisuus....	57	
7) valokaasuteollisuus	12,5 = 71,8% kaikista pääomista;	
	+ 12,6% ranskalaista pääomaa	
	+ 7,4% belgialaista	
	+ 8,2% venäläistä	
8) öljyteollisuus („Deutsche Bank“).....	20	
9) tekstiiliteollisuus.....	(34—50% Moskovan kuvernem. ja Itä- meren kuvernementeissa).	

Σ tekijä ei esitä

PAUL LOUIS. „ESSEE IMPERIALISMISTA”

43) „Le Mercure de France”, 50. nide. Huhtikuu. Pariisi 1904.
Paul Louis. „Essee imperialismista”, s. 100 ja seur.

„Imperialismi on aikakautemme yleinen ilmiö; se on jopa XX vuosisadan alun luonteenomaisimpia piirteitä, ja vähän on sellaisia kansoja, jotka ovat onnistuneet välttämään sen vaikutuksen.

Maaailma elää tätä nykyä imperialismin aikakautta samaan tapaan kuin se on kokenut liberalismiin kriisin, protektionismin kriisin, kolonialismin kriisin, — samaan tapaan kuin se on tullut tuntemaan kansallisuuksien voimainponnistukset ja on jo kohta 10 vuotta ollut sosialismin yleisen leviämisen ja voimistuvan kasvun todistajana. Kaikki nämä ainekset, kaikki nämä ihmiselämän puolet ovat muuten kiinteässä yhteydessä toisiinsa; aikakautemme perusrivistiriitana on hyvin huomattavassa määrässä imperialismi ja sosialismi. Tämän ristiriidan toteaminen on jo miltei niiden kummankin tärkeimpien perusteiden määrittelemistä” (100).

..., „Imperialismi on yhtä hyvin vallalla Englannissa kuin Yhdysvalloissakin, Japanissa kuin Venäjän valtakunnassa, Saksassa, Ranskassa ja Italiassa” (100—101)...

„Se (imperialismi) ilmenee kaikkialla siten, että kapitalismi ponnistaa viimeiset voimansa säilyttääkseen rikkautensa, poliittisen herruutensa, yhteiskunnallisen valtansa. Tämä ponnistus merkitsee aluevaltauksia, valta-alueiden laajentamista joko väkivalloin tai rauhanomaisin keinoin, markkinoiden sulkemista, sulkeutuneen imperiumin muodostamista” (101). (44)

Vuosien 1820—1848 sodat olivat yhteydessä „suurten kansakuntien, saksalaisen ja italialaisen kansakunnan, muodostumiseen” (102)...

...„Imperialismissa sulautuu yhteen kolonialismi ja proktionismi” (105)...

„Sitä (imperialismia) on tutkittava etupäässä Englannissa; sieltä se on löytänyt luvatus maansa” (106)...

Ja niinpä Englannin ohella on laajennut

(1) Ranskan, Saksan, Amerikan, Japanin kilpailu

(2) taistelu siirtomaamarkkinoista (Euroopan ja varsinaisten siirtomaiden)

(3) muiden maiden kauppalaivasto

„Imperialismi on saanut alkunsa näistä kolmesta toteamastamme tosiasiaista” (107). ||

(Chamberlainin kampanja. Imperiumin federaatio etc.)

Sama koskee Yhdysvaltoja, — Venäjää, — Saksaa, — Japania (109).

(Inde — nationalismin kiihtyminen etc.)

„Nationalismi yhtyneenä imperialismiin”... tietää sotia etc. (112). (45)

Mutta nämä sodat koituvat „murhaavaksi iskuksi niiden maiden yhteiskuntajärjestelmälle, jotka niihin osallistuvat” (113).

Seurauksena on jättiläismäisten imperiumien muodostuminen — työläisten (113), „lauman”... tyytymättömyyden kasvu (113) (hintojen kallistuminen etc. etc.)

„Imperialismi, joka on kapitalistisen maailman viimeinen panos ja jonka tämä maailma kuvittelee viimeiseksi vararikolta ja vääjäämättömästi lähenevältä luonnonvoimaiselta hajoamiselta pelastavaksi suojaksi, on samalla mainio, verraton vallankumousmestari” (114).

(Kirjoituksen loppu)

HILL. „EUROOPAN KANSAINVÄLISEEN KEHITYKSEEN
LIITTYVÄN DIPLOMATIAN HISTORIA”

- 46) David Jayne *Hill* lupaa teoksessaan „Euroopan kansainväli-
väliseen kehitykseen liittyvän diplomatian historia”
(osat I—III. I osa, esipuhe päivätty 1. II. 1905)
käsitellä myöhemmissä osissa

NB | „absolutismin kauden, vallankumouksen, perustus-
laillisen liikkeen ja kauppaimperialismin kauden
diplomatiaa ja ulontaa siten kansainvälisen kehityk-
sen historian aivan nykypäiviin saakka” * (s. X).

MORRIS. „KOLONISAATION HISTORIA”

- 47) Henry C. *Morris*. „Kolonisaation historia”. New York
1900. 2 osaa.

Historiallinen yleiskatsaus alkaen muinaisista ajoista
aina vuoteen 1899 saakka.

Mielenkiintoisia ovat tilastolliset tiivistelmät:

Ranskan siirtomaamahdin nykyinen kehitys

(s. 419. I)

	<u>1815—30</u>	<u>1860</u>	<u>1880</u>	<u>1890</u>	<u>1899</u>
Aasia	197	197	69 147	201 000	363 027
Afrikka	1 034	185 650	624 624	2 128 814	3 320 488
Amerikka	16 000	48 011	48 011	48 043	48 011
Oseania	—	8 000	8 565	9 135	9 220
(Pinta-ala neliömai- leissa)	17 231	241 858	750 347	2 386 992	3 740 746

	<u>1815—30</u>	<u>1860</u>	<u>1880</u>	<u>1890</u>	<u>1899</u>
Aasia	179 000	221 507	3 333 500	18 000 000	22 679 100
Afrikka	95 000	2 800 000	3 702 482	16 800 000	33 257 010
Amerikka	225 000	300 000	391 084	372 805	383 750
Oseania	—	50 000	93 831	72 300	82 000
(Väestöä)	499 000	3 371 507	7 520 897	35 245 105	56 401 860

* Ks. V. I. Lenin. Teokset, 22. osa, s. 286. Toim.

Idem Englannin (II, 88)

	<u>1815</u>	<u>1860</u>	<u>1880</u>	<u>1890—1891</u>	<u>1899</u>
Eurooppa		1 163	127	119	119
Aasia		875 797	963 384	1 827 228	1 827 579
Afrikka		129 976	278 446	341 858	367 928
Amerikka		954 170	3 359 243	3 768 818	3 952 572
Australaasia		580 134	3 083 770	3 175 153	3 175 840
(Pinta-ala neliö- malleissa)		2 541 240	7 684 970	9 113 176	9 324 038
Eurooppa	340 000	386 557	175 186	191 417	204 421
Aasia	124 200 000	137 279 105	256 148 625	288 436 340	291 586 688
Afrikka	243 500	835 650	2 717 816	4 963 062	4 931 780
Amerikka	1 599 850	4 226 744	6 016 077	6 708 042	7 260 169
Australaasia	25 050	2 401 024	2 877 440	4 416 843	5 009 281
(Väestöä)	126 408 400	145 129 080	267 935 144	304 715 704	308 992 339

Seuraavan taulukon tekijä esittää II, 318, käyttäen „The Statesman's Year-Book'in” tietoja *vuodelta 1900*: (48)

	Siirto- maita	Pinta-ala (neliömailleissa)		Väestö	
		Emämaa	Siirtomaat etc.	Emämaa	Siirtomaat etc.
Yhdistynyt kuningaskunta	50	120 979	11 605 238	40 559 954	345 222 339
Ranska	33	204 092	3 740 756	38 517 975	56 401 860
Saksa	13	208 830	1 027 120	52 279 901	14 687 000
Alankomaat	3	12 648	782 862	5 074 632	35 115 711
Portugali	9	36 038	801 100	5 049 729	9 148 707
Espanja	3	197 670	243 877	17 565 632	136 000
Italia	2	110 646	188 500	31 856 675	850 000
Itävalta-Unkari	2	241 032	23 570	41 244 811	1 568 092
Tanska	3	15 289	86 634	2 185 335	114 229
(X) Venäjä	3	8 660 395	255 550	128 932 173	15 684 000
Turkki	4	1 111 741	465 000	23 834 500	14 956 236
Kiina	5	1 336 841	2 881 560	386 000 000	16 680 000
Yhdysvallat	6	3 557 000	172 091	77 000 000	10 544 617
Yhteensä.....	136	15 813 201	22 273 858	850 103 317*	521 108 791

(X) *Itävallassa* — *Bosnia* ja *Hertsegovina*. — *Turkissa* — *Egypti*, *Bulgaria* (ja *Rumelia*) ja *Samos*. — *Kiinassa* — *Mantshuria*, *Mongolia*, *Tiibetti*, „*Dzhungaria*” ja *Itä-Turkestan*. — Venäjällä *Buhara* 92 000 neliömailia, *Hiva* 22 300 neliömailia: ? + ? *Port Arthur* etc. ??

tekstistä (ss. 291—2) ei selviä, viitataan enimmäkseen „The Statesman's Year-Book'iin”.

* Näin on Morrisilla. *Toim.*

Minun laskelmani *:

Englanti			Ranska		Saksa		Kaikki kolme ΣΣ	
	mlj. neliömailia	mlj. asukasta						
1815—30	?	126	0.01	0.5	—	—	2.7	148.5
1860	2.5	145.1	0.2	3.4	—	—	8.4	275.4
1880	7.7	267.9	0.7	7.5	—	—	12.5	354.4
1890	9.1	304.7	2.4	35.2	1.0	14.5	14.0	380.1
1899	9.3	309.0	3.7	56.4	1.0	14.7		
maksimi 1860—1880			1880—1890	1880—1890	1880—1890	1860—1880		
(1890 pyyhittävä yli)								

49) Ranskan siirtomaa-alueiden laajeneminen („The Statesman's Year-Book'in" mukaan, v. 1900), I, 420

Aasta	Liittämisvuosi	Pinta-ala	Asukasluku
Intia	1679	197	279 100
Annam	1884	88 780	5 000 000
Kambodsha	1862	40 530	1 500 000
Kotshinkiina	1861	23 160	2 400 000
Tonkin (+ Laos)	1884—93	210 370	13 500 000
	Yhteensä.....	363 027**	22 679 100
Afrikka			
Algeria	1830	184 474	4 430 000
Algerian Sahara		123 500	50 000
Tunisia	1881	50 840	1 500 000
Saharan alue		1 684 000	2 500 000
Senegal	1637	120 000	2 000 000
Sudan	1880	300 000	2 500 000
Norsunluurannikko etc.	1843	100 000	2 500 000
Dahomey	1893	50 000	1 000 000
Kongo ja Gabon	1884	425 000	12 000 000
Ranskan Guinea	1843	48 000	1 000 000
Obock ja Somalin rannikkoalue	1864	5 000	22 000
Réunionin saari	1649	970	173 200
Komorit	1886	620	53 000
Mayotte	1843	140	11 640

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 246. Toim.

** Näin on Morrisilla. Toim.

	<u>Liittämisyvuosi</u>	<u>Pinta-ala</u>	<u>Asukasluku</u>
Nossi Bé	1841	130	9 500
Sainte-Marie	1643	64	7 670
Madagaskar	1896	227 750	3 500 000
		<u>3 320 488*</u>	<u>33 257 010</u>
Amerikka			
Guayana	1626	46 850	22 710
Guadeloupe ja lähi- saaret	1634	688	167 100
Martinique	1635	380	187 690
Pyhän Pietarin ja Miquelon saaret	1635	93	6 250
		<u>48 011</u>	<u>383 750</u>
Oseania			
Uusi Kaledonia ja lähiisaaret	1854	7 700	53 000
Ranskan muut alusmaat	1841—81	1 520	29 000
		<u>9 220</u>	<u>82 000</u>
		<u>$\Sigma\Sigma = 3\,740\,756^*$</u>	<u>56\,401\,860</u>

Saksan siirtomaat, II. 304

		<u>Pinta-ala</u>	<u>Asukasluku</u>
Oseania			
Keisari Vilhelmin maa	1885/6	70 000	110 000
Bismarckin saaristo	1885	20 000	188 000
Salomonin saaret	1886	4 200	45 000
Marshallin saaristo	1886	150	13 000
Karoliinit	1899	560	40 000
Mariaanit	1899	250	2 000
Samoasaaret			
Savaii	1899	660	12 500
Upolu	1899	340	16 600
		<u>96 160</u>	<u>427 100</u>

* Näin on Morrisilla. *Tolm.*

		<u>Pinta-ala</u>	<u>Asukasluku</u>
Kiina			
Kiautshou	1897	200	60 000
Afrikka			
Togo	1884	33 000	2 500 000
Kamerun	1884	191 130	3 500 000
Saksan Lounais-Afrikka	1884/90	322 450	200 000
Saksan Itä-Afrikka	1885/90	384 180	8 000 000
		<u>930 760</u>	<u>14 200 000</u>
		$\Sigma\Sigma = 1\,027\,120$	<u>14 687 100</u>

Minun laskelmani:			Ergo:			
(1880—1890)	94 350	356 000	1860—	0	—	0
	930 760	14 200 000	1880—	0	—	0
	<u>1 025 110</u>	<u>14 556 000</u>	1890—	1 025 110	14 556 000	
(1890—1899)	1 810	71 100				
	200	60 000				
	<u>2 010</u>	<u>131 100</u>				
	<u>1 027 120</u>	<u>14 687 100</u>	1899—	1 027 120	14 687 100	

50)

Englannin siirtomaat, II. 88

		<u>Pinta-ala</u>	<u>Asukasluku</u>
Intia			
Brittiläinen Intia	1601—1856	1 068 314	221 172 952
Vasalliruhtinaskunnat		731 944	66 050 479
		<u>1 800 258</u>	<u>287 223 431</u>
Eurooppa			
Gibraltar	1704	2	24 093
Malta ja Gozo	1800	117	180 328
Aasia			
Aden ja Perim	1839	80	41 910
Ceylon	1795	25 333	3 448 752
Hongkong	1842	406	354 400
Labuan	1846	30	5 853
Straits Settlements	1819	1 471	512 342
Afrikka			
Ascension	1815	35	430
Basutomaa	1868/83	10 293	250 000

		<u>Pinta-ala</u>	<u>Asukasluku</u>
Kapmaa	1806	276 775	1 787 960
Mauritius	1810	705	337 856
Natal ja Zulumaa	1824	35 019	902 365
Sankt Helenan saari	1651	47	4 545
Länsi-Afrikka			
Gambia	1631	69	14 300
Kultarannikko	1631	40 000	1 473 882
Lagos	1787	985	85 607
Sierra Leone	1789	4 000	74 835
Amerikka			
Bermudasaaret	1609	20	16 291
Kanada	1763	3 653 946	5 185 590
Falklandin ja Pyhän Yrjön saaret	1833	7 500	2 051
Brittiläinen Guayana	1803	109 000	286 222
Brittiläinen Honduras	1670	7 562	34 747
Newfoundland ja Labrador	1497	162 200	202 040
Länsi-Intia			
Bahamasaaret	1629	4 466	53 256
Jamaika ja Turkksaaret	1655	4 359	733 118
Barbados	1605	166	190 000
Windward Islands	17. vuosis.	701	127 800
Leeward Islands	17. vuosis.	784	155 000
Trinidad ja Tobago	1763—97	1 868	273 655
Australaasia			
Fidzhisaaret	1874	7 740	121 738
Uusi Guinea	1884	90 540	350 000
Uusi Etelä-Wales	1788	310 700	1 357 059
Uusi Seelanti	1840	104 470	796 387
Queensland	1859	668 500	498 523
Etelä-Australia	1836	903 690	362 897
Tasmania	1803	29 390	171 340
Länsi-Australia	1829	975 920	168 490
Siirtomaat yhteensä		7 523 780*	21 768 908*
Intia ja siirtomaat yhteensä		9 324 038	308 992 339

{ Itse „historia” näyttää olevan pelkkää tosiasioiden }
 { luettelemista. }

* Näin on Merrisilla, V. I. Lenin on sitä paitsi jättänyt „Australaasia” sarakkeesta pois Victoriaa koskevat tiedot: 87 890 neliömallia ja 1 176 854 asukasta. *Toim.*

„δ”
(„DELTA”)

VIHKO

Sisältö

	Sivut
1) <i>Steffen.</i> „Maailmansota ja imperialismi”... Kirjallisuusviitteitä.	3—7
<i>Henger.</i> „Ranskalaiset pääomansijoitukset etc.”	7
<i>Kautsky</i> 1914 ja 1915 (imperialismista, sodasta ja sosialidemokratiasta):	9
12. „Die Neue Zeit”, 1897/8. NB.	
<i>B. Ischchanian.</i> „Ulkomaiset ainekset Venäjän kansantaloudessa”.	14
<i>Pannekoek.</i> „Valtion menojen kattamisongelma ja imperialismi”.	15
<i>N B.</i> „Die Neue Zeit” XXVI, — I — siirtolaisuudesta.	

STEFFEN. „MAAILMANSOTA JA IMPERIALISMI”

- 3) Gustaf F. Steffen. „Maailmansota ja imperialismi. Sosiaalis-psykologisia asiakirjoja ja havaintoja vuosien 1914/5 maailmansodan ajalta”. Jena 1915. (Käännös ruotsista.)

(s. 3): „Imperialismi on yhtä vanha kuin maailman historia”...

„Yleispiirteisesti sanoen *imperialismi* on sitä, että pyritään valtausten tai kolonisaation avulla taikka jo olemassaolevien valtioiden rauhantomaisen valtiollisen yhdistämisen tietä tai käyttämällä kaikkia näitä keinoja samanaikaisesti luomaan yleismaailmallisen merkityksen omaava suurvaltio; sellainen maailmanvalta, joka käsittää koko ihmiskunnan tai jakaa ihmiskunnan muutamien muiden maailmanvaltojen kesken” (4)... Käsité „koko maailma” riippuu siitä, mitä kyseinen kansa „tietää” maapallosta etc. „Imperialismi on puhtaasti psyykillinen tekijä” (4).

!!?

ha ha!!

„Sosiaalinen fantasia on imperialismin äiti” (5).

Imperialismilla on oma historiansa. „On olemassa primitiivistä imperialismia ja korkeampitasoisia, kypsyneempää imperialismia” (6).

Caesar, — Napoleon etc. etc.

Nykyinen „*imperialismi on jakoa*” (maailman jakoa) erotukseksi antiikin „monoimperialismista” (yksi monarkia) — (s. 15)...

S. 14 tekijä lupaa tarkastella „nykyisen” „eurooppalaisen imperialismien” „erikoisia” piirteitä...

Maapallon ovat jakaneet keskenään 10 imperiumia.. (s. 15) ja 50 muuta riippumatonta valtiota...

1. Venäjä	} „tulevaisuudenkuvitel-	} „puolieurooppa-
2. Englanti		

(näille kuvaavaa on niiden valtavat alusmaat Euroopan *ulkopuolella*).

3. Ranska — samoin „imperialistiselta arvoltaan hie- man alempi” (16)...

(„suuntaukseltaan ulkoeurooppalaiset imperiumit”).

4. Japani.

5. Turkki — heikko imperiumi.

6. Kiina — „nukahtanut imperiumi” (17)... „kiinalaisen imperialismien” kanssa joudutaan tulevaisuudessa vielä tekemisiin (17)...

7. Saksa.

— sota on käynnissä sen „imperialistisen aseman ja mahdin vuoksi”...

8. Itävalta-Unkari.
9. Italia („imperialistinen tulokas”, 18)...
10. Yhdysvallat.

Mikä osa maapallosta on „imperialisoitu”?

Näiden 10 imperiumin $\Sigma = 96.66$ milj. $\text{km}^2 = 66\%$
maapallosta

Etelä-Amerikka = 18.6 milj. $\text{km}^2 = 13\%$ maapallosta
(s. 18).

4) Tekijä esittää (Hübnerin mukaan) yhteenvetotiedot kaikista näistä valtioista (neliökilometrit ja asukasluvun). $\Sigma = 96.662$ milj. neliökilometriä ja 1 399 689 tuhatta asukasta.

Koko maapallo (145.918 milj. neliökilometriä) (1 657.097 milj. asukasta)

Entente (68.031 milj. neliökilometriä) (777.060 milj. asukasta)
Saksa

+ Itävalta

+ Turkki 5.921 ” ” ” ” 150.199 ” ” ” ”

Siis muka ilmeistä on, että koko juttu on „psykyllisissä”
(25) tekijöissä!!

hyvin sanottu! | .....Maailma on nykyään miltei kokonaan 'jaettu'. Mutta maailman historia opettaa, että imperiumit pyrkivät jakamaan *toinen toisensa* sen jälkeen kun ne ovat jakaneet enemmän taikka vähemmän täydellisesti kaikkien maanosien 'isännättömät' maat" (37).

(kertaillaan tarkasti *Seeley*'ä...)

Englannin ja Ranskan imperialismi on nyt, kuten Espanjan, Hollannin, Portugalin, Ranskan ja Englannin imperialismi 16., 17., 18. vuosisadalla, „valtamerentakaiseen kolonisaatioon perustuvaa länsieurooppalaista imperialismia” (43).

germano-fiili!! | Toisin on Venäjän laita. Venäjä on > aasialainen maa. Koko Euroopan etujen mukaista on eristäytyminen *Aasiasta*. Isovenäläiset = puoleksi aasialaisia; Euroopan raja = isovenäläisiä eristävä raja (s. 50). Ranskan ja Englannin liittoutuminen Venäjän kanssa on „koko Euroopan

yhteisten elintärkeiden etujen” *vastainen* liitto (51).

Muuten s. 46 mainitaan, että Ruotsi on „entinen, juuri Venäjän kukistama suurvvalta”. „ruotsalaista” imperialismia

Mikään ei ole laillisempaa kuin Saksan imperiumin muodostuminen (1871). Englanti, Ranska ja Venäjä ovat katsoneet Saksan pirstomisen ja heikentämisen omaksi „oikeudekseen”!! (56). *kannatetaan Saksan imperialismia*

„Imperialismi on universaalinen (sic!) valtiollisen kehityksen aste, jonka on käyvä läpi jokainen (!) suuri kansa, jolla on runsaasti sisäistä voimaa ja suuria yleisinhimillisiä tehtäviä” (56—7). imperia-
lismi =
historian laki!

Armeijan ja laivaston ylläpitomenot ovat Saksassa %-määräisesti ja 1 henkeä kohden laskettuna Σ :na *pienemät* kuin Ranskassa ja Englannissa (58). „Taru” (59) Saksan „militarismien” erikoisuudesta!

„Syynä siihen (vuosien 1914/5 yleismaailmalliseen katastrofiin) on nähdäkseni Saksan suhteellinen heikkous eikä sen suhteellinen voimakkuus” (60)... Venäjän + Englannin + Ranskan kannalta *oli tarpeen* „preventiivinen sota”...

„Tosin nykyinen taloudellinen imperialismi ja imperialistinen ekspansio on tietystä mitassa mahdollista, vaikkei muissa maanosissa suoranaisesti *hankitakaan alueita*, mitä me sanomme 'kolonisaatioksi'. Lähetetään pääomaa, kauppiaita, yrittäjiä, rakennetaan rautateitä ja kanavia, nykyaikainen kapitalistinen kehitys käy mahdolliseksi valtavan laajoilla alueilla kaikissa maanosissa ja sillä tavalla hankitaan taloudellisia vaikutus- ja valta-alueita muissa maanosissa ilman suoranaisten maiden anastuksia tai poliittisia valtauksia.

Epäilemättä juuri *saksalaiselle* imperialismille ovat olleet tähän asti huomattavassa määrässä ominaisia tällaiset *rauhanomaisemmat* ekspansio-
metodit, jotka voivat yhtä hyvin olla kuin olla ole-
mattakin vain valmistautumista siirtomaavaltauk-
siin sanan entisessä mielessä” (62). ahaa!

Suunnistauduttiin etupäässä Vähä-Aasiaan ja Mesopotamiaan — alueille, jotka *eivät* kuuluneet Englannin imperiumiin.

Englanti tahtoo riistää Saksalta *sen* kehitysmahdollisuuden, jota se itse + Ranska + Venäjä on käyttänyt laajassa mitassa (62—3).

„Vuosien 1914/5 maailmansota on siis todella maailmansotaa, sotaa uuden saksalaisen imperiumin osallistumisesta maailman hallintaan, sotaa, jossa maailmanvaltiot Britannia esittää johtavaa osaa ja kaksi seuraavaa mahtavinta maailmanvaltaa — Venäjä ja Ranska — ovat mukana asiasta kiinnostuneina osakumppaneina” (63).

Englanti + Ranska + Venäjä = 46% maa-alasta ja 43% ihmiskunnasta; + Yhdysvallat + Saksa = 55% ja 53% (s. 68)... „Toisin sanoen muutamat harvat valtiot ovat todella jakaneet maailman keskenään” (69)...

Seeley — 1883 („Englannin ekspansio”)...

C. Dilke — 1890 („Ison-Britannian ongelmia”).

Tulee olemaan kolme imperiumia: Englanti + Yhdysvallat + Venäjä.

Ranska ja Saksa = „*kääpiöitä*” (!! (s. 71).

James Anthony Froude — 1885 („Oseania tai Englanti ja sen siirtomaat”).

„*Imperiumi ja vuosisata*” 1905 (50 kirjoittajan kokoelma).

6) Tässä kokoelmassa olevasta W. F. Monypennyn johtavasta artikkelista „Ihanneimperiumi” tekijä siteeraa:

„Sanat 'imperiumi' ja 'imperialismi' ovat saaneet meidän päivinämme tavallisessa poliittisessä kielessä saman sijan, joka oli aikaisemmin sanoilla 'kansakunta' ja 'kansallisuus'... kansallinen ihanne on luovuttanut paikkansa imperialistiselle” (72)...

Imperialismi (Roma!) on vanhempi kuin nationalismi (72—3). Mutta *uudenaikaisempi* (modernier) imperialismi pohjaa „hyvin suurella määrällä” *nationalismiin* (73)...

J. A. Cramb. „Saksa ja Englanti” 1913... („Saksa on pahin vihollisemme”...). Vakinaisen armeijan *puolesta*... „Englanti on sotinut 500 vuotta luodakseen *imperiuminsa*” (79)... Liittoutuminen Venäjän kanssa on „luonnotonta” (80)...

„Asianlaita on yksinkertaisesti siten, että Saksa on nykyään voimiensa kehityksen kannalta paljon korkeammalla asteella kuin Ranska, Venäjä ja Japani ja *vain* se voi todella asettaa Englannin imperiumin maailmanherruuden, varsinkin sen meriherruuden tulevaisuudessa uhan alaiseksi. Siitä syystä Englannin oli verrattomasti helpompi päästä sopimukseen kolmen mainitun suurvallan kanssa kuin nimenomaan Saksan kanssa” (85). oikein!

Loputonta lörpöttelyä — sitaatteja Trubetskoilta —, että Saksan kansleri on moraalisesti korkeammalla kuin Lloyd George etc. etc. *Shovinistista pötyä!* Englantilaisten ulkokultaisuutta koskevia ytimekkäitä sitaatteja George Bernard *Shaw*’lta (120—123) etc. Mutta *Shaw* on muka kirjoittanut myös *lukemattoman määrän* artikkeleja [m.m. myös „New Statesman’issa”] Saksan „musertamisen” välttämättömyydestä (s. 128). !!!

Eräänä syynä on se, „*ettei tunneta*” toisiaan (136); „kansallisten ennakkoluulojen” hengessä tapahtuva *kasvatus* (137). — — — Rauhan säilyttämiseksi on tehtävä loppu valtiollisesta „itsenäisyydestä” (138) (= oikeudesta käydä sotaa) etc. etc.

Sitaatteja Bernhardilta... joka muka syyttää kansaansa siitä, ettei se ole kyllin sotaisia (!!)... ja Rohrbachilta (joka muka *niin ikään* on „maltillinen”! (s. 150) Rohrbachin „johtavat herätteet ovat humaania” (!!!)). — — Kylläpä tuo *Steffen* on lattea!..

Saksan imperialismi on „pikemminkin defensiivistä kuin aggressiivista” (157). !

Saksa käy „*puolustussotaa*” (158) — on „hasua” luulla, että Saksa olisi hyökkäystä varten valinnut „näin hirveän epäsuotuisan tilanteen, kuin nykyinen tilanne on” etc. etc. Saksan imperialismi „on peräti kulttuurista, sosiaalisesti rakentavaa” etc. (163)... ha ha!!

(7

Kirja, joka alussa tuntui jossain määrin lupaavalta, osoittautui lopussa mitä vulgäärimmäksi saksalaismieliseksi shovinismiksi! NB

Diplomaattiset asiakirjat ovat aivan sekaisin — *kai-kissa* maissa on ollut (eräitä) sotaa *kannattaneita* diplomaatteja, — asioihin puuttuivat myös sotilashenkilöt (ja tehokkaasti)... „Vuosien 1914/5 maailmansodan syyt voimme saada selville vain tutkimalla yleistä historiaa” (180)...

Ja edelleen loppuun asti (s. 254) sitaatteja tunnetuista „teoksista” saksalaismielisessä hengessä... Nil! Nil! Ei maksa vaivaa lukea tätä „Dreckiä”!

OPPENHEIMER. „ENGLANNIN IMPERIALISMI”

Tri Felix parooni von **Oppenheimer**. „Englannin imperialismi”. Wien 1905.

(64 sivua käsittävä kirjanen. Nil muuta paitsi yleistä lörpöttelyä Chamberlainista ja „hänen” liikkeestään. Nil!)

HENGER. „RANSKALAISET PÄÄMANSIJOITUKSET”

Hans *Henger*. „Ranskalaiset pääomansijoitukset arvopapereihin”. Stuttgart 1913 („Münchenin kansantaloudellisia tutkimuksia”, 125. vihko).

Teos ei ole kovinkaan antoisa. Kertailtaan *Neymarchin* esittämiä numerotietoja arvopaperien Σ:sta.

815 mrd., ilman toistumisia 600 mrd. frangia, niistä Ranskassa 106—110.

4%:n kuponkiveron (korko- ja osinkoveron) Σ on kasvanut 70.4 milj. frangista vuonna 1891
102.5 ” frangiin ” 1910 (s. 1).

Arvopaperien (ranskalaisten hallussa olevien) Σ:
(E. Théryn mukaan) 1891 — 77.1 miljardia frangia
1907 — 98.6 ” ”
(tekijän mukaan) 1891/5 — 79.0 ” ”
1906/10—110.4 ” ”

Joka vuosi sijoitetaan pääomia osakeyhtiöihin

Ranskassa...	566.2 milj. frangia
Saksassa...	1 080.5 ” ”

Taloudellinen edistys Ranskassa:

(8

	1890		1909
vehnäsato	117	milj. hehta	126
kaurasato	94	” ”	117
raudantuotanto	3.5	” tonnia	16.6 (1911)
kauppalaivasto	0.9	” ”	1.4 (1909)
höyrykoneita teollisuudessa	55 967 (1891)		81 335
niiden hevosvoimamäärä	916 000		2 759 350
Ranskan varallisuus (perintöveron perusteella)	243 mrd. frangia (1892)		287 (1908)
hiilenkulutus (Saksan)	28.96 milj. tonnia (1885)		56.4 (1911)
	67.1		205.7 (1908)

Ranskan erikoiskauppa

	1891—3	1908—10
1 asukasta kohti	7 692 milj. frangia 200.4 frangia	12 020 + 56.2% 304.7 + 52 %
Saksan erikoiskauppa	7 117 milj. markkaa	15 197 + 113.5%
1 asukasta kohti	141.5 markkaa	238.6 + 68.6%
{238.6 markkaa = 294.5 frangia. Vähemmän kuin Ranskassa!}		

NB: Ranskan vuoriteollisuudessa työläiset ovat „huomatavalta osaltaan” ulkomaalaisia: puolalaisia, italialaisia, espanjalaisia. *

„Joskin ranskalaiset tuottavat vähemmän ja joskin teollisuus ja kauppa eivät kehity Ranskassa yhtä nopeasti kuin Saksassa, niin tämä ei tietysti vielä todista sitä, että Ranska on vaarassa muuttua koroillaeläjäväliksi” (78)... kehitys näet (teollisuuden ja kaupan kehitys) kulkee eteenpäin joskin hitaammin kuin Saksassa.

N B. Lainauksia „Annuaire statistique de la Francesta”, 1910 (taloudelliset ja sosiaaliset indeksit).

KAUTSKY 1914 JA 1915 (IMPERIALISMISTA,
SODASTA JA SOSIALIDEMOKRATIASTA)

K. Kautsky. „Imperialismi”, „Die Neue Zeit”, 1914, 2 (32. vuosikerta), s. 908 ja seur. N:o 21 (11. IX. 1914). (9

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 273. Toim.

((Artikkelista huomautetaan, että se on kirjoitettu ennen sotaa, kongressia silmällä pitäen ja että sitä on hieman muunnettu.))

Nykyään muka imperialismiksi esitetään väliin seuraavaa: „imperialismiksi käsitetään kaikki nykyaikaisen kapitalismin ilmiöt, kartellit, protektionismi, finanssimiesten herruus samoin kuin myös siirtomaapolitiikka” (908). Siinä tapauksessa muka „mitä latteinta tautologiaa”, siinä tapauksessa „imperialismi on luonnollisesti kapitalismille elinvälttämättömyys” * (908).

Tätä sanaa on muka käytettävä „ei yleistävänä, vaan tietynä historiallisena” käsitteenä (909), niin kuin tehdään *Englannissa*, t.s. „eräänlaisen poliittisen pyrkimyksen” mielessä.

Hobson! „Englantilaiset tarkoittavat” (909) imperialismilla pyrkimystä, jonka tarkoituksena on toisaalta imperiumin kaikkien osien yhdistäminen emämaahan ja toisaalta imperiumin laajentaminen...

ei kelpaa lainkaan „Imperialismi on korkealle kehittyneen teollisuuskapitalismin tuote. Se on kunkin teollisen kapitalistisen kansakunnan pyrkimystä liittää itseensä tai alistaa alaisekseen yhä suurempia *agraarisia* (alleviivaus Kautskyn) alueita välittämättä siitä, minkä kansakunnan asuttamia ne ovat” ** (909)...

Ja edelleen järkeilyjä „Tuotoksen määräsuhtaisuudesta” (artikkelin I. §:n otsikko) maanviljelyn ja teollisuuden, tuotantovälineiden ja kulutustarvikkeiden välillä.

2 §: „Yksinkertainen tavarantuotanto” (pöytä, vanhaa).

3 §: „Kapitalistinen tuotanto”: kapitalistiselle teollisuudelle on välttämätöntä, että „sitä hankkijana ja ostajana palveleva maatalous” „laajenisi jatkuvasti” ((pitkäveteistä!)).

4 §: „Kasautuminen ja imperialismi.”

Teollisuuden ja maatalouden välinen ristiriita ilmenee kahdella tavalla (917):

(1) liikatuotanto (teollisuudessa)...

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 258. Toim.

** Sama, ss. 258—259. Toim.

(2) (raaka-aineiden ja elintarvikkeiden) kalliit hinnat... Imperialismia edeltävänä (laajentumispyrkimyksen) „muotona” oli vapaakauppa: „puoli vuosisataa sitten sitäkin pidettiin kapitalismin viimeisenä sanana kuten nykyään imperialismia” (917)...

Kauppavapaus kehitti muita maita (Yhdysvallat + Eurooppa); niiden protektionismi: Englannin teollisuuden ja kaikkien muiden maiden maatalouden välinen työnjako muuttui siten, että „nämä” (muut maat) „jakoivat suurten teollisuusvaltojen kesken maapallon vielä vapaina olevat agraarialueet, koska nämä alueet olivat kykenemättömiä vastarintaan. Siihen reagoi Englanti. Siitä alkoi imperialismi. NB

Siihen myötävaikutti varsinkin samanaikaisesti alkanut pääoman vienti agraarialueille” (918)... ?

Rautatiet uusissa maissa — vaihdon kehittyminen — niiden suojelu valtiovallan taholta — annektointipyrkimys (+ yritetään estää niissä teollisuuden kehittyminen)...

„Nämä ovat vapaakaupan tilalle astuneen imperialismin tärkeimpiä juuria”...

„Onko se kapitalistisen maailmanpolitiikan viimeinen mahdollinen ilmenemismuoto vai voiko olla olemassa vielä jokin muu muoto?”

Yksi „imperialismin puoli” on „kapitalismille elinvälttämättömyys” ja siitä voidaan päästä „vain sosialismin kautta” (920), nimittäin: rautäteiden rakentaminen, heruus maatalousalueisiin, niiden orjuuttaminen...

Mutta imperialismilla on *toinenkin* puolensa: valtioiden keskinäinen taistelu, aseistautuminen, sota, Intian, Islam, Itä-Aasian vastarinta, proletariaatin vastarinta — kaikki tämä pakottaa „kaikkien maiden kapitalisteja yhdistymään” (920)...

„Puhtaasti taloudelliselta kannalta ei siis ole mahdotonta, että kapitalismi elää vielä yhden uuden vaiheen, *kartellipolitiikansiiirtämisen ulkopolitiikkaan, ultraimperialismin vaiheen**, ja tätä ultraimperialismia vastaan meidän on taisteltava tietenkin yhtä tarmokkaasti kuin imperialismia”

ultra-
imperia-
lismi
ha ha

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 261—262. *Toim.*

vastaan, jos kohta sen vaarallisuus on muussa kuin aseistautumiskilvassa ja maailmanrauhan vaarantumisessa" (921)...

Tämä on muka kirjoitettu ennen sotaa. Sen, Itävallan, ja Serbian selkkauksen „alkusyynä eivät olleet yksinomaan imperialistiset pyrkimykset" (922) — sillä on „yhtä hyvin (ebenso) nationalistinen" „kuin imperialistinenkin alkujurensa" (922). On muka tosin „ristiriitoja", joita imperialismi on aiheuttanut „muiden suurvaltojen kesken". Mahdollisesti aseistautuminen lisääntyy ja rauha (tämän sodan jälkeen) muodostuu vain välirauhaksi.

„Puhtaasti taloudelliselta kannalta katsoen mikään ei ole enää estämässä sitä, että tämä valtava jännityksen purkautuminen johtaa lopulta imperialistien pyhän liiton kautta imperialismiin häviämiseen" (922)... Mitä pitempi aikaisemmaksi muodostuu sota ja nääntymys.., sitä lähempänä olemme tällaista ratkaisua...

Ibidem, s. 981 — artikkelissa „Sodan vaikutukset" — internationalismi „ei kiellä" „kansallistunnetta" eikä isänmaan puolustamista, mutta vaatii sen tunnustamista „kunkin kansakunnan osalta"; „siinä tarkoituksessa" (sic!) *saksalaiset ja ranskalaiset* äänestivät sotamäärärahojen puolesta.

s. 975 — ibidem — „toverimme" äänestivät sotamäärärahojen puolesta silmämääränään niin isänmaan puolustaminen kuin myös „Venäjän vapauttaminen tsarismita" (!!)

ha ha!! || s. 974 — „voittaneiden valtioiden valtiomiehiä on kehotettava maltillisuuteen" (kolmasti).

s. 846 (21. VIII. 1914) — artikkelissa „Sota" (päivätty 8. VIII. 1914) — kehoitetaan lopussa „luottamuksellisuuteen", mutta ei „arvosteluun" — „kuri puolueessa"...

Artikkelissa „Kaksi kirjoitusta uudelleenoppimista varten" (1915, 2) § d: „Imperialismi-käsite".

Vastustetaan Cunowia, että muka *finanssipääomaa* koskevat (Hilferdingin) „johtopäätökset” ovat „sosialististen teoreetikkojen *yksimielisesti* (kursivointi K. Kautskyn) hyväksymiä” * (s. 107) (23. IV. 1915).

Cunow *samaistaa* imperialismiin ja „nykyaikaisen kapitalismin” (109).

Hän ei muka hyväksy tätä samaistamista. Englannissa muka 19. vuosisadan 90-luvulla (110) imperialismi käsitettiin suuren Britannian, imperiumin, muodostamiseen tähtääväksi pyrkimykseksi (110), „eräänlaiseksi *imperiumipolitiikaksi*” (110. Kursivointi K. Kautskyn) — siirtomaat, protektionismi.

„Se (‘tämä uusi politiikka’) merkittiin kaikkien taholta imperialismiksi” (NB) (ibidem). || ?

Hän se on muka „ensimmäisenä” tutkinut „utta imperialismia” („Die Neue Zeit”, 1897/8 (16,1), „Vanha ja uusi siirtomaapolitiikka”) — viitannut pääoman vientiin, rahaylimystön osuuteen. Hilferding ei sanonut v. 1910 tätä kapitalismin uutta vaihetta „imperialismiksi” (110—111). „Ja hän” (= Hilferding) „tarkoittaa ‘imperialismi’ sanalla *erikoislaatuista politiikkaa* eikä ‘talouden vaihetta’. Hänestä” (= Hilferdingistä) „imperialismi on politiikkaa, jonka finanssipääoma asettaa etutilalle” (111)...

NB
„Die Neue
Zeit”
1897/8,
XVI vuosikerta,
1. nide

juonittelua
ja kinastelua sanoista

Meidän on erotettava seuraava: imperialismi ei ole „talouden vaihe”, vaan erikoista politiikkaa kuten manchesterilaisuus²⁶. *On tehtävä ero finanssipääoman ja „sen politiikan”, imperialismiin, välillä* (111).

„Imperialismi on erikoislaatuista kapitalistista politiikkaa kuten manchesterilaisuuskin, jonka tilalle se tuli. Myöskään viimeksi mainittu ei merkinnyt tiettyä ‘talouden vaihetta’, *vaikka liittyikin välttämättömyyden paikosta sellaiseen vaiheeseen*” (111)**.

no
siispä!

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 279. Toim.

** Sama, s. 258. Toim.

Imperialismi on finanssipääoman „talouden vaiheen” politiikkaa! Tätäkö tahdotte? Olette panettelija ja sofisti²⁷, rabulisti²⁸, koukkuilija, juuri niin! Kieräätte asian olemuksen verukkeilla.

§ e) „Imperialismin välttämättömyys” (112 ja seur.).

„Että imperialismi oli väistämätöntä ja sikäli välttämätöntä — sitä ei rupea kiistämään kukaan. ...Kiistakysymyksenä on se, onko se välttämätöntä myös tulevaisuudessa”... (113).

Ja edelleen „Kommunistissa”²⁹ esittämäni sitaatit (ss. 144 — 5 ja seur.*)...

(myös ultraimperialismi on mahdollista... j.n.e. Ks. „Kommunistia”...)

13) Muun muassa:

Kautsky: „Kiautshou”. „Die Neue Zeit” XVI, 2 (1898) — (N:o 27. III. 1898) — muun muassa, että „valloituspolitiikka” Kiinassa etc.

sic!!	„ei ole edistyksellistä, vaan taantumuksellista politiikkaa, se ei ole nykyaikaista porvarillista politiikkaa, vaan osaltaan henkiinheränneen feodaalisen absolutismin politiikkaa... manchesterilaisuutta vastaan suuntautuva reaktio... Edistyksellisemmältäkin porvarilliselta näkökannalta katsoen sitä on vastustettava samalla tavalla kuin kulutustarvikkeiden verotusta, palkkioita, ammattikuntalaisuutta ja liikkumisvapauden rajoittamista” etc. (s. 25)...
NB	

NB. „Die Neue Zeit” XV, 1 (1897). *Lafargue*. „Pörssin taloudelliset tehtävät”.

11) NB. 1915, 2 (33. vuosikerta) Gerhard *Güttlerin* kirjaa „Englannin työväenpuolue” (Jena 1914) käsittelevä artikkeli.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 21. osa, ss. 214—215. *Toim.*

ISCHCHANIAN. „ULKOMAISET AINEKSET VENÄJÄN
KANSANTALOUDESSA”

Fil. tri *B. Ischchanian*. „*Ulkomaiset ainekset Venäjän kansantaloudessa*. Venäjällä olevien ulkomaalaisten historiikka, levinneisyys, ammatillinen ryhmittyminen, intressit ja taloudellinen ja kulttuurillinen merkitys”. Berliini 1913 (Siemenroth). 7 markkaa. (14)

Alexinskyn selostus „*Die Neue Zeitissa*”, 1913—4, 32, 1, s. 435 ja seur.

NB: M.m. seuraava Ischchanianilta otettu taulukko (s. 438):

		Miljardia frangia	Yleensä ulkomailla	Venäjällä	Viimeksi mainit. % -suhde
<i>NB</i> : pää- omia ulko- mailla	Ranskalla	40	40 mrd. frangia	14 mrd.fr	(X) 27.5
	Belgialla	—	2.715 ”	0.634 ”	23.4
	Saksalla	32.5	26.0 ” markkaa	4.00 ” mk	15.38
	Englannilla	78.7	63.0 ”	0.775 ”	1.20
	Muilla mailla	—	”	0.500 ”	—
		151.2	minun summani		

Yhdysvallat?? 10?? minimum
160 mrd. frangia

> 14½ mrd. markkaa
(X) 14 582 miljoonaa
markkaa, niistä valtion-
lainoissa 83.76%...

(X) Minun laskelmani:
14 634 fr × 8 = 11 707 mk
+ 5 275 = 16 982 markkaa.
eikä 14 582??

PANNEKOEK. „VALTION MENOJEN KATTAMISONGELMA
JA IMPERIALISMI”

A. Pannekoek. „Valtion menojen kattamisongelma ja imperialismi”. („*Die Neue Zeit*”, 1913—14, 32, 1, n:o 4, 24. X. 1913, s. 110 ja seur.). (15)

(X) „Periaatteellisen ja reformistisen taktiikan välinen ero on nähdäksemme siinä, että reformistisessa taktiikassa ovat *liian* määräävinä *lähimmät intressit*, helposti saavutettavat

? ja näennäiset tulokset, ja niiden hyväksi uhrataan proletariaatin sisäinen voima. Sitä vastoin periaatteellinen marxilainen taktiikka, koska sen silmämääränä on ennen kaikkea proletariaatin mahdin lisääminen, takaa siten suurimmat myönteiset tulokset; nämä tuloksethan, jotka ovat vallassa olevien luokkien myönnytyksiä, riippuvat ensi kädessä proletariaatin voimasta" (s. 111).

Ja tämän lauseen edellä:

(**) ei ole oikea sana oikein! „Sosialistisen luokkataistelun olemuksena on *sosialismin puolesta* (**) käydyn taistelun ja proletariaatin kaikkien välittömien etujen ajamisen erottamaton yhteys. Vain siksi, että puolue taistelee työväenluokan kaikkien jokapäiväisten etujen puolesta, se on proletariaatin puolue, joukkojen puolue, ja voi voittaa" (X).

N B: Pannekoek asettaa reformismikysymyksen väärin.

NB

Pannekoek on kajonnut tässä mitä tärkeimpään kysymykseen, mutta hän on vastannut siihen huonosti tai ainakin epätarkasti. „Sosialismin ja reformien" eli „työläisten välittömien etujen puolesta käydyn taistelun yhteys"? Entä mitä on sosialismin puolesta käyty taistelu? Vasemmistolaisten ja „keskustan" välinen ero on Pannekoekin sanamuodossa hämäröitynyt, pyyhitty pois, hävinnyt. Pannekoekin (kyseisen, tämän) sananuodon allekirjoittaa K. Kautskykin (joka muuten ei ole edes esiintynyt tätä Pannekoekin artikkelia vastaan). Tämä sanonta on väärä. *Sosialismin puolesta käyty taistelu* on työläisten välittömien etujen (vastavasti reformien) puolesta käydyn taistelun ja vallasta, porvariston pakkoluovuttamiseksi, porvarillisen hallituksen ja porvariston kukistamiseksi käydyn vallankumouksellisen taistelun yhtenäisyyttä.

Ei pidä yhdistää reformien puolesta käytyä taistelua + sosialismifraaseja, „socialismin puolesta” käytyä taistelua, *vaan* taistelun *kaksi muotoa*.

Esimerkiksi:

1. Äänestäminen reformien puolesta + joukkojen vallankumoukselliset esiintymiset...

2. Parlamentarismi + mielenosoitukset...

3. Reformien vaatiminen + vallankumouksen (konkreettinen) vaatiminen...

Taloudellista taistelua on käytävä *yhdessä* järjestymättömien kanssa, joukkojen kanssa eikä ainoastaan järjestyneiden *puolesta*...

4. Kirjallisuus huippuja varten + ilmainen joukkokirjallisuus pohjakerroksia, järjestäytymättömiä, „rahvasta” varten...

5. Legaalinen kirjallisuus + illegaalinen kirjallisuus...

{vrt. „Die Neue Zeitung” samassa niteessä s. 591, jossa puhutaan Amerikan „kouluttamattomista” työläisistä}

„ε”
(„EPSILON”)

VIHKO

Sisältö

ε

- „Weltwirtschaftliches Archiv” (1916) [1].
(ulkomaiset pääomat: Arndt)
„The Economist”³⁰ sodasta ja „The
Daily Telegraph” [3 ja 11, 14—15, 18—19].
Hiili ja rauta (N. I. Buharinin teesit) [33—34].

PÄÄOMIA ULKOMAILLA*

Pääomia ulkomailla	Englanti	Ranska	Saksa
1862	3,6	—	—
1872	15	10 (1869)	—
1882	22	15 (1880)	?
1893	42	20 (1890)	?
1902	(62)	37 Diouritch	Hilfer- ding s. 492
1914	75—100	60	44
((Arndt))	Riesser	ks. ε I	(Neymarck)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 233. Toim.

· ULKOMAISET PÄÄOMAT: ARNDT

„Weltwirtschaftliches Archiv” (Bernhard Harmsin julkaisu). 7. nide, 1916, I. (1

Prof. tri Paul Arndtin „Ranskalaisen pääoman mahti”.

Tekijä viittaa artikkeliinsa „Uutta lisääineistoa ulkomaisia pääomansijoituksia koskevaan kysymykseen” („Zeitschrift für Sozialwissenschaftissa”. 1915, s. 311 ja 456) ja lainaa siitä *ulkomaisia* pääomansijoituksia koskevia numerotietoja: (s. 35)

|| (Riesser, s. 395 ja
s. 404)

englantilaista pääomaa 3 mrd. puntaa		Miljardia frangia
= 75 mrd. frangia		62 (1900 Speyer)
ranskalaista 60 mrd. frangia		30 (1902 Dehn)
= 60 ” ”		
saksalaista 35 mrd. markkaa		31 (25 mrd. markkaa)
= 44 ” ”		
<u> </u>		
<u> </u>		
((Σ = 179))		

Ranska kuuluu muka „suurtalousvaltoihin” (s. 37), on neljännellä tilalla Englannin, Saksan ja „Pohjois-Amerikan” jälkeen.

KIRJALLISUUTTA

Kirjallisuutta:

William English Walling. „Sosialistit ja sota”. New York 1915 (XII + 512 sivua). 1.50 dollaria.

„Koska tässä ovat kysymyksessä puolueen tärkeimmät viralliset asiakirjat, kokoelma lienee täydellinen” (s. 188).

Zürichin yhteiskuntatieteellinen kaupunginkirjasto:

Parvus. „Pankkien kansallistaminen ja sosialismi”.

Schumann. „Saksan valtionpankki”.

” ” „Viimeiset neljä yksityistä emissiopankkia”.

Schär. „Pankki liikemiehen palveluksessa”.

Schulze. „Saksin pankkiromahdukset”. 1903.

Schär. „Pankkioperaatioiden tekniikka”. Berliini 1908.

Levy. „Monopolit, kartellit ja trustit”. Jena 1909.

(2

Kantorowicz. „Kartellien ongelmat”. Berliini 1911.

Abel. „Sairas Englanti”. 1909.

Veritas. „Englannin tulevaisuus”. Zürich 1892.

Jakob Lorenz. „Sveitsin italialaisista”. Zürich.

{ *Schär*. „Sveitsin vesivoimavarojen kansallistaminen”.
Basel 1905.

{ *Schücking*. „Maailman organisaatio”. Leipzig 1909 (41).

Lassalle. „Italian sota”. Berliini 1859.

Staudinger. „Politiikan kulttuuriperusta”. Jena 1914.

Lloyd George. „Parempia aikoja”. Jena 1911.

„THE ECONOMIST” SODASTA

3) „The Economist”, 17. huhtikuuta 1915.

Artikkeli „Sodan loppu”.

„Mutta mitä kauemmin sota jatkuu, sitä taipuvaisempia ovat kansat, erotukseksi hallituksista, kohottaamaan äänensä lahtausta vastaan, joka päivä päivältä ja viikko viikolta harventaa monia tuhansia perheitä.

NB ||| Palaamme siis jälleen ongelmaan: 'Valtio ja yksilö' ja kysymykseen, *kuinka kauan hyvin järjestyneen byrokraattisen valtion johtomiehet jaksavat vastustaa sisäisiä vallankumouksellisia voimia*”...

SOSIALIPATRIOOTTIEN PERUSTELUJA

6) Sosialipatriottien perusteluja

Upton *Sinclairin* kirjanen, jossa on *Blatchfordin* vastaus, esittää hyvin selvästi, suoraan, tarkasti ja jyrkästi sosialipatriottien uuden (ei Plehanovin eikä Kautskyn etc.) argumentin:

Niin, sotaa käydään kapitalistien etujen nimessä etc., mutta me olemme *ilmeisesti heikkoja*, ilmeisesti voimattomia estämään sitä. Järkeilyjä taistelusta sotaa vastaan, „kapinasta” etc. etc. „tyyntä ajattelua”, voimiamme „liioitellaan” auttamattomasti.

„Utopismi” argumentin muunnos, tämä argumentti oli Plehanovinkin referaatissa.

Baselin päätöslauselma on tältä kannalta katsottuna hyvä yritys säikäyttää hallituksia, vaan ei lupaus eikä päättävä aikomus ryhtyä vallankumoustoimiin respective propagoimaan vallankumousta.

[Kysymyksen asettelu on äärimmäisen rajoittunutta — ja Blatchford on rajoittanut sitä tarkoituksellisesti —, sel-laista, joka supistaa kaiken „preventiiviseksi sodaksi”. Kriisitilan käyttäminen vallankumouksellista propagandaa ja vallankumoustoimien valmistelua *varten* — tämä on tärkeintä.]

„THE DAILY TELEGRAPH”, MARRASKUUN 17 pnä 1914

„The Daily Telegraph”, 17. XI. 1914.

(7

Parlamentti.

...„Hra E. Jones (Merthyr Tydoilin piirin edustaja) kysyi, eikö hra Keir Hardien lehdessään julkaisemia artikkeleja pitäisi sensuroida”...

Ja edelleen niin ikään hän istunnon lopussa: ilmoitin muka K. Hardielle, että tulisin puhumaan hänestä, mutta ei ole minun syyntä, jos hän ei ole saapuvilla.

Lukee otteita K. Hardien 31. X ja 7. XI julkais-tuista artikkeleista, joissa K. Hardie syyttää englantilaisia ja ranskalaisia julmuuksista, nauraa intialaisten joukkojen lojaalisuudelle. Hän, K. Hardie, on muka sanonut, että keisari on rohkea kuin sotilas, ja tehnyt pilkkaa omasta kuninkaastamme: „kuninkaamme pitää kotiliedestään”.

Voiko hallitus sietää tällaisia parlamentin jäsenen puheita? Me olemme muka sen „tuloksena kohdanneet muutamien viime viikkojen aikana Merthyr Tydoilissa huomattavia vaikeuksia värväystyössä, joka menestyi hyvin ennen kuin Keir Hardie aloitti taktikoimisensa”.

Edelleen esiintyi *J. A. Pease*: „Saanen sanoa vain yhden sanan, että mikäli asia koskee hallitusta, se pitää kaikkia hra K. Hardien lausuntoja, joihin hra Jones on viitannut, täysin perusteettomina ja halveksuntaa ansaitsevina.”

(Istunnon loppu).

SOTAAN OSALLISTUVIEN JA OSALLISTUMATTOMIEN
MAIDEN ASUKASLUKU JA PINTA-ALA

10) (s. 29. „Deutsche Rundschau” n:o 10)

asukasluku miljoonissa 1910

Iso-Britannia.....	421	Saksa	78
Venäjä	167	Itävalta	51
Ranska.....	86	Turkki	25 (liikmain)
	<u>674</u>	(3 suurvaltaa)	<u>154</u>
Japani	70		
(4 suurvaltaa)	<u>744</u>		
+ Serbia			
+ Belgia			
I sotaan osallistuvien ryhmä	744	[750 versus 150]	Sotaan osallistumattomat
II ” ” ” ”	154		Kiina 431
Sotaan osallistuu.....	<u>898</u>		Y.-vallat.....103
+ Ei osallistu sotaan	570		Italia..... 36
	<u>1 468</u>		(3 suurvaltaa) 570

Maapallon koko asukasluku = 1 600

1912		Sotaan osallistumattomat:	
Neliömailia (miljoonissa)			
Iso-Britannia	10.8	Saksa	1.2
Venäjä	10.2	Itävalta	0.2 (241 000)
Ranska	4.8	Turkki	0.7
	<u>25.8</u>		<u>2.1</u>
Japani	0.3 (260 000)		
	<u>26.1</u>		
I ryhmä	26.1		Kiina 2.9
II ryhmä	2.1		Y.-vallat.....3.7
Sotaan osallistuvat	<u>28.2</u>		Italia 0.7
Sotaan osallistumattomat	7.3		<u>7.3</u>
	<u>35.5</u>		

Koko maapallo — 52.0 miljoonaa neliömailia.

„THE ECONOMIST” SODASTA JA „DAILY TELEGRAPH”

„The Economist”, 9. I. 1915. NB

(11)

Artikkeli: „Eurooppa umpikujassa”...

..., „Ei ole ihme, jos näissä oloissa” („nykyisissä hirtävissä sotaoloissa”) „sotilaat tekevät ykskaks siellä, missä kura on tehnyt etenemisen miltei mahdolltomaksi, sen tapaisia aselepoja, joista muuan kirjeenvaihtaja kertoi eilisessä 'The Timesin' numerossa. Sellaisia aselepoja tapaa tietysti olla vain niillä taistelukentillä, missä ampumakaivannot ovat välittömästi toistensa läheisyydessä, mutta ne (nämä aselevot) johdattavat mieleen sodan mielettömän julmuuden ja herättävät eräissä sellaisia toiveita, että sotilaat voivat ryhtyä taistelukentällä vastustamaan sodan kauhujen loputonta jatkamista” (s. 46)...

NB

Idem, s. 54: „Teollisuuden liikevoitot”:

Puhdas voitto (velkojen korko- etc. maksujen jälkeen)

Neljännes- vuosittaiset tiliker- tomukset, jul- kaistu:	Yhtiöi- den luku- määrä	(miljoonaa puntaa)		+	pää- omaa yhteen- sä	voittoa pää- omalle % %: ssa
		1913	1914			
31 pnä maaliskuuta	301	20.5	22.1	+8.4	230.1	9.6
31 pnä heinäkuuta	263	22.6	23.6	+4.2	181.9	13.0
30 pnä syyskuuta	131	10.6	9.5	-9.5	107.6	8.8
31 pnä joulukuuta	214	15.3	14.5	-5.6	116.4	12.4
Σ	909	69.0	69.7	+0.9	636.0	10.9

kapitalistien „hädänalaisuutta”!!!

- 14) „The Economist”, 19. XII. 1914. „Sotataloudellinen liite”, s. 10: Venäjän armeijan ja laivaston ylläpitomenot

				%
1903.....	466 miljoonaa ruplaa			
1904	491	+ 25		+ 5.3
1905	496	+ 5		+ 1.0
1906	504	+ 8		+ 1.6
1907	493	- 11		- 2.0
1908	612	+119		+24.1
1909	631	+ 19		+ 3.0
1910	648	+ 17		+ 2.7
1911	669	+ 21		+ 3.3
1912	809	+140		+20.9
1913	944	+135		+16.6

„The Economist”, 19. XII. 1914, s. 1059, artikkeli: „Sota ja nykyajan kauppa- ja teollisuusyritykset”:

....„Ennen heinäkuun lopulla puhjennutta historian verisintä myrskyä oli vaikea erottaa, mistä alkoi Krupp ja mihin päättyi Creusot. Sotalainat olivat punoutuneet läheisesti rauhanajan lainoihin, ei-tuotannolliset velat tuotannollisiin pääomansijoituksiin. Riippumatta siitä, oliko tarkoituksena hävittäminen vai rakennustyö, kanavien vai linnoitusten, valtamerialusten vai sotalaivojen rakentaminen, koko liike- ja rahamaailma näytti keskittyneen Lontooseen, Pariisiin ja Berliiniin. Rahalaitokset olivat miltei välttämättömästi englantilais-saksalaisia, englantilais-ranskalaisia ja englantilais-amerikkalaisia; johtokunnat olivat punoutuneet yhteen, haaraliikkeitä ja asiamiehiä oli miltei kaikissa Vanhan ja Uuden mantereen suurkaupungeissa. Jättiläisyhtiöt ja yhtymät ottivat mielellään osakkaiksi keitä hyvänsä kansallisuudesta riippumatta ja kiinnittivät varsin vähän huomiota diplomaattisiin liittoihin... Väite, ettei kansallisuus ole esteenä liikesopimuksille, oli kuusi kuukautta sitten vanha totuus... Kaikesta tästä tuli yhtäkkiä loppu... Mutta siihen eivät luullakseni ole syy-päitä enempää liikemiehet kuin työväenluokkakaan. Sotasyllisinä pidetään yleisesti vain sellaisia henkilöitä kuin keisareita, diplomaatteja, valtiomiehiä, sotilashenkilöitä tai 'filosofeja', joita ei ole paljoakaan... Toivokaamme pikaista tervehtymistä, järkiintymistä, uskonnon uudestisyntymistä ja inhimillisen tietoisuuden kirkastumista”...

„The Economist”, 1915, n:o 3724 (9.I.1915)* (s. 51):

NB „Euroopan sotamenot”

(15)

kuuden kuukauden ajalta

	miljoonaa puntia					miljoonaa puntia				
	<u>Armeijan vahvuus (miljoonissa)</u>	Sotamenot	Tuotannon supistumisesta johtuneet tappiot	Kaattuneiden arvo	Väkiluku 1913 (miljoonissa)	Ulkomaankauppa	(henkeä kohti)	Kansantulo 1913	(henkeä kohti)	Kansanvarallisuus 1913
Saksa	4.35	395	830	294	68	1 063	(15.6)	2 100	(31)	16 000 (235)
Itävalta-Unkari	<u>3.50</u>	<u>320</u>	<u>500</u>	<u>141</u>	<u>50</u>	<u>264</u>	<u>(5.3)</u>	<u>. .</u>	<u>. .</u>	<u>. .</u>
Σ	7.85	715	1 330	435	118	1 327	(11.2)	? 3 000	(25)	? 25 000 (212)
Venäjä	5.4	490	110	218	170	269	(1.6)	. .	. .	. .
Ranska	4.0	365	600	232	40	583	(14.6)	1 250	(31)	13 000 (325)
Yhdistynyt kuningaskunta	<u>1.0</u>	<u>90</u>	<u>100</u>	<u>83</u>	<u>46</u>	<u>1 344</u>	<u>(29.3)</u>	<u>2 250</u>	<u>(49)</u>	<u>18 000 (390)</u>
Σ	<u>10.4</u>	<u>945</u>	<u>810</u>	<u>533</u>	<u>256</u>	<u>2 196</u>	<u>(8.6)</u>	<u>? 5 000</u>	<u>(20)</u>	<u>? 40 000 (156)</u>
ΣΣ	18.25	1 660	2 140 (α)	968	374	3 523	(9.4)	? 8 000	(21)	? 65 000 (174)

* Ibidem, s. 46 — sotilaiden mahdollinen *vastustus* ampumakaivannoissa tapahtuneen lähentymisen seurauksena.

	Keskus- vallat	Entente- vallat	Kummatkin yhteensä
Kuuden kuukauden välittömät (sota-) menot	725	990	1 715 (milj. puntaa)
Tuotannon keskeytymisestä koituneet tappiot (Yves Guyot (α))	1 330	810	2 140
Kuuden kuukauden menot yhteensä	2 055	1 800	3 855
Kuuden kuukauden normaali kansantulo („oletamme”)	1 500	2 500	4 000
Välittömien menojen suhde kansantuloon	48 %	40 %	43 %
Menojen yhteissumman suhde kansantuloon	137 %	72 %	96 %
Kansallisvarallisuus	25 000	40 000	65 000

(α) Yves Guyot'n lähde on ilmeisesti puolueellinen!

18) Ibidem (2. I. 1915), s. 12:

„Kaikki silminnäkijät puhuvat kyllästymisestä nykyisen sodan äärimmäiseen raakuuteen ja julmuuteen. Kaikkialla kysytään, kauanko vielä ihmisen luonto voi kestää tämän sanoin kuvaamattoman sodan tuottamia hirvittäviä kärsimyksiä ja milloin nääntymys ja nälkäkuoleman uhka nostattavat kansat kapinaan. Eräät saksalaiset lehdet luottavat siihen, että Venäjällä puhkeaa vallankumous. Kenties ne itse joutuvat tekemisiinsä sen kanssa kotimaassaan, sillä Saksan työväenluokka saattaa hyvinkin rynnistää aggressiivista militarismia vastaan, joka on ollut sille tuhoisaa.”

NB Tässä on artikkelista „Habsburgien valtakunnat”, jossa huomautetaan, että Venäjällä väestö ja kansakunnat ovat *huonommassa* asemassa kuin Itävallassa.

9. I. 1915, s. 57: Venäjällä romanialaiset elävät *kehnemmin* kuin Itävallassa...

Ibidem, s. 66: Venäjän sotamenot (1/2 vuotta) = 6 234 miljoonaa ruplaa (13 miljoonaa *ruplaa* päivässä).

s. 72, uusi kirja: P. Vinogradoff. „Venäjän ongelma”. (1 shillinki)?

„The Daily Telegraph” (n:o 18 631), 29. XII. 1914.

(19

Riippumaton työväenpuolue ja sota.

„Päiväjärjestyksen viimeistä kysymystä koskevassa päätöslauselmaehdotuksessa, joka esitetään Riippumattoman työväenpuolueen Skotlannin jaoston vuosikonferenssissa, mikä kokoontuu lauantaina Glasgow'ssa ja missä parlamentin jäsen hra Keir Hardie pitää puheen edustajille, vaaditaan, että kaikki Riippumattoman työväenpuolueen jäsenet, jotka auttavat hallitusta nykyisessä rekrytointikampanjassa, erotettaisiin (puolueesta). Toisessa päätöslauselmaehdotuksessa vaaditaan lausumaan valittelu sen johdosta, ettei Kansallinen työväenpuolue kutsunut sodan puhkeamishetkellä kokoon konferenssia määritelläkseen politiikkansa.”

BIBLIOGRAFISIA MUISTIINPANOJA
JA KIRJALLISUUSVIITTEITÄ

„The British Review”, 1915, heinäkuu, *John Freemanin* (21

„Mitä meidän pitää tuntea sotaan”, ss. 87—88...

hra *Barrettin* „antipatrioottinen pamfletti” (otsikko?)

(„Työväen 'Vapaus-' ryhmästä”).

„Meidän on ryhdyttävä vielä yhteen sotaan, hän julistaa, sotaan rikkaita vastaan, uuteen uudistus- sotaan”... s. 88. NB

„Recht und Wirtschaft”, 1915, kesäkuu.

Tri W. *Troeltschin* „Saksan ammattiyhdistykset sota-aikana”

(kehumisia!! lainaa „*Sozialistische Monatshefteä*”).

Hajaannus Württembergissä (Stuttgart). „Frankfurter Zeitung” n:o 319, II aamujulkaisu, 17. XI. (25

Winterthurin *kaupunginkirjaston* täydennysluettelot (ilmestyvät vuodesta 1907 alkaen), 7. vuosikerta 1913/4.

Kaunokirjallisuutta:

Lucien Descaves. „Suonenisku” (1870—1).

Nexö. „Pelle Valloittaja”.

A. Schnitzler. „Novelleja”. 1914.

Sveitsiä koskevaa kirjallisuutta:

Paul Berger. „Suurhävityksen jälkeen: Sveitsin jako”. Lausanne 1914.

kirjoitettu ennen sotaa: ennustaa Saksan voittoa, uhkaa Sveitsin jaolla.

NB: s. 31, propagoidaan hurjaa taistelua sotaväessä ja koululaitoksessa esiintyvää „vallankumouksellista sosialismia” vastaan.

A. R ü e g g. „Tarjoilijattaren elämää”. Zürich 1914.

III osasto („Yleissivistäviä ja tieteellisiä teoksia”): „Syn-
tymisteorioita”. 1914.

(„Aikamme kulttuuri”, III, IV.)

Aug. Bernard. „Marokko”. Pariisi 1913.

E. Haeckel. „Luontojumala”. Leipzig 1914.

Rud. Kjellén. „Nykyajan suurvallat”. Leipzig 1914.

A. Manes. „Sosiaalinen maanosa” (Australaasiasta). Ber-
liini 1914.

Rud. Martin. „Saksan vallanpitäjät”. 1910.

Uhde. „Feuerbach”. Leipzig 1914.

A. Zart. „Maailmankaikkeuden perusta: atomit, molekyylit”. Stuttgart 1913.

Taylor. „Tieteellisen liikkeenjohdon periaatteet”.

HIILI JA RAUTA

33) „Internationale Monatsschrift für Wissenschaft, Kunst und Technik” (Leipzig), 1916, tammikuu (10. vuosikerta, n:o 4).

Hans Arlt, tri, vuorihallituksen jäsen Münchennissä. „Hiili ja rauta ja niiden merkitys nykyisessä maailmansodassa”. Tilastoa sotaa käyvien maiden hiili- ja rautavaroista.

(Maailman rautamalmivarat)

(„ hiilivarat)

(Geologien kongressit Tukholmassa 1910 ja Torontossa 1913.)

Eniten hiilivaroja:

1. Yhdysvallat
2. Kanada
3. Kiina
4. Saksa

rautavaroja:

1. Yhdysvallat
2. Newfoundland
3. Saksa.

Hiilentuotanto 1913:

Englanti	—	287.4	miljoonaa tonnia
Saksa	—	278.9	
(Kulutus		250.3	Saksa
		233.8	Englanti)

Thomasin merkillepantava keksintö (1878) valmistaa (34) rautaa bessemermenetelmän asemesta pasutus- eli thomasmenetelmän avulla.

Tämä menetelmä auttoi Saksaa pääsemään edullisempaan asemaan, sillä sen avulla *erotetaan fosfori* rautamal-
mista, ja Saksassahan rautamalmi on *runsaasti fosforipitoista* (NB).

Tällä Saksa löi Englannin.

|| NB

Kemiallinen teollisuus valmistaa kivihiilitervaa (1 miljoonaa tonnia v. 1912 Saksassa).

Saksan miehittämällä Ranskan alueilla on

noin 70% Ranskan hiilivaroista

” 80% ” rautamalmivaroista.

(Ilman Amerikan apua Ranska olisi jo kauan sitten menehtynyt.)

TRADE UNIONIEN JOHTOMIEHET

Trade unionien³¹ johtomiehet

„The Daily Telegraph”, lokakuun 7 pnä 1915.

(37)

„Pääministerin ja kreivi Kitchenerin puheen jälkeen työväen valitsevat johtomiehet neuvottelivat pitkän aikaa rekrytointikysymyksestä ja julkaisivat sitten hyvin pontevasti kirjoitetun vapaaehtoisia koskevan vetoomuksen, jossa sanotaan, että 'vapaaehtoisuusperiaatteen säilyttämiseksi pitäisi värväyksellä saada kokoon vähintään 30 000 rekryyttiä viikossa'.

Hra C. W. Bowerman, parlamentin jäsen, ammattiyhdistysten kongressin parlamenttikomitean sihteeri, antoi eilen jälkeen puolen päivän 'The Daily Telegraphin' edustajalle kappaleen vetoomusta. Siinä sanotaan seuraavaa:

Kriisi.*Vetoamus vapaille ihmisille.*

'Maanmiehemme... Kansamme ei ole kertaakaan historiassa joutunut näin uhkaavaan kriisitilaan kuin nyt... Saksan hyökkäys etc. ... (tarkoitus:) saada

|| NB

sellainen voitto, joka vapauttaa maailman tuntemasta pelkoa sotilaallisen hirmuvallan vuoksi, johon Saksa sen saattaisi...' Kehotetaan astumaan armeijan riveihin, minkä vuoksi?... 'ei ainoastaan sen vuoksi, että ne jotka näin tekevät, puolustavat omia etujaan, vaan myös siksi, että he suojaavat toiminnallaan kansan elinedut'...

...'Tiedämme, että tappio tai epävarma rauha merkitsisi meille paitsi kansakuntamme arvovallan menetystä ja varmasti sitä, että selkkaus uusiintuu muutaman vuoden kuluttua, myös niiden persoonallisten vapauksien ja oikeuksien menetystä, joiden valloittaminen vaati satoja vuosia taistelua'...

NB	{	H. Gosling	} Ammattiyhdistysten kongressin parlamenttikomitea	
		C. W. Bowerman		
		J. O'Grady		} Ammattiyhdistysten Keskusliitto
		W. A. Appleton		
		G. J. Wardle		} Työväenpuolueen toimeenpaneva komitea."
		W. S. Sanders		

38) Ibidem, 9. X. 1915 (lauantai). *Joukkokokousten lisäksi* (XX)

NB { „Maanantaina (11. X. 1915) pidetään kreivi Derbyn, värväystoiminnan uuden johtajan, ja viime torstaina (7. X. 1915) julkaistun työväenjärjestöjen tärkeän manifestin allekirjoittaneiden henkilöiden neuvottelukokous". „Tämä konferenssi, johon kreivi Derby on kutsunut työväenjärjestöjen edustajat, kokoontuu Downing Streetillä, talo 12”... (XX)... „että toimikunnan” [= kolmen allekirjoittaneen järjestön muodostaman] „käyttöön on jo myönnetty maksuttomasti saleja joukkokokousten pitoa varten”...

ilmaisa saleja

Joukkokokousten lisäksi järjestetään propagandamatkoja, pidetään „työpaikkakokouksia”, „päivällistaukokokouksia” etc.

NB { ...valmistetaan „suuri määrä propagandakirjallisuutta, etupäässä lentolehtisten muodossa, jaettavaksi eri kokoustilaisuuksissa”... j.n.e.

Ibidem, 15. X. 1915. Kehuva lausunto
Ellis Powellin „Rahamarkkinoiden kehi-
tyksestä” (10 sh. 6 p.). Lontoo 1915
(„Finanssiuutisia”).

NB
finanssi-
pääomaa
koskevaan
kysymykseen

„ζ”

(„ZETA”)

VIHKO

Sisältö

1)

;

Harms. „Maailmantalous” [2—3]*Supan* [5—9].*Hübner* [10].*J u n i u s* [13—14].*Demorgny* (Persia NB) [11].

{ „Le Temps” [16 ja 19—20].

{ „The Daily Telegraph” y.m. [23—28].

{ Lloyd George 4 miljardista punnasta (4. V. 1915)
[29—30].*Brauer* saksalaisista (etwa „tappiontoivojista”) [17—18].

HARMS. „MAAILMANTALOUS”

2) Bernhard Harms. „Maailmantalouden ongelmia”. Jena 1912.

„Kansantalous ja maailmantalous”.

Englannin ulkomaiset pääomansijoitukset (1911)G. Paishin mukaan ((*George Paish* „Journal of the Royal Statistical Societyssa”, LXXIV nide, 1910/11, s. 167))

(„Ison-Britannian pääomansijoitukset siirtomaissa etc.”).

(B. Harms, s. 228):

I. Englannin siirtomaat (tuh. puntaa)

Pohjois-Amerikka	Kanada ja Newfoundland	372 541
Australia	Australian liittovaltio	301 521
	Uusi Seelanti	78 529
Afrikka	Etelä-Afrikka	351 368
	Länsi-Afrikka	29 498

Aasia	Intia ja Ceylon	365 399
	Straits Settlements	22 037
	Hongkong	3 104
	Brittiläinen Pohjois-Borneo	5 131
	muut Britannian alusmaat	25 024
	Σ = Britannian siirtomaat	1 554 152

II. *Muut maat:*

Yhdysvallat	688 078
<u>Kuuba</u>	<u>22 700</u>
Filippiinit	8 202
Argentiina	269 808
Meksiko	87 334
Brasilia	94 330
Chile	46 375
Uruguay	35 255
Perú	31 986
muut amerikkalaiset maat	22 517
Venäjä	38 388
Turkki	18 320
Egypti	43 753
Espanja	18 808
Italia	11 513
Portugali	8 134
Ranska	7 071
Saksa	6 061
muut eurooppalaiset maat	36 319
Japani	53 705
Kiina	26 809
muut ulkomaat	61 907
Σ = muut maat	1 637 684 *
$\Sigma\Sigma$ = Kaikkiaan	3 191 836

(ja kaikkiaan muka $3\frac{1}{2}$ miljardia puntaa)
 Samoin maanosittain (milj. puntaa):

	%
Amerikka	1 700 = 53
Aasia	500 16
Afrikka	455 14
Australia	387 12
Eurooppa	150 5
	<u>3 192 100%</u>

* Näin on Harmsilla. Toim.

Tri Sigmund Schilder. „Maailmantalouden kehitystendenssit”. Berliini 1912 — s. 150 — viitataan G. Pai-shiin ja sanotaan, että tämän numerotiedot ovat pienennettyjä, koska tämä on laatinut ne emittointikurssin mukaan (*latinalaisessa* Amerikassa 556 = 556 milj. puntaa, kun taas Lontoon pörssinoteeraus oli 31. V. 1909 $\Sigma = 767$ milj. puntaa, m.m. Argentiina — 281 milj., Brasilia — 140 milj.).—

Lontoolainen „The Economist”, 26. VIII. 1911, laskee olevan brittiläisiä pääomia 10 eteläamerikkalaisessa tasavallassa (Argentiina, Brasilia, Uruguay, Chile, Perú, Bolivia, Kolumbia, Venezuela, Ecuador ja Paraguay) = 622 milj. puntaa, m.m. Argentiinassa — 316, Brasiliassa — 162, Uruguayssa — 42, Chilessä — 41 (ibidem, s. 371).

Ulkomaisia pääomia Kanadassa (1910) = 12 687 milj. frangia, siinä luvussa brittiläisiä 9 765, yhdysvaltalaisia — 2 190, ranskalaisia — 372. Meksikossa (1886—1907) = 3 343 milj. frangia, m.m. yhdysvaltalaisia 1 771, brittiläisiä 1 334 (s. 373).

Belgialaisia pääomia on ulkomailla (berliiniläinen „Export”, 24. XI. 1910): Hollanti — 70 milj. frangia, Ranska — 137; Brasilia — 143; Italia — 166; Egypti — 219; Saksa — 244; Argentiina — 290; Kongon valtio — 322; Espanja — 337; Venäjä — 441; muut maat — 338. Kaikkiaan $2\frac{3}{4}$ miljardia frangia (s. 365).

Ranskalaisia pääomia ulkomailla:

(ibidem, s. 235)

	mrđ. frangia
Venäjä	10.0
Englanti	0.5
Belgia ja Hollanti	0.5
Saksa	0.5
Turkki, Serbia ja Bulgaria	0.5
Romania ja Kreikka	4.0
Itävalta-Unkari	2.0
Italia	1.5
Svetssi	0.5
Espanja ja Portugal	3.5
Kanada ja Yhdysvallat	1.0
Egypti ja Suez	4.0
Argentiina, Brasilia ja Meksiko	3.0
Kiina ja Japani	1.0
Tunisia ja Ranskan siirtomaat	3.0
	$\Sigma = 35.5^*$

Tätä nykyä noin 40—42 miljardia

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 234. Toim.

Saksalaisia pääomia ulkomailla (1904) lukuun ottamatta arvopapereita (ja Euroopan ulkopuolella) (milj. markkaa)

Turkki (Egyptiä lukuun ottamatta)	350
Afriikka (Egypti mukaan luettuna)	1 350
Persian-Arabian niemimaa ja Intia	75
Kaakkois-Aasia	250
Itä-Aasia	450
Australia ja Polynesia	400
Keski-Amerikan valtiot	1 200
Etelä-Amerikan länsirannikko	550
Etelä-Amerikan itärannikko	1 600
Yhdysvallat ja Kanada	3 000
	<u>Σ = 9 225</u>

Saksalaisia rahapääomia (arvopapereina) ulkomailla (1897–1906)

	samoin milj. markoissa
Argentiina	92.1
Belgia	2.4
Bosnia	85.0
Brasilia	77.6
Bulgaria	114.3
Chile	75.8
Tanska	595.4
Kiina	356.6
Suomi	46.1
Iso-Britannia	7.6
Italia	141.9
Japani	1 290.4
Kanada	152.9
Kuuba	147.0
Luxemburg	32.0
Meksiko	1 039.0
Alankomaat	81.9
Norja	60.3
Itävalta	4 021.6
Portugali	700.7
Romania	948.9
Venäjä	3 453.9
Serbia	152.0
Ruotsi	355.3
Sveitsi	437.6
Espanja	11.2
Turkki	978.1
Unkari	1 506.3
Amerikan Yhdysvallat	4 945.8
	<u>Σ = 21 909.7</u>

(Summa minun)

Tekijä laskee saksalaisia pääomia olevan ulkomailla yhteensä 35 miljardia markkaa (s. 243).

{	Määrä = 9.225 (1904), edelleen yhtä paljon Euroopassa	
		$\Sigma = 18$
	Sitten arvopapereita noin = 17	$\Sigma = \underline{\underline{35^*}}$

Amerikka	6 530.2
Aasia (Turkki)	2 625.1
Afrikka	—
Australia	—
Eurooppa	12 754.4
	$\Sigma = \underline{\underline{21\ 909.7}}$

NB *B. Harms* on Saksan ulkomaisia pääomansijoituksia koskevassa kysymyksessä tehnyt lainauksia seuraavista teoksista (Sartoriuksen lisäksi): *Riesser*. „Saksan suurpankit ja niiden keskittyminen”, 3. painos, Jena 1910.—*Paul Dehn*. „Uutuuksia maailmantaloudessa”, Berliini 1904.—*Paul Arndt*. „Ulkomaisten pääomansijoitusten olemus ja tarkoitus” („Zeitschrift für Sozialwissenschaft”, 1912, vihko 1—3).—*Robert Liefmann*. „Osake- ja rahoitusyhtiöt”. Jena 1909.—

3)

Saksalaista pääomia ulkomailla:

	Muita kuin arvopapereita (1904)	Arvopapereita (1897—1906)
Afrikka	1 350	— (?)
(α) Aasia (siinä luvussa Turkki)	1 125	2 625.1
Australia ja Polynesia	400	— (?)
(β) Keski- ja Etelä-Amerikka	3 350	1 431.5
(γ) Yhdysvallat ja Kanada	3 000	5 098.7
	$\Sigma = \underline{\underline{9\ 225}}$	
	($\alpha + \beta + \gamma$) = (7 475)	(9 155.3)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 234. Toim.

Region K. M. A. ...
 1897-1900

Agropura - 1350	- (2)
(X) Agropura (1897-1900) 1.125	2685,
Agropura 400	- (2)
(Y) C. M. A. 3.350	14315
(Z) C. M. A. 3.000	5098,
$\Sigma = 9225$	

$(d + \beta + \gamma) = (7475) (9152)$

Ukrainische Handelswaren
 in der Region K. M. A. ...

Ware	Anzahl	Wert	Summe	Einheit
Agropura	37	4	10	51
Agropura	11	1	4	16
Agropura	10	2	2	19
Agropura	8	1	1	9
Agropura	4	23	15	45
Agropura	70	35	35	140

Ware	1897	1900	1897	1900
Agropura	65	10	37	4
Agropura	26	4	11	1
Agropura	128	18	14	13
Agropura	-	2	10	7
Agropura	-	1	8	-
Σ	219	35	70	35

Ware	1897	1900
Europa	223 869	323 621
Amerika	313 412	512 224
Asien	33 724	92 436
Afrika	9 386	33 481
Australien	12 839	30 316
Σ	599 285	1006 748

Weltkabelnetz (km)

Region	1898	1908
Europa	208.747	253.838
Amerika	50.545	92.818
Asien	26.157	43.115
Australien	6.186	30.167
Afrika	13.888	17.115
Australien	1.786	5.221
Japan	2.797	8.034
Spanien	3.237	3.565
Sibirien	1.368	1.939
Andere Linien	3.233	7.224

(5.123) Regionaler Handel (Güterstand)

Region	1889	1910
Europa	3238	5622
Afrika	320	418
Asien	1282	818
Amerika	635	1107
Australien	35	227
Σ	5522	7994

(5.203) Der Generalhandel (Kontrollierte Waren)

Ware	1870	1882	1891	1910
Agropura	9180	312	12.658	355
Agropura	4540	124	2.326	195
Agropura	4240	106	6.409	141
Agropura	2000	27	2.140	30
Agropura	1660	47	3.015	75
Agropura	1480	61	2000	76
Agropura	820	42	840	53
Agropura	1420	388	280	53
Agropura	1280	252	2520	602
Agropura	840	115	3380	421
Agropura	3420	98	1080	131

„Z” („zeta”) vihkon
3. sivu

Euroopan kolmen rikkaimman maan ulkomaiset pääomat osapuilleen.*

	Miljardia markkaa			Σ
	Englanti	Ranska	Saksa.	
Amerikka	37	4	10	51
Aasia	11	1	4	16
Afrikka	10	7	2	19
Australia	8	—	1	9
Eurooppa	4	23	18	45
<u>Kaikkiaan</u>	<u>70</u>	<u>35</u>	<u>35</u>	<u>140</u>

Englanti likipitäen %:ssa	Saksa		mitjardia markkaa	
	Kaikkiaan likipitäen	mljardia markkaa	Englanti likipitäen	Ranska likipitäen
37	Amerikka 6.5	10	37	4
11	Aasia 2.6	4	11	1
4	Eurooppa 12.8	18	4	23
10	Afrikka —	2	10	7
8	Australia —	1	8	—
<u>70</u>	<u>21.9</u>	<u>35</u>	<u>70</u>	<u>35</u>

Länsi-Eurooppa (Belgia, Sveitsi, Skandinavian maat)	2	1 (??)	2
Etelä-Eurooppa (Espanja, Italia, Portugali)	1	1	5
Balkanin maat	2	0.5 (??)	4
Venäjä	5	1	10
Itävalta	8	0.5 (??)	2
<u>Koko Eurooppa</u>	<u>18</u>	<u>4</u>	<u>23</u>
Balkanin maat + Venäjä + Itävalta	15	2 (??)	16

Maailman rautatieverkosto (Harms, s. 138)
(ibidem):

1868	—	106 886	kilometriä
1870		211 000	
1875		294 000	
1899		617 285	
1909		1 006 748	

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 234. Toim.

	(kilometriä)	
	<u>1899</u>	<u>1909</u>
Eurooppa	223 869	329 691
Amerikka	313 417	513 824
Aasia	33 724	99 436
Afrikka	9 386	33 481
Australia	18 889	30 316
(minun) $\Sigma =$	599 285	1 006 748

Maailman lennätinverkosto (kilometreissä) (Harms, s. 141):

	<u>1898</u>	<u>1908</u>
Englanti	208 747	253 898
Pohjois-Amerikka	50 545	92 818
Ranska	26 157	43 115
Saksa	6 186	30 167
Tanska	13 888	17 111
Alankomaat	1 786	5 721
Japani	2 797	8 084
Espanja	3 237	3 565
Italia	1 968	1 989
Muut maat	3 233	7 724

Saksan ulkomaankauppa (erikoiskauppa)

(s. 198)

	(miljoonaa markkaa)					
	<u>1889</u>		<u>1910</u>		Lisäys	
	tuonti	vienti	tuonti	vienti	tuonti	vienti
1. Eurooppa	3 239. ₉	2 509. ₇	5 196. ₈	5 623. ₉	+ 60%	+ 124%
2. Afrikka	39. ₆	22. ₁	418. ₀	181. ₃		
3. Aasia	128. ₂	84. ₃	828. ₃	332. ₃		
4. Amerikka	635. ₄	613. ₆	2 190. ₇	1 255. ₀		
5. Australaasia	35. ₁	23. ₅	293. ₀	71. ₈		
2 — 5.	$\Sigma =$ 838. ₃	743. ₅	3 730. ₀	1 840. ₄	+ 345%	+ 147%
	$\Sigma\Sigma = 7 343.5 (1889)$					

(s. 203).Tärkeimpien maiden erikoiskauppa (jalometallit mukaan luettuina)

1839. osa

	1870		1882		1901		1910	
	miljoonaa markkaa	henkeä kohti (markkoissa)	miljoonaa markkaa	henkeä kohti	miljoonaa markkaa	henkeä kohti	miljoonaa markkaa	henkeä kohti
Iso-Britannia (+ Irlanti)	9 180	312	12 658	355	14 977. ₀	360	20 507. ₁	453
Ranska	4 540	124	7 326	195	6 705. ₈	171. ₉	10 212. ₅	260
Saksa	4 240	106	6 409	141	9 852. ₆	172. ₂	16 408. ₈	257
Venäjä	2 000	27	2 140	30	2 926. ₈	26. ₁	5 047. ₅	40
Itävalta-Unkari	1 660	47	3 015	75	3 007. ₃	65. ₇	4 450. ₄	88
Italia	1 480	61	2 000	70	2 474. ₄	76. ₁	4 170. ₄	123
Espanja	820	42	840	53	1 386. ₈	74	1 566. ₂	80
Portugali			280		390. ₉	71. ₀	434. ₁	77
Hollanti	1 420	388	2 520	602	6 391. ₀	1 229	9 446. ₇	1 657
Belgia	1 280	252	3 380	421	3 239. ₄	476	6 137. ₉	841
Ruotsi-Norja	840	115	1 080	131	1 407. ₇	190. ₂	1 891. ₅	242
Amerikan Yhdysvallat	3 420	98	6 150	120	9 526. ₅	122. ₅	13 578. ₇	150

SUPAN. „EUROOPAN VALTIOIDEN SIIRTOMAIDEN ALUEELLINEN KEHITYS”
 JA OTTO HÜBNERIN „MAANTIETEELLISET TILASTOTAULUKOT”

5) Prof. tri Alexander *Supan.* „Euroopan valtioiden siirtomaiden alueellinen kehitys”.
 1906 (ss. 256 ja 257)*

1. taulukko. *Siirtomaa-alueet vuosina 1876 ja 1900 (maanosittain)***

	1876		1900		lisäys(+) ja vähennys(-)	
	tuhatta km ²	väkiluku tuhausissa	tuhatta km ²	väkiluku tuhausissa	tuhatta km ²	väkiluku tuhausissa
<i>Aasia</i>	22 772. ₀	291 495	25 012. ₇	390 636	+ 2 239. ₈	+ 99 141
Iso-Britannia	3 765. ₄	241 835	5 224. ₄	301 495	+ 1 459. ₀	+ 59 660
Alankomaat	1 520. ₆	24 170	1 520. ₆	37 494	—	+ 13 324
Ranska	160. ₀	2 683	664. ₂	18 073	+ 504. ₂	+ 15 390
Espanja	296. ₃	6 000	—	—	— 296. ₃	— 6 000
Portugali	19. ₀	849	19. ₀	810	—	— 39
Saksan keisarikunta	—	—	0. ₅	84	+ 0. ₅	+ 84
Venäjä	17 010. ₇	15 958	17 286. ₈	25 045	+ 276. ₁	+ 9 087
Yhdysvallat (kaiketi Filippiinit)	—	—	296. ₃	7 635	+ 296. ₃	+ 7 635
<i>Afrikka</i>	3 218. ₇	11 425	26 950. ₀	123 349	+ 23 732. ₃	+ 111 924
Iso-Britannia	706. ₃	2 331	9 201. ₂	53 097 ⁹⁾	+ 8 494. ₃ ²⁾	+ 50 766
Belgia, Kongon valtio	—	—	2 382. ₈	19 000	+ 2 382. ₈	+ 19 000
Ranska	700. ₀	2 875	10 211. ₂	31 518	+ 9 511. ₂	+ 28 643
Espanja	9. ₈	319	220. ₃	673	+ 210. ₅	+ 354
Portugali	1 802. ₀	5 900	2 073. ₃	6 865	+ 271. ₂	+ 965
Italia	—	—	510. ₀	731	+ 510. ₀	+ 731
Saksan keisarikunta	—	—	2 352. ₂	11 465	+ 2 352. ₂	+ 11 465

Otto Hübnerin
 maantieteellisistä
 tilastotaulukoista
 (1914)

tuhatta km ²	väkiluku tuhausissa
25 297. ₁	422 558
5 265. ₃	324 773
1 520. ₆	37 717
803. ₅	17 272
—	—
22. ₈	980
0. ₅	192
17 388. ₁	33 164
296. ₃	8 460
28 583. ₈	126 614
9 675. ₇	52 069
2 365. ₀	15 003
9 660. ₃	37 750
560. ₅	589
2 069. ₀	8 351
1 590. ₁	1 403
2 662. ₈	11 449

<i>Australia</i>	7 699. ₄	1 970	7 699. ₄	3 983	—	+	2 013	(7 699. ₄)	(3 983)
Iso-Britannia	7 699. ₄	1 970	7 699. ₄	3 983	—	+	2 013		
<i>Polynestia</i>	711. ₀	934	1 238. ₀	2 440	+	527. ₀	+	1 506	7 760
Iso-Britannia	291. ₀	564	558. ₇	1 496	+	266. ₈	+	932	8 261. ₃
Alankomaat	394. ₁	240	394. ₈	240	+	0. ₇	—	—	394. ₈
Ranska	23. ₃	93	24. ₂	88	+	0. ₉	—	—	22. ₈
Espanja	2. ₈	37	—	—	—	2. ₆	—	—	37
Saksan keisarikunta	—	—	243. ₈	449	+	243. ₈	+	449	245. ₁
Yhdysvallat *)	—	—	17. ₄	167	+	17. ₄	+	167	17. ₄
<i>Amerikka</i>	10 599. ₈	7 740	10 502. ₀	9 148	—	97. ₂	+	1 408	9 184. ₁
Iso-Britannia	8 711. ₄	5 160	8 728. ₂	7 533	+	16. ₈	+	2 373	8 962. ₃
Alankomaat	130. ₂	110	130. ₂	140	—	—	+	30	130. ₂
Ranska	82. ₀	346	82. ₀	428	—	—	+	82	91. ₂
Espanja	123. ₃	2 025	—	—	—	123. ₃	—	2 025	—
Tanska	0. ₄	38	0. ₄	31	—	—	—	7	0. ₁
Ruotsi	0. ₀₂	1	—	—	—	0. ₀₂	—	1	—
Yhdysvallat *)	1 552. ₈	60	1 561. ₈	1 016	+	9. ₃	+	956	—
<i>Arktis</i>	1 492. ₁	82	1 492. ₁	91	—	—	+	9	15
Iso-Britannia *)	1 301. ₁	1	1 301. ₁	1	—	—	—	—	2
Tanska *)	191. ₀	81	191. ₀	90	—	—	+	9	13
<i>Antarktis</i>	—	—	3. ₅	—	+	3. ₅	—	—	—
Ranska ¹⁰⁾	—	—	3. ₅	—	+	3. ₅	—	—	—
Kaikkiaan	46 494.₈	313 646	72 900.₁	529 647	+	26 405.₃	+	216 001	

²⁾ Egypti ja Sudan mukaan luettuina...

⁶⁾ Siirtomaiksi tässä on laskettu myös Havaijisaaret ja Alaska, maat, jotka eivät liity välittömästi [emämaan varsinaiseen alueeseen].

⁸⁾ Pohjois-Amerikan arktiset saaret...

⁹⁾ Islanti ja Grönlanti

¹⁰⁾ (Saint-Paulin, Uuden Amsterdamin, Kerguelenin saaret)...

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 245. *Toim.*

** Vihkossa tämän taulukon teksti on kirjoitettu N. K. Krupskajan käsialalla paitsi lihavalla ladottuja kohtia. *Toim.*

- 6) A. Supan, s. 254:
 „Euroopan siirtomaavalloille (Yhdysvallat mukaan luet-
 tuna) kuuluva maa-alue prosenteissa *

	1876	1900	
Afrikassa	10. ₈	90. ₄	+ 79. ₆
Polyneslassa	56. ₈	98. ₉	+ 42. ₁
Aasiassa	51. ₅	56. ₆	+ 5. ₁
Australiassa	100. ₀	100. ₀	—
Amerikassa ¹⁾	27. ₅	27. ₂	— 0. ₃

Tämän kauden luonteenomaisena piirteenä on siis *Afrikan ja Polynesian jako*... (s. 254)...

Eurooppalaisten maiden harjoittama alkuasukkaiden ryöväys käy erikoisen havainnollisesti ilmi *Taka-Intian jaon* kuvauksesta (Siam ja brittiläinen Burma lännessä ja Ranskan Indo-Kiina idässä) — Supanilla s. 299 ja seur. Tulos (hyvin pyöristetyt pinta-alaa koskevat numerotiedot) (tuhansissa neliökilometreissä):

	1876	1900	
Brittiläinen Malakka	32	92	+ 60
Brittiläinen Burma	228	696	+ 468
Ranskan alusmaat	160	663	+ 503
Riippumattomat	1 665	634	— 1 031
<hr/>			
Taka-Intia valtiollisessa mielessä	2 085	2 085	

„Lisäksi on otettava huomioon, että Siamille on taattu vain 239 000 neliökilometriä”...

((Hübner (1914) osoittaa *Siamin* pinta-alaksi 600 000 neliökilometriä!! Ei ole vielä loppuun saakka ryöväyty!!))

Supan kirjoittaa: „Täysin epäilemätöntä on, että tämä prosessi” (*Taka-Intian jako*) „ei ole vielä päättynyt.”

Tehdessään yhteenvetoja kolonisaatiosta Supan sanoo, että se on pääosaltaan suoritettu loppuun viimeksi kulu-

¹⁾ „Alaska käsitetään tässä Yhdysvaltojen siirtomaaksi.”

neiden 50 vuoden aikana (1850—1900) — s. 306 ja seur.— ja jaottelee siirtomaat kolmeen ryhmään: 1) alkuasukasväestöiset (valkoihoisia ei ole lainkaan tai juuri lainkaan. Niihin kuuluu myös Brittiläinen Intia); 2) sekäväestöiset (valkoihoiset vähemmistönä; rotusekoitus); 3) siirtoasutukseen perustuvat siirtomaat (valkoihoisia ehdoton enemmistö).

Esittäessään tarkkoja tietoja Amerikasta (38 331 200 neliökilometriä; 144.2 miljoonaa asukasta, joista valkoihoisia 88.3 miljoonaa), Afrikasta (26 950 900 neliökilometriä; 123.3 miljoonaa asukasta); Aasiasta (24 506 200 neliökilometriä; 390.6 milj. asukasta); Etelämerten siirtomaista (8 938 300 neliökilometriä; 6.4 milj. asukasta) Supan tekee seuraavat yhteenvedot (s. 313):

	km ²	asukkaita	asutus- tiheys	valko- ihoisia
1) Alkuasukasväestöisiä siirtomaita:	35.0 milj.	477.0 milj.	13	—
2) Sekäväestöisiä	” 33.0	79.7	2.3	11.5 milj.
3) Siirtoasutukseen perustuvia	” 29.4	108.9	4	93.9
Kolonisoitu alue	<u>98.9</u>	<u>665.6</u>	<u>7</u>	<u>105.4</u>

(1. ryhmässä tärkeimpiä Intia — 365 milj. Aasiassa ja 105 milj. Afrikassa. — 3. ryhmässä tärkeimpiä Pohjois-Amerikka — 78.7 miljoonaa, Siperia ja Keski-Aasia — 7.6 milj.)

NB || Supan. „Maapallon väestö”. X ja XII vihko. || NB
 || Lisäviikkoja „Petermannin tiedonantoihin”. Got-
 || ha 1912. ||

Taulukko 2. Siirtomaat 1876 ja 1900
(valtioittain)*

(Hübnerin taulu-
koiden mukaan)
1914

	1876		1900		lisäys (+) ja vähennys (-)		1914	
	tuh. km ²	asukas- luku tuh.	tuh. km ²	asukas- luku tuh.	tuh. km ²	asukas- luku tuh.	tuh. km ²	asukas- luku tuh.
<i>Iso-Britannia</i>	22 476. ₁	251 861	32 713. ₀	367 605	+ 10 236. ₉	+ 115 744	33 538. ₆	393 546
Aasia	3 765. ₄	241 835	5 224. ₄	301 495	+ 1 459. ₀	+ 59 660	5 265. ₃	324 773
Afrikka	706. ₉	2 331	9 201. ₂	53 097	+ 8 494. ₃	+ 50 766	9 675. ₇	52 069
Australia	7 699. ₄	1 970	7 699. ₄	3 983	—	+ 2 013	} 8 261. ₃	} 6 588
Polynesia	291. ₉	564	558. ₇	1 496	+ 266. ₈	+ 932		
Amerikka	8 711. ₄	5 160	8 728. ₂	7 533	+ 16. ₈	+ 2 373	8 962. ₃	10 114
Arktis	1 301. ₁	1	1 301. ₁	1	—	—	1 374. ₀	2
<i>Alankomaat</i>	2 044. ₉	24 520	2 045. ₆	37 874	+ 0. ₇	+ 13 354	2 045. ₆	38 097
Aasia	1 520. ₆	24 170	1 520. ₆	37 494	—	+ 13 324	1 520. ₆	37 717
Polynesia	394. ₁	240	394. ₈	240	+ 0. ₇	—	394. ₈	240
Amerikka	130. ₂	110	130. ₂	140	—	+ 30	130. ₂	140
<i>Belgia—Kongon valtio</i>	—	—	2 382. ₈	19 000	+ 2 382. ₈	+ 19 000	2 365. ₀	15 003
Afrikka	—	—	2 382. ₈	19 000	+ 2 382. ₈	+ 19 000	2 365. ₀	15 003
<i>Ranska</i>	965. ₃	5 997	10 985. ₁	50 107	+ 10 019. ₈	+ 44 110	10 581	55 552
Aasia	160. ₀	2 683	664. ₂	18 073	+ 504. ₂	+ 15 390	803. ₅	17 272
Afrikka	700. ₀	2 875	10 211. ₂	31 518	+ 9 511. ₂	+ 28 643	9 660. ₃	37 750
Polynesia	23. ₃	93	24. ₂	88	+ 0. ₉	— 5	22. ₀	80
Amerikka	82. ₀	346	82. ₀	428	—	+ 82	91. ₂	450
Antarktis	—	—	3. ₅	—	+ 3. ₅	—	(3. ₅)	—
<i>Espanja</i>	432. ₀	8 381	220. ₃	673	— 211. ₇	— 7 708	560. ₅	589
Aasia	296. ₃	6 000	—	—	— 296. ₃	— 6 000	—	—
Afrikka	9. ₈	319	220. ₃	673	+ 210. ₅	+ 354	560. ₅	589
Polynesia	2. ₆	37	—	—	— 2. ₆	— 37	—	—
Amerikka	123. ₃	2 025	—	—	— 123. ₃	— 2 025	—	—

<i>Portugali</i>	1 821. ₉	6 749	2 093. ₁	7 675 +	271. ₂ +	926	2 092. ₇	9 331
Aasia	19. ₉	849	19. ₉	810	—	—	39	22. ₈
Afrikka	1 802. ₀	5 900	2 073. ₂	6 865 +	271. ₂ +	965	2 069. ₉	8 351
<i>Italia</i>	—	—	510. ₀	731 +	510. ₀ +	731	1 590. ₁	1 403
Afrikka	—	—	510. ₀	731 +	510. ₀ +	731	1 590. ₁	1 403
<i>Saksan valtakunta</i>	—	—	2 596. ₅	11 998 +	2 596. ₅ +	11 998	2 907. ₉	12 282
Aasia	—	—	0. ₅	84 +	0. ₅ +	84	0. ₅	192
Afrikka	—	—	2 352. ₂	11 465 +	2 352. ₂ +	11 465	2 662. ₃	11 449
Polynesia	—	—	243. ₈	449 +	243. ₈ +	449	245. ₁	641
<i>Tanska</i>	191. ₄	119	191. ₄	121	—	+	2	88. ₅
Amerikka	0. ₄	38	0. ₄	31	—	—	7	0. ₄
Arktis	191. ₀	81	191. ₀	90	—	+	9	88. ₁
<i>Ruotsi</i>	0. ₀₂	1	—	—	—	0. ₀₂ —	1	0. ₀₂
Amerikka	0. ₀₂	1	—	—	—	0. ₀₂ —	1	(0. ₀₂)
<i>Venäjä</i>	17 010. ₇	15 958	17 286. ₈	25 045 +	276. ₁ +	9 087	17 388. ₁	33 164
Aasia	17 010. ₇	15 958	17 286. ₈	25 045 +	276. ₁ +	9 087	17 388. ₁	33 164
<i>Yhdysvallat</i>	1 552. ₅	60	1 875. ₅	8 818 +	323. ₀ +	8 758	(1 875. ₅)	(9 687)
Aasia	—	—	296. ₃	7 635 +	296. ₃ +	7 635	296. ₃	8 460
Polynesia	—	—	17. ₄	167 +	17. ₄ +	167	17. ₄	211
Amerikka	1 552. ₅	60	1 561. ₈	1 016 +	9. ₃ +	956	(1 561. ₈)	(1 016)
Yhteensä	46 494.₈	313 646	72 900.₁	529 647 +	26 405.₃ +	+216 001	74 963.₅	568 694

* Tämän taulukon teksti on kirjoitettu N. K. Krupskajan käsialalla; lihavilla kirjaimilla ladotut sanat on kirjoittanut V. I. Lenin. Toim.

8) *Mitä imperialismi on?*

„Suurvallat“: <i>(suurvallat)</i>	Siirtomaat				Emämaa		Kaikkiaan	
	1876		1914		1914		1914	
	km ²	asukkaita	km ²	asukkaita	km ²	asukkaita	km ²	asukkaita
Englanti	22.5	251.9	33.5	393.5	0.3	46.5	33.8	440.0
Venäjä	17.0	15.9	17.4	33.2	5.4	136.2	22.8	169.4
Ranska	0.9	6.0	10.6	55.5	0.5	39.6	11.1	95.1
Saksa	—	—	2.9	12.3	0.5	64.9	3.4	77.2
Japani	—	—	0.3	19.2	0.4	58.0	0.7	72.2
P.-A.Y.-vallat	—	—	0.3	9.7	9.4	97.0	9.7	106.7
Kuusi „suurvallataa“ yhteensä	40.4	273.8	65.0	523.4	16.5	437.2	81.5	960.8

Kolme maata, joita erikoisen uutterasti revitään kappaleiksi (Turkki, Kiina, Persia)..... 14.5 361.2

Koko maapallo (napamaita lukuunottamatta)..... 133 1 657

Kaikki siirtomaat: 46.5 313.6 74.9 568.7

Suurvalloille *kuulumatto-*
mat siirtomaat 9.9 45.3

NB Venäjä $169 \times 0.57 \% = 96.33$ NB
96 milj. sorrettua ja epäyhdenvertaista

	km ²	asukkaita
	(miljoonissa)	
Koko Eurooppa.....	9.97	452.4
Englanti + Ranska + Venäjä + Saksa	6.70	287.2
muut valtiot.....	3.27	165.2
Koko Amerikka.....	39.98	189.5
Pohjois-Amerikan Yhdysvallat.....	9.40	97.0
kaikki siirtomaat.....	9.20	10.7
muut valtiot.....	21.38	81.8
Koko Aasia.....	44.45	871.2
kaikki siirtomaat.....	25.3	422.5
	19.1	448.7
kolme puolisiirtomaata (Turkki — + Kiina + Persia).....	14.5	361.2
jäännös.....	4.8	87.5

	km ²	asukkaita (miljoonissa)
Koko Afrikka:	29.9	136.2
kaikki siirtomaat	28.6	126.6
jäännös =	1.3	9.6
Koko Australia:	8.9	7.8
kaikki siirtomaat =	7.7	3.4 (?)
(+ Polynesia?)		

	mitj. asukasta	
6 suurvaltaa	437.2	} 929.0
kaikki siirtomaat	568.7	
3 „saalis”-maata	361.2	
	1 367.1	

300	etuoikeutettua
150	sorrettua
1 000	{ siirtomaat ja saalis }
1 450	
150	pikkuvaltiota ja
1 600	kandidaattia

Osapuolleen:

asukkaita miljoonissa
300 „suurvallat” ja etuoikeutetut sortajat ja ryövärit
300 epäitsenäiset, epäyhdenvertaiset, ryövätyt ja pikkuiset
1 000 siirtomaat ja „saalis”
1 600

Kiina*Sopimusperusteisessa käytössä olevissa satamissa toimivien ulkomaalaisten kansallisuus*

	Toiminimia	1912 Yksityishenkilöitä
Japanilaisia	733	75 210
Venäläisiä	323	45 908
Englantilaisia	592	8 690
Amerikkalaisia	133	3 869
Ranskalaisia	107	3 133
Saksalaisia	276	2 817
Portugalilaisia	44	2 785
Italialaisia	40	537
Itävaltalaisia	17	328
Tanskalaisia	11	279
Norjalaisia	8	250
Belgialaisia	15	245
Espanjalaisia	6	224
Ruotsalaisia	2	189
Alankomaalaisia	13	157
Unkarilaisia	3	27
Brasilialaisia	1	9
Muita	4	97
Kaikkiaan	2328	144 754

	Emämaa		Siirtomaat		K a i k k i a a n		(Siirtomaat) miljoonissa			
	km ² milj.	väestöä milj.	km ² milj.	väestöä milj.	km ² milj.	väestöä milj.	1 8 7 6		1 9 1 4	
							km ²	väestöä	km ²	väestöä
(α) Venäjä (Eurooppa + Aasia)	5.4	136.2	16.0	33.2	22.3	169.4	17.0	15.0	17.4	33.2
(β) Iso-Britannia	0.3	46.5	30.0	378.5	30.3	425.0	22.5	251.0	33.5	393.5
(γ) Ranska	0.5	39.6	10.6	55.5	11.1	95.1	0.0	6.0	10.6	55.5
Σ --	6.2	222.3	57.5	467.2	63.7	689.5				
1) Belgia	0.08	7.5	2.4	15.0	2.4	22.5				
Serbia	0.00	4.5	—	—	0.1	4.5				
(δ) Saksa	0.5	64.0	2.0	12.3	3.4	77.3	—	—	2.0	12.3
Itävalta-Unkari	0.7	51.4	—	—	0.7	51.4				
Turkki	1.8	21.6	—	—	1.8	21.6				
	3.0	137.9	2.0	12.3	5.0	150.2				
(e) Japani	0.4	53.0	0.8	19.2	0.7	72.2	—	—	0.8	19.2
Kiina	11.1	329.6	—	—	11.1	329.6				
(ζ) Yhdysvallat	9.4	97.0	0.8	9.7	9.7	106.7	—	—	0.8	9.7
6 „suurvaltaa“ (α—ζ)	16.5	437.2	61.0	508.4	77.5	945.6	40.4	273.8	65.0	523.4

1) Belgia 29 452 km² ja 7.5 (milj.) asukasta + 2.4 milj. km² siirtomaita ja 15 milj. asukasta.
Σ = 2.4 milj. km² ja 22.5 milj. asukasta

Serbia 87 303 km² ja 4.5 milj. asukasta
Σ = 0.1 milj. km² ja 4.5 milj. asukasta

{	Turkki	1.8	21.6
	Kiina	11.1	329.6
	Σ =	12.9	351.2
	Persia =	1.8	10.0
	Σ =	14.5	361.2

Balkanin valtiot ennen sotavuotta 1912/3 ja niiden jälkeen*

	Yleinen pinta-ala nelökilometreissä			Asukasluku		
	Entinen alue	Uudet alue- valtauksset	Pinta-ala nykyään	Entinen alue	Uudet alue- valtauksset	Pinta-ala nykyään
Romania	131 353	8 340	139 693	7 248	354	7 602
Bulgaria	96 345	17 660	114 005	4 337	429	4 766
Serbia	48 303	39 000	87 303	2 912	1 533	4 445
Montenegro	9 080	5 100	14 180	285	150	435
Albania	—	28 000	28 000	—	800	800
Kreikka	64 657	51 318	} 115 975	2 632	1 624	} 4 256
Kreetta	8 618	} -149 755		344	} -4 583	
Turkki	169 317		28 180	6 130		1 891
Balkanin maat	527 673	-337 ¹⁾	527 336	23 888	307	24 195

¹⁾ Erotus johtunee epätarkkuudesta, nimittäin Albania lienee osoitettu pienemmäksi kuin se on.

*) Tämän taulukon teksti on kirjoitettu N. K. Krupskajan käsialalla. *Toim.*

Koko maapallo:	Asukasluku				Erikoiskauppa (1912)	
	mitj. neliö- kilometriä	mitj.	%	neliökilo- metriä kohti	Tuonti (miljoonissa)	Vienti markkoissa)
Aasia	44.45	871.2	526	19.6	9 278	10 162
Eurooppa	9.97	452.4	273	45.4	56 655	44 224
Afrikka	29.89	136.2	82	4.5	3 149	3 584
Amerikka	39.88	189.5	114	4.7	15 738	18 286
Australia	8.96	7.8	5	0.9	2 199	2 269
Napamaat	12.67	0.01	0	—	—	—
Kaikkiaan:	145.92	1 657.1	1 000	11.4	87 019	78 525

10) *Otto Hübnerin maantieteelliset tilasto-
taulukot, julkaistu 1914 (63. vuosikerta) **

<i>Iso-Britannia</i>	<i>Rautatiet</i> km
(1912) Egypti	4 241
(1912) Egyptin Sudan	1 725
(1912) Malta	13
(1911/12) Kypros	98
(1911/12) Intia	55 875
(1911) Ceylon	971
(1911) Straits Settlements	34
—	16
(1912) Suojeluksen alaiset Malaijvaltiot	1 180
(1912) Hongkong	15
(1912) Pohjois-Borneo	211
(1912) Etelä-Afrikan liittovaltio	12 626
(1910) Basutomaa	26
(1912) Rhodesia	3 872
(1912) Njassamaa	182
(1912) Itä-Afrikka	943
(1912) Sansibar	10
(1912) Nigeria	1 467
(1912) Sierra Leone	365
(1912) Kultarannikko	270
(1912) Mauritius	207
(1912) Newfoundland	1 238
(1912) Kanada	47 150
(1912) Jamaika	313
(1912) Windward Islands	45
(1912) Trinidad	135
(1912) Honduras	40
(1912) Guayana	152
(1912/13) Australian liittovaltio	30 141
(1912/13) Uusi Seelanti	4 588

168 149

* Vihkon 10. sivulla (tämän osan 282—284 sivuilla) oleva teksti on kirjoitettu N. K. Krupskajan käsialalla; lihavilla kirjaimilla ladotut kohdat on kirjoittanut V. I. Lenin. *Toim.*

	km
<i>Ranska</i>	
(1910) Algeria	3 491
(1912) Tunisia	1 656
(1913) Länsi-Afrikka	2 400
(1913) Somalin rannikkoalue	130
(1913) Madagaskar	368
(1913) Réunion	126
(1913) Intia	30
(1912) Indo-Kiina	1 374
(1908) Martinique	224
(1913) Guayana	16
(1913) Uusi Kaledonia	17
	<hr/> 9 832
(1912) <i>Belgian Kongo</i>	1 235
<i>Italia</i>	
(1912) Libya	87
(1912) Eritrea	120
	<hr/> 207
<i>Saksan keisarikunta</i>	
(1913) Itä-Afrikka	1 602
(1913) Kamerun	443
(1913) Togo	327
(1913) Lounais-Afrikka	2 104
	<hr/> 4 476
<i>Alankomaat</i>	
(1912) Itä-Intia	2 355
	2 683
Muut alusmaat	337
	<hr/> 5 375
<i>Venäjä</i>	
(1913) Kaukasia	} 17 036
Keski-Aasia	
Siperia	
(1911) <i>Turkki</i>	6 660
<i>siinä luvussa</i>	
1. Euroopassa	1 994
2. Vähässä Aasiassa	2 372
3. Syyriassa ja Arabiassa	2 294
(1909) Persia	54
käytössä	12

	Pinta-ala neliökilo- metreissä	Asukasluku
<i>Turkki</i> , perustuslaillinen valtio vuodesta 1909	1 794 980	21 600 000 (1910)
Euroopanpuoleinen Turkki	28 180	1 891 000 (1910)
Vähä-Aasia	501 400	10 940 765 (1910)
Armenta ja Kurdistan	186 500	2 357 436 (1900)
Syyria ja Mesopotamia	637 800	5 361 203 (1910)
Arabia	441 100	1 050 000 (1910)
<i>Kiina</i> , tasavalta vuoden 1912 maaliskuusta	11 138 900	329 617 760
varsinainen Kiina	6 242 300	325 817 760 (1910)
Mongolia	2 787 600	1 800 000
Tiibet	2 109 000	2 000 000
<i>Japani</i> , perustuslaillinen monarkia	673 681	72 206 475
varsinainen Japani	382 415	52 985 423 (1912)
Formosa	35 997	3 512 607 (1913)
Karafuto (Japanin Sahalin)	34 069	42 612 (1913)
Kuantung	3 374	501 767 (1913)
Korea	217 826	15 164 066 (1913)

NB: tuhansissa neliökilometreissä (pinta-ala)
 PERSIA — noin 1 645 (Persian asukasluku 1907:
 9¹/₂ milj.)

Vuoden 1907 sopimuksen mukaan:
 Britannian vaikutusalue noin 355
 Venäjän .. .. . noin 790

MOLEMMINPUOLISIA SYYTÖKSIÄ

11)

Molemminpuolisia syytöksiä:

„La Revue de Paris”, maaliskuun 1 p:nä 1915 (n:o 5, 1915)
 artikkeli: **G. Demorgny**. „*Turkkilaisten ja saksalais-
 ten toiminta Persiassa*” (m.m. kartta englantilaisten
 ja venäläisten vaikutusalueista Persiassa).

NB || Imperialistin ulinaa saksalaisten menestysten joh-
 dosta. (Kuvaavaa imperialismin luonnehtimisen kan-
 nalta.)

Muun muassa (sivulla 217):

NB || „Venäjän, Ranskan, Belgian ja Englannin lähetti-
 läiden päänmenoksi tarkoitettu pommii räjähti joulu-
 kuun 24 p:nä (1914) Teheranissa, mutta isku ei sat-
 tunut maaliin ja räjähdyksessä kuoli eräs saksalais-

turkkilaisen bandiittijoukkion järjestämän salaliiton jäsen”...

Tekijä siteeraa artikkelejaan aikakauslehdestä „*Revue du monde musulman*”, 1913, n:ot 22 ja 23 (maalis- ja kesäkuu 1913), ja teoksiaan: „*Tonavan kysymyksiä*”. Pariisi 1911 (Larose ja Tenin); „*Persian administraatio*”. Pariisi 1913 (Leroux); samoin „*Persian rahalaitokset*”. Pariisi 1915 (Leroux). NB

Vuosi Sitckhan-il (21. III. 1912 — 20. III. 1913).

1. Venäjän ja Persian kauppa = 6 28 857 900 *krania* (kran = 0.4545 frangia).

Vienti Persiasta Venäjälle = 69% Persian koko viennistä.
Tuonti Venäjältä Persiaan = 58% Persian koko tuonnista (s. 205).

2. Englannin vienti Persiaan = 25% Persian koko tuonnista. Persian vienti Englantiin = 13% Persian koko viennistä.

3. Turkki

4. Saksan ja Persian kauppa = 24 316 252 krania.

5. Ranska

6. Italia

((Maiden järjestys Persian kaupan suuruuden mukaan: 1—6))

„*Preussische Jahrbücher*”, 1915, 3. vihko (maaliskuu), Hans Delbrückin artikkeli (s. 485):

„Englannin Norjan-lähettiläs Findley yritti hallituksensa nimissä palkata murhaajan poistamaan tieltä irlantilaisen Sir Roger Casementin.” (Englantia vastaan suunnattuja Delbrückin vastasyttöksiä.) NB

„KIRJOITUKSIA TEKNIIKASTA”

„*The Daily Telegraph*”, 15. III. 1915. „Kirjoituksia tekniikasta”. „*Naftan käyttö sodassa*. Täysin naftakäyttöinen sota-alus”. (12

„Valtionrahaston kansleri oli oikeassa sanoessaan: 'Tämä on tekniikan sota.' Näemme, että tekniikka on lyönyt leimansa nykyisen koko maailmaa käsittävän valtavan

kamppailun jokaiseen vaiheeseen. Tekniikka ei esitä enää toisarvoista osaa. Se on muodostunut siinä määrin sodan tärkeimmäksi luonteenpiirteeksi, että 'silminnäkijä' on katsonut mahdolliseksi sanoa sotaa 'bentsiinisodaksi' kertoessaan hiljattain siitä osasta, jota konevoima esittää mantereella. Taitaisi olla oikeammin sanoa sitä 'naftasodaksi', koska tämä termi käsittäisi laivastonkin, sikäli kuin kysymyksessä ovat sen monet suurimmat ja pienimmät alukset, joita edustavat superdreadnoughtit ja sukellusveneeet."

„Queen Elizabeth” on ensimmäisiä „täysin naftakäyttöisiä” aluksia. Huojistuminen. Tärkeintä nopea polttoaineella varustaminen etc. etc. Valtava teknillinen edistys.

Tulevaisuudessa siirrytään „polttomootoreihin sotaluoksissa”. Kauppa-aluoksissa ollaan jo siirtymässä.

JUNIUS. „SOSIALIDEMOKRATIAN KRIISI” *

13) **Junius.** „*Sosialidemokratian kriisi*”. Liite: „Teesit kansainvälisen sosialidemokratian tehtävistä”. Zürich 1916. 109 sivua (105—109, teesit).

„Johdanto” päivätty 2. I. 1916: kirjanen on kuulemma kirjoitettu IV. 1915.

s. 6: „Kansainvälisen sosialidemokratian antautuminen... tyhmintä olisi sen salaaminen”...

s. 24: „Kaksi kehityssuuntaa... johtaa... tähän sotaan”

1) 1870, NB, Elsassin ja Lothringenin *annektointi* ja
2) imperialismin kehitys 25 viimeksi kuluneen vuoden aikana.

NB || s. 28: Bülowin puhe 11. XII. 1899. Selvä imperialistinen ohjelma: englantilaisilla „entistä suurempi Britannia”, ranskalaisilla „uusi Ranska”, venäläisillä Aasia, saksalaisilla „suurempi Saksa”.

ss. 31—33: mainio kuvaus saksalaisen finanssipääoman harjoittamasta turkkilaisten talonpoikien ryöväyksestä Vähä-Aasiassa.

s. 42: „...Olemassaolo on nykyisessä sodassa kysymyksessä vain kahden valtion, Belgian ja Serbian, osalta”...

s. 43: Venäjällä imperialismi „ei” esiinny niinkään „*taloudellisena ekspansiona*” kuin „*valtion poliittisena intressinä*”.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 295—310. *Toim.*

s. 48: Itävallan hajoamista on jouduttanut „itsenäisten kansallisvaltioiden muodostuminen monarkian välittömään läheisyyteen”...

...,Itävallan sisäinen elinkyvyyttömyys on vaikuttanut”...

...,Habsburgien monarkia ei ole mikään porvarillisen valtion poliittinen organisaatio, vaan ainoastaan yhteiskunnan muutaman loiseläjäklikin löyhä syndikaatti” (49)...

|| ...,väistämätön dilemma: joko Habsburgien monarkia tai Balkanin maiden kapitalistinen kehitys” (49)... ||

...,Itävalta-Unkarin likvidoituminen on historiallisesti vain Turkin hajoamisen jatkumista ja samalla historiallisen kehitysprosessin vaatimus” (49—50). NB

„Kahteen mätänevään ruumiiseen kytketty Saksan imperialismi kulki suoraa päätä maailmansotaa kohti” (50).

...,Duala Manga Bell Kamerunissa... luulotellusta (valtiopetos-) yrityksestä... hirtettiin sodan kohussa kaikessa hiljaisuudessa ja vaivautumatta käsittelemään asiaa tuomioistuimessa... Valtiopäiväryhmä peitti päällikkö Dualan ruumiin vaatimattoman vaihteluisuuden verholla” (56).

s. 60: vuoden 1905 tappion kaksi syytä:

(1) sen „valtava” poliittinen ohjelma; „eräitä (ongelmia), kuten esim. agrarikysymystä ei yleensä voida ratkaista nykyisen yhteiskuntajärjestelmän puitteissa”... ?

(2) Euroopan taantumusvoimien apu...

71: „,Saksan vapaata kehitystä’ uhkaava vaara ei ole Venäjällä, kuten valtiopäiväryhmä on luullut, vaan itse Saksassa”... (ja m.m. sanonta: „Zabernin suunta”, s. 71).

74: „Eikö siis sosialistinen periaate: kansojen itsemääräämisoikeus, merkitse sitä, että kukin kansa on oikeutettu ja velvollinenkin puolustamaan vapauttaan ja riippumattomuuttaan?”... (75) „kansa, joka antautuu ulkoisen vihollisen edessä, ansaitsee tietysti halveksuntaa”...

75: Sitaatti teoksesta „Kansalaisista Ranskassa”: „Suurimpana heroisena nousuna, mihin tämä vanha yhteiskunta vielä kykeni, oli kansallinen sota, ja sekin osoittautuu nyt pelkäsi hallituksen huijaukseksi”...

76: „Siis hyökkäyssota ja luokkataistelu eivät ole porvariston historiassa ristiriita, kuten virallisessa myytissä sanotaan, vaan toinen on toisen keino ja ilmaus. Ja joskin vallassaolevista luokista hyökkäyssota tuntuu koetulta luokkataistelun vastustamiskeinolta, niin nousevien luokkien kannalta mitä kärkevin luokkataistelu on yhä vieläkin paras hyökkäyssodan vastustamiskeino”... Italian kaupunkien historia *keskiajalla*, varsinkin 1793.

77: niin on myös itsemääräämisen laita: „Totta on, että sosialismi tunnustaa jokaisen kansan oikeuden olla riippumaton ja vapaa, määrätä itsenäisesti omasta kohtalostaan. Mutta todellista sosialismin pilkkaamista on se, kun nykyiset kapitalistiset valtiot esitetään tämän kansojen itsemääräämisoikeuden ilmauksiksi. Missä tällaisessa valtiossa kansa on määrännyt tähän asti oman (sic!) kansallisen, valtiollisen ja sosiaalisen olemassaolonsa muodot ja ehdot?” Marx, Engels ja Lassalle käsittivät „Saksan kansan itsemääräämisen” „yhtenäiseksi suureksi Saksan tasavallaksi”. [Nykyinen Saksa on rakennettu (NB) (77) „Saksan kansan kansallisen (NB) itsemääräämisoikeuden (NB) raunioille”...]

77 ...„vai onko esimerkiksi Kolmas tasavalta neljässä maanosassa sijaitsevine alusmaineen ja kahdessa maanosassa harjoittamine kolonialistisine raakuuksineen Ranskan kansan 'itsemääräämisoikeuden' ilmaus?”...

78: „Sosialistisella tavalla ymmärrettynä ei ole olemassa ainoatakaan vapaata kansakuntaa, jos kerran sen valtiollinen olemassaolo perustuu muiden kansojen orjuutukseen, sillä pidetäänhän siirtomaakansojakin valtion kansoina ja jäseninä. Kansainvälinen sosialismi tunnustaa kansakuntien oikeuden olla vapaa, riippumattomia ja tasa-arvoisia, mutta vain se voi luoda tällaisia kansakuntia, vain se voi toteuttaa kansakuntien itsemääräämisoikeuden. Ja tämä, samoin kuin kaikki muutkin sosialismin tunnukset, ei tee oikeutetuksi nykyistä olotilaa, vaan osoittaa tien, innoittaa proletariaattia vallankumoukselliseen, uudistavaan aktiiviseen poliittiseen toimintaan”...

? ||| ...Nykyisen imperialistisen tilanteen vallitessa ei voi yleensä olla enää „kansallisia puolustusotia”

(78)... jos käännetään huomio pois tästä tilanteesta, |||
silloin „rakennetaan hiekalle”.

Siitä syystä „ei ole mitään merkitystä sillä kysymyksellä, puolustaudutaanko vai hyökätään, kuka on 'syyllinen'” (78) ja Ranska ja Englanti eivät „puolusta itseään”, ne eivät „puolusta kansallista, vaan maailmanpoliittista asemaansa”...

NB: ....,jotta hälvennettäisiin 'kansallisen sodan' harhakuva, joka tätä nykyä hallitsee sosialidemokraattien politiikkaa” (81).

Imperialistinen politiikka on kansainvälinen ilmiö, „pääoman yleismaailmallisen kehityksen” tulos (79)... „Vain pitämällä tätä lähtökohtana voidaan asettaa oikealla tavalla kysymys 'isänmaan puolustuksesta' nykyisessä sodassa” (80)... Liittoutumisjärjestelmä, sotilaalliset intressit j.n.e. *kiihottavat* heti *imperialistisia* intressejä ja maita... „Vihdoin se tosiasia, että kaikilla kapitalistisilla mailla on nykyään siirtomaita, jotka sodan kulussa, vaikka se alkaisikin 'kansallisena puolustusotana', vedetään jo puhtaasti sotilaallisten ja strategisten näkökohtien vuoksi mukaan sotaan”... „pyhä sota” Turkissa, siirtomaakapinoiden tukeminen...— „myös tämä tosiasia muuttaa itsestään jokaisen nykyaikaisen sodan imperialistiseksi maailmanpaloksi” (82)...

Esimerkkinä Serbia (sen takana on Venäjä), Hollanti (sen siirtomaat j.n.e.)... „Siis taaskin nykyajan imperialismin historiallinen tilanne määrää sodan luonteen eri maissa, ja tämä tilanne vaikuttaa siten, ettei nykyään voi yleensä olla enää kansallisia puolustussotia” (84)...

Siteerataan K. Kautskya: „Isänmaallisuus ja sosialidemokratia”, 1907, s. 16 varsinkin, että „näissä oloissa ei ole enää missään odotettavissa... sotaa, jonka tarkoituksena olisi kansallisen vapauden puolustaminen” (Kautsky, Junius siteeraa s. 85). (K. Kautsky, ss. 12—14, „kansallisista ongelmista”, että ne voidaan ratkaista „*vasta* (NB) *sitten*, kun (NB) proletariaatti on voittanut”.) [K. Kautsky, s. 23. NB]

Mutta mitä sosialidemokraattien on tehtävä? Ei saa olla „passiivisia”. Ei. „Siis sen sijaan, että imperialistinen sota verhotaan ulkokultaisesti isänmaanpuolustuksen viittaa, olisi pitänyt ottaa nimenomaan *vakavalta kannalta* (kursivointi tekijän) kansojen itsemääräämisoikeus ja isänmaan puolustus, käytettävä niitä vallankumouksellisena vipusimena imperialistista sotaa *vastaan* (kursivointi tekijän) (85). Isänmaan puolustuksen alkeellisimpia vaatimuksia on, että kansa ottaa puolustusasian omiin käsiinsä. Ensimmäisenä askeleena siihen: *miliisi*, t.s. paitsi koko aikuisen miespuolisen väestön hetimmittäinen aseistaminen myös ennen muuta se, että kansa ratkaisee sodan ja rauhankysymyksen, tämä merkitsee edelleen: tehdään heti loppu kaikesta poliittisesta oikeudettomuudesta, sillä mitä suurin poliittinen vapaus on kansanpuolustuksen välttämätön perusta. Sosialidemokraattien ensimmäisenä tehtävänä oli kuuluttaa näistä todellisista isänmaan puolustustoimenpiteistä, vaatia niiden toteuttamista” (86). Mutta sosialidemokraatit luopuivat miliisivaatimuksesta sodan alettua!!! vaikka olemmekin sanoneet, että „*vain* miliisi” kykenee puolustamaan isänmaata!!!

„Toisin käsittivät isänmaan puolustuksen opettajamme”... (Marx puoltaa „Kansalaissodassa” Kommuunin kansallista sotaa)... ja... Friedrich Engels vuonna 1892 vuoden 1793 toistamista...

Mutta samalla: „*Kun Engels näin kirjoitti, hän tarkoitti kokonaan toisenlaista kuin nykyistä tilannetta*” (87) — ennen Venäjän vallankumousta. „Hän (Engels) tarkoitti hyökkäyksen kohteeksi joutuneen Saksan todellista kansallista puolustus-sotaa” (87)...

Ja edelleen: „Niin, sosialidemokraatit ovat velvollisia puolustamaan maataan suuren historiallisen kriisin aikana. Juuri tässä tekikin pahan virheen” sosialidemokraattinen ryhmä... „Se *jätti* synnyinmaan turvattomaksi mitä suurimman vaaran hetkellä. Olihan sen ensimmäinen velvollisuus isänmaata kohtaan sillä hetkellä osoittaa isänmaalle nykyisen imperialistisen sodan todellinen

tausta, repiä rikki se isänmaallisen ja diplomaattisen valheen verkko, johon tämä isänmaahan kohdistettu väkivallanyritys oli verhottu, julistaa kuuluvasti ja selvästi, että tässä sodassa voitto ja tappio olivat yhtä tuhoisia Saksan kansalle... julistaa, että oli heti aseistettava kansa ja jätettävä sodan ja rauhan kysymys kansan ratkaistavaksi... asettaa vihdoin vastapainoksi imperialistiselle sotaohjelmalle — ohjelmalle, jonka tarkoituksena on Itävallan ja Turkin säilyttäminen, t.s. taantumuksen säilyttäminen Euroopassa ja Saksassa — entinen isänmaanystävien ja demokraattien tosi kansallinen vuoden 1848 ohjelma, Marxin, Engelsin ja Lassallen ohjelma: tunnuksena yhtenäinen suuri Saksan tasavalta. Siinä lippu, joka olisi pitänyt kohottaa maan ylle ja joka olisi ollut todella kansallinen, todella vapauslippu ja niin Saksan kuin kansainvälisen proletariaatin luokkapoliitikankin parhaiden perinteiden mukainen” (88).

...,Siis synnyinmaan etujen ja proletariaatin kansainvälisen solidariteetin välinen vaikea dilemma, traagillinen konflikti, joka sai parlamentaarikkomme puoltamaan vain 'raskain sydämin' imperialistista sotaa, on pelkkä mielikuvituksen tuote, porvarillis-nationalistinen ajatusteelmä. Pääinvastoin maan edut ja proletaarisen Internationalen luokkaedut ovat niin sodan kuin rauhankin aikana täydessä sopuossuinnussa keskenään: niin sota kuin rauhakin vaativat mitä tarmokkainta luokkataistelun kehittämistä, mitä päättäväisintä sosialidemokraattisen ohjelman noudattamista” (89)...

Entä mitä puolueen olisi pitänyt tehdä? Oliko julistettava joukkolakko? vai saatava sotaväki kieltäytymään? Olisi hassua vastata tähän. Valankumousta ei „tehdä tekemällä”. „Teknillisuontoiset määräykset ja reseptit” olisivat „*naurettavia*” (90), kysymys ei ole niistä, vaan selvästä poliittisesta tunnuksesta. (Hieman ylimalkaisesti tekniikkaa etc. etc. vastaan, „vähäisiä salaliittolaiskerhoja” etc. vastaan.) (NB 101—102.)

VIII §:ssä (93—104) kosketellaan erityisesti kysymystä „voitto vai tappio” ja todistellaan, että

NB

??

100:

molempi pahempi (rappiotila, uusia sotia etc.). Valinta olisi „auttamattomasti jommankumman selkäsaunasatsin valitsemista kahdesta mahdollisesta” (98)... „paitsi yhdessä tapauksessa: jos kansainvälinen proletariaatti sekoittaa kaikki laskelmat” (kummankin imperialistiryhmän laskelmat) puuttumalla vallankumouksellisesti asioihin (98)... Status quo on mahdotonta (99), ei „taaksepäin”, vaan eteenpäin proletariaatin voittoon. Ei turhia aseistariisumissuunnitelmia, ei „utopioita”, „osittaisia uudistuksia” (99), vaan taistelu imperialismia vastaan.

s. 102 — uhkaa „Euroopan proletariaattia jouk-
entä kotuholla” (102)... „Vain Euroopasta, vain vanhim-
Ame- ||| mista kapitalistisista maista saatetaan antaa ajan
rik- ||| tullen merkki ryhtyä yhteiskunnalliseen vallanku-
ka?? ||| moukseen, joka vapauttaa koko ihmiskunnan. Vain
ja Ja- ||| englantilaiset, ranskalaiset, belgialaiset, saksalai-
pani?? ||| set, venäläiset, italialaiset työläiset yhdessä voivat
johtaa viiden maanosan sorrettujen ja orjuutettu-
jen armeijaa” (103).

„SOSIALISTIT JA RAUHA”

- 15) „Journal des Débats”, 11. XI. 1915.
„Sosialistit ja rauha”... „Tämän” (Zimmerwaldin)
! | „yhdistyksen lienevät järjestäneet saksalaiset sosia-
listit, joiden intiimi yhteys tämän maan hallitukseen
on tunnettua. Se on vihollistemme manööveri, jota
meidän ei pidä ihmetellä. He ovat ryhtyneet sellaiseen
uudelleen monta kertaa siitä pitäen, kun ovat tunte-
neet menettäneensä pelinsä.”
...„Ranskan sosialistinen puolue on katsonut tar-
peelliseksi sanoa tämän” (konferenssia vastustavassa
Sosialistisen puolueen päätöslauselmassa) „häv-
tääkseen kaiken kaksimielisyyden ja vahvistaakseen
!! | vielä kerran, että se pysyy uskollisena isänmaalliselle
pyhän liiton sopimukselle.”

„LE TEMPS” LEHDEN KIRJOITUKSISTA

„Le Temps”, 13. XI.

Kirjoitus (2. sivu) Renaudelin puhetta käsittelevästä „Vorwärtsin” artikkelista ja *myötämielisesti* Zimmerwaldia vastaan tähdätystä „L’Humanitén” artikkelista.

Ibidem 12. XI.

„Sosialistit ja Elsass-Lothringen”

„L’Humanitéssa” Compère-Morelin artikkelissa on sanottu muka suoraan, „että me emme pidä Elsass-Lothringenia niinä” (= saksalaisina alueina, joita emme halua „valloittaa”)...

(16)

BRAUER SAKSALAISISTA ETWA „TAPPIONTOIVOJISTA”

„Hochland”. München. 8. viikko 1914/1915. Toukokuu 1915.

(17)

Münchenin itävaltalaisten klerikaalien katolinen, aristokraattinen äänenkannattaja

(julkaisija Karl Muth)

Th. Brauer. „Sota ja sosialismi”.

...„Sota merkitsee sosialismin kehityksessä enemmän kuin pelkkä episodi: se saattaa (ainakin potentiaalisesti) tämän kehityksen tietynlaiseen päätökseen” (176)...

... („Kertomus” Marxista, Engelsistä, Bebelistä...)

...„Teoreettinen 'tappio' ei estä 'oportunismia' jatkamasta iloista elämää ja saamasta arvonantoa. Mitä enemmän kokoontuu joukkoja sosialismin lipun ympärille, sitä suuremmiksi kasvavat myös niiden tahtomukset nykyisyyteen nähden ja kerrassaan mahdotonta on estää niitä kiinnittämästä toiveissaan huomiota myös nykyiseen valtion” (179—180)...

...Juuri tässä (vallankumouksellisessa) ideologiassa, jota vastaan Bernstein on taistellut, „juuri tässä ideologiassa Euroopan sota esittää suurta osaa yhteiskunnallisen vallankumouksen esinäytöksenä” (180).

(Ammattiyhdistykset viisastuvat)

...„välittömästi sodan edellä asiat kehittyvät myös sosialistisen ammattiyhdistysliikkeen ja 'porvarillisen’

yhteiskunnallisen uudistustoiminnan todelliseksi lähenemiseksi” (181).

18)

„Saksan sosialidemokraattisessa liikkeessä sodan julistamisen yhteydessä tapahtunut käänne ilmeni, jos tarkastelemme sitä puhtaasti ulkonaisesti, yllättävän äkillisenä murroksena. Vielä aattopäivänä sanomalehtikirjoituksissa muistutettiin, varoitettiin ja manattiin entiseen agitatoriseen tyyliin. Esitettiinpä sellaisiakin ajatuksia, jotka viittauksina siihen, mitä tapahtui muka Ranskassa vuoden 1870 jälkeen, kuulostavat tappion ylistämiseltä. Mutta sitten eräänä kauniina päivänä tapahtui... käänne, jota jyrkempää ei voi kuvitellakaan. Sen johdosta julkaistut viralliset selitykset eivät voi olla vähimmäskään määrässä sen perusteluna. Kuten jokaiselle on tunnettua — ja senpä vuoksi tässä on tarpeetonta puhua siitä — ne voidaan kumota leikiten aikaisempien virallisten lausuntojen nojalla” (181).

... (Sosialistiset joukot joutuivat muka kosketuksiin elämän „koko” todellisuuden kanssa)...

....„Järkevät sosialistit, varsinkin revisionistien leiriin kuuluvat” (182)... ovat kauan sitten huomauttaneet, miten vaarallista sellainen (vanhasosialistinen) kansan kasvataminen on...

... (ylistellään isänmaallisuutta)...

....„Reformistit saattoivat nyt vihdoinkin luottaa siihen, että löydetään varma, kestävä perusta uudelle sosialistiselle ja sosialidemokraattiselle ohjelmalle, jota he ovat toivoneet niin kiihkeästi” (183)...

....„Jos pitäisi yhdellä sanalla määritellä revisionistisen toiminnan käytännöllinen tulos, niin päädyttäisiin likipitään siihen, että se on horjuttanut johtajien ja johtavaan kerrokseen kuuluvien käytännöllisen toiminnan järjestäjien uskoa marxilaisuuteen ja että nämä ovat nyt, kun heillä ei ole kyllin hyvää korviketta, tehneet ’uskonkappaleeseen’ taktiikan” (184).

ja yleensä muka (188) odottakaamme, mitä sanovat ne, jotka palaavat ampumakaivannoista.

NB: „Sveitsin tehdas- ja kaivostarkastajien selostus virkatehtäviensä hoidosta vv. 1912 ja 1913” — *Aarau* 1914 (265 sivua, 3 markkaa). NB

„LE TEMPSIN” ARTIKKELEISTA JA KIRJOITUKSISTA

„Le Temps”, 6. XII. 1915.

„Champignyn suurtaistelun vuosijuhlaa” vietettiin tänään.

Hra Albert *Thomas'n* puhe:

„Rauhaa ei voi tulla ennen kuin Elsassimme ja Lothringenimme kuuluvat lopullisesti Ranskaan”...

...kunnes Saksan imperialismi on tehty vaarattomaksi etc. etc. (...„voitto”...) ...„loppuun saakka”...

Ibidem, 7. XII. 1915

artikkeli (toimituksen) „Hyvin sanottu”.

„Tämä manifestaatio on sitäkin kuvaavampi, koska hra Albert Thomas yhdessä herrojen Guesde'in ja Sembat'n kanssa edustaa hallituksessa yhdistynyttä sosialistista puoluetta, jonka tietyt ainekset eivät voi unohtaa niitä vaarallisia tendenssejä, jotka olivat määräävinä heidän keskuudessaan sodan edellä, vaan ovat edelleenkin epämääräisen internationalismihanteen vallassa, minkä vuoksi olimme vähällä joutua tuhon omiksi”...

...„Siinä” (Thomas'n puheessa) „vaaditaan selvästi ja täsmällisesti palauttamaan Ranskalle Elsass-Lothringen ilman muuta ja kiistattomasti, ilman mitään ehtoja. Nämä sanat muodostavat onnellisen vastakohdan niille liian varovaisille sanoille, jotka ovat omiaan antamaan aihetta murehdittaville väärinkäsityksille, joita on väliin esiintynyt ääriivasemmiston taholla.”

Ibidem (s. 2) „Sosialisteilla”. Eilen pidettiin Seinen federaation alustava kokous (25. XII. 1915 kokoontuvan puoluekongressin merkeissä). Bourderon yritti puhua, „mutta hänet keskeytettiin jyrkästi” (hänelle huudettiin, ettei hänellä ole valtakirjaa) (*idem* „*Journal des Débats*”, 7. XII. 1915. Kun Bourderon sanoi, että hän edustaa vähemmistöä, „esitettiin jyrkkiä vastalauseita”...). NB

(19)

(20)

„Hra Merrheimin piti eilisiltana pitää rue de Paris'lla Montreuil'ssa esitelmä Zimmerwaldin kansainvälisestä pasifistisesta yhdistyksestä. Hra Merrheimin esitelmätilaisuus kiellettiin.”

ARTIKKELI

„AMERIKKALAISET SOTATARVIKKEIDEN HANKKIJAT”

- 21) „Neue Zürcher Zeitung”, 1915, n:o 485, 1. aamupainos. 23. IV. 1915.

Amerikkalaiset sotatarvikkeiden hankkijat.

„Amerikkalaiset lehdet ovat jo pitkän aikaa julkaisseet tiedotuksia ententevalloille lähetetyistä sotatarviketoimituksista. Esitämme seuraavan otteen eräästä kalifornialaisesta lehdestä:

Liittoutuneille tarkoitetut sotatarvikkeet lähetetään tästä lähtien amerikkalaisten tuottajien toimesta meriteitse Kanadaan, missä ne lastataan englantilaisiin laivoihin, ja kuljetetaan sitten Englantiin. Ranskalle ja Venäjälle tarkoitetut tavarat kulkevat saman tien, ja ne toimitetaan sitten Englannista edelleen. Liittoutuneet ovat kontrahoidulla varanneet joko asiamiestensä kautta tai välittömästi miltei kaikki Yhdysvaltojen ase- ja sotavarusteita valmistavat laitokset. Nämä tehtaajat yrittävät tietysti pitää tämän salassa peläten joutuvansa keskeyttämään tavara-toimituksensa, koska kaikki nuo tarvikkeet ovat sotilaallista salakuljetustavaraa.

- 22) Yhdysvalloissa on 57 tehdasta, jotka valmistavat yksinomaan aseita tai sotilasvarusteita. Normaaliaikoina niissä työskentelee noin 20 000 työläistä, mutta nyt, kun tehtaajat toimivat kahdessa, kolmessa vuorossa, niissä on jo noin 50 000 työläistä. Ase- ja sotavarustetehtaajat eivät valmista räjähdysaineita. Ne muodostavat oman teollisuusalansa, joka käsittää 103 tehdasta, joiden tuotanto on sitten sodan alettua kaksinkertaistunut. Eräät pyroksoyliinitehtaajat toimivat kolmessa vuorossa. Tämän joukkokokysynnän seurauksena on ollut tietysti hintojen kohoaminen. Niinpä Ranskan hallitus tilasi helmikuussa 24 miljoonaa naulaa pyroksoyliiniä à 65 senttiä naula, vaikka hinta on normaaliaikoina ollut 20—25 senttiä naulalta.

Edelleen toimitetaan sotilaiden ja hevosten varusteita: jalkineita, astioita, satuloita, parkkinahkaa j.n.e. Euroopan sota on epäilemättä Amerikalle poikkeuksellisen edullista.”

Lloyd George parlamentissa.

„THE DAILY TELEGRAPH”, 22. ja 23. HUHTIKUUTA 1915

„The Daily Telegraph”, 22. IV. 1915.

Lloyd George'in alahuoneessa pitämä puhe:

„Hän hämmästytti alahuonetta ilmoittamalla, että brittien tykistö on laukonut yksistään viime kuukauden kahden viikon aikana ammuksia enemmän kuin koko buurisodan aikana.”

Kun syyskuussa tuotanto (tykinammusten) oli 20 niin NB

maaliskuussa 388 — 19 kertaa enemmän.

(Ja syyskuussa oli enemmän kuin elokuussa, elokuussa enemmän kuin heinäkuussa!)

Ennen sotaa arveltiin, että mantereella tulisi olemaan 6 divisioonaa. Nyt niitä on 36 = 720 000 miestä.

Maaliskuussa hyväksyttiin „maanpuolustuslaki, joka valtuuttaa” (hallituksen) „ottamaan hoitoonsa jokaisen sopivan koneenrakennustehtaan ja panemaan sen tuottamaan ammuksia”.

„Sotavarusteita loputtomiin — siinä paras ihmishenkien pelastamisen ja sodan pikaisen loppumisen takaava teesi”... NB

Ibidem, 23. IV.

„Työnantajien isänmaallinen sitoumus”:

ilmoitan, että *antaessani työtä sodan jälkeen* olen asettava etutilalle sotaväessä palvelleet.

Allekirjoitus

(kuningas ja ministerit *kannattavat*).

Ibidem. *Rooseveltin kirja*. „Amerikka ja maailmansota”.

Tekijän sääntönä on „puhua suopeasti, mutta pitää varalla patukkaa” (hän valittaa, että häntä sanotaan „big stick’iksi” („patukaksi”) ja unohdetaan hänen lauselmansa alku). (Esimerkkinä *Belgia*.)

Hän kannattaa sitä, että Amerikan Yhdysvallat järjestäisi kansan „sotilaskoulutuksen” Sveitsin tai Australian malliin...

„DER TAG” LEHDESSÄ JULKAISTUT
HUGO BÖTTGERIN ARTIKKELIT

- 25) „Der Tag”, 1915, n:o 93 (A-painos). 22. IV. 1915.
Artikkeli: „Vapaat ammattiyhdistykset ja hallitus”, kirj. tri *Hugo Böttger*, valtiopäivämies.

Kirjoittaja aloittaa huomauttamalla, että vuoriyhtiön pääjohtaja (Gelsenkirchenissä) *Kirdorf* moittii ministeri *Delbrückiä* (sisäministeri) sen johdosta, että tämä pitää „kiinteää yhteyttä ammattiyhdistysjohtajiin”.

Tämä on muka vaarallista, sillä työläiset käyvät muka rauhattomiksi.

Kirjoittaja väittää vastaan, ettei siinä ole mitään pahaa, että ampumakaivannoissakin työmiehet ja työnantajat seisovat vierekkäin, että „jos ne (= vapaat ammattiyhdistykset = sosialidemokraatit) vedetään yhteistyöhön sisäministeriössä tietyissä työväkeä koskevissa ja yleiskansallisissa kysymyksissä, niin se on yhtä suurella määrällä niille tunnustuksena kuin veloituksena *luopua* koko sodan ajaksi *sosialidemokraattisen ohjelman tietyistä Internationalen* piiriin kuuluvista *kohdista* ja täyttää kaikkien muiden väestönosien tapaan velvollisuutensa ja puolustaa isänmaataan”...

NB

- 26) Samoin hänen artikkelinsa 82. n:ossa (9. IV.) „Politiikkamme kehitys”, missä muun muassa sanotaan:

„Kummallista, että marxilaisen katsantokannan pohjalta käydyissä sosialidemokraattienkin väittelyissä ilmenee selvästi mielipide, että nykyään on otettava lukuun imperialismiin tuleva kehitys, suurten, ulkonaisesti itsenäisten ja mahdollisuuksien mukaan riippumattomien maailmanvaltojen kehitys. Eräät kapinoivat tätä vastaan, toiset yrittävät kytkeä imperialismia sosialismin kehityskulkuun, eikä tietysti voi olla mitään epäilystä siitä, kumpi näistä kahdesta suunnasta on järkevämpi ja kummalla on suuremmat menestymismahdollisuudet”...

„THE ECONOMIST” LEHDEN ARTIKKELI
„SODAN TARKOITUSPERÄT”

„The Economist”, 27. III. 1915. Lauantai.

(27)

Artikkeli: „Sodan tarkoitusperät” (Greyn maanantaina (22. III. ??) Bechstein Hallissa pitämän puheen johdosta).

Toimitus kyynelehtii rauhan vuoksi ja iloitsee, ettei Grey sanonut mitään, mikä olisi voinut „pitkittää tai pahentaa sotaa”...

Artikkelin loppu:

„Valtiomiehet eivät voi hyväksyä sellaista murheel-
lista tulevaisuutta, että sota päättyisi yleiseen suruun
ja miltei yleiseen vararikkoon. Kohta koittaa aika,
jolloin voidaan ottaa huomioon humanisuuden vaa-
timukset ja samalla saavuttaa sir Edward Greyn
osoittamat tarkoitusperät” (kansallisuuksien vapaus
etc.)... „Ellei tästä tilaisuudesta oteta vaarin, sota ei
tule jatkumaan ikuisesti. Se on päättyvä vallanku-
mouskaaokseen, josta kukaan ei tiedä, mistä se alkaa
ja mihin se päättyy. Siinäkin tapauksessa, että sota
loppuisi huomenna, tokkopa edes tässä verraten me-
nestyvässä maassa lienee ainoatakaan perhettä, joka
ei joutuisi kärsimään vuosikausia sodan aiheuttamista
rasituksista” (s. 615). (Loppu.)

NB

„GENÈVEN LEHTI”, 7. HUHTIKUUTA 1915

„Journal de Genève”, 7. IV. 1915.

(28)

Pääkirjoitus otsikoituna: „Liika puhuminen on vahin-
gollista”, omistettu Instituutin jäsenen Henri *Welschingerin*
teokselle: „Keltaisen kirjan opetukset 1914”, julkai-
sijat Bloud ja Gay, Pariisi.

13. VII. 1914 (huom. päivämäärä!) senaatissa hra Ch.
Humbert, „sotakomission selostaja”, halutessaan osoittaa
Ranskan valmistautumattomuuden, sanoi puheessaan, ettei
Ranskalla ole juuri ollenkaan raskasta tykistöä, ei edes
10—13—21 cm kaliberista. 28 cm mörssäri saadaan... vuo-
den kuluttua!!

Mutta seuraavana päivänä, 14. VII. 1914, sotaministeri
Messimy sanoi senaatissa, että

vuoden 1915 lopulla (!!) Ranskalla tulee olemaan

200 pitkäpiippuista 105 mm kanuunaa ja vuoden 1917 lopulla (!!!) 200 lyhytpiippuista 120 mm haupitsia.

NB ||| „Saattoiko Saksa tehdä muuta johtopäätöstä kuin: 'Menkäämme eteenpäin aikaa hukkaamatta?'”

LLOYD GEORGE NELJASTÄ MILJARDISTA PUNNASTA

29) **Lloyd George alahuoneessa.** Tiistaina 4. V. 1915. („The Daily Telegraph”, 5. V.)

...,„Kuinka suuret ovat maamme tulot? Maamme tulot ovat olleet rauhan aikana 2 400 000 000 punttaa.

NB ||| Nyt ne ovat varmaankin suuremmat. Miksi? Me kulutamme täällä satoja miljoonia lainaksi otettuja varoja. Suurin osa niistä kulutetaan meidän maassamme. Ihmiset ovat määrääjän lisäksi tehneet myös ylitöitä ja heidän ansionsa ovat kasvaneet; eräillä aloilla liikevoitot ovat tietenkin suuremmat, huomattavasti suuremmat; sen tuloksena maamme tulot lienevät nykyään suuremmat kuin rauhan aikana. Jotkut saavat luultavasti valtavan suuria liikevoittoja — (huomio, huomio) — ja toiset ovat kohottaneet tulonsa tavallista suuremmiksi.

NB ||| Epäilemättä on täysin oikeudenmukaista, jos ajattelemme sikäli kuin se on mahdollista, mitä veroja meidän pitäisi lisätä ja mitä maksuja periä voidaksemme kestää sodassa pari kolme vuotta,— olisi täysin oikeudenmukaista puuttua niihin, jotka ovat saaneet poikkeuksellisia tuloja sodan ansiosta (hyväksyntää)... ..Paljonko maamme tavallisesti säästi rauhan aikana? Tavallisesti säästöt olivat noin 300—400 (miljoonaa) punttaa vuodessa. Tulot ovat suuremmat, ja luulen etten liioittele sanoessani, että Euroopan joka maassa elintaso on huomattavasti alhaisempi, joskaan en tiedä, missä määrin.

NB ||| Mutta maamme pitäisi panna sodan aikana, jolloin tulot ovat suuremmat, säästöön kaksi kertaa enemmän.”

Samoin hän samassa yhteydessä.

30)

„Maamme on tavattoman rikas, varmasti Euroopan rikkain maa. En tiedä, *olisikohan se maailman rikkain maa* suhteellisesti asukasluvuun verrattuna. *Olemme sijoittaneet 4 000 000 000* 4 mrd. *puntaa ulkomaiden ja siirtomaiden parhaisiin arvopapereihin*”... puntaa

„...Olemme alkaneet rahoittaa useimpien liittolaistemme hankintoja”...

„η”

(„ETA”)

VIHKO

Sisältö

η

- 1) *Imperialismia* koskevia lainauksia ja merkintöjä.
 K. Kautsky („Kansallisvaltio etc.”) [3—4]
Lensch [5—10]
„Finanssipääoma Venäjällä” [13—14]
 Sotaa käsittelevä *Barronin*
 teos (NB) [15]
Lenz nykyisestä sodasta [17—18]

K. KAUTSKY. „KANSALLISVALTIO etc.”

- 3) K. Kautskyn „Kansallisvaltio, imperialistinen valtio ja valtioliitto”. Nürnberg 1915 (50 pfennigiä) (80 sivua).

1. §:ssä — „Yhtä ja toista demokratiasta ja kansallisvaltiosta” — K. Kautsky tukistaa sekä oikeistolaista (Winnigiä) että Hallen vasemmistolaista (Hallen „Volksblattista”), jotka väittävät, että periaatteena „jokaisen kansan oikeus kansalliseen itsenäisyyteen” on vanhentunut (s. 5) (elokuun 4. päivän julkilausumassa). K. Kautsky kannattaa keskitietä tässä kysymyksessä ja märehitii vanhoja asioita demokratian ja kansallisvaltion yhteydestä.

Tässä asiassa hän vastustaa muun muassa „primitiivistä demokratiaa” ja „kansan välitöntä lainsäädäntä” (8), samalla kun „primitiiviseksi demokratiaksi” katsotaan „sen aktiivisin muoto, joukkolakko” (8).

Me emme ole muka status quon kannalla (14), vaan *kannatamme toisenlaista tapaa* astua kansallisten puitteiden yli...

„Proletariaatti ei voi vapautua sillä tavalla, että sen eri-näiset tietyillä ammattialoilla toimivat tai tietyillä alueilla asuvat kerrokset saavat oman osansa siitä, mikä on hankittu riistolla ja sorrolla. Tämä tietää pikemminkin sen asemien heikkenemistä” (16)...

[Eikä sanaakaan siitä, mikä johtopäätös tästä seuraa!! Sofisti!]

Sivulla 17 väaristellään huijarimaisesti vasemmistolaisen kannanottoja. *Nämäkin muka* (samoin kuin oikeistolaisetkin) myöntävät imperialismiin väistämättömäksi, mutta vaativat sosialismin „viivyttelämätöntä toteuttamista” (17)...

„Tämä näyttää hyvin radikaaliselta, mutta on omiaan vain (!!!) sysäämään imperialismiin leiriin jokaisen, joka ei usko mahdolliseksi sosialismin viivyttelämätöntä käytännöllistä toteuttamista.”

pikku
huija-
ri!!

Edelleen jaaritellaan mitä typerimmin siitä, että yhteiskunta on elimistö eikä mekanismi ynnä muista lapsellisista jonninjoutavuuksista (vihjaillemalla, että „kansallistunteet” ovat voimakkaita (18) työväen keskuudessa) ja tehdään johtopäätös, ettei imperialismiin väistämättömyydestä seuraa sellainen typeruus, että sitä vastaan olisi taisteltava „tämän” (kapitalistisen) „tuotantotavan sisällä” (21).

NB

„Pikkuporvarit ja pientalonpojat, jopa monet kapitalistit ja sivistyneistön edustajatkin” (21) vastustavat imperialismia ja ovat muunlaisten pääoman lisäämiskeinojen (kuin siirtomaiden) *kannalla*...

LENSCH. „SAKSAN SOSIALIDEMOKRATIA JA MAAILMANSOTA”

Tri Paul Lensch. „Saksan sosialidemokratia ja maailmansota”. Berliini 1915 (Vorwärts). 64 sivua (1.00 markka).

Näyte lakeijamaisesta shovinistisesta typeryydestä. Olisi hyvin hyödyllistä rinnastaa Plehanoviin!!

Sota = „imperialistisen politiikan tuote” (5).

Bebel sanoi Jenassa (1911), että aseistariisunnan tilalle on tullut aseistautuminen ja että asiat ovat kehittymässä „suureksi katastrofiksi” (5)...

|| NB

Viitaten 20 vuosisadan alun sotiin ja vallankumouksiin Lensch huudahtaa: „elämme parhaillaan vallankumousta” (6)...

Me saksalaiset sosialidemokraatit olemme muka „Internationalen voimakkain ryhmä” (6), olemme muita päättävämmiin taistelleet hallitustamme vastaan etc., asettaneet aina Englannin esikuvaksi (ikään kuin Englannin asioita ei hoitaisikaan „kapitalistiklikki”, vaan „komitea 10 käs-kyn ja muiden siveellisyyslakien toimeenpanoa varten” (6—7)). Vanhentuneita ovat muka Saksan historian ja Liebknechtin perinteet, Liebknecht „ei ollut koskaan täysin vapaa eräänlaisesta eteläsaksalaisesta partikularis-mista ja preussilaisviihasta” (7).

On menty muka niinkin pitkälle, että Kautsky on kirjoit-tanut meriherruuden olevan Englannille „aivan välttämätöntä” (7: mistä sitaatti?) (olemassaolokeinojen kannalta, erotukseksi muka Saksasta)...

! || „Näinä maailmansodan päivinä on tullut koko laa-juudessaan näkyviin, miten vaarallista on tuollainen argumentointi, joka muuten on miltei koko puolueen käsityskannan mukainen” (7)...

6) „...,tämä arvostelun heikkous ulkomaihin nähden” (8)... perustui „puolueen mitä suurimpaan voimaan”... „sen internationalismiin”.

„Se (nykyinen maailmansota) on epäilemättä imperia-listista sotaa” (9)... Idän politiikka... Bagdadin rautatie... Englanti ja Egypti etc., Turkin jako (tarkoituksena), Marokko etc.

!! || „Tätä maailmanjakoa suoritettaessa ei kysytty yleensä Saksan mieltä” (10), „ja enemmänkin protestoidakseen tätä loukkaavaa yliolkaisuutta vastaan kuin puolustaakseen Saksan Marokon-kaupan melko vaatimattomia etuja” Saksan hallitus esitti vastalau-seensa Marokkoa koskevaa Englannin ja Ranskan sopimusta vastaan.

Turkin aikoivat jakaa (Venäjä + Englanti + Ranska) jo v. 1908 (Räävelin kohtaustilaisuus), mutta sen esti Tur-kissa tapahtunut vallankumous (11).

Vuonna 1914 Englannin ja Saksan sopimus Afrikan (13) ja Idän etc. vaikutusalueiden jaosta oli miltei valmis — sota on *Venäjän* syytä.

Saksa uhkasi sodalla v. 1913 Armenian vuoksi (14)...

„Saksalle, jolla me käsitämme Saksan keisarikuntaa ja Itävalta-Unkaria, kapitalistisen ekspansion kysymys on muodostunut kansallisen olemassaolon kysymykseksi” (15). ||

Nyt ei ole kysymys enää siirtomaiden eikä vaikutusalueiden etc. jaosta, vaan seuraavasta: „Onko Saksan kansa jatkava olemassaoloaan suurena ja itsenäisenä kansakuntana vai tuleeeko suuri osa sen kansallisesta alueesta niin idässä kuin lännessäkin irrotetuksi ja alistetuksi väkisin muukalaisvaltaan?” (15). || (7)

„Millä puolella ovat yleensä kansainvälisen sosialistisen liikkeen ja varsinkin Saksan työväenliikkeen edut tässä taistelussa, mikäli kysymyksessä on Englannin maailmanherruuden saattaminen uhatuksi?” (16).

Englannin meriherruus on Ranskan vallankumousta vastaan käytyjen sotien jatko. Englannin monopoliasema 19. vuosisadan puolivälissä: Englannin tulee olla maailman „verstaana”.

„Ylistetty englantilaisten 'vapaus' on perustunut maailman orjuuttamiseen” (20).

„Englanti on tietystä mielessä ollut maailman vallassa-oleva luokka” (20)...

Minä Lensch muka siteerasin Chemnitzissä 1912 (pöytäkirjat, s. 417 ja seur.) Englannin monopoliaseman kukistumista koskevaa Engelsin lausuntoa ja sanoin:

„Kansainvälisellä sosialistisella liikkeellä ei ole kuitenkaan mitään syytä myötävaikuttaa omasta puolestaan siihen, että tämä pitkän aikaa kestänyt yhden kapitalistisen valtion herruus kaikkiin muihin nähden muodostuisi ikuisiksi. Siten vain vaikeutettaisiin ja hidastettaisiin keinotekoisesti sosialismin voiton edellytysten kehittymistä” (22—3).

...,suuri historiallinen voitto, jollaiseksi Englannin meriherruuden heikkeneminen olisi muodostunut koko maailmalle ja varsinkin kansainväliselle sosialistiselle liikkeelle” (23—4), olisi ollut sitä varmempi, mitä kestävämpi rauha... Englannin porvaristoa uhkasi työväenliike... (8)

...,Jos tarkastellaan kysymystä tältä kannalta, niin osallistuminen maailmansotaan ei ollut Englannin porvaristolle mitään muuta kuin pelastautumista sosialismilta” (24)...

..., Jos todellakin on keino, jolla voidaan taannuttaa vuosikymmeniksi proletariaatin kapitalismia vastaan käymä kansainvälinen vapaustaistelu, niin sinä on Saksan tappio tässä sodassa Englantia vastaan" (25)...

„Internationalen perustavin ydinjoukko”, saksalaiset sosialidemokraatit lyötäisiin ja työväenluokka sysättäisiin kapitalismin leiriin etc. (25)...

„Saksa on tieteellisen sosialismin kotimaa ja syntymäkehto" (26)... „Kansainvälisen proletariaatin edut ovat saksalaisella taholla" (27)...

Venäjän tsarismi... *Marx ja Engels* v. 1848. *Mutta nyt on toisin.* Engels v. 1891 (sitaatti s. 29). *Mutta nyt on toisin.*

Lopulliseksi kansalliseksi yksiköksi Saksa „on syntymässä” „vasta nyt” „tämän sodan yhteydessä” (31)...

Saksan ja Venäjän sota „on kasvanut imperialistisen sodan puitteita laajemmaksi. Se on viimeinen askel Saksan kansan kansalliseen yhtenäisyyteen johtavalla monia kärsimyksiä tuottaneella kehitystiellä” (33)...

Venäjän *diplomatiaa* koskeva sitaatti Engelsiltä (35): kirjoitettu kuin nyt...

9) Vastustetaan Venäjän hajoamista (37) („ei hajoamista" (38)), pikku valtioiden muodostamista — „tietty kansallinen autonomia" riittää...

Tsarismin kukistaminen (sitä tulee odottaa Venäjän proletariaatilta) nopeuttaa kehitystä...

Ranska ja sota (V §)... *Revanshi*

„Vapauden ja demokratian edut eivät sovi mitenkään yhteen Ranskan aseiden voiton kanssa" (42), sillä Ranska on liittoutunut Englannin ja Venäjän kanssa.

Saksan sosialidemokratia käsittäisi „nyt" Elsass-Lothringenin anastamisen „Saksan silpomiseksi" (43).

„Rehellinen rauha" (44) Ranskan tasavallan kanssa — juuri sitä tarvitaan.

Saksan menneisyys ja tulevaisuus (VI §):

Kansallinen kulttuuri ja sen merkitys (Otto Bauerin mukaan, sitaatti s. 53). „Kulttuurin yhteisyys" (50 ja muualla).

Kapitalismin *tulee* kehittyä „demokratian suuntaan" (55)...

„Sodan uhka" (56) — siinä syy, joka estää demokratian edistyksellistä kehitystä Saksassa.

„Militarismiako” (58) Saksassa?? Päinvastoin, yleinen asevelvollisuus = demokraattisin ja „miltei ainoa demokraattinen laitos” (Engels), mutta teillä „sotaväki on palkattua” (59)...

„Keski-Euroopan valtioliitto” (sitä muka Liszt tahtoo) — (+ Skandinavian maat + Sveitsi + Italia + Balkanit + Turkki) — „maailman valtiollisen kehityksen uusi aika-kausi” (63)... — „maailmanhistorian lokomotiivi” (62) = tämä sota... „tavaton” „askel eteenpäin” „demokratian, maailmanrauhan, kansojen vapauden ja sosialismin mielessä” (62). „Niin, myös sosialismin!” (62)...

Murrettava tsarismi, tehtävä rauha Ranskan kanssa, murrettava „Englannin porvariston pakkovalta” (63)...

Internationale on nyt murskattu, mutta se herää jälleen henkiin kuten vuoden 1870 jälkeenkin (64).

O. B:n ARTIKKELI „EUROOPAN VALTIOLIITTOKO?”

„Die Grenzboten”, 1915, n:o 9 (3. III. 1915).

Artikkeli „Euroopan valtioliittoko?” on jonkun O. B:n avoin kirje professori G. Heymansille Groningenista.

Mainittu professori ja 4 muuta henkilöä kuuluvat niin sanottuun „Euroopan valtioliitto” nimiseen komiteaan. Tämä komitea on julkaissut m.m. Heymansin teoksen nimeltään „Sotivien maiden kansalaisille”. „Die Grenzbotenissa” julkaistu avoin kirje onkin kirjoitettu vastaukseksi siihen.

Avoimessa kirjeessä esitetään m.m. *siirtomaita* koskeva kysymys (s. 270). „Eikö olisi toivottavaa myös niiden 'sisäinen autonomia'? Ja eivätkö intialaiset, neekerit ja tataarit ole niin ikään yhtä 'tasa-arvoisia' englantilaisten, ranskalaisten ja venäläisten kanssa?”... (270).

..., „Englannin siirtomaaimperiumi, joka samoin kuin muutkaan siirtomaaimperiumit ei ole muodostunut suinkaan siirtomaakansojen 'tasa-arvoisuuden eikä sisäisen itsenäisyyden' pohjalla, käsittää noin viidenneksen maapallosta. Pitääkö Englannin säilyttää tämä siirtomaaimperiumi siihen saakka, kunnes englantilaiset ehkä kuolevat sukupuuttoon itse Englannissa,

lainsäätäjien komitean vetoomuksesta

myrkyllistä!

(11)

(12)

mutta Saksan ei sallita saada sieltä edes neliometriä siinäkään tapauksessa, että sen väkiluku kasvaa sillä välin 200 miljoonaksi?" (271)...

FINANSSIPÄÄOMA VENÄJÄLLÄ

13) „Finanz-Archiv" (Schanzin julkaisu). Berliini 1915 (32. vuosikerta, I nide):

Tri Ernst Schultze. „Ranskalainen pääoma Venäjällä" (ss. 125—133).

„Vuoden 1899 lopulla Venäjällä oli 146 ulkomaista toimiluvan saanutta yhtiötä, joilla oli yhteensä 765 miljoonaa ruplaa eli 2075 miljoonaa frangia pääomaa. Siitä tuli Ranskan osalle 792, Belgian osalle 734, Saksan osalle 261 ja Englannin osalle 231 miljoonaa frangia" (125)...

	miljoonaa frangia
Ranska	— — 792
Belgia	— — 734
Saksa	— — 261
Englanti	— — 231
	$\Sigma = 2\ 018$

„Huomautetaan, että kautta maailman arvopapereihin, kuten valtion ja kuntien lainaobligatioihin, kiinnityskirjoihin, teollisuusosakkeisiin ja obligaatioihin, sijoitetusta 732 miljardin frangin suuruisesta kokonaissummasta olisi sijoitettu Venäjälle vain 20—25 miljardia frangia. Näiden arvopapereiden omistajia olivat etupäässä (127):

	Σ	Σ	Yhdysvallat.....	110—115	mrd. frangia	}	420
	130		Englanti.....	125—130	" "		
	100		Ranska.....	95—100	" "		
		75	Saksa.....	60—75			
	25		Venäjä.....	20—25			
		22	Itävalta.....	20—22			
	+12		Italia.....	10—12			
	5		Japani.....	5	" "	" j.n.e." ¹⁾	
	=====			=====			
	260	97		440—484			
	+12		(minun Σ =)				
	=====						
	272						

¹⁾ Axel von Boustedt ja David Trietsch. „Venäjän valtakunta". Berliini 1910. Siv. 227.

Ranskassa on emitoitu arvopapereita vuosina 1889—1908 24 mrd. frangin arvosta: ulkomailla 18 + Ranskassa 6 (25%). (14)

Saksassa on emitoitu arvopapereita vuosina 1883—1907 42 mrd. markan arvosta: ulkomailla 10 + Saksassa 32 (80%). Ranskan kansallisvarallisuus (1905) — 204 mrd. frangia

1914 — noin 250 ” ” (Caillaux, joka kuitenkin otti tuloveroa määritellesään pohjaksi 200 mrd.).

Vuonna 1912 Ranska sijoitti Venäjälle venäläisiin yrityksiin 367.66 milj. ruplaa = noin 990 milj. frangia (siinä luvussa rautateihin 115.5 milj. ruplaa; valtion tuotantolaitoksiin 96.25; kauppapankkeihin 70.9 j.n.e.).

Tällä haavaa Venäjällä on ulkomaisia pääomia likipitään seuraava määrä:

Ranska...	noin 20 mrd.	<i>markkaa</i>	(miljardeja)
Saksa...	4 — 5.5	”	”
Englanti	— 0.25	”	”
Belgia	— 0.6	”	”
Σ (minun)	24—26.35		

Tekijä = saksalainen shovinisti. Ennustaa Ranskalle koituvan valtavia menetyksiä sodan seurauksena: s. 133.

SOTAA KASITTELEVA BARRONIN KIRJA

„Uskallettua sotaa”. Kirj. C. W. Barron — „sen kaukalliset syyt, sen hinta rahassa ja ihmishengissä”. *Ilmoitus* (ei arvostelu) „The Economistissa”, 20. maaliskuuta 1915: (15)

„The Wall Street Journal’, ‘The Boston News Bureau’ ja ‘The Philadelphia News Bureau’ lehtien julkaisijana mister Barron matkusti ulkomaille hankkimaan tietoja sodan rahallisesta ja diplomaattisesta taustasta ja saikin niitä.”

Lähetätkää tilaus kirjakauppiaallenne tai „The Wall Street Journalille”. 44. Broad Street, New York City. 4. shillingiä 6 pennyä (postimaksu mukaan luettuna). (Houghton Mifflin Co, julkaisijat.)

LENZ NYKYISESTÄ SODASTA

- 17) Friedrich Lenz. „Nykyisen sodan poliittiset edellytykset”.
„Deutsche Rundschau” XLI, 4. 1915, tammikuu.
Miljoonissa Englannin neliömaaleissa (s. 81):

	1862	1888	1912
Britannian maailmanvalta:	4 600	9 300	10 800
Venäjän ” :	7 600	8 600	10 200
Turkin valtakunta:	1 800	1 300	700
Pohjois-Amerikan Yhdysvallat:	1 500	3 500	3 700
Ranska siirtomaineen (pyöristettynä):	400	1 100	4 800
Saksan valtakunta siirtomaineen (pyöristettynä):	240	600	1 200
Itävalta-Unkari:	239	241	241
Japani siirtomaineen:	150	150	260
Italia ” :	100	110	700

Vuoden 1914 lokakuun alussa oli (s. 102):

	Miljoonaa asukasta	Pinta-ala Englannin neliömaaleissa	Ulkomaan- kauppa miljoonissa markkoissa
	(1910)	(1912)	(1912)
(Saksa ja Itävalta)	130	1 440 000	26 750
(Englanti, Ranska ja Venäjä)	670	26 090 000	76 750
(Puolueettomat) (pyöristettynä)	800	24 470 000	58 000
	1 600	52 000 000	161 500

- 18) Väestö (ibidem, s. 83):

	Saksa (ennen v. 1870 ilman Elsass-Lothringenia)	Ranska (vuodesta 1870 ilman Elsass-Lothringenia)
1700	14	21 miljoonaa
1788	16	25
1816	23	29
1860	36	37
1912	66	40
1925—30	80	40

„ ϑ ”
(„THETA”)

VIHKO

Sisältö

ϑ	ϑR
-------------	---------------

$\vartheta = 1-10$ ((+Riesser 1-16)) ³²
---

(1)

<i>Hilferding.</i> „Finanssipääoma”	[3— 6]
<i>Sähkötrusti</i>	[7— 8]
<i>Enutointitilastoa</i>	[9—10]
<i>Riesser</i>	[1—15]

HILFERDING. „FINANSSIPAAOMA”³³

Hilferding. „Finanssipääoma”. (Kapitalismin (3) kehityksen uusin vaihe”.) Moskova 1912.

saksankielinen laitos ilmestyi vuonna 1910 (III osa „Marxilaisia tutkimuksia”).

- s. 13 — „E. Machin mukaan” „minä’ on vain se polttopiste, missä aistimusten loputtomat langat lähemmin yhtyvät... Samoin raha on solmukohtana yhteiskunnallisten yhteyksien verkossa”... ||| puuroa... väärin ei „samoin”
- s. 34. — „Määräteoriaa (rahan) on Tooke’in ajoista lähtien pidetty täysin oikeutetusti kestäättömänä”... |||

- ei pidä paikkaansa || s. 54, huomautus ja varsinkin 54—5. Hilferdingin virhe, ks. „Die Neue Zeit”, 1912, 30. vuosikerta, I nide.
(Hilferdingin mukaan raha joutuu kiertoon arvottomana.)
- ei pidä paikkaansa || s. 71, huomautus. „Vain oma tarkkailumme tekee oliot muodoltaan ulottuvaisiksi” (kantilainen)³⁴.
- NB || ss. 90—91 (ja 91, huomautus).
Kuinka Marx ennusti pankkien saavan herruuden teollisuuteen (NB) („Pääoma”, II, s. 79).

93, huomautus. Vekslien Σ vuodessa:

mljardia markkaa	Niistä pankkien akseptioimla
1885—12.1	16 %
1905—25.5	31 %

NB 102 (ja huomautus). Suurin osa kansainvälisistä kauppatoimista suoritetaan pankkien „akseptioimilla” vekseleillä.

||| 105—6. *Pankkien merkitys.*

4) 108. Pankkien kolme tehtävää

- 1) maksujen välittäminen.
- 2) toimettomana olevan pääoman muuttaminen toimivaksi.
- 3) kaikkien luokkien rahatulojen kokoaminen ja niiden lainaaminen kapitalisteille.

110, huomautus. *Jeidelsin* mainio teos ja sen vajavaisuus.

112. „Kansainväliset pankkiiri”-maat

- (1) Ranska, Belgia, Hollanti
- (2) Englanti
- (3) Yhdysvallat ja Saksa.

116: *Pankkien merkitys tuotannossa* ((pääasiallisesti *Jeidelsin* mukaan)). 120 idem

154—5, huomautus. Terästrusti ja sen %.

{	7% etuoikeutetuille osakkeille ja
	2% tavallisille: pidättää vuosikausia voittotuloja ja jakaa ne sitten kerralla sopivalla hetkellä.

157. 5 miljoonan suuruinen pääoma määrää 39 miljoonasta.
„Tochtergesellschaft” on käännetty „общество-дочь”, „дочернее общество”.*
159. Hallintoneuvostojen jäsenten paikat (koko Saksan mitassa näistä paikoista koituu 60 miljoonaa — 70 miljoonaa tuloja) — yhteyksien ja tuttavuuksien hyväksikäyttö.
162. 6 pankilla 751 paikkaa hallintoneuvostoissa (Jei-dels)... V. 1909 näitä paikkoja oli 12 000 — 197 hengellä on 2 918 paikkaa. (Vrt. *ibidem Morgan Amerikassa.*)
172. „Tervehdyttämisen” merkitys:
(1) voittoa tuottava operaatio;
(2) tekee varoja tarvitsevat yhtiöt riippuvaisiksi pankeista.
183. (i. f.) ja 184.— Vekselien korvaaminen pankin kirjoihin tehdyllä merkinnöllä.
199. Pörssiin kohdistuva suurpääoman painostus (ja huomautus: esimerkiksi Morgan vuonna 1907).
211. — — Pankit korvaavat pörssin...
222. Määräaikaisen kaupan olemus ja merkitys.
262. Lainaus *Pääomasta*, III, 2, ss. 144—5 (venäjänkielinen käännös) *pankkien merkityksestä versus sosialismi* (NB) NB
274. Raskas teollisuus. Pääoman poisvirtaaminen vaikeaa (tie monopoliin).
(277—) 278: Pankkien pyrkimys monopoliasemaan.
281. NB: Cunow kartelleista „*Die Neue Zeit*issa”, XXII, 2, s. 210.
285. „Kombinointi” = raaka-aineteollisuuden yhdistäminen jalostavaan teollisuuteen.
- 295: Korporaatiot ja „sivulliset” (NB)... (5)
- 298: Yksikään suuri teollisuusyritys ei tule toimeen pankin avulla.
- 300—1. Engels *uudentyppisistä* suojelutulleista ja kartelleista (Pääoma, III, 1, s. 95).
- 302—3: Kartellimuotojen kehitys (ja *erikoisesti* kin 304).

* — tytäryhtiö. Suom.

308. Kaupan keskittyminen (vrt. A. Lee „*Die Neue Zeitschrift*”, XXVII, 2, s. 654).
- 320, huomautus. Kaupankäynnin poistaminen ei alenna tuotteen hintaa.
- 322—3: Kauppiaat — asiamiehet — kauppa-apulaiset (NB) (ja 324).
331. (Sanallista Marxin jäljittelyä.)
336. Esimerkki perustamistoiminnan tuottamasta voitosta: *Sokeritrusti* (NB) Amerikassa (70% toimivalle pääomalle, 10% „vesitettylle”) *
- 338—9: määritelmä finanssipääomasta (ja 341): finanssipääoma = „pankkien määräysvallassa ja teollisuudenharjoittajien käytössä olevaa pääomaa” (339).
- 346: Kartellit = „kilpailun vaikeuttamista”.
353. Kartellien yhteys pääoman vientiin.
- 355: Finanssipääoma ja „yhteiskunnallisen tuotannon järjestely”... (vrt. 353 ja 354).
358. Kombinoinnin lisääntyessä lisääntyy omiksi tarpeiksi tarkoitettu (mutta t a v a r a n tuotantoa varten tapahtuva) tuotanto.
362. Marx pulista (III, 1, 219—220, venäjänkielinen käännös).
364. II osa muodostaa „ihmeellisen teoksen loistavimmat kohdat” (huomautuksessa *Tugan-Baranovskin* „ansio”?!³⁵).
382. (II osan) „kaavat” ja „*proportionaalisuuden*” merkitys ((vrt. 426 ja + 427)).

447: Kaikkikäsittevä kartelli... joka poistaisi pulat... on „taloudellisesti mahdollinen” („yhteiskunnallisesti ja poliittisesti mahdoton”)... Mutta ymmärtämättömyyttä = „luulla yksityisten kartellien poistavan pulat”.

V osaan, „Finanssipääoman talouspolitiikka”, saakka

s. 454, huomautus. Sitaatti Schulze-Gaevernitziltä („Brittiläinen imperialismi”, s. 75): „Jo sir Robert Peel sanoi: 'Jokaisesta siirtomaastamme saamme toisen Irlannin'”.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 225. Toim.

- 474: pääoman vienti = „arvon vientiä, minkä tarkoitukse-
sena on tuottaa ulkomailla lisäarvoa”.
- 487: uusissa maissa pääoman vienti „kohtaa vastarintaa
kansalliseen itsetuntemukseen heräävien kansojen ta-
holta”... „Kapitalismi itse antaa orjuuttamilleen aseet
vapautumista varten”... „itsenäisyyspyrkimykset”...
487. Riippuvaisuussuhteessa olevien maiden kansallisliik-
keen ongelma („lannistettujen” „vapaus”-pyrkimys)...
488. Kapitalismin kehityksen nopeutuminen uusissa mais-
sa...
- 491: „kansallisten pankkiryhmien” kamppailu pääoman
sijoitusalueista (*P a i s h* ja muut)...
- 493: > pääoman edullisuus siirtomaissa.
495. Finanssipääoman politiikka (1.2.3.)
- 495: „Finanssipääoman politiikan tavoitteet
ovat kolmenlaisia: ensiksikin mahdolli- (siirto-
simman laajan taloudellisen alueen ||| maat)
luominen, toiseksi sen suojaaminen |||
ulkomaiselta kilpailulta tullimuureilla ||| (protektio-
ja kolmanneksi muuttaminen siten kan- ||| nismi)
sallisten monopoliliittoutumien toiminta- ||| (monopo-
alaksi”... ||| lit)

(6

NB: 484: *immigraatiota* koskeva polemiikki „*Die
Neue Zeitissa*”, 25. vuosikerta, 2 (1907)

505. „Diplomatian tärkeimmäksi tehtäväksi on muodostu-
massa nyt finanssipääoman edustaminen”...
506. *Karl Emil saksalaisesta* imperialismista. „*Die
Neue Zeit*”, XXVI, 1.
510. Kansallisvaltio.
511. Finanssipääoma haluaa herruutta eikä vapautta.
- 512—3. Kansakunta ja imperialismi.
- 513—4. Oligarkia demokratian asemesta.
567. „Proletariaatin vastauksena finanssipääoman
talouspolitiikkaan, imperialismiin ei voi olla ||| NB
kauppavapaus, vaan ainoastaan sosialismi” |||
kauppavapauden palauttaminen = „*taantumuk-
sellinen ihanne*” (NB)

Finanssipääoma = teollisuutta hallitseva pankkipääoma.

[eikö riitä: „finanssipääoma = pankkipääomaa”?]

Kolme tärkeintä seikkaa:

{ Korporaatiot } Suurpääoman kehitys ja lisääntyminen tiettyyn määrään asti... *Pankkien* merkitys. (Keskittyminen ja yhteiskunnallistuminen.)
 { Amerikassa. }

(Amerikka ja) Monopolistinen pääoma (tietyn teollisuusalan valtaaminen niin suuressa mitassa, että kilpailun tilalle tulee *monopoli*)...
 (Saksa)

{ Taulukko— }
 { ja esimerkinä } *Maapallon jakaminen...*
 { nä Argentiina. } (Siirtomaat ja vaikutusalueet)...

NB *Hilferding*: „Die Neue Zeitissa”, 1912 (30. vuosikerta, I. nide), s. 556... „jokaiselle kapitalistiselle monopoliyritykselle ominainen pyrkimys tehdä taloudellinen monopoli-asema horjumattomaksi siten, että lujitetaan sitä monopoli-soimalla luonnonvarat”...

SAHKÖTRUSTI

7) Sähköteollisuustrusti:

Kurt Heinigin „Sähkötrustin tie” (Berliini). („Die Neue Zeit”, 1912 (28. VI. 1912), 30. vuosikerta, 2. nide, s. 474).

Hyvin kuvaava esimerkki imperialismista *:

AEG („Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft”) („Yleinen sähköyhtiö”) ja GEC („General Electric Company”) ⁸⁶ tekivät v. 1907 *sopimuksen*

AEG konserni GEC trusti
----

maailmanjaosta:

GEC — Yhdysvallat ja Kanada

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 239. Toim.

AEG — Saksa, Itävalta-Unkari, Venäjä, Hollanti, Tanska, Sveitsi, Turkki, Balkanit.

		Tavaravaihto (milj. mk)	Työnteki- jöitä	Puhdas voitto (milj. mk)
GEC (<i>Amerikan Yhdysvallat</i>)	1907:	252	28 000	35.4
	1910:	298	32 000	45.6
AEG (<i>Saksa</i>)	1907:	216	30 700	14.5
	1911:	362	60 800	21.7

298 + 362 = 660 miljoonaa markkaa

Erikoisia (salaisia) sopimuksia *tytäryhtiöis-* NB
tä. „Sitä paitsi molemminpuolinen keksintöjen ja
kokemusten vaihto!” (s. 475).

Yhtiötä (enimmäkseen osakeyhtiötä), joissa AEG „on osakkaana halliten niitä”, on 175—200 (s. 484). Niistä kuuden tärkeimmän yhtiön pääomat ovat noin $\frac{3}{4}$ *miljardia* ja kaikkien yhteensä lienevät osapuilleen $1\frac{1}{2}$ *miljardia* markkaa.*

„Fabrikaattiyhtiötä” — 16

tuotetaan kumia — kaapeleita — kvartsiputkia — eristimiä — rautateiden signaalilaitteita — autoja — kirjoitus-koneita — lentokoneita j.n.e.

Nykyaikaiselle teollisuudelle on luonteenomaista, NB
että sama tuotantoyritys tuottaa myös raaka-aineita etc.

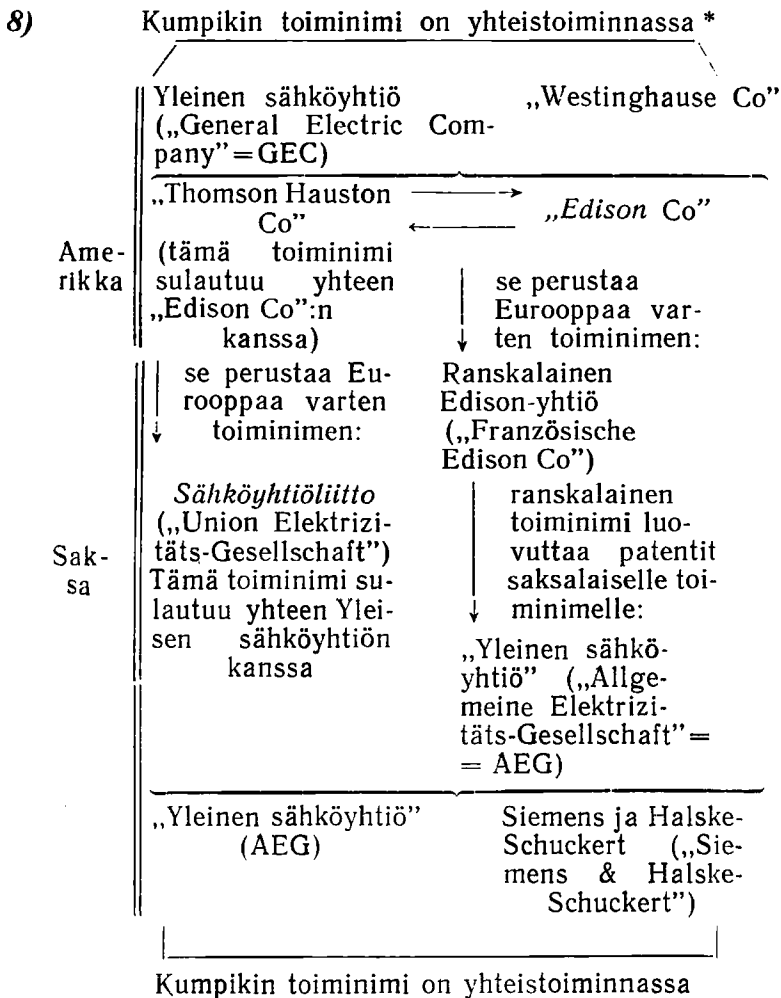
¹⁾ AEG:llä on *suoranaisia* edustusliikkeitä ulkomailla = 34 (niistä 12 osakeyhtiötä) **.

1) 1. Pietari ja Varsova	7. Romania	
2. Lissabon	8. Wien	
3. Kristiania	9. Milano	
4. Tukholma	10. Kööpenhamina	
5. Bryssel	Lounais-	Yhteensä
6. Pariisi	Afrikka	10 valtiossa
	((siirtomaa?))	

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 222. *Toim.*

** Sama, s. 238. *Toim.*

	= merkki, joka tarkoittaa yhteensulautumista
	= yhteensulautuminen
	entinen toiminimi perustaa uuden (jota nuoli osoittaa)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 238. Toim.

..., muita, niistä (AEG:stä ja GEC:stä) täysin riippumattomia sähköyhtiöitä ei maailmassa ole” NB (s. 474)... *

1900—7; 1912—2. (1912)	AEG		„Siemens & Halske-Schuckert”			
	„Felten & Lahmeyer”	AEG	„Siemens & Halske-Schuckert”	„Bergmann”		
(1900)	„Felten & Guillaume”	„Lahmeyer”	„Siemens & Halske”	„Schuckert & Co”	„Bergmann”	„Kummer” (menettipian merkityksensä) romahti 1900 (Rieser)**

EMITOINTITILASTOA

N B. „Tämä tilasto — erotukseksi tavallisesta emitointitilastosta — ei käsitä eri maissa emitoituja arvopapereita, vaan näiden maiden saaman luoton. Niinpä esimerkiksi Lontoossa ja Pariisissa sijoitettujen venäläisten lainaobligaatioiden määrää ei osoiteta Englannin eikä Ranskan, vaan Venäjän kohdalla.” NB (9)

Conradin „Volkswirtschaftliche Chronik” (1913, s. 783)
Arvopapereita laskettu liikkeelle yhteensä vv. 1883/1912

(miljardeissa markkoissa)		
1883 — 3.4	1893 — 4.9	1903 — 14.8
4.0	14.4	11.7
2.7	5.3	15.5
5.4	13.5	21.5
4.1	7.8	12.4
6.4	8.5	17.2
10.3	9.2	19.9
6.6	9.6	21.4
6.2	8.0	15.8
1892 — 2.0	1902 — 17.8	1912 — 16.4
Σ = 51.1	99.0	166.6
(minun)		

Arvopapereita laskettu liikkeelle yhteensä

53.0

Tämä summa tarkoittaa koko maailmaa. Eri maiden osalta, s. 782, vuosilta 1910, 11 ja 12. Yhteensä näinä kolmena vuonna

miljardia markkaa

Saksa ja sen siirtomaat 7.2

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 239. Toim.
** Sama, s. 238. Toim.

		mljardia markkaa		
	Amerikan Yhdysvallat	10.6	Englanti ja sen siirto- maat	5.2
(Egypti mukaan luettuna)	Englanti ja sen siirtomaat	8.8	{ + Etelä-Afrikka	0.4
	Saksa ja sen siirtomaat	7.2	{ + Kanada	3.0
(Marokko mukaan luettuna)	Ranska ja sen siirtomaat	4.9	Σ (minun)	8.6
		29.5*	Ranska ja sen siirtomaat	4.8
	Venäjä	3.2	Itävalta-Unkari	2.1
	Itävalta-Unkari	2.1	Venäjä	3.2
	Belgia ja sen siirtomaat	1.3	Belgia	1.0
	Japani	1.7	— sen Kongo	0.3
		8.3	Σ (minun)	1.3
Minun yhteenvetoni:			Hollanti ja sen siirtomaat	0.6
4 suurinta maata	29.5		Luxemburg	0.01
4 toissijaista maata	8.3		Espanja	0.6
muu Amerikka	7.0		Portugali ja sen siirtomaat	0.1
14 Euroopan maata	4.01		Tanska	0.2
Kiina + Persia	0.7		Ruotsi	0.1
	50.41		Norja	0.1
			Sveitsi	0.7
			Italia	0.7
			Romania	0.4
			Bulgaria	0.1
			Serbia	0.2
			Kreikka	0.5
			Turkki	0.6
			Amerikan Yhdysvallat	10.6
			muu Amerikka	7.0
			Egypti	0.2
			Marokko	0.1
			Kiina	0.6
			Japani	1.7
			Persia	0.1
			$\Sigma \Sigma = 52.2$	
			{	16.4
			{	15.8
			{	21.4
			{ ja tarkka $\Sigma \Sigma = 53.6$	

* Näin on käsikirjoituksessa. *Toim.*** Näin on käsikirjoituksessa. *Toim.*

Kirjallisuudesta NB:

Harmsin „Weltwirtschaftliches Archiv” (ilmestynyt jo kuusi osaa).

Tiivistelmä (minun) Conradin „*Volkswirtschaftliche Chronikin*” mukaan.

Kartellitilastoa: Kartellien lukumäärä: ((Saksassa)) (ss. 903—6)

	vasta- perustettuja	jatkettuja tai laajennettuja	lakkau- tettuja
1913	38	34	15
1914	31	38	6

minun laskel-
mani lisäänty-
mis- tai
vähennemis-
tapauksia:

$$+ 72 - 15 = 57$$

$$+ 69 - 6 = 63$$

RIESSER. „SAKSAN SUURPANKIT
JA NIIDEN KESKITTÄMINEN”

Tri Riesser. „Saksan suurpankit ja niiden keskittäminen Saksan yleisen taloudellisen kehityksen yhteydessä”. 3. painos. *Jena 1910.*

(Eräitä lukuja, mutta ei kaikkia, on otettu lisäksi 4. vuoden 1912 painoksesta.)

Saksan sähköteollisuus vuoden 1900 edellä (ennen vuoden 1900 pulaa, jota valmisteli huomattavalta osaltaan sähköteollisuudessa ilmennyt *liikatuotanto*) (Riesser, 3. painos, s. 542 ja seur.) *:

7 ryhmää (ja 27 (sic!) erillistä yhtiötä):

	Kunkin ryhmän <i>takana</i> olevien pankkien lukumäärä		
	11 —	I. Ryhmä Sie- mens ja Halske (4 yhtiötä)	←
Etujen yhteisyys 1902/3.	{	8 —	II. Ryhmä AEG (4 yhtiötä)
Yhteensulau- tuminen 1904		8 —	III. Ryhmä Schu- ckert (4 yh- tiötä)
			←
			1903 yhtymä: ryhmä Siemens- Schuckert
			1908 „Kooperoituminen” — perus- tetaan yhtiö „Elektro-Treuhand-

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 237—238. *Toim.*

- Gesellschaft”, jolla pääomaa 30 miljoonaa markkaa.
- 6— IV. Ryhmä „Union Elektrizitäts-Gesellschaft” (2 yhtiötä)
- 9— V. Ryhmä Helios („joutunut lakkautettavaksi”: s. 582 4. painoksessa) (5 yhtiötä)
- 8— VI. Lahmeyerin ryhmä, osakkeista suurin osa v. 1910 AEG:llä (s. 583 4. painoksessa) (2 yhtiötä)
- 2— VII. Kummerin ryhmä — vararikkoutui v. 1900 (7 yhtiötä)

paljon
toistoja

7 ryhmää

[Σ yhtiöitä = 28 eikä 27, kuten Riesser on osoittanut, s. 542 (s. 582 4. painoksessa). Sivulla 568 hänkin sanoo: 28 yhtiötä]

Keskittymisen tulokset (s. 568 ja seur.).

Nykyään	„Nykyaikaisin teollisuusalamme” on <i>sähkö-</i> <i>teknillinen teollisuus...</i> 7 ryhmää,
2	yhteensä 28 yhtiötä, jotka kuuluvat konserneihin...
2	<i>Kemiallinen</i> teollisuus... 2 tärkeintä ryhmää (ks. alempana)
2	<i>Vuoriteollisuus</i> — 2 syndikaattia („Stahlwerkverband”; „Rheinisch-Westfälische Kohlen-syndikat”)...
2	<i>Merenkulku</i> — 2 yhtiötä („Hamburg-Amerikanische Packetfahrt Aktiengesellschaft”; (Hapag) ja „Norddeutscher Lloyd”, „joita sitovat toisiinsa ja erääseen englantilais-amerikkalaiseen trustiin useat sopimukset”)...
5	<i>Pankkitoimi</i> — 5 ryhmää („käsittää kaikkiaan 41 pankkia, jotka kuuluvat konserniin”)
<u>13</u>	
minun laskutulokseni	minun laskutulokseni 18 ryhmää

Yhtymien *lukumäärän* kasvu suurpankkien ja maa-seutupankkien etujen yhteisyyden perusteella (s. 505).

Keskittymisen lisääntyminen (s. 542 4. painoksessa):

1881—1	1908—32 (41)
1895—2	1911—26 (46)
1902—16	

(Riesser, s. 547 ja seur.)

Saksan kemiallinen teollisuus
(keskittyminen)*

(2)

				Osake- pääomaa minun yhteen- laskema- nani
I	„Farbwerke” ent. Meister, Lucius ja Brüning <i>Höchstissä</i> Mainin var- rella	osakepää- omaa—20 obligaatio- pääomaa—10	(„Kak- soisliit- to”) 1904	(„Kol- miliit- to”) 20
	Leopold Cas- sella & Co Frankfurt am Mainissa	osakepää- omaa—20 obligaatio- pääomaa—10	„yhdisty- minen” osakkei- den vaihto johto- kunnassa	1908 (osake- keiden vaihto) 20
	Kalle & Co (Biebrichissä Reinillä) (3.2)			3
				<u>43</u>
II	„Badische Anilin- und Soda- Fabrik” Ludwigshafenissa (osakepääomaa 21 milj. mark- kaa).		1904	21
	„Farbenfabrik”, ent. Friedrich Bayer & Co Elberfeldissä (21 milj. markkaa).		yhdis- tyminen	1905
	„Aktiengesellschaft für Anilin- fabrikation” Treptowissa Berlii- nin lähistöllä (osakepääomaa 9 milj. markkaa).			„Kolmi- liitto” 21

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 198. *Toim.*

$$\frac{9}{51}$$

43%
43%
14%
100%
voittoa

I ja II ryhmän välillä on jo alkanut „lähentyminen” hinta-y.m.s. „sopimusten” muodossa.

s. 560 ja seur.: „Vuoriteollisuus”.

2 perhettä: *August Thyssen* ja *Hugo Stinnes*. Niiden valtava merkitys (kivihiili- ja rautateollisuudessa), sen kasvu ³⁷.

...., I. I. 1905 solmittu sopimus, jossa määriteltiin 'Gelsenkirchener Bergwerks Aktiengesellschaftin', 'Aachener Hütten-Verein Rote Erden' ja Thyssenin 'Schalker Gruben- und Hüttenverein'in' välinen etuyhteys, oli askel, minkä seurauksena yhdistettiin toisaalta yhteiseen yritykseen useat kilpailevat pankit, nimittäin 'Diskontogesellschaft', 'Deutsche Bank', 'Dresdner Bank' ja 'Schaffhausenscher Bankverein' ja lisättiin samalla entisestään Hugo Stinnesin ja August Thyssenin valtaa, sillä näistä tuli mainitun yhtymän 'yleiskomitean' jäseniä" (s. 563) (s. 603 4. painoksessa).

3) (s. 577) idem s. 624 4. painoksessa

1882 — 28 pankkia, kussakin virkailijoita 50 ja >: 2 697 virkailijaa — 11.8% koko lukumäärästä

1895 — 66   "   "   "   "   "   "   7 802 virkailijaa — 21.6%

+ 189.3% { virkailijoita 1— 5 henkeä + 59.9% }
                  "   6—50   "   + 34.5% }

1907 luultavasti noin $\frac{1}{3}$

„Deutsche Bank” 1907 — 4 439 pankkivirkailijaa (s. 578)
1908 — 4 860

„Berliinin 6 suurpankin virkailijoiden lukumäärän arvioin vuoden 1910 lopulla 18 000:ksi” (s. 625 4. painoksessa).

Kirjansa lopussa Riesser polemisoi sosialisteja vastaan muodollisen makeilevasti ja sopusointua julistaen (*Riesser on yleensä sellainen*).

Eikä muka yhteiskunnallistumisennustukseen „ole toteutunut” (s. 585). { ha }
{ ha!! }

s. 582 (s. 629 4. painoksessa):

„Pankit ja pörssi” (kursivoinnit Riesserin):

„Mikäli kysymyksessä on keskittymisprosessin vaikutus *pörssin* tehtäviin ja tilaan, niin tosiasia on, että seurauksena toimien keskittymisestä suurpankkeihin nämä viimeksi mainitut *ottavat* puolestaan suoritettavakseen tietyissä määrin *pörssin tehtäviä kompensoimalla* osto- ja myyntitoimia ja jättävät pörssin hoidettaviksi nämä toimet siltä osaltaan, mikä *ei* ole kompensoitavissa. Näin on laita yhtä hyvin arvopaperikaupoissa, t.s. *pääomamarkkinoilla* kuin myös diskonttausoperaatioiden alalla, t.s. *rahamarkkinoilla*.

Tästä johtuen *pörssi*, jota pörssilainsäädäntö on jo muutenkin järkyttänyt suuresti, menettää jatkuvasti yhä enemmän arvopapereita, joita tarvitaan kurssin oikeaa määräämistä varten, ja siis *heikkenee entisestään*, ja tästä koituu tavattoman vaarallisia seurauksia varsinkin kriitillisinä ajankohtina, mistä on ollut todistuksena pahoja esimerkkejä (*h u o m a u t u s*: uusimman ajan osalta riittää tässä viittaus Venäjän ja Japanin sodan alkamispäivään).

Tästä seuraa, että pörssi menettää yhä enemmän tuota koko taloudelle ja arvopaperien kiertokululle ehdottoman välttämätöntä ominaisuuttaan olla paitsi tarkin *mittausväline*, myös 'melkein automaattisesti toimiva siihen kerääntyvän taloudellisen liikunnan *säännöstelijä*'* (*h u o m a u t u s*. Lainauksia Riesserin teoksesta 'Pörssilain tarkistuksen välttämättömyys', Berliini 1901), samoin kuin se kykenee yhä

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 211—212. *Toim.*

- 4) NB vähemmässä määrässä ensiksikin ilmentämään 'kursinmuutoksilla yleistä mielipidettä useimpien valtioiden, kunnalliselinten, osakeyhtiöiden ja korporaatioiden luottokelpoisuudesta ja johtotavoista' ja toiseksi kontrolloimaan kurssia.

Siis arvopaperien kurssin määrittely ja niiden noteeraus pörssissä, mikä antoi aikaisemmin, sikäli kuin se yleensä on mahdollista, aivan tarkan kuvan 'talouselämän prosesseista, joita ei missään yhdistelty niin luotettavasti eikä tajuttu kokonaisuutena niin selvästi', ja siis myös kuvan *kysynnän* ja *tarjonnan* suhteesta, ovat nyt pakostakin menettäneet niin tarkkuutensa kuin myös kestävyytensä ja luotettavuutensa, ja tämä on tavattoman murehdittavaa yhteisten etujen kannalta.

Sitä paitsi on pelättävissä, että tällä tiellä, joka samalla johtaa yhä enemmän *välityselinten* (meklarien j.n.e.) *syryäyttämiseen*, voi syntyä ajan oloon entistä kärkevämpää *ristiriitaa pankkien ja pörssin kesken*, mikä niin ikään olisi varsin vaarallista. Ja tämä ristiriita tuntuisi paitsi tietyissä jo aikaisemminkin monesti ilmenneissä pankkien ja pörssistä kiinnostuneiden muiden piirien kireissä suhteissa, myös pörssin varsinaisella toiminta-alalla, kurssien määrittelyssä.

Todellisuudessa nykyään jopa asiantuntijoidenkin keskuudessa eräät määrittelevät käsitteet pankki ja pörssi aivan yhtäläisiksi, mikä kuitenkin on kerrassaan virheellistä (*huomautus*: juuri siten määrittelee ne *Eschenbach* 'Yhteiskuntapoliittisen yhdistyksen kirjoitelmissa' 16. syyskuuta 1903: 'Schriften des Vereins für Sozialpolitik', CXIII nide), toiset päinvastoin merkitsevät ne aivan vastakkaisiksi laitoksiksi, mikä niin ikään on virheellistä" (huomautus, vrt. *Ernst Loeb* „Nationalzeitungissa" 18. IV. 1904. n:o 244) (s. 583) (s. 630 4. painoksessa).

Riesser (3 painos 1910), s. 499:

Suurimpien (v. 1908) pankkien pankkipääoman kasvu: (4 bis
2 bis

Saksa*	1870	1908	1911
1. „Deutsche Bank”	15	200	200
2. „Dresdner Bank”	9.6	180	200
3. „Diskontogesellschaft”	30	170	200
4. „Darmstädter Bank”	25.8	154	160
	==	==	==
Σ (miljoonaa markkaa)	80.4	704	
	==	==	
„Schaffhausenscher Bankverein”	15.6	145	145
„Berliner Handelsgesellschaft”	16.8	110	110
	==	==	==
	ΣΣ = 112.8	959	1 015

Ranska	1870	1908
1. „Crédit Lyonnais”	20	250
2. „Comptoir National”	50	150
3. „Crédit industriel”	15	100
4. „Société Générale”	60	300
	==	==
Σ (miljoonaa frangia)	145	800

= miljoonaa markkaa 116 — 640

3 suurinta pankkia: Saksa: 54.6 — 550 (markkaa)
 Ranska: 130 — 700 (frangia)
 (104 — 560 (markkaa))

2 suurinta pankkia: Saksa: 24.6 — 380 (markkaa)
 Ranska: 80 — 550 frangia
 (64) (440)

s. 367 idem s. 398

Saapuva ja lähtevä posti (lukumäärä) **:

1852	6 135	6 292	
1870	85 800	87 513	
1880	204 877	208 240	(„Diskonto- gesellschaft”)
1890	341 318	452 166	{ Berliinin }
1900	533 102	626 043 (kpl)	{ suurpankki }

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 208. Toim.

** Sama, s. 207. Toim.

5) Riesser, 3. painos, s. 693 (liite VIII) (s. 745 4. painoksessa):

Keskittymisen edistyminen eri suurpankkien ja pankkikonsernien sisällä

Berliinin kahdeksalla suurpankilla oli *:

Vuoden lopulla	Haaraosastoja (konttoreita ja sivuliikkeitä) Saksassa		Talletus- ja vaihtokonttoreita		Kommandiitteja (pankkioperaatiot)		Vakituinen osakkuus Saksan osakepankeissa		Laitosten yhteinen lukumäärä	
	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#
1895	16	18 (5)	14	23 (12)	11	13 (—)	1	2 (—)	42	56 (17)
1896	18	20 (5)	18	27 (12)	11	14 (—)	1	2 (—)	48	63 (17)
1900	21	25 (5)	40	53 (17)	11	12 (—)	8	9 (5)	80	99 (27)
1902	29	33 (7)	72	87 (35)	10	11 (—)	16	16 (5)	127	147 (47)
1905	42	46 (8)	110	149 (44)	8	12 (1)	34	34 (11)	194	241 (64)
1908	—	69 (10)	—	264 (73)	—	12 (2)	—	97 (31)	—	442 (116)
1911	104	104 (9)	276	276 (93)	7	7 (2)	63	63 (15)	450	450 (119)

[NB 3. painoksessa puhutaan 8:sta, 4:nnessä 6:sta pankista].

Numerotiedot otettu 4:nnestä painoksesta, s. 745 (koskevat 6 pankkia: „Darmstädter Bank”, „Berliner Handelsgesellschaft”, „Deutsche Bank”, „Diskontogesellschaft”, „Dresdner Bank” ja „Schaffhausenscher Bankverein”).

(sulkeissa olevat tiedot koskevat) „Deutsche Bankia”)

NB „Deutsche Bank”. Liikevaihto:

1870	1875	1885	1895	1905	1908	1911
2 3 9 milj.	5,5 mrd.	15,1 mrd.	37,0 mrd.	77,2 mrd.	94,5 mrd.	112,1 mrd.

Näihin 8 pankkiin kuuluu ensiksikin viisi pankkia, joista kukin edustaa omaa „ryhmäänsä”: „Darmstädter Bank” („Bank für Handel und Industrie”), „Deutsche Bank”,

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 206. *Toim.*

„Diskontogesellschaft”, „Dresdner Bank” ja „Schaffhausenscher Bankverein”, ja edelleen *kolme* muuta pankkia: „Berliner Handelsgesellschaft”, „Commerz- und Diskontobank”, „National-Bank für Deutschland”.

Seuraavassa näiden 5 (viiden) pankin [„Etu yhteyteen perustuvien yhtymien”] „ryhmät” ja niiden „pääoman mahti” (s. 484 ja seur.):

			pankkeja	Miljoonaa markkaa (s. 520)	Miljoonaa	Nieltyjä		
						yksityisiä pankkikonttoreja	pankkeja	
1. Ryhmä	D. B.	„Deutsche Bank”.....	12	929. ₅ 1266. ₄ ¹⁾	786. ₈	1 045. ₄ ¹⁾	31	21
2. ”	D. G.	„Diskontogesellschaft”.....	6	662. ₆	—	564. ₇	23	8
3. ”	Dr. B.	„Dresdner Bank”.....	8	321. ₃	—	285. ₇	7	1
4. ”	S. BV.	„Schaffhausenscher Bankverein”.....	4	209. ₉	—	278. ₈	11	6
5. ”	Dm. B. minunlyhenykseneni	„Darmstädter Bank” („Bank für Handel und Industrie”).....	5	260. ₈	—	297. ₄	17	7
==			==	==		==	==	==
5.			35	2 720. ₇	ΣΣ 2 471. ₇		89*	43

{2³/₄ mrd.}   t. s. miltei 2¹/₂ m r d. markkaa   s. 500

NB: Tässä on laskettu *vain* osakepääomat ja vararahastot, t. s. *vain o m a t* varat *ottamatta lukuun vieraita* varoja.

1) Tässä on laskettu yhteen myös „ystävällisten pankkien” varat.

* Summa „89 yksityistä pankkikonttoria” on käsikirjoituksessa yhdistetty nuolella seuraavan taulukon samaan lukuun („Konserneihin kuuluvilla pankeilla”) (ks. tätä osaa, s. 330). *Toim.*

s. 537:

30. IX. 1911
mennessä

Nieltyjä:

	Yksityisiä pankki- kontto- reita	Pank- keja	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">s. 697</div> 41 pankkia, jotka ovat ryhmittyneet vii- deksi konserniksi
Dm.B. —	8	3	
D.B. —	45	30	
D.G. —	61	11	
Dr.B. —	2	1	
	116	45	

*Konserneihin kuuluvilla
pankeilla (luvultaan 41),
jotka kuuluvat viiden suurpankin
5 ryhmään, oli 31. XII. 1908 mennessä:*

1. X. 1911
mennessä

haaraosastoja	241	—	285
asioimistoja	325	—	377
sivullikkaita	18	—	21
talletuskontto-reita	102		126
nieltyjä		{	
yksityisiä pankkikontto-reita	89	—	116
pankkeja	43	—	45
osakkeiden omistuksesta ja osakkeiden vaihdosta johtuvaan etuyhteyteen perustuvia yhtiymiä.....	16	—	20

Suurpankit ja niiden konsernit olivat 31. XII. 1908 mennessä nielleet *kaikkiaan* — 164
yksityistä pankkikonttoria | - 60 pankkia, NB (s. 500).

Vuonna 1899 Englannissa oli 12 pankkia, joilla kullakin oli 100 ja > haaraosastoa; niillä oli yhteensä 2 304 osastoa („Niederlassung”).

Vuonna 1901 Englannissa oli 21 pankkia, joilla kullakin oli 100 ja > haaraosastoa: niillä oli yhteensä 6 672 osastoa (s. 521) (s. 558).

„Yksistään 'London City and Midland Bankilla' oli v. 1905 alussa 447 haaraosastoa, t.s. 257 osastoa *enemmän* kuin Berliinin kaikilla suurpankeilla ja niihin v. 1904 lopulla yhdistetyillä 52 maaseutupan-killalla yhteensä; 31. XII. 1907 (#) 'The Economistin' mukaan Englannin osakepankeilla, joita silloin oli 74 (lukuun ottamatta siirtomaa- ja ulkomaisia pankkeja) ja joista 35:llä oli oikeus päästää liikkeeseen seteleitä, oli vähintään 6 809 haara- ja alaosastoa” (522).

NB

Jatkoa *Riesseristä*

(#) 4:nnessä painoksessa (s. 558) sanotaan: „31. XII. 1908 Ison-Britannian ja Irlannin talletuspankeilla, joita silloin oli 63, oli vähintään 6 801 haaraosastoa ja alaosastoa. Vuoden 1910 loppuun mennessä haaraosastojen lukumäärä arvioitiin 7 151:ksi. Samaan aikaan Englannissa ja Walesissa oli *neljällä* pankilla yli 400 haaraosastoa kullakin, nimittäin:

'London City and Midland Bank'	. . . . .	689	(315 v. 1900)
'Lloyds Bank'	. . . . .	589	(311 ” ”)
'Barclay & Co'	. . . . .	497	(269 ” ”)
'Capital & Counties Bank'	. . . . .	447	(185 ” ”)

Muilla neljällä pankilla on yli 200 haaraosastoa ja 11:llä (skotlantilaiset ja irlantilaiset mukaan lukien 20:llä) pankilla on yli 100 haaraosastoa kullakin” * (s. 559).

Ranskassa oli asioimistoja ja haaraliikkeitä (s. 522) (s. 559):

Pankit:	1894			1908			
	Pariisi ja ympäristö	maa-seutu		Pariisi ja ympäristö	maa-seutu	ulkomaat (ja Algerla)	
„Crédit Lyonnais”.....	27	—	96	62	—	175	20
„Comptoir d'Escompte” ..	15	—	24	49	—	150	—
„Société Générale”.....	37	—	141	88	—	637	2

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 206. *Toim.*

(6)

(13)

(6)

„VII liitteessä” (s. 666 ja seur.) luetaan yhtiöt ja pankit, jotka kuuluvat suurpankkien „konserneihin”. Valitsen siitä **ulkomaiset** pankit:

<u>Toimintapiiri</u> (haaraosaston sijaintipaikan mukaan)	(Haara- osas- toja)	Pankin sijainti- paikka	Pankin nimi	Pääomat miljoonissa markoissa (j.n.e.)	<i>Mitkä Berliinin suurpankit ovat sen perus- taneet tai ovat siinä osakkaina</i>
	(—)	Amsterdam	— „Die Amsterdamsche Bank”	— 6 florintia	— „Darmstädter Bank”
Kiina, Japa- ni, Intia j.n.e.	(12)	Shanghai	— „Deutsch-Asiatische Bank”	— 7,5 taelia	— „Darmstädter Bank” + „Berliner Handelsgesellschaft” + „Deutsche Bank” + „Diskontogesellschaft” + + „Dresdner Bank” + „Schaff- hausenscher Bankverein”
Italia	(33)	Milano	— „Banca Commerciale Italiana”	— 105 liiraa	— „Darmstädter Bank” + „Berliner Handelsgesellschaft” + „Deutsche Bank” + „Diskontogesellschaft” + + „Dresdner Bank”
(? Belgia)	(—)	Bryssel	— „Banque internatio- nale de Bruxelles”	— 25 frangia	— „Darmstädter Bank” + „Berliner Handelsgesellschaft” + „Diskon- togesellschaft” + „Schaffhaus- scher Bankverein”
(? Englanti)	(—)	Lontoo	— „Bankers Trading Syndicate”	— 0,1 puntaa	— „Darmstädter Bank”

Romania	(—)	Bukarest	— „Banka Marmorosch Blank”	—10 leitä	— „Darmstädter Bank” + „Berliner Handelsgesellschaft”
(? Amerikka)	(—)	?	— „Amerika-Bank”	—25 markkaa	— „Darmstädter Bank”
(? Englanti)	(—)	Lontoo	— „London & Hanseatic Bank”	— 0.4 puntaa	— „Commerz- und Diskonto-Bank”
(Etelä-Amerikka etc.)	(22)	Berliini	— „Deutsche Ueberseeische Bank”	—20 markkaa	— „Deutsche Bank”
Itä-Afrikka	(?)	Berliini	— „Aktiengesellschaft für überseeische Bauunternehmungen”	— 2 markkaa	— „Deutsche Bank”
Keski-Amerikka	(?)	Berliini	— „Zentral-Amerika Bank”	—10 markkaa	— „Deutsche Bank”
Meksiko	(?)	Meksikon kaupunki	— „Mexikantische Bank für Handel und Industrie”	—16 pesoa	— „Deutsche Bank”
Polynesia	(?)	Hampuri	— „Deutsche Handels- und Plantagen-Gesellschaft der Südseeinseln”	— 2 ³ / ₄ markkaa	— „Diskontogesellschaft”
Uusi Guinea	(?)	(?)	— „Neu-Guinea Kompagnie”	— 6 markkaa	— „Diskontogesellschaft”
Brasilia	(5)	Hampuri	— „Brasilianische Bank für Deutschland”	—10 markkaa	— „Diskontogesellschaft”

<u>Toimintapiiri</u> (haaraosaston sijaintipaikan mukaan)	(Haara- osas- toja)	<u>Pankin</u> <u>sijainti-</u> <u>paikka</u>	<u>Pankin nimi</u>	<u>Pääomat</u> <u>miljoonissa</u> <u>markoissa</u> (j.n.e.)	<i>Mitkä Berliinin suurpankit ovat sen perustaneet tai ovat siinä osakkaina</i>
Chile ja Keski-Ame- rikka	(9)	Hampuri	— „Bank für Chile und Deutschland”	— 10 markkaa	— „Diskontogesellschaft”
Romania	(2)	Bukarest	— „Banka generala Romana”	— 10 leitä	— „Diskontogesellschaft”
Belgia	(?)	Antwerpen	— „Compagnie commer- ciale belge”	— 5 frangia	— „Diskontogesellschaft”
Saksan Afrikka	(15)	(?)	— „Deutsch-Afrika bank”	— 1 markkaa	— „Diskontogesellschaft”
Bulgaria	(?)	Sofia	— „Banque de Crédit”	— 3 levia	— „Diskontogesellschaft”
Saksan Län- si-Afrikka	(4)	Berliini	— „Deutsch-Westafrika- nische Bank”	— 1 markkaa	— „Dresdner Bank”
Vähä-Aasia, Turkki, Salo- niki j.n.e.	(12)	Berliini	— „Deutsche Orient- bank”	— 16 markkaa	— „Dresdner Bank” + „National-Bank für Deutschland” + „Schaffhau- senscher Bankverein”
Etelä-Ame- rikka	(3)	Berliini	— „Deutsch-Südamerika- nische Bank”	— 20 markkaa	— „Dresdner Bank” + „Schaffhau- senscher Bankverein”

Mitä tulee siirtomaapankkeihin (jotka miltei (7) kaikki ovat Berliinin suurpankkien perustamia), Riesserin laskutulokset ovat seuraavanlaiset (lisäykset vuoden 1910 osalta otettu 4. painoksesta, s. 375*):

„90-luvun lopulla valtameren takana oli vain 4 saksalaista pankkia; vuonna 1903 niitä oli 6, joilla oli 32 haaraosastoa, ja vuoden 1906 alussa jo 13 ja näillä oli käytettävissään 100 miljoonaa markkaa ja yli 70 haaraosastoa.

Silti tämä on suhteellisesti hyvin vähäistä verrattuna muiden valtioiden saavutuksiin tällä alalla: esimerkiksi Englannilla oli jo vuonna 1904 32 (1910 : 36) sellaista siirtomaapankkia, joiden hallitus oli Lontoossa, ja 2104 (1910 : 3358) pankkia, joiden hallitus oli siirtomaissa, ja lisäksi 18 (1907 : 30) (1910 : 36) muuta englantilaista ulkomaista pankkia, joilla oli 175 (2091) haaraosastoa. Ranskalla oli jo vuonna 1904/5 18 siirtomaapankkia ja muuta ulkomaista pankkia, joilla oli 104 haaraosastoa; Hollanti: 16 valtamerentakaista pankkia ja niillä haaraosastoja 68” (s. 346).

NB

	1910		1904
NB:	Siis:	Saksa	13— 70
	72—5 449	Englanti	50—2 279
		Ranska	18— 104
		Hollanti	16— 68 **

Ensimmäinen luku = siirtomaissa ja yleensä ulkomailla olevien pankkien lukumäärä; toinen — niiden haaraosastojen (tai erillisten siirtomaapankkien) lukumäärä.

* Tässä on kaarisuluissa ne tekstilisäykset, jotka V. I. Lenin on tehnyt teoksen 4. painoksen mukaan (s. 375) ja jotka hän on kirjoittanut käsikirjoituksen vastaväilyin kohtiin rivien väliin tai perustekstin vertailtavien lukujen ylä- tai alapuolelle. Toim.

** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 236. Toim.

**Pankkien ja teollisuusyritysten yhteyttä koskevaan kysymykseen (s. 383)
(Jeidelsin mukaan) (1895—1903)**

Teollisuusosakkeiden emitointitapauksia vuosittain		s. 307		Yhtiöitä, joita varten emitointi suoritettiin	Pankki-konttoreita teollisuus-yrityksissä (s. 284)	s. 306	(s. 463) Teollisuudenharjoittajia pankkien hallintoneuvostoissa ¹⁾				
s. 413	Σ 7 vuodessa	Minun lyhen-nykseni	Teollisuus- osakkeiden emissioita				s. 414 1895—1910	(1903/4)	(1911)	(1908)	(1910) (s. 501)
1895—1910	1904—1910										
424	204—	Dr. B.	„Dresdner Bank”..... —220	—181—368	—191	—504	—11	— 8			
361	174—	S. BV.	„Shaffhausenscher Bankverein”..... —187	—207—364	—211	—290	—19	—17			
312	142—	B. HG.	„Berliner Handelsge- sellschaft”..... —170	—149—281	— 95	—153	—15	—13			
302	151—	D. G.	„Diskontogesell- schaft”..... —151	—154—290	—111	—362	— 4	— 2			
456	306—	D. B.	„Deutsche Bank”..... —150	—139—419	—250	—488	— 4	— 5			
314	166—	Dm. B.	„Darmstädter Bank”..... —148	—140—285	—161	—313	— 4	— 6*			

¹⁾ M.m. seuraavien toimintimien johtajat: *Krupp* (Dr. B.), *Hapag* ja „*Norddeutscher Lloyd*” ja „*Gelsenkirchener Bergwerks Aktiengesellschaft*” (D. Ges.), *Hibernia*, „*Harpener Aktiengesellschaft*”, „*Oberschlesische Eisenindustrie Aktiengesellschaft*” y. m. (B. H. Ges.) j.n.e.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 213—214. Toim.

(Tiedot ovat
nähtävästi
epätäydellisiä)

Suurpankkien perustamien valtameren-
takaisten pankkien lukumäärä (luettelo
Riesserillä s. 327 ja seur.) (s. 354
ja seur.)

Σ		D.B.	D.G.	Dr.B.	Dm.B.	B.H.G.	S.BV.	N.B. f.D.	Kaik- kiaan
11	1880—89	3	3	1	1	1	1	1	11
22	1890—99	4	6	2	2	2	4	2	22
24	1900—4	3	3	1	—	—	—	1	8
	1905, 1906—8	2	3	5	1	1	3	1	16

ei koko vuosikymmen, vuoteen 1908—9 asti

R. E. May („Schmol- ler's Jahrbuchissa”, 1899, s. 271 ja seur.) (s. 83) Saksan kansantulon jakau- tuminen		(s. 82) rahami- nisteri Rheinba- nenin tiedot Preussi 1908				(s. 99—100) Saksassa	
(väestö) asuk- kaita (milj.)	Tulo mrd. mk	milj. henkeä	%	verot milj. mk	%	Osake- yhtiöitä	Niiden pääomat milj. mk
Alle 900 mk	18 ¹ / ₃	12 ³ / ₄	17.9=47.22	0			
900—3 000	3 ² / ₃	6 ¹ / ₂	16.2=42.54	83.7=34.28		1883—1 311—3.9	
> 3 000	1/3	5 ³ / ₄	1.9= 5.50	66%*		1896—3 712—6.8	
Σ = 22 ¹ / ₃	25	36.0	95.26			1900—5 400—6.8(7.8)	
Itsenäinen väestö NB			> 9 500 markkaa 0.87% väestöstä 43% verosta			1908—6 249—9.4	

* Näin on Riesserillä. *Tolm.*

8)

Riesserillä
ei ole tau-
lukkoa,
vaan
luettelo.
Liite IV

Teollisuus- ja kauppayhtiöitä, joiden *hallintoneuvostossa* pankeilla
on *jäsenpaikkoja*.

Teollisuusalat:

Pankit	Vuoriteollisuus, metallurgiset teh- taat ja suolakai- vokset	Silikaattiteollisuus	Metallinjalostus- teollisuus	Koneenrakennus- teollisuus (1)	Kemiallinen teollisuus	Saippua, voi etc.	Tekstiili- ja nahkateollisuus	Paperiteollisuus	Selluloosateolli- suus	Ravintoaineteolli- suus	Kauppa	Vakuutusyhtiöt	Kululaitos	Ulkomaiset yhtiöt	Rakennusteolli- suus	Hotellit ja ravintolat	Kumiteollisuus	Taideteollisuus	Plantaasiviljelys- yhtiöt	Näyttelytoiminta	Kaikkiaan
„Darmstädter Bank“	9	4	2	15	3	2	5	2	1	7	24	3	9	6	—	—	—	—	—	—	
„Berliner Handelsgesell- schaft“	18	1	8	10	4	1	—	—	—	3	16	—	9	17	1	—	—	—	—	—	
„Commerz- und Diskonto- Bank“	1	2	2	7	1	—	1	—	—	3	7	2	3	1	1	1	—	—	—	—	
„Deutsche Bank“	13	1	3	24	1	4	6	1	—	3	28	8	6	13	2	—	1	2	—	—	116
„Diskontogesellschaft“	13	2	2	8	5	2	—	—	—	1	29	2	4	21	—	—	—	—	2	1	
6) „Dresdner Bank“	10	2	3	14	1	—	2	1	—	2	29	3	11	8	—	1	—	—	—	—	
„National Bank für Deutschland“	13	4	3	18	2	3	1	—	—	7	21	1	9	6	2	—	—	4	2	—	
8) „Schaffhausenscher Bankverein“	18	2	4	15	2	1	4	—	—	1	20	1	16	6	3	—	—	1	—	—	
Kaikkiaan	95	18	27	111	19	13	19	4	1	27	174	21	67	78	9	2	1	7	4	1	
		140			+111					+83	+174		+166			+24			-698		

(1) sähköteknillinen teollisuus mukaan laskettuna.

„Kauppaministeriön vuonna 1898 antaman arvion mukaan *Englannin tulot pankki- ja muusta kaupintatoiminnasta* olivat mainittuna vuonna 18 miljoonaa puntaa (mikä on noin 432 miljoonaa kruunua) (s. 399) (s. 431)... Euroopan mantereen valtamerentakaisessa kaupassa suoritetaan 'muka' vuosittain yli 6 miljardin markan maksut Englannin välityksellä”... [s. 431 4. painoksessa]

Tulot pankkioperaatioista 450 miljoonaa frangia.

Englannin tulot rahdinkuljetuksesta ovat vuosittain 1800 miljoonaa markkaa; *Saksan—200—300 miljoonaa markkaa* (s. 400) (s. 432 idem).

Saksan pankkivirkailijoita koskeva tilastotiedustelu v. 1907: vastauksia saatiin 1 247 toiminimeltä, niissä virkailijoita 24 146 (s. 579) (s. 626)

		keskipalkka markkamäärä- raisesti	yksityisvirkai- lijoiden keskipalkka yleensä
siinä luvussa			
264 osake- pankkia	16 391 virkailijaa, ikä 20—39 v.	1 459—3 351	1 467—2 380
708 yksi- tyispankkia	5 938 ” ” 40—54 ”	3 638—4 044	2 413—2 358
275 osuus- pankkia	1 817 ” ” 55—70 ”	3 899—2 592	2 264—1 879

„*Girotilien lukumäärä kasvoi vv. 1876—1908 (1910) 3 245:stä 24 821:een (24 982:een), mutta niitä ovat valtionkassojen lisäksi hoitaneet etupäässä suuret kauppa- ja teollisuusyrietykset, joten Valtionpankin giroliike on pysynyt luonteeltaan hieman plutokraattisena*” (122) (s. 131).

NB

Vuonna 1907 kullakin tilillä oli keskimäärin (Valtionpankin giroliike) = 24 116 markkaa. Liikevaihto = 260.6 miljardia markkaa, v. 1910—354.1 (s. 132). Postisiirto-

liike (1909) = 23 847 tilinhaltijaa, v. 1910 — 49 853, ja heidän omaisuutensa = 94 miljoonaa markkaa (s. 132).

Clearinglaitosten suorittamien selvitysten määrä (s. 123)
(*miljardeissa* markkoissa)

	1884	1908	1910
Saksa	12.1	45.9	54.3
Ranska	3.3	21.3	23.7
Englanti	118.5	260.1	299
Yhdysvallat	143.2	366.2	422

Saksassa ovat laajem-
minkäytännössä girot,
mutta vähemmän sek-
kit ja niiden lunasta-
minen puolin ja toisin

Saksan Valtionpankin *liikevaihto yleensä*
v. 1908 = 305 $\frac{1}{4}$ miljardia markkaa
1910 — 354.1

Kartelleja Saksassa 1896 noin 250
(s. 137) 1905 — — 385
(s. 149)

niissä on mukana noin
12 000 liikeyritystä *

Talletukset (kaikissa pankeissa) ja säästöt
säästöpankeissa miljardeissa markkoissa
(ss. 162—3).

siinä luvussa sää- stöpankeissa olevat säästöt	Saksa	9.....1900.....	noin 10
		13.....1906.....	15.5
		1909—15 $\frac{1}{2}$	
	Englanti	.....(1903—5)	— — 10.5
	Yhdysvallat	.....(1905)	— — 47 (59 v. 1909)
	Ranska (vain pankki- talletukset v. 1905)		— — 4
	Saksa (vain pankki- talletukset)	1900	— — 1
		1906	— — 2.5
	Englanti (vain pank- kitalletukset v. 1905)		— — 6.25
	Yhdysvallat (vain pankkitalletukset)....		— — 15

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 196. Toim.

NB. „Edellä esitetystä vertailusta seuraa, että saksalaisilla talletuksilla ei ole vielääkään suurta merkitystä verrattuna Englannissa ja Yhdysvalloissa tehtyihin talletuksiin ja samalla ne näyttävät olevan melkoisesti ranskalaisia vähäisempiä” (164) (idem 177).

Riesser, s. 354 (s. 384):

(9)

„Jos verrataan edellisen kauden (1848—1870) melkoista edistystä kyseessä olevana kautena (1870—1905) tapahtuneeseen Saksan koko talouden ja varsinkin pankkien kehitykseen, on suhde likipitään sama kuin vanhan hyvän ajan postivankkurien kulkunopeus nykyajan auton kulkunopeuteen verraten”... NB
 ....,kun auto kiittää... niin, että se käy vaaralliseksi sekä huolettomalle jalankävijälle että itse autossa ajaville”... *

Ja samalla heti seuraavassa lauseessa tämä porvarillisen arkipäiväisyyden edustaja (joka on hengeltään läpeensä poroporvari) ja rahasäkin lakeija *Riesser* katsoo „yleisen turvallisuuden” ja „todellisen edistyksen” takeeksi johtomiehen „*suurimman avun*”: *kohtuullisuuden noudattamisena!!!*

Mutta seuraavalla sivulla (355 — s. 385) hän myöntää, että pankit ovat... „liikkeitä, jotka tehtäviinsä ja kehitykseensä nähden *eivät ole luonteeltaan puhtaasti yksityistaloudellisia*”¹⁾, vaan yhä enemmän kasvavat ulos *puhtaasti yksityistaloudellisen säännöstelyn puitteista*” **.

---

¹⁾ Puheesta, jonka Riesser piti ollessaan Frankfurt am Mainissa 19. ja 20. IX. 1902 pidetyn ensimmäisen yleissaksalaisen pankkimiesten kokouksen puheenjohtajana.

Mutta tämä tunnustus ei kuitenkaan estä tätä porvarillista idioottia kirjoittamasta:

---

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 290. *Toim.*

** Sama, s. 292. *Toim.*

10)

„Mutta Saksassa ei ole toteutunut eikä taida toteutua vastaisuudessakaan myöskään toinen sosialistien ennustama keskittymisprosessin seuraus, nimittäin se, että keskittyminen johtaa loppujen lopuksi *tuotantovälineiden yhteiskunnallistumiseen*, jota he toivovat ja jonka pitäisi tapahtua 'tulevaisuuden valtiossa'” * (s. 585) (s. 633).

(Yksistään „Deutsche Bankin” *liikevaihto* on $94\frac{1}{2}$ miljardia markkaa (s. 361) (112,1 miljardia vuonna 1910, s. 391), se on sidottu 12 pankkia käsittävään ryhmään, sen käytettävissä on *miljardin* markan suuruiset pääomat — tämän ryhmän ja „ystävällismiesten” pankkien pääomat —, se on niellyt 52 pankkia, sillä on 116 haaraosastoa, kassaa j.n.e. Saksassa, jäsenpaikkoja 120 kauppa- ja teollisuusyhtiön hallintoneuvostossa j.n.e. Ja tämä *ei ole* „yhteiskunnallistumista”!!!!!!)

„Deutsche Bank”:

Omat pääomat = 200 milj. + 100 milj. vararahastot
 liikevaihto = $94\frac{1}{2}$ mrd. markkaa
 kokonaisvoitto = 55 milj. markkaa (1908) (s. 352)
 = 62,9 „ „ (1910) (s. 382)

Pankkivirkailijoita „Deutsche Bankin” palveluksessa 4860 (1908), — s. 578 ((vuonna 1895 66 pankissa, joissa kussakin oli 50 ja > pankkivirkailijaa, oli yhteensä 7802 pankkivirkailijaa, *ibidem*))

Puhuessaan sivulla 114 ja seur. Saksan kauppamerenkulusta ja sen kehityksestä Riesser panee merkille seuraavaa:

H.—A. P. A.—G. (Hampuri — Amerikka), pääomat (1908) 125 milj. markkaa (+ 76 milj. obligaatioina), 162 alusta (arvo 185,9 milj. markkaa).

„Norddeutscher Lloyd”, pääomat (1908) 125 milj. markkaa (+ 76 milj. obligaatioina), 127 alusta (arvo 189,1 milj. markkaa). $125 + 76 = 201$.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 292. *Toim.*

„Kumpikin yhtiö solmi vuonna 1902/3 olennaisesti samanlaisen sopimuksen *'International Mercantile Marine Companyn'* kanssa, jonka amerikkalaiset pankkiirit ja laivanomistajat perustivat 1. I. 1903, jonka pääomat olivat 120 miljoonaa dollaria (= 480 miljoonaa markkaa) ja jonka toimintapiiriin kuului yhdeksän amerikkalaista ja englantilaista laivalinjaa” (s. 115). Tämä on n.s. *Morganin trusti*.

Sopimuksen sisältö: liikevoiton jako ja maailman jako (saksalaiset yhtiöt eivät puutu englantilaisten ja amerikkalaisten rahtiliikkeeseen; sovittiin, kuka käy missäkin satamissa etc. etc.). Perustettiin *yhteinen valvontakomitea*. Sopimusaika 20 vuotta (irtisanoutumisaika 1 vuosi). Sodan puhjetessa sopimus raukeaa (s. 116 lopussa) (s. 125 4. painoksessa)*. Ja tämä ei ole „yhteiskunnallistumista”!!

„Mitä *'Reichsbankiin'* tulee, niin pankkitilastokomitean tietojen mukaan 1. IX. 1906 (s. 179) koko Saksassa oli 70 480 toiminimeä ja henkilöä, jotka *vekselikaupoissaan* olivat *yleensä luottokelpoisia*”:

Nimenomaan:

a) kauppiaat ja kauppa-yhtiöt	29 020 = 41 %
b) teollisuuden harjoittajat ja teollisuusyhtiöt	21 887 = 31
c) maanviljelijät ja maataloudelliset tuotanto- ja tehdaslaitokset . . .	9 589 = 14
d) kaikenlaiset osuuskunnat	883 = 1
e) koroillaeläjät, käsityöläiset ja muut elinkeinonharjoittajat	9 101 = 13
	<hr/>
	70 480 100

NB
Mitättömän
vähän luotto-
kelpoisia

s. 194 idem

(Düsseldorfin) „Stahlwerkverband” perustettu 30. III. 1904 (kolmeksi vuodeksi ja 30. IV. 1907 sopimusaikaa jatkettiin vielä 5 vuodella). Sen tuotanto oli 1904 = 7,9 miljoonaa tonnia (s. 141) (s. 153). (11

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 242. *Toim.*

28. XI. 1904 se solmi *kiskojen vientiä* koskevan sopimuksen, jonka mukaan Englannin osalle tuli 53.5%, Saksan 28.83%, Ranskan ja Belgian 17.67% (+ Ranska 4.8—6.4%. $\Sigma\Sigma = 104.8, 106.4\%$) (s. 147) (s. 159).

Maailman jako					Nyt kun siihen on liittynyt
					„United States Steel Corporation”, Saksan osuus = 21%
					<i>Palkkien myyntikartelli</i> (palkkien vienti) — osuudet:
					Saksa 73.45%
					Ranska 11.50%
					Belgia 15.05%

- 13) „Helmikuussa 1909 perustettiin niin ikään 'Internationaler Zinkhüttenverband' (s. 159), ensin 31. XII. 1910 saakka, jonka jälkeen toiminta-aikaa lie-nee pidennetty 3 vuodella. Tähän liittoon (tehtaiden maantieteellistä sijaintia vastaavasti) kuuluu kolme ryhmää. Ryhmä A:han kuuluvat kaikki saksalaiset ja eräät belgialaiset tehtaot, ryhmä B:hen 10 belgialaista, ranskalaista ja espanjalaista tehdasta ja ryhmä C:hen englantilaiset tehtaot. Koko Euroopan tuotannosta, joka oli vuonna 1908 pyörein luvuin 513 tuh. *tonnia*, Saksan osalle tuli niihin aikoihin... 226.9, Belgian osalle 165, Ranskan ja Espanjan osalle yhteensä 55.8, Englannin osalle 54.5. Liittoon kuuluneet tehtaot tuottivat noin 92% koko Euroopan tuotannosta.

- 14) NB || Uusimpien sopimusten mukaan, huolimatta tuotanto-osuuden määräävistä kiinteistä luvuista, liiton jokainen jäsen voi tuottaa kuinka paljon tahansa ehdolla, että jos tuotteita kertyy varastoon määräaikaan mennessä (alussa 31. III. 1911 mennessä) vähintään 50 000 tonnia, niin tietyissä olosuhteissa tuotantoa on supistettava prosentuaalisesti sen mukaan, mitä on säädetty tuotanto-osuudesta” (s. 160 4. painok- sessa).

Pankit yhdistyvät ryhmiksi (tai konsortioiksi) kun kysymyksessä ovat erikoisen suuret liikeasiat: (11)

- I. a) „Das Preussenkonsortium” — v. 1909 28 pankkia (s. 310)
- b) „Reichsanleihekonsortium” — 29 „ (311)
- c) Rothschildin ryhmä — vuonna 1909 13 pankkia (312) (siinä luvussa Rothschildin 3, Wienin, Lontoon ja Pariisin, toiminimeä)
2. Ryhmä Aasiassa suoritettavia operaatioita varten
j.n.e.
j.n.e.

|| „Poliittiset etuvaritiokahakat tapahtuvat finanssi-|| NB
pohjalla. Mutta vasta kotimaisen ulkopoliitiikan vastuunalainen johto määrää näiden kahakoiden hetken, vastustajat ja näiden rahataloudellisten alustavien kamppailujen suoritustavan” (s. 402) (s. 434).

Ranskalainen pääoma Tunisiassa ja Marokossa

” ” Venäjällä

” ” Italiassa (poliittinen lähen-
tyminen alkaa rahata-
loudellisen lähentymisen
kautta)

saksalainen ” Persiassa (taistelu Eng-
lantia vastaan)

eurooppalaisten finanssipääomien kamppailu Kii-
nan ja Japanin lainoista

ranskalainen ja englantilainen pääoma Portuga-
lissa ja Espanjassa j.n.e. (s. 403)*

{ Riesserin teoksen ensimmäinen painos, alkulause on }
{ päivätty 4. heinäkuuta 1905. }

Saksan *vekselikauppa* (laskettu vekseliveron perusteella) lisääntyi 12 miljardista markasta vuonna 1885 25½ miljardiin markkaan vuonna 1905 ja 31.5 miljardiin vuonna 1907 (s. 228)— ja 33.4 miljardiin v. 1910. (s. 246).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 286. Toim.

- Saksan kansanvarallisuus (Mulhall 1895: 150) 130—216 miljardia (Riesser): 200 miljardia markkaa (s. 76) (Steinmann: 350).
- Saksan kansantulo 25—30 miljardia markkaa (s. 77).
- Ranska: Kansanvarallisuus: Mulhall (1895) — 198 miljardia markkaa: Foville (1902)—161; Leroy-Beaulieu (1906)—205; Théry (1906)—161.
- Kansantulo = 20 miljardia markkaa (Leroy-Beaulieu) (s. 78).
- Englanti — 204 miljardia markkaa (Giffen 1885), — 235 (Mulhall 1895), 228 (Chiozza-Money 1908).
- Yhdysvallat — kansanvarallisuus = 430 miljardia markkaa (1904, Tilastotoimisto).
- Saksassa „kansakunnan vuotuisista säästöistä sijoitetaan arvopapereihin noin 1,2 mrd. markkaa, siis noin 1/3” (s. 81) — (s. 86 *idem*).

12)

Riesserin kirjallisuusviitteistä

(Erittäin kehuut tai erittäin tärkeät on merkitty *).

* *Walther Lotz*. „Emitointiteknikka”. 1890.

Alfred Lansburgh. „Saksan pankkitoiminta”. 1909.

* „ „ „Kansanvarallisuuden hoitaminen pankkien välityksellä” — aikakausjulkaisussa „Die Bank”, 1908.

Schumacher pankkien keskittymisestä, „Schmoller’s Jahrbuch”, XXX vuosikerta, 3. vihko.

Warschauer. „Hallintoneuvostoista”, „Conrad’s Jahrbücher”. (III, XXVII nide).

Theodor E. Burton. „Rahapula etc.”. New York 1902.

***J. W. Gilbert*. „Pankkien historia etc.”. Lontoo 1901.

„*Schriften des Vereins für Sozialpolitik*”.

CX nide, samoin CIX ja muut. (Vuoden 1900 pula.)

CXIII: „Pulan opetukset”.

W. Sombart. „Saksan kansantalous 19. vuosisadalla”. 2. painos 1909.

L. Pohle. „Saksan talouselämän kehitys 19. vuosisadalla”. 2. painos 1908.

A. Saucke. „Onko suuryrityksen voima... lisääntynyt... teollisuudessa?” „Conrad’s Jahrbücher” III, XXXI nide.

- von Halle.* „Saksan kansantalous vuosisadan vaihteessa”. 1902.
- May* kansantulon jakautumisesta. „*Schmoller's Jahrbuch*”, 1899.
- * *Glier.* „Amerikan rautateollisuus”. „*Schmoller's Jahrbuch*”, 27. vuosikerta, 3. vihko; 28. vuosikerta
- * *idem,* „*Conrad's Jahrbücher*”. XXXV nide (1908).
- Ed. Wagon.* „Saksan osakeyhtiöiden rahataloudellinen kehitys 1870—1900”. Jena 1903.
- Jenks.* „*Trustit*”. „*Conrad's Jahrbücher*”. 3. sarja, I nide (1891).
- Voelcker.* „Saksan rautateollisuus”. „*Revue economique internationale*”. III. 4 (1904).
- Kollmann.* „Terästehtaiden liittoutuma”. „*Die Nation*”. 1905 (22. vuosikerta).
- Waldemar Müller.* „Luottotoiminnan järjestely Saksassa”. „*Bank-Archiv*”, 1909 (8. vuosikerta).
- Warschauer.* „Saksan pankkien elintoiminta”. 1903.
- E. Jaffé.* „Englannin pankkitoiminta”. 1905.
- S. Buff.* „Shekkiliike Saksassa”. 1907.
- * *Ad. Weber.* „Reinin-Westfalenin pankit ja pula”. 1903.
- ” *idem,* „*Schriften des Vereins für Sozialpolitik*”, CX nide.
- * *Sama.* „Talletuspankit ja spekulatiiviset pankit”.
- ** *Otto Jeidels.* „Saksan suurpankkien suhde teollisuuteen”. „*Schmoller's Jahrbuch*”. (? „*Tutkielmia*”?) 1905.
- ** *W. Prion.* „Saksalainen vekselidiskonttoliike”. 1907.
- „*Schmoller's Forschungen*”. 127. vihko.
- Fr. Leitner.* „Pankkitoiminta ja sen tekniikka”. 1903.
- ** *Br. Buchwald.* „Pankkiyrityksen tekniikka”. 5. painos. 1909.
- H. Sattler.* „Arvopaperipankit”. 1890. (Riesser ei kehu.) NB [A. Wagnerin esipuhe. *Riesser* on kovin kiukuinen valtiotalousilmiö Wagnerille!]
- Fr. Eulenburg.* „Hallintoneuvostot”. „*Conrad's Jahrbücher*”. 3. sarja, XXXII nide.
- ” ” „*Nykyinen pula*”... *ibidem*, 3. sarja, XXIV nide.
- * *G. Diouritch.* „Saksan pankkien ekspansio ulkomailta”. Pariisi 1909.

- R. Rosendorff. „Saksan valtamerentakaiset pankit”. „Blätter für vergleichende Rechtswissenschaft etc.”. 3. vuosikerta. 1908.
- A. P. Brüning. „Ulkomaisten pankkien kehitys”. 1907.
- R. Rosendorff. „Saksalaisten pankkien valtamerentakaiset yhteydet”. „Schmoller's Jahrbuch”, XXVIII, 4. vihko.
- R. Steinbach. „Berliinin suurpankkien hallintomenot”. „Schmoller's Jahrbuch”, 29. vuosikerta, 2. vihko.
- E. Moll. „Osakeyhtiön kannattavuus”. Jena 1908.
- C. Hegemann. „Ranskan suurpankkien kehitys”. Münster 1908.
- Ch. J. Bullock. „Pankkien keskittyminen”. „The Atlantic Monthly”. 1903 elokuu.
- H. Voelcker. „Yhdistymis- ja voitto-osuusmuodot Saksan suurteollisuudessa”. „Schmoller's Jahrbuch”. XXXIII nide.
- L. Eschwege. „Vallankumouksellistavat tendenssit Saksan rautateollisuudessa”. „Die Bank”, 1909 huhtikuu.
- || J. Cockburn Macdonald. „Pääoman keskittyminen harvojen käsiin ja sen taloudellinen vaikutus”. „Pankkitoimintainstituutti”, 1900 lokakuu. NB (?)

- NB || s. 70 ja seur. (lyhennän)
 Yleispiirteittäinen taulukko tärkeimmistä tapahtumista, jotka ovat vaikuttaneet jälkikauden saksalaisen pankkitoiminnan kehitykseen:
- 1871—2: sodan päättyminen. 5 miljardia. „Myrskyisä” nousu...
 „Teollisuuden kartelloitumisen alku”...
 1873. Pula.
 1874—8. Lamakausi.
 1879—82. Taloudellinen nousukausi. Perustamistoiminta.
 1879. Kultakanta. (Liitto Itävallan kanssa.)
 1883—87. Lamakausi. (1887. Liitto Italian kanssa.)
 1888—90. Nousu. Perustamistoiminta. Spekulatio.
 1891—94. Lamakausi.
 1891. Monien Berliinin pankkien romahdus.
 1895. Nousun alku.

- 1896—7. Nousun tehostuminen. Sähköteknillisen teollisuuden loistava kehitys.
1897. „Rheinisch-westfälisches Roheisensyndikatin” perustaminen.
- 1898—1900. Edullinen suhdanne.
1899. Uudelleenjärjestelyjen, yhtiöiden perustamisten ja emissioiden kohokohta.
- 1900/1. Pulakausi. Vuoriteollisuuden arvopaperien kurssin lasku, monien pankkien vararikkoutuminen. „Suurpankkien tarmokas interventio. Keskittymisprosessin tehostuminen”...
- 1901/2. „Pitkäaikainen ja erikoisen kärkevä rahantarve”... „United States Steel Corporationin” perustaminen.
- 1902—6. „Elpyminen” („Erholung”).
1904. „Stahlwerkverbandin” perustaminen. Keskittymisen myrskyisä edistyminen.
1907. Amerikan pulakausi. Diskonttokoron kohoaminen $7\frac{1}{2}\%$:iin.
1908. Pahimman pulakauden päättyminen Amerikassa. „Elpyminen”. Rahavarojen likvidisyys.
1909. Rahavarojen likvidisyyden lisääntyminen etc.
- 1910: Edistyksellinen kohentuminen... (4. painos, s. 76)

NB 1895—1900 „ensimmäisen kerran immigraation liiallisuutta” NB

NB

(s. 75)

Uutta kirjallisuutta

NB: *Tri Max Augstin*. „Maatalouden kehitys Yhdysvalloissa”. München 1914. (4 markkaa.)

W. Wick. „Pikku Mercurius”. Zürich 1914. (416 sivua) („Kauppahakemisto”).

(13

Ulkomaisista (ulkomaille sijoitetuista) pääomista Riesser sanoo 4. painoksessa (s. 426 ja seur.):

Saksa (vuonna 1905) ainakin 24—25 miljardia markkaa (nykyään on „varmasti” „harpattu kauas eteenpäin”, s. 436 in fine), siinä luvussa ulkomaisia arvopapereita 16 miljardin markan arvosta...

(14

„Ranskan koko arvopaperimäärästä, minkä Edmond *Théry* ('Ranskan taloudellinen edistys'... s. 307) määritteli vuoden 1908 lopulla 100 *miljardiksi* frangiksi, *Neymarck* vuonna 1906 97—100 *miljardiksi* frangiksi (joista koitui tuloa 4½ *miljardia* frangia), tuli *Théryn* laskujen mukaan vuoden 1908 lopulla ulkomaisten arvopapereiden osalle noin 38½ *miljardia* frangia.

Laskelmat eroavat tietysti toisistaan melkoisesti, mutta kaikki myöntävät vuosittaisen lisäkasvun *ainakin 1 miljardiksi* frangiksi. *Henry Germain*, 'Crédit Lyonnais'n' entinen johtaja, laski tämän vuotuisen lisäyksen (vuotta 1905 välittömästi edeltäneinä vuosina) 1½ *miljardiksi* frangiksi, *Paul Leroy-Beaulieu* hiljattain jopa 2½ *miljardiksi* frangiksi.

15)

Pankkitoimintainstituutissa 7. VI. 1900 pitämässään selostuksessa ('Eräitä näkökohtia kansallisista rahavaroista') tunnettu englantilainen finanssipoliitikko *sir Edgar Speyer* arvioi *Englannin* ulkomaisten pääomansijoitusten kokonaissumman 2 500 miljoonaksi punnaksi, siis pyöreissä luvuissa noin 50 *miljardiksi* markaksi, joista koitui vuosittain tuloa 110 miljoonaa puntaa (X), mutta vuoden 1910 lopulla hän määritteli tämän kokonaissumman Liberaalisessa siirtomaaklubissa pitämässään selostuksessa 3 500 miljoonaksi punnaksi eli noin 70 *miljardiksi* markaksi.

Tämä arvio käy likipitään yhteen sen arvion kanssa, jonka *George Paish* antoi vuoden 1907/8 osalta ja joka mainittuna aikana oli 2 700 miljoonaa puntaa, siis noin 54 *miljardia* markkaa, joka summa jakautui miltei tasaisesti toisaalta Intian ja siirtomaiden (1 312 miljoonaa puntaa) ja toisaalta ulkomaisten kesken (1 381 miljoonaa). Sama kirjoittaja esittää tämän summan vuoden 1910 lopulla 3 192 miljoonaksi punnaksi eli noin 64 *miljardiksi* markaksi ja arvioi *Kuninkaallisessa* tilastoyhdistyksessä pitämässään selostuksessa englantilaisista ulkomaisista investoinneista vuonna 1911 saadut tulot osapuilleen 180 miljoonaksi punnaksi valtion kotimaisista tuloista huolehtivien komissaarien vuosikertomuksen perusteella; *Speyerin* 27. V. 1911 pitämän selostuksen johdosta käydyssä keskustelussa *sir Felix Schuster* piti tätä kuitenkin liioiteltuna" (s. 427).

(×) „Tässä selostuksessa huomautetaan muuten täysin aiheellisesti, että viennin lisääntyminen, ulkomaisten arvopapereiden voimaperäinen emitointi ja liiketoiminnan huomattava lisääntyminen ovat vain saman ilmiön eri ilmenemismuotoja. Toisessa selostuksessa erään kappaleen otsikkona on: Englantilaisen pääoman vienti on imperiumin kukoistuksen tärkein alkusyy” (s. 426). NB

„L”
(„IOTA”)

VIHKO

Sisältö

L
≡

<i>Liefmann.</i> „Osake- ja rahoitusyhtiöt”. „Die Neue Zeit”, 1911 (sodasta NB) ja 1912 (muun muassa <i>Euroopan</i> <i>Yhdysvalloista</i>).	[1—13] [15—20]
„ <i>Finanz-Archiv</i> ”: 1915.	[21]
<i>Emitointitilastoa.</i>	[23]
Eggenschwyler <i>Crohn</i> (Argentiinasta NB).	
<i>Paish.</i>	[25—26]
<i>Mühlhaupt.</i> „Maitokartelli”.	[27—30]
<i>Kapitalistien liitot sodasta.</i>	[31—34]
<i>Crammond.</i> Englanti ja Saksa.	[35—36]
<i>Sale.</i> Japani versus Englanti.	[37—38]

LIEFMANN. „OSAKE- JA RAHOITUSYHTIÖT”

- 1) *Professori tri Robert Liefmann.* „Osake- ja rahoitusyhtiöt”. Jena 1909. (Nyky aikaista kapitalismia ja arvopaperien olemusta käsittelevä tutkielma) (X + 495).
[vertaa erikoisesti otteita s. 11]
((Tekijä on auttamaton tolvana, joka hyörii hiki hatussa definitioineen — ratki typerine — aina vain „substituutio” sanan ympärillä. Arvoa on asiatiedoilla, jotka ovat enimmältä osaltaan aivan raakoja. Arvon työteorian vastustaja etc. etc.)).

ss. 104—449: „Selittävä osa”. Teoreettinen osa = pöytä

s. 9: sotii Sombartia vastaan sen johdosta, että tämä „pitää tiukasti kiinni” Ricardon — Marxin arvon työteoriasta.

s. 33: „Preussissa on osakkeenomistajia vain 2% väestöstä”. Eniten on Englannissa ja Amerikassa. „Osakeyhtiöiden verotusta koskevassa lakiehdotuksessa olleen arvion mukaan v. 1909 Preussissa ei tullut osakkeita keskimäärin omistajaa kohti edes 10 000 markan arvosta. Osakkeenomistajia oli likipitään 700 000 henkeä. Kaikki mainitunlaiset arviot ovat kuitenkin varsin epätarkkoja” (34).

osakkeenomistajien lukumäärä

„Arvopapereihin sijoitettujen pääomien määrän kasvusta ei ole tällä haavaa yleisiä tilastotietoja... *Philippovichin* mukaan (‘Perusteet’, 7. painos, s. 164) 40% Englannin kansallisvarallisuudesta on arvopapereihin sijoitettuja pääomia’ (t.s. arvopapereita ja hypoteekkeja). *Schmoller* (tilastolliset liitteet pörssitilastokomission pikakirjoiteluosiin vuodelta 1892/3) laski v. 1892, että Preussissa on sijoitettu arvopapereihin noin 16—20 miljardia markkaa, t.s. likipitään $\frac{1}{4}$ koko preussilaisesta pääomasta. *Sombart* (‘Saksan kansantalous 19. vuosisadalla’, s. 224) arvioi Saksan osalta arvopapereihin sijoitetut pääomat 31—32 miljardiksi markaksi v. 1900” (37). „Tämä summa on katsottava nykyään ehdottomasti liian pieneksi; arvopapereihin sijoitettu Saksan pääoma on laskettava 45—50 miljardiksi markaksi, mikä on kuitenkin osapuilleen vain $\frac{1}{5}$ Saksan kansanvarallisuudesta, joka on arvioitu 250 miljardiksi markaksi” (37).

(2)

Amerikan (X) kansallisomaisuus oli v. 1904 107 miljardia dollaria. Siitä noin $\frac{1}{3}$ arvopapereihin sijoitettua pääomaa. „Englannin osalta hän (X) määrittelee arvopapereihin sijoitetut pääomat 26 miljardiksi dollariksi, Ranskan osalta 19 $\frac{1}{2}$ miljardiksi dollariksi. Arvopapereihin sijoitetut pääomat koko Euroopan mitassa ovat noin 75 miljardia dollaria” (38).

(3)

(X) *Charles A. Conant*. „Pääoman keskityminen New Yorkiin ja ne, jotka sitä ohjaavat”. NB „Bankers’ Magazine”. Marraskuu 1907 (lainaus s. 38).

Siis:

Arvo-	Amerikka	35	mrđ. dollaria	
papereihin	Englanti	26	" "	} 58.0 75
sijoitettu	Ranska	19.5	" "	
pääoma.	Saksa	12.5	" "	
		<u>93.0</u>	<i>erotus</i> 17	
			× 5 = 465 mrđ. frangia	
			[mutta Neymarckin	
			laskujen mukaan 600]	

44: ...,kaikkien taloudellisten intressien tavaton *yhteenpunoituminen*"...

51: „Union” (vuoriteollisuus- etc. osakeyhtiö *Dortmundissa*) ((siitä puhuu myös *Stillich* a s. 38 ja 41 *)). Perustettu v. 1872. „Osakepääomaa kerättiin v. 1872 miltei 40 miljoonaa markkaa; kurssi kohosi 170%:iin, kun yhtiö maksoi ensimmäiseltä toimintavuodelta 12% voitto-osinkoa. Mutta sitten ei voitto-osinkoja maksettu enää vuoteen 1880 asti, ja jo v. 1875 jouduttiin turvautumaan ensimmäisen kerran niihin tervehdyttämistoimenpiteisiin, jotka sitten toistuivat miltei jokaisen epäedullisen suhdannejakson aikana... Suurimman vahingon kärsivät joka kerta vakinaiset osakkeenomistajat” **.

4) „Mutta niissäkin tapauksissa, jolloin osakeyhtiöt eivät aseta *perustamisvaiheessa* itselleen tällaisia tarkoitusperiä (‘arvopaperikeinottelua’), voi kuitenkin sattua, että muita tarkoitusperiä tavoittelevat yritykset *siirtyvät* todellisuudessa joko suuremmassa tai pienemmässä määrässä yksinomaan arvopaperikeinotteluun. Näin saattaa tapahtua osaksi siitä syystä, että osakkeenomistajat eivät seuraa kyllin paljon johtajiensa toimintaa, ja osaksi sen seurauksena, että tässä suhteessa viimeksi mainitut johtavat heitä harhaan” (67).

* Ks. tätä osaa, ss. 26—28. *Toim.*

** Ks. V. I. Lenin, *Teokset*, 22. osa, s. 227. *Toim.*

71: Vallitsevia yhtiötyypppejä ovat eri maissa:

Amerikassa — muita yhtiöitä *kontrolloivat* yhtiöt.

Saksassa — *hankkivat* (Übernahme-) yhtiöt.

Ranskassa — pääomansijoitusyhtiöt.

Hollannissa („kuten koroillaeläjävaltiossa”, s. 71) — samoin.

Belgiassa — à la Saksa.

Englannissa — pääomansijoitusyhtiöt (investment trusts)...

Jeidels. „Saksan suurpankkien suhde teollisuuteen”. Leipzig 1905.

Tri Riesser. „Saksan suurpankkien kehityshistoriaa erikoisestikin keskittymistendenssin kannalta”. 1906.

s. 117 — yksi monista belgialaisen „Société Générale” (5 osakeomaisuutta valaisevista esimerkeistä (31. XII. 1906 — lukemattomien yhtiöiden osakkeita ja obligaatioita 198 miljoonan frangin arvosta).

ss. 136—7. Pikku esimerkki:

„London & Colonial Finance Corporation” yhtiö, „joka yksistään 21 745 punnan peruspääomalla sai vuonna 1890 80 567 puntia puhdasta voittoa = 370% pääomalle ja maksoi 100% voitto-osinkoina”.

esimerkki
keino-
te-
lusta

Pääomansijoitusyhtiö (Kapitalanlagegesellschaft) —

— „Aktiengesellschaft für rheinisch-westphälische Industrie”. Perustettu lokakuussa 1871 (s. 156).

	Voitto-				
	osingot:	1872—35%	—35	!!	
NB	—	1873—1883— 0	— 0		
		1884—1895— 3— 9%			
NB		1896—1899—10—21%			
		1900 —60%	60		
		1901—2 0	0		!!
		1905—6 —40%	40		
		1907—8 — 6— 4%			

hyvä
esimerkki

Tri Emil Wolf. „Käytännöllinen rahoitustoiminta etc.”. Berliini 1905.

Francis Cooper. „Yrityksen rahoittaminen”. 2 osaa. New York 1906.

Edward Carroll. „Rahaliikkeen periaatteet ja käytäntö”. 1902 (New York).

W. Lotz. „Emissiotoiminnan tekniikka”. „Schmoller's Jahrbuchissa”. 1890, s. 393 ja seur.

- 6) „Siis pääomansijoitusyhtiöiden käyttämisestä siihen, että 'pienomaisuuksille taattaisiin suuromaisuuksien kannattavuus' (X), — ei tullut mitään” (163).

NB || s. 64: „Kölniläinen pankkiiri Louis Hagen oli 35 liikeyrityksen hallintoneuvoston jäsen; 'Deutsche Bankilla' oli *Jeidelsin* tiedon (XX) mukaan omia johtajiaan hallintoneuvoston jäseninä 101 osakeyhtiössä ja lisäksi omat hallintoneuvostonsa 120 yhtiössä” (s. 64).

(X) *Jörgens*, ss. 45—6.

(XX) *Jeidels*. „Saksan suurpankkien suhde teollisuuteen”. 1905.

Eri yhtiöt päästävät liikkeeseen arvopapereita moneen kertaan yhtä ja samaa omaisuutta vastaan.

NB || Esimerkki (Amerikasta)... „niiden (rautatiekertautuu || yhtiöiden) inventaaripääoma kertautuu viidesti viidesti!!! || niitä välittömästi tai välillisesti kontrolloivien yhtiöiden arvopaperipääomana” (182).

7)

Ch. A. Conant. „Nyky aikaisten pankkien tendenssit” („Bankers' Magazine”, 1905).

1000% ja romahdus || „Northern Pacific Railway Company” yhtiö. Pääoma = 80 miljoonaa dollaria perustajan osakkeita. Harrimanin ja *Hillin* kamppailu. *Hill* hankki 15 miljoonan arvosta perustajan osakkeita. „Tämän 'raidin' (rynnäköön) ansiosta 'Northern Pacific Railway Company'n' osakkeiden kurssi kohotettiin miltei 1000%... 9. V. 1901 tapahtui pörssiromahdus, minkä seu-

rauksena suuri määrä pieneläjiä joutui puille paljaille, kun taas päätekijöille, kuten Harri-
man todistaa, ei koitunut mitään vahinkoa
tästä keinottelusta (corner)” (184).

„Menetelmät, joiden avulla voidaan *kerätä yleisöltä huomattavia rahasummia* ja siirtää ne omaan taskuun, ovat arvopaperi-
kapitalismin myöhemmän nykyisen kehityksen
yhteydessä käyneet hieman *hiotummiksi*.

(kursi-
vointi
minun)
NB

Näinä keinoina on nyt se, että *perustetaan ja kasataan jatkuvasti toinen toisensa päälle yhä uusia yhtiöitä*, joille jälleenmyydään tai annetaan vuokralle sama inventaariomaisuus ja joiden kesken tämä omaisuus koko ajan kiertää” (186).

kursivointi
Liefman-
nin

Vuonna 1900 perustettiin „Standard Oil Company”.

(8)

„Sen kantapääoma oli 150 miljoonaa dollaria. Tavallisia osakkeita laskettiin liikkeelle 100 miljoonan ja etuoikeutettuja 106 miljoonan dollarin arvosta. Viimeksi mainituille maksettiin voitto-osinkoa vuosina 1900—1907: 48, 48, 45, 44, 36, 40, 40, 40%, kaikkiaan 367 miljoonaa dollaria. Vuodesta 1882 vuoteen 1907 saatiin puhdasta voittoa 889 miljoonaa dollaria; niistä maksettiin 606 miljoonaa voitto-osinkoina ja loppu siirrettiin varapääomaksi” * (212).

NB

„Kaikissa yhtiön” (Terästrustin) „liikkeissä oli v. 1907 vähintään 210 180 työläistä ja virkailijaa... (1908 — 165 211)... Saksan vuoriteollisuuden suurimmalla liikkeellä 'Gelsenkirchener Bergwerksgesellschaftilla' oli v. 1908—46 048 työläistä ja virkailijaa, v. 1907—43 293” ** (s. 218).

NB

„Internationale Bohrgesellschaft” (Erkelenzissä)... „Se perustettiin insinööri Anton Rakyn keksimän porausmenetelmän soveltamista silmällä pitäen... (235) ...yhtiö maksoi vuosina 1905—6 ja 1906—7 voitto-osinkoa 500%” (236).

(uutta tek-
niikkaa)
500%
voitto-
osinkoa...

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 196—197. Toim.

** Sama, s. 197. Toim.

9)

„Yleensä kokemus osoittaa, että omakohtaiseen liikeyrityksen kontrolloimiseen normaali-aikoina riittää kun omistaa noin 40% äänestykseen oikeuttavista yrityksen osakkeista” * (258). Lisäksi on vielä (varsinkin Amerikassa) „osakkeita, jotka eivät anna äänestys-oikeutta” (259), ja obligaatioita etc. — ja jos kysymyksessä ovat useita muita yhtiöitä kont-

NB || roloivan *yhtiön* osakkeet, niin „hän (kapitalisti) voi omistamansa 5 miljoonan dollarin pääomalla määrätä 40—50 kertaa suuremmasta pääomasta” (259).

...ja jopa „80—100 kertaa suuremmastakin” (kuin hän itse omistaa) „pääomamäärästä” (260)...

„Rautaa lukuun ottamatta metallikauppa, varsinkin kupari- ja sinkki- samoin kuin jalometallikauppa on Saksassa ja muissa tärkeimmissä maissa suorastaan poikkeuksellisen keskittyntä” (301)... „toiminimiä vähäinen määrä” (enimmäkseen yksityisten käsissä)...

...,hyvin monet Saksan vanhimmista kaasutehtaista on rakennettu englantilaisten yritysten toimesta ja englantilaisilla pääomilla”... (321)...

10)

ha ha!! || „...vain verraten harvat ovat kehittyneet taituha reiksi tällä alalla” (335) — finanssiasioissa etc.

...,Sveitsin luottolaitos itse ohjaa sitä” (Zürichin „sähköliikkeitä palvelevaa pankkia”), „pankki” ei näet ole virasto, instituutti, vaan on, kuten kaikki senlaatuiset yhtiöt, niin sanoakseni iso mappi, jossa säilytetään sen omistamia arvopapereita ja muutamia konttorikirjoja” (376)...

„Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft” (AEG)

— osakkeita — 100 miljoonaa markkaa

obligaatioita — 37 ” ”

„arvopaperisalkku” — 23 ” ” etc.

Etelä-Afrikan kultakentät. „Ilmiömäiset liikevoitot, joita saatiin varsinkin 80-luvun lopulla ja 90-luvun alussa, kiihottivat paitsi englantilaista myös ennen kaikkea ranskalaista samoin kuin saksalaista, belgialaista ja hollantilaista pääomaa hankkimaan

* Ks V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 220. Toim.

osakkuuden kultakaivoksiin. ...Tavattoman hurja kurssinnousu saavutti kohokohtansa 'boom'-kaudella, joka päättyi v. 1895. Sitä seurannut vuoriteollisuuden arvopapereiden kurssinlasku kiihtyi myöhemmin vielä Transvaalin sodan vuoksi"... (414). NB

„Mitä kehittyneempi kansantalous on, sitä enemmän se suuntautuu uskalletumpiin tai ulkomaisiin liikeyrityksiin, sellaisiin, jotka kehittyäkseen vaativat pitkän ajan, tai vihdoinkin sellaisiin, joilla on vain paikallinen merkitys*. Juuri nämä ovatkin niitä aloja, joita varten on muodostettu erityisiä rahoitusyhtiöitä: niitä yrityksiä, joiden kehittämiseen tarvitaan pitkälti aikaa, kuten esimerkiksi rautatie- ja vuoriteollisuusyritykset"... (etc.) (434). NB (11)

[Mitä kehittyneempää, sitä uskalletumpaa... NB]

Schulze-Gaevernitz toistaa tämän *miltei kirjaimellisesti* artikkelissaan „Pankkitoiminta”, s. 21. (III kirja. „Yhteiskuntatalouden perusteet”. V jakso, II osa.) NB

„Kun varsinaisen taloudellisen toiminnan painopiste on alistussuhteessa olevissa yhtiöissä ja määrävä yhtiö on vain niiden arvopapereiden omistaja ja kun lisäksi osakkeenomistajilla ei ole harmaata aavistusta alistussuhteessa olevien yhtiöiden toiminnasta kuten on amerikkalaisten kontrolloivien yhtiöiden laita, niin silloin on selvää, että kaikki ne lain säädökset, joiden tarkoituksena on saattaa kyseisen yhtiön yritysten asiainhoito yleisön mahdollisimman laajan valvonnan alaiseksi, voivat osoittautua tehottomiksi. Tällainen vaara saattaa uhata kaikkia yhtiöitä, kun ne on perustettu substituomalla (sijoittamalla) arvopaperit muihin yhtiöihin ja jopa aina silloinkin kun jollakin yrityksellä on huomattava osakkuus muissa yrityksissä” (439). NB (12)

„Rajoitetusti vastuullisista yhtiöistä oli vuoden 1904 lopulla 3.8% sellaisia, joilla kullakin pääomaa oli yli miljoonan markan ja 9.1% sellaisia, joilla kullakin oli pääomaa yli 500 000 markan. Kaikkien rajoitetusti vastuullisten yhtiöiden yhteenlasketusta pääomasta tuli edellä

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 202. Toim.

mainittujen 3.8%:n osalle 45.2%, ja 9.1% yhtiöistä omisti 60.5% tuosta pääomasta" (459).

(Saksassako? Nähtävästi.)

460: Tekijän ehdotus: yhtiöt on velvoitettava „saattamaan julki” tilikertomuksessaan ne arvopaperimäärät, jotka ovat $> \frac{1}{20}$ „kootusta osakepääomasta”.

((Idioottimaista triviaalisuutta!))

13) NB ||| „Ihmiskunnalla on todennäköisesti lähitulevaisuudessa tekniikan alalla jälleen edessään suuria mullistuksia, jotka tulevat vaikuttamaan myös kansantalouden organisaatioon.” ...Sähkö, ilmapurjehdus... NB ||| „Tavallisesti ja yleisen säännön mukaan kehittyvät tällaisina perinpohjaisten taloudellisten muutosten kausina kova spekulaatio*, ja aikaisemmasta kokemuksesta päätellen on varmaa, että tällöin arvopaperisubstituutio- (sijoitus-) periaatteella ja osake- ja rahoitusyhtiöillä tulee olemaan huomattava merkitys välttämättömiksi muodostuvien suurten pääomasijoitusten toteuttamisessa” (465—466)...

Mutta... arvopaperikapitalismin „nuoruuden ajat” ovat jo muka menneet. Yleisö on viisastunut... Ja suurtenkaan teknillisten keksintöjen kaudella „Gründungsschwindel” („fiktionaalisten yritysten perustaminen”) „tokko” etc... (466—7)... ((„harmonisti”))

...,kaupan olemuksena on yleensä kysynnän substituutio”... (475)

((ha ha! „Teoreetikko”!))

...,kauppa on elinkeinotoimintaa, joka on suunnattu hyödykkeiden keräämiseen, niiden säilyttämiseen ja niiden käytettäväksi saattamiseen” (476). ((Kursivoitu lihavalla. Idiootti!)) **

Nil teoriassa

Loppu

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 202. Toim.

** Sama, s. 219. Toim.

„DIE NEUE ZEIT”, 1911 (SODASTA NB) JA 1912
(MUUN MUASSA EUROOPAN YHDYSVALLOISTA)

„Die Neue Zeit”, 30. vuosikerta (1912)

[NB. Siinä myös artikkeli Amerikan yksityisomistuksel-
listen rikkauksien historiasta.]

30. vuosikerta, 1 (X. 1911—1912)

Vargan (s. 660), Hilferdingin (s. 773) ja Kautskyn
(s. 837 ja seur.) artikkelit kullasta, tavarasta, rahasta.

Samaa käsittelee *Otto Bauer* 30. vuosikerrassa, ||
2. niteessä.

NB samoin, s. 1, „Bandiittipolitiikka” (6. X. 1911)—
Tripolitanian sotaa käsittelevä Kautskyn artikkeli,
joka päättyy sanoihin: „Se (vaalikamppailumme) voi ||
muuttua yhdessä yössä valtataisteluksi” (s. 5). ||| !!

30. vuosikerta, 2 (1912)

Pannekoekin artikkeli („Joukkotoiminta ja val-
lankumous”) (s. 541 ja seur.) ja *Kautskyn* artikkeli.
„Uutta taktiikkaa” (2. VIII. 1912 ja seur.) ja siinä minis-
teriöitä y.m. koskevia *likaisia* kohtia (mitä likaisin
opportunistinen artikkeli). [NB Baselin edellä.] Radek
„Imperialisminvastaisen taistelumme johdosta” (s. 233).

[Siinä myös *Lenschin* ja *Kautskyn polemiikkia aseis-
tariisunnasta*. NB

[Siinä myös Pannekoekia vastaan tähdättyjä *Eckstei-
nin* kirjoituksia

[Pannekoekin artikkeli: „Nykyisten vaatimustemme ole-
mus”, s. 810.

Erikoisesti vaatimusten „toteutettavuudesta”.

„Miksi todellakin ohjelmassa vaaditaan poliittista
demokratiaa, kansan miliisiä, oikeuslaitoksen demokrati-
sointia j.n.e., mitkä eivät yleensä ole toteutettavissa kapi-
talismin aikana, mutta ei vaadita oikeutta työntekoon tai
työntekijöiden lukumäärää supistavien koneiden kieltä-
mistä, mikä niin ikään on mahdotonta kapitalismin val-
litessa?” Kahdenlaista mahdottomuutta: „taloudellisesti
mahdotonta” ja „poliittisesti epäreaalista” (811). Nyky-
hetken vaatimukset „eivät ole ehdottomassa mielessä”
mahdottomia kapitalismin vallitessa (812).

„Die Neue Zeit”, 1911, 2 (29. vuosikerta).

(15)

(17)

ss. 248 ja 276. Pientä „polemiikkia” Karl Kautskyn ja „Leipziger Volkszeitungin” (Rosa Luxemburgin) välillä Euroopan Yhdysvalloista — pikku kirjoituksia, joissa *ei* kajota asian olemukseen, vaan viitataan „Leipziger Volkszeitungissa” käytyyn polemiikkiin.

„Leipziger Volkszeitung” on käynyt myös Ledebourin kimppeun syystä että hän sanoi:

„Me asetamme... kapitalistiselle yhteiskunnalle... vaatimuksen... että he (valtiomiehet) valmistelisivat itse Euroopan kapitalistisen kehityksen nimessä tätä Euroopan yhdistämistä Euroopan Yhdysvalloiksi, jotta estettäisiin sittemmin Euroopan lopullinen tuhoutuminen maailman kilpataistelussa” (s. 276).

Tämä on samaa, mitä Calwer sanoi puoltaessaan Amerikan-vastaista tulliliittoa.

Kautsky vastaa: *ei*, se *ei* ole samaa. Ledebour *ei* nimitäin ole sanonut sanaakaan tullitaistelusta, vaan on puhunut *ainoastaan* Euroopan Yhdysvalloista, esittänyt „ajatuksen, jonka kärjen... ei tarvitse kohdistua ehdottomasti Yhdysvaltoja vastaan” (277). ((Siis rauhanomainen kilpailu -aate!))

Karl Kautsky sanoo s. 248, että Euroopan Yhdysvaltojen kannalla ovat (tai olivat) myös Parvus ja Johann Philipp Becker.

Ibidem, ss. 943—4 (29. IX. 1911), selostetaan *H. Quelchin* artikkelia („The Social-Democrat”, 1911, elokuu), jossa sanotaan, että kapitalistitkin ovat muka rauhan kannalla (pääoma on näet *jo* kansainvälistä): pääoma voi jo muodostaa „*maailman* Yhdysvallat” (NB: sic! „der Erde”), mutta tämä maailmantrusti on sortava entistä enemmän työläisiä. „Yleinen kapitalistinen rauha... kaikkivoipa kansainvälinen poliisi, ei mitään turvapaikkaoikeutta... sellaisessa orjavaltiossa vallitsisi rauha ja järjestys”... (s. 944).

Quelch *ei* luule (*päinvastoin* kuin Karl Kautsky) sodan johtavan vallankumoukseen, vaan taloudelliseen kukoistukseen, „tuotteiden painostuksen” häviämiseen.

18) „Die Neue Zeit”, 1911, 2 (29. vuosikerta, 2. nide), n:o 30, 28. IV. 1911 (ss. 97—107).

Karl Kautsky. „*Sota ja rauha*”.

Mainitussa artikkelissa Karl Kautsky kehottaa propagoimaan rauhan ja Euroopan Yhdysvaltojen *puolesta* (artikkelin 3. § *onkin otsikoitu*: „Euroopan Yhdysvallat”).

Karl Kautsky vastustaa ehdotusta, että sotaan *vastataisiin* ajoissa ratkaisevasti lakolla (tässä on se kohta, jota hän siteerasi vuonna 1915, nimittäin että kansa („die Bevölkerung”), „väkijoukko”, tappaisi omakätisesti sodanvastustajat, jos se katsoisi valtakunnanrajansa uhatuiksi, pelkäisi *invaasiota* — s. 104 etc. etc.).

Mutta siteeratessaan vuonna 1915 *näitä* kohtia tästä vuonna 1911 kirjoittamastaan artikkelista *Kautsky ei* siteerannut seuraavia kohtia:

1) 1. §: „Dynastinen sota ja kansansota”. NB ((minun alleviivaukseni)).

...,18. vuosisadalla ruhtinaat pitivät valtioita pelkästään omina perintötiloinaan...

...Niin nytkin Euroopan (ja Yhdysvaltojen) eri kansakuntien kapitalistit pitävät eurooppalaisen sivilisaation ulkopuolella olevia eri kansoja omina perintötiloinaan, ja eri kapitalististen hallitusten väliset ristiriidat johtuvat *vain* siitä, että pyritään laajentamaan ja pyöristämään *näitä* perintötiloja — siirtomaita ja vaikutusalueita. *Aivan niin kuin* oli 18. vuosisadan dynastisten ristiriitojen laita. Mutta Euroopan kansojen eduilla *ei ole nykyään* tämän kanssa tekemistä *yhtään enempää* kuin pari vuosisataa sitten”... (s. 99).

2) „Yhä enemmän varmistutaan siitä, että Euroopan sota *on* päättyvä *luonnonomaisen väistämättömästi* *sosiaaliseen vallankumouseen*. Tämä kannustaa voimakkaasti, kenties voimakaimmin vallassaolevia luokkia säilyttämään rauhan ja vaatimaan aseistariisuntaa” (s. 100).

3) „Sotaa seuraa ehdottoman väistämättömästi vallankumous, ei minään sosialidemokraattien suunnittelemana tuotteena, vaan *ilmiöiden rautaisen* logiikan pakottamana. Nykyiset valtiomiehet itsekkin ottavat huomioon tämän mahdollisen lopputuloksen” (s. 106).

...,Olkoon vallankumous sitten joko aseistautumiskilvan tai sodan seuraus, se on joka tapauksessa oleva *kansainvälinen ilmiö*” (s. 106)...

...,Mutta vaikkei vallankumous olisikaan aseistautumis-
 rasiusten eikä sodan kauhujen aiheuttaman vastareaktion
 tulos, vaan tapahtuisi muista syistä, ja vaikkei se alussa
 olisikaan kansainvälinen, vaan rajoittuisi yhteen valtioon,
niin nykyoloissa sellainen tilanne ei voisi jat-
kuu kauan. Se (vallankumous) on kulkeutuva muihin
 valtioihin"... (107), ja tästä Karl Kautsky johtaa, että tulok-
 sena on oleva Euroopan Yhdysvallat „ja sen muuttumi-
 nen lopulta koko sivistyneen maailman Yhdysvalloiksi”.

2 || s. 105: Karl Kautsky määrittelee Euroopan Yhdys-
 vallat „yhteistä kauppapolitiikkaa” nou-
 dattavaksi liitoksi (+ yhteinen parlamentti etc.,
 yhteinen armeija).

S Kyseisen artikkelin 1. §:ssä (s. 97) Karl Kautsky
 luonnehtii „maailmantilanteen muuttumista” („kah-
 den viime vuosikymmenen kuluessa”) ....„Teollisuus-
 pääoma on muuttunut finanssipääomaksi, se on yhdis-
 tynyt maanomistajamonopolistien kanssa”... ....„So-
 siaaliset reformit ovat tyystin loppuneet”...

„Mutta kuitenkin” (niin vaikeaa kuin Euroopan
 Yhdysvaltojen toteuttaminen onkin) „pyrkimys, jonka tar-
 koituksena on Euroopan valtioiden rauhanomainen yhdis-
 täminen yhdeksi federatiiviseksi kokonaisuudeksi, ei ole
 toivoton. Sen tulevaisuuden näköalat ovat yhteydessä *val-*
lankumouksen tulevaisuuden näköaloihin” (kursivointi
 K. Kautskyn, s. 106).

„Die Neue Zeit”, 1911, 2, s. 96: selostetaan „*Taistelu*”
 kokoelmassa (1911, n:o 3) julkaistua *Otto Bauerin*
 artikkelia: „Maailmansota on sen” (kapitalismin) „vii-
 meinen sana... Jos Turkin vallankumous johtaa Euroopan
 sotaan, niin siitä on väistämättömänä tuloksena Euroopan
 vallankumous.”

20) „Die Neue Zeit”, 1911, 2, s. 179

Rothsteinin kirjoitus Coventryn edustajakokouksesta
 (1911), missä Britannian sosialistinen puolue hyväksyi
 päätöslauselman, jossa *kannatettiin* „kyllin suuren
 laivaston ylläpitämistä kansallisen itsepuolustuksen tar-
 koituksessa”.

„...Siten puolueen edustajakokous ei ainoastaan luopunut kansainvälisen sosialidemokratian perusteista, vaan myös liittyi itse asiassa pahimpiin jingoihin” (s. 182)...

vastustetaan Hyndmanin agitaatiota

„Niin aggressiivinen kuin Saksa lieneekin, sen aggressiivisuus kohdistuu asioihin, joiden merkitys Englannin kansalle on yhtä vähäinen kuin Transvaalin kultakenttien merkitys... Mutta jos toisaalta hyväksytään tai katsotaan mahdollisiksi ne Englannin vallassaolevien luokkien toiminnot, jotka ilmenevät Saksan vastaisena saartopolitiikkana (etc.)... silloin todellakin voi koittaa hetki, jolloin proletariaatinkin on pakko tarttua aseisiin ja puolustamalla kotimaataan palvelu kapitalistiluokan asiaa”... NB (s. 183).

„Die Neue Zeit”, 1911, 1, *Askew'n* kirjoitus Englannin *Egyptissä* harjoittamasta siirtomaapolitiikasta.

„FINANSSI-ARKISTO”: 1915

„*Finanz-Archiv*”. XXXII vuosikerta, 1915.

(21

„Ranskalainen pääoma Venäjällä” (125—133).

32. vuosikerran *hakemisto*. (*Melkein nil.*)

„*Finanz-Archiv*”. XXXI vuosikerta, 1914.

„*Siirtomaiden velat ja siirtomaiden lainat*”.

Vuonna 1901 Lontoon pörsseissä oli siirtomaiden arvo-papereita Σ 600 miljoonaa puntaa = 12 miljardia markkaa (s. 8). Kysymyksessä ovat etupäässä Englannin siirtomaat.

Ranska antoi 1897—1907 siirtomaille lainaa (s. 16) ei < 400 miljoonaa frangia.

Belgia > 250 miljoonaa frangia.

Saksa — (1911) — noin 137.4 miljoonaa markkaa (s. 28).

$137.4 \times 1.25 = 171.750$ miljoonaa frangia.

Miljoonia frangeja: 15 000, 400, 250, 171.75.

EMITOINTITILASTOA. EGGENSCHWYLER.
CROHN (ARGENTIINASTA)

- 23) *Walter Eggenschwyler* (Zürich). „Tilastoaineistoa ongelmaan: sota, tuotannon edistys ja hintaliike”. „*Schmoller's Jahrbuch*”. 1915, n:o 4.
(Tekijällä vain vuosikausitietoja)

	Yleisiä emissioita koko maailmassa (miljardia markkaa)	Keski- määrin vuodessa	Minimum—Maximum
1871—1880.....	76.1 : 10 =	7.61	1.7 — 15.6
1881—1890.....	64.5 : 10 =	6.45	3.3 — 12.7
1891—1900.....	98.0 : 10 =	9.8	2.5 — 17.8
1901—1909.....	136.1 : 9 =	15.1	7.9 — 21.5

Emissioiden määrä (kaikkien):
(tekijällä vain vuosikausitietoja)

	Englanti (miljoonaa markkaa)	Ranska (miljoonaa <i>fr a n g t a</i>)	(minun laskelmani) = (80% miljoonaa markkaa)	Saksa (miljoonaa markkaa)
1903— 7	13 187	18 469	= 14 775	16 630
	: 5 = 2 637			
1908—12	21 309	23 122	= 18 497	19 783
	: 5 = 4 262			
Σ (10:ltä vuodelta)	34 496	41 591	33 272	36 413
	: 10 = 3 449			: 10 = 3 641

Ibidem (n:o 2). *H. F. Crohn*. „Argentiina Englannin ja Saksan taloudellisessa taistelussa” (vrt. s. 114, mitä Zollinger sanoo Argentiinan tyypillisyydestä)...
mainiota imperialismiin illustrointia!!

WALTER ZOLLINGER. „KANSAINVÄLISTEN ARVONSIIRTOJEN
BILANSSI”

Walter Zollinger. „Kansainvälisten arvonsiirtojen bilanssi”. 1914.

(s. 106) esittää tietoja *Neymarckin* mukaan („Bulletin de l'institut international de statistique”. XIX osa, II vihko, 1912).

numerot tarkoittavat <i>frangeja</i> *		
1871— 80.....	76.1	miljardia
1881— 90.....	64.5	”
1891—1900.....	100.4	”
1901—1910.....	197.8	”
	($\Sigma=438.8$)	

(Ibidem) Arvopaperien summa**

(1910 maximum)		muut maat v. 1902:
Iso-Britannia.....	142	<i>miljardia</i>
		<i>frangia</i>
Yhdysvallat.....	132	” ”
Ranska.....	110	” ”
Saksa.....	95	” ”
Venäjä.....	31	” ”
Itävalta-Unkari.....	24	” ”
Italia.....	14	” ”
Japani.....	12	” ”
Muut maat.....	40	” ”
	$\Sigma=600$	
		(32 miljardia)
		Hollanti..... 10
		Belgia..... 6
		Espanja..... 6
		Sveitsi..... 5
		Tanska..... 3
		Ruotsi, Norja, Romania
		J. n. e. 2
		$\Sigma=32$

CALMES. „UUSIN KIRJALLISUUS PÄÄOMANSIJOITUKSESTA”

Albert Calmes (Frankfurt am Mainin akatemian (24 professori). „Uusin kirjallisuus pääomansijoituksesta”. „Jahrbücher für Nationalökonomie”, III sarja, 47. nide (102. nide), 1914, s. 522.

Kehuu sveitsiläisen kirjaa

A. Meyer. „Pääomansijoitus”. Zürich 1912 (s. 525: yleistävä osa on muka „mainio”).

Fr. Ehrensperger. „Nykyinen pääomansijoitus”. NB Bern 1911.

Fr. Böttger. „Varojen sijoitus ja pääoman suuntaaminen”. Leipzig? (193 sivua) („tarkemmin käsitellään” „taseiden luku”, s. 525).

Henry Lowenfeld. „Pääomansijoitustaito”. („Kaikkea pääomansijoituksesta”) Berliini 1911 („Johtoaie”: „pääomansijoitusten maantieteellinen jakautuminen”).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 230. Toim.

** Sama, s. 231. Toim.

Paul Leroy-Beaulieu. „Omien varojen sijoittamis- ja hoitamistaito”. Pariisi 1912 (451 sivua)—(kehutaan kovasti).

Sama *Calmes* käsittelee 105. niteessä (1915, 5. vihko) rahoitusta koskevaa uutta kirjallisuutta.

NB ||| Katsottava siitä myös III sarjaa, 39. osaa, 1910, Ranskassa ja Englannissa suoritettuja „pääomansijoituksia” koskevaa *Moosin* artikkelia.

PAISHIN ARTIKKELI
„KUNINKAALLISEN TILASTOYHDISTYKSEN
AIKAKAUSLEHDESSÄ”.
TAMMIKUU 1911

25) Intian, siirtomaiden ja ulkomaiden lainoihin ja yhtiöihin sijoitetut brittiläiset pääomat ja niistä saadut tulot vv. 1907—08 (Paish, s. 168):

kolmeksi suureksi ryhmäksi (A, B, C) yhdistämäni yhteen- vetotiedot	Pääoma (tuhatta puntaa)	Tulot (idem)	%
A) Lainat (valtion ja kuntien)	757 460	29 938	3.9
B) Rautatiet	1 198 991	52 839	4.4
C) { Pankit ynnä muut	366 022	21 870	
{ Kaivokset	243 386	26 145	
{ Petrolit ynnä muuta	127 879	8 999	
C)	<u>737 287</u>	<u>57 014</u>	<u>7.7</u>
Kaikkiaan	<u>2 693 738</u>	<u>139 791</u>	<u>5.2</u>

Tekijän taulukossa ei ole näitä 3 ryhmää (A, B, C), vaan hyvin *monta ryhmää*

A) % = 3.2 % — 4.7 %
B) = 3.8 — 4.7 %
C) = 3.3 — 30.5 %

vuonna 1910 (tuhatta puntaa)

Englannin siirtomaat:

	Kanada ja Newfoundland	Australian liittovaltio	Uusi Seelanti	Kaikkiaan Australiaa- siassa	Etelä-Afrikka	Länsi-Afrikka	Intia ja Ceylon	Straits Settle- ments ja Malaifivaltiot	Muut britti- laiset aiasmaat	Σ (minun)
A)	92 948	198 365	64 721	263 086	115 080	8 541	182 517	7 943	6 969	677 084
B)	223 740	2 951	761	3 712	9 354	—	136 519	—	1 717	375 042
C)										503 026
Σ	373 541 ^(*)	301 521	78 529	380 050	351 368	29 498	365 399	22 037	33 259	1 555 152 ^(*)

(*) Huomautus: Paishin loppusumma = 1 554 152, sillä Kanadan osalta yhteenvetotaulukossa on osoitettu 372 541 (s. 186), mutta varsinaisessa taulukossa (s. 180) — 373 541.

	Yhdysvallat	Kuuba	Filippiinit	Japani	Kiina	Muut ulkomaat
A)	7 896	2 282	—	42 784	22 477	818
B)	586 227	17 387	7 902	8 910	—	4 521
C)	93 955	3 031	300			
Σ	688 078	22 700	8 202	53 705	26 809	61 907

	Argentiina	Meksiko	Brasilia	Chile	Uruguay	Perú	Muut Amerikan maat
A)	38 339	8 276	40 221	17 071	9 860	81	3 838
B)	186 126	54 306	29 961	12 646	21 194	6 476	11 681
C)							
Σ	269 808	87 335	94 440	46 375	35 255	31 987	22 517

	Venäjä	Turkki	Egypti	Espanja	Italia	Portugali	Ranska	Saksa	Muut Euroopanmaat	Σ	ja ilman Egyptiä
A)	19 109	9 650	14 044	1 885	4 164	1 336	—	1 351	22 870	74 409	60 365
B)	2 013	6 146	1 916	5 473	3 284	4 432	—	—	495	23 759	21 843
C)			27 793				7 071			90 199	62 406
Σ	38 388	18 320	43 753	18 808	11 513	8 134	7 071	6 061	36 319	188 367	144 614

26) „Journal of the Royal Statistical Society”, LXXIV nide. Tammikuu 1911.

Paishin artikkeli (ja sen johdosta Tilastoyhdistyksessä käyty keskustelu (artikkeli ss. 167—187, väittelyaineisto, ss. 187—200)) osoittaa, että kirjoittaja on suhtautunut työhönsä *hyvin* varovaisesti ja huolellisesti.

Hän on syrjäyttänyt konvertoinnit,— ottanut arvopapereiden emitointi- eikä nimellishinnat,— ottanut kaksinnuksen välttämiseksi arvopapereista saadun *tulon* etc. Siitä syystä hänen tietonsa ovat *äärettömän* paljon arvok-

kaampia kuin Ranskaa ja Saksaa koskevat ylimalkaiset „tiedot”.

Hänen peruskirjoituksensa koskee vv. 1907—8.

	Miljoonaa puntaa 1907 8	1908—9 ja 1910	v. 1910 alkuun mennessä
siirtomaat:	1 312	+ 228	1 554
ulkomaat	<u>1 381</u>	+ <u>288</u>	<u>1 637</u>
Yhteensä	2 693	+ 516	3 191

NB. Alfred Neymarck. „Nykyiset finanssit”. VI ja VII nide. „Ranskalaisten säästöt ja arvopaperit 1872—1910”. 2 osaa. 8°. Pariisi 1911. NB

MÜHLHAUPT. „MAITOKARTELLI”

Tri Engelbert Mühlhaupt. „Maitokartelli. (27 Kartelleista ja maidon hinnoista”. Karlsruhe 1912.

„Badenin korkeakoulujen kansantaloudellisia tutkielmia”. Uusi sarja. 9. vihko.

Hyvin kiinnostava ja asiallinen kirjanen, jossa kuvataan tavattoman mielenkiintoisia ilmiöitä.

{ Kirjallisuudesta NB: Ph. Arnold „Conrad's Jahrbücherissä”. 41. nide, 1911, ja artikkelissa „Baijerin kuningaskunnan tilastosta”. 41. nide (1910). „Valtiotieteellinen sanakirja”. 6. osa (3. painos) („Maitotalous”).

Nahimson. „Maitosota”. „Die Neue Zeit”, 1911 (29. vuosikerta), 2. nide (s. 668 ja seur.).

Kartellien puolesta puhuu tällä alalla maatilojen monopoliasema (50—100 km:n säteellä suurista kaupungeista) ja osuuskuntien kasvu.

Sen jälkeen kun sentrifugi keksittiin, maidonjalostusosuuskuntia on syntynyt kuin sieniä lämpöisen kevätseen jälkeen:

1870— 1
1903—2 245, jäseniä 181 325
1909—3 039 ” 270 692 (s. 5)

Maatalousosuuskuntien lukumäärä (s. 24):
1890— 3 000
1900—13 600
1910—24 900

{ *Petersilien* mukaan. „Saksan osuustoimintaa koskevia tilastotiedotuksia”. Berliini 1911. }

Väkirehujen etc. etc. y.m. hintojen kohoaminen (+ 13—50%, 1896—1906, s. 7) *ei* aiheuttanut hintojen nousua noin vuoteen 1900, kunnes kehittyi voimakas kartelloitumisliike (s. 7).

Kartellien *puolesta* puhuu maidon *s u u* r tuotannon (säilytyksen etc.) valtava merkitys (mitä tulee halpuuteen, hygieniaan etc. etc.).

Berliini tarvitsee <i>p ä i v i t t ä i n</i> 1 miljoona litraa maitoa			
Hampuri esikaupunkeineen	0.5	”	”
Wien	0.9	”	”
München	0.25 (s. 16)		

j.n.e.

Maidossa on heti lypsyn jälkeen 1 cm³ kohti (senttimetriäkö?? vai millimetriäkö??) 9 000 *bakteria*; 2—3 tunnin kuluttua 12 000; 9 tunnin kuluttua 120 000; 24 tunnin kuluttua *miljoonia* (sivu?).

Kuljetus enimmäkseen rautateitse (50—100 km kaupungista). Maitotaloutta harjoittavat *lähiseudun* talonpojat ovat itse asiassa monopoliasemassa.

„Osuustoiminta on kasvattanut maalaisisännän kartellia varten” (25).

28) Eräiden *maitokartellien* historiikkia.

„Berliner Milchring”. Perustettu *kesäkuussa 1900*. **Hurja k a m p p a i l u** tukkukauppiaita vastaan (yleisö oli tukkukauppiaiden *puolella*).

|| *Bolle* (Berliinin suurin maidon myyntiliike, vaihto 45 miljoonaa litraa vuodessa; pääomaa 10 miljoonaa markkaa; voitto-osingot 8%, s. 91) teki vuonna 1903 rauhan maitokartellin kanssa. (Bollesta tuli lyhyessä ajassa miljonääri; samoin *Pfundista* Dresdenissä, vaihto 21 miljoonaa litraa.)

Maitosyndikaatit parantavat aina hygieenisyyttä.

Mutta tämä oli *rahataloudellisesti* huonosti järjestetty ja romahti 27. II. 1907.

Hampuri. Perustettu VI. 1900. 10 vuodessa antoi jäsenilleen 10.3 miljoonaa markkaa (s. 53), kohotti *heidän*

maidonhintaansa (11.2 pfennigistä 14.1 pfennigiin), teki sopimuksen suurkauppiaiden kanssa.

Frankfurt am Main. Milloin muodostui?? oli *hyvin voimakas* v. 1911.

Tekei sopimuksen kauppiaiden kanssa. Sitten vaati *niitä* kohottamaan hinnan 16 pfennigistä 17:ään.

„Tästä pfennigistä syntyi ankara kolme kuukautta jatkunut sota maalaisiäntien ja kauppiaiden kesken, joiden puolelle asettuivat niin sosialidemokraattinen kuin liberaalinakin työväenliitto ja ammattiyhdistysten liitto” (s. 54). Kauppiaat antoivat myöten.

„Taistelu päättyi siihen, että maitokauppiaat tekivät kuluttajien suureksi kummastukseksi 'Vereinigte Landwirten'” (kartellin nimi) „kanssa sopimuksen, jonka mukaan viimeksi mainittu lupasi olla toimittamatta maitoa kaikille niille kauppiaille, jotka eivät tee edellä mainittua hinnallisäystä” (s. 55).

Wienissä on valtava syndikaatti. Se on supistanut menonsa (maidon myyntimenonsa), jotka vuonna 1900 olivat litraa kohti 7.87 helleriä (vaihto 0.56 milj. kruunua), 3.775 helleriin vuonna 1910 (vaihto 6.74 milj.) (s. 57).

suurtuotanto!!

Kartellien vaikutus tuottajiin?

Hintojen kohoaminen keskimäärin 2 pfennigillä vuosina 1900—1910 (verrattuna vuosiin 1890—1900) (s. 61).

Tämä kohoaminen on nimenomaan *kartellien* syytä (muussa tapauksessa tuotannon kallistuminen ei olisi aiheuttanut hintojen nousua).

„Millä muuten voitaisiin selittää se hämmästyttävä tosiasia, että hinnat alkoivat kohota juuri niinä vuosina, jolloin maitokartelli ilmestyi näyttämölle?” (63).

„Millä tavalla vihdoin voitaisiin, jollei kartelleja olisi, selittää se tosiasia, että hintojen kohoaminen oli huomattavinta juuri niillä seuduilla, joita maidon puolesta pidetään rikkaimpina: Sveitsissä ja Württembergissä?” (64).

Maidon myynnin lisääntyminen *huonontaa* sekä karjan ruokintaa (s. 66) että *väestön ravitsemusta* (67).

Maidon kulutus Sveitsissä

Litraa henkeä kohti
päivässä

1903—1905

—1.01

1906—1909

—0.98

(s. 68)

Saksassa asianlaita on samoin.

Vaikutus kaupankäyntiin? Siinä tulot ovat vähenneet 7—8 pfennigistä 6—7 pfennigiin litralta (72),—kaupan asteittainen syrjäyttäminen.

Kuluttajiin? Laadun, hygieenisyyden y.m. paraneminen.

Parhaiten ovat asiat *Baselissa*, missä kuluttajien liitto ja maitoa tuottavien talonpoikien liitto ovat *välittömästi* vastakkain. Kaupunki hoitaa *mallikelpoisesti maitotaloutta*, mutta *hintojen puolesta* kulutus riippuu *talonpojista!*

„Prof. Kasdorfin tietojen mukaan yksi lehmä tuottaa Itä-vallassa keskimäärin 5 litraa päivässä, Saksassa 8—10 litraa, Tanskassa 12 litraa” (s. 83).

30) Arkkiherttua Friedrichin suurtilalla Wienin lähellä maidon tuotanto oli

1853—3. ⁰⁰	litraa lehmää kohti
1880—4. ⁶⁷	
1890—6. ²⁷	
1900—6. ³⁶	(s. 84)
1910—8. ⁰⁰	

Maidon pienkauppa on yhä vallitsevassa asemassa, yleensä se on (Münchenissä v. 1910 oli 1 609 erikoistunutta maitoliikettä, siinä luvussa

250, joissa myytiin maitoa enintään 50 litraa
1 310 (81.4%) ” ” ” 150 litraa)

epähygienistä; maidon käsittely ei ole suojattu lialta etc.

NB || ja „hukataan uskomattoman paljon aikaa, työtä ja pääomaa” (87), maidon kuljettaminen asiakkaille, myymättä jäänyt maito, samaan taloon toimittaa maitoa 2—3 hankkijaa y.m. y.m.

!!! ||| „Maitokartellin sosiaaliset seuraukset” (V luku)—
tulee olemaan „*aseellinen rauha*” (95) kaupungin ja maaseudun välillä, kuluttajien ja myyjien suoranainen sota, kuten Baselissa.

Baselissa kulutus *riippuu* kokonaan (hintojen puolesta) maitoa tuottavien talonpoikien kartellista.

{ Maitoa myyvät talonpojat ovat järjestäytyneet *parhaiten* kartelleiksi kaikkialla Sveitsissä,— ja siellä maidon hinnat ovat korkeimmat!! siellä näiden kartellien valta on suurin!! }

„Yleinen kuluttajien liitto (Baselissa) on aivan avuton tuottajien kartellien hintapolitiikan edessä” NB (s. 77).

„Ja Sveitsissä, missä talonpojat ja työläiset ovat enemmän kuin muissa maissa välittömässä kosketuksessa toisiinsa, heidän välillään on rajuja yhteenottoja ja käydään ankaraa taistelua hinnoista” (s. 95).

KAPITALISTIEN LIITOT SODASTA

(31)

Kapitalistien liitot sodasta

„Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik” (Edgar Jaffé) (41. osa, 1. vihko), 1915, syyskuu. NB Ss. 296—7— „Isäntien järjestöt sodasta”.

....„Kysymyksessä on siis” (isäntien järjestöjen katsomusten mukaan) „erityisesti saksalaistyyppinen kehitys eli kasvu, sotaa käydään muka siitä. Tällainen mielipide on oikeastaan aivan yhdenmukainen myös työnantajien etujen kanssa. He ovat ymmärtäneet, että työnantajille on tietyissä suhteissa vaarallista kuulla sodan jälkeen sanottavan: *vestra res agitur* (asia koskee teitä), kysymyksessä on *teidän* nahkanne ja *teidän* intressinne! Sotaa käydään sen ratkaisemiseksi, kuka tulee esittämään johtavaa osaa *maailmanmarkkinoilla!*” („Deutsche Arbeiterzeitung”, 7. II. 1915). Silloin ilmeisesti kaikki sosiaalipoliittiset tendenssit, kaikki pyrkimykset kattaa sotamenot myös yrittäjänvoiton laskuun saavuttaisivat täyden hyväksymyksen. Jos kerran sotaa käydään *sivistyksen etujen* vuoksi, jollei puolusteta liikevoiton etuja, vaan tietyntyypistä sivistystä, silloin koko yhteiskunta on velvollinen kantamaan sodan rasitukset eikä voida osoittaa jotain erikoista luokkaa, jonka etuja sota palvelisi ensivuoroisesti.

32)

Sodan vaikutusta, sikäli kuin se ulottuu maan sisäpoliittiseen tilanteeseen, työnantajat pitävät etupäässä hyödyllisenä. Ensisijaisen hyödylliseksi katsotaan varsinkin sen vaikutus sosialistiseen puolueeseen. Tässä suhteessa ylistetään „kohtaloa kasvattajana”. Sodan aikana luotiin kansan yhtenäisyys ja parhaimmiltakin sosialistisilta teorioilta lyötiin pohja pois. (Sama, 2. VIII. 1915.) Kansa on muodostunut todellakin kansaksi vasta tässä sodassa (Treitschken sanonnan mukaan) — ja jo pelkästään tämä tekee sodan oikeutetuksi. ...Sota tulee olemaan vielä satoja vuosia ainoana valtioiden välisten selkkausten ratkaisumuotona, ja tätä muotoa pidetään tervehdittävänä, koska sota on hidastanut demokratian suuntaan tapahtuvaa kehitystä: „Me olemme saavuttaneet äärimmäisen herpaannuksen, pirstoutuneisuuden ja velttouden rajan. Mutta kohtalo on pelastanut meidät tuhoutumasta, uppoamasta tuohon pohjattomaan syvyyteen, kohtalo, joka näyttää määränneen meille, Saksan kansalle, erikoisen tavoitteen.” (Sama, 16. VIII. 1914.)

„Siis yleensä sodan tarkoitusperäisyyttä etsitään itsepintaisesti *henkisen olemuksen* uudestisyntymistä; väheksytään sodan taloudellista ja poliittista merkitystä ja kiistetään vakavat poliittiset ja taloudelliset seuraamukset.”

...,Aivan aiheellisesti viitataan siihen, että Saksan hallituksen myöhempien toimenpiteiden tarkoituksena on ollut *kulutuksen säännöstely*, kun taas sosialismin tarkoitusperänä on *tuotantovälineiden* yhteiskunnallistaminen. (Sama, 28. II. 1915.) Kaikista näistä toimenpiteistä on sen vuoksi tehtävä loppu kun rauha koittaa. Kaikki nämä katsomukset vastaavat työnantajien intressejä eikä mikään ilmentäne näkyvämmiin työnantajan ja työläisten

33)

antagonistisia luokkaintressejä kuin se tosiasia, että sotakin on heijastunut aivan vastakkaisella tavalla näiden kahden luokan ideologiassa. Mutta tämä vastakkaisuus on erivivahteista. Opportunistisen, revisionistisen suunnan sosialistit katsovat sodan taloudelliseksi sodaksi. *Heidän* käsityksensä mukaan sota on imperia-

listista sotaa, he puoltavat jopa kunkin kansakunnan oikeutta imperialismiin, tekevät sen nojalla johtopäätöksen, että saman kansakunnan työnantajien ja työläisten intressit ovat yhteisiä, ja johdonmukaisesti niiden tulisi muuttua radikaaliseksi porvarilliseksi reformipuolueeksi. Sen sijaan sosialistisen työväenliikkeen radikaalinen suunta, jos kohta se pitääkin sotaa (ainakin varauksin) imperialistisena, kiistää kuitenkin juuri sensuuntaisen kehityksen, katsoo välttämättömäksi sodan seuraukseksi luokkataistelun kärjistyksen ja vaatii tähdentämään proletariaatin näkökantaa jo sodan aikana. Työnantajat taas, kuten olemme huomanneet, väittävät, ettei sota ole luonteeltaan imperialistista. He eivät halua, että heille sanottaisiin: Tua res agitur (asia koskee sinua). He kiistävät revisionistisocialistien positiivisen, rakentavan käsityksen imperialistisesta sodasta samoin kuin radikaalisen sosialismin kriittillisen suhtautumisen siihen ja etsivät pelastusta sodan 'sivistyksellisestä merkityksestä', väitteestä, joka ei aseta mitään tiettyä luokkaa vastuuseen sodasta eikä katso minkään luokan hyötyvän sodasta erikoisesti. Tilanne näyttää siis omituiselta: kun kaikkialla hallitukset ovat imperialismiteorian kannalla tai ainakin” (hyvä!!) „osoittavat vihollisen osalta taloudelliset intressit ratkaiseviksi, samaan aikaan tärkeimmät taloudellisten intressien edustajat esittävät yksinomaiseksi perusteeksi sodan yleissivistyksellisen merkityksen. Tästä seuraa, että he sivuavat mielipiteitä, joita esiintyy myös radikaalisen sosialismin leirissä; he käsittävät taloudellisessa suhteessa sodan vain välivaiheeksi; kaikki sodanaikaiset ilmiöt, kaikki valtiolliset toimenpiteet ovat tämän tilanteen aiheuttamia ja häviävät varmasti taas sodan päätyttyä. Siitä syystä myös työnantajien käsityksiä sodasta, vaikka ne kuinka tuntuisivat joltakin keskeiseltä *aatteelta*, on pidettävä vain (luokka-) ideologiana” (ss. 295—297). (Artikkelin loppu.)

hyvin
sanottu!

hyvä!

helmi!

Huomautus, ss. 293—4:

NB „Erikoisen opettavainen on 'Deutsche Arbeit-geberzeitungissa' (15. VIII. 1915) julkaistu joh-tava kirjoitus, jossa tuomitaan mitä jyrkimmin uuteen (demokraattiseen) sisäpoliittiseen suun-taukseen tähtäävät pyrkimykset...

NBI ...Ennen muuta sosialidemokratian on vie-lä 'opetettava aakkosensa uudel-leen': sen täytyy 'ennen kaikkea osoittaa myös sodan jälkeen, onko se *uudestisyntymis-prosessi*, johon se vetoaa, sille *lihaa ja verta*. Vain siinä tapauksessa, jos tämä todis-tetaan ennen pitkää täydellisesti tosiasiaksi, voi-daan asiaan kuuluvalla varovaisuudella puhua siitä, ovatko jotkin Saksan sisäpolitiikan muu-tokset mahdollisia'. ...Joka tapauksessa nyt ei ole olemassa vielä minkäänlaisia edellytyksiä tule-vaisuuden (vasemmistopuolueiden hengen mu-kaiselle) sisäpolitiikalle... päinvastoin 'sodan ankarat opetukset tarjoavat meille niin painavia todisteita, kuin yleensä voidaan esittää valtio-järjestelmämme jatkuvaa demokratisointia vas-taan' "... (s. 294).

GRAMMOND. ENGLANTI JA SAKSA

35) „Journal of the Royal Statistical Society”, 1914, heinäkuu (LXXVII nide, VIII osa) (ss. 777—807).

Edgar Crammond. „Britannian ja Saksan imperiumien taloudelliset suhteet”.

Näiden imperiumien osalle tulee yhteisesti 39% kansain-välisestä maailmankaupasta (1911: Englanti 26,9% + Saksa 12,5%); — 53% maailman kauppalaivastosta.

		<u>Saksa</u>	<u>Iso-Britannia</u>
Asukasluku	1872	41. ²³ (milj.)	31. ⁸⁷ milj.
	1888	48. ¹⁷ ”	36. ⁸⁸ ”
	1910	64. ⁹² ”	(1911) 45. ²² ”
		<u> </u>	<u> </u>
	+ (1872—1910)	+23. ⁶⁹	+13. ³⁴
Syntyneitä 1000:ta			
kohti.....		29. ⁵ (1911)	24. ⁴

		<u>Saksa</u>	<u>Iso-Britannia</u>		
Kuolleita 1000:ta kohti		18.2	14.8		
Kaupunkiväestöä					
% :ssa		57.4 % (1905)	71.3 % (1901)		
Vuoriteollisuustuo-					
tannon arvo					
(1911)		102 puntaa (milj.)	124.5 ”		
		<u>Yhdysvallat</u>	<u>Saksa</u>		
		<u>Iso-Britannia</u>			
Kivihiilentuotanto	{	1911	450.2 milj. tonnia	234.5	276.2
		1886	103.1	73.7	160.0
			+347.1	+160.8	+116.2
			+336.6 %	+218.1 %	+72.6 %
Jalostamattoman teräksen tuotanto	{	1910	26.5	13.7	6.1
		1886	2.6	0.9	2.4
			+23.9	12.7	3.7
			+910.3 %	+1335 %	+154.3 %
		<u>Saksa</u>	<u>Iso-Britannia</u>		
Puuviilatavaroiden	{	1887:	10.0 milj. puntaa	72.0	
		1912:	24.3 ” ”	122.2	
pankkitalletukset:		468.0 ” ”	1053.0		
(1912-3) säästöpankkital-					
letukset:		839.0 ” ”	221.1		
Σ (minun) =		1307.0	1274		
		<u>Saksa</u>	<u>Iso-Britannia</u>		
Kauppalaivaston	1880 :	1.2 milj.	6.6 milj.		
		3.0 ” ”	11.7		
nettotonnisto	1911 :				
		+1.8	+5.1		
		+156 %	+77.7 %		
Alusten tonnisto,	1880 :	13.0 milj. tonnia	49.7 ”		
		(niistä 39.1 % sak-	(niistä 72.2 %		
salaiset alukset)	salaiset alukset)				
kaupassa			brittiläiset alukset)		
	1911 :	49.5 (50.4 % sak-	138.9		
		salaiset alukset)	(59 % brittiläiset		
		+	alukset)		

Laivanrakennus:	1898—1904 :	240. ₈ tuhatta tonnia	898. ₀
vuosituotanto	1913 :	618. ₈	2 203. ₀
Suezin kanavan	1892 :	809. ₀ tuhatta tonnia	8 102. ₀
kautta kulkeneiden			
alusten tonnisto	1912 :	4 241. ₀	17 611. ₀
Suezin kanavan			
kautta kulkeneiden	{ 1892 :	7. ₄ %	74. ₅ %
alusten % määrä:	{ 1912 :	15. ₁ %	62. ₉ %
Rautateiden	1888 :	58. ₄ milj. puntaa	72. ₉
kokonaistulot	1910 :	149. ₅	127. ₃
		+156 %	+ 74. ₃ %
Ulkomaankauppa	1888 :	323. ₆ milj. puntaa	559. ₁
(vientä + tuonti)	1912 :	982. ₆	1 120. ₁
		+204 %	100. ₇ %
		+659. ₀ milj. puntaa	+562. ₀ milj. puntaa

36) Armeijan ja laivaston menot (1912) 70.₀ milj. puntaa 102.₄

kansallisvarallisuus:	15 000 " "	25 000 (*)
kansallistulo		
(Helfferich Saksan osalta):	2 000 " "	3 400
ulkomaiset pääomansijoitukset	1 000 " "	3 800
	=6. ₆ % (kansallisvarallisuudesta)	(=23 %)

(*) Tämä koko *imperiumin* mitassa. Pelkästään Iossa-Britanniassa ilman siirtomaita = 16 500.

	<u>Saksa</u>	<u>Iso-Britannia</u>
tulot ulkomaille sijoitetuista pääomista (1912).....	50. ₀ milj. puntaa	185. ₀ "
tulot laivaliikenteestä.....	30. ₀ " "	100. ₀ "
kansallistulo		
(Saksa Helfferichin mukaan) { 1896 :	1 075 " "	1 430
	2 000 " "	2 140

	<u>Saksa</u>	<u>Iso-Britannia</u>
kansallisvarallisuuden kasvu keskimäärin vuodessa (Saksan osalta viimeksi kuluneet 18 vuotta) (ja Ison-Britannian osalta viimeksi kuluneet 28 vuotta)	= 272. ₀ milj. puntaa	230. ₀ milj. puntaa

viimeksi kuluneiden 5 vuoden ajalta likipitään sama.

SALE. JAPANI VERSUS ENGLANTI

Erittäin mielenkiintoinen kirjoitus „Journal of the Royal Statistical Societyssa”, LXXIV nide, 1911, huhtikuu. (37

Charles V. Sale. „Eräitä Japania koskevia tilastotietoja”, ss. 467—534.

Vertailu Yhdistyneeseen kuningaskuntaan on erikoisen opettavaista:

	<u>Japani</u>	<u>Yhdistynyt kuningaskunta</u>
Pinta-ala (neliömailia)	147 648	121 390
asukasluku (1910).....	49 587 000	44 538 000
asukkaita neliömailia kohti.....	335	367
syntyvyys (1000 as. kohti).....	31. ₃₀	27. ₉₅
kuolleisuus (1000 as. kohti).....	20. ₇₀	16. ₈₉
väestönlisäys (1000 as. kohti).....	+10. ₆₀	+11. ₀₆
viljakasvit, vihannekset, teollisuuskasvit etc.).....	12 894 000 (eekkeriä) 13. ₆ %	12 437 000 = 16 %
heinäviljelmät ja laidunmaat.....	3 005 000 3. ₂	34 565 000 = 44 %
metsät.....	55 083 000 = 58. ₀	3 070 000 = 4 %
maan hinta (+ karja etc.)	1 299 (milj. puntaa)	1 220 = 11 %
	= 57 % koko kansallisvarallisuudesta	

	<u>Japani</u>	<u>Yhdistynyt kuningaskunta</u>
tuotanto (1907)		
riisi, vehnä, ohra, kaura	=372.8 (milj. bushelia)	307.3
peruna	3.9 (milj. tonnia)	5.2
turnipsi, lanttu	hyvin vähän	36.3 (milj. tonnia)
nauris	2.3 (milj. tonnia)	—
heinä	hyvin vähän	15.6 "
juomien, ravintotuotteiden ja tupakan tuonti (nettoarvo)	3.46 (milj. puntaa)	212.4
nautakarjaa (1908)	1.3 (milj.)	11.7
hevosia (1908)	1.5 "	2.1
lampaita	87 000 (=0.018 milj.)	31.3
sikoja	0.28 (milj.)	4.0
kivihiilikaivoksissa työskenteleviä (1908)	126 999	796 329
hiilentuotanto (tonnia)	14.8 (milj.)	261.5
tonnia hiiltä yhtä kalvostyöläistä kohti vuodessa	117	328
arvo punnissa	6.5 (milj.)	116.6
tonnin arvo	8 sh 9 p	8 sh 11 p
hiilen vienti tonneissa	2.86 (milj.)	62.55
vientihinta tonnilta	12 sh 11 p	12 sh 8 p
rautateiden pituus (1908) maileissa	5 020	23 280
matkustajia (milj.)	146.9	1 265.1
rahdinkuljetus (milj. tonnia)	25.4	499.9
kokonaistulo (ratamailia kohti)	1 690 puntaa	4 854
menot (—) —)	868	3 133
puhdas tulo (—) —)	+822	+1 721
laivoja (100 tonnin kantoisia ja suurempia, bruttotonnisto)	1 146 977	18 059 037
Kiinan satamissa käynettä aluksia (1000 tonnia) 1902:	7 350 (13.6 %)	26 950 (49.9 %)
1909:	18 949 (21.8 %)	34 027 (39.2 %)
tekstiilitehtaiden tuotteiden kokonaisarvo (1907)	37.77 (milj. puntaa)	247.27
{ työläisiä	355 000	808 398
{ arvo työläistä kohti	106 puntaa	306 puntaa
tuonti + vienti (jälleenvienti mukaan luetuna) 1889:	20.99 (milj. puntaa)	744.0
1909:	82.35	1 094.0

	<u>Japani</u>	<u>Yhdistynyt kuningaskunta</u>
idem 1 henkeä kohti		
1899:	10 sh 6 p	19 puntaa 19 sh 10 p
1909:	1 punta 12 sh 10 p	22 puntaa 5 sh 8 p
valtion menot (1909)	64.9 (milj. puntaa)	152.3
postisäästöpankkien talletukset (1909)		
tallettajia	8.68 (milj.)	11.1
yhteensä (talletuksia) (milj. puntaa)	10.8 (milj. puntaa)	160.8
” yhtä tallettajaa kohti	1 punta 5 sh 1 p	14 puntaa 11 sh 7 p
maataloustuotteiden arvo	126 (milj. puntaa)	174.8
työntekijöitä farmeilla (omistajatalonpojat mukaan luettuina)	11.50 (milj.)	2.06

(38)

„vaikka työntekijöiden määrä on yhtä viidesosaa pienempi, tuotos on Yhdistyneessä kuningaskunnassa suurempi ja sen arvo 40% korkeampi” (s. 488)... NB

Maanviljelys on Japanissa omalaatuista. Sitä harjoittaa 60% väestöstä (s. 481). Perhekuntia (hausenholds) on Japanissa 9 250 000. Niistä harjoittaa yksinomaisesti maanviljelystä 3 748 000; maanviljelyksen lisäksi muita elinkeinoja harjoittavia on 1 662 000. Muita farmareita = 70 000. Maanomistajia = 43 000. $\Sigma = 5\,523\,000$.

Maavero on tavattoman raskas. Maanviljelys on äärimmäisen pientä:

Farmien pinta-ala:

	%:a farmeista (s. 482)
vähemmän kuin $1\frac{1}{4}$ eekkeriä (5 <i>tania</i>)	37.26
$1\frac{1}{4}$ eekkeristä $2\frac{1}{2}$ eekkeriin (5 <i>tania</i> — 1 <i>tsho</i>)	32.61
$2\frac{1}{2}$ ” 5 ” (1 — 2 ”)	19.62
5 ” $12\frac{1}{4}$ ” (2 — 5 ”)	9.37
enemmän kuin $12\frac{1}{4}$ eekkeriä (5 <i>tshot</i>)	1.14
	100.00

Maanviljelyksessä työn tuottavuus on äärimmäisen alhainen, mikä johtuu etupäässä maan pienviljelystä ja koneiden puutteesta.

Riisintuotanto vaatii Japanissa *eekkeriä* kohti 110 työpäivää.

Texasissa ja Louisianassa riisintuotanto vaatii *eekkeriä* kohti 1 hengen kaksi työpäivää + valjakon 1½ päiväksi. („American Economic Association Journal”, 1904, marraskuu)

ARTIKKELI „EUROOPAN FINANSSISOPIMUKSET
JA SOTAVELAT”

39) „The Economist”, 13. II. 1915. Artikkelin „Euroopan finanssisopimukset ja sotavelat”...

...„Mitä enemmän te ajattelette Euroopan sodanjälkeistä rahataloudellista ja poliittista tulevaisuutta, sitä synkemmillä ja hämärämmillä näyttävät sen ongelmat. Mutta sitä aiheellisempää on niiden riippumattomien henkilöiden, joilla on asiantuntemusta, kaukonäköisyyttä ja aavistuskykyä, miettiä tämän sodan poliittista ja taloudellista merkitystä. Tällaista voimien yhteentörmäystä, näin laajamittaista hävitystä noin lyhyessä ajassa ei ole ollut vielä koskaan. Koskaan vielä ei ole ollut yhtä vaikeaa tai yhtä välttämätöntä määritellä hädänalaisuuden laajuutta, laskea menetyksiä, nähdä ennakoita siitä (sodasta) ihmiskunnalle koituvat seuraukset ja ryhtyä toimenpiteisiin niitä vastaan. Filantroopit sanovat toivovansa, että rauhan solmiminen johtaa kaikissa valtioissa armeijan ja aseistuksen huomattavaan supistamiseen ja tämä tekee kansoille mahdolliseksi selvittää uudesta sotavelasta ja välttyä siten vararikolta. Vararikoutumisen pelko esittää epäilemättä tiettyä osaa, muussa tapauksessahan rauhan solmiminen voisi vain johtaa jälleen useiden uusien sotien valmisteluun. Mutta ne, jotka ymmärtävät, mitkä voimat todellisuudessa ohjaavat Euroopan valtioiden diplomatiaa, eivät kuvittele turhia. Tulevaisuudessa on odotettava verisiä vallankumouksia ja ankara taistelu työn ja pääoman välillä eli joukkojen ja vallassaolevien luokkien välillä Euroopan mantereella.” (Artikkelin loppu.)

NB

„x”

(„KAPPA”)

VIHKO

J. A. HOBSON. „IMPERIALISMI”

„*Imperialismi*”. J. A. Hobsonin tutkielma (1
(Lontoo 1902) ³⁸.

s. 4. Todellinen kolonisaatio on sitä, että emämaan asukkaita siirtyy autioon asumattomaan maahan ja että he vievät sinne oman kulttuurinsa, mutta muiden kansojen alistaminen on jo todellisen nationalismin puitteiden rikkomista („*debasement of this genuine nationalism*”) („*spurious colonialism*”), tämä on jo imperialistinen ilmiö. Esi-merkkinä oikeasta siirtoasutuksesta on Kanada ja Australaasian itsehallinnolliset saaret.

s. 6. „*Uutta nykyaikaisessa* imperialismissa, jos tarkastellaan sitä poliittiselta kannalta, on pääasiallisesti se, että sen ovat omaksuneet *u s e a t* kansat. NB
Käsitys, että on useita kilpailevia imperiumeja; on oikeastaan nykyaikainen käsitys.”

s. 9. „Nationalismi on suora leveä tie *internationa-*
lismiin, ja jos siinä esiintyy mutka, niin meillä on oikeus epäillä, että sen luonnetta ja tehtäviä vääristellään. *Sellaista v ä ä r i s t e l y ä on imperialismi*, II
jolloin kansakunnat astumalla kivuttoman assimiloitumisen rajojen yli muuttavat erityyppisten kansallisuuksien terveen stimuloivan kilvoittelun ryövärimäiseksi kilpailevien imperiumien keskinäiseksi tais-
teluksi.”

ss. 17—18. Brittiläisen imperiumin ydinosan muodostaa 40-miljoonainen väestö, jonka asuma-ala on 120 tuhatta neliömailia. Yksistään viime *miespolven* aikana Brittiläisen imperiumin valta-alueiden lisäkasvu = 4 754 000 neliömailia ja 88 miljoonaa asukasta.

s. 19. Britannian siirtomaat ja siitä riippuvaiset valtiot v. 1900 = 13 142 708 neliömailia ja 366 793 919 (*) asukasta.

NB: Hobson on laskenut mukaan „protektoraatit” (Egyptin, Sudanin ja muut), joita Morris ei ole huomoinut!!

(*) Hobson siteeraa tässä Morrisia, II, 87, ja *R. Giffeniä*: „Imperiumimme osien suhteellinen lisääntyminen”, Siirtomaainstituutissa pidetty esitelmä, tammikuu 1898.

(Edelleen „The Statesman’s Year-Book” vuodelta 1900.)

s. 20. Vuosina 1884—1900 Brittiläiseen imperiumiin liitettiin 3 711 957 neliömailia (siinä luvussa Sudan y.m.) ja niiden 57 436 000 suuruinen väestö*.

2) ss. 21—22. Saksassa Saksan siirtomaatarvetta käsittelevä kirjallisuus sai alkunsa 70-luvulla. „Saksalaiselle Etelämerten kauppaja- ja plantaasiyhtiölle” annettiin vuonna 1880 ensimmäisen kerran virallista apua. Samalle kaudelle ajoittuu myös „Saksan ja Samoan yhteys”, mutta varsinaista imperialistista politiikkaa alettiin harjoittaa Saksassa vuodesta 1884, jolloin syntyivät Afrikan protektoraatit ja Saksaan liitettiin Oseanian saaret. Seuraavien 15 vuoden kuluessa Saksan vaikutuspiiriin joutui siirtomaissa 1 000 000 neliömailia ja niiden 14 000 000 asukasta. Suurin osa alueista on tropiikissa, valkoihoisia on vain muutama tuhat.

Aivan 80-luvun alussa Ranskassa elävöityi entinen kolonialistinen henki. Sitä julistanut vaikutusvaltaisain taloustieteilijä oli Leroy-Beaulieu. Vuonna 1880 laajennettiin valta-alueita Senegalissa ja Saharassa ja muutamia vuosia myöhemmin Ranskaan liitettiin Tunisia, v. 1884 Ranska osallistui aktiivisesti Afrikasta käytyyn taisteluun ja lujitti samanaikaisesti valtaansa Aasiassa: Tonkinissa ja Laosissa. Sitten vuoden 1880 Ranska on ottanut haltuunsa 3¹/₂

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 247. Toim.

miljoonaa neliömailia 37-miljoonaisine asujaimistoineen, miltei yksinomaan troopillisissa ja subtroopillisissa maissa, jotka ovat alempien rotujen asumia eivätkä sovellu ranskalaisille siirtolaisille.

Italia kärsi v. 1880 tappion Abessinian retkellään, ja sen imperialistiset pyrkimykset ovat valuneet hiekkaan. Sen valta-alueet Itä-Afrikassa rajoittuvat Eritrean ja Somaalin suojelualueeseen.

Vuosien 1884—6 Afrikan sopimuksen perusteella *Portugalille* annettiin laaja Angolan alue ja Kongon rannikko, ja v. 1891 sen valtiolliseen valvontaan siirtyi huomattava osa Itä-Afrikkaa.

Kongon vapaavaltiota, joka siirtyi v. 1883 *Belgian* kuninkaan haltuun ja on siitä pitäen huomattavasti pyörinyt, täytynee pitää palana, jonka Belgia on kahmaissut taisteltaessa Afrikasta. (3

Espanja on syrjäytetty maailmanjakotaistelusta.

Hollanti ei osallistu nykyisin imperialistiseen taisteluun; sillä on vanhastaan huomattavia alusmaita Itä- ja Länsi-Intiassa.

Venäjä on pohjoismaista ainoa, joka harjoittaa imperialistista politiikkaa, ja sen ponnistusten tarkoituksena on etupäässä Aasian valloittaminen, ja joskin sen kolonisatio on luonnollisempaa ja tapahtuu valtakunnan rajoja laajentamalla, se joutuu pian vastakkain muiden suurvaltojen kanssa Aasian jakoa koskevassa kysymyksessä.

s. 23. Euroopan valtioilla + Turkilla + Kiinalla + Amerikan Yhdysvalloilla, joiden yhteinen pinta-ala on 15 813 201 neliömailia ja asukasluku 850 103 317, on kaikkiaan 136 siirtomaata, joiden pinta-ala on 22 273 858 neliömailia ja asukasluku 521 108 791 (lainattu kokonaan Morrisilta, II, 318, minkä Hobson on muuten osoittanutkin).

ss. 26—27. „Euroopan tärkeimpien maiden ekspansio vuodesta 1884 alkaen”*:

Englanti (ks. s. 20)	3 711 957	neliömailia	57 436 000	
Ranska	3 583 580	”	”	36 553 000 (asukasta)
Saksa	1 026 220	”	”	16 687 100

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 247. Toim.

Venäjä (?) 114 320 neliömailia (?) 3 300 000 (asukasta)
 (ne ovat Hiva + Buhara) (ne = Hiva + Buhara)
 Venäjä ((Hiva (1873), Buhara (1873*), Kvantung (1898),
 Mantshuria (1900)))

Vaikka otsikossa onkin „vuodesta 1884 alkaen”,
 Hobson on ottanut laskuihin sekä Hivan että Buharan

Belgia (Kongo)	900 000	30 000 000
Portugali (Angola, 1886; Itä-Afrikka, 1891 y.m.)	800 760	9 111 757

NB NB: *Hobson* esittää lisäksi, ss. 28—9, 2 Afrikan karttaa, vv. 1873 ja 1902, osoittaen havainnollisesti Afrikan jaon edistymisen).

4) s. 34: *Prosentuaalinen arvosuhde:*

s. 37

Keski- arvot vuodelta	Ison-Britannian tuonti		Ison-Britannian vientii		Keskiarvot nelivuotiskausit- taiq	Prosenttisuhde Ison-Britannian vientii siirto- maihin etc.	
	ulko- mailta	Britannian alus- maista	ulko- maihin	Britan- nian alus- maihin		vientii siirto- maihin etc.	tuonti siirto- maista etc.
1855—59	76. ₅	23. ₅	68. ₅	31. ₅	1856—59	46. ₅	57. ₁
60—64	71. ₂		66. ₄		60—63	41. ₀	65. ₄
65—69	76. ₀		72. ₁		64—67	38. ₅	57. ₆
70—74	78. ₀		74. ₄		68—71	39. ₈	53. ₅
75—79	77. ₈		66. ₅		72—75	43. ₆	54. ₀
80—84	76. ₅		65. ₅		76—79	41. ₇	50. ₃
85—89	77. ₁		65. ₀		80—83	42. ₅	48. ₁
90—94	77. ₁		67. ₆		84—87	38. ₅	43. ₀
95—99	78. ₄		66. ₀		88—91	36. ₅	39. ₇
					92—95	32. ₄	36. ₆
					96—99	32. ₅	34. ₅

s. 38. *Vuonna 1901, joulukuu mukaan luettuna:*

Ulkomaat	(miljoonaa punttaa)		Tuonti sieltä		Vienti sinne	
				%		%
Brittiläinen Intia			417. ₆₁₅	= 80	178. ₄₅₀	= 63. ₅
Australaasia			38. ₀₀₁	= 7	39. ₇₅₃	= 14
Kanada			34. ₆₈₂	= 7	26. ₉₃₂	= 9. ₅
Brittiläinen Etelä-Afrikka			19. ₇₇₅	= 4	7. ₇₉₇	= 3
Muut brittiläiset alusmaat			5. ₁₅₅	= 1	17. ₀₀₆	= 6
			7. ₀₈₂	= 1	10. ₅₆₁	= 4
			522. ₃₁₀	= 100	280. ₄₉₉	= 100

* Näin on Hobsonilla. Pitää olla 1868. Toim.

s. 39. Imperiumin ja Ison-Britannian kaupankäynti (5)

(tuhansissa):

	Keskimaarin vuodessa	Koko tuonti punnissa	Tuonti Britan- niasta	Tuonti Britan- niasta % : % : ssa	Koko vientii punnissa	Vienti Britan- niaan punnissa	Vienti Britan- niaan % : % : ssa
1867— 71	Intia	45 818	31 707	69. ₂	56 532	29 738	52. ₆
	Itsehallin- nolliset siirtomaat	42 612	24 502	57. ₅	42 386	23 476	55. ₄
	Muut siirto- maat	23 161	7 955	34. ₃	23 051	10 698	46. ₄
1892— 96	Intia	52 577	37 811	71. ₉	68 250	22 656	33. ₂
	Itsehallin- nolliset siirtomaat	74 572	44 133	59. ₂	83 528	58 714	70. ₃
	Muut siirto- maat	39 835	10 443	26. ₂	36 626	10 987	29. ₃

Lainattu prof. Fluxin kirjoituksesta „Lippu ja kauppa”, „Journal of the Royal Statistical Society”, syyskuu 1899, LXII nide, ss. 496—498.

s. 48. „Britanniasta kotoisin olevat siirtolaiset muodostavat yhteensä vain pienen osan väestöstä; tämä osa on huomattavasti pienennyt imperialistisen ekspansion viime vuosina. Brittiläisiin alusmaihiin siirtyy hyvin vähän siirtolaisia, ja uuden imperialismiä kaudella hankittuihin maihin heitä on siirtynyt prosentuaalisesti mitättömän vähän”... vuodesta 1884 siirtolaisuus vähenee*:

1884... 242 179 (siinä luvussa Yhdysvaltoihin 155 280) ja lisäksi on vähennettävä immigrantit!!

1900... 168 825 (” ” ” Yhdysvaltoihin 102 797)
(s. 49) (kirjoittaja esittää vuosikausittaiset ja yksityiskohtaisemmat tiedot).

s. 58. (Mr Mulhallin laskelmien mukaan) Englannin ulkomaisten ja siirtomaisten sijoitusten suuruus ja kasvu vuodesta 1862 alkaen oli: (9

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 273. Toim.

Vuosi	Summa punnissa	Vuotui- nen lisäys %:ssa	(miljardeissa frangeissa)		
			Englanti	Ranska	Saksa
1862	144 000 000	...	3.6	—	—
1872	600 000 000	45.6	15	10 (1869)	—
1882	875 000 000	27.5	22	(1880) 15	?
1893	1 698 000 000	74.8	42	(1890) 20	
				27 (1902)	12.5 (1902)
				40 (1910)	35 (1910)
1914	4 000 000 000		(75—100 (1914))	60 (1914)	44 (1914)*

s. 59. „Vuonna 1893 ulkomaille sijoitettu brittiläinen pääoma oli noin 15% Yhdistyneen kuningaskunnan koko rikkaudesta. Lähes puolet tästä pääomasta (770 miljoonaa puntaa) oli sijoitettu ulkomaisten ja siirtomaiden hallituksille myönnettyjen lainojen muodossa; loppusummasta oli suurin osa sijoitettu rautateihin, pankki-, lennätinynnä muihin yleisessä käytössä oleviin laitoksiin, jotka kuuluvat hallitukselle tai ovat sen valvonnassa taikka voimakkaan vaikutuksen alaisia, ja jäännöksestä suurin osa oli sijoitettu maaomaisuuksiin, kaivoksiin tai teollisuuteen, joka on välittömästi sidottu maahan” **.

Lukua 1 698 000 000 on sir R. Giffenin laskujen mukaan pidettävä todellista pienempänä.

(*) s. 59. Sijoitukset: ulkomaiset lainat — 525 milj. puntaa, siirtomaiset lainat — 225, kunnalliset — 20, lainat yhteensä = 770 milj. puntaa. Rautatiet: Amerikan Yhdysvallat — 120 milj. puntaa; siirtomaat — 140 ja muut — 128; rautatiet yhteensä — 388 milj. puntaa. Muut: pankit = 50 milj. puntaa; maaomaisuudet = 100 milj. puntaa; kaivokset etc. = 390 milj. puntaa.

$$\left. \begin{array}{r} \Sigma = 770 \\ 388 \\ 540 \end{array} \right\} 1698$$

s. 60. „Ei ole liioittelua, jos sanotaan, että Ison-Britannian nykyinen ulkopoliittikka on ennen kaik-

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 233. Toim.

** Sama, s. 267. Toim.

kea taistelua pääomansijoituksille edullisista markkinoista.” NB

ss. 62—63. „Menot ovat useimmiten ellei enimmäkseen yleisiä”, saatavat sen sijaan miltei aina yksityisluontoisia... (10

Aggressiivinen imperialismi, joka tulee niin kalliiksi veronmaksajille ja jolla on niin vähän merkitystä teollisuudenharjoittajalle ja kauppiaille, ... on suurten voittojen lähde kapitalistille, joka etsii sijoitusta pääomalleen...

Koko vuositulon, jonka Iso-Britannia saa koko ulkomaan- ja siirtomaankaupastaan, viennistä ja tuonnista sir R. Giffen¹⁾ määrittelee 18 miljoonaksi punnaksi v. 1899, kun lasketaan 2½% koko 800 milj. punnan vuosivaihdolle.” Niin suuri kuin tämä summa onkin, se ei voi antaa selitystä Ison-Britannian aggressiiviselle imperialismille. Sen selittää summa „90 tai 100 milj. puntaa, joka merkitsee pääomansijoituksista saatua puhdasta tuloa” *.

18 milj.
versus
90 milj.

1) „Journal of the Royal Statistical Society”,
LXII nide, s. 9.

Investoijia kiinnostaa se, että maissa, joihin he sijoittavat pääomiaan, pienenisi poliittisista oloista johtuva riski. „Investoivat ja yleensä spekuloiivat kapitalistiryhmät tahtovat niin ikään Ison-Britannian ottavan lipunsa alle muita vieraita alueita saadakseen uusia alueita edullisia pääomansijoituksia ja spekulatiota varten.” NB

s. 63. „Jos kohta investoijan yksityisedut saatavat joutua ristiriitaan yhteisten etujen kanssa ja johtaa tuhoisaksi koituvaan politiikkaan, niin sitäkin suurempina vaarana ovat sellaisen rahamiehen erityisedut, joka investoinneissa on päätekijana. Tavalliset investoijat ovat niin taloudellisessa kuin poliit-

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 267—268. Toim.

11)

NB

||| tissäkin suhteessa enimmäkseen vain välikap-
paleita suurten rahaliikkeiden käsissä, rahaliik-
keiden, jotka eivät käytä arvopapereita ja osak-
keita niinkään heille korkoa tuottavina sijoituk-
sina kuin *keinotteluvälineinä rahamarkkinoilla.*"

s. 68. „Sellaisia ovat imperialismin hyväksi toimivat konkreettiset taloudelliset voimat: laaja ryhmä löyhästi toisiinsa sidottuja, kauppaa ja teollisuutta ja muita ammatteja harjoittavia henkilöitä, jotka havittelevat edullisia liiketoimia ja hyvätuloisia virkapaikkoja käyttämällä hyväkseen sotilas- ja siviilivirkalaitoksen laajentamista, sotaoperaatiomenoja, uusien alueiden kytkemistä taloudellisen toiminnan piiriin ja niiden kanssa käytävää kauppaa ja näihin operaatioihin tarvittavien uusien pääomien mobilisoimista — ja kaikki he tunnustavat keskeiseksi johtavaksi ja suuntaavaksi voimaksi *yhteisen rahamiehensä* mahdin." („Finanssipääoma".)

s. 72. Sen seurauksena, että Ranska ja Saksa ovat sulkeneet Englannilta pääsyn valtaamilleen markkinoille, Englanti on sulkenut niiltä pääsyn omille markkinoilleen. „Kun imperialismi on karistanut kintereiltään 'vanhanajan ryhmän' poliitikot, jotka saivat nuoruudessaan vapaakauppadoktriinin mukaisen kasvatuksen, se omaksuu julkisesti protektionismin, mitä imperialistisen politiikan pyöristäminen vaatii" (72—73)...

s. 78. Tehtailija ja kauppias tyytyvät käymään kauppaa muiden kansakuntien kanssa, mutta pääomansijoittajat pyrkivät voimiensa takaa „annektoimaan valtiollisesti ne maat, missä heidän spekulatiivisimmat sijoitussensa ovat".

12)

||| Pääomansijoituksesta on hyötyä maalle, sillä se avaa uusia markkinoita kaupankäyntiä varten „ja mahdollisuuksia englantilaiselle yrittäjätoiminnalle". Kieltäytymällä „laajentamasta imperiumia" jätettäisiin maailma muille kansakunnille. „Tästä seuraa siis, että imperialismi ei ole vapaaehtoisesti valittu tie, vaan välttämättömyys" (= imperialistien päätelmä)...

ss. 80—81 (trustit). Vapaasta kilpailusta on seurannut aina „liikatuotanto", se on johtanut hintojen putoamiseen sellaiselle tasolle, joka on poistanut kilpapakentältä heikommat kilpailijat. Ensimmäisenä toimenpiteenä trustia muodostettaessa on kalustoltaan ja sijainniltaan kehnoimpien

tehtaiden sulkeminen, tuotantokustannusten alentaminen siten, että käytetään vain parhaita koneita.

„Teollisuuden keskittyminen 'trusteiksi' rajoittaa samalla sitä pääomien määrää, jota voidaan käyttää tehokkaasti, ja kartuttaa sitä tulojen osaa, josta muodostuu uusia kasautumia ja uutta pääomaa." Trusti syntyy vastamyökkynä liikatuotannolle, sille, ettei sijoitettaisi liian runsaasti pääomaa kyseiselle tuotannonalalle, siksi ei voida käyttää kokonaisuudessaan trustin puitteissa kaikkea pääomaa, jonka trustin osakkaat tahtoisivat päästää kiertoon. Trustit pyrkivät käyttämään liikapääoman „perustamalla samantapaisia laitoksia muille teollisuusaloille kasaten siten entistä enemmän pääomaa ja tehden tavallisille sijoittajille vieläkin vaikeammaksi löytää mahdollisuuksia säästöjensä sijoittamiseen".

(13

ss. 82—4. *Amerikan* kotimarkkinat ovat ylikylälästettyjä eikä pääoma löydä sieltä enää sijoitusmahdollisuuksia.

„Juuri se, että yhtäkkiä on alettu tarvita ulkomaanmarkkinoita teollisuuden valmisteita ja investointia varten, on ollut ilmeisesti syynä siihen, että republikaaninen puolue, johon johtavat teollisuus- ja rahanmiehet kuuluvat ja joka kuuluu heille, on hyväksynyt politiikkansa periaatteeksi ja käytännöksi *imperialismia*. Presidentti Roosevelt ja hänen 'selvän ennaltamääräyksen' ja 'sivilisaatiokutsumuksen' omaavan puolueensa seikkailunomainen intoilu ei saa joutaa meitä harhaan. *Imperialismia tarvitsevat misterit Rockefeller, Pierpont Morgan, Hanna, Schwab* ja heidän kumppaninsa, ja juuri he sälyttävät sen Lännen suuren tasavallan hartioille. He tarvitsevat imperialismia, sillä he tahtovat käyttää hyväkseen maansa valtiollisia voimavaroja saadakseen sijoitetuksi edullisesti pääomansa, jotka muussa tapauksessa osoittautuisivat tarpeettomiksi.

NB

Kaupankäynti jonkin maan kanssa ja pääomien sijoittaminen sinne ei vaadi tietenkään tämän maan omistamista, ja Yhdysvallat voisi varmasti saada jokusen määrän liioista tuotteistaan ja pääomistaan menemään Euroopan valtioihin. Mutta useimmiten nämä maat pystyvät varustamaan itse itsensä: useimmat niistä ovat säätäneet tulleja valmisteiden tuonnin

- 14) estämiseksi, ja jopa Ison-Britanniainkin on ollut itsepuolustuksen vuoksi pakko turvautua jälleen protektionismiin. Amerikan huomattavimpien teollisuudenharjoittajien ja rahamiesten täytyy edullisimpia mahdollisuuksia etsiessään suunnata katseensa Kiinaan, Tyynelle merelle ja Etelä-Amerikkaan. Sekä vakaumukseltaan että käytännössä protektionismin kannattajina he tulevat pyrkimään mahdollisimman täydelliseen monopoliasemaan näillä markkinoilla, ja Saksan, Englannin samoin kuin muiden kauppamaiden kilpailu kiihottaa heitä muodostamaan erityiset poliittiset suhteet markkinoihin, jotka ovat heille arvokkaimpia. Kuuba, Filippiinit ja Havaiji ovat vain runsaampaan ateriointiin kiihottavia 'alkupaloja'. Teollisuus- ja finanssimagnaattien voimallinen vaikutus politiikkaan on sitä paitsi vielä erikoinen stimulanssi, joka tehoaa, kuten olemme osoittaneet, Isossa-Britanniassa ja kaikkialla. Imperialistisia hankkeita toteutettaessa valtion menot muodostuvat vielä erääksi valtavaksi rikastumislähteeksi lainoja järjestävinä rahamiehinä toimiville henkilöille, rahoavustuksia saaville laivanrakentajille ja -omistajille, imperialismia varten tarvittavien aseiden ja muiden varusteiden hankkijoille ja valmistajille."

NB

- 15) s. 86. Mitä enemmän tuotantomenetelmät paranevat, omaisuus ja valvonta keskittyy, sitä vaikeampi on kapitalistien „käyttää taloudellisia voimavarojaan voittoa tuottavasti ja sitä enemmän he joutuvat kiusaukseen käyttää hyväkseen omaa hallitustaan saadakseen jonkin kaukaisen takapajuksen maan joko annektoinnin tai protektoraatin tietä yksityiskäyttöön."

NB

ha ha!
 imperialis-
 min pikku-
 porvarillisen
 arvostelun
 olemus

Ensi näkemältä tuntuu, että tuotanto-voimat ja pääoma ovat kasvaneet kulutusta suuremmiksi eivätkä voi löytää omasta maasta käyttömahdollisuuksia. Imperialismin alkujuri on muka siinä. Mutta... „jos kyseisen maan *kulutajat* lisäisivät kulutusnormiaan tuotanto-voimien kasvua vastaavasti, niin silloin ei olisi tavaroiden eikä pääomien liikanaisuutta, joka huutaa, että markkinoiden löy-

tämiseksi on turvauduttava imperialis-
miin”.

s. 89. „Tuotoksen määrä on ajanmukaisten koneiden kehittämisen ansiosta lisääntynyt jatkuvasti.” Rikkauksia voivat kuluttaa väestö ja pohattojen pikkuryhmä. Väestön kulutuskykyä rajoittaa palkkataso. Rikkaat eivät voi harvalukuisuutensa vuoksi kuluttaa omiin tarpeisiinsa kovin-kaan suurta tuotemäärää. „Rikkaista ei tule koskaan niin älykkäitä, että he kuluttaisivat kyllin paljon liikatuotannon ehkäisemiseksi.” Tuotannon tarkoituksena on pääosaltaan „kasaaminen”. Tuotteiden tätä valtaosaa kiidätävä virta „ei ainoastaan osoittaudu yhtäkkiä kykenemättömäksi laajenemaan, vaan alkaa nähtävästi hidastua”.

s. 91. „Tulemme siis johtopäätökseen, että *imperialismi edustaa sinänsä* teollisuuden napamiesten pyrkimyksiä laajentaa uomaa liiکارikkauksiensa virralle etsimällä markkinoita *ja investointimahdollisuuksia* ulkomailta niiden tavaroiden ja pääomien sijoittamista varten, joita he eivät voi myydä eivätkä käyttää kotimaassaan.

Ilmeisesti *virheellinen* on nyt *oletta-*
mus, että imperialistinen ekspansio olisi kehittyvän teollisuuden pelastamiseksi *väistämätöntä*. Uusien markkinoiden ja uusien pääomansijoitusalueiden löytämistä *ei* vaadi *teollisuuden ke-*
hitys, vaan kulutuskyvyn KELVOTON JAKAUTUMINEN, mikä haittaa tuotteiden ja pääomien kotimaista käyttöä.”

s. 94. „Uusien ulkomaanmarkkinoiden etsiminen on tarpeetonta: kotimarkkinat kykenevät laajenemaan rajattomasti.”

s. 96. „Tradeunionismi ja sosialismi ovat siis luonnostaan imperialismin vihollisia, sillä ne riistävät 'imperialistisilta' luokilta ne liiat tulot, jotka ovat imperialismin taloudellinen stimulanssi.”

s. 100. „Kuten huomaamme, imperialismi merkitsee hallituskoneiston käyttämistä yksityishenkilöiden, etupäässä kapitalistien intressien hyväksi, jotta turvattaisiin heidän taloudelliset etunsa oman maan rajojen ulkopuolella.”

imperialis-
min väistä-
mättömyys

vrt.
K. Kautskya

vrt.
K. Kautskya

(16)

- 17) „*Ulkomaankauppamme* vuotuinen keskiarvo, joka vuosina 1870—75 oli 636 000 000 puntaa, on kasvanut vuosina 1895—98 737 000 000 puntaan. Valtion menot suurenevät samaan aikaan keskimäärin 63 160 000 punnasta 94 450 000 punnaksi. Menot ovat lisääntyneet nopeammin kuin koko *kansallistulo*, joka tilastomiesten likimääräisten arvioiden mukaan suureni mainittuna aikana noin 1 200 000 000 punnasta 1 700 000 000 punnaksi.”

ss. 101—2. „Tämä armeijan ja laivaston menojen kasvu 25:stä 60:een miljoonaan puntaan runsaan neljänneksivuosisadan kuluessa on imperialistisen finanssitalouden huomattavin tosiasia. Finanssi-, teollisuus- ja ammattinharjoittajaryhmät, jotka muodostavat, kuten olemme osoittaneet, imperialismiin taloudellisen rungon, ovat käyttäneet poliittista mahtiaan saadakseen kiskotuksi kansalta nämä varat silmämääräänään edullisempi investointi ja uusien pääomankäyttöalueiden hankkiminen, voittoa tuottavien menekkimarkkinoiden löytäminen tavaraylijäämilleen. Näihin tarkoituksiin käytetyistä valtion varoista heille koituu samalla *muutakin suurta omakohtaista hyötyä* liikevoittoa tuottavien *tilausten* ja leipäisten *virkojen* tai arvoasemien muodossa.”

- 18) s. 103. „Tämän *selvästi parasitismihenkisen politiikan* suunnan määrääjinä ovat kapitalistit; mutta samat vaikuttimet ovat kannustamassa myös ERITYISIÄ TYÖLAISKATEGORIOITA. Monissa kaupungeissa tärkeimmät teollisuusalat ovat riippuvaisia valtion tilauksista; metallurgisen ja laivanrakennusteollisuuden keskusten imperialismi johtuu melkoisessa määrässä tästä seikasta.”*

s. 114. „Muissa imperialismiin tielle jo lähteneissä tai vasta lähtevissä maissa, joissa *patriotismiin, sivilisaation y.m.s. naamion taakse kätkeytyneet taloudelliset intressit* ovat niin ikään samalla tavalla yhteenpunoutu- neet, on protektionismi ollut perinteellistä finanssipolitiikkaa; ei ole tarvinnut muuta kuin avartaa sen puitteita ja suunnata se vastaavaan uomaan.”

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 269. Toim.

s. 115. „Molemmat maat (*) joutuvat yhä enemmän alttiiksi *rahalainoja antavien* ja imperialisteina ja isänmaanystävinä esiintyvien henkilöiden luokan vaikutukselle.”

s. 120. „Brittein saarten ulkopuolella asuvista 367 miljoonasta Britannian alamaista on korkeintaan 10 miljoonalla eli t.s. kaiken kaikkiaan vain yhdellä kolmekymmentäseitsemäsosalla jossain määrin *todellinen itsehallinto* lainsäädännön ja hallinnon alalla.” !!
1/37

s. 121. „Muutamissa vanhimmissa kruununsiirtomaisamme on hallinnossa *eduskunnallisuuden aineksia*. Samalla kun hallinnollinen valta on kokonaan kruunun nimitämän kuvernöörin käsissä, jolla on hänen itsensä nimitämä neuvoskunta, valitsee siirtomaiden väestö *osan* lainsäädännöllisestä eduskunnasta... (19

Mainituissa siirtomaissa eduskunnallisten ainesten määrä ja vaikutus on huomattavasti erilainen, mutta *missään niitä ei ole lukumääräisesti enemmän kuin ei-valinnallisia aineksia*. Ne ovat siis pikemminkin *neuvottelevia* kuin todella lakiasaattavia tekijöitä. Paitsi sitä, että valittuja jäseniä on vähemmän kuin ei-valittuja, *siirtomaministeriöllä on kaikissa tapauksissa veto-oikeus* eduskuntien hyväksymien toimenpiteiden suhteen. Lisäksi mainittakoon, että vaalioikeus riippuu miltei kaikissa tapauksissa *melko korkeasta varallisuussensuksesta*, joka estää värillistä väestöä käyttämästä vaalioikeutta siinä mitassa, joka vastaisi sen lukumäärää ja merkitystä maassa.”

s. 131. „Lyhyesti sanottuna *uusi imperialismi on laajentanut brittiläisen despotian alaisia territorioita* paljon suuremmassa mitassa kuin ovat lisääntyneet harvojen demokraattisten siirtomaidemme väestö ja todelliset vapaudet.

Se ei ole edistänyt brittiläisen vapauden eikä hallintomenetelmiamme leviämistä. Mikäli yleensä hallitsemme annektoimiamme maita ja kansoja, me hallitsemme niitä *ilmeisen autokraattisin menetelmin*, jotka sanellaan etupäässä Downing Streetiltä ja osaksi (20

siirtomaiden hallintokeskuksista niissä tapauksissa, joloin itsehallinnollisten siirtomaiden on sallittu suorittaa aluevaltauksia.”

s. 133. „*Brittiläinen rauha*, joka on aina ollut *hävytöntä valhetta*, on viime vuosina huipentunut ilmiömäiseksi ulkokultaisuudeksi. *Sotatoimet ovat olleet miltei keskeytyksittä* käynnissä Intian, Länsi-Afrikan, Sudanin, Ugandan, Rhodesian rajoillamme.”

s. 134. „Taloudellinen analyysimme on paljastanut sen tosiasian, että vastakkaisia toisilleen ovat *vain* kilpailevien *liikemies klikkien* — investoijien, hankkijoiden, *vientiteollisuuden harjoittajien* ja tiettyjen ammattinharjoittajien ryhmien edut; *anastamalla* kansalta vallan ja sanavapauden nämä klikit käyttävät kansan varoja omien asioidensa ajamiseen ja tuhlaavat kansan verta ja varoja tähän valtavaan autioittavaan sotaleikkiin *keksien kansallisia* antagonismeja, joilla ei ole mitään todellisuuspohjaa.”

21)

ss. 135—136. „Mikäli haluamme *säilyttää omanamme kaiken*, minkä olemme kaapanneet vuodesta 1870 alkaen, ja kilvoitella nuorten teollisuuskansojen kanssa Afrikan ja Aasian alueiden ja vaikutuspiirien jaossa vastaisuudessa, niin *meidän tulee olla valmiita sotimaan*. Kanssamme kilpailevien valtakuntien vihamielisyys, mikä ilmeni avoimesti Etelä-Afrikan sodan aikana, on aiheutunut ilmeisesti siitä politiikasta, jonka avulla olemme ehättäneet ja yritämme yhä *ehättää* näiden kilpailijoidemme *edelle* alueiden ja markkinoiden *valtaamisessa* kaikkialla maailmassa.”

ss. 143—144. „'Sivilisoiduilla' aseilla varustettujen, 'sivilisoiduin' metodein koulutettujen, 'sivilisoituneiden' upseerien komentamien suurten alkuasukasarmeijoiden järjestäminen on ollut *Idän suurten valtakuntien ja edelleen myös Rooman valtakunnan kehityksen loppuvaiheiden* luonteenomaisimpia piirteitä. Se on osoittautunut *mitä vaarallisimmaksi parasitismiin* aikaansaamaksi *keksinnöksi*, jonka seurauksena emämaan väestö uskoo kunnianhimoisten prokonsulien komentamien 'nöyrytettyjen heimojen' epäluotettaviin käsiin elämänsä ja omaisuutensa puolustuksen.

Imperialismin *sokeuden* kummallisimpia oireita on se huolettomuus, jolla *Iso-Britannia, Ranska ja muut imperialistiset* kansakunnat lähtevät tälle tielle. Iso-Britannia on mennyt muita pitemmälle. *Useimmat niistä taisteluista, joilla me valloitimme intialaisen valtakuntamme*, kävivät *alkuasukkaista* muodostetut sotajoukkomme; Intiassa samoin kuin viime aikoina Egyptissäkin on *suuria* brittiläisten komentamia *vakinaisia armeijoita*; alkuasukkaat ovat käyneet meitä varten miltei kaikki ne sodat, joilla olemme alistaneet valtaamme Afrikan, *sen eteläosaa lukuunottamatta.*” *

s. 151. „Saksassa, Ranskassa ja Italiassa *liberaalinen* puolue on käytännöllisen politiikan tekijänä *joko kadonnut* tai auttamattomasti voimaton. Englannissa se on nyt osoittanut kavaltaneensa ilmeisesti ja karkeasti vapauden periaatteet ja etsii avuttomana ohjelmia, jotka olisivat sille periaatteiden korvikkeina. ...Tämä antautuminen imperialismin edessä merkitsee, että se on katsonut liberalismia paremmiksi omistavien ja spekuloiden luokkien taloudelliset intressit, luokkien, joihin sen johtajiston enemmistö kuuluu.”

s. 157. „*Tämän* parlamentarismin *yleisen rappeutumisen* ilmapiirissä 'puoluejärjestelmä' *hajoaa* ilmeisesti, sillä se on kehittynyt sisäpolitiikan kysymyksiä koskevien erimielisyyksien pohjalla, joiden merkitys on *imperialismin vaatimuksiin ja voimaan* verrattuna *vähäinen.*”

ss. 158—159. „*Taantumus* ei ole ainoastaan mahdollista, vaan *väistämätöntäkin*. Koska imperiumimme se osa, jota hallitaan despoottisesti, laajenee jatkuvasti alueellisesti, Englantiin on palannut yhä enemmän henkilöitä, jotka *kruununsilttomaittemme*, protektoraattien ja Intian imperiumin sotilaina ja siviilivirkamiehinä ovat saaneet *itsevaltiuden tapojen ja metodien* mukaisen kasvatuksen; näihin on liittynyt lukuisa määrä *kauppiaita*, plantaasinomistajia, insinöörejä ja *työnvaltoja*, joista sikäläinen *ylempi kasti* muodostuu ja jotka ovat viettäneet luonnotonta elämää, mistä puuttuvat kaikki tavanomaisen eurooppalaisen yhteisön

* Ks. V. I. Lenin. Teokset, 22. osa, s. 270. Toim.

|| ehkäisevät terveet ainekset; kaikki nämä henkilöt ovat tuoneet muassaan *tämän vieraan miljööön heissä kehittämiä tapoja, tunteita ja ajatuksia.*"

|| II luku (162—206) — pötyä. Otsikoitu „Imperialismin tieteellistä puolustelua” ja siinä kumotaan „tieteen” (itse asiassa typerän liberalismin) kannalta darvinistiset „biologiset” y.m.s. imperialismin „tieteelliset perustelut”.

24) rauha ja siirto-
maat || ss. 204—205. „Mikäli oletamme mahdolliseksi Euroopan kansakuntien ja niiden siirtomaiden federatiivisen valtiojärjestelmän, joka voisi estää keskinäiset selkkaukset, niin tätä kristillisten kansojen maailmaa tulisivat alinomaan *uhkaamaan 'alemmat rodut'* — musta ja keltainen, jotka opittuaan käyttämään 'sivistyskansojen' jättämiä aseita ja sotataktiikkaa, saattavat barbaarimaisilla hyökkäyksillään murskata ne samalla tavalla, kuin Euroopan ja Aasian alkukantaiset heimot murskasivat Rooman valtakunnan.”

2 seikkaa heikensi muinaisten valtakuntien voimaa: (1) „taloudellinen parasitismi”; (2) muukalaisista muodostetun sotaväen käyttö*.

s. 205. „Edellinen on tavanomaista taloudellista parasitismia, josta syystä isäntävaltio käyttää provinssiaan, siirtomaitaan ja riippuvaisuussuhteessa olevia maita oman hallitsevan luokkansa rikastuttamiseen ja *omien ataluokklensa lahjomiseen, jotta nämä pysyisivät rauhallisina.*”**

ss. 205—206. „Tämä mielettömyyden ja paheen kohdalokas yhteenpunoutuminen on aina aikaisemmin ollut myötävaikuttamassa valtakuntien kukistumiseen. Osoittautuneeko se kohtalokkaaksi myös Euroopan kansojen federaatiolle?

25) Nähtävästi osoittautuu, jos niiden yhteisvoimaa käytetään samojen *parasitismihenkisten tarkoitusperien* saavuttamiseen ja jos valkoiset *rodut kieltäytyvät itse tekemästä työtä sen raskaimmassa muodossa* ja ALKAVAT ELÄÄ MAAILMAN

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 269. Toim.

** Sama, ss. 269—270. Toim.

ARISTOKRATIANA RIISTÄMÄLLÄ 'ALEMPIA ROTUJA' jättäen samalla järjestyksen ylläpitämisen maailmassa yhä enemmän ja enemmän *näiden samojen rotujen edustajien* huoleksi.”

s. 207. „*Nykyaikaisen* (NB käsite) imperialismin todellisen historian analysointi on paljastanut sen taloudellisten ja poliittisten voimien yhteenpuntu-
tuman, joka muodostaa imperialismin. Näiden voimien alkulähteenä ovat tiettyjen teollisuus-, *finanssi-* ja ammatinharjoittajapiirien *itsekkäät* intressit, nämä piirit tavoittelevat henkilökohtaista hyötyä imperiumin laajentamiseen tähtäävästä politiikasta ja käyttävät tätä samaa politiikkaa omien taloudellisten, poliittisten ja sosiaalisten etuoikeuksiensa puolustamiseen demokratian painostukselta.”

ss. 210—211 (2. huomautus). „Miten pitkälle motiivien *seulominen* saattaa johtaa kokeneen poliittisen ajattelijan, sen näkee esimerkiksi professori Giddingsin *ällistytävästä* argumentoinnista, kun hän järkeillessään '*hallittavien suostumuksesta*' kuten hallitsemisen edellytyksestä väittää, että 'jos barbaarikansa pakotetaan hyväksymään sivistyneemmän valtion ylivalta, niin tämän pakotuksen oikeudenmukaisuuden tai oikeudettomuuden todisteena ei ole lainkaan tuon kansan suostumus tai sen tekemä vastarinta tätä valtaa pystytettäessä, vaan yksinomaan se, *missä määrin luultavaa on*, että ne, tuluaan kokemuksensa perusteella tuntemaan, mitä hallitus voi tehdä valtansa alaisen kansan elintason kohottamiseksi ja käsitettyään kaiken, mitä on tehty, *antavat vapaan ja järkevän suostumuksensa*' (*Imperiumi ja demokratia*, s. 265). Professori Giddings ei nähtävästi ota huomioon, että tämän *mielenkiintoisen*, retrospektiivistä suostumusta edellyttävän doktriinin koko *eettillinen* voima perustuu ajatukseen, *missä määrin luultavaa on vapaan ja järkevän suostumuksen antaminen*, että hänen doktriininsa ei takaa lainkaan sitä, että tämä ajatus on kompetentti ja

„itse-
määrää-
mis”-
kysy-
myk-
seen

(26

eetilli-
nen
sosia-
listi

||| ulkokohtainen, ja että käytännössä SE OIKEUT-
TAA JOKAISEN KANSAN ANASTAMAAN JONKIN TOISEN
||| kansan alueen ja hallitsemaan tätä sillä
perusteella, että se itse katsoo itsensä parem-
maksi ja päteväksi sivistystyöhön.”

27)

hyvin
sanottu!!

ss. 212—213 (vastaus niille, jotka puolus-
tavat imperialismia „kristillisen” lähetystyön
nimissä): „Millä tavalla me voimme tasoittaa
tulosten molemmat summat? paljonko *painaa*
||| *kristinuskon ja sivilisaation ja paljonko teolli-*
||| *suus ja kauppa?* Nämä ovat niitä mieltäkiin-
nittäviä kysymyksiä, jotka kaipaavat nähdäk-
seni vastausta.”

helmi!

s. 214. „Hän” (lordi Hugh Cecil touko-
kuun 4 p:nä 1900 „Evankelioimisessa” (!!!)
pitämässään puheessa) „olettaa, että ylevöit-
tämällä tietoisuudessamme lähetystyön tär-
keyttä *pyhitämme* jossain määrin imperialis-
min hengen.”

„finanssi-
pääoma”

s. 224. „*Koko prosessia kontrolloi-*
||| *vana ja ohjaavana voimana* on, kuten olemme
||| huomanneet, maan VAHALUKUISTEN, TARMOKKAIDEN
||| JA HYVIN JÄRJESTYNEIDEN ryhmien suoranaisten
||| välittömien aineellisten etujen nimessä vaikut-
tävien *rahataloudellisten ja teol-*
||| *listen motiivien* paine.”

((katsotaan sivusta, kaukaa ja kiihotetaan))
(kuin buurisodan aikana ⁸⁹)

ss. 227—228. „*Jingolismi* on vain katsojan
intohimoa, jota ylevöittämissä eivät ole mit-
kään omakohtaiset ponnistukset, riski tai uh-
raukset; tämä katsoja nauttii vaaroista, kärsi-
myksistä ja hävityksestä, joiden uhreiksi joutu-
vat hänen veljensä, joita hän ei tunne, mutta
joiden tuhoa hän janoaa sokean ja keinotekoi-
sen vihan- ja kostonkiihkon riehaannuttamana.
Jingo on kokonaan uhmanhengen ja taistelu-
kiihkon vallassa. Retken vaikeus ja väsyttävä
yksitoikkoisuus, pitkäaikainen odotus, raskaat
kieltämykset, pitkällisen sotaretken masentava
rasittavuus eivät merkitse mitään hänen mieli-

28)

kuvitelmissaan; sotaa ylevöittävät momentit, kaunis toveruustunne, jota kaikkia yhteisesti uhkaava vaara kehittää, kurinalaisuuden ja itsekieltämyksen heelmät, vihollisen kunnioittaminen ihmisenä, jonka urhoollisuus on tunnustettava ja joka havaitaan vähitellen samaten ihmiseksi — *kaikki nämä todellisen sodan lieventävät momentit ovat jingolle kerrassaan yliaistillisia.* Juuri siitä syystä eräät rauhanystävät väittävät, että tehokkaimpia militarismia ja sotaa ehkäiseviä tekijöitä on kaksi, nimittäin kaikkien kansalaisten asevelvollisuus ja omakohtainen kokemus maahanhyökkäyksestä.

origi-
nelliä!

...Aivan ilmeistä on, että JINGOISMILLE ominainen NAKOAISTILLINEN HEKUMA ON *varsin huomattava imperialismien tekijä.* Sodan samoin kuin *koko imperialistisen ekspansion politiikan* valheellisella dramatisoinnilla, minkä tarkoituksena on tämän intohimon kiihottaminen laajoissa joukoissa, on melko huomattava sijansa niiden taitokeinojen joukossa, joita käyttävät imperialististen urotekojen *todelliset järjestäjät — liike- ja valtiomiesten pikkuryhmät, jotka tietävät, mitä he tahtovat ja miten he saavat tahtonsa läpi.*

(29

Todellisen tai luulotellun sotasankaruuden sädekehän ja loistavien imperiumin rakentamisyökkimysten sokaisema *jingoismi* henkevoittää ERÄANLAATUISTA PATRIOTISMIA, jota voidaan käyttää *jos mihin mielettömyyksiin ja rikoksiin.*

sic!

ss. 232—233. „Vaaraa uhoava vyöhyke yltää tietysti imperialismia paljon laajemmalle ja käsittää koko *aineellisten intressien* piirin. Mutta jos edellisissä luvuissa esittämämme analyysi pitää paikkansa, niin *imperialismi on näiden intressien etuvario: finanssi- ja spekulatiotoimia harjoittaville luokille se merkitsee omien henkilökohtaisten asioiden ajamista yhteiskunnan laskuun; vientiteollisuus-*

den harjoittajille ja kauppiaille — *ulkomaan-*markkinoiden väkivaltaista laajentamista ja siihen liittyvää protektionistista politiikkaa; *virkamiehille* ja *ammattinharjoittajien* ryhmille — apposen *avoimia ovia kunniaan tuottavaan ja edulliseen viranhoitoon; kirkolle* — sen arvovallan lujittamista ja alempien heimojen laajojen joukkojen saattamista sen henkiseen valvontaan; *poliittiselle oligarkialle* — ainoaa tehokasta *demokratian voimien harhaanuttami* skeinoa ja mahdollisuutta loistavaan poliittiseen karrieeriin näennäisessä imperiumin rakentamistoiminnassa.”

„harhaan-
nuttami-
nen”

30)

s. 238. Mr Kidd, professori Giddings ja „*fabto-*
taiset” (NB) *imperialistit* perustelevat „tropiikin saattamista 'sivistyneiden' kansakuntien valvontaan” sillä, että se on *aineellisesti* välttämätöntä. Troopillisten maiden luonnonrikkauksilla on „*elintärkeä merkitys länsimaisen sivistyksen olemassaololle ja edistykselle...* Johtuen osaksi pelkästä lauhkean vyöhykkeen väestön kasvusta, osaksi aineellisen elintason kohoamisesta lauhkean vyöhykkeen maat tulevat yhä suuremmassa määrässä riippuvaisiksi troopillisista maista”. Olisi otettava käyttöön entistä laajempia alueita troopillisissa maissa. Kuitenkin niiden ominaisuuksien vuoksi, joita kuuma ilmasto kehittää paikallisissa asukkaissa, nämä eivät ole kehityskykyisiä: he ovat huolettomia, heidän tarpeensa eivät lisääny. „Alkuasukkaat eivät ryhdy omasta tahdostaan hyödyntämään tropiikin luonnonrikkauksia” (239).

ss. 239—240. „Sanotaan, ettemme voi *jättää näitä maita käyttämättömiksi*; velvollisuutemme on huolehtia siitä, että niitä käytettäisiin yhteiseksi hyödyksi. Mutta valkoihoiset eivät voi 'kolonisoida' näitä alueita eivätkä siirtyä sinne hyödyntämään sikäläisiä luonnonrikkauksia omin käsin; *he voivat olla vain järjestämässä* alkuasukkaiden työtä ja *valvomassa* sitä. Sillä tavalla he voivat *opettaa* alkuasukkaille erilaisia elinkeinoja ja innostaa heitä pyrkimään aineelliseen

ja henkiseen edistykseen kehittämällä heissä uusia 'tarpeita', jotka muodostavat jokaisessa yhteiskunnassa sivistyksen perustan."

s. 251. „Sanalla sanoen niin kauan kuin ei ole todellista kansainvälistä neuvostoa, joka voisi velvoittaa sivistyneen kansakunnan kasvattamaan alempaa rotua, 'luottamuksen' vaateet eivät ole mitään muuta kuin *häpeämätöntä itsehostusta*." (*)

(31)

(*) !! luottamus (siirtomaat antautuvat „luottamuksellisesti" opetettaviksi, uskovat tämän „tehtävän" luottamuksellisesti emämaille)!!

ss. 253—254. Euroopan tärkeimpien valtioiden trusti olisi ei-eurooppalaisten maiden riistämistä. Eurooppalaisten isännöiminen Kiinassa „paljastaa riittävässä määrässä historian tosiasioiden perusteella sellaisten vaateiden koko joutavuuden, että muka kristillisen maailman tai siihen kuuluvien kansojen ulkopolitiikan innoittajana ja määrääjänä olisi huolenpito sivistyksestä... *Sikäli kuin alempien rotujen suhteen harjoitetaan jonkinlaista yhteistä kansainvälistä politiikkaa, se ei johdu moraalisesta luottamuksesta, vaan kaupallisesta 'afääristä'*."

((Euroopan Yhdysvaltoja koskevaan kysymykseen!!))

ss. 259—260. „Etelä-Afrikan huomattavin ja viime kädessä tärkein taistelu on Basutomaan politiikan ja toisaalta Johannesburgin ja Rhodesian politiikan välinen taistelu, sillä juuri tässä taistelussa huomamme näkyvästi, missä suhteessa *'terve imperialismi'*, joka on ottanut huolekseen 'alemmän rodun' suojelun, kasvatuksen ja itsekehityksen, eroaa *'epäterveestä imperialismista'*, joka jättää nämä rodut taloudellisen riiston kohteiksi, jota valkoihoiset siirtolaiset harjoittavat käyttäen niitä 'elävinä työkaluina' ja niiden maita malmirikkauksien ja muiden liikevoittoa tuottavien aarteiden varastoina."

s. 262 (huomautus). „Britannian protektoraatissa Sansibarissa ja Pembassa on kuitenkin *yhä vielä orjuutta*, ja brittiläiset tuomioistuimet |||

(32)

myöntävät tämän asianlaidan"... Vapauttaminen tapahtuu kovin hitaasti, siitä monet ovat kiinnostuneet. „Noin 25 000:sta Pembassa olevasta orjasta on tähän mennessä vapautettu asetuksen nojalla vähemmän kuin 5 000.”

((1897—1902))

Sulttaanin asetus orjien vapauttamisesta annettiin v. 1897, kun taas tämä ilmoitus tehtiin v. 1902 huhtikuun 4 p:nä „Orjuuden vastustamisyhdistyksen” kokouksessa.

s. 264. „*Erotukseksi* siirtoasutuksesta imperialismin todellinen historia kuvastaa kirkkaasti tätä tendenssiä” (sitä tendenssiä, että alkuasukkaita pakotetaan käyttämään *omia* maitaan *meidän* hyödyksemme).

33) s. 265. „Useimmissa maanosissa aito tai ilmeinen *kauppallinen* etu ja toimintatapa loivat sen ydinosa, josta *imperialismi* on kehkeytynyt; ensimmäiset kauppakylät muuttuivat teollisuusasutuksiksi, joiden ympärille kohosi maiden ja *mineraalirikkauksien* käyttöön perustuvia *toimilupayrityksiä*; teollisuusasutus vaatii aseellisia *voimia* voidakseen puolustautua, hankkia uusia toimilupa-alueita ja estää sopimusten ja yleisen järjestyksen rikkomiset ja rangaista niistä; yhä suuremman merkityksen alkavat saada muut intressit, poliittiset ja uskonnolliset, ja entinen kauppakylä saa *sitäkin selväpiirteisemmän poliittisen ja sotilaallisen luonteen*, vallan ohjat siirtyvät tavallisesti *yhtiöltä valtiolle* ja epä-määräinen suojelualue muotoutuu vähitellen siirto-maaksi.”

NB s. 270. Paikalliset asukkaat pakotetaan tekemään työtä teollisuusyhtiöiden hyväksi; tämä tapahtuu väliin sen varjolla, että paikallisista asukkaista muodostetaan „miliisi”, jonka tarkoituksena on muka maan puolustaminen, mutta jonka täytyy todellisuudessa toimia eurooppalaisten teollisuusyhtiöiden hyväksi.

!! s. 272. Vene laskee rantaan, helmillä ja helyillä maanitellaan päällikköä, joka pistää korvaukseksi noista lahjoista puumerkkinsä „sopimukseen” käsit-tämättä tämän sisältöä. Maahan saapunut tulkki ja

seikkailija allekirjoittaa sopimuksen, ja maa katso-
taan siitä pitäen tulijan kotimaan, Ranskan tai Eng-
lannin, liittolaiseksi (siirtomaaksi).

s. 280. Siellä, missä suoranainen orjuus on lakkautettu,
alkuasukkaat pannaan tekemään työtä käyttämällä pako-
tuskeinoina *veroja*. „Näitä veroja sovelletaan usein siten,
että saataisiin riistetyksi alkuasukkailta heidän maansa,
pakotetuksi heidät myymään työvoimaansa ja jopa nouse-
maan kapinoihin, joita seuraavat joukkomittaiset takava-
rikoinnit.”

s. 293. „*'Terveen' impertalism*in tärkeintä periaatetta
vastaan rikotaan niin kauan kuin ahdashenkisten kaup-
paetujensa vuoksi lyhytnäköisille valkoihoisille farma-
reille tai valkoihoisille kaivosten omistajille suodaan
mahdollisuus tunkeutua 'alempien rotujen' asuma-
alueille ja käyttää hyödykseen niiden maita ja työtä toi-
menpiteiden avulla, joihin he ryhtyvät joko omalla ris-
killään tai painostamalla siirtomaan taikka valtakunnan
hallitusta, *eivätkä* puheet '*jaloon työntekoon*' ||
opettamisesta ja 'lapsuusiässä' olevien rotujen ||
kasvattamisesta kypsyysikään *ole juuri muuta kuin sopi-* ||
mattomia esimerkkejä ulkokultaisuudesta riippu- ||
matta lainkaan siitä, pitävätkö niitä vuoriteollisuusyh- ||
tiöiden johtajat vai valtiomiehet edustajakamarissa. Ne ||
perustuvat TOSIASIOIDEN FALSIFIOINTIIN JA NIIDEN MOTIIVIEN ||
VÄARISTELYYN, jotka määräävät todellisuudessa politi- ||
kan.”

s. 295. „Näiden alempien rotujen keskuudessa olevalle ||
jokaiselle *valkoihoisten asutukselle* on tunnusomaista ||
'parasitismi'; t.s. missään valkoihoisten ja väril- ||
listen ihmisten suhteet eivät ole luonteeltaan tervettä ||
keskinäistä auttamista. Parhain palvelus, minkä val- ||
koihoisten sivilisaatio voisi tehdä muodostamalla mal- ||
liksi normaaleja terveitä valkoihoisten yhdyskuntia, ||
joissa olennoituvat länsimaisen elämän parhaat muo- ||
dot, osoittautuu miltei aina mahdottomaksi ilmastol- ||
lisista ja muista fyysillisistä syistä. Siellä oleva *val-* ||
koihoisten virkamiesten, lähetysaarnaajien, kauppiai- ||
den sekä kaivosten ja plantaasien työnvalvo- ||
jien hajanainen pikkuryhmä, joka muodostaa erään- ||
laisen *herruutta pitävän* mieskastin ja tuntee hyvin || NB

(34)

(35)

vähän kyseisen kansan yhteiskuntajärjestelmää eikä ole sille myötämielinen, ei sovi lainkaan antamaan näille alemmille roduille edes niitä saavutuksia, joita länsimainen sivistys voisi antaa.”

s. 301. „Arv. J. M. Bovill, tuomiorovasti”, on „jumalan ja mammonan ammattisovittelija”. Kirjassaan „Alkuasukkaat Transvaalin lipun alla” hän kuvailee, miten alkuasukkaiden sallitaan kaivosalueilla pystyttää teltoja, joten he voivat „asua suurin piirtein samanlaisissa oloissa kuin kotoisissa kraaleissaan”. Kaikki tämä on *ulkokultaista* fraseologiaa; alkuasukkaiden elämä on „luonteeltaan kokonaan maalais- ja paimentolaiselämää”, mutta heidät pakotetaan *tekemään* maksusta *työtä* kaivoksissa.

s. 304. „Alkuasukkaat on heille määrättyillä alueilla sidottu maahan ja he elävät täydellisessä orjuudessa, heillä ei ole enempää äänioikeutta kuin muitakaan poliittisia keinoja vaatimustensa esittämiseen eikä taloudellisia mahdollisuuksia edistykseen.”

36) Intian talonpoikien maapalstojen suuruus

ss. 309—310. „Intian miljoonat talonpojat taistelevat kuitenkin olemassaolonsa puolesta, vaikka heillä on vain *puoli eekkeriä* maata. Heidän elämänsä on *ainaista taistelua nälkää vastaan*, missä he liiankin usein epäonnistuvat. Heidän on vaikea saada ei ainoastaan *ihimillistä* toimeentuloa, joka elämän mukavuuksiltaan olisi edes sillä surkuteltavalla tasolla, mikä heille on tavanomaista, vaan jopa pelkästään mahdollisuutta pysyä hengissä tarvitsematta oitis kuolla...
Voimme todella sanoa, että Intiassa, kastelu-alueita lukuun ottamatta, nälkä on kroonillinen, endeeminen ilmiö.”

NB

s. 323. „Tätä harhaluuloa” (että muka „me sivistämme Intiaa”) „pitää yllä sofismeillaan vain imperiaalisismi, joka syöttää pajuköyhtä salatakseen alastomuutensa ja liikevoitot, joita eräät asiasta kiinnostuneet ryhmät pumppuavat valtakunnasta.”

s. 324. „*Uusi* imperialisismi eroaa vanhasta ensinnäkin siinä, että se asettaa yhden ainoan kasvavan valtakunnan pyrkimysten tilalle sellaisten *klippa-*

vien vallakuntien teorian ja käytännön, joista kutakin (1) johtavat samanlaiset pyrkimykset valtiolliseen laajentumiseen ja liikehyötyyn; toiseksi siinä, että *finanssi-*edut tai *pääoman sijoittamisedut* ovat (2) *hallitsevia* kauppaetuihin nähden” *.

**NB: uuden ja vanhan imperialismiin
välinen ero**

ss. 329—330. „Missään tapauksessa ei ole suinkaan mahdotonta, että Kiina saattaa maksaa Lännen teollisuuskansoille samalla mitalla. Käyttämällä hyväkseen niiden pääomia ja järjestäviä voimia tai, mikä on uskottavampaa, korvaamalla ne omillaan, se saattaa *ahtaa* tuottamiaan halvempia valmisteita *niiden markkinoille* ja kieltäytymällä ottamasta vastaan niiden tuontitavaroita takaa saatavansa julistaen niiden pääomat takavarikkoon. Siten entinen pääomansijoitusprosessi on tapahtuva päinvastaisessa suunnassa, kunnes Kiina saa vihdoin vähitellen entiset suojelejansa ja sivistäjänsä rahataloudelliseen valvontaansa. Tämä ei ole suinkaan turhaa mielikuvittelua” (Kiina voi herätä)...

ss. 332—333. „Militarismia tulee olemaan vielä ehkä hyvinkin kauan, koska se, kuten on jo todistettu, on monessa suhteessa *plutokratian* tuki. Siitä aiheutuvat menot koituvat tiettyjen voimakkaiden rahataloudellisten intressien *tulokselliseksi tukemiseksi*; militarismi muodostaa yhteiskuntaelämän *dekoratiivisen* aineksen, *ja mikä tärkeintä*, sitä tarvitaan *hillitsemään* niiden sosiaalisten voimien rynnistystä, jotka vaativat sisäisiä uudistuksia. Keskittyneemmässä muodossaan pääoman voimat ovat kaikkialla paljon paremmin järjestyneitä ja kehittyneempiä kuin työväen voimat; *siihen aikaan kun työväentuokka juttusi työväentekevien kansainvälisestä yhteistoiminnasta, pääoma oli jo kansainvälisessä yhteistoiminnassa*. Ja siitä syystäpä, |||

hyvin sanottu!!

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22, osa, s. 260. Toim.

38)

„Euroopan
Yhdysvallat”)

mikäli asia koskee tärkeimpiä finanssi-
taloudellisia ja kaupallisia intressejä,
on hyvinkin mahdollista, että tuleva
sukupolvi voi todeta pääoman niin
mahtavan kansainvälisen yhteenliitty-
mään olemassaolon, että *länsimaiden*
||| *kansojen keskinäiset sodat käyvät miltei*
mahdottomiksi. Vaikka nykyiselle poli-
tiikalle ominainen itsekkyyks ja ahneus
heikentävätkin nyt eurooppalaisten ak-
tiivisuutta kaukoidässä, niin silloin
se vasta *oikea tappelu* syntyy
kun yhtyneen kristillisen maailman kult-
tuurin levittäjän osaa havittelevan kan-
sainvälisen kapitalismin voimia *aletaan*
||| *käyttää Kiinan rauhanomaiseen*
valloittamiseen. Juuri *silloin*
syntyykin 'keltainen vaara'. Jos on hyö-
dytöntä odottaa Kiinalta, että sen val-
taisi *kansallinen isänmaallisuus*,
joka antaa sille voimaa *karkottaa* län-
simaiset riistäjät, niin silloin se *on tuo-*
mittu rappeutumaan, mikä on oikeam-
min sanoen Kiinan 'paloittelua' eikä sen
'kehitystä'.

39)

Vasta silloin me käsitämme koko tämän ihmiskunnan
||| historian suurimman, *mullistavimman* hankkeen
vaarallisuuden ja *mielettömyyden*. Länsimaiden kansat
käsittävät kenties vasta silloin, että ne ovat sallineet
pienen yksityiskeinottelijain ryhmän *johtaa itsen-*
||| *sä senlaatuiseen imperialismiin*, jonka
vallitessa kaikki tästä seikkailupolitiikasta koituvat me-
not ja vaarat *satakertaistuvat* ja josta *on mah-*
dotonta selviytyä *vahingotta*.”

s. 335. ((NB: perspektiivinä parasitismi)). „Suurin
osa *Länsi-Eurooppaa* voisi *silloin* saada sen ulkonäön
ja luonteen, mikä nyt on näiden maiden erällä *osilla:*
||| *Etelä-Englannilla, Rivieralla*, niillä *Italian*
ja *Sveitsin* seuduilla, missä käy eniten matkailijoita ja
asuu rikkaita, nimittäin *pieni ryhmä* rikkaita *yli-*
myksiä, jotka saavat osinkoja ja korkotuloja *kaukaisesta*

Idästä, ja hieman huomattavampi ryhmä ammattivirkailijoita ja kauppiaita ja suurempi määrä kotiapulaisia ja kuljetusalalla ja tuotteiden loppujalostuksen suorittavassa teollisuudessa työskenteleviä työläisiä. Tärkeimmistä teollisuusaloista tulisi loppu, ja elintarvikkeita ja puolivalmisteita virtaisi massatuotteina pakkoveron muodossa Aasiasta ja Afrikasta.*

s. 337. „Mutta etsittäessä pääsyteitä Kiinaan imperialismin taloudellisenä tehtävänä ei ole, kuten huomaamme, lainkaan tavanomainen kaupankäynti: sinä on uusien laajojen markkinoiden luominen länsieurooppalaisille investoijille, markkinoiden, joilla saadut liikevoitot eivät ole koko kansan tuloa, vaan ainoastaan pääomia sijoittavan kapitalistiryhmän tuloa. Maailman yhä lisääntyvien rikkauksien normaalia tervettä joutumista kansojen käyttöön estää tämän imperialismin itse luonne, sillä sen olemuksena on markkinoiden laajentaminen pääomansijoitusta eikä kaupankäyntiä varten ja halpojen ulkomaisten tuotteiden taloudellisen ylivoiman käyttäminen kotimaisen teollisuuden syrjäyttämiseen ja tietyn luokan poliittisen ja taloudellisen herruuden tukemiseen.”

(40
imperialis-
min
olemus

s. 346. „Aasian alistaminen pakkokeinoin ja rikastumistarkoituksessa Euroopan valtaan ja tämän vallan puolustelu sillä, että Eurooppa muka sivistää Aasiaa ja kohottaa korkeammalle tasolle sen henkisen elämän, tultaneen historiassa tunnustamaan imperialismin epäoikeudenmukaisuuden ja järjettömyyden huipuksi. Me kieltäydymme ottamasta vastaan sitä, mitä Aasia voi meille tarjota — sen satojen vuosien kokemuksen kartuttamia arvaamattoman kalliita viisauden aarteita; ja sen paljon tai vähän, minkä voisimme sille tarjota, me tarvelemme sillä raakalaismaisuuudella, jolla sen

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 270. Toim.

||| teemme. Juuri niin on *imperialismi* menetellyt ja menettelee *Aasian suhteen.*"

- (41) s. 350. „Puhuessaan vuoden 1886 aikaisesta Gladstone'in billistä, home rule'ista, mr Chamberlain sanoi: 'Itse puolestani etsisin ratkaisua *federaatioperiaatteiden* suunnalta. Arvoisa ystäväni etsi mallia maamme ja sen itsehallinnollisten ja itse asiassa riippumattomien siirtomaiden suhteista.' Federaatio on kuitenkin parempi, koska Irlanti pysyy silloin Ison-Britannian integraalisena osana, kun taas yhteys itsehallinnollisiin siirtomaihin on vain moraalista laatua. Demokratian kehitys käy tätä nykyä federaation, yhdistymisen eikä eroamisen suuntaan" (kaikki tämä Chamberlainin puheesta).

[Chamberlain puoltaa federaatiota vastustaen eroamista, „keskipakois"-tendenssiä.]

7)⁴⁰

NB
vrt.
Kautsky
„ultra-
imperialis-
mista"

s. 351. „Kristinusko, joka on vakiintunut muutamissa suurissa federaalisissa valtakunnissa, joilla jokaisella on monia sivistymättömiä siirtomaita ja riippuvaisia maita, näyttää monesta nykyaikaisten tendenssien lainmukaisimmalta kehitykseltä, nimenomaan sellaiselta kehitykseltä, joka antaisi enimminkin toiveita pysyvistä rauhasta inter-imperialismin vahvalla perustalla."*

On muka kehittymässä panteutonismi-, panslavismi-, panlatinismi-, panbritannismi- j.n.e. aate, useita „valtioliittoja". („Unions of States").

miksi muodostuisi Kautskyn „ultraimperialismi" ja Euroopan Yhdysvallat kapitalismin *pohjalla*: „interimperialismiksi"!!

- 41) ss. 355—356. Nykyistä imperialistista politiikkaa harjoitettaessa „Yhdistynyt kuningaskunta ei voi ilman siirtomaiden olennaista apua kestää finanssirasituksia, jotka johtuvat välttämättömästä laivaston suurentamisesta".

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 284. Toim.

Tämä voi johtaa siirtomaiden eroamiseen, sillä ei ole niiden etujen mukaista sekaantua imperialistiseen politiikkaan (Englannin), jonka (politiikan) määräämisessä niillä ei voi olla mitään ratkaisevaa äänivaltaa, federatiivisena maana jokaisella niistä tulee olemaan puolellaan vain mitätön vähemmistö, samalla kun on valtavan paljon Englannin siirtomaita, joilla useimmissa tapauksissa on hyvin vähän yhteistä. Isolle-Britannialle „valtakunnallinen federaatio” on edullinen, siirtomaille epäedullinen.

s. 373. „Uusi imperialismi *tappaa vapaiden itsehallinnollisten valtioiden federaation*: siirtomaat kiinnittävät ehkä siihen huomiotaan, mutta kulkevat kuitenkin entistä tietään.” (42)

ss. 378—379. „Hiljattain tavaksi tullut pääoman sijoittaminen vieraisiin maihin on nykyään siinä määrin laajamittaista, että Ison-Britannian varakkaat ja poliittista mahtia omaavat luokat *saavat tällä haavaa yhä isommaksi käyvän osan tuloistaan Britannian imperiumin ulkopuolelle sijoittamistaan pääomista*. Se, että varakkaita luokkiamme *kiinnostavat* entistä enemmän maat, jotka *eivät ole* niiden poliittisessa valvonnassa, on nykyistä politiikkaa *mullistava* voima; se merkitsee, että kyseisen valtion kansalaiset pyrkivät käyttämään yhä voimaperäisemmin omaa poliittista mahtiaan *puuttuakseen* niiden valtioiden poliittiseen elämään, joiden teollisuudesta ne ovat aineellisesti kiinnostuneita.

finanssi-
pääoman
politiikkaa

Tämä luonteeltaan oikeastaan *laiton* maan valtionvarojen käyttäminen yksityisten sijoitusten suojeluun ja niiden tuottaman liikevoiton suurentamistarkoituksiin täytyy ilmeisesti myöntää todeksi.”

s. 380. „Näitä voimia sanotaan tavallisesti kapitalistisiksi, mutta pahimman vaaran alkulähteenä eivät ole *varsinaiset* investoinnit vieraiden maiden teollisuuteen, vaan se, että *näihin sijoituksiin perustuvista arvopapereista ja osakkeista määräävät rahamiehet*.” (43)

(pikkupor-
varillista
utopiaa!)

pikkuporva-
rillinen de-
mokraatti!

ulkopoliitiikan
demokrati-
sointi

ss. 381—382. „*Imperialismin* ja sen luonnollisten tukipilarien — militarismin, oligarkian, byrokratian, protektionismin, pääoman keskittymisen ja jyrkkien taloudellisten vaihtelujen — erittely osoittaa imperialismin mitä suurimmaksi nykyisiä kansallismaita uhkaavaksi vaaraksi. Imperialistien voimien valta kotimaassa, mikä tekee niille mahdolliseksi käyttää valtiokoneiston avulla kansakunnan voimavaroja omaksi hyödykseen, *voidaan kukistaa vain todellisen demokratian pystyttämisen tietä*, vain politiikalla, jota ohjaa kansa *kansan etujen mukaisesti* ja jota toteuttavat sen omat, kansan todellisen valvonnan alaiset edustajat. Pystyykö jo maamme tai jokin muu maa sellaiseen demokraattisuuteen, sitä sopii *hyövin epäillä*, mutta lääkkeen löytämisestä on vähän toivoa niin kauan kuin maan *ulkopolitiikka* 'ei tule perustumaan laajassa mitassa kansan tahtoon'.”

44)

ss. 382—383. „*Imperialismi* alkaa vasta tajuta kaikki mahdollisuutensa ja muuttua hiotuksi taidoksi hallita kansoja; laajan äänioikeuden myöntäminen kansalle, jonka valistuneisuus on saavuttanut vasta sen asteen, jolloin ihmiset alkavat lukea painettua sanaa eivätkä vielä suhtaudu kriittisesti lukemaansa, auttaa tavattomasti niiden rohkeiden käytännönpoliitikkojen hankkeita, jotka kontrolloimalla lehdistöä, koululaitosta ja tarpeen vaatiessa kirkkoakin *juurruttavat joukkoihin imperialismia naamioiden tätä puoleensavetävällä isänmaallisten tunteiden mainostuksella*.

Kuten olemme huomanneet, imperialismin *tärkeimpänä* taloudellisena alkusyynä on taloudellisten mahdollisuuksien *epäsuhtaisuus*, jonka vuoksi yksi etuoikeutettu luokka kasaa ylimääräisiä tuloja, jotka edullista sijoitusta etsittäessä pakottavat menemään yhä pitemmälle. Näiden investoijien ja heidän finanssimanageriensä vaikutus valtion politiikkaan takaa *kansallisen yhtenäisyyden muiden aineellisten intressien osalta*, joita uhkaa vaara sosiaalisia uudistuksia vaativien liik-

keiden taholta. Siis *imperialismin* pystyttäminen palvelee *kahta* tarkoituspäätä: se turvaa etuoikeutettujen *investoija-* ja kauppiasluokkien aineelliset yksityisedut yhteiskunnan kustannuksella ja tukee samalla *konservatisminkin yhteistä asiaa vetämällä* yhteiskunnan voimat ja huomion *pois* sisäpoliittisesta agitaatiosta ja suuntaamalla ne ulkopoliittikan alalle.”

s. 383. „*Imperialismin* nimittäminen kansalliseksi politiikaksi on *hävyttöntä valehtelua: kansakunnan* edut ovat joka kohdassa ristiriidassa tämän *eks-pansio*politiikan kanssa. Ison-Britannian jokainen aluelaajennus tropiikissa on epäilemättä *todellisen brittiläisen nationalismin* heikentämistä. Eräissä piireissä jopa ylistellään imperialismin juuri siitä syystä, että se helpottaa ja edistää internationalismin kehitystä rikkomalla ahtaat kansallisuusrajat. Onpa sellaisiakin, jotka imperialismin paineen alaisina *kannattavat tai pitävät sallittavana sitä, että suuret kansallisuudet kukistavat väkivalloin pienet*, kuvitellen sen olevan luonnostaan maailmanfедераation ja ikuisen rauhan lähentämistä.”

(45)

à la Cunow
ja kumpp.!!

**Imperialismin puolustajat ovat
pienen kansakuntien nielemisen
kannalla!!**

s. 384. „Tulevaisuuden internationalismin toiveet vaativat ennen muuta *riippumattomien kansojen* säilymistä ja vapaata kehitystä, sillä sen puuttuessa internationalismin asteittainen kehitys on mahdotonta ja voidaan vain tehdä sarja epäonnistuvia, *kaoottiseen ja epävakaiseen kosmopolitismiin* johtavia yrityksiä. Niin kuin jokainen terve kansallisen sosialismin muoto vaatii individualismia, *niin myös internationalismi vaatii nationalismia;* puuroa millekään muulle olettamukselle ei voida rakentaa mitään maailmanpolitiikkaa koskevaa orgaanista kokonaiskäsitystä.”

46) ss. 384—385. Sikäli kuin todelliset kansalliset hallitukset, jotka edustavat kansan eivätkä oligarkisen pikkuryhmän etuja, ovat mahdollisia, sikäli ehkäistään yhteentörmäys kansakuntien kesken, ja kansakuntien etuyhteisyyteen perustuva rauhanomainen internationalismi (postikonventiot j.n.e., muka sitä tietä) on kehittyvä yhä pitemmälle. „Taloudelliset yhteydet ovat paljon kestävämpi ja varmempi pohja internationalismin kehittymiselle kuin niin sanotut rotusiteet” (panteutoniset, panslavistiset, panbrittiläiset etc.) „tai poliittinen liitto, joka on rakennettu jonkin lyhytnäköisen valtatasapainolaskelman varaan.”

ss. 385—386. „Sellaisia mahdollisuuksia tarjoaa meille länsivaltojen laajempi yhteenliittymä, *Euroopan suurvaltojen liitto*: se ei ainoastaan olisi viemättä eteenpäin maailman sivilisaation asiaa, vaan saattaisi merkitä hirveän suurta lännen parasitismien vaaraa: erottaa erilliseksi ryhmäksi teollisesti kehittyneet kansakunnat, joiden yläluokat saisivat valtavan suurta pakkoveroa Aasiasta ja Afrikasta ja pitäisivät tämän pakkoveron turvin yllä suuria, nöyriä, toimitsija- ja palvelijajoukkoja, jotka eivät enää työskentelisi maatalouden ja teollisuuden massatuotteiden tuotannossa, vaan olisivat yksilöiden palveluksessa tai toisarvoisessa teollisessa työssä uuden finanssiylimystön valvonnan alaisina. Ne, jotka ovat valmiit viittaamaan kintaalla sellaiselle teorialle * käsittelyä ansaitsemattomana, ajattelkoot niitä taloudellisia ja sosiaalisia oloja, jotka vallitsevat nykyisen etelä-Englannin niissä piirikunnissa, jotka ON JO SAATETTU SELLAISEEN TILAAN. Ajattelkoot he sitä, miten tavattoman laajaksi tällainen järjestelmä saattaisi muodostua, jos Kiina alistettaisiin sentapaisten rahamiesryhmien, 'pääoman sijoittajain' ja heidän poliittisten ja kauppa- ja teollisuuspalvelijainsa taloudelliseen

NB.

47)

* Teoksessaan „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” V. I. Lenin on „teorialle” sanan jälkeen lisännyt sulkeissa: „olisi pitänyt sanoa: perspektiiville” (ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 271 ja 23. osa, s. 104). *Toim.*

valvontaan, jotka pumppuavat tuloja säiliöstä, joka potentiaalisesti on *suurimpia* mitä maailma on koskaan nähnyt, tarkoituksenaan *käyttää nuo voittotulot Euroopassa*. Tilanne on tietenkin liian monimutkainen ja maailman voimien peli liian vaikea arvioitavaksi, jotta voitaisiin pitää *hyvin uskottavana* joko tätä tai tuota, vain jotain yhden-suuntaista tulevaisuuden tulkintaa. *Mutta* ne vaikutteet, jotka ohjaavat Länsi-Euroopan *imperialismia* nykyään, *sysäävät tähän suuntaan*, ja elleivät ne kohtaa *vastarintaa*, ellei niitä johdeta toiseen suuntaan, niin ne tulevat *suuntaamaan kehitystä nimenomaan sellaiseen lopputulokseen*.*

Jos länsimaiden *hallitsevien* luokkien onnistuu toteuttaa mainitunlaista kombinaatiota tarkoittavat pyrkimyksensä (ja kapitalismi muuttuu ilmeisesti vuosi vuodelta yhä kansainvälisemmäksi) ja jos Kiina osoittautuu kykenemättömäksi kehittämään vastustusvoimansa riittävän suureksi, niin *loismaisen imperialismin* mahdollisuus, imperialismiin, jossa *myöhemmän Rooman valtakunnan monet piirteet* toistuvat laajemmassa mitassa, *käy täysin tuntuvaiksi*.||| totta

s. 389. „*Uusi* imperialismi ei eroa olennaisesti mitenkään muinaisesta esikuvastaan” (Rooman valtakunnasta). Se on samanlainen *parasiitti*. Mutta luonnonlait, jotka tuomitsevat *parasiitit* tuohon, eivät koske ainoastaan yksilöitä, vaan myös kansakuntia. Kehityksen mutkallisuus ja asian olemuksen naamiointi voivat *viivyttää tuhoa, mutta ne eivät voi sitä estää*. „Tunnetusti *vatheellinen* on väite, että alistaessaan väkivalloin valtaansa toisia kansoja ja niiden maita *imperialistinen* valtio menettelee näin vain tehdäkseen nöyryyttämilleen kansoille samoja palveluksia, joita se itsekin vaatii: se ei suinkaan aio tehdä samanarvoisia palveluksia eikä pystykään niitä tekemään.”

Loppu

---

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 270—271. Toim.

„λ”
(„LAMBDA”)

VIHKO

Sisältö

- M. Sembat.* „Saatte kuninkaan etc.” [1—17]
Schulze-Gaevernitz. ”Brittiläinen imperialismi” [18—34]

SEMBAT. „SAATTE KUNINKAAN,
ELLETTÉ TURVAA RAUHAA”

- 1) Marcel Sembat. „Saatte kuninkaan, ellette turvaa rauhaa”⁴¹.
Pariisi 1913 (Eug. Figuière). 5. painos ((278 sivua)).
(Ilmestyi painosta heinäkuun 20 pnä 1913.)
„Entä jos huomaisimme esimerkiksi, että meidät on vedetty useihin liittoihin, jotka aseistautumiskilvan tietä johtavat suoraa päätä sotaan, ja että nämä monet liitot olisi kuitenkin rakennettu samoille perusteille, jotka riittävät takaamaan rauhan?” (s. XI).
„Ettekö tiedä, että nykyaikainen sota muuttuu päivä päivältä yhä enemmän teollisuusyrityksen kaltaiseksi? Että liikekannallepano on valtava teollisuusoperaatio? Ja että se vaatii teknillisiä tietoja ja kykyjä kuten jokainen muukin teollisuusoperaatio?” (s. 13).
„Niin! Sopii ajatella tasavaltaa, joka olisi vähemmän irrallaan elämästä ja toiminnasta. Se on sitäkin tarpeellisempaa, koska nykyinen tasavalta ei ole ainoastaan kykenemätön käymään sotaa, kuten olen jo yrittänyt todistaa edellisillä sivuilla, vaan myös yhtä kykenemätön turvaamaan rauhan” (s. 25).
„Älkää sanoko minulle, ettei se ole tarpeellista, ettette tahdo suorittaa valtauksia, että pyritte vain puolustamaan itseänne: se on pelkkää lörpötystä” (s. 28).
- 2)

„Agadirin kriisin jälkeen ehdotin kerran edustajakamari-
rissa, että yritettäisiin muodostaa uusi elin” (s. 31).

„Ehdotuksen sisältönä oli, että perustettaisiin ulkopoliiti-
kan johtamista varten neuvosto, johon kuuluisivat kaikki
entiset ulkoministerit” (s. 31).

„Ettäkö olisi koottava yhteen kaikki entiset ulkoministe-
rit? Mutta hyvä ystävä, hehän alkaisivat miettiä vain sitä,
millä tavalla saisivat kampaniksi seuraajansa! Johan
nyt — oletteko tullut jostain muusta maailmasta?” (s. 33).

„*Nykyisen Ranskan rahatalouden his-
toria*, jos se kirjoitettaisiin avomielisesti, olisi val-
latun kaupungin ryöväystä muistuttavien monien eri
rosvotekojen historiaa! NB

Se on ovelien rahamiesten harjoittaman tyhmän
kansan ryöväämisen historiaa. Katsotaanpa, miten NB
käy, kun Ranskan valtio joutuu tekemisiin ulkomai-
den hallitusten eikä omien kansalaistensa kanssa”
(s. 41). (3

„Saadakse sen * vakuuttumaan, hra Delcassé tarjosi
sille aikamoisen palasen Marokkoa luvaten samalla meidän
taholtamme ystävän apua ja aseellista ja rahallista tukea.
Vastapalvelusten perusteella tietenkin! Kaksisataa tuhatta
hyvää espanjalaista sotamiestä korvaa ihmeen hyvin aseel-
listen voimiemme vähyyden” (s. 49).

„Montako kuukautta annoimme mennä, ennen kuin tun-
nustimme Portugalin tasavallan?

Nyt tätä kirjoittaessani emme ole vielääkään tunnustaneet
Kiinan tasavaltaa: Yhdysvallat kohtelevat sitä jo kuin tär-
keää arvohenkilöä! Me sitä vastoin jätimme sen finanssi-
miestemme uhriksi!

Kun Norja empi, teimmekö edes elettä, sanoimmeko
sanaakaan? Ja sitä se kuitenkin odottii” (s. 65).

„Ellemme olisi kahdenkymmenen vuoden aikana varta
vasten hillinneet ja masentaneet Espanjan vallankumouk-
sellisia, niin Portugali ei olisi ainoa tasavalta! Meidän ei
tarvitsisi ostaa Ranskan ja Espanjan liittoa antamalla
maksuksi palasia Marokosta! Meidän ei tarvitsisi keskus-
tella kolmen vuoden asepalvelua koskevan lain ennallista-
misesta” (s. 68). (4

* Espanjan. Toim.

„Ystäväni Jaurès on sanonut minulle muuten monta kertaa: 'Te liioittelette vaaran suuruutta. Ei pidä luulla, että sota puhkeaa ehdottomasti. Jokainen kuluva vuosi lujittaa rauhaa ja pienentää sodan mahdollisuutta. Eiköhän päinvastoin selkkauksen ennustelu suurena tuota mahdollisuutta?'

Olisin onnellinen voidessani olla yhtä varma ja vakuuttua siitä, että onnistumme yhteisvoimin torjumaan vielä pitkäksi aikaa vaaran. Mutta olenkin kirjoittanut tämän kirjan nimenomaan siksi, että pelkään juuri päinvastaista, nimenomaan siksi, että mietittyäni tätä asiaa vuosien mitaan olen yhä enemmän ja varmemmin päätynyt päinvastaiseen ajatukseen” (ss. 76—77).

5) „Ja edelleen, kuinka voitte toivoa saksalaisten ottavan vakavalta kannalta rauhantahdon vakuuttelumme, kun ilmetyimmät revanshin kannattajat julistautuvat rauhan kannattajiksi?

He tekevät sen perusteella johtopäätöksen, että Ranska pyrkii revanshiin ja että vain järkisyyt estävät meitä sanomasta sitä ääneen. He tuntevat, että me olemme varuillamme, että olemme valmiit käyttämään hyväksemme jokaista tilaisuutta, joka lupaa meille voiton. Kysyn kaikilta rehellisiltä ranskalaisilta, ovatko he kovinkin väärässä? Uskallatteko vakuuttaa sisimmässänne, että he ovat väärässä? Jos todellakin tarjoutuisi sellainen ilmeinen, poikkeuksellinen tilaisuus, että Saksa joutuisi heikentyneenä alttiiksi iskuillemme ja voittomme tuntuisi varmalta, niin tokkopa epäröisimme hyökätä sen kimppuun? Kuka meistä voi ottaa vastuulleen sen, että rauhantahdo voittaa ja ettei sotaintoisen isänmaallisuuden raivoisa aalto murskaa kaikkea vastustusta?” (s. 88).

NB ||| „Mutta puolustusotahan ei ole sen vähemmässä määrässä sotaa kuin hyökkäyssotakaan, ja puolustusaikomus voi johtaa hyökkäykseen” (s. 91).

6) „Sitä on kannatettava sydämen pohjasta! Sosialistit nauravat mielellään pasifistisille yrityksille! Ne ovat heistä jonkinlaista internationalistista filantropiaa, *joka sinänsä on itsepetosta,*

NB ||| *ellei pyrkimystä* pettää toisia, ja estää näkemästä sodan taloudellista syyperäisyyttä, aivan niin kuin yksilöllinen hyväntekeväisyys ei piittaa

ehdoista, jotka automaattisesti synnyttävät köyhyyttä.

Mutta sosialistit eivät ole kuitenkaan oikeassa nauraessaan! Nauraminen ei ole estänyt sosialistiedustajien enemmistöä kirjoittautumasta 'Arbitraashiryhmään' ja kannattamasta sen kaikkia manifestaatioita" (s. 93).

„Léon Bourgeois on yltänyt katsomuksissaan Kansojen liittoon ja Euroopan Yhdysvaltoihin saakka. Ohoh! Olemme joutuneet Internationalen välittömään läheisyyteen!" (s. 95).

„...Koko proletariaatti!.. mielummin kapina kuin sota... myrkyttäjä-lehdistö... kapitalistien salahankkeet... Creusot... tykkitehtailijat... kapitalistien voimien vastapainoksi asetamme työväenkapinan..." (s. 106).

„Pariisin kansa lähettää veljellisen tervehdyksensä Saksan kansalle ja ilmoittaa olevansa valmis kaikin keinoin ja tarpeen vaatiessa yleislakon ja kapinan tietä vastustamaan sodanlietsojien rikollisia hankkeita..." (ss. 106—107).

„Sisimmässäni luulen, että siinä on tiettyä levottomuuden tunnetta: ihmisten levottomuutta, jotka eivät tunnusta itse itselleenkään kaikkea, mitä ajattelevat" (s. 108).

„He saavat sen nähdä, kunhan sota vain alkaa! Esikaupungeissa tulee *sittenkin* * tapahtumaan jotain!"

Sittenkin? Niin, se merkitsee, että olemme huutaneet hyvin äänekkäästi herättääksemme pelkoa, mutta emme ole lainkaan varmoja siitä, että vallassamme olisivat kaikki ne ukkoset, joiden jyrinää matkimme.

Yleislakkoko? Ammattiliitot ovat kylläkin sanoneet kannattavansa sitä! Ne tulevat toimimaan! Kapinako? Barrikadejako? Kyllä! Esikaupungit alkavat liikehtiä varsinkin jos kansa katsoo, että olemme hyökkääjiä, alkuunpanijoita.

Mutta jos meille annetaan haaste? Jos Vilhelm hyökkää muitta mutkitta kimppuumme? (8)

'Siltä varalta ovat olemassa saksalaiset sosialistit!' Tämä lause on tarkoitettu vastustajille ja epäilijöille samoin kuin skeptikolle, joka elää jokaisessa meissä: tämä lause lausutaan jyrkän- ja päättävänsävyisesti. Mutta siten sisäinen ääni alkaa kuiskuttaa: 'Mitä jos saksalaisilla sosialisteilla on niin kuin meilläkin enemmän vain hyviä aikomuksia kuin reaalisia voimia?.. Onhan näet

* Kursivointi Sembat'n. Toim

shovinistinen lehdistö rajan kummallakin puolen helkkarin ovela, kun on sotkettava kortit!” (ss. 108—109).

„Aletaan julkaista julistuksia, artikkeleja, uusia paperilappuja! Niitä alkavat kirjoitella henkilöt, joilla ei ole rohkeutta sanoa kaikkea, ja niitä alkavat lukea ihmiset, joilla ei ole rohkeutta tunnustaa itselleen kaikkea!” (s. 110).

„Sotaministeriöhän laatii vain meitä vastaan mustia listoja. Olemmehan niitä, jotka uhkaavat sodan puhkeamistapauksessa turvautua voimakeinoinhin hallitusta vastaan” (s. 112).

9) „Jos huomaamme, että meille on annettu haaste, silloin alkavat yleiset levottomuudet, syntyy valtava virta, joka tulvii vastustamattomasti yli äyräidensä ja huuhtoo tieltään pois kaiken niin kuin tapahtui Italiassa!” (s. 114).

„Mieluummin kapinal..

Hyvä on!.. Näettekö paikan, tilanteen, kadun, toverien kasvoniilmeen, lehden numeron?” (s. 115).

„Pelkäänpä, ettemme pysty tekemään mitään kun sota puhkeaa” (s. 117).

„Siinä se suuri palvelus, minkä kuuluisa ystävämme Edouard Vaillant on niin monta kertaa tehnyt Ranskalle, kun hän on heittänyt kaikkina traagillisina hetkinä vallanpitäjille kuulun haasteensa: *'Mieluummin kapina kuin sota!'* *

Esivalta on ymmärtänyt: *'Meidän täytyy olla varovaisempia! Älkäämme antautuko ajattelemattomasti sodanriskiin! Älkäämme antautuko kevytmielisesti tappionriskiin! Se saattaisi muodostua uudeksi Syyskuun neljänneksi päiväksi!'*” (s. 119).

„Ihailtavia olivat Baselissa päivät, jolloin mäelle johtavia katuja pitkin Internationalen kulkueet virtasivat vanhalle kirkolle!” (ss. 120—121).

10) „Kuinkahan moni näistä kolmestasadasta tuhannesta Treptowin internationalistista suostuisi jättämään Saksan turvattomana shovinistien iskujen alle?

Ei yksikään! bravo! tervehdin heitä sen johdosta! Meidän emme suostuisi luovuttamaan Ranskaa pangermanisteille!” (s. 122).

* Kursivointi Sembat'n. Toim.

„Siis me nousemme joka maassa vastustamaan hallituksia estääksemme ne alkamasta sotaa ja asetamme kaikkia eri isänmaita korkeammalle Internationalen” (s. 122).

„Tästä seuraa, että Euroopan rauhan säilyttämisessä ja turvaamisessa tänään kaikissa oloissa ja kaikilta vaaroilta meihin ei pidä luottaa enempää kuin pasifisteihin*.

Murehdittava totuusko? Kenelle te puhutte näin? Mutta silti se on totuus, jonka sanominen on hyödyksi” (s. 123).

„Ymmärtäkää toki, että kun huudetaan: 'Alas sota!', 'Sota sodalle!' tietämättä etukäteen, millä käytännöllisillä toimenpiteillä voitaisiin ehkäistä jokin tietty selkkaus, niin se on loitsimista, noitumista, magiaa” (s. 124).

„Magia — se on tyydyttämätöntä halua, joka antaa tuntea itsensä ja toivoo tulevansa mimiikan avulla pikemmin tyydytetyksi!” (s. 125).

(11

„Kuten jo sanoin, kapinan mahdollisuus on tehokas painostuskeino ja hyvä uhkaus. Mutta entä jos uhkauksien aika on mennyt jo ohi? Entä jos sota on jo julistettu? (s. 126).

Mitä on tehtävä? Onko julistettava kommuuni joka kaupungissa, kohotettava punainen lippu ja kapinaan noustua mieluummin tuhouduttava kuin annettava periksi jonkin maan sotaväelle? Ja pitääkö meidän, tieteellisen sosialismin kannattajien, ruokkia itseämme tällä järjettömyydellä? Nykyaikainen sotahan on suurteollinen yritys. Onhan kaupunki, joka nousee kapinaan vihollisarmeijaa vastaan ilman tykistöä ja ammuksia, aivan kuin suurtehdasta vastaan kapinoiva käsityöläinen. Nykyaikainen armeija nielaisee kapinoivat kaupungit toisensa jälkeen kuin marjat. Kahdennenkymmenennen vuosisadan sodassa se tehdään viikossa! Ammusten hirmumyrskyn ja patterien tulikeskitysten avulla! Ja mistä pirusta kaupunkimme saisivat aikaa yhdistymiseen ja yhteisen puolustuksen järjestämiseen, t.s. ellen erehdy, palatakseni jälleen kansallisarmeijaan, joka kykenee kestävänsä iskun?

(12

...Mutta sankarillinen uhrautuminen on kaunis hetkellinen innonpuuska eikä puolueohjelma! Se ei ole taktiikkaa! Se ei ole myöskään vakavaa sodankäyntiä eikä strategiaa!” (s. 127).

* Kursivointi Sembat'n. Toim.

„Pelkkää lapsellisuutta on huutaa yleensä: 'Alas sota!' ja puida nyrkkiä taivaalle kuvitellen, että sillä lailla voidaan välttyä sodalta! Sodalta pelastautumiseen ei riitä sen pelkääminen eikä sen väistämiseen sen kiroaminen” (ss. 128—129).

„Mikään sopimus ei velvoita meitä siihen. Me teemme sen vapaasta tahdostamme; me riistämme vapaasta tahdostamme joka vuosi Ranskan teollisuudelta sen elinmehun tukemalla säästöillämme vierästä teollisuutta. Kaikki tietävät tämän ja kaikki sen hyväksyvät” (s. 199).

13) „Ette ajattele sitä, että he vaativat saksalaisten arvopaperien pääsyä Pariisiin pörssiin!” hän sanoi.

Ei, tiedän sen vallan hyvin, ja herra de Waleffe on aivan oikeassa! Tietysti saksalaiset vaativat varmasti sitä” (s. 202).

„Ranskan ja Saksan sopimuksesta pitäisi ainoana tuloksena olla Ranskalle Euroopan rauhan lopullinen vakauttaminen ja edellytysten turvaaminen Ranskan tulevalle vapaalle kehitykselle ja oikeudenmukaiselle vaikutukselle konsolidoituneessa Länsi-Euroopassa” (s. 213).

„Yhdistyminen niiden kanssa” ((kenen?)) „saksalaisten murskaamiseksi tai viimeksi mainittujen saattamiseksi niiden ikeeseen, jolta mekään emme välttyisi kauaksi aikaa, olisi Ranskan esittämistä koko maailmalle sellaiseksi, joka toimii liitossa raakalaisuuden kanssa sivistystä vastaan” (s. 218).

„Olemme kuulleet kyllin paljon puhuttavan aseistuksen rajoittamisesta! 'edistyksellisestä ja samanaikaisesta' aseistariisuutumisesta!

Nämä ovat kirjaimellisesti samoja ehdotuksia, joita vanha ystäväni Dejeante esitti hyväntahtoisena kelpo miehenä noin viisitoista, kaksikymmentä vuotta sitten!” (s. 225).

14) „Mitä minuun tulee, niin en salaa, että minusta Ranskan ja Saksan lähentyminen tuntuu hyvin suurimerkityksiseltä historialliselta tapahtumalta, jonka seuraukset olisivat mitä tuntuvimmat ja joka olisi uuden aikakauden alkuna koko maailmassa. Toisaalta tämä lähentyminen on alkujaan positiivista, suppeaa ja rajoittunutta, ja sen on sanellut meille vain halu välttää läheistä sotaa. Toisaalta tulevaisuuden kannalta katsoen minusta tuntuu, että se muodostuu tulevien Euroopan Yhdysvaltojen alkioksi” (s. 230).

„...se on oleva alkusoittona burgundien ja normannien hyökkäyksen kaltaiseen hyökkäykseen. Siitä tulee kansainvaellus” (s. 244).

„Asia on siten, että sotimisvaisto liittyy kiinteästi ja syvästi synnyinmaa-aatteeseen” (s. 246).

„'Alas sotal..' Oletteko huomanneet erään seikan? Sodanvastaisissa joukkokokouksissa ei huudeta koskaan: 'Eläköön rauha!' (17

Koskaan tai miltei koskaan!..

Tervehdittäväkö rauhaa? Olemme kokoontuneet tänne protestoimaan ja taistelemaan mätää vastaan, halpamaisuutta vastaan, vihaamaamme sotaa ja sitä valmistelevia lurjuksia vastaan.

'Mutta jos kerran vihaatte sotaa, teidän pitäisi varjella rauhaa!'

Tämä tuntuu aivan selvältä, ilmeiseltä, kumoamattomalta asialta, mutta kuitenkin, vastoin logiikkaa, jokin sanoo kansan sydämen syvyyksissä — ei, ja kansan sydän on oikeassa.

Ettäkö olisi vain huudettava: 'Eläköön rauha!' Eikä mitään muuta? Tyydyttääkö tämä rauha siis meitä? Ja olemmeko me tyytyväisiä? Emme koskaan! Jos tahdotte, huudamme: 'Eläköön sosiaalinen vallankumous!', mutta emme: 'Eläköön rauha!' Alas sota, se on sangen hyvä, sillä se on ymmärrettävää ja oikein. Niin, me vihaamme kaikkea sotaa, olkoon se millaista tahansa; mutta ei pidä paikkaansa, että pitäisimme arvossa mitä rauhaa tahansa. Työväki ei pidä arvossa porvarillista rauhaa, sellaista rauhaa, jonka vallitessa sitä kohdellaan ilman taistelua kuin voitettua. Se tajuaa hämärästi, että tervehtiessään sellaista rauhaa se vaikuttaisi siltä, kuin sen ainoana toivomuksena olisi tehdä loppu levottomuudesta, palata rutiiniin arkipäiväisyyteen ja pyörittää jälleen uneliaasti pyöräänsä.

Mutta asianlaita ei ole suinkaan niin!” (ss. 249—250).

„Aktivistimme tuntevat väkijoukon” (s. 251). (14

„Mutta sisimmässään he tuntevat, että innostus, jonka valtaan talonpoika on joutunut unelmoidessaan kunniaista, on niin polttava liekki, että yksi sellainen riemunpäivä on kalliimpi kuin koko tylsä elämä, ja että nuorella miehellä, joka ensi viikolla kaatuu Tchataldjan linnoitusten luona, tulee olemaan takanaan pitempi elämä kuin jos hän kuolisi 75 vuoden vanhana omalla pellollaan. (15

Hän ymmärtää tämän varsin hyvin, ja jos kohta hän suhtautuu halveksivasti tuohon sota-intoon, niin vain siksi, että hänelle ovat tunnettuja toisenlainen innostus ja toisenlainen sota, jotka ovat hänestä ylevämpiä ja joiden ylevyyden vuoksi hän suhtautuu surkutellen ja halveksuen tuohon vanhaan sotamiehen innostukseen, joka on hänelle tuttua jo entuudestaan ja jonka hän on kitkenyt pois" (ss. 252—253).

„Työmiehellä, jolla ei ole mitään rauhanaikana, ei ole mitään menetettävää myöskään sota-aikana. Hän asettaa alttiiksi vaaralle vain oman nahkansa, mutta saa sen sijaan kiväärin. Tuolla kiväärillä hän voisi tehdä paljon. Hän haaveilee siitä. Ei, taloudellinen etu ei varmastikaan herätä työmieheessä vihaa sotaa kohtaan" (s. 255).

„Tiedätkö, että Saksa voittaa varmasti, jos syttyy uusi sota Ranskaa vastaan?

16) 'Lothringenin malmin, niinkö luulette?'

Ei, paljon enemmän! Pariisin muurien edustalta se nappaa Belgian ja Hollannin ja siinä kaikki. Ala- (inferior) Saksa... ja sen alusmaat, jotka ovat varsin huomattavia" (s. 257).

„Nykyisten isänmaiden rajat eivät ole meistä ikuisia eivätkä ylipääsemättömiä esteitä... Ja me näemme Ranskan taivaanrannalla nousemassa uuden auringon, Euroopan Yhdysvallat" (s. 268).

„Jos onnistumme järjestämään rauhan ja Euroopan, niin nähdäkseni Tasavalta, Synnyinmaa ja Internationale tulevat olemaan täydessä sopuoinnussa keskenään eikä meidän tarvitse korjata Tasavaltaa ullakolle" (s. 272).

LUETTELO SCHULZE-GAEVERNITZIN KIRJASTA
„BRITILLÄINEN IMPERIALISMI" OTETUISTA LAINAUKSISTA ⁴²

43 työväen huippukerros ja työväenjoukot versus kirkko	401 idealismi imperialismiin palveluksessa!
56 ylhäältä	402 Saksa ihmiskunnan eturinnassa.
73 siirtomaat (<i>laajeneet kaksinkertaisiksi</i>)	412 (Jebb).
	415 (n:o 53)
75 (toinen Irlanti)	422 Holland

87 imperialismi 19. vuosi- sadan lopulla	423 (n:o 104), idem n:o 111 Hobhouse, ibidem n:o 112 Marcks
104 Multatuli	426 n:o 116 ja 118
119 glasiisi ⁴³	n:o 133
122 koko kansan talous	n:o 136
159 punta 20. vuosisadalle asti	n:o 151 n:o 155
174 Kanada	n:o 171
217 (samoin)	n:o 342 n:o 365

SCHULZE-GAEVERNITZ. „BRITTIILAINEN IMPERIALISMI”

Tri G. von *Schulze-Gaevernitz*. „Brittiläinen im- (18
perialismi ja Englannin vapaakauppa 20. vuosisadan
alussa”. Leipzig 1906 (477 sivua).

Suuri kelmi, banaali, kantilainen, uskonnon kan-
nattaja, shovinisti, koonnut joitakin sangen mielen-
kiintoisia asiatietoja Englannin imperialismista ja
kirjoittanut sujuvasanaisen kirjan, jota ei ole ikävä
lukea. Matkustellut Englannissa, koonnut paljon
aineistoa ja tehnyt paljon havaintoja. Herrat englan-
tilaiset, olette ryövänneet, antakaa meidänkin ryövätä
„siunaten” ryöväyksen Kantin, jumalapahasen, isän-
maallisuuden, tieteen avulla = siinä tämän „oppineen
miehen” kannan olemus!!
(Paljon myös turhaa lörpöttelyä).

Johdannossa kerrotaan siitä, mitkä ovat „Britannian
maailman mahdin perustuksia” — taistelu Hollantia, Rans-
kaa vastaan... puritaanisuuden, uskonnollisuuden ((kaksin
verroin)), sukupuolikurin etc. etc. suuri merkitys.

NB
 (työväen huippu-kerrokset ja uskonto) Englannissa „lahkokunnat nojaavat keski-
 luokkiin ja osaksi työväen huippukerrok-
 siin, kun taas työväen laajat keskikerrok-
 set ovat varsin vähän alttiita uskonnolli-
 sille vaikutuksille, varsinkin suurkaupun-
 geissa”.

tasavalta ja imperia-
 lismi!!!! s. 56: Tasavalta ja Cromwell antoivat
 hirmusysäyksen Englannin imperialismille
 ja varsinkin laivaston rakentamiselle:
 Kaarlen aikana rakennettiin vuodessa kor-
 keintaan 2 „linjalaivaa”, tasavallan aika-
 na — jopa 22 (1654).

Manchesterin koulukunnan ja kauppa-
 vapauden kukoistuskausi oli erikoisen
 kuumeista ulkopoliittikan edistysaikaa:
 1840—42 oopiumisota; laivastomenot
 (s. 73):
 1837 — 3 shillingiä 3 pennyä asukasta kohti.
 1890—10   ”   ”   ”

„siirtomaat laajenivat kaksinkertaisiksi” Vuosina 1866—1900 siirtomaat laaje-
 nivat kaksinkertaisiksi (ibidem).

19)

NB „Jo sir Robert Peel sanoi: 'Jokaisesta
 siirtomaastamme saamme toisen Irlan-
 nin'”... (75).

„Juuri 19. vuosisadan lopulla Brittiläinen imperiumi
 osoitti ehtymätöntä ruokahalua: nielaistiin Burma, Belu-
 tshistan, Egypti, Sudan, Uganda, Rhodesia, Etelä-Afrikan
 tasavallat”... (87)...

katsottava!! Mainitaan m.m. *Multatuli*, miten tämä
 kuvaa eurooppalaisten siirtomaahallin-
 taa (104).

„...,aasialaisvaltiot, joita lordi Curzon on sanonut
 'Intian linnoituksen glasiiseiksi': Persia, Afganistan,
 Tiibet ja Siam” (119).

„Englanti muuttuu vähitellen teollisuus-
 valtiosta *krediittorivaltioksi*.
 Huolimatta teollisuustuotannon ja teollisen
 viennin absoluuttisesta lisääntymisestä,
 kasvaa koroista ja voitto-osingoista, emis-

sioista, välityksestä ja keinottelusta saatavien tulojen suhteellinen merkitys koko kansantaloudessa. Mielestäni juuri tämä seikka on imperialistisen nousun taloudellinen perusta.

NB ||| Krediittori on lujemmissa suhteissa vel-
||| lalliseen kuin myyjä ostajaan” * (122). |||

„Hän (Peel) kohotti siten” (varmistamalla kultakannan, lujittamalla sitä) |||
„punnan maailmanrahan tasolle — asemaan, jonka punta otti monopolikseen aina 19. vuosisadan loppuun saakka” ||| (159).

„Näitä väitteitä” (joilla puolletaan siirtomaiden ja Englannin tulliliittoa) „perustellaan viittaamalla vahinkoon, jota imperialistinen tullipolitiikka aiheuttaa Kanadaan suuntautuvalle Saksan vientikau-
palle. Kanada on muka maailman ainoa maa, jonka osalta Saksan kauppaekspan-
sio on pysähtynyt viime aikoina kasvu-
saan, jota vastoin Britannian kaupankäynti on laajennut valtavasti ja siitä on ollut etua myös Länsi-Intian sokerintuottajille” ||| (s. 174).

oikein!!

NB:

„monopoli-
asema”

19. vuosisa-
dan loppuun
saakka

(20

	Britannian vienti Kanadaan (mlj. puntaa)	Saksan vienti Kanadaan (mlj. puntaa)	Saksan sokerinvienti Kanadaan (mlj. markkaa)
1898 — —	5.8	1.2	—
1899	7.0	1.2	—
1900	7.6	1.0	4.3
1901	7.8	1.3	6.2
1902	10.3	1.9	9.2
1903	11.1	1.8	2.4
1904	10.6	1.2	0

palattava!!

(NB)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 268—269. Toim.

(s. 217) Yhdistyneen kuningaskunnan vienti milj. punnissa:

	1866	1872	1882	1902
Brittiläisiin alusmaitiin.....	53.7	60.6	84.8	109.0
Eurooppaan.....	63.8	108.0	85.3	96.5
Ei-brittiläiseen Aasiaan, Afrikkaan ja Etelä-Amerikkaan.....	42.9	47.0	40.3	54.1
Yhdysvaltoihin.....	28.5	40.7	31.0	23.8

NB || „Voidaan siis täydellä syyllä myöntää, että imperia-

NB || listit antavat suuren merkityksen siirtomaan menek-

NB || kimarkkinoille. Mutta rahauudistusten kannattajia

NB || vastaan on kuitenkin todettava, että herruutensa

NB || ylläpitämiseen näillä siirtomaanmarkkinoilla Eng-

NB || lanti ei ole tähän asti kaivannut suosintatulleja. Par-

NB || haassa tapauksessa Englanti voi toivoa voivansa

NB || rajoittaa tulevaisuudessa sellaisilla suosintatulleilla

NB || vähitellen tunkeutuvaa ulkomaista kilpailua.”

21)

...Imperialistisia mielialoja voimistaa m.m. se seikka, että „muutamat niistä” (vieraista) „protektionistisista valtioista ottavat haltuunsa yhä laajempia raaka-ainealueita ja monopolisoivat ne omaa, korkeilla tullimaksuilla suojattua teollisuuttaan ja merenkulkua varten...

...Erikoisen kursailematonta on ollut tässä suhteessa Yhdysvaltojen käyttäytyminen. Länsi-Intian ja Yhdysvaltojen välinen merenkulku tapahtui aikaisemmin yksinomaan Britannian lipun alla. Sitten kun Puerto Rico otettiin Yhdysvaltojen tulliliittoon ja Amerikan kabotaashilavasto pääsi voiton puolelle, brittiläinen rahtilivaliikenne syrjäytettiin yhdellä iskulla. V. 1900 97% vallatun saaren ulkomaankaupasta käytiin amerikkalaisten alusten välityksellä” (229).

NB

hyvä
esimerk-
ki!!

numerot
NB

„Saksa on tähänastisella tullitariffillaan perinyt Englannin Sinisen kirjan tietojen mukaan noin 25% tärkeimpien englantilaisten vientitarviden arvosta, Ranska taas 34%, Yhdysvallat 73%, Venäjä 131%” (230).

„Samalla kun Britannian kansantulo kasvoi vuosina 1865—1898 noin *kaksinkertaiseksi*, 'ulkomaiset tulot' ovat Giffenin mukaan kasvaneet samassa ajassa *yhdeksänkertaisiksi*"* (s. 246). NB (erittäin tärkeää) 2- ja 9-kertaisiksi

Seuraavat sitaatit Robert *Giffeniltä*. „Taloustieteellisiä tutkielmia ja kirjoitelmia”, 1904, II osa, s. 412 [ja „Fabian Tract” n:o 7].

Tulot ulkomaisista pääomansijoituksista 1898 90 milj. punnasta (Giffen)

ja aina 118 milj. puntaan. Vähintään 100 milj. puntaa.

(s. 251): asukasluku tulot (arvio), t.s. asukasta kohti

NB	1861 — 28.9 milj.	...311.8 milj. p.	= 10.7 puntaa	NB
	1901 — 41.4	...866.9	= 20.9 puntaa	

Brittiläisten tuotteiden vienti
(lukuun ottamatta aluksia)
1000 puntaa:

(22)

	(A)	(B)	(C)	
	Suosintatulleilla suojattuihin mahiin	Puolueettomille markkinoille	Brittiläi- siin alusmaihiin	Kaikkiaan
1870	94 521	53 252	51 814	199 587
1880	97 743	50 063	75 254	223 060
1890	107 640	68 520	87 371	263 531
1900	115 147	73 910	93 547	282 604
1902	100 753	69 095	107 704	277 552

(A) = Eurooppa ja Yhdysvallat. (B) = Etelä-Amerikka, Aasia ja Afrikka = „ulkoeurooppalaiset raaka-ainealueet”.
(C) = Englannin siirtomaat.

„Ammatillisesti järjestynyt työväki” ((palattava))
(Englannin) „on lähtenyt kauan sitten käy-
tännöllisen politiikan tielle. Vaalioikeuden
laajeneminen on tehnyt sen demokratisoi-
dun valtiojärjestelmän herraksi — varsinkin
((asiaan))
((uudelleen))

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 272. Toim.

NB ||| kun vaalioikeus on yhä vielä kyllin
hyvin ||| *rajoitettu sulkeakseen pois varsinaisesti*
tärkeää!! ||| *proletaarisen alemman kerroksen*" *
              ||| (298).

„Työmiehen tuollainen vaikutusvaltainen asema ei ole vaarallista Englannille, sillä puolen vuosisadan ammatillinen ja poliittinen koulutus on opettanut työmiehen samaistamaan omat ja oman teollisuutensa edut. Hän tosin asettuu palkkatasoa, työaikaa y.m.s. koskevissa kysymyksissä työnantajaansa vastaan, mutta muussa hän on työnantajan puolella kaikkialla, missä kajotaan sellaisenaan hänen teollisuusalanensa etuihin. Taloudellisissa ajankysymyksissä työnantaja-yhdistykset ja työväenliitot esiintyvät usein yhdessä. Esimerkiksi Lancashiren ammattiyhdistykset vaativat bimetallismia niin kauan kunnes Intian rahakannaksi otettiin kulta; nykyään ne tukevat pyrkimyksiä, joiden tarkoituksena on juurruttaa puuvillanviljelyä Afrikassa” (299).

23)

NB

NB

Siteeraa *E. Bernstein*iä. „Brittiläiset työläiset ja tullipoliittinen imperialismi”, julkaistu „Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitikissa”. XIX nide, s. 134.

NB
(osuuskun-
nista)
NB

Nykyään (1903) työläiset vastustavat Chamberlainia (trade unionien kongressi v. 1903 458 ääntä 2 vastaan)... „Samalla tavalla on asennoitunut *osuustoimintakongressi*, joka käsittää *työväen koko huippukerroksen*” (s. 300).

Työväen aseman parantuminen on muka kiistatonta. Työttömyys ei ole muka yhtä kovaa: „Puhe on” (työttömyyskysymyksessä) „pääasiassa kysymyksestä, joka koskee Lontoota ja proletaarista alinta kerrosta, *josta poliittikot vähän välittävät*”** (s. 301) (tekijä lainaa otteen

NB NB

„Kauppaministeriön selostuksesta”, „Labour Gazette”, joulukuu 1905, s. 355. „Mar-raskuussa 1905 Lontoossa oli 24 077 työ-

* Ks. V. I. Lenin. Teokset, 22. osa, s 273. Toim.

** Sama. Toim.

töntä, kun muualla Englannissa ja Walesissa heitä oli 12 354” (huom. n:o 400). |||

„Ottaen huomioon nämä tosiasiat Englannin työväestön ylimmät kerrokset eivät näe tätä nykyä mitään syytä muuttaa perinpohjin Englannin tullipolitiikkaa” ||

=NB

„Britannian kansantalouden keskuspaikkana, jona aikaisemmin oli Manchesterin pörssi, on nyt Lontoon arvopaperipörssi. Yleisesti myönnetään, että moninaisessa pörssimaailmassa on nykyään kuitenkin johtava paikka eksoottisten maiden arvopapereilla: siirtomaiden, Intian, Egyptin j.n.e. valtion ja kuntien lainaobligatioilla, Etelä-Amerikan, ennen muuta Argentiinan ja Japanin lainaobligatioilla, Amerikan ja Kanadan rautatie- ja kupariteollisuusosakkeilla, mutta ennen kaikkea Etelä-Afrikan ja Länsi-Australian kultakaivososakkeilla, Afrikan timanttikaivososakkeilla, Rhodesian arvopapereilla j.n.e. ...

„finanssi-
pääoma”

...Siten astuu etualalle ja tarttuu Britannian kansantalouden peräsimeen uudentyyppinen mies. Kotimaahansa juurtuneen, rakennusten ja koneiden raskauttaman teollisuudenharjoittajan tilalle astuu *finanssimies*, joka luo arvoja saadakseen jälleen mahdollisimman pian pois käsistään” (310).

NB

Kasvien kasvu on troopillisissa maissa verrattomasti voimakkaampaa. „Suuri tulevaisuus” on esimerkiksi *banaanilla* (siitä valmistetulla jauholla), jauhon valmistuksen tavaton helppous,—durralla, taatelilla, riisillä y.m. „Näitä ravintoaineita on käytännöllisesti katsoen rajattomasti, mikä kumoaa Malthusin vanhan käsityksen ravintoaineiden rajallisuudesta ja poistaa viljelysmaiden mahdollisen ehtymisvaaran” (315—6).

(24

imperialisti ||| (Eurooppalainen ei kelpaa siinä suhteessa, mutta neekeriä ei muka opeteta, ellei pakoteta.)

NB ||| „Siinä on uusimman ajan imperialismin kulttuurihistoriallinen oikeutus.

25)

NB
(perspektiivi)

NB
„Eurooppa”
-koroillaeläjä
(istuu neekerien niskassa)

Sen vaarallisuus on siinä, että poliittisten herruussuhteiden ollessa äärimmäisen kireät Eurooppa säilyttää ruumiillisen työn — aluksi maanviljelys- ja kaivostyön, mutta sitten karkeamman teollisuustyönkin — tummaihoisen ihmiskunnan harteille ja itse asettuu koroillaeläjäksi valmistaen mahdollisesti siten punaihoisten ja tummaihoisten rotujen taloudellista ja sitten poliittistakin emansipaatiota” * (317).

„Etelä-Amerikka, varsinkin *Argentiina* on siinä määrin finanssiriippuvaisuudessa Lontoosta, että sitä sopii nimittää *melkein pä Englannin kauppasiirtomaksi*” ** (318).

(Troopilliset ja subtroopilliset alueet ovat enimmäkseen Englannin käsissä.)

NB ||| „Pääoman ulkomaisten sijoitusten joukossa ovat ensi sijalla sellaiset, jotka lankeavat valtiollisesti riippuvaisiin maihin tai liittolaismaihin: Englanti myöntää lainoja Egyptille, Japanille, Kiinalle, Etelä-Amerikalle. Sen sotalaivasto näyttelee äärimmäisessä tapauksessa ulosottomiehen osaa. *Englannin valtiollinen voima varjelee sitä velallisten suuttumukselta*”...*** (320).

NB ||| „*Krediittorivaltiona* se (Englanti) nojaa yhä suuremmissa määrässä siirtomaa-alueisiin, poliittisesti enemmän taikka vähemmän riippuvaisuussuhteessa oleviin alueisiin, 'Uuteen maailmaan' ” (tekijä lainaa tässä, huomautus n:o 422, vv. 1902/3 tuloja koskevia tietoja: siirtomaille myönnettyistä lainoista 21.4 milj. puntaa, ulkomaisista lainoista 7.56 milj. puntaa, siinä luvussa Eurooppa vain 1.48 milj. puntaa!!!).

NB ||| „*Krediittorivaltio* Englanti ei ole riippuvainen itse

* Ks. V. I. Lenin. Teokset, 22. osa, s. 272. Toim.

** Sama, s. 254. Toim.

*** Sama, s. 268. Toim.

teollisuusvaltio Englannin vapaakauppaintresseistä, vaan päinvastoin eräissä tapauksissa sen edut vaativat jouduttamaan siirtomaiden kehitystä rahuudistusten avulla. Tällainen on arvopaperipörssin ja imperialismin välinen, Ison-Britannian ulkopoliitiikan ja krediittorinintressien välinen sisäinen yhteys.

(26
NB

Krediittorivaltio työntyy vähitellen etualalle teollisuusvaltion vastakohdaksi. *Ison-Britannian krediittorintulot ovat* joka tapauksessa *jo monta kertaa suuremmat kuin koko ulkomaankaupasta saatu puhdas liikevoitto*. V. 1899 koko vaihdon ollessa tuonnin ja viennin osalta 800 milj. puntaa Giffen arvioi ulkomaankaupasta saadun puhtaan liikevoiton 18. milj. punnaksi, kun taas ulkomailta saadut lainojen korkomaksut tekivät varovaisenkin arvion mukaan jo 90—100 milj. puntaa. Lisäksi tämä viimeksi mainittu tulo edustaa sinänsä nopeasti kasvavaa suuretta, jota vastoin ulkomaankaupasta saatu tulo pienenee asukasta kohti laskettuna. Jos sitä paitsi otetaan huomioon, että sodat ja sotakorvaukset, annektoinnit ja ulkomaiset toimiluvat lisäävät kyseisen maan pörssien aktiivisuutta emissiotoiminnassa ja että rahamaailman johtomiehillä on käytettävissään suurin osa lehdistöstä voidakseen luoda imperialistisia mielialoja, niin ei voi olla mitään epäilyksiä imperialismin taloudellisten perusteiden suhteen” (321).

NB

((mutta tietysti muka paitsi taloutta aatteet, uskonto y.m. y.m.))

„Ilmeistä on varsinkin Lontoon pörssin tärkeimpien, vaikuttavimpien finanssietujen riippuvaisuus valtiollisesta imperialismista: eteläafrikkalaiset saivat kiinalaisten työn muodossa sellaisen voittosaaliin, jota he eivät olisi koskaan kyenneet saamaan enempää ukko Krügeriltä kuin uudistetulta volksraadiltakaan⁴⁴. Epämieluisinta heistä on sellainen vaikutusvaltainen vastustaja kuin John Burns, jonka mielestä kiinalaiset olisi lähetettävä kotiinsa ja Etelä-Afrikka muutettava valkoihoisten ammattiyhdistysten taimitarhaksi. Jo eteläafrikka-

(27

!!!

- laisten epäjumala Cecil Rhodes katsoi paremmaksi mustaihoisten järjestymättömän työnteon ja siirsi kuulemma valkoihoiset toimihenkilöt, joiden hän oli saanut tietää suhtautuvan myötämieleisesti ammattiyhdistyksiin, autiomaille maan sisäosiin, missä he saivat rankaisemattomasti julistaa oppiaan bushmannelle ja zuluille. Australialaismallisen valkoihoisten työväenliikkeen pelko on niitä siteitä, jotka sitovat Randin ⁴⁵ vuoriteollisuusmagnaatit valtiollisen imperialismin vankkureihin" (322).
- !!! NB NB (myös huomautuksessa n:o 424 siteerataan suoraan seuraavanlainen lausuma: Etelä-Afrikan paikalliset „teollisuuden johtomiehet" *pelkäävät* Australian esimerkkiä...)
- NB („Ison-Britannian *koroillaeläjien* määrän voi laskea pyöreän luvuin miljoonaksi" (323).

NB	Englannin ja Walesin asukasluku		Tärkeimpien teollisuusalojen työläisten lukumäärä		%
	1851	17 928 000	4 074 000	23	
	1901	32 526 000	4 966 000	15	

= „tuotannossa työskentelevien työläisten lukumäärän prosentuaalinen pieneneminen asukasta kohti laskettuna" * ((s. 323))...

- 28) „Krediittorivaltio on jo lyönyt näkyvän leimansa Ison-Britannian eri osiin. Jos kohta kysymys: kauppavapausko vai rahauudistus onkin tietyltä kannalta katsoen teollisuusvaltion ja krediittorivaltion välistä taistelua, niin samalla se on myös ristiriitaisuutta, joka erottaa Etelä-Englannin 'esikaupunkialueet' huviloineen, missä teollisuus- ja maataloustuotanto on toisarvoista, Pohjois-Englannin tuottavista tehdasalueista. Koroillaeläjäloukka on ottanut haltuunsa myös suurimman osan Skotlannista ja muuttanut sen niiden ihmisten tarpeita vastaavaksi, jotka 3—4 kuukautta vuodessa pelaavat siellä golfia, ajelevat autoilla ja huvipursilla, metsästelevät riistaa ja kalastelevat lohia. Skotlanti on maailman suurin aristokraattien 'urheilukenttä', se, kuten hieman liioitellen sanotaan, elää

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 272. Toim.

menneisyydellään ja mister Carnegiella” * (324) ((tekijä siteeraa tässä Hobsonia, niin kuin hän on tehnyt jo monta kertaa)).

Tämä on 5. §:stä (III luvusta), jonka otsikkona on: „Koroillaeläjävaltio”.

6. § on otsikoitu: „Kapitalistista raihnaistumista”, tekijä esittää siinä asiatietoja Englannin jäämisestä jälkeen (Saksasta) teollisuuden kehityksessä.

Muun ohella seuraavat numerotiedot:

Myönnetty *patentteja* (s. 347):

	Isolle- Britan- nialle	Saksalle	Yhdys- valloille
Saksassa (1904) — —	574	—	474
Ranskassa (1904) — —	917	2 248	1 540
Isossa-Britanniassa 1903 — —	—	2 751	3 466
Italiassa (1904) — —	337	1 025	314
Itävalta-Unkarissa (1904) — —	154	962	209
Venäjällä (ilman Suomea) (1901) — —	146	438	196
Sveitsissä (1903) — —	164	897	198
Kanadassa (904) — —	310	185	4 417
Yhdysvalloissa (1903) — —	1 065	1 053	—
Kaikkiaan	3 667	9 559	10 814

[Tekijällä ei ole yhteenvetoa.]

(29

Entinen puritaaninen henki on kadonnut. *Ylellisyys* lisääntyy (360 ja seur.)... „Sanotaan Englannin käyttävän vuosittain 14 milj. puntaa yksistään kilparatsuihin ja kettujahtiin” ** (361)...

14 milj. puntaa!!

Urheilu. Puritaanit taistelivat sitä vastaan. „Rikkaan joutilasluokan jäsenille” urheilu on elämässä kaikki kaikessa (362).

„Kuvaavaa on, että pidetyimmissä kansallisissa urheilulajeissa on selvästi ilmenevä plutokraattinen sävy” (362).

„Ne (nuo urheilulajit) on tarkoitettu ylimystöpiirejä varten, jotka elävät neekerien, kiinalaisten ja intialaisten työllä, maailman kaikista maista saamallaan korkotuloilla

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 272. Toim.

** Sama. Toim.

ja jotka arvostavat kotimaan kamaran pikemminkin vain ylellisyystavaraksi" (363).

...., Yleisö, myös työläisyleisö, on muuttumassa toimimattomaksi, mutta intohimoisen kiinnostuneeksi katsojajoukoksi" (urheilussa) (363).

...., Koroillaeläjäkunta on olennaisesti kulttuuriton. Se elää menneisyydellä ja vieraalla työllä ja menehtyy, kuten W. Morris sitä moitti, ylellisyyteen" (363).

„Englannin osalta kysymys on siitä, osoittautuuko koroillaeläjäluokan niska kyllin lujaksi kestävänsen sosiaalipoliittisen ikeen, johon sosialismi aikoo sen panna? Ovatko englantilaiset koroillaeläjät jo nyt kyllin rikkaita kynittäviksi siitä hyvästä, että heillä on kunnia kuluttaa tuotteita, joita Englannin työläiset tuottavat tekemällä kahdeksantuntisia työpäiviä ja saamalla palkkaa, joka turvaa 'toimeentulominimin'?" (374).

„Sosiaalinen suojatulli", sen aate: työläinen on kiinnostunut korkeista hinnoista („Fabian Tract" n:o 116) — s. 375 — jotta maa olisi vauraampi ja voitaisiin jakaa enemmän työläisille.

30)

„Se" (sellaisten aatteiden toteuttaminen) (der Ausbau) „on ehkä mahdollista 20. vuosisadan Englannille sen koroillaeläjäkunnan tuella, joka pakottaa laajat raaka-ainealueet maksamaan sille pakkoveroa, kustantaa raaka- ja ravintoaineet korkokupongeilla ja osinkolipuilla ja puolustaa poliittisen imperialismiin avulla oikeuttaan taloudelliseen herruuteen. Kaikkiällä, missä kysymyksessä on tulevaisuuden sosialistisen valtakunnan siirtäminen pilvistä tämän maan kamaralle, on ilmenevä, että sellainen on mahdollista vain johdonmukaisen kansallisen organisaation perusteella. Maa, joka on lähimpänä sosiaalista utopiaa, Australian liittovaltio, tuhoutuisi, jos se lausuen 'Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!' puristaisi kiinalaisen kulin rintaansa vasten. Sitä Englantia, josta Työväenpuolue unelmoi, ei voida mitenkään torjua ilman muuta utopiana, mutta se olisi kuitenkin keinotekoinen yhteiskuntamuodostelma ja luhistuisi velallisten suuttumuksen painosta, sillä hallitseva krediittorivaltio ei jaksaisi enää hillitä niitä poliittisin keinoin" (375).

Ja huomautuksessa, n:o 512, lainaus „Justice” aikakausjulkaisusta, 16. XII. 1905 (!), että „meidän” täytyy „murskata Saksan laivasto”... „Hyndman olennoi sosialismin ja shovinismin välistä yhteyttä — varsinkin Saksan-vastaista yhteyttä” (s. 474).

Erittäin tärkeitä tunnustuksia:

- (1) sosialismin ja shovinismin „yhteys”.
- (2) sosialishovinismin „toteuttamisen” edellytykset (koroillaeläjävaltio, siirtomaiden orjuuden valtiollinen varmistaminen etc.)... NB:
- (3) työläisten poikkeuksellisuus ja aristokraattisuus (kulit).

Idealismi imperialismin palveluksessa: (31)
 „Taloudellinen toiminta sinänsä ei kohota vielä ihmisiä 'eläinmaailman' yläpuolelle, sen tekee pikemminkin vasta talouselämän alistaminen palvelemaan taloutta korkeampia päämääriä. Tämän ja vain tämän ansiosta tavallinen työmies samoin kuin maailman valtiat talouden alalla muuttuu kulttuuri-ihmiseksi. Idealistinen väestöpolitiikka, idealistinen kansallisuuspolitiikka, idealistinen sosiaalipolitiikka vaativat laajaa taloudellista perustaa, joka siten liitetään 'päämäärien valtakuntaan'; ne asettavat yhä suurempia vaatimuksia, joita entinen stataarinen ja sidonnainen taloudellinen järjestys ei enää pysty tyydyttämään. Täytäksemme edessämme olevat sivistystehtävät me tarvitsemme nykyaikaiseksi kapitalismiksi sanotun eteenpäin ryntäävän jättiläisen leveitä hartioita” (401).

Se kansakunta, joka tämän suorittaa,
 „nousee — ihmiskunnan eduksi ja jumalan tahdosta — ihmiskunnan johtoon”
 (402).

Saksa
 johtamassa
 maailmaa

—
 Loppu
 —

Yleensä se, mikä tässä kirjassa on tieteellisesti arvokasta, on varastettu Hobsonilta. Plagiaattori kantilaisen, uskovaisen lurjuksen, imperialistin kaavussa, siinä kaikki.

Kirjallisuutta:

Richard *Jebb*. "Siirtomaiden nationalismia käsitteleviä tutkielmia". Lontoo 1905.

A. F. W. *Ingram*. „Työ suurkaupungeissa”. Lontoo (vuosi?)

32) Schulze-Gaevernitz ihastelee erikoisesti piispa *Westcottia*, joka „järjesti työnantajat ja työväenjohtajat ystävälliseen kanssakäymiseen pitämällä neljännesvuosittain kummankin puolen johtomiesten konferensseja piispanpalatsissa... siellä oppivat kunnioittamaan toinen toisiaan henkilöt, jotka aikaisemmin olivat käyneet ankaraa taistelua keskenään” (s. 415, huomautus n:o 53).

||| *Holland*. „Imperiumi ja vapaus”. Lontoo 1901.

||| *Hobhouse*. „Demokratia ja taantumus”. Lontoo 1904.

((paljon mielenkiintoista vanhasta vapaamielisestä))
 ((siirtomaapolitiikasta))

R. *Cobden*. „Kauppavapauden kannattajan ja rauhanystävän” kirjoittama kirjanen. Bremen. 2. painos 1876.

|| Cobden oli rauhan ja aseistariisunnan kannalla.

|| Hänestä niin ikään *Nasse*. „Taloudellisen individualismin kehitys ja kriisi Englannissa”. „*Preussische Jahrbücher*”. 57. nide, 5. vihko, s. 445.

Cobden || Esimerkiksi Cobdenin sanat siirtomaapolitiikasta: „Onko mahdollista, että me olemme voineet olla despoottina ja pyövelinä siellä” (Intiassa) „ja ettei samalla ole osoittautunut, että luonteemme pilaantuu kotimaassa?” (s. 423, huomautus n:o 104). Ibidem Kanadan eroamisen kannalla.

Cobden vastusti Krimin sotaa (s. 70 Schulze-Gaevernitzillä).

John Morley. „Cobdenin elämä”. Lontoo 1896. 1. ja 2. osa.

„Englannin meriherruuden Cobden julisti lait-
tomaksi 'usurpoinniksi', Gibraltarin valtauksen —
'esimerkiksi raa'asta väkivallasta, jota ei voida
lieventää minkäänlaisilla anteeksipyynnöillä'...
Herruus Intiaan nähden oli Cobdenista 'ilman
muuta toivoton tehtävä'... 'seikkailua'... Ensim-
mäisenä kansainväliseen aseistariisuntaan johta-
vana askeleena Cobden vaati Britanniaa supis-
tamaan yksipuolisesti armeijaansa ja laivas-
toaan... Cobdenin mielestä sota on oikeellista vasta
sitten, kun viholliset ovat jo miehittäneet osan
valtion alueesta"... (70—71).
Marcks. „Imperialismiaate nykyään". Dresden
1903.

Cobden

(NB)

(33)

||
NB

NB

De Thierry. „Imperialismi". Lontoo 1898.

G. P. Gooch. „Imperiumin sydän". Lontoo 1902 (imperialis-
min liberaalista arvostelua).

Doerkes-Boppard. „Australian siirtokuntien valtioraken-
teen historiaa". München 1903.

Paroni von *Oppenheimer.* „Englannin imperialismi", Wien
1905.

irlantilaisten viha Englantia kohtaan

Newyorkilainen sanomalehti „*The Gaelic Ame-
rican*". M.m. kokous 18. XI. 1905 (s. 429, huo-
mautus n:o 136) — vastalause Edvardin (Delcassén
etc.) politiikan johdosta, jonka tarkoituksena on
vetää Amerikka sotaan Saksaa vastaan.
Päätöslauselmasta:

NB

„Liitto Japanin kanssa takaa Englannille Japanin kan-
natuksen Intian kurissa pitämisessä, ja Englanti tavoitte-
lee Amerikan kannatusta voidakseen pitää kurissa Irlannin
ja Etelä-Afrikan"...

„Intian lehdistön *oppositio*hengestä"...

Meredith Townsend. „Aasia ja Eurooppa". 3. painos
1905.

Younghusband. „Meidän ja Intian suhteet todellisuus-
dessa" kokoelmassa „Imperiumi ja vuosisata".
Sama kirjoittaja „*The Monthly Review*'ssä", 17. II.

NB

1902 (meidän on nyt helpompi siirtää 200 000 miestä sotaväkeä Intiaan kuin 20 000 miestä vuonna 1857, ja kun tykistö on lisäksi erinomaista, niin mitä he voivat tehdä? s. 434, huomautus n:o 155).

34) Cecil Rhodesia kuvaavista monista teoksista tekijä mainitsee „tavattoman mielenkiintoisen häväistyskirjoituksen” (huomautus n:o 171).

NB? ||| *Hra Magnus*. Lontoo (Fisher Unwin), 1896. Nimi?

Africander. „Cecil Rhodes — kolonialisti ja imperialisti” „*The Contemporary Review*’ssä”, 1896, maaliskuu.

Paul Jason. „Tulojen jaon kehittyminen Isossa-Britanniassa”. Heidelberg 1905.

R. Giffen. „Taloustieteellisiä tutkielmia”. Lontoo 1904. 2 osaa („tavattoman optimistista”) (s. 458, huomautus n:o 342).

E. Bernstein. „Britannian työläiset ja tullipoliittinen imperialismi” „*Archiv für Sozialwissenschaft*”, XIX nide, s. 134.

L. G. Chiozza. „Britannian kauppa ja tulliliitto-ongelma”. Lontoo 1902.

E. Jaffé. „Englannin pankkitoiminta”. Leipzig 1905, ss. 125, 142, 172 ja passim. „Ulkomailla Englannin maksettavaksi asetettujen vekselien ja Englannissa ulkomaiden maksettavaksi asetettujen vekselien suhde on

NB ||| 9 : 1” (s. 464, huomautus n:o 404).

{ *Charles Dilke*. „Ison-Britannian ongelmia”. Lontoo (vuosi?)

{ *H. D. Lloyd*. „Uusin Englanti”. 1902 (Lontoo).

{ *Schulze-Gaevernitz*. „Yhteiskunnallista rauhaa kohti”, Leipzig 1890. 2 osaa.

{ → Australian esimerkki, sen vaikutus: „sosialismi, joka vetoaa vallassa olevaan luokkaan”.

Loppu

Multatuli.

Gooch. „19. vuosisadan historia ja historioitsijat” (1913).

„M”

(„MY”)

VIHKO

Sisältö

μ

Tilastoa

Schwarz	[1—3] *
„Vorwärts”, 13. IV. 1916	[1]
R. Calwer	[4]
„Maailmankaupan atlas”	[8—9]
„Vilja maailman tavaravaihdossa”	[10—12]
Rautatiet	[14—16]

SCHWARZ. „SUURVALTOJEN FINANSSIJÄRJESTELMÄT”

O. Schwarz. „Suurvaltojen finanssijärjestelmät”.

(Göschenin julk. sarja). Osat I ja II. Leipzig 1909.

Allaoleva taulukko (ss. 1—2)* on *hieman* (hyvin vähän) supistettu *VI taulukko*: „Talouden kehityksen ja hyvinvoinnin osoittimet”.

(Kansallisvarallisuus *enimmältä osaltaan* Mulhallin mukaan).

---

* Ks. taulukkoa ss. 442 ja 443 välissä. *Toim.*

(II osa, s. 93)

Valtionverot kohosivat (markkamääräisesti asukasta kohti)

		<u>Lisäys</u>	
<i>Englannissa</i> vuodesta 1875 vuoteen 1907/8	välittömät	7.6:sta	26.6:aan = 250 %
	välilliset	31.9 " "	32.6 " " = 2 %
<i>Ranskassa</i> vuodesta 1875 vuoteen 1907/8	välittömät	12.7 " "	18.9 " " = 49 %
	välilliset	39.2 " "	47.2 " " = 20 %
<i>Preussissa</i> vuodesta 1875 vuoteen 1908	välittömät	5.8 " "	8.8 " " = 48 %
	välilliset	6.8 " "	20.4 " " = 209 %
<i>Saksassa</i> vuodesta 1881/2 vuoteen 1908	välittömät	6.3 " "	10.4 " " = 65 %
	välilliset	11.4 " "	24.2 " " = 112 %

II osa, s. 63

Saksan armeijan ja laivaston ylläpitomenot yhteensä:

	1881/2	1891/2	1908
asukasta kohti	408 milj. markkaa	536	1 069
	9.0 markkaa	10.8	16.9

„VORWARTS” n:o 103, 13. HUHTIKUUTA 1916

„Vorwärts”, 1916, n:o 103 (33. vuosikerta),
13. IV. 1916. Pääkirjoitus: „Tulevat maailmanvaltiat”.

Kansallisvarallisuus (1912)

Yhdysvallat	187.74	<i>m r d.</i>	dollaria
Saksa	75	"	"
Englanti	90	"	"

Yhdysvaltojen vienti 1915 (1914) 10 kuukauden ajalta: Aasiaan 115.8 (77.6); Etelä-Amerikkaan 116.7 (70.4); Oseaniaan 77.6 (64.8); Afrikkaan 29.1 (22.1) milj. dollaria.

Sotatarvikkeiden etc. tuonti maksetaan myymällä amerikkalaisia „arvoja”; Englanti „myi” niitä 950 milj. dollarin arvosta, Ranska 150:n; Hollanti 100:n; Saksa 300:n; Sveitsi 50:n.

Tuotanto (milj. tonnia)

	<u>kivihiili (1913)</u>	<u>rautamalmi (1913)</u>	<u>raakarauta (1913)</u>	<u>teräs (1912)</u>
Yhdysvallat	517.14	59.44	31.46	31.75
Saksa	278.98	35.94	19.30	17.30
Englanti	292.01	16.25	10.64	7.01
	} 570.99	} 52.19	} 29.94	} 24.31

Kulutus (tuh. tonnia) (1913)

	<u>kupari</u>	<u>lyijy</u>	<u>sinkki</u>	<u>tina</u>	<u>Puuvillan kulutus (milj. paalia)</u>
Yhdysvallat	348.1	401.3	313.3	45.0	5.55
Saksa	259.3	223.5	221.3	19.3	1.26
Englanti	144.7	191.4	194.6	24.4	3.28
	} 404.0	} 414.9	} 415.9	} 43.7	} 4.54
					(Tämä 1912—3)

CALWER. „JOHDATUS

4) *Richard Calwer. „Johdatus maailmantalouteen”*
 Mielenkiintoinen yritys tehdä yhteenvedot tiedoista (noin
alueita’ (yrityn

# MAAILMAN TÄRKEIMMÄT TALOUSALUEET	Pinta-ala milj. nelökilometriä	Asukasluku milj.	Asukkaita nelökilometriä kohti	Rautatiet, tuh. km	Kauppalaivasto	
					Aluksia (tuh.)	Tonnisto (netto) milj.
Keski-Euroopan	27.6 (23.8)	388.4 (146.1)	14.06	203.8	41.2	7.9
Brittiläinen	28.9 (28.6)	398.0 (355.4)	13.75	140.3	35.3	11.1
Venäjän	22.2	130.8	5.9	63.2	5.6	1.0
Itä-Aasian	12.4	389.4	31.4	8.2	5.2	0.9
Amerikan	30.3	148.5	4.9	378.9	25.7	6.0
$\Sigma =$	121.4	1455.3	12	794.4	113.0	26.9
„Jätetty pois laskuista”	14.8 (noin) 70			22.3		
Koko maapallo	136	1525		816.7		

alla sulkeissa *siirtomaiden* pinta-ala (Fläche) ja niiden *asukasluku*.

MAAILMANTALOUTEEN**

(„Maier—Rothschild -kirjaston” 30. osa). 1906 (3 markkaa). v. 1900), jotka koskevat „Maailman tärkeimpiä taloustiivistää ne taulukoksi):

Lennätin		Ulkomaankaup- pavaihto (tuon- ti + vienti) (1900) m. r. d. markkaa	Kivihiihten- tunto (1900) milj. tonnia	Raakaraudan- tunto milj. tonnia	Kullantutanto (1900) tuh. kiloa	Värttinöiden lukumäärä puuvillateoili- suudessa (1900) milj.	Lampaiden lukumäärä milj.	Villantutanto milj. kiloa
Johtojen pituus tuh. km	Sähkösano- mia (milj.)							
520.2	168.9	40.9	250.8	14.6	8.2	26.0	89.1	214.4
313.3	121	24.8	249.4	9.4	279.9	51.2	158.5	447.0
171.8	20	3.3	16.1	2.9	36.0	7.0	62.4	191.1
60.7	17	2.4	8.3	0.02	12.4	1.8 {1}	175	59.0 }
<u>526.8</u>	<u>79</u>	<u>13.9</u>	<u>245.6</u>	<u>14.0</u>	<u>131.6</u>	<u>19.5</u>	<u>143.5</u>	<u>438.1</u>
		85.3	770.2	40.9	468.1	105.5	628.5	1349.6
		<u>2.5</u>	<u>0.1</u>	<u>0.5</u>	<u>2.7</u>			
		<u>87.3</u>	<u>770.3</u>	<u>41.4</u>	<u>470.8</u>			
			<u>1911</u> ⁴⁶					
Saksa		10.4	149.8	234.5				
Iso-Britannia		15.3	228.8	276.2				
Yhdysvallat		9.2	244.6	450.2				
		<u>34.9</u>	<u>623.2</u>	<u>960.9</u>				
			= 81 %					

1) „Maailman muut maat” (t. s. „Itä-Aasian” alue ynnä muut).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 263—264. Toim.

Siirtomaa-alueet R. Calwer arviot seuraavanlaisiksi (s. 90):

		Asukkaita milj.
Saksa	2.6 km ² (milj.)	12.0
Ranska.....	10 ⁹⁸	50.0
Hollanti	2.0	37.9
Belgia	2.4	19.0
Tanska	0.2	0.1
Italia	0.5 (ennen Tripolista!!)	0.7
Espanja.....	0.2	0.3
Portugali	2.1	7.3
Iso-Britannia.....	28.6	355.4
Amerikan Yhdysvallat	0.3	8.6

„Keski-Euroopan alueeksi” tekijä laskee *koko* Euroopan Englantia ja Venäjää lukuun ottamatta.

„Jätetty pois laskuista”, t.s. jaottelematta alueittain m.m. Afganistan, *Persia*, *Arabia*, Afrikassa Abessinia, *Marokko* (tekijä on jäänyt jälkeen!!! kirjanen on julkaistu 1906!!!) y.m.

Rautatieverkoston kehitys näillä viidellä alueella vuosina 1890 ja 1913 on (tärkeimpiä numerotietoja ks. alempana *):

	1890:	1913:
siirtomaat		
mukaan luet-		
tuina		
(Aasia ilman		
siirtomaita)		
{ Keski-Eurooppa	166.2 —	268.9+102.7
{ Brittiläinen imperiumi	107.3 —	207.8+103.5
{ Venäjän imperiumi.....	32.4 —	78.1+ 45.7
{ Itä-Aasian alue	3.3 —	27.5+ 24.2
Amerikka (ilman siir-		
tomaalta).....	308.1 —	521.9+213.8
Σ =	617.3	1 104.2

* Ks. tätä osaa, ss. 466—472. *Toim.*

„KANSAINVÄLISEN TILASTOINSTITUUTIN BULLETIINI”

(„Bulletin de l'institut international de statistique”)

(6)

XIX, 1 (s. 382)

Voimakoneet (*hevosvoima*)
(sähkökäyttöisiä lukuun ottamatta)

		höyry- koneita tuh.	kaikkiaan tuh.
A)	Tanska	1897 47.5	52.0
		1907 112.0	131
	Itävalta	1902 1 170.0	1 640.0
	Sveitsi	1905 ?	516.0
	Saksa	1895 2 720	3 427
		1907 6 715	8 264
	Belgia	1901 683	?
		1906 872	?
	Ranska	1901 1 761	2 285
		1906 2 605	3 551
<hr/>			
B)	Yhdysvallat	1905 19 440	22 240
	Uusi Seelanti	1906 ?	75
<hr/>			
C)	Norja	1905 79	308
	Ruotsi	1896 104	296
		1905 282	735
	Suomi	1907 70	161
	Sveitsi	1901 84	284
	Hollanti	1904 331	?
	Italia	1899 330	742
		1903 615	1 151
	Japani	1895 57	60
		1907 237	281

Tämä voimakonetilasto esittää tiedot

A):n osalta yleisten teollisuuslaskentain perusteella,

B):n osalta teollisuuslaskentain perusteella,

C):n osalta „hallinnollisten” tilastojen perusteella.

Jätän pois (erikseen) lokomotiiivit. Otan vain höyry-
voimakoneet ja *kaikkiaan* [t.s. + vesi- ja muut voimakoneet,
mutta ilman sähkökäyttöisiä].

Tiedot ovat tavattoman kirjavia ja vajavaisia!!

BARTHOLOMEW. „MAAILMANKAUPAN ATLAS“

8)

J. G. Bartholomew'n „Maailmankaupan atlas” etc. Lontoo 1907.

Hyvin paljon tietoja ja diagrammeja % % :neen etc. ja koko maailmasta.
Esitän yhtä ja toista:

	Maailmankaupan kasvu milj. puntaa	Yhdistynyt kuningaskunta		Yhdysvallat		Saksa		Ranska		Yhdistynyt kuningaskunta (milj. puntaa)						
		Tuonti	Vienti	Tuonti	Vienti	Tuonti	Vienti	Tuonti	Vienti	Tuonti	Vienti	siirtomaista	(Yhd. kuningaskunnan) siirtomaista	muuhin maihin	siirtomaihin	
1800.	302	—	—													
1840.	573	52	51	20	23	25	27	31	28							
1850.	832	98	71	36	28	34	36	32	43							
1870.	2 191	259	199	88	89	179(1875)	129	116	112	238	64	189	55			
1890.	3 450	356	263	159	174	207	166	177	150	324	96	234	94			
1900.	4 420	460	291	171	282	288	230	188	164	413	109	252	102			
1905.	5 440	487	330	242	329	336	279	191	194	437	128	285	123			

Hyvin mielenkiintoinen on rahankiertoa esittävä kartta.

Virallisen kultakannan maat — (suurin osa maailmasta)

„ *hopea* „ „ — Kiina + Persia

„ *kaksimetallikannan* maat — vain osa Afrikkaa + Ranska, Espanja, Italia

Todellisen kultakannan maat — Ranska (Englanti) etc.

„ *kaksimetallikannan* maat — *Yhdysvallat, Intia*

„ *paperirahakannan* „ — *Espanja, Venäjä, Etelä-Amerikka*

Eri maiden osuus maailmankaupassa:			Sama toisen lähteen mukaan*)*)			
	1885	1905	1885	1900	1885	1905
Yhd. kuningaskunta.....	18.1	15.0	19.2	16.3	} 30.9	25.8
Brittiläiset alusmaat	12.8	10.8	10.7	9.7		
Saksa	10.0	11.3	10.3	11.0	} 29.2	28.0
Ranska	9.9	7.1	10.4	7.5		
Yhdysvallat	9.3	10.5	9.7	9.8		
Hollanti.....	5.6	7.0	5.9	6.6		
Belgia.....	3.5	4.0	3.7	3.5		
Itävalta-Unkari	3.5	3.3	3.7	3.3		
Venäjä.....	3.4	3.0	5.6	4.6		
Espanja.....	1.9	1.4	2.1	1.5		
Kiina	1.4	1.8	1.8	2.5		
Japani.....	0.4	1.5	0.5	1.1		
Argentiina.....	1.2	1.9	1.3	1.1		
Muut maat	19.0	21.4	—	—		
			100	100		

)) Tämä „toinen lähde” = „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich”, 24. vuosikerta, 1903, s. 25*.

Eri kieliä puhuvia

	milj.
englantia	111
saksaa.....	75
venäjää	75
ranskaa	51
espanjaa	43
italiaa	33
portugalia	13

Siirtomaakauppa 1905

	Minne viedään brittiläisistä alusmaista	Mistä tuodaan brittiläisiin alusmaihiin
Yhdistynyt kuningaskunta ..	143.8	143.4 milj. puntaa
Brittiläiset alusmaat.....	58.5	56.1
Ulkomaat.....	130.2	109.6

Tärkeimpien maiden kauppalaivasto (höyry- ja purje- alukset)	milj. tonnia	Maailman vehnä- tuotannon kehitys mrd. bushel- ia	Vehnäntuotanto milj. bushelia (1901—3)		Kulutus <i>Engl. nautolissa</i> <i>asukasta kohti</i>			
					<i>vehnä</i>	sokeria	lihaa	
Brittiläinen imperiumi	17.6	1891—2.5	Yhdysvallat	664.7	Ranska	486	27	77
Yhdysvallat	4.2	1895—2.5	Venäjä	509.2	Uusi Seelanti	400	97	212
Saksa	3.8	1900—2.5	Ranska	311.5	Australia	357	101	239
Norja	1.8	1902—3.0	Intia	263.1	Yhdysvallat	315	68	150
Ranska	1.7	miljardia	Italia	157.0	Yhd. kuningaskunta	290	88	112
Italia	1.3	bushelia	Espanja	133.1	Itävalta-Unkari	231		
Japani	1.0		Itävalta-Unkari	205.8	Saksa	195	27	111
Venäjä	0.9		Saksa	139.8	Kanada	155		90
Ruotsi	0.8		Kanada	85.8	Hollanti	—	36	—
Espanja	0.7		Argentiina	77.2	Venäjä	—	14	51
Hollanti etc.	0.7		j. n. e. j. n. e.					
Koko maailma	37.5		koko maailma	3 026.8				
siinä luvussa höyryaluksia	31.7							

	Riisin- tuotanto milj. Englan- nin sentneriä		Rukiin- tuotanto milj. bushelia	Ohran- tuotanto milj. bushelia		Teen- tuotanto milj. Englan- nin naulaa		Kahvin- tuotanto milj. Englan- nin naulaa
Kiina	550	Venäjä	887.5	335.2	Kiina	660	Brasilia	1 659
		Saksa	386.9	135.1	Intia	200	Kolumbia	70
Brittiläinen Intia	448.3	Itävalta-Unkari	130.7	124.4	Ceylon	150	Jaava	86
Jaava	90.0	Ranska	51.2		Japani	59	Guatemala	74
Japani	89.6	Aasian-Venäjä	37.1		Jaava	19	Intia	31
Indo-Kiina	33.1	Japani	38.8		Formosa	18		
Siam	14.8	Yhdysvallat	27.2	131.9	Natal	1.8		
Italia ja Espanja	20.1	Espanja	25.7		Kaukasta	0.9		
		j. n. e.		Intia 101.1				
yhteensä maailmassa	1 257.9	koko maailma	1 672.9	1 218.6			yhteensä vienti	= 2 283

9) Kauppalaivasto (nettotonnisto). Milj. tonnia

	Yhdistynyt kuningaskunta	Yhdysvallat	Saksa	Norja	Ranska	Japani
1860	4.6	—		0.6	1.0	
1870	5.6	4.2	1.0	1.0	1.1	
1880	6.6	4.1	1.2	1.5	0.9	0.09
1890	7.9	4.4	1.4	1.7	0.9	0.1
1900	9.3	5.2	1.9	1.5	1.0	0.9
1905	10.7	6.4	2.3	1.5	1.3	1.3

Tuotettu maailmassa sokeria	Samoin	Samoin	Samoin	Samoin		
siinä luvussa juurikas-sokeria milj. tonnia	kahvia tuh. tonnia	raaka-puuvillaa milj. Engl. sentn.	raaka-rautaa milj. tonnia	raakakuparia tuh. tonnia	kultaa tonnia	
1850 1.4 0.2	1855— 321	1850 12.8	4.4	1851/60 49.9	1851 134	
1860 2.2 0.4	1865— 422	1860 22.8	7.2	1861/70 88.5	1860 192	
1870 2.7 0.9	1875— 505	1870 24.8	11.9	1871/80 117.0	1870 182	
1880 3.7 1.8	1885— 718	1880 32.2	18.1	1881/90 233	1880 164	
1890 6.1 3.6	1892— 700	1890 50.0	27.2	1891/900 364	1890 177	
1900 9.8 6.1	1903—1 150	1900 61.7	40.4	1901 518	1900 377	
		1903 65.0	1903 46.1	1905 723	1904 500	

Maailman hiilentuotanto
Neumann-Spallart. Vuosikerta 1883/4, s. 322.

Milj. metrissä tonnia	Koko maailman kauppavaihto
1860—136	—
1866—185	44.2
1872—260	57.8
1876—287	55.8
1880—345	63.8
1885—413	61.7 mrd. markkaa
v. 1885	maailman ulkomaankauppa
	tuonti + vienti
Iso-Britannia	161.9
Saksa	73.6
Yhdysvallat	103.9

Koko maailman *kauppalaivasto*:

1872—15.5 miljoonaa tonnia

1875—16.7 „ „

1880—19.3

1885—20.98

Tärkeimmät maat 1885:

Iso-Britannia... 7.6

Saksa... 1.2

Yhdysvallat... 2.6

Norja... 1.5

Ranska... 0.9

Italia... 0.9

Venäjä... 0.3

Kulutettu asukasta kohti

	Teetä Engl. naulaa (1903)	Kahvia	Viiniä gal- lonaa	Olutta	Sprittiä	Voita	(1901—3) Kivihiiltä Englannin sentneriä
Y. kuningaskunta	6.0	—	0.3	28.8	1.0	19	78.4
Yhdysvallat	1.3	11	0.5	18.4	1.0	20	70.5
Saksa	0.2	6	1.1	27.2	1.5	8	34.2
Ranska	0.1	4	32.7	7.6	1.7	8	22.7
Venäjä	1.2	—			1.8	5	2.7
Itävalta-Unkari			5.0	8.6	1.7	7	7.7
Hollanti	1.4	14.5	Belgia	40.1	1.6	15	
Australia ⁴⁷	7.1	—	0.8	11.6	0.7	17	24.5
Kanada	4.0	—		5.0	0.9	22	33.4
		Italia	27.5		Tanska	22	
		Espanja	17.0			Belgia	58.4

Tuotanto

	<i>villi</i> milj. gal- lonaa	olut	sprit (puhdas alkoholi)	kala- saalis milj. puntaa	<i>raakapu- villaa</i> milj. Engl. sentneriä
Ranska	1 216	240	45,1	5	Brasilia 0,5
Italia	880				Vähä Aasia 0,3
Espanja	395		8,9		Turkestan 1,8
Venäjä		137	86,3	8	Afrikka 1,5
Itävalta- Unkari	169	420	55,2		Egypti 5,4
Algeria	124				Kiina 4,0
Belgia		308			Meksiko 0,4
Portugali	134				Yhdysvallat 45,4
Saksa	49	1 512	84,1		Intia 9,8
Kreikka	66				
Kanada				4	
Japani				5	
Yhdysvallat		1 561	58,6	11	
Y. kuningas- kunta		1 253	29,2	10	
Hollanti			7,6		
koko maailma	3 330				koko maailma 70,0

(keskiarvo vuosilta 1900—1903)

„VILJA MAAILMAN TAVARANVAIHDOSSA”

10) „*Vilja maailman tavaravaihdossa*”, julk. keisarillis-kuninkaallinen maatalousministeriö etc. *Wien 1900*.

Tämä mitä monumentaalisin teos (860 + 188 sivua 8°:n kokoa) on niin seikkaperäinen kokoelma tavattoman runsaita tietoja ((suunnattomasti numeroaineistoa)) viljan tuotannosta ja kulutuksesta ja viljakaupasta vuosilta 1878—1897 (ja usein pitemmältäkin ajalta), etten tunne toista samanlaatuista. Taitaa olla tämän alan parhain [NB: Hyvin paljon otettu *Neumann-Spallartilta*. „Übersichten der Weltwirtschaft” (ja Juraschekilta)].

Valitsen tärkeimmät (*).

	Rauta- malmi milj. tonnia (1900—2)	Teräs (1901—3)	Hiili (1901—3)	Kupari (1905)	Kupa- rin kulu- tus tuh. tonnia	Kullantu- tanto milj. unssia (1901—3)	Paloöljy milj. gallonia (1902—4)
Yhdysvallat	30.7	14.3	284.0	0.41	215	Transvaal	4.9
Saksa	17.5	7.3	152.8	0.02	144	Yhdysval- lat	3.7
Y. kunin- gaskunta	13.2	4.9	225.5	—	133	Australia	3.5
Venäjä	5.4	2.0	16.1	0.008	29	Venäjä	1.1
Ranska	5.0	1.8	31.9		63	Kanada	0.9
Itävalta- Unkari	3.4	1.2	39.5		26	Meksiko	0.5
Espanja	8.0	0.2		0.04		Intia	0.5
Meksiko				0.08		Uusi Seelanti	0.4
Italia					18	Rhodesia	0.3
Ruotsi	3.7	0.3					Galitsia
Belgia	—	0.8	22.6				Sumatra, Jaava, Borneo
Austral- aasia				0.04			231
koko maailma	90.4	33.0	812.4	0.7	679	17.7	6 996

(*) Tässä käytetyt mitat — *metrinen sentneri* = kaksois-sentneri. Metrinen kvintaali = kaksoissentneri = 100 kiloa (kaksoissentneri).

Siis tässä on otettu metrinen kvintaali = 1 kaksoissentneri = 1 *metrinen sentneri*.

Tonni = 1000 kiloa.

Eekkeri = 40.467 aaria.

Tshetvertti = 2.09 hehtolittraa.

1 puuta = 16.379 kiloa.

Vrt. s. 8, 2. huomautus: 3.674 bushelia = 1 kvintaali (= 1 kaksoissentneri).

s. 6, 2. huomautus: 1 hehtolittra vehnää = 78 kiloa etc. (1 hehtolittra kauraa = 45 kiloa) j.n.e.

[Esim. s. 271: 49 348 puuta = 8 083 kvintaalia.]

#*
Maailman tuotanto miljoonissa

Keskiarvo vuosittain	Vehnä	Ruis	Ohra	Kaura	Maissi ¹⁾	Yhteensä
1878—82	554. ₅	303. ₇	176. ₄	319. ₇	492. ₀	1 846. ₃
1883—87	579. ₇	330. ₂	182. ₉	356. ₉	543. ₉	1 991. ₆
1888—92	592. ₀	310. ₂	191. ₅	366. ₆	603. ₁	2 063. ₄
1893—97	642. ₇	370. ₁	214. ₄	408. ₇	608. ₄	2 244. ₃

Länsi-Eurooppa

1878—82	233. ₄	130. ₄	102. ₈	159. ₃	70. ₁
1893—97	250. ₁	145. ₂	100. ₅	171. ₂	74. ₂

ks. seur. s.*

Itä-Eurooppa

1878—82	87. ₅	162. ₂	43. ₂	90. ₅	29. ₇
1893—97	147. ₂	209. ₃	71. ₆	118. ₃	37. ₆

seuraava s., huomautus 1*

Länsi-Eurooppa

1876—85	10. ₈₉	10. ₁₇	13. ₀	11. ₇₃	11. ₂₃
1886—95	11. ₁₆	10. ₈₉	13. ₁₈	12. ₀₁	10. ₈₃

Hehtaarisato ³⁾

Itä-Eurooppa

1876—85	6. ₀₉	6. ₂₀	6. ₉₂	5. ₉₆	10. ₀₆
1886—95	7. ₃₆	6. ₆₄	7. ₇₈	6. ₄₅	10. ₀₀

Hehtaarisato ³⁾

Yhdysvallat

1876—85	8. ₃₅	8. ₁₈	12. ₄₅	10. ₀₉	15. ₈₉
1886—95	8. ₅₈	7. ₉₅	12. ₆₆	9. ₃₆	14. ₇₉

¹⁾ Maissi Yhdysvalloissa: 379.₂; 426.₉; 471.₄; 465.₈

²⁾ Nämä numerotiedot, s. 21, tekijät ovat ottaneet *Sund* laskettu Unkari, Galitsia ja Bukovina; vuosilta 1876—85 ja laskettuna *kiloissa 1 asukasta kohti*.

³⁾ Nämäkin numerotiedot, s. 26, on Sundbärgiltä, merkit

metrisissä sentnereissä

% % :ssa

s. 37

s. 39

Vehnä	Ruis	Ohra	Kaura	Maissi	Yhteensä	Euroopan, Amerikan ja Australian väkiluku	%
100	100	100	100	100	100	440 milj.	=100
105	109	104	112	111	108	466	106
107	102	109	115	123	112	495	112
116	122	122	128	124	122	526	119

103	57	43	71	19 ²⁾
96	56	39	73	17 ²⁾

kiloa asukasta kohti

102	153	45	82	45 ²⁾
110	145	49	79	47 ²⁾

((t. s. >75% Y.-valloissa)).

bärgin teoksesta, jossa Itä-Eurooppaan kuuluviksi on 1886–95 olevat tiedot merkitsevät viljantuotannon määrää

sevät *hehtaaris*atona metrisissä sentnereissä laskettuna.

Kulutus *asukasta* kohti (kiloa)*Eurooppa*

	vehnä	ruis	ohra	kaura	maissi
1878—82	111. ₉	89. ₈	44. ₄	76. ₇	36. ₇
1883—87	112. ₄	92. ₃	42. ₅	74. ₅	33. ₃
1888—92	108. ₁	81. ₈	41. ₄	70. ₈	35. ₃
1893—97	116. ₁	91. ₉	45. ₃	75. ₆	34. ₉

Yhdysvallat

1878—82	100	9	19	101	592
1883—87	107	8	21	131	621
1888—92	105	8	23	129	648
1893—97	78	6	16	117	525

11)

#

Tähän on otettu seur. maat¹⁾:

„Statistisches
Jahrbuch für das
Deutsche Reich“,
1915

Vehnän keskimää-
räinen tuotanto

↓

Tuotanto:
ruis

	milj. kaksoissentneriä		milj. tonnia (1000 kiloa) 1913	milj. kaksoissentneriä	
	1878—82	1893—7		1878—82	1893—7
1. Belgia	4.7	5.0	0.40	4.2	5.2
2. <i>Bulgaria</i>	7.4	9.9	1.65	1.9	1.9
3. Tanska	1.2	1.0	0.2	4.4	4.8
4. Saksa	23.7	29.5	3.97	58.5	70.6
5. <i>Suomi</i>	0.01	0.04	0.004	2.4	3.1
6. Ranska	75.2	84.0	8.7	17.6	16.7
7. <i>Kreikka</i>	1.4	1.3	?	0	0
8. Iso-Britannia	22.1	15.0	1.4	0.4	0.5
Irlanti			0.03		
9. Italia	40.3	33.2	5.83	1.3	1.1
10. Hollanti	1.4	1.2	0.1	2.6	3.1
11. Itävalta-Unkari	37.9	52.4	1.6	29.5	31.2
Unkari			4.5		

1) Alleiviivatut maat = „Itä-Eurooppa”

Eurooppa + Yhdysvallat.

vehnä	ruis	ohra	kaura	maissi
118.2	79.4	41.9	82.6	127.5
118.2	80.7	40.1	86.1	132.1
114.1	71.3	39.4	83.1	136.9
116.1	79.0	41.3	85.7	125.2

(Eurooppa + Yhdysvallat (s. 93))

4 ensimmäistä viljalajia	Eurooppa (4 ensimmäistä viljalajia)	Y.-vallat
322.2	323.4	314.5
325.2	321.7	346.9
337.8	302.0	341.8
322.1	328.8	284.5

„Statistisches
Jahrbuch für das
Deutsche Reich",
1915

Hehtaarisato kaksoissentnereissä
(100 kiloa)

↓ milj. tonnia	(2)					
	vehnä			ruis		
	1876/85	1886/95	1913	1876/85	1886/95	1913
19.3						
0.57	16.3	18.5	25.2	14.9	16.9	22.0
0.27			16.0			14.9
0.43	22.0	25.2	33.7	15.9	16.0	17.6
10.43	12.7	13.7	20.7	9.8	10.6	17.2
0.24	10.6	11.8	10.9	9.7	10.6	9.9
1.27	11.2	11.9	13.3	10.0	10.6	10.6
?	—	—	—	—	—	—
0	18.2	20.1	21.1	—	—	—
0.005			25.6			
0.14	8.0	7.4	12.2	—	—	11.4
0.42	16.9	18.7	24.2	12.9	14.3	18.5
2.70	10.8	10.7	13.4	9.9	9.9	13.8
1.34	9.6	12.4	12.8	8.3	10.2	11.9

(2) Vuotta 1913 koskevat tiedot „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich" julkaisusta, 1915. Muut s. 781.

	vehnä			ruis	
	mlj. jonoaa 1878—82	sentneriä 1893—7	mlj. tonnia 1913	mlj. kaksiossentneriä 1878—82	1893—7
12. Portugali	1.7	1.0	?	1.3	1.3
13. Romania	13.4	15.4	2.3	1.2	2.1
14. Venäjä (Euroopan- + Puola)	55.1	112.6	22.8	152.9	198.3
15. Ruotsi — Norja	0.9	1.2	0.2	4.9	5.7
Norja			0.108		
16. Sveitsi	1.0	0.9	0.1	0.5	0.4
17. Serbia	2.4	2.2	0.4	0.3	0.3
18. Espanja	23.1	24.7	3.0	5.1	4.4
19. Turkki (Euroopan- puoleinen)	7.7	5.6	?	3.3	3.5
Eurooppa	320.9	397.3	Σ=57.0	292.6	354.4
20. Algeria	5.6	6.1	1.0	0	0
21. Egypti	4.8	3.3	?	—	—
22. Argentiina	3.8	16.2	5.4	—	—
23. Australia	8.5	8.7	2.4	—	—
24. Kanada	8.2	11.1	6.3	0.5	0.5
25. „Kapkolonia ja Natal”	1.0	0.8	0.1	—	—
26. Chile	4.1	3.9	0.6	—	—
27. Intia	69.4	62.3	9.9	—	—
28. Japani	3.7	5.1	0.7	4.2	8.4
29. Tunisia	1.0	1.8	0.1	—	—
30. Uruguay	0.8	1.8	0.1	—	—
31. Yhdysvallat	122.7	124.2	20.8	6.3	6.7
Ulkoeurooppalaiset maat	233.6	245.4	Σ=47.4	11.1	15.7
M a a i l m a	=554.5	642.7	104.4	303.7	370.1
Luxemburg			0.02		
Meksiko			0.3		
Uusi Seelanti			0.1		

NB. Ks. yleisiä johtopäätöksiä seuraavalta sivulta*. **NB**

* Ks. tätä osaa, s. 465. *Toim.*

vehnä

ruis

milj. tonnia

1913	1876/85	1886/95	1913	1876/85	1886/95	1913
?	—	—	—	—	—	—
0.09	—	10.6	14.1	—	—	10.5
24.69	5.3	5.6	9.1	6.0	6.4	8.5
0.56	13.1	14.8	24.2	13.4	14.4	14.1
0.02	—	—	17.6	—	—	16.3
0.05	—	—	22.0	—	—	19.2
0.04	—	—	10.7	—	—	8.7
0.71	—	—	7.8	—	—	9.1
	—	—	—	—	—	—
{ Länst- Eurooppa Itä-	10.9	11.2	—	10.2	10.9	—
	6.7	7.4	—	6.2	6.6	—
—	8.8	9.2	—	7.3	7.8	—
0.00	—	—	7.2	—	—	13.7
—	—	—	—	—	—	—
0.03	—	—	7.8	—	—	9.0
—	—	—	(7-10-16)	—	—	8.1
0.06	—	—	14.1	—	—	12.1
0.00	—	—	4.5	—	—	—
0.04	—	—	14.4	—	—	13.0
—	—	6.3	8.3	—	—	—
—	—	10.9	14.4	—	11.9	15.2
—	—	—	—	—	—	—
0.00	—	—	4.5	—	—	8.4
1.05	8.3	8.6	10.2	8.2	7.9	10.2
—	—	—	—	—	—	—
0.02	—	—	—	—	—	—
0.00	—	—	—	—	—	—
0.00	—	—	—	—	—	—

Kulutus asukasta kohti (kiloa)

		Saksa	Ranska	Iso-Britannia	Italia	Itävalta -Unkari	Venäjä
vehnä	1878—82	55.3	214.0	188.1	} 123	—	—
	1883—87	57.2	213.0	164.6		91.8	—
	1888—92	59.8	213.0	171.1		92.5	18.9
	1893—97	71.8	204.0	167.0		100.5	37.4
	1913 *)	96					
ruista	1878—82	129.3	38.0	1.3	—	—	—
	1883—87	118.6	37.0	2.1	?	66.2	—
	1888—92	108.5	36.0	2.1	3.3	60.4	111.0
	1893—97	126.7	38.0	2.7	2.9	59.2	139.0
	1913 *)	153					
ohraa	1878—82	48.7	31.0	?	—	—	—
	1883—87	51.8	31.0	67.0	?	41.9	—
	1888—92	55.8	32.0	68.6	6.0	37.6	17.8
	1893—97	59.8	31.0	71.7	5.2	38.4	27.1
	1913 *)	108					
kauraa	1878—82	89.1	91.0	?	—	—	—
	1883—87	84.1	95.0	84.6	?	51.9	—
	1888—92	86.9	96.0	87.4	8.1	48.8	48.1
	1893—97	85.3	92.0	85.8	7.2	51.6	65.7
	1913 *)	128					
maissia	1878—82	5.1	20.6	48.5	} 65.0	—	—
	1883—87	3.8	23.4	41.7		68.2	—
	1888—92	8.4	23.3	44.9		77.6	2.3
	1893—97	14.4	22.4	53.8		82.2	4.7

*) „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich”, 1915.

Nämä vuotta 1913 koskevat kynällä kirjoitetut numerot eivät ilmeisesti ole vertailtavia lukuja, sillä yksinpä vv. 1893/7 oli paljon enemmän.

Tekijäin yleiset johtopäätökset:

„Kuten jo on mainittu, viljantuotanto on ollut viime vuosikymmenien aikana hyvin erilainen eri maissa ja valtioissa, mikä johtuu asutusolojen ja kulkuyhteyksien erilaisuudesta. Länsi-Euroopan keskiosassa, joka on kehittynyt niin sanoaksemme urbaanisesti, Englannissa, Belgiassa, Hollannissa j.n.e., johtuen samanaikaisesta kylvöalan pienenemisestä ja satoisuuden suhteellisesta kohoamisesta, vehnän-, rukiin-, ohran- ja maissintuotanto on supistunut, jota vastoin pääasiallisesti karjanrehuna käytetyn kauran tuotanto on lisääntynyt. NB

Länsi-Euroopan muilla seuduilla paitsi raja-alueilla on havaittavissa tiettyä epävakaisuutta, kylvöalan laajeneminen on keskeytynyt, mutta satoisuus kohoaa huomattavasti ja tuotanto lisääntyy edelleenkin miltei kaikkien viljakasvien osalta. Länsi- ja Itä-Euroopan rajamailla, Ruotsissa, Puolassa, Galitsiassa, Unkarissa j.n.e. kokonaistuotanto on lisääntynyt varsin huomattavasti, mikä johtuu kylvöalan laajentamisesta ja varsinkin satoisuuden voimaperäisestä kohoamisesta. Itä-Euroopassa, etupäässä kylvöalan laajentamisen ansiosta, viljantuotanto on päässyt lisääntymään tavattomasti, mutta vain tärkeimpien eikä toisarvoisten viljakasvien osalta. NB

Valtamerentakaisista alueista on niin ikään erotettava toisaalta ne maat, jotka kuten Yhdysvallat, Kanada, Argentiina ja Uruguay ovat maantieteellisen sijaintinsa tai kulkuyhteyksiensä ja rautatieverkostonsa kehityksen tuloksena osoittautuneet olevan kiinteämmässä yhteydessä Länsi-Euroopan taajaväkisiin keskuksiin, ja toisaalta muut maat. Edelliset ovat kehittäneet viljantuotantaan etupäässä laajentamalla osaksi rajustikin kylvöalaa; jälkimmäisistä sen sijaan vain harvat ovat lisänneet tuotantaan. Tämän tuotannon rajoittuneisuuden seurauksena Egypti ja Japani tuovat viljaa, Algeria ja Tunisia ovat Ranskan talouspolitiikan vuoksi sellaisia maita, jotka toimittavat tuotteensa etupäässä Ranskaan, kun taas Intia, Etelä-Afrikka ja Australia eivät ole asutus-

NB || olojensa ja heikosti kehittyneen liikenneverkostonsa vuoksi tuottaneet vakituisesti suuria ylijäämiä, jotka ylittäisivät niiden kotimaisen tarpeen" (s. 36).

RAUTATIET ⁴⁸

- 14) „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich”, 36. vuosikerta, 1915, Berliini 1915 (2 markkaa). „Kansainvälisiä katsauksia”, 31. taulukko (s. 46 *). „Maailman rautatiet v. 1890 ja 1913”. (Lähdeteos: „Archiv für Eisenbahnwesen” (Preussin kuninkaallisen ministeriön julkaisu), 1892 ja 1915.)

Ryhmäjako (1, 2 ja 3) minun

Σ (ja ΣΣ) ovat minun, samoin järjestys

	(kilometriä)	
	1890	1913
	====	====
(1) <i>Iso-Britannia ja Irlanti</i>	32 297	37 717
(1) <i>Malta, Jersey, Man</i>	110	110
(1) <i>Portugali</i>	2 149	2 983
(2) Espanja	9 878	15 350
(1) <i>Ranska</i>	36 895	51 188
(1) <i>Belgia</i>	5 263	8 814
(1) <i>Atankomaat (+ Luxemburg)</i>	3 060	3 781
(1) <i>Sveitsi</i>	3 190	4 863
(2) Italia	12 907	17 634
(2) Ruotsi, Norja, Tanska	11 566	21 354
(1) <i>Länsi-Euroopan vanhat siirtomaavaltiot</i>	82 964	109 456
Länsi-Eurooppa. Σ	117 315	163 794
(2) Saksa	42 869	63 730
Länsi-Eurooppa. ΣΣ	160 184	227 524
(2) <i>Länsi-Eurooppa. Bulgaarien ja mädjaarten maat</i>	77 220	118 068

(3) Itävalta-Unkari (+Bosnia+Hertsegovina)	27 113	46 195
(3) Venäjä (Euroopan-puoleinen) (+Suomi)	30 957	62 198
(3) Romania	2 543	3 763
(3) Serbia	540	1 021
(3) Euroopan-puoleinen Turkki	} 1 765	1 994
(3) Bulgaria		1 931
(3) Kreikka	767	1 609
Balkanin maat. Σ	<u>5 615</u>	<u>10 318</u>
(3) Itä-Eurooppa. ΣΣ	<u>63 685</u>	<u>118 711</u>
Koko Eurooppa (Euroopa):	223 869	346 235

(kilometria)

Amerikka:

	1890	1913
Kanada (+ Newfoundland)	22 712	48 388
Yhdysvallat (+ Alaska 1054 km)	268 409	410 918
Meksiko	9 800	25 492
Keski-Amerikka ¹⁾	1 000	3 227
Antillit ²⁾	2 338	6 022
Pohjois- ja Keski-Amerikka. Σ	<u>304 259</u>	<u>494 047</u>
Kolumbia ja Venezuela	1 180	2 020
Brittiläinen Guayana	35	167
Alankomaiden "	—	60
Brasilia	9 500	24 985
Paraguay ja Uruguay	1 367	3 011
Argentiina	9 800	33 215
Chile, Bolivia, Perú ja Ecuador	5 276	12 603
Etelä-Amerikka. Σ	<u>27 158</u>	<u>76 061</u>
Koko Amerikka	<u>331 417</u>	<u>570 108</u>

(kilometria)

	1890	1913
kaikki Ranskan alusmaat	40	224
kaikki brittiläiset alusmaat	[23 181]	49 185
kaikki Hollannin alusmaat	—	60
Yhdysvallat	268 409	410 918
Puerto Rico	18	547
Meksiko + Keski-Amerikka + Antillit	12 646	33 340
Etelä-Amerikka (siirtomaita lukuun ottamatta)	27 123	75 834
Kaikkiaan	<u>331 417</u>	<u>570 108</u>

		<u>1913</u>			
1) Guatemala		987 km			
Honduras		241			
Salvador		320			
Nicaragua		322			
Costa Rica		878			
Panama		479			
		<hr/>			
		$\Sigma = 3\ 227$			
		<hr/>			
			#	<u>1890</u>	
itse- näiset	2) {	Kuuba	3 752	1 731	
		Dominikaaninen tasavalta	644	115	
		Haiti	225		
		Jamaika	313	brittiläinen	
		Puerto Rico	547	Y.-valtojen	18
		Martinique	224	Ranskan	
		Barbados	175	brittiläinen	} 474
		Trinidad	142	brittiläinen	
		<hr/>			
		$\Sigma = 6\ 022$	<hr/> 2 338		

V. 1903 — ensimmäisen kerran — julkaistussa „Kansainvälisessä katsauksessa” on osoitettu vuodelle 1890:

	Kuuba	1 731
	Dominikaaninen tasavalta	115
	„Antillit”	492
		<hr/>
	(km)	2 338

(#) Olen ottanut nämä numerotiedot „Archiv für Eisenbahnwesen’istä” 1892, s. 496, jota paitsi lukuun 474 sisältyy sekä Jamaika että Martinique ja Barbados ja Trinidad.

Vuoden 1890 osalle voidaan merkitä:

ranskalaiset (Martinique).....	40 km	}	$\Sigma = 2\ 338$
brittiläiset.....	434		
Yhdysvaltojen (Puerto Rico).....	18		
itsenäiset.....	1 846		

15)

Aasia:		<u>1890</u>	<u>1913</u>
Vähä Aasia, Syyria, Arabia ja brittiläinen Kypros (98 km)		800	5 468
Persia		30	54
Brittiläinen Intia } Ceylon	} brittiläisiä	27 000	55 761
		308	971
Alankomaiden Intia	{ Jaava } Sumatra	1 361	2 854

Malaijivaltiot (Borneo, Celebes y.m.) ⁴⁾	100	1 380
Portugalin Intia	54	82
Siam	—	1 130
Indo-Kiina ja <i>Filippiinit</i> (Y.-valtojen) ¹⁾	105	3 697
Venäjä (Siperia ja Keski-Aasia) ³⁾	1 433	15 910
Kiina	200	9 854
Japani (+Korea)	2 333	10 986

Kaikki brittiläiset alusmaat (Kypros, Intia+Ceylon, Malakka)...	27 408	58 204
Kaikki <i>Ranskan</i> alusmaat	105	2 493
Koko Aasia	33 724	108 147

4) *Brittiläinen* Borneo (osa siitä on *brittiläinen*) v. 1912 „The Statesman's Year-Book'in" mukaan: 130 *mailia* (idem vuodelta 1915)

(*Alankomaiden*) Celebes?

{ *N.B. Kaikki* „Malaijivaltiot" lienee katsottava Britannian alusmaiksi

vuoden 1901 tietojen mukaan 439 km.

	<u>1913</u>	
	km	
1) Kotshinkiina, Kambodsha, Annam, Tonkin	2 398	ranskalaisia
Pondichéry.....	95	ranskalainen
Yhteensä ranskalaisia	2 493	
<i>Malakka</i>	92	brittiläinen
<i>Filippiinit</i>	1 112	Y.-valtojen
	$\Sigma = 3\ 697$	

Luku 105 v. 1890 koskee Kotshinkiinaa, Pondichérya ja Tonkinia (siis kaikki ranskalaisia).

³⁾ Itä-Kiinan rautatie (1480 km) on pantu *Kiinan* osalle (v. 1913)

		<u>1890</u>	<u>1913</u>
<i>Afrikka:</i>			
	Algeria ja Tunisia	3 104	6 382
	Belgian Kongo	—	1 390
(*)	Egypti (+Sudan)	{ 1 547	{ 5 946
	Etelä-Afrikan liittovaltio	{ 3 825	
	Englannin siirtomaat	{ [98] ⁶⁾	
	Saksan ”	—	
	Italian ”	—	
	Portugalin ”	[292] ⁶⁾	
	Ranskan ”	[520] ⁵⁾	3 218
(*)	Koko Afrikka	[910] ²⁾ 9 386	12 963 44 309
{	kaikki Englannin alusmaat	[5 470]	27 364
	” Ranskan ”	3 624	9 600

⁶⁾ jaottelu likipitäinen
V. 1885 Neumann-Spallart esittää 147 km (!!), Mauritius — 440 (!!!) Angolan + Mosambikin osalta!

⁵⁾ Otettu „Archiv für Eisenbahnwesen'istä”, 1892, s. 1 2 2 9

²⁾ kuuluu:

<u>1902:</u>		<u>1890:</u>
169	(brittiläisiin) Mauritius.....	
127	ranskalaisiin Réunion.....	126
	ranskalaisiin „Sénégalin alue”?.....	394
543	portugalilaisiin Angola.....	
449	portugalilaisiin Mosambik.....	

		<u>1890</u>	<u>1913</u>
<i>Australia:</i>			
Brittiläinen } imperiumi }	Australian liittovaltio	15 769	30 626
	Uusi Seelanti	3 120	4 650
Yhdysvallat: Havaiji (mukaan luettuina Maui: 11 km ja Oahu: 91)		—	142
Koko Australia		<u>18 889</u>	<u>35 418</u>
Kaikkiaan		<u>617 285</u>	<u>1 104 217</u>

14)

(Siirtomaat mukaan luettuina)	<u>1890</u>	<u>1913</u>
Yhdysvallat	268 427	412 719
Brittiläinen imperiumi.....	107 355	207 856
Venäjä.....	32 390	78 108
Saksa	42 869	67 906
Ranska.....	40 664	63 505
	<u>491 705</u>	<u>830 094</u>

16) Peruslähteenä „Archiv für Eisenbahnwesen”. Vuoden 1892 julkaisun (15. vuosikerta) olen käynyt läpi. Lisäykset tehty edellisille sivuille.

Vuoden 1890 osalta „Malaijivaltiot” on osoitettu vain yhteisesti ja sulkeissa *ei* ole mitään (ei ole sanoja: „Borneo, Celebes y.m.”, jotka ovat vuoden 1915 „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich” julkaisussa).

On kymmenvuotiskausittaisia tietoja: 1840 ja seuraavat vuodet (vuoteen 1890 asti) — ne on esitetty myös Brockhausin Tietosanakirjassa.

On laskelma rakennuskustannuksista (enimmäkseen vuosilta 1888—1891)

Eurooppa	keskimäärin 302.5 tuh. markkaa <i>km</i> }
Euroopan ulkopuoliset rautatiet „	160.6 „ „ „ }
$\Sigma =$	koko maailmassa keskimäärin 212.1, t.s. noin
131 mrd.	131 mrd. markkaa (212.1 $\times$ 617.3 tuh.)
markkaa	212.1 $\times$ 200 tuh. = 40 000 miljoonaa.*

On opettavaista verrata näitä tietoja rautateistä seuraaviin lukuihin („Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich”. 1915)

Kivihiiilen tuotanto (milj. tonnia)

	Saksa	Ranska	Venäjä	Iso-Britannia	Yhdysvallat
1892	92.5	26.1	6.9	184.7	162.7
1912	255.7	39.2(1911)	31.0	264.6	450.2 (1911)

Raakaraudan tuotanto (milj. tonnia)**

1892	4.9	2.0	1.1	6.8	9.3
1912	17.6	4.9	4.2	9.0	30.2

NB

Raudan- ja hiilentuotannon kehityksen ja toisaalta rautateiden rakentamisen välinen epäsuhte (monopolit = siirtomaat) on silmäänpistävä.

Monopoleja ja finanssipääomaa koskevaan kysymykseen!!

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 265. Toim.

** Sama, s. 266. Toim.

AIKAKAUSJULKAISU „DIE BANK”

Aikakausjulkaisu „Die Bank”, 1910, s. 222

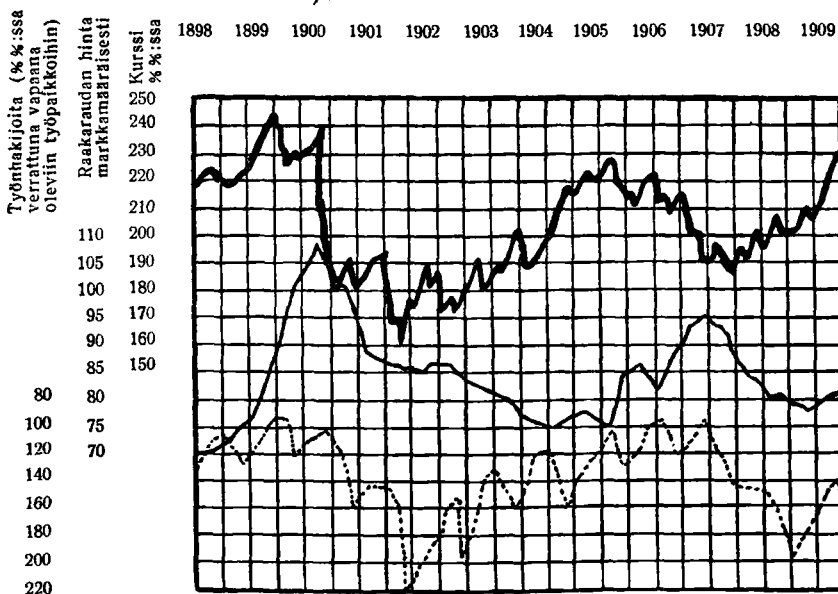
Pörssikurssi ja suhdannekäyrä 1898—1909.

(17)

Pörssikurssi („Disconto Commandit'in”, Harpener'in, Bochumer'in ja Allgemeine Elektrizitäts'in osakkeet keskimääräisesti kuukauden lopulla).

Raakaraudan hinta (Hampurin noteerauksia englantilaisen raakaraudan osalta (Glasgow), keskimääräisesti vuosineljänneksittäin).

Työmarkkinat (työnhakijoita Saksan työnvälitystoimistoissa keskimäärin vuosineljänneksittäin. Vertailun helpottamiseksi käyrä on piirretty *ylösalaisin käännettynä*, maksimi on *alhaalla*).

Tämä diagrammi on otettu Alfred Lansburghin artikkelista „Pörssin ennakkonäkemyslahja” („Die Bank”, 1910, I, s. 222).

Sopiva havainnollistamaan koko nykyaikaisen talousjakson *konkreettisia* vaihteluja ja *yleisiä* tendenssejä (pula v. 1900, lama v. 1907, nousu vv. 1898—99 j.n.e.).

RAUTATEITA KOSKEVAAN LASKELMAAN

„The Statesman's Year-Book” vuodelta 1915 (Lontoo 1915) (52. vuosi). Julkaissut J. Scott Keltie.
„Brittiläinen imperiumi”, 1913—4

Toimivat rautatiet (Railways open)

	+8	Malta
Yhdistynyt kuningaskunta	23 441	mailia
Intia	34 656	
	61	
Kypros	605	
Ceylon		
Straits Settlements ja federatiiviset	771	
Malajivaltiot	130	
„Borneo ja Sarawak”		
	1 567	
Aasia (Intiaa lukuun ottamatta)	23 021	
Australia ja Oseania	17 485	
Afrikka	31 953	
Amerikka		
	<u><u>ΣΣ=134 131*</u></u>	

---

1 maili = 1,6 km; $134 \times 1,6 = 214,4$ tuh. km; $130 \times 1,6 = 208,0$
 $771 \times 1,6 = 1\,233,6 + 208 = 1\,441$ kilometriä

Hollannin siirtomaiden rautatiet (vuoden 1913 lopulla)

1 512 mailia — Jaava

209 „ Sumatra „Alankomaiden Itä-Intia”, mu-
kaan luettuina Borneo ja Celebes y.m.

Σ = 1 721 „

$1\,721 \times 1,6 = 2\,753,6$ km.

---

* Näin on „The Statesman's Year-Book'issa” („Valtiomiehen Vuosikirjassa”).
Toim.

Alankomaiden Länsi-Intia (Surinam = Alankomaiden Guayana, Curaçao) — rautateitä *ei ole*.

Neumann-Spallart. „Übersichten der Weltwirtschaft“. Vuoden 1883—4 julkaisu.

s. 508. „*Mauritius-saaren* kahdella radalla, joiden pituus on 92 mailia, ei ole jatkettu rakennustöitä vuoden 1882 jälkeen.”

Ibidem, s. 512.

$$\begin{array}{r} \text{Angola} = \overline{\overline{350}} + \\ \text{Mosambik} = \overline{\overline{90}} \\ \hline 440 \text{ km} \end{array}$$

$$92 \text{ mailia} \times 1,6 = 147,2 \text{ km} + 440 = 587 \\ 147,2 : 587 = 25,1 \%$$

$$\begin{array}{r} \Sigma 1890 = 910 \\ \quad - 520 \\ \hline 390 \text{ km} \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{noin } 98 \text{ km englantilaisien (Mauritius)} \\ 292 \text{ „ portugalilaisien (Angola ja} \\ \text{Mosambik)} \\ \hline 390 \quad 390 \times 25,1 = 97,89 \\ + 520 \text{ ranskalaisten} \\ \hline \Sigma = 910 \end{array}$$

Ibidem, s. 504. Jamaika (1885) — 107 km

Barbados

42

Martinique („lyhyitä” ratoja)? *puuttuu tietoja...*

	1890	1913
Jamaika	313	
Martinique.....	224	
Barbados	175	
Trinidad	142	
	$\Sigma = 474$	854

laskeamme Martiniqueella olleen vuonna 1890 40 km (se on Barbadosista pienempi)

4 pientä siirtomaavaltiota

Hollanti	+ 3 060	3 781	
	+ 1 361	2 854	→ 2 914
	<u>4 421</u>	<u>6 635</u>	-2 854
Portugali	2 149	2 983	<u>60</u>
	346	1 706	
Belgia	5 263	8 814	
	—	1 390	
Italia	12 907	17 634	
	—	155	
	<u>Σ=25 086</u>	<u>39 317</u>	

(11 valtiota)

Espanja	9 878	15 350
Sveitsi	3 190	4 863
Skandinavia	11 566	21 354
Itävalta-Unkari	27 113	46 195
Romania	2 543	3 763
Serbia	540	1 021
Bulgaria ja Turkki	1 765	1 994
		1 931
Kreikka	767	1 609
	<u>57 362</u>	<u>98 080</u>

Brittien ratoja Afrikassa [1913]

6 399	
1 775	
5 582	
3 872	
<u>Σ=17 628</u>	
5 946	
3 790	(1 099 + 192 + 418 + 302 + 1 567 + 212 = 3 790)
<u>27 364</u>	

Aasia Amerikka Brittien ratoja Aasiassa:

	<u>1890</u>		<u>1913</u>	
Brittien ratoja	27 000	22 712	55 761	56 732
	308	434	971	+92
	100	35	56 732	56 824
	<u>27 408</u>	<u>23 181</u>	+1 380	
			58 112	
			+92	Malakka
			<u>58 204</u>	

	<u>1890</u>	<u>1913</u>											
Aasia	33 724	108 147											
Afrikka	9 386	44 309											
Australaasia	18 889	35 418											
	<u>61 999</u>	<u>187 874</u>											
Eurooppa	166. ₃	268. ₉	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th><u>1913</u></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eurooppa</td> <td>346 235</td> </tr> <tr> <td>Amerikka</td> <td>570 108</td> </tr> <tr> <td>Muut</td> <td>187 874</td> </tr> <tr> <td>Σ</td> <td><u>1 104 217</u></td> </tr> </tbody> </table>		<u>1913</u>	Eurooppa	346 235	Amerikka	570 108	Muut	187 874	Σ	<u>1 104 217</u>
	<u>1913</u>												
Eurooppa	346 235												
Amerikka	570 108												
Muut	187 874												
Σ	<u>1 104 217</u>												
Brittiläinen imperiumi	107. ₃	207. ₈											
Venäjän imperiumi	32. ₄	78. ₁											
Itä-Aasia	3. ₃	27. ₅											
Amerikka	308. ₁	521. ₉											
	<u>Σ=617.₃</u>	<u>1 104.₂</u>											
	<u>617 283</u>	<u>1 104 157</u>											

1. Yhdysvallat
2. Brittiläinen imperiumi
3. Venäjä
4. Saksa
5. Ranska
6. Pienet siirtomaavaltiot (Hollanti, Portugali, Belgia, Italia)
7. Muu Eurooppa
8. Japani
9. Etelä-Amerikka
10. „1/2 -suvereeniset maat”...

	<u>1890</u>	<u>1913</u>
Meksiko	9 800	25 492
Keski-Amerikka	1 000	3 227
Itsenäiset Antillit	1 846	4 621
	<u>12 646</u>	<u>33 340</u>

	<u>1890</u>	<u>1913</u>	
Vähä Aasia	800	5 468	Vähä Aasia
Persia	30	54	Persia
		1 130	(Slam)
Kiina	200	9 854	(Kiina)
	<u>1 030</u>	<u>16 506</u>	

	<u>1890</u>	<u>1913</u>	
Brittiläinen Aasia	27 408	58 204	
” Afrikka	5 470	27 364	
” Australia	18 889	35 276	
Englanti	51 767	120 844	} Portugali + 54.... 82 + 292.... 1624 346 1706
Ranska	3 729	12 093	
Hollanti	1 361	2 854	
Portugali	292	1 624	
Belgia	—	1 390	
Italia	—	155	
Saksa	—	4 176	
Yhdysvallat	—	1 112	
		142 +	
<i>Siirtomaat:</i>	$\Sigma=57\ 149$	144 390	
Japani	2 333	10 986	
Puolisuvereeniset maat {Vähä Aasia, Persia, Siam, Kiina}	1 030	16 506	
	60 512	171 882	
	1 433	15 910	
	61 945	187 792	} 61 999 187 874
	54	82	

„v”

(„NY”)

VIHKO

Sisältö

v

Imperialismi

{ Engels (aseistariisunta) }
 { Laufenberg }

<i>Plehn</i> . Maailmanpolitiikka	(1)
<i>Wegener</i>	[1—2]
<i>F. Engels</i> . „Aseistariisunta”:	3—9
<i>F. Engels</i> . „Kansainvälisiä aiheita käsitteleviä kirjoituksia 'Volksstaat' lehdestä”:	10—[14]
<i>Laufenberg</i> :	15—[24]
„Saksa ja maailmansota”	[30—32]
<i>Albrecht Wirth</i>	[24—25 ja 33—38]
<i>Georg Adler</i> . „Imperialistista sosiaali-politiikkaa”. 1897	[39]
<i>A. Siegfried</i> . „Uusi Seelanti”. 1909	[40—41]
<i>Hoetzs</i> . „Turkestan”	(42—3)
(s. 38: Nuoregyptiläisten kongressi)	
42—43: Panislamismi.	
Kiinan sosialistinen liike...	44

„MAAILMANPOLIITTINEN KATSAUS”

„*La Revue politique internationale*”, 1915, maaliskuu- ja huhtikuu (n:o 14) (Lausanne).

Hra Grigori Alexinskyn entisen duumanjäsenen, „*Demokraattinen Venäjä ja sota*” ((s. 168—186)).

Toimituksen huomautus: „On mielenkiintoista todeta se solidaarisuus, joka kaikista periaatteellisista erimielisyyksistä huolimatta yhdistää nykyään Venäjän

vallankumouksellisten ja liberaalien enemmistön itsevaltaiseen tsarismiin” (s. 168).

Venäjä ei muka saattanut toivoa sotaa (ei edes virallinen Venäjä). Venäjä muka varustautui vuodeksi 1918, 1920? Murhaaja viittä vuotta *aikaisemmin*??

[s. 177: toimituksen huomautus (Alexinskyn kirjassa), että Venäjällä on „2 hallitusta”.]

Venäjä puolusti heikkoa Serbiaa etc. „teki hyvän työn” (181), tsarismin muista „halpamaisuuksista” huolimatta.

Kannattaa salmien neutralisointia — ei „valloitusotaa” kuten Miljukov... liittolaisvaltojen voitto on hyödyksi Euroopan edistykselle.

PLEHN. „MAAILMANPOLITIIKKA”

- 1) *Tri Hans Plehn*. „Maailmanpolitiikka. Uusimman ajan maailmanhistorian pääpiirteet Englannin ja Japanin liiton jälkeen”. Berliini 1907 (214 sivua). 3. painos.

Ei ole hullumpi esitys, käsitellään etupäässä Englantia ja Japania (niiden yhteydessä myös Amerikkaa ja Venäjää. Englanti — Japani — Yhdysvallat — Venäjä).

Toisessa osassa (ss. 91—167) Englannin ulkopolitiikan järjestelystä (ei valtio, vaan „yhteiskunta”).

WEGENER. „NYKYINEN INTIA”

Prof. tri Georg Wegener. „Nykyinen Intia. Brittien Intianherruuden perusteet ja ongelmat” („Tutkielmia siirtomaakysymyksistä”. 61./63. vihko. 1 markka 20 pf.) Berliini 1912 (52. sivua).

Ei ole lainkaan hullumpi esitys, selvä, lyhyt.

Intia — 4 575 000 neliökilometriä.

315 miljoonaa (1911) (1901—297)

(1801—100)

Sodan uhka Venäjän taholta: englantilaiset ovat nyt siellä „hampaisiin asti” aseissa.

Ei ole yhtenäistä kansakuntaa eikä yhteistä kieltä.

„Bengalilaisia” = 70 miljoonaa. Englantilaiset jakoivat Bengalin (heikentääkseen kansallista liikettä) v. 1905. V. 1911 (kruunaustilaisuus *Delhissä*) luvattiin *k u m o t a* tämä toimenpide.

Kastijärjestelmä.

Englantilaiset hallitsevat noudattamalla politiikkaa „hajota ja hallitse”...

Maantieteellisten edellytysten tavaton moninaisuus.

Eristyneisyys muusta maailmasta.

Keskiaikaisuus (uskonto — ulkomaailma ei ole mitään) — maanviljelys — vasallisuhteet.

Maasta $\frac{2}{3}$ välittömästi englantilaisten herruuden alaisena, $\frac{1}{3}$ — vasallivaltioita.

(Maatalouden) täydellinen riippuvaisuus kesäisistä saateista (kesä-monsuuni = *pasaati*). Muutoin — *nälänhätä*.

Armeija — 75 000 englantilaista

— 150 000 maakalaista (eri heimoista). Englantilaiset käyttävät hyväkseen *erittäinkin* muhamettilaisten (2 noin 60 miljoonaa) intialaisvihaa.

Suurimpana vaarana sepoy-kapina (1857) — alkuasukasarmeijan siirtyminen kapinallisten puolelle. Pelastuksena eri kansallisuuksien väliset eripuraisuudet ja joukkojen uneliaisuus.

1905 kuoli ruttoon 1 069 140

1907 1 315 892 j.n.e.

Englantilaisten hallituskomento on puhtaasti „diktatorista” (31), „autokratiaa” (31).

„Intian siviilihallinnossa” noin 1000 henkeä, esikunta, joka muodostuu mainioista hyväpalkkaisista virkamiehistä.

Englanti on antanut muka hyvin paljon (brittiläisen maailman, rautatiet, postilaitoksen, oikeuslaitoksen etc. etc.).

Levottomuuksien syyt:

1) muukalaisten harjoittama väkivalta kansaa kohtaan...

2) väestön nopea kasvu. (Nälänhädät.)

3) „Intian jatkuva maataloudellistaminen”: Englanti tukahduttaa maan teollisuutta.

„Svadeshi” liike (= kotimaisten tuotteiden suosiminen) (englantilaisten tuotteiden boikotointi).

4) verot. Talonpoikien maiden verotus.

5) sivistyneistön luominen. Koululaitos on luonut „henkisen työn proletariaatin, joka poliittisessa suhteessa on pahinta ja vaikeinta laatua” (43), tekijä on taantumuksellinen lurjus.

6) Intian kansakunnan muodostuminen. („Kansalliskongressit”.)

7) englantilaisia vastustava ja aasialaisia, omaa, aasialaisuutta suosiva uskonnollinen liike... (terrorismi etc.) (englantilaiset, s. 48, antavat vain valkoihoisen sotaväen) käyttää tykistöä ja arsenaaleja. Englantilaiset ovat yleensä äärimmäisen varovaisia.

ENGELS. „VOIKO EUROOPPA ASEISTARIISUUTUA?”

- 3) *Friedrich Engels*. „Voiko Eurooppa aseistariisuutua?” *Nürnberg* 1893. Julkaistu erillisenä kirjasena „Vorwärtsin” mukaan (Wörlein ja kumpp.).

Bernin Työväen kirjasto *-kokoelma* alkaa kirjalla: „Karl Marx Kölnin valamiesoikeuden edessä”.

Esipuhe: — nämä artikkelit julkaistiin *maaliskuussa* 1893 berliiniläisessä „Vorwärtsissä” „sotilaslakiesityksestä käydyin valtiopäiväkesustelun aikana” (s. 3).

„Siis pitämällä lähtökohtanani tätä” (nykyistä, heutigen) „tilannetta ehdotan siinä suhteessa vain sellaisia toimenpiteitä, joihin jokainen nykyinen hallitus voi ryhtyä vahingoittamatta maansa puolustuskuntoisuutta. Pyrin vain toteamaan, että puhtaasti

NB ||| sotilaalliselta kannalta katsoen vakinaisten armeijoiden vähitellen tapahtuvaan lakkauttamiseen ei ole olemassa kerrassaan mitään esteitä” ja että jos kohta

NB ||| nämä joukot säilytetään, niin ainoastaan „sisäisen vihollisen vastustamiseksi” (s. 3).

„Asepalveluajan asteittainen lyhentäminen kansainvälisen sopimuksen perusteella” siinä „ajatusteni peruskohta” (s. 4) — „yleinen siirtyminen vakinaisesta väestä *militsilaitokseen*” (s. 4, *idem*, s. 3).

- 4) (Siis: Engelsin *ydinajatus* = siirtyminen militsilaitokseen. Tämä NB.)

Esipuheessa merkintä: Lontoossa maaliskuun 28 pnä 1893.

I §. Euroopan aseistautuminen on jo 25 vuotta ollut „ennen kuulumatonta”... „Eikö näin ollen ole järjetöntä puhua aseistariisunnasta?” (s. 5).

Mutta kansanjoukot... kehottavat „aseistariisuntaan”... „kaikissa maissa”... Eikö siis umpikujasta ole muuta ulospääsyä kuin tuhoisa sota?

„Väitän: aseistariisunta ja siten rauhan turvaaminen on mahdollista” (5)... ja Saksalla on siihen „sekä voimaa että kutsumusta”...

Edelleen I §:ssä kuvaillaan lyhyesti siirtymistä yleiseen asevelvollisuuteen. Sen „vallankumouksellisena” (s. 6) puolena on kaikkien miesten vetäminen mukaan „kansalliseen puolustukseen”...

On siirryttävä „kansainvälisesti rajoitettuun palvelusaikaan” pitäen „lopullisena tavoitteena miliisijärjestelmää” (7).

maksimipituus alussa 2 vuotta, sitten 1½ j.n.e.! ja vihdoin??

II §. Lyhyt palvelusaika mahdollinen (sotateknillisesti). Pitkä tarpeeton.

(äkseeraus (9), vahdit (9), sotilaspalvelijat (10) y.m.s. idiotismia).

Entä ratsuväessä? Pitempi aika toivottavaa — jolleivät (5) osaa ratsastaa entuudestaan. Mutta tässäkin suhteessa voidaan tehdä paljon, ja edelleen ovat mahdollisia „kolme tai neljä vuotta palvelevat vapaaehtoiset” (10).

Olen nähnyt elämässäni niin monien ylisteltyjen sotilastapojen, -laitosten, -sääntöjen vararikon (10), — — — „että kehottaisin jokaista suhtautumaan erikoisen epäilevästi juuri sotilas- 'asiantuntijan' mielipiteeseen” (s. 11, II §:n loppu).

III §. Konservatiivisuus on järjetöntä sotilasasioissa, koska tällä alalla tekniikka on erikoisen vallankumouksellista.

Jalkaväki ampui

40 vuotta sitten...

300 askelen päähän

1870/1 ———

600—1000

„

„

(tykistö:

3—4000)

„uudet” ——— aina 3000—4000

„

„

(s. 11).

Nuorison sotilaskasvatuksen, voimistelun etc. (13—14), marssien (kesällä), „kenttäharjoitusten” (14) etc. etc. tarpeellisuus.

Entä kouluttajat? — aikansa palvelleita aliupseereita. Jos vedettäisiin heidät „koulupihan ja siviilirikoslain valoon”, — „silloin, lyön vaika
 ? ||| ka vetoa, kapinallinen (sic!?) koulunuorisomme
 NB NB ||| ajaisi sotamiesten entisten pahimpien kiduttajien
 ? ||| päähän järkeä” (15).

IV §. Hyväksyvätkö muut maat? Itävalta ja Italia kyläkin.

6) Ranska? — „ratkaiseva maa” (15). Onko Ranska vetävä huulesta?

Mutta Saksa on paljon voimakkaampi: väestöä on enemmän; upseereita on enemmän, ja tämä on hyvin tärkeää. („Tähän asti on kaikissa sodissa jo muutaman sotakuukauden kuluttua alkanut tuntua upseerien vähyys” (17))...

„Epädemokraattinen ja poliittisesti kelvoton” (16) vapaaehtoisjärjestelmä on muuten sotilaallisessa suhteessa Saksalle edullinen (> upseereita). Ja Ranskassa „kolme vuotta palvelevat sotamiehet ovat ilman muuta syrjäyttäneet armeijasta vuoden palvelleet etuoikeutetut. Tämä osoittaa, missä määrin yhteiskunnallispoliittisen tietoisuuden ja sen sallimien poliittisten säädösten taso on alempi Saksassa kuin Ranskassa” (16).

V §. Entä Venäjä? Ei ole väliä, hyväksyykö. Ei ole yleensä väliä, ei ole upseereita.

Venäläinen sotamies on hyvin rohkea ja pysyy lujana joukossa ollessaan. Mutta nykyään tarvitaan yksilöllistä toimintaa ja tässä suhteessa hän ei kelpaa mihinkään eikä ole verrattavissa „Lännen sotamiehiin” (19).

Kruununvarkaus etc. Venäjällä (20).

7) „Venäjän tarvitsee vain hävitä pari kolme taistelua, niin sodanäyttämö siirtyy Veikselin seuduilta Väinäjoelle ja Dneprille; Saksan armeijan selustassa, sen suojaamana muodostetaan Saksan puolalaisten liittolaisten armeijaa; Preussi saa ansaitsemansa rangaistuksen, jos se oman turvallisuutensa vuoksi joutuu ennallistamaan voimakkaan Puolan” (20).

VI §. Venäjän sisäpoliittinen tilanne „on miltei toivoton”... „se on eurooppalainen Kiina” (21)... talonpoikien köyhtyminen vuoden 1861 jälkeen... „T ä m ä t i e” („taloudellisen ja sosiaalisen vallankumouk-

sen” = kapitalismin tie Venäjällä) „on toistaiseksi etupäässä hävityksen tie” (21). ||| NB

Maan ryöstökäyttö, metsien häviäminen etc. Venäjällä. Luotonsaannin väheneminen. „Ranska ei tarvitse Venäjää — pikemminkin päinvastoin Venäjä tarvitsee Ranskaa... Jos Ranska olisi hieman viisaampi, se voisi saada Venäjästä irti kaiken, mitä haluaisi. Mutta virallinen Ranska ryömii sen sijaan mahallaan tsaarin edessä” (23)...

Venäjä elää viemällä ruista — etupäässä Saksaan. „Heti kun Saksa alkaa syödä valkoista leipää mustan asemesta, nykyinen virallinen tsaarin ja suurporvariston Venäjä kärsii oitis vararikon” ||| NB?! (23).

VI §:n loppu

VII §. Miten on asianlaita *meillä*? „Sotamiesten pilkkaamista” loputtomiin (24)... „loismainen ate-
listo”, „kopeilevia porvarisnulikoita”... Ennen tapasi manöövereillä olla tarkoituksellisia vahingonlaukauksia (25) — „tunsin erään kölniläisnuorukaisen, joka ||| NB
sai 1849 sillä tavalla surmansa luodista, joka oli tarkoitettu hänen päällikölleen” (25), — nykyisellä pienkaliberisella makasiinikiväärillä „sitä ei ole yhtä helppo tehdä huomaamatta” (25)...

Ranskassa sellainen sotilaiden kohtelu on mahdotonta... ranskalaiset sotilaat halveksunevat saksalaisia lukiessaan, miten näitä kohdellaan kasarmeissa...

VIII §. Hyväksytäänkö tämä ehdotus?

Saksa esittää sen Itävallalle, Italialle, Ranskalle. Jos viimeksimainittu hyväksyy, se ei huononna asemaansa, jollei hyväksy — huonontaa.

„Kaikki armeijat ovat tavattoman oppivaisia kärsittyään *suuria tappioita*” (27)...

„Emme saa unohtaa, että Bismarckin 27 herrauden-
vuotta tekivät Saksan vihatuksi kaikkialla ulkomailla ||| NB
ja syystä kylläkin. Tanskankielisen Pohjois-Slesvigin
annektoinnilla ja Prahan sopimuksen sitä koskevan
kohdan rikkomisella ja vihdoin veijarimaisella kumoa-
misella, Elsass-Lothringenin annektoinnilla ja Preus- ||| NB
sin puolalaisia vastaan suuntautuneilla inhottavilla

|| toimenpiteillä ei ollut mitään tekemistä 'kansallisen yhtenäisyyden' luomisen kanssa" (27)... Bismarck pani vihaamaan Saksaa...

NB || „Käykää vaikka missä, kaikkialla te huomaatte suhtauduttavan myötämielisesti Ranskaan ja epäilevästi Saksaan" (28)...

„Alkäämme unohtako, että lähimmän sodan lopputuloksen määrää Englanti" (28) — merenherruus, „näännyttää ilman muuta" (Ranskan tai Saksan).

Saksa voittaisi tavattomasti, jos se esittäisi tällaisen ehdotuksen (s. 29)...

Loppu

MARX. „PALJASTUKSIA KÖLNIN KOMMUNISTIJUTUSTA" JA ENGELSIN JOHDANTO

Engels artikkelissaan „Kommunistien liiton historiaa" (päiväys 8. lokakuuta 1885) kirjasessa: „Paljastuksia Kölnin kommunistijutusta" (Zürich 1885) — — — artikkelin lopussa:

...Marx, „mies, jota hänen aikalaisensa eniten vihasivat ja eniten parjasivat" (s. 17)...

Marxin jälkisanat (8. I. 1875) samassa kirjasessa:...

10)

NB | ...„Vuoden 1848 vallankumouksen kukistumisen jälkeen Saksan työväenliike oli olemassa vasta teoreettisessa ja lisäksi ahtaasti propagandan puitteisiin rajoituneessa muodossa, jonka käytännöllisen vaarattomuuden suhteen Preussin hallitus ei pettynyt koskaan" (73).

ENGELS. „KANSAINVALISIA AIHEITA KASITTELEVIÄ KIRJOITUKSIA 'VOLKSSTAAT' LEHDESTÄ"

Friedrich Engels. „Kansainvälisiä aiheita käsitteleviä kirjoituksia 'Volksstaat' lehdestä" (1871—1875). Berliini 1894.

ESIPUHE 1894

Esipuheessaan (3. I. 1894) Engels mainitsee m.m., että hän sanoo itseään kaikissa näissä (vv. 1871—5 julkaistuissa) kirjoituksissa kommunistiksi eikä sosialidemokraatiksi, sillä *silloin* sanoivat itseään sosialidemokraateiksi Ranskan proudhonistit, Saksan lassallelaiset (s. 6). ||| kommunistejako vai ||| sosialidemokraatteja?

„Marxin ja minun oli siitä syystä kerrassaan mahdotonta käyttää noin venyvää sanontaa merkitsemään nimenomaan meidän näkökantaamme. Nykyään asiantilaita on toisin, ja tämä sana * saattanee olla mukiinmenevä, jos kohta se on edelleenkin epätarkka merkitsemään puoluetta, jonka taloudellinen ohjelma ei ole yleensä pelkästään sosialistinen, vaan suorastaan kommunistinen, puoluetta, jonka lopullisena poliittisena tavoitteena on koko valtion ja siis myös demokratiankin eliminoiminen. *Todellisten*” (kursivointi Engelsin) „puolueiden nimet eivät kuitenkaan ole koskaan täysin vastaavia; puolue kehittyä, nimi jää” (s. 7). ||| NB ||| NB ||| NB (11)

„BAKUNINILAISET TYÖSSÄ”

„Bakuninilaiset työssä” (1873). Loppu... „Espanjassa bakuninilaiset antoivat meille verrattoman esimerkin siitä, millä tavalla *ei*” (kursivointi Engelsin) „pidä tehdä vallankumousta” (s. 33). ||| NB

„PUOLALAISTEN JULISTUS”

Ibidem „Puolalaisten julistus” (11. VI. 1874).

„Eurooppalaisen militarismin pohjimmaisena perustana on venäläinen militarismi. Venäjän armeija, joka oli reservinä vuoden 1859 sodan aikana Ranskan puolella ja v. 1866 ja 1870 Preussin puolella, antoi joka kerta suurimmalle sotilasvallalle mahdollisuuden lyödä vastustajansa yksitellen. Euroopan ensimmäisenä sotilasvaltana Preussi on suoranaisesti Venäjän luomus, vaikka onkin sittemmin ohittanut mitä epämiellyttävimmällä tavalla suojelijansa kasvussa” (s. 35). ||| NB ||| NB

* „sosialidemokraatti”. *Toim.*

12) ....„Napoleonin sotien jälkeen Venäjä kahmaisi sitä paitsi leijonanosan entisistä Preussin ja Itävallan puolalaisista maakunnista ja esiintyi sittemmin avoimesti Euroopan sovintotuomarina; se esitti tätä osaa jatkuvasti vuoteen 1853. ...Vallankumousvuosina venäläisten joukkojen suorittama Unkarin lannistaminen oli Itä- ja Keski-Euroopassa yhtä ratkaiseva tapahtuma kuin Pariisin kesäkuun taistelu Lännessä... Venäjän herruuden ohessa pystytettiin Eurooppaan myös taantumuksen herruus. Krimin sota vapautti Lännen ja Itävallan tsaarin julkeilta pyyteiltä... Edellä olemme jo tulleet huomaamaan, että Venäjän armeija on eurooppalaisen militarismin edellytys ja perusta... Preussi saattoi voittaa ranskalaiset ja luoda lopullisesti preussilais-saksalaisen sotilasmonarkian vain siksi, että v. 1870 Venäjän armeija esti Itävallan esiintymästä Ranskan puolella” (38)...

Jaarittelu puolalaisten liikkeen „oleellisesti aristokraattisesta” luonteesta on „järjetöntä”.

NB |||| „Puolalle on sen oma historiallinen kehitys ja nykyinen asema asettanut vieläkin suuremmassa mitassa kuin Ranskalle vaihtoehdon: joko olla vallankumouksellinen tai tuhoutua” (39)...

13) v. 1871 suurin osa puolalaisista (emigranteista)

NB |||| asettui kannattamaan Kommuuniam... „oliko tämä aristokraattien käyttäytymistä?” (39).

„Puolan aristokratia lähenee yhä enemmän ja enemmän Venäjää saadakseen edes sen vallan alaisena yhdistetyksi uudelleen Puolan; mutta vallankumoukselliset joukot vastaavat siten, että kehottavat liittoutumaan Saksan työväenpuolueen kanssa ja taistelevat Internationalen riveissä” (39).

NB |||| *„Kansa, joka sortaa muita kansoja, ei voi olla vapaa. Aseellinen voima, jota se tarvitsee lannistaakseen toisen kansan, kääntyy lopujen lopuksi aina sitä itseään vastaan”* (40)— osoitus Venäjälle: Puolan ennallistaminen „on välttämätöntä... itsensä venäläisten vuoksi” (NB) (40).

„VENÄJÄN SOSIAALIKYSYMYKSESTÄ”

„Venäjän sosiaalikysymyksestä” (1875)

....„Pietarin, Moskovan, Odessan suurporvaristo, joka viime vuosikymmenen aikana on kasvanut ennen kuulu-

mattoman nopeasti erittäinkin rautateiden rakentamisen ansiosta... Venäjän koko suurteollisuus, joka pysyy pysytyssä vain... suojelutullien ansiosta,— eikö näille kaikille vaikutusvaltaisille ja nopeasti kasvaville väestöaineksille ole mitään etua Venäjän valtion olemassaolosta?..” (s. 52) (Tkatshevia vastaan).

Jälkisanat (1894) — kirjoitukseen „Venäjän sosiaaliskysymyksestä” — päättyvät seuraavaan lauseeseen: (14

„Se (Venäjän vallankumous) ei ainoastaan tee loppua kylien eristyneisyydestä, joissa elää kansakunnan pääosa, talonpojat, ja jotka ovat näiden 'mir', näiden maailma, se ei ainoastaan johda talonpoikia avaralle näyttämölle, missä he tulevat tuntemaan ulkoisen maailman ja samalla oman itsensä, asemansa ja keinot, joiden avulla he voivat vapautua nykyisestä puutteenalaisuudesta,— Venäjän vallankumous antaa myös uuden sysäyksen Lännen työväenliikkeelle, luo sille paremmat taistelumahdollisuudet ja jouduttaa siten nykyisen teollisuusproletariaatin voittoa, jota ilman nykyinen Venäjä ei voi päätyä yhteiskunnan sosialistiseen uudistukseen enempää kyläyhteisön kuin kapitalisminkaan kautta” (s. 72).

LAUFENBERG. „ORGANISAATIO, SOTA JA KRITIIKKI”

„Organisaatio, sota ja kritiikki”. Hampurin puolueväittelyyn liittyviä asioita — kirjoja *Laufenberg*. (15

kirjoittaneet tri Heinrich *Laufenberg*,

Fritz *Wolffheim* ja tri Carl *Herz*.

„Vain jäsenkirjan esittäville puolueenjäsenille jaettavaksi.”

(Painattanut ja kustantanut tri Laufenberg, Hampuri) (ss. 1—77)

Vuosiluku???? (1915) ((epäilemättä 1915)).

„Echo”⁴⁹ seurasi hallituksen tunnusta (8) — „Echosta” otetut lainaukset (9—15) (kannattaa nuorison militarisoitua, 26 ja seur.) **hyvin mielenkiintoisia**. Laufenberg ja muut ilmoittavat vastustavansa.

Johtomiesten miltei ilmianto- etc. taktiikka.

Torjutaan ehdotus „luottamusmiesten” koollekutsumisesta (23 ja muualla).

johtajat ja joukot ||| „...,tuli ilmenemään ristiriita „Echon” politiikan mukaan suunnistautuvien johtomiesten ja joukkojen välillä, jotka pitävät kiinni entisistä proletaarisista periaatteista ja torjuvat uus-revisionistisen sopusointupolitiikan” (34)...

(NB) VIII §: „*Johtajien yhdistyminen (Sammlung)*” (joukkoja vastaan).

Väittelytilaisuudet osoittivat:

16)

„Neljä iltaa kestäneet väittelyt olivat tavattoman kuvaavia Hampurin niin sanottujen johtavien piirien mielialojen kannalta. Aivan selvästi ilmeni se jokaiselle huomiokykyiselle Hampurin puolue-elämän tarkkailijalle ennestään tuttu seikka, että tämä johtajien huippu-

NB !! ||| kerros on sisimmässään luopunut jo ajat sitten Hampurin puolueenjäsenjoukkojen radikaalisista katsomuksista. Kokouksissa he ovat saattaneet vielä turvautua radikaalisiin

NB ||| sanontoihin, mutta todellisuudessa marxilaisuus on muodostunut näille piireille ahtaaksi univormuksi, johon pukeudutaan vain virallisia puolueitoimia varten” (36).

NB ||| *von Elm*,—August Winnig,—*Hildebrandt* ja muut puolustivat imperialismia etc. (s. 36).

((H. Thomas *kannatti* Elmiä y.m., s. 47 ja muualla.))

...,1. ja 2. piirissä, missä järjestöt ovat johtokunnan määräysvallassa, ei kutsuttu koolle mitään kokouksia neljään kuukauteen sodan julistamisen jälkeen” (37)...

17)

opportunistit ja Kautsky ||| s. 41 — opportunistit vetoavat Kautskyyn (häinkin muka on kritiikistä pidättymisen kannalla)—ja tekijät *huomauttavat*, että Kautsky on *protestoinut* tätä hänen nimensä „väärinkäyttöä” vastaan.

Hammin piirikunnassa — ennen sotaa oli 6000 jäsentä — valtaosa on 4 kokouksen jälkeen *Laufenbergin kannalla* (s. 47)...

XI §: „Piparkakkua ja piiskaa” — opportunistit, järjestöjen „isännät”, *Elm* (Adolf von Elm) ja Emil Krause — „panivat” „Kansanhuoltolautakuntaan” (48) nuoren työmiehen (Työväenvalistuksen keskuskomiteasta) voidakseen toimia maltillisuuden hengessä...

Laufenbergin kirjasta myi „Karl Hoym” (48) — hän oli *Auer ja kumpp.* toiminimen (puolueen) kirjapainon työmies ja häntä vastaan järjestettiin ajojahti (Treiberei) — mene muka valittamaan „tri Laufenbergillesi” (48). NB
!!!

Poliisi meni niinkin pitkälle, että „antoi puhujille, kuten oli tovereiden Scheidemannin ja Lenschin puheiden laita, tiettyjä määräyksiä heidän puheidensa sisältöön nähden ja kielsi väittelyt. Puolue- ja ammattijärjestöjen yhdistyselämä on nykyään poliisi- valvonnan alaista, vaikka *porvarillisten* yhdistysten yhdistyselämä on samaan aikaan vapaata eikä poliisi puutu siihen. Meillä on siis samanlainen poikkeustila kuin sosialistilain aikoinakin” (52)... (18

Lehdistövaliokunta (sen nimissä kirjoitti H. Thomas) torjui Laufenbergin valitukset... (Rosan, Mehringin, Zetkinin etc. vaikutus on muka „koko puolueessa aivan merkityksetön”, s. 53 etc.), ja Bremenissä muka kokoukset ovat sujuneet rauhallisemmin („paljon rauhallisemmin”) sen jälkeen, kun toveri Pannekoek matkusti pois Bremenistä” (54), kirjoitti samainen H. Thomas. NB!!

Laufenbergin 22. I. 1915 päivätystä vastauksesta (mainitulle valiokunnalle):

...„Siitä, että laajat porvarilliset yhteiskuntapiirit suojaavat teidän” (lehdistövaliokunnan) „selkäänne puolueopposition iskuilta, teillä on mahdollisuus varmistua sen perusteella, miten hyväksyvästi porvarilliset piirit aina 'Hamburger Nachrichtenä' myöten ovat suhtautuneet 'Echon' politiikkaan ja tämä käy itse asiassa yhteen niiden katsomusten kanssa, jotka ovat olleet omiaan auttamaan tovereita tri August Müllerä ja von Elmiä hankkimaan ansaitusti porvarillisen maailman suosion” (55). NB (19

...„'Echon' nationalistinen ja shovinistinen asennoituminen” (56)...

27. I. 1915 päivätyssä lehdistövaliokunnan vastauksessa syytetään Laufenbergiä ja kumpp. „*demagogiasta*” (59)... ja ilmoitetaan, että muka koko puoluehallitus on julistanut Teidät ja ystävänne „puolueen vahingoittajiksi” (62)... NB

- 20) NB || 4. II. 1915 päiväystä Laufenbergin vastauksesta:
 ... „paikallinen 'puoluebyrokraatia' ” (63).
 Thomasin vastauksesta (4. II. 1915)—
 NB:
 kansainvälinen || sota on muka imperialistista emmekä
 ja || me ole sitä kiistäneetkään, mutta onko
 saksalainen || syy *vain* saksalaisessa imperialismissa.
 imperialismi! || Myönnämme muka kaikki, että syy on
 „kansainvälisessä imperialismissa” (65).
- NB || „...,Hampurissa, Altonassa ja Ottensenissa, kaik-
 kiällä, missä väittelyä suinkin on käyty, puolueen
 jäsenkokoukset ovat asettuneet meidän” (Laufenber-
 gin ja kumpp.) „kannallemme” (65).
 „Hamburger Echo” on „Saksan sosialidemokratian toi-
 seksi suurin lehti” (67).
 „New Yorker Volkszeitung”— „noudattanut maailmanso-
 dan aikana johdonmukaista proletaarista politiikkaa” (67).
 NB || „Echo” on äkäillyt sen johdosta, moit-
 tinut siitä syystä „vanhaa Schlüteriam-
 me” (s. 68) ja sanonut järjettömiksi
 syytöksiä, että muka Saksan sosialide-
 mokratia „olisi menettelynsä tuloksena
 lakannut olemasta luonteeltaan prole-
 taarinen puolue ja luopunut periaatteis-
 taan” (68).]
- 21) NB || „...,Mutta tämä vähäinen siipi” (oppor-
 tunistit) „ei tyydy tyrkyttämään puo-
 lueelle kansallisen reformismin taktiik-
 kaa. Se koettaa jo ryhtyä hajottamaan
 puoluetta kahdeksi leiriksi... Radikalis-
 min edustajat pitävät päinvastoin kiinni
 Saksan työväenliikkeen yhtenäisyyden
 periaatteesta” (73)... (nojaten sen 50-vuo-
 tisen kehityksen entisiin perusteihin)...
 ja lopuksi XV (§) „Mitä on tehtävä?”
 „...,Kapitalististen kansallisvaltioiden pitkällisen lujitta-
 miskauden aikana proletariaatin järjestöt pitivät kehityk-
 sensä lähtökohtana sitä, ettei lähiaikoina ole ajateltavissa
 22) suuria poliittisia järkytyksiä ja että taistelun painopisteenä
 on oleva vielä kauan aikaa parlamentaarinen kompromissi
 entisten syvälle juurtuneiden voimien kanssa...
 ...Maailmansota aiheutti yhdellä iskulla muutoksen tilan-
 teessa. Se osoitti, että kapitalistinen talous on jatkuvan

nousun vaiheesta siirtynyt toimintapiirinsä myrskyisän, räjäytysten tietä tapahtuvan laajentamisen aikakauteen. Sen johdosta proletariaatin tehtävänä on mukauttaa luokkajärjestönsä tulevaisuuden vallankumouksellisia vaatimuksia vastaaviksi.

Viime kesän hirmutapahtumat yllättivät proletariaatin järjestöt valmistautumattomina. Kannan määrääminen maailmanpoliittisten tapahtumien suhteen jätettiin yksinomaan paikallisen byrokratian huoleksi ikään kuin kysymyksessä olisi ollut jäsenmaksumerkkien myynnin vuoromukainen kuukausitarkastus” (74)... (23)

...,Meistä tuntuu, että nykyisen opposition päätehtävänä on tehdä ajankohdan sanelemat muutokset Saksan proletariaatin organisaatiomuotoihin, joka on Saksan aikaisempaa yleistilannetta vastaavasti, mikä pakotti proletariaatin noudattamaan kymmeniä vuosia etupäässä *reformistista* taktiikkaa, pitänyt lähtökohtanaan organisaatiokysymyksissä *johtajuusperiaatteita* ja käytännöllisessä työssä *yksinomaan parlamenttitoimintaa*. Nykyiset historialliset käänteet pakottavat proletariaattia siirtymään *joukkoesiintymisiin*, jotka vuorostaan edellyttävät joukkojen omaa *järjestymisvapautta*, tietoisuutta ja itsenäisyyttä oman toimintansa suunnan määräämisessä” (75). NB (24)

Ja tekijät ehdottavat jopa „säälöjä”! (76—77).

Loppu

WIRTH. „NYKYAJAN MAAILMANHISTORIA”

Albrecht Wirth. „Nykyajan maailmanhistoria”. 4. painos. Leipzig 1913 (ja muuta lähdekirjallisuutta).

[Johdanto kuvaava: „1783—1870” (kaksi aikamäärää ja siinä kaikki)]

v. = valtaa

j. = jakavat

s. = sota

vst. = vastaan *

S. = sopimus

* Nämä ovat V. I. Leninin seuraavissa muistiinpanoissa käyttämien lyhennysten selityksiä. Tässä osassa nämä sanat esiintyvät lyhennyksittä. *Toim.*

TAULUKKO: SIIRTOMAVALTAUKSET JA SODAT

Amerikka ja Länsi-Eurooppa (350)*	Itä-Eurooppa (Itävalta+Balkanin maat+Venäjä) (250)*	Muut maat (etupäässä Aasia ja Afrikka) (1000)*
<p>1873—1879 Englanti valtaa Fidzhisaaret (73).—Yhdysvallat: suunnitelmia Haittia vastaan (74).—<i>Englanti</i> valtaa Quettan (76).—<i>Englanti</i> valtaa Transvaalin (77).—<i>Englanti</i> käy sotaa Afganistania vastaan (78). Schleswig-Holsteintia koskeva sopimus kumotaan (Wien 11. X. 1878). Englanti lyö zulut 1879.—1879: Englanti valtaa Kyproksen. <i>Kolmililitto</i> (Saksa+Itävalta+Italia) (79) (8. X. 1879).</p>	<p>Venäjä etenee yleensä Turkestanissa: 1868—1876.—Venäjä Hivaa vastaan (73).—Venäjä valtaa Sahalinin (75).—Venäjä valtaa Ferganan (76).—Venäjän ja Turkin sota (77). (Venäjä valtaa osan Bessarabiasta ja Vähästä Aasiasta.) 1878. Englantilaisten laivasto Dardanellien luona. Uhka. 1878: Berliinin kongressi.</p>	<p>1868: Japani uudistuu.—Hiva Venäjää vastaan (73).—Fidzhisaaret Englantia vastaan (73).—Kapina <i>Jynnarisissa</i> (Kiina) ja <i>Atjehissa</i> (73).—<i>Japani</i> Formosaa vastaan (74).—Satsuman kapina (77) (Japanissa).—Transvaal <i>Englantia</i> vastaan (77).—Afganistan <i>Englantia</i> vastaan (78).—</p>
<p>1880—1891 Chilen, Perún ja Bolivian sota (80).—Saksa valtaa Samoasaaret (80).—Ranska valtaa Tunisian (81). Tunisiassa on nykyäänkin 90 000 italialaista ja 35 000 ranskalaista.—Transvaal lyö Englannin: 27. II. 1881 (1879—1880).—Italia Massauassa (81).—Englanti valtaa Egyptin (82).—Italia yhtyy</p>	<p>Venäjä valtaa Mervin (84). Serbian ja Bulgarian sota (85).—Venäjän joutuminen sotaan Englantia vastaan on hiuskarvan varassa (85: Afganistania koskeva sopimus solmitaan Pendshissa) (Englanti ja Venäjä allekirjoittavat Afganistania koskevan sopimuksen 10. IX. 1885).</p>	<p>Saksa valtaa Samoasaaret (80).—Transvaal itsenäinen (81).—Kuldzha palautetaan (81).—„Epäjärjestyttä” Koreassa (84).—Kongo jaetaan (85).—Uganda jaetaan (90)—(vaihdetaan 17. VI. 1890 Helgolantiin) (Sansibar Helgolantista).</p>

* Suluissa olevat numerot tarkoittavat asukaslukua miljoonissa. *Toim.*

Saksan ja Itävallan liittoon 1881. (Italia yhtyi liittoon ? 20. V. 1882).— Ranskan ja Kiinan sota päättyy 25. VIII. 1883 rauhantekoon: Ranska valtaa Tonkinin.— Saksa valtaa siirtomaita Afrikassa (84).— Englanti Kiinaa vastaan (84).— Englanti Egyptiä vastaan (84).— 26. II. 1884: Englannin ja Portugalin sopimus: Keski-Afrikka jaetaan.— Englanti tekee sopimuksen Transvaalin kanssa (84).— Englanti valtaa Betshuanamaan (84).— Kongon jako (85).— Kongoa koskeva Berliinin kongressi 15. XI. 1884 (kesti 26:nteen II. 1885): jaettiin Kongoa.— Englanti valtaa Burman (85).— 1885: Transvaalista löydetään kultaa.— Englannin joutuminen sotaan Venäjää vastaan on hiuskarvan varassa (85).— V. 1885 Ranskan ja Kiinan sota ja ranskalaisten vastoinkäymiset (30. III. 1885: Ferry kukistuu siitä syystä).— Brasilia julistautuu tasavallaksi (89).— Englanti ja Saksa Ugandasta (90).— Englanti esittää ultimaatumia Portugalille (1890): Englanti ryövää Portugalia Afrikassa. Englannin

Venäjä saa ensimmäisen lainan Ranskalta (500 miljoonaa frangia) XII. 1888.— Venäjän ja Ranskan liitto (22. elokuuta 1891?) (allekirjoitettiin elokuun 22 p:nä 1891). (Sotilaallinen sopimus: kesäkuun lopulla 1892.)

Amerikka ja Länsi-Eurooppa	Itä-Eurooppa (Itävalta+Balkanin maat+Venäjä)	Muut maat (etupäässä Aasia ja Afrikka)
ja Portugalin sopimus: 11. VI. 1891.—Venäjä ja Ranska tekevät liiton (1891).		
<p>25) 1892— 1898</p> <p>Chilen vallankumous (92).— Englanti sopii (?) Pamirista (92). Ranska valtaa Siamin (93), osan.—Englantilaisten sota Matabelemaata vastaan (93).— Osa Kiinasta jaetaan (95: Shimonoseki). Ranska Madagaskaria vastaan (95) (1894—1895).—Abessinia Italiaa vastaan (96). Englanti Egyptiä vastaan (96).— Saksa valtaa Kiautshoun (97). Espanjan ja Amerikan sota Kuubasta (98).</p>	<p>Venäjä sopii (?) Pamirista (92). Osa Kiinasta jaetaan (95).— Venäläisten Abessinian-retki (96).— Kreikan ja Turkin sota (97).</p>	<p>Siam Ranskaa vastaan (93).— Matabelemaa Englantia vastaan (93). Japanin ja Kiinan sota (94) ja Shimonosekin sopimus (95). 17. IV. 1895—Shimonosekin sopimus. 20. IV. 1895—Ranska + Saksa + Venäjä sekaantuvat asioihin. 21. VII. 1895—Pekingin sopimus (Japani luopuu Kiinasta saamastaan voitosta...).—Madagaskar Ranskaa vastaan (95).—Filippiinien kapina (96).—Abessinia Italiaa vastaan (96). 6. III. 1898—Kiautshoun luovutus 27. III. 1898—Port Arthurin ”</p>

Englannin joutuminen sotaan Ranskaa vastaan on hituskarvan varassa (98).

4. XI. 98 joukot evakuoidaan Fashodasta.

11. IV. 1898— Kuangtshoun luovutus Ranskalle.
? Velhaivein luovutus Englannille.

1899—
1904

21. III. 1899: Englanti ja Ranska jakavat Afrikan.—Englanti käy sotaa buureja vastaan (99).—Yhdysvallat käy sotaa Filippiinejä vastaan (99). Sota Kiinaa vastaan (900) (v. 1900 loppu — IX. 1901).—Englannin ja Japanin sopimus: 30. I. 1902. Buurisota päättyy (1902).—1902: Sulttaanin irade* Bagdadin rautatien rakentamisesta 1902.—Yhdysvallat valtaavat Panaman (903).

1903: Saksa + Englanti + Italia saartavat Venezuelan. (Saksa pommittaa.) Kiristellään velkoja!

Englanti Tiibettiä vastaan (904).
Saksa Hererolandia vastaan

Kiina hyväksyy 1902 Venäjän ja Tiibetin salaisen sopimuksen, jonka mukaan Venäjä saa suojeluherruuden.

Venäjän ja Japanin sota (1904) (Koreasta ja osasta Kiinaa).

Buurit Englantia vastaan (99).—Sota Filippiineillä Amerikkaa vastaan (99).—Kiina Eurooppaa vastaan (900): boksarisodat. Buurisota päättyy (902).—Panama ja Yhdysvallat (903).—Tiibetti Englantia vastaan (904). Hereroland Saksaa vastaan (04).—*Japanin* ja Venäjän sota (1904).

* Asetus. Tolm.

Amerikka ja Länsi-Eurooppa	Itä-Eurooppa (Itävalta+Balkanin maat+Venäjä)	Muut maat (etupäässä Aasia ja Afrikka)
(04).— Englannin ja Ranskan sopimus 8. IV. 1904 (jaetaan Afrikka) (Marokko Egyptistä).— — —		
<p>1905— 1914</p> <p>Ranskan joutuminen sotaan Saksaa vastaan on hiuskarvan varassa (Marokko) (1905).— Jako Algecirassa (1906).— Hottentottien sota Saksaa vastaan päättyy (1907).—Itävalta annektoi Bosnian ja Hertsegovinan (1908). 1907—8: Ranska ja Englanti kaappaavat kumpikin palasen Stamista ja naapurivaltioista.</p> <p>Englannin ja Venäjän sopimus (1907?): Persia jaetaan.— Ranskan ja Japanin sopimus 10. VI. 1907.— Englannin ja Venäjän sopimus 31. elokuuta 1907 (Persia jaetaan)...+kohtaustilaisuus Räävelissä: VI. 1908. Toukokuu (kesäkuu) 1908: Englannin ja Venäjän monarkit tapaavat toisensa Räävelissä (9. VI. 1908).</p>	<p>Portsmouthin rauha (1905). Vallankumous Venäjällä (1905). Venäjän ja Japanin sopimus: 30. VII. 1907 („status quo”). Englannin ja Venäjän sopimus 31. elokuuta 1907 (Persia jaetaan)... 1908: vallankumous Turkissa. Kapina Albaniassa ja Arabiassa (1909). Venäjän ja Englannin sopimus (1907) ((kohtaus Räävelissä. VI. 1908)). Toukokuu (kesäkuu) 1908: Englannin ja Venäjän monarkit tapaavat toisensa Räävelissä (9. VI. 1908).— Syksy 1909: Italian ja Venäjän monarkit tapaavat toisensa Racconigissa. (Valmistellaan Italian ja Venäjän liittoa Itävaltaa vastaan.) Venäjä Persiaa vastaan 1909.</p>	<p>Marokkoa jaetaan (Algeciras) (1905). <i>Japani</i> valtaa Korean y. m. (1905). Hottentottien sota Saksaa vastaan. Loppu (1907) (kolmivuotinen sota). Marokko Espanjaa vastaan (1909). Vallankumous Persiassa (1909?) Japanin ja Venäjän sopimus (1910).</p> <p style="text-align: center;"><u>Kapina Koreassa —1907—9.</u></p> <p><i>Japani</i> taltuttaa Korean (1907—1909) (1909: Iton, käskynhaltijan, murha). Marokko jaetaan (1911). Tripolitania Italiaa vastaan (1911). Vallankumous Kiinassa (1911—12). Venäjä Persiaa vastaan (1909).</p>

Espanja Marokkoa vastaan (909)—1909—1910.

Syky 1909: Italian ja Venäjän monarkit tapaavat toisensa Racconigissa (valmistellaan Italian ja Venäjän liittoa Itävaltaa vastaan). — Portugali julistautuu tasavallaksi (1910) (X. 1910). Sodan puhkeaminen Marokon vuoksi on hiuskarvan varassa (1911) (Englanti, Ranska, Saksa). 21. V. 1911: ranskalaiset miehittävät Fësin. — 4. XI. 1911: Ranska sopii Saksan kanssa siitä, että se luovuttaa osan Kongosta saaden vastavuoroisesti oikeudet Marokkoon.

Italia Tripolitaniaa vastaan (1911). Vallankumous ja vastavallankumous Meksikossa (1911—3).

Englanti ja Saksa jakavat Bagdadin alueen (Vähän Aasian) (1913?)

IV. 1913: Saksa myöntää 1 miljardin aseistautumismenoihin.

Venäjän ja Japanin sopimus (1910).

1. Balkanin sota v. 1912
2. " " 1913 (VI).

Venäjä hyökkää Armeniaan
(1913?)
(Saksan ultimaatumi? 1913?)

Vuoden 1909 alku: venäläiset tunkeutuvat Azerbaidzhaniin.

Kansainväliset kriisit:

1779?	
1789—1871	
1877—78	Venäjä Turkkia vastaan
1885	Venäjä Englantia vastaan
1895	Venäjä + Saksa + Ranska Japania vastaan
1898	Englanti Ranskaa vastaan
1904/5	Venäjä Japania vastaan
1905	Ranska Saksaa vastaan
1911	Ranska (Ranska + Englanti) Saksaa vastaan

1872—79	(„kolmi”-liitto)
1879—1891	(Ranskan ja Venäjän liitto)
1891—1898	(Fashodaan asti)
1898—1904	(Venäjän ja Japanin sotaan asti)
1904—1914	(maailmansotaan asti)
1914	

Diplomatian historian merkkipaalut:

- 1879: Saksan ja Itävallan liitto (1881 + Italia).
 1891: Ranskan ja Venäjän liitto.
 1898: Fashoda.
 1904: Englannin ja Ranskan sopimus.
 1907: Englannin ja Venäjän; Venäjän ja Japanin; Ranskan ja Japanin sopimukset.

33) Puhuessaan orjuuden poistamisesta ja siinä tarkoituksessa pidetyistä Euroopan kongresseista (—1890—useita! s. 132), tekijä huomauttaa, että Yhdysvallat on tehnyt lopun orjuudesta, „mutta mitä pitemmälle aika kuluu, sitä useammat etelävaltioiden neekereistä saatetaan jälleen maaorjuuden tilaan, niin että tätä nykyä he ovat oikeastaan menettäneet monin paikoin äänioikeutensa” (132).

„Minusta tuntuu, kuin ihmisillä olisi ollut aina jokseenkin yhtä paljon vapautta... Eurooppa on lakkauttanut nyt orjuuden, mutta suahelien heimoon kuulunut orja suhtautui halveksuvasti eurooppalaisen höyryaluksen matruusiin syystä

että tämä teki alentavaa, rasittavaa työtä; entä keitä ovat suurkaupungin monet työläiset ja työläisnaiset elleivät orjia, jotka tottelevat herransa jokaista viittausta?... Aristofaneen rohkeus olisi nykyään ennenkuulumatonta, ja Luther vedettäisiin meidän päivinämme sata kertaa päivässä edesvastuuseen kirkon loukkaamisesta ja parjaamisesta, luokkavihan lietsomisesta ja majesteetin loukkaamisesta. Samoin on orjuuden laita” (133).

ei ole hullumpaa!

Irlantia käsittelevässä luvussa tekijä sanoo: „Sorto aiheuttaa vastustusta, kun taas lempeys tulkitaan peräänantavaisuudeksi ja heikkoudeksi. Mitä siis pitäisi tehdä? Luulen, että kaikki riippuu sen heikoman kansan erikoisuuksista, joka on saatava omalle puolelle. Albanialaisia ei alisteta koskaan väkipakolla. Sovitteleva politiikka oli oikeaa myös Elsass-Lothringenissa... Englantilaiset tuhosivat Tasmanian asukkaat viimeistä miestä myöten. Mutta irlantilaiset eivät ole tasmanialaisia! Heitä ei voida noin vain tuhota kaikkia” (133).

NB

1880-luku: Irlannin kapina; — sotatila; — Parnell j.n.e.

„Kohta Shimonosekin jälkeen japanilaiset kirjailijat vertasivat Kiinan sotaa Preussin sotaan Itävaltaa vastaan” (187): sitten muka liitto Eurooppaa vastaan. Prinssi *Konoye*, Japanin ylähuoneen presidentti, esitti tämän mielipiteen erikoisen jyrkästi.

NB

vv.
1894—5
sodan
arvioon

s. 299: „imperialismin vuosisata” (nykyään) — ja myös muualla. ((Esimerkiksi s. 5 teoksen ensimmäisessä lauseessa.))

NB

„Saksan valtakunnan lamatila” (s. 306 ja seur.). 1899—1911 ei ole hankittu mitään.

(s. 309) *Saksa* 541 000 neliökilometriä v. 1870
3 200 000 ” ” 1903

Ranska 536 000 neliökilometriä meren takana
6 600 000

rautateiden rakentaminen *Aasiassa*:

Saksa: 1 100 km (1884—1904)

Venäjä: 13 900 km (1886—1904) !! (s. 311).

- 34) Muuan Afrikan „ongelma” (etelä): neekerit lisääntyvät paljon nopeammin kuin valkoihoiset. „Eräät siirtolaiset sic !!!! tahtovat avoimesti kapinaa estääkseen kafferien vaarallisen väestönkasvun ja tehdäkseen lopun heidän oikeuksistaan ja maanomistuksestaan” (385)
- luvusta: „Uudistuksia Afrikassa”.
- s. 396: Euroopan afrikkalaiset alusmaat (Hänsch. „Geographische Zeitschrift”, 1912):

	1890	1912
Englanti	2,1 milj. neliökilometriä	8,8
Saksa	2,1	2,4
Belgian Kongo	2,1	2,4
Ranska	1,8	9,3
Portugali	1,8	2,1

hyvin sanottu! || „Carlyle sanoo, että jo 18. vuosisadalla man-
nermaisten valtioiden ’velvollisuutena’ oli käydä
sotia Englannin hyväksi” (408).

NB || „Koko maailma on vedetty nyt johonkin liittoutu-
maan, osallistuu jompaankumpaan maailmanher-
ruutta tavoittelevaan suurkonserniin: Kolmiliittoon,
jonka lisävoimana on Romania, tai Englannin johta-
maan ryhmittymään. Vain Amerikka yksin ei halua
vielä tulla mukaan. Tilanne on muodostunut samalla
niin kummalliseksi, että molemmat mainitut konser-
nit, niin vihamielisiä kuin ne ovatkin toisilleen kaik-
kialla Vanhassa maailmassa, esiintyvät yksimielisinä
Etelä-Amerikan puolesta Pohjois-Amerikkaa vastaan”
(411).

Persian väestö ei ole läheskään samanlaista kansal-
lisuudeltaan: persialaisia, kurdeja (2 milj.), bahtijaareja;
arabeja; belutsheja; armenialaisia; juutalaisia; turkkilaisia
(1½ milj.) ja monia muita (416).

Turkin väestö (1909): turkkilaisia — 9 milj.; arabeja —
7 milj.; kreikkalaisia — 2½ — 3; albanialaisia — 2½;
kurdeja — 1½; armenialaisia — 1¼; bulgaareja —
1 milj.; levantteja — 1; serbialaisia — ¾; juutalai-

sia — $\frac{2}{3}$; valakkeja — 0.5; berbereitä ja neekereitä Tripolitaniassa — 0.7; muita — 1. $\Sigma=29$ milj. (s. 422)...

„Tärkeimpänä tapahtumana Persian myöhäisimmässä kehityksessä, joka muodostuu yhä sekavamaksi, oli tietysti Englannin ja Venäjän yhteisesti liikkeeseen laskema suurlaina. Suurin laina Persian historiassa: 70 milj. markkaa. ***Se on nykyaikaiselle imperialismille tyypillinen liiketoimi.*** Samalla tavalla meneteltiin Marokossakin. Jokin maa saattaa herättää itsekkäitä mielihaluja tietystä nykyaikaisessa mahtavassa suurvallassa. Tämä maa — olkoon se sitten Kuuba tai Liberia tai Iran — on joutunut vaikeuksiin, siellä on levottomuuksia, jotka kuitenkin voitaisiin tyynnyttää, ellei kukaan sekaantuisi asioihin. Mutta ulkovalta ei anna haavojen arpeutua, vaan kärjistää olemassaolevia levottomuuksia ja vieläpä aiheuttaa provokatorisesti entisten lisäksi uusia. Saatetaan murhata joku provokaattori — esim. tri Mauchamp Marrakechissa tai pohjoisamerikkalaisia filibustereita Nicaraguassa taikka pannaan Tabrizin poliisin syyksi venäläisen sotilaskarkurin häviäminen (tämä löydetään sitten muutaman päivän kuluttua etäiseltä maissipellolta) ja karkuria etsittäessä tunkeudutaan asuntoon, olkoonpa se vaikka korkea-arvoisen pappismiehen haaremi. Ja niinpä maassa, missä on ollut levottomuuksia, syntyy luonnollisesti suutumuksen myrsky epäjärjestykseen yllyttäviä muukalaisia vastaan. Asiat kehittyvät kansan intohimojen purkaukseksi, julmuuksiksi. Kostaakseen ne ulkovaltio lähettää sinne sotaväkeä ja esittää samanaikaisesti hyökkäyksen kohteeksi joutuneelle maalle laskun hyökkäyksestään. Maa ei kykene sitä maksamaan. Mitä on tehtävä? Ja silloin maahan hyökännyt ulkovaltio ilmoittaa miellyttävästi hymyillen olevansa valmis auttamaan kallista ystäväänsä selviytymään tästä pienestä pulasta ja tarjoaa sille lainaa. Korke ei ole tietenkään aivan pieni. Esitetyt takeet ovat näet kerrassaan epävarmoja. Ja niinpä maa joutuu koronkiskurien kynsiin. Se ei voi nyt enää välttää kohtaloaan, vaan joutuu maahan hyökänneen ystävällismielisen valtion sivilisoitavaksi” (s. 443).

NB

(35)

Näin kirjoittaa porvarillinen kirjailija! NB

„Italialainen imperialismi ilmenee paitsi valloituksina myös voimistuvana yhteisvastuun tunteena, panitalianismina. Jo lokakuussa 1908 pidettiin yleisitalialainen edustajakokous Roomassa ja sitten uudelleen 1912 Forlissa”... Amerikan italialaiset etc. ....„Italian alamaisia on ulkomailla 6 miljoonaa”... (476).

äärimmäisen ||| „Albania on vielä nykyäänkin vähemmän kuvaavaa! ||| tunnettu kuin suurin osa Keski-Afrikasta” (50).

36)

NB ||| „Aikaisemmin valtauksia suoritettaessa oli olemassa vielä tiettyä liikkuma-alaa; kaikki länsimaiset kansat löysivät kehitystään varten kylliksi alaa omassa 'uudessa Euroopassaan' ja kissanhännänveto johti vain hyödylliseen kilvoitteluun. Pohjois-Amerikka ei halua kuitenkaan enää kuulla mitään immigrantteista, Australia rajoittaa jo maahanpääsyä, Siperiasta on hyötyä vain yhden tietyn maan alamaisille ja Etelä-Afrikassa käy hirvittävän selvänä ilmi se kammottava tosiasia, että saadaksemme paikan näin ahtaaksi käyneessä maailmassa emme voi enää NB ||| turvautua siirtolaisuuteen kuten tähän asti, vaan NB ||| eurooppalaisten täytyy kuristaa toisiaan. Maata on NB ||| vielä nytkin paljon, mutta entisistä pikkuvaltioista on tullut suurvaltoja ja entisistä suurvalloista maailmanvaltoja, ja niiden täytyy huolehtia jo nyt riittävän suuren pinta-alan turvaamisesta tulevalle väestölleen. Jenkit eivät luovuta meille Brasilian lakeuksia, ja italialaisille kuuluvat Tripolitanian vedettömät aavikot herättävät kateutta ranskalaisissa. Entistä ankarammaksi käynyt olemassaolotaistelu kärkevoittää eurooppalaisten keskinäisiä vihollisuuksia ja johtaa toistensa tuhoamisyrityksiin. Tämä koituu vuoroostaan Idän hyödyksi” (215).

Luvussa: „Sota Kuubasta”:

„Jenkit aloittivat saarnaamalla kaikkien ihmisten tasa-arvoisuutta ja pyrkimällä tyynen ja omahyväisen

onnellisuuden täyttämään ihannevaltioon. He tulivat lopulta vakaumukseen, että ihmiset ovat auttamattomasti eriarvoisia, ja päätyivät väkivaltaiseen valloituspolitiikkaan. He aloittivat kaikessa vapaudesta, kaupan ja kanssakäymisen vapaudesta, suvaitsevasta suhtautumisesta muihin uskontoihin, rotuihin ja valtioihin. He päätyivät mitä ankarimpiin suosintatulleihin, yhä voimakkaammaksi käyvään vihamielisyyteen katolilaisia kohtaan, jyrkän aggressiiviseen politiikkaan muihin rotuihin ja valtioihin nähden. Ensinnäkin he riistivät kansalaisoikeudet kiinalaisilta ja eväsivät heiltä maahanpääsyn, sitten he tekivät, ei juridisesti vaan tosiasiallisesti, lopun juuri niiden mustaihoisten# oikeuksista, joiden puolesta he olivat taistelleet niin hyödyttömästi ja tyhmästi suuren kansalaissodan aikoina, ja vihdoin he ovat rajoittaneet jos jonkinlaisin pikkumaisin keinoin sitä samaa valkoihoisten siirtolaisten tuloa, jota he toivoivat niin kiihkeästi aikaisemmin. Entistä perusteellisempi järjestelmällinen eristäytyminen käy käsi kädessä Yhdysvaltojen maailmanpolitiikan kanssa. Jotta enenevä eksklusiivisuus ja keskittyminen olisi täydellistä, puuttuu vain diktatuuria” (252)...

NB
NB
ha hall

(37)

Idem, s. 345: „Sodalla (kansalaissodalla) ei ollut oikeastaan mitään merkitystä, koska nekeri, jonka vuoksi sotaa käytiin, on nyt jälleen menettämällänsä kaikki oikeutensa.”

NB

Hankaukset Saksan ja Yhdysvaltojen kesken (Samoa (*)), Saksan ja Englannin, Englannin ja Ranskan kesken (Fashoda) lisääntyvät, aseistusta lisätään... „Tätä yleistä hyökkäyshenkeä merkitsevänä tavanomaisena sanana on ollut 'imperialismi'” (253).

(*) Vrt. s. 269: „Maaliskuusta toukokuuhun 1899 saksalaiset ja samoalaiset olivat Apian edustalla ilmi sodassa englantilaisten ja amerikkalaisten kanssa.”

Luvussa: „Tyyni meri ja Australia”:

„Kun Englanti rohkeni sanktioida pohjoisamerikkalaisten alusmaidensa yhdistymisen Kanadadominioksi, Englannin kansan valtaenemmistö ei tahtonut edes kuulla sellaisen uskalletun politiikan jatkamisesta. Sitä huolestutti mitä suurimmassa määrässä varsinkin se, että samaa politiikkaa matkittiin Australiassa. Kyllin usein sai kuulla mielihyvyyttä, että Kanadan tapaisten siirtomaatyypisten liittovaltioiden muodostaminen on vain alkuna täydelliseen eroamiseen emämaasta. Nykyään Australian liittovaltion muodostamista pidetään Englannissa siirtomaapolitiikan riemuvoittona ja Chamberlainia ylistetään maasta taivaaseen siirtomaaministerinä, joka laajentaa ja lujittaa imperiumia! Englannin Etelä-Afrikassa käymän sodan NB ||| kokemukset ovat myötävaikuttaneet siihen enemmän kuin mikään muu. Sen sijaan että olisivat käyttäneet emämaan vaikeaa tilaa hyväkseen, sen sijaan että olisivat, kuten pessimistit ennustivat, aikoneet höllentää yhteyksiään Englantiin, poikkeuksetta kaikki siirtomaat tukivat mitä kiihkeimmin Englannin kamppailua eikä niissä esiintynyt niinkään patriotismia, vaan pikemminkin sellaista shovinismia, ettei voitu enää epäillä vuosikymmeniä noudatetun liberaalisen siirtomaapolitiikan oikeellisuutta. Australia oli siirtomaista ensimmäisenä tukemassa emämaata sotavoimillaan. Sen tekemiä uhrauksia oli pidettävä sitäkin arvokkaampina, koska Australian kaikkien siirtokuntien rahataloudellinen tila oli vaikea. Hyväksymällä pikaisesti niiden solmiman liiton Englanti antoi tunnustuksensa niiden patriotismille ja todisti emämaan luottavan niiden lojaalisuuteen” (271).

?
Intia?

38)

NB: etuoikeutettujen, monopolien osakkaiden, liitto Australiassa — valtavan laajan alueen yksinoikeudellisia omistajia, „keltaihoisten” ja „mustaihoisten” yhteistä ryöväystä j.n.e.

- A. von Peez. „Englanti ja mannermaa”. 1910.
 Roloff. „Euroopan historiakalenteri”... [t.s. Schult-
 hessin]. || ?
 Zimmermann. „Maailmanpolitiikasta”. 1901. || ??

Varmuussopimus (milloin? syntyi 1884; 1887 jatkettiin vuoteen 1890). Saksa + Venäjä sitoutuivat noudattamaan ystävällismielistä puolueettomuutta, jos 3. valtio tekee hyökkäyksen. Mikä? Englanti tai Itävalta!! (Itävaltaa vastaan tähdätty Saksan salainen toimenpide.)

Ranskan ja Venäjän liiton historiaa: boulangismi 1886—1889: 7. I. 1886 — Boulanger tulee ministeristöön. 4. IV. 1889 — Boulanger pakenee Brysseliin välttyäkseen joutumasta syytteeseen salaliitteilusta (30. IX. 1891: Boulanger tekee itsemurhan).

Muun muassa: *Wirth* esittää numerotietoja: Preussissa *puolalaisten* suhteen harjoitetun politiikan tuloksia: Preussin saksalainen väestö 1890—1910 + 29.37%; puolalainen + 23.48% (s. 101). Satoja miljoonia markkoja „asutamiseen”!!

Kirjallisuutta:

Schmitz. „Politiikkataito”. 1912. Berliini.
 Descamps. „Uusi Afrikka”.

NB || Leopold (Belgia) liike-, finanssi-, afääri-
 mies, osti omakseen Kongon ja „kehitti”.
 Aika tyypii!!⁵⁰

Warneck. „Kristillisen lähetystyön historiaa”. (Lähetystyön merkitys siirtomaiden ryöväyksessä.)

Wirth, s. 85: vuosina 1880—1900 lähetystyö „miltei kaksinkertaistui”.

NUOREGYPTILÄISTEN KONGRESSI

- 38) NB: Egyptin kansallisen liikkeen historiaa: „Europäischer Geschichtskalender” (Schulthessin), 1909, s. 605
Kansallinen liike *Egyptissä* (ylioppilaiden liikehtiminen, kansallinen kuohunta etc. etc.).

NB
Egyptin ja Irlannin *veljeilyä* ||| 13. IX. 1909. „Nuoregyptiläisten kongressi” Genevessä (noin 100 henkeä). Keir Hardie lupaa puoltaa heidän asiaansa alahuoneessa, „alahuoneen jäsen irlantilainen Kettle muistuttaa Egyptin ja Irlannin veljellisestä yhteisyydestä”.

TARDIEU. „RANSKA JA LIITOT”

- 28) André Tardieu (ensimmäinen lähetystösihteeri, kunniasihteeri). „Ranska ja liitot. Taistelu tasapainon puolesta”. Pariisi 1909. ((Varsin hyödyllinen tekele!))

milloin? NB missä? ||| Tekijä huomauttaa s. 17: „kirjoittamalla herjaavan” (!!) „kirjeensä ’Kolmiliitosta, ranskalais-venäläisen shovinismin välttämättömästä vastapainosta’, hra Jaurès osoitti olevansa ainoa mies, joka vastoin historiaa ja maantiedettä ei tunnustanut tätä ilmeistä totuutta” (Ranskan ja Venäjän liiton välttämättömyys).

sic! ||| „Hra Jaurès itse on tosin sittemmin muuttanut mieltään” (milloin? missä?) ja „sanonut 23. I. 1903, ettei hän vastusta periaatteessa mitenkään liittoutumista Venäjän kanssa” (s. 29)...

Herruudesta käydyt Ranskan ja Englannin sodat: 1688—1697; 1701—1711; 1742—1748; 1754—1763; 1778—1783; 1793—1815 (s. 41).

Saksa ja Englanti:
sopimus 14. VI. 1890 }
„ 15. XI. 1893 } jakavat Afrikkaa

||| V. 1898 salainen sopimus, „joka ratkaisi Portugalin !! ||| siirtomaiden kohtalon ja jonka ehdoista tiedetään hyvin vähän” (52).

Italia on tavoitellut Pohjois-Afrikkaa jo kauan sitten (Mazzini jo 1838! s. 95). Bismarck kirjoitti samasta asiasta Mazzinille v. 1866. Tunisiasta aiheutunut vihamielisyys (1881) sysäsi Italian lähemmäksi Saksaa.

Vastoinkäymiset Abessiniassa ja rahapula pakottivat sen kääntämään selkensä Saksalle. V. 1900 ranskalaiset pankit „pelastavat Rooman markkinat” (101) ¹⁾.

„Saksan talouspula pakotti Italian lähestymään poliittisessa suhteessa Ranskaa” (102) ¹⁾. „Saksan rahamarkkinoilla ei ollut voimaa ryhtyä täyttämään Italian pankkiirin velvollisuuksia” (102) ¹⁾...

XII. 1900: ystävällismielisten noottien vaihtoa Ranskan ja Italian kesken.

NB vuosiluvut 1882—1900: Italia Saksan liittolaisena: s. 105.

„Miten kävisikään, jos vuoden 1905 Italia suhtautuisi meihin samalla tavalla kuin vuoden 1889 Italia?” (109)...

Espanjaan nähden... „ranskalaisten pääomien” „apu” (113)...

Ranska ja Espanja tekevät 6. X. 1904 sopimuksen (jakavat Marokon)...

Ranskan ja Saksan kamppailu (vuoden 1870 jälkeen) oli „toisaalta kamppailua tasapainosta ja toisaalta kamppailua ylivoimasta” (344)...

jossain? *Crispi* oli aikaisemmin „punainen” ja yritti utterasti paikata asiaa!

* Tekijä — Tardieu —, joka itse on diplomaatti, tuntee asiat! Paljon viitteitä finanssien merkitykseen. Eheä, hyvä kuvaus tapahtumista. *Ranskalaisen* näkökannan mukaisena diplomatian historiana hyödyllinen ja välttämätön.

Kirjallisuutta:

Rouir. „Englannin ja Venäjän kilpailu Aasiassa”.
De Caix. „Fashoda”.

- 1) G. M. Fiamingo. „Ranskan ja Italian ystävyysden rahan-
taloudelliset perusteet”.
A. Billot (meidän entinen ranskalainen Rooman-lähettilä-
läämme). „Ranska ja Italia”.
Luigi Ghiala (vai Chialako?). „Nykyhistorian sivuja”.
Victor Bérard. „Marokon selkkaus”.
René Pinon. „Välimeren valtakunta”.

MÉVIL. „FRANKFURTIN RAUHASTA
ALGECIRASIN KONFERENSSIIN”

- 29) André Mévil. „Frankfurtin rauhasta Algecirasin konferens-
siin”. Pariisi 1909. Käyty läpi; mutta heikompi, kat-
konaisempi, pakinamaisempi, aiheeltaan suppeampi.
Edellinen (Tardieu) on historioitsija ja diplomaatti.
Mével on pamflettien kirjoittaja.

Oikeastaan vain lyhyt *kuvaus noin* vuoden 1905 aikai-
sista tapahtumista [aihe paljon suppeampi].

„POLITIIKAN KASIKIRJA”

Labandin ja muiden

„*Politiikan käsikirja*”.

I osa. „Politiikan perusteet”. (Yleistä, parlamentarismi
etc.)

II osa. „Politiikan tehtävät”, 1912. Politiikan kysy-
myksiä: puolueita, siirtomaita, *ulkopolitiikkaa*
(NB) etc. etc. käsittelevä katsaus.

NB |||| Varsin hyödyllinen asiantuntijoiden kirjoittama
katsaus kirjallisuusviitteinen.

NB:
„Saksan
ekspansio”
„nykyisten suur-
valtojen poliitti-
set tarkoitus-
perät”

puolalaiskysymys Saksassa
kaikkien maiden ulkopolitiikka
koulukysymys
Bernsteinin artikkeli sosialidemokraat-
tisessa liikkeessä esiintyvistä revisio-
nismista etc.

„SAKSA JA MAAILMANSOTA”

„Saksa ja maailmansota”

(30)

(Artikkelikokoelma: 686 sivua.) *Berliini 1915*. (Julk. O. Hintze, Fr. Meinecke y.m.)

Prof. tri *Hans Übersberger* (Wien). „Venäjä ja panslavismi” — hyödyllinen kuvaus Venäjän diplomaatiasta ja viitteitä useihin lähdeteoksiin... NB

Martens: „Kokoelma sopimuksia”, 15, s. 237 (kansleri Nesselroden kirje Kiseleville, Pariisin-lähettiläälle, päivätty 30. VIII. 1848, koskee Ranskan ja Venäjän lähentymistä Saksan vastustamiseksi).

Barsukov. Pogodinin elämä, 5, s. 330 ja seur.; 9, s. 262 (Pogodinin kirjelmä vuodelta 1840 Itävallan slaavien „vapauttamisesta”).

Tjuttšev. Kirjelmässä „Venäjä ja vallankumous” (osoitettu Aleksanteri II:lle) — „Böömistä tulee vapaa kun Galitsia tulee kuulumaan Venäjälle” („Russki arhiv”, 1873, s. 926 ja seur.).

Kirjelmä vuodelta 1864 „Nykyinen politiikka” (laadittu Gortshakovin toimeksiannosta) siitä, että Itävallan slaavien täytyy odottaa vapauttaan Venäjältä: (Eckhardt) „Venäjän salainen memorandum vuodelta 1864” „Deutsche Rundschau”, VI, 11, s. 209 ja seur.

Moskovan slaavilainen hyväntekeväisyysseura. Sen politiikka.

Danilevski. „Venäjä ja Eurooppa”: „Zarjassa” vuosina 1869—1870 julkaistut artikkelit ja kirja: 1. painos 1871.

Danilevski todisteli, että Ranskan murskaaminen on edullista Venäjälle pyrittäessä Ranskan ja Saksan eripuraisuuteen ja vihamielisyyteen Venäjän herruuden vuoksi (jo „Zarjassa” 1871, tammikuu; julkaistu uudelleen *Danilevskin* kirjassa „Kokoelma taloudellisia ja poliittisia artikkeleja”. Pietari 1890, ss. 27 ja 29).

Fadejev. „Mielipide Idän-kysymyksestä”. Pietari 1870.

P. A. Saburovin kirjelmä. „Russki arhiv”, 1912, 1, s. 470 („Preussin aseiden voitto, 1870, on myös meidän voittomme.” Sic!!!).

Ivan Sergejevitsh *Aksakov*: vuoden 1878 heinäkuun 4 p:nä pidetty puhe (suunnattu Venäjän diplomatiaa ja välillisesti tsaaria vastaan: tyytymättömyyttä Berliinin

kongressin johdosta).

Pokrovski. „Venäjän ulkopolitiikka” teoksessa „19. vuosisadan Venäjän historia”, 9, s. 204 ja seur. (ja s. 174) (Venäjän suunnitelmia Bulgarian ja sen rautateiden suhteen v. 1877).

Vuoden 1908 ja sen läheisen ajan „uusslavismi”.

vrt. „*Vestnik Jevropy*”, 1909, n:o 1, s. 386

Toukokuu 1908: erään tshekin (kansanedustajan), liberaalisen sloveenin ja venäläismielisen rusniakin matka Venäjälle (Pietariin).

Dmowski. „Saksa, Venäjä ja Puolan-kysymys” (suunnitelma puolalaisten „lepyttämiseksi” Venäjän kanssa ukrainalaisten sortamisen *pohjalla*).

P. Struve. „Patriotica”, s. 213 („Slaavilaispäivät”). „Moskovski jeshenedelnik”, 1910, n:o 27, 4. palsta.

Jevgeni Trubetskoi vastustaa Menshikovia ja kannattaa Venäjän ja Puolan lähenemistä.

31) *Gorjainov* (ulkoministeristön arkiston johtaja): „Bospori ja Dardanellit”. 1907.

G. Trubetskoi. „Venäjä suurvaltana”, s. 122 (Italiasta on toistaiseksi enemmän hyötyä kun se on vihollisleirissä!!!)

G. Jevreinov (senaattori). „Lähi-idän kysymyksen ideologiaa”, Pietari 1911.

„Slavjanskije izvestija”, 1913, n:o 8 (6/19. I. 1913); 1912, n:o 45 (10/23. XI. 1912).

NB „*Novoje zveno*”, 1914, n:o 13, s. 407 (28. III. 1914) — Brjantshaninov ennusti 3 kuukautta ennen Sarajevon laukausta, että Euroopan sota syttyy 1½—2 kuukauden kuluttua.

FRANKE. „SUURVALLAT ITÄ-AASIASSA”

Siinä on myös Otto Franken artikkeli „Suurvallat Itä-Aasiassa”.

Hyödyllinen kokoelma tosiasioita (ja osaksi lähdekirjallisuusviitteitä) siitä, miten Englanti ja Ranska ovat ryöväanneet Kiinaa (Annamia Ranska, Burmaa Englanti, Tiibettiä Englanti, Siamia Ranska ja Englanti — Kiinan

entisiä osia tai siitä riippuvaisia maita).

s. 442: „...Kuten Japanin lähettilään kreivi Hayaschin kirjelmien perusteella tiedetään,— Tokion hallitus kielsi valitettavasti julkaisemasta niitä enempää — Lontoossa käytiin v. 1898 Joseph Chamberlainin aloitteesta neuvotteluja Japanin kanssa Englannin, Japanin ja Saksan kolmiliitosta, jonka piti estää Venäjää tunkeutumasta kauemmaksi Itä-Aasiaan. Tämä tapahtui samoihin aikoihin, jolloin Lontoosta kulki Berliiniin Englannin ja Saksan liittoutumista koskevia salaisia kyselykirjeitä. Nämä kyselyt jäivät tuloksettomiksi jo yksistään senkin vuoksi, että Englanti ei voinut tarjota eikä ehdottaa Saksalle mitään muuta paitsi kunniaa lähteä sotaan Venäjää vastaan. Japanin sijaan oli valmis tekemään empimättä tämän liiton Saksan kanssa”... (442—3).

Heinäkuussa 1910 (s. 456) Venäjä ja Japani tekevät sopimuksen: Japani saa toimia vapaasti Koreassa. [Muutamia viikkoja myöhemmin anektoitiin Korea.]

— Venäjä *Mongoliassa* (keväällä 1911 Venäjän ja Kiinan sopimus).

17. IX. 1914: Venäjä tekee „riippumattoman” Mongolian kanssa sopimuksen (joka itse asiassa saattaa Mongolian Venäjän protektooraatiksi).

1911: Englannin ja Japanin sopimus (aikaisemman tilalle) — Englanti pysyy puolueettomana, jos Japanin ja Amerikan kesken tulee sota. (Japani saa *todennäköisesti* „vapauden” Saksan vastustamisessa.)

NB:

1898: neuvotteluja Englannin, Saksan ja Japanin liittoutumisesta Venäjää vastaan

Kauppoja ei syntynyt!!

NB

NB

ONCKEN. „SODAN ESIHISTORIAA”

Ibidem Hermann Oncken. „Sodan esihistoriaa”.

s. 475—7: V. 1898 Englanti kävi neuvotteluja Saksan kanssa liittoutumisesta Venäjää vastaan („The Saturday Review” uhkaili, että

(32

kansa nujertaa kuningasvallan, jos se tekee liiton Saksan kanssa!), mutta ei päästy sopimukseen: Englanti sanoi: „Saksa vaatii näet liian paljoa” (477), se ei ole muka totta, Berliini ei muka esittänyt vaatimuksia (?!?). Solmittiin *vain* X. 1898 sopimus, „joka edellytti Saksan ja Englannin taloudellista tunkeutumista tulevaisuudessa Portugalin siirtomaihin siinä tapauksessa, jollei Portugali täytä sitoumuksiaan lainojen maksamisessa” (477).

(NB
helmi!)

Englanti ja Saksa X. 1898 *jakamassa* Portugalin siirtomaita.

ADLER. „IMPERIALISTISTA SOSIAALIPOLITIikkaA”

- 39) Georg Adler. „*Imperialistista sosiaalipolitiikkaa*. — Disraeli, Napoleon III, Bismarck”. Katsaus. Tübingen 1897 (44 sivua). (Esipuhe päivätty: III. 1897.) ((„Die Zukunft” aikakauslehdessä olleiden artikkelien uusintajulkaisu)).

Opettavainen tekele! Lyhyen johdannon jälkeen, jossa puhutaan chartismista (fraaseja „tuhatvuotisen valtakunnan odotuksesta” (2), „harhakuvitelmista” (2) ja niiden merkityksestä „joukkoliikkeessä” etc.), Adler omistaa pienen luvun Carlyle’ille ja hänen „sosiaaliaristokraattiselle opilleen” (kapitalismin arvostelu, demokratian vihaaminen, „kehotus nykykaisen taloudellisen toiminnan feodalisoinniseen” (11), „ajatus sosiaalisesta aristokratiasta”). Edelleen III luku: „Disraelin sosiaalipolitiikka”. Juutalainen, seikkailija, aloitti radikaalina, siirtyi toryen puolelle, yltä päältä velassa, joutui naurunalaiseksi ensimmäisen parlamenttipuheensa vuoksi (1838), Disraeli toryen johtomies ja pääministeri 1868. Ajaa monarkian + sosiaalisen aristokratian aatteita (oleellisesti: pelaa porvariston ja proletariaatin välisellä taistelulla). Vuoden 1867 vaaliuudistus (Carlyle soimaa sitä hurjasti pamfletissaan „Niagaraa alas — entä sitten?”), myönnetyksiä ja teerenpeliä työväen-

liikkeen kanssa, joka oli menettänyt vallankumouksellisen luonteensa, loistavaa ulko- ja siirtomaapolitiikkaa vuosina 1874—1880. Lopputulos = „imperiaalisosialisti” (s. 22)— ja *eri kohdissa* „imperiaalisosialistinen politiikka” etc.

Esimerkiksi: „*imperiaalisosialismi*”
y.m. s. 44, s. 43, s. 35.

IV luvussa käsitellään Napoleon III. Myöskin seikkailija, haaveilija. Tekijä: „Pauperismin häviäminen” (1844). Loistava taloudellinen kehitys,— loistava ulkopoliittikka— hurja kamppailu työväen poliittisia järjestöjä vastaan ja *taloudellisten kannattaminen* ((s. 32)) — apukassat (teerenpeli *kaikkien* luokkien kanssa). „Ranskan ammattiyhdistyksiä” käsittelevässä kirjassaan Lexis myöntää, että Ranskan työläisten asema parani epäilemättä 1850—70 ja että Napoleon III politiikalla oli tiettyä menestystä: „Toisaalta kuri ja työläisten valvominen ja toisaalta heidän aineellisen asemansa parantaminen — tämä oli se aate, josta Louis Napoleonin sisäpolitiikka ei koskaan poikennut” (Lexis, Adlerin sitaatti, s. 34).

V luku. „Bismarckin sosiaalipoliittikka”.

„Koulujen ja kasarmien” maana Preussista tuli luonnollisesti „imperialistisen sosiaalipoliittikan” mallimaa (36): Bismarckin taistelu vapaa-ajattelua vastaan, teerenpeli työläisten kanssa, yleinen äänioikeus (tarkoituksena porvariston ja proletariaatin usuttaminen toistensa kimppeen), sosiaalilait... sosiaalivakuutus (Adler ylistää).

Lopuksi (s. 43) Adler sanoo, että muka tätä „ei saa” (!! ha ha!!) verrata rappeutuvan Rooman caesarismiin, koska tuetaan työtätekeviä eikä laiskottelevia plebeijejä. *Proudhon* muka kirjoitti (missä?) (sitaatti *Proudhonilta*: „Me emme saa ulkomailta pfen-nigiäkään”, s. 43), että caesarismi (Rooman) eli muiden kansojen ryöväyksellä, mutta nyt on toisin.

....„Siinä suhteessa, mikä siinä oli pysyvää, imperiaalisosialismi... oli sinänsä... objektiivisesti valtava askel eteenpäin

vrt. Engels
Napoleon
III versus
Bismarck

„bonapartismi”

proletariaatin liittämässä nykyajan yhteiskuntaan ja vetämisessä rakentavaan yhteistoimintaan viimeksi mainitun kulttuuritehtävien täyttämiseksi” (44). ((Sosialishovinisin juuret!)) — niinpä muka „imperiaalisosialismi” oli „merkitykseltään maailmanhistoriallinen illuusio” ja sinänsä hyödyllinen, joskaan ei saanut proletariaattia, niin Disraelin ja Napoleon III kuin myös Bismarckin vihollista, sovinnolliseksi.

((Adlerin kirjasen loppu)).

SIEGFRIED. „UUSI SEELANTI”

40) André Siegfried. „Uusi Seelanti”. Berliini 1909.

(NB 28. luku: „Imperialismi”).

Varsin hyödyllinen, taloudellisesti ja poliittisesti *laajaluotteinen* tutkielma. „Imperialismin” omalaatuisuus: eristyneisyys. *Ei päästetä lainkaan keltaista rotua maahan.* Maahantulo yleensä ankara *raasti* rajoitettua [esim: 100 puntaa!!! — s. 190]. Maa on maailman äärillä (4 päivän matka Australiaan!). Miltei Italian kokoinen maa, mutta asukasluku < 1 miljoonaa!!! (900 000 — s. 189; 929 tuhatta v. 1907, s. 234; 1/2 Ranskaa) ((mainio ilmasto etc.)).

Väestön „snobismi” (XXI luku): lakeijamainen kunnioitus ylhäisöä kohtaan („sir” on arvonimi, jonka omistajan edessä ollaan valmiita ryömimään mahallaan), Englannin monarkiaa, hovia etc. etc. kohtaan. Väestönkasvu *hyvin heikko*.

Kehittymättömien, takapajuisten, tylsien, itsekkäiden poroporvarien maa. Nämä ovat tuoneet Englannista „*kulttuurinsa*”, jota eivät käytä itse eivätkä anna toistenkaan käyttää. (Alkuasukkaat — maorit — tuhottiin; tulella ja miekalla; useita sotia.)

Esimerkki: *Itävallasta* (NB) siirtyneiden (1893, 1898 —) työläisten vainoaminen (s. 191): vainoojana „työväenpuolue”.

Naisten tasa-arvoisuus.— Taistelu alkoholismia vastaan.— Pappispimitys: uskonnollisuus voimakasta; lukematon määrä lahkoja.

Vastustetaan maan liittämistä Australiaan: me muka pidämme itse huolen itsestämme. „Maamme on maailman paras” (293) (!)...

„Usseelantilainen imperialismi” (s. 294)... Sen „erikoismuotona” (ibidem)... „siirtomainen jingoismi” (295 idem 296), jota voitaneen sanoa „australaasilaiseksi imperialismiksi” (295). NB

Kahdensuuntaista imperialismia (molemmat täysin yhteensovittettavia):

- 1) suurvaltalainen imperialismi (osallistuminen Ison-Britannian imperialismiin). NB:
 NB || 2) „paikallinen imperialismi” (295) — || „paikallinen imperialismi”
 || oma eristyneisyys... sulkeutuneisuus.

Vastalauseita sen johdosta, että Uudessa Kaledoniassa on ranskalaisia, että saksalaiset ovat vallanneet Samoan (297) j.n.e. Siitä aiheutunut leppymätön vihamielisyys „Suuren Uuden Seelannin” kannalta...

Uusi Seelanti anektoi kesäkuussa 1901 Cookin saaret. — — —

Uusi Seelanti = Ison-Britannian „uskollisin”, alamaisin siirtomaa.

Valtionvelka: 51.2 miljoonaa puntaa (66.s:sta) on englantilaisia pääomia	Ääripatriootteja buurisodan aikoina (307) ... (lähetettiin joukkoja sotimaan buureja vastaan)...
Kaupasta tulee 66% Englannin osalle.	

Pääministeri Seddon edustaa australaasialaista imperialismia. „Mitä ilmetyin imperialisti” (310)... (kuoli 10. VI. 1906. Oli pääministerinä (1893—1906) (s. 71))
 Hänen 1. matkansa Englantiin — 1897
 „ 2. „ „ — 1902

NB
sosiaalipoli-
tiikka + im-
perialismi!

„*Sosiaalipolitiikan* esitaistelija alkoi siirtyä hänessä (Seddonissa) takalalle ja luovutti ensi sijan *imperialistiselle* ja *protektionistiselle* valtiomiehelle” (311). Vaikka hän olikin uudistaja (puolsi uudistuksia Uudessa Seelannissa), niin Englannissa hän hääri *toryen* liepeillä. Vanhoilliset kehuivat kilpaa „socialisti Seddonia” (311), „*The Times*”, 18. VI. 1902: kunnia Seddonille, radikaalille, demokraatille, imperialistille! (si-taatti, s. 311).

NB

Preferenssitariffiaatteen ja -käytännön laajeneminen...

41)

Sikäläinen „socialismi”: „Uusseelantilaiset ovat

NB || kyynillisyyteen saakka käytännöllisiä ja opportunistisia” (67) — — — ja työläiset samoin (67), he ovat kyllin „vanhoillisia”, heillä on „suojeltavaa” (ibidem).

(Seddon oli „liberaalisen puolueen työväenryhmän edustaja” (68)).

Työnsuojelulainsäädäntö — tehdastar-kastus — myös kotityön osalta — 48 tunnin työviikko (vuoden 1901 laki) miespuolisille; 45 tuntia naisille — minimipalkka etc.

NB: ||
imperialisti-
nen porvaris-
to lahjoo
työläisiä
sosiaalisilla
reformilla

Pakolliset sovinto-oikeudet etc.

Kaiken tämän „avain” on protektionismi (140) ja teollisuuden *kukoistus*... ((Vapaakaupan oloissa ei kestäisi))... Vanhuuseläke (65 vuotta)...

Pienmaaomistuksen luominen; suurtilojen lunastaminen (ne on ryöstetty j.n.e. mitä katalimmalla tavalla maoreilta j.n.e.) (jälleenmyynti pienomistajille) — se on „demokratiaa eikä *sosialismia*” (175). ((Totta!))

„Suurtilojen muuttaminen pieniksi! Sen teki Ranskan vallankumouskin” (175)...

HOETZSCH. „VENÄJÄN TURKESTAN”

42) *Otto Hoetzsch*. „Venäjän Turkestan ja Venäjän nykyisen siirtomaapolitiikan tendenssit”... („Schmoller's Jahrbuch”, 37. vuosikerta. 1913, 2. viikko).

((Tekijä taitaa venäjää, on itse ollut Turkestanissa NB ja tutkinut hyvin kirjallisuuden)).

Venäjää kuluttaa noin 11 miljoonaa puutaa (100 miljoonan ruplan arvosta) Turkestanin (+ Hivan + Buharan) puuvillaa ja noin 11—12 milj. Amerikan puuvillaa. NB

Turkestan = 1.5 milj. neliövirstaa (1 n.v. = 1.13 neliökilometriä)

Hiva 0.05

Buhara 0.2

$\Sigma = 1.75$ (mittei neljä kertaa isompi kuin Saksa). Asukasluku [Turkestanin] = 5.3 milj. (1897) ja 6.7 milj. (1910).

Väestö on „indoiranilaista” sekoitusta, enimmältä osataan „turkkilais-mongolilaista”.

Kaikkialla on Venäjän suurpankkien haaraosastoja...

...„siirtomaataloudellinen elämä on vilkasta ja kehitty edelleen”... (s. 388)...

Islam on siellä valta-asemassa. *Täydellinen* uskonnonvapaus. *Panislamismi*:

...„Muhamettilaisten tataarien panislamistinen kiihotus kulkeutuu pohjoisesta, Volgan seuduilta (nogailaiset) ja Länsi-Siperiasta tässä suhteessa NB

rauhallisten muhamettilaisten sartiin ja kirgiisien keskuuteen. Nämä tataarilaiset intelligentit ovat kirjallisuuden ja politiikan alalla nykyään islamin johtavia aineksia, sen tarmokkaimpia ja vaikutusvaltaisimpia kannattajia.

Ja islam saa kiittää ennen kaikkea heitä sisäisen ja ulkoisen voimansa sekä kulttuurinsa kasvusta. Vuonna 1880

Venäjällä laskettiin olleen 11 milj. muhamettilaista, koko heidän painettu kirjallisuutensa käsitti 7—8 kirjaa; heillä oli yksi kirjapaino, 4 johtajaa ja 12 korkeakoulusivistyksen saanutta henkilöä, joista 1 oli opiskellut Länsi-Euroopassa. Vuonna 1910 muhamettilaisia oli jo 20 milj.; heillä oli yli 1000 painettua kirjaa, 14 kirjapainoa ja

panislamismi
Venäjällä

1880

ja

1910

43)

1880 ja 1910: 12—200 korkea- koulusivistyksen saanutta henkilöä 1—14 kirja- painoa 0—16 aikakaus- julkaisua 8—1000 kirjaa NB
--

16 aikakausjulkaisua, 200 henkeä, jotka olivat saaneet korkeakoulusivistyksen Venäjällä ja 20 — Länsi-Euroopassa. 100 kynäilijää, 6 korkeampaa ja 5000 alemmaa koulua, 37 hyväntekeväisyyslaitosta, 3 pientä pankkia ja 3 maaseutupankkia¹⁾). Nimenomaan tätä 'muhamettilais'-liikettä, jonka valtaan ovat joutuneet myös sellaiset kansanheimot kuin votjakit, tsheremissit, tshuvassit, on käsitelty eräessä teoksessa...²⁾ varsinakin koululaitoksen ja valistustyön osalta. Viimeksi kuluneiden 10 vuoden aikana Venäjän muhamettilainen väestö on kehittynyt suuresti kulttuurisessa suhteessa: Kazanin tataareilla on nykyään 1 moskeija ja 1 mulla 150 henkeä kohti, venäläisillä ja vierassukui-
!!!
1 : 100 || silla tulee samalla seudulla vain 1 pappi 1500 henkeä kohti; edellisillä on yksi koulu 100 mies- ja naispuolista henkeä kohti; oikeauskoisilla —
1 : 2000 || yksi 1500—3000 henkeä kohti. Kirjallisuuden ja sanomalehtien levikki on muhamettilaisten tataarien keskuudessa suhteellisesti sitäkin korkeammalla tasolla. Joskin tämän korkeamman sivistyksen ja elinkykyisyyden seurauksena helpottuu vierassukuisten, niin kristittyjen kuin pakanoidenkin, assimiloituminen muhamettilaisten tataarien kanssa, niin viimeksi mainitut ovat nykyään hyvin huolestuneita hallituksen harjoittaman ja Duuman tuke-

NB

¹⁾ *Ostroumov*. „Islamin maailma”. Tashkent 1912.
Sama. „Sartit”. Tashkent 1908.
Sama. „Koraani ja edistys”. Tashkent 1903.

²⁾ *Piispa Andrei ja N. V. Nikolski*. „Tärkeimmät tilastotiedot Itä-Venäjän vierassukuisista kansoista”. Kazan 1912.

man nationalistisen koulupolitiikan vuoksi” (opetuskieli!) „ja taipuvia muuttamaan vähemmän peräänantavaisiksi ja yhtymään levottomuuksiin, joiden valtaan koko muhamettilaismaailma on tällä haavaa joutunut, sekä valmiita *etsimään tukea Kiinan ja Intian muhamettilaisten taholta*. Yhteys Turkestanin muhamettilaisväestöön muodostuu tällöin vallan itsestään; ja todellakin *pohjoisesta käsin* näiden keskuuteen leviää jo *panislamista rauhattomuus*. Venäjän hallitus pelkää tätä islamin tataarilaisten kannattajien tunkeutumista ja koettaa mahdollisuuksien mukaan olla päästämättä näitä Turkestantiin. Venäjän Turkestanissa harjoittama koulupolitiikka ei tosin ole suinkaan nationalistista”... uskonnonvapaus ja vapaus äidinkieliseen opetukseen. Sartil opiskelevat mielellään venäjän kielellä: „maakalaiset käyvät mielellään” koulua, „jossa opetus tapahtuu venäjän kielellä”... „Käytännöllinen sarti tajuaa taloudellisen elämän vaikutuksesta yhä selvemmin venäjän kielen merkityksen yleisenä liike- ja valtioelämän kielenä.” Tapahtuu „varsin asteittainen” „kulttuurin venäläistyminen” (406—409)...

NB:

lähentyminen
muhamettilaisiin.
Intia ja Kiina

„pohjoisesta”...
„rauhattomuus”

Kasteluviiljelyksistä m.m. s. 362 3. vihkossa: Takaspian alueella + Syr-Darjan + Samarkandin + Ferganan seuduilla on $2\frac{1}{4}$ miljoonaa desjatiinaa kasteluviiljelmää, niistä 1.0 miljoona vehnäviljelmää ja 0.379 puuvilla-
viljelmää.

Ergo (s. 363) koko 159 miljoonan desjatiinan suuruisesta maa-alasta $156\frac{3}{4}$ milj. desj. kärsii kuivuudesta ja on hedelmätöntä; ainoastaan $2\frac{1}{4}$ milj. desj. viljellään keinokastelun avulla.

Kirjallisuutta:

NB: Kreivi York von Wartenburg. „Venäjän vallan tunkeutuminen Aasiaan”. Berliini 1900.

H. Vambéry. „Venäjän mahti Aasiassa”. Leipzig 1871.

Curzon. „Venäjä Keski-Aasiassa”. Lontoo 1889.

Abaza. „Turkestanin valtaus”. Pietari 1902.

KIINAN SOSIALISTINEN LIIKE

„Die Neue Zeit”, 1913—14, XXXII, 1, ss. 711—2.

44) Mukaelma „The Socialist Review'ssä” (1913, n:o 1) julkaistusta *A. Jaxin* artikkelista (Shanghai).

Artikkelin otsikkona „*Taantumus Kiinassa*”.

Sosia-
lismi

Kii-
nassa

|| Tekijä esittää käännösoitteita Kiinan sosialististen puolueiden ja järjestöjen säännöistä. Niiden „epämääräisyys” ja „hurskaat toivomukset” muka ällistyttävät. Kiinan kielessä sama sana merkitsee sosialismia ja yhteiskuntaa (Shi Hui). Useita sosialisteja on teloitettu. Työmies *Wen* (Shanghaista) (teloitettu) perusti „Kiinan tasavallan työväenpuolueen”. Tämä puolue järjesti vuoden 1913 alussa menestyksellisen 3-päiväisen hopeaseppien lakon Shanghaissa. Ohjelma on äärimmäisen epäselvä.

|| Oli olemassa myös „Kiinan sosialistinen puolue” — ja „puhdas (sic!) sosialistinen puolue”. Suurin osa johtajistosta teloitettu. Juan Shi-kai on hajottanut puolueet.

NAHAS. „EGYPTILÄISEN FELLAHIN TALOUDELLINEN
JA SOSIAALINEN ASEMA”

Joseph F. Nahas. „*Egyptiläisen fellahin taloudellinen ja sosiaalinen asema*”.

(Väitöskirja.) Pariisi 1901.

|| Oppilaan tekele. On lainauksia kirjallisuudesta.

Kuvataan (tavattoman lyhyesti) fellahien suunnatonta kurjuutta, nämä asuvat kalustamattomissa savimajoissa yhdessä karjan kanssa, tekevät työtä aamusta yöpimeään. Samanlaista tylsyyttä ja pimeyttä kuin Venäjälläkin.

Egyptin
fellahit

Näkökanta on äärimmäisen luonteenomainen: liberaalinarodnikkilainen, aivan kuin Venäjällä vuosina 1880—1900!!

s. 38, huomautus. Englanti tukahduttaa teollisuutta!!!

„DIE NEUE ZEIT”, XXX, 1

KAUTSKY. „JOUKKOJEN TOIMINTA”

„Die Neue Zeit”, XXX, 1 (1912).

NB: s. 45 (Karl Kautsky). Joukot = 30 miljoonaa. Järjestyneitä $\frac{1}{10}$. NB.

LINK. „OVATKO SÄÄSTOPANKIT
HYVÄNTEKEVAISYSLAITOKSIA?”

s. 60. Säästöpankit: $\frac{1}{4}$ säästökirjoista = 87% talletusten kokonaismäärästä. (Preussi 1909.) (Talletukset > 600 markkaa.)

VALTIOIDEN VÄESTÖÄ KOSKEVIA LASKELMIA

	Val- tioita	Asukaslu- ku miljoonissa (likip.)	{ siinä luvussa } epäitsenäiset	siinä luvussa siirtomaat: l u k u - m ä ä r ä	(asukas- lu- ku) milj.
(α) Länsi-					
Eurooppa	15	220	(10—15)	2 —	0.2
Amerikka	23	145	(ei ole?)	7 —	13.5 (?)
	<u>Σ</u>	<u>365</u>	<u>(10—15)</u>	<u>9.....</u>	<u>14 (?)</u>
(β) Itä-Eurooppa ja sille kuuluva osa Aasiasta	12	215	(90—100 ?)	5.....	25 (?)
(γ) Muu Aasia, Afrikka ja Australia	64 (?)	870	puolisuveree- nisiä noin 300 ?	60.....	480 (?)
	<u>Σ</u>	<u>1450</u>	<u>100—115</u>	<u>74.....</u>	<u>519</u>

	milj. km ²	asukas- luku milj.	asukasluku milj.	epäitsenäiset	siirtomaat
Japani.....	0.4	46.5		a) 400 < 5%	< 5%
Kiina	3.9	319.5		β) 250 40—50%	10%
	+ 7.3	10.6		γ) 900	> 50%
Afganistan	0.6	4.5		<u>1550</u>	
Persia	1.6	9.0			
(4)			+ 390.1		noin 480 miljoonaa
			<u>480</u>		? 60—100 (?)
	0.2		870		
	7.9				
	0.04				
	0.4	siirtomaat			
	0.14	— 498.5			
	8.6	— 17.3			
	<u>17.3</u>	<u>481.2</u>			

asukasluku miljoonissa		siinä luvussa	
α	β	epäitsenäiset	siirtomaat
α 400	.....	20 + 20 =	40 10%
β 250	.....	100 + 25 =	125 50%
γ 900	.....	— + 500 =	500 60%
<u>1550</u>		<u>120 + 545 =</u>	<u>665</u>

	km ²	asukas- luku (miljoonissa)	siinä luv. epäitsenäisiä	siirto- maita	asukasluku miljoonissa
Venäjä.....	5.3	106.2	noin 60		
+ Hiva.....	0.06	0.5	} 24.6	}	(5)
Buhara.....	0.2	1.5			
Kaukasia.....	0.5	9.2			
Keski-Aasia.....	3.5	7.7			
Siperia.....	12.5	5.7			
Venäjä.....	22.1	130.8	(60?)	(5) —	24.6
Itävalta-Unkari.....	0.6	45.3	(noin 25)	—	—
Serbia.....	0.05	2.5	?	—	—
Romania.....	0.1	5.9	?	—	—

	km ²	asukas- luku (miljoonissa)	siinä luvussa epäitsenäisiä	siirto- maita	asukasluku miljoonissa
Bulgaria.....	0.1	3.7	?	—	—
Kreikka.....	0.06	2.4	?	—	—
Turkki.....	0.1	5.9	} (?)		
+ Aasia.....	1.8	17.2			
	1.9	23.1	(10?)		

ilman Arabiaa? + 2.5 km², 1.9 miljoonaa asukasta

213.7   (90—100)   (5)   25 (?)

		Valtioita		
		itsenäisiä	epäitsenäisiä	
α	38	29	-	7
β	12	7	+	5
γ	64	2-4	-	60-62

$$\begin{array}{r} 7 \\ + 5 \\ \hline 12 \end{array}$$

Länsi-Eurooppa ja Amerikka:

Itä-Eurooppa:

Itävalta-Unkari

Venäjä, Balkanin maat ja Turkki (osa Aasiaa siis siinä luvussa):

Muu Aasia, Afrikka ja Australia:

„E”
 („KSI”)
VIHKO

Sisältö

ξ

Sota ja imperialismi

<i>Bernhardi</i>	[5—10]
<i>Ruedorffer</i>	[11—19]
<i>Mackay: Kiina</i>	[20—22]
<i>Lucas</i>	[22—23]
<i>Belger</i>	[24—26]
<i>Rohrbach</i>	[27]
<i>Sartorius von Waltershausen</i>	[28—30]
<i>Cromer</i>	[33]
Ruedorffer NB 16 sivua.	
Belger NB 26 sivua.	

Englanti (1897—1911)	— 998.5 milj. puntaa
	19.97 mrd. markkaa
Saksa	5 490 milj. markkaa
	5.5 mrd. markkaa

OTTEITA SANOMALEHDISTÄ

- 1) „L'Écho de Paris”, 13. X. 1914.
 „Juniuksen artikkeli” Jouhaux'n ja Legien'in keskustelun johdosta.
 ....„Minkä opetuksen — mikäli syndikalistimme tahtovat käyttää sitä hyväkseen — tarjoaakaan tämä Ammattiyhdis-

tysten keskusjärjestön sihteerin hra Jouhaux'n ja saksalaisen sosialistiedustajan hra Legien'in keskustelu, joka käytiin kuluvan vuoden heinäkuun 24 pnä Brysselissä! — Aika ja paikka ovat symbolisia. 'Mitä aiotte tehdä sodan välttämiseksi?' hra Jouhaux kysyi. 'Oletteko päättäneet esiintyä? Omasta puolestamme olemme valmiit vastaamaan kehotukseenne.' Ja hän on lisännyt: 'Ja siitä huolimatta, että nämä kysymykset toistettiin moneen kertaan, Legien... ei vastannut mitään. Me lähdimme Brysselistä vakuuttuneina siitä, että menetämme pakostakin luottamuksemme saksalaisten järjestöjen hyvään tahtoon.' Entä minkä johtopäätöksen hän tekee tästä epäonnistumisestaan? Siteeraan edelleen hänen tekstiään: 'Me laadimme syytekirjelmän, joka on muistutettava jokaiselle, että ainoa keino kansainvälisten suhteiden lujittamiseksi ja vakauttamiseksi on se, että kaikkialla toimitaan samoin rauhan puolesta ja sotaa vastaan.' Tapahtumat ovat vastikään todistaneet hänelle, ettei tällainen yhteistoiminta ole mahdollista. Hän pitää niitä satunnaisina ja pitää edelleenkin kiinni utopiasta, jonka erheellisyydet puistattavat, kun niitä ajattelee. Miten olisi käynyt, jos hra Legien olisi osoittautunut vähemmän rehelliseksi mieheksi ja luvannut naiiville keskustelukumppanilleen apua, jota sitten ei olisikaan annettu?" Mutta älkäämme muka ajatelko katastrofeja, joita ei ole tapahtunut. Ja edelleen opetetaan hra Jouhaux'ta:

„Hra Jouhaux'n tyyppiset järkimiehet eivät erehdy myöntäessään, että on olemassa luokka- tai oikeamminkin ammatillisia intressejä... He eivät kuitenkaan huomaa erästä seikkaa, nimittäin ettei voi olla olemassa mitään ammattia maan ulkopuolella. Ennen kuin työläinen ja talonpoika samoin kuin porvarikin voivat kuulua johonkin luokkaan, heidän täytyy kuulua johonkin tiettyyn kansakuntaan... Jos siis työtätekevän on oltava tietyn maan kansalainen, ennen kuin hän voi kuulua tiettyyn luokkaan, niin maan edut ovat luokan etuja tärkeämpiä. Kansainvälisen syndikalismin koko erheellisyys onkin siinä, ettei ymmärretä tätä ilmiöiden itse luonteelle ominaista riippuvaisuutta. Kysymys ei ole luokkaetujen aliarvioimisesta. Kysymys on niiden paikan määrittelystä... Internationalismin väärät dogmit eivät kestäneet tuntiakaan ilmeisen kansallisen välttämättömyyden edessä... Me kehotamme heitä" (heitä, syndikalisteja) „vain, että he ottaisivat oppia tästä sodasta

ja että he ryhtyessään miettimään luokkaetujaan miettisivät niitä sitomalla ne kansakunnan etuihin. Silloin meidän on helppo päästä sopimukseen." *Junius*. (Artikkelin loppu.)

2) „*Volksrecht*“, n:o 241, 16. X. 1914.

W. „Mitä sodankäynti on tullut tähän mennessä maksaan.“

Sotakulut:

Kahden ensimmäisen sotakuukauden ajalta
 kaikki sotaa käyvät valtiot — 6 250 milj. frangia
 Saksa — 1 800 milj. markkaa = 2 250 milj. frangia

siinä luvussa Itävallankin osalta, jonka finanssit ovat vallan rempallaan

<i>Englanti</i> — — — — —	2 150	
(niistä ehkä $\frac{1}{3}$ omia)		
		4 400 milj. frangia
<i>Ranska</i>	1 040	„ „
<i>Venäjä</i> 300 milj. rpl. =	750	
Σ =	6 190	„ „
<i>Venäjä</i> —	750	
<i>Ranska</i>	1 040	
	1 790	
6 250 — 4 400 = 1 850 — 1 040 = 810		

„Seuraavat kahdeksan sotaviikkoa koituvat kahta kalliimmiksi”...

Leroy-Beaulieu — ks. „*L'Humanité*” — laskee kunkin 5 suurvallan osalle miljardin kuukaudessa 7 kuukauden aikana. $5 \times 7 = 35 + 15$ pienten ja puolueettomien valtioiden osalle. $\Sigma = 50$ miljardia.

Kristilliset papit sodasta:

Pappi *Babut* (ranskalainen) esitti *julistusehdotuksen* (ja lähetti sen saksalaisille papeille):

„Levottomina ja huolestuneina selkkauksen johdosta, joka on aiheuttanut hävitystä ja verenvuodatusta Euroopassa, allekirjoittaneet Saksan, Englannin, Itävallan,

Ranskan, Venäjän, Belgian ja Serbian kristityt julistavat:

1° Kiintyneinä kukin syvästi isänmaahansa he eivät halua tehdä eivätkä puhua mitään sellaista, mikä ei olisi sen vilpittömän ja palavan isänmaanrakkauden mukaista, joka heitä innoittaa,

2° mutta samalla he eivät saata unohtaa eivätkä kiistää sitä, että jumala on kaikkien kansakuntien jumala ja kaikkien ihmisten isä, että Jeesus Kristus on kaikkien pelastaja; että hän on käskenyt seuraajiansa pitämään toisiaan veljinään ja rakastamaan toisiaan kuin veljiään ja että, kuten pyhä Paavali sanoo, evankelisessa uskossa ei ole juutalaista eikä kreikkalaista, ei ole orjaa eikä vapaata — eikä siis ole myöskään saksalaista eikä ranskalaista, ei itävaltalasta eikä venäläistä, vaan kaikki ovat yksi Kristuksessa.

Siitä syystä he lupaavat jumalan kasvojen edessä ja jumalan avulla karkottaa sydämestään kaiken vihan niitä kohtaan, joita heidän on sanottava tällä hetkellä vihollisikseen, ja tehdä heille tilaisuuden sattuessa hyvää; käyttää kaikkea omaamaansa vaikutusvaltaa siinä mielessä, että sotaa käytäisiin mahdollisimman humanisesti, että voittaja, kuka hän lieneekään, ei käyttäisi väärin voimaansa, että kunnioitettaisiin heikkojen persoonaa ja oikeuksia; he lupaavat rakastaa entisellä veljenrakkaudella omia uskonveljiään, olkoot he mitä kansallisuutta tahansa, rukoilla jumalaa poikkeuksetta kaikkien sodanuhrien puolesta, pyytää häntä palavasti, että hän muuttaisi sodan kauhut mahdollisimman pian siunaukselliseksi oikeudenmukaiseksi ja lopulliseksi rauhaksi ja että havaitsemamme onnettomat ja julmat tapahtumat lähentäisivät jumalan valtakunnan tulemusta.”

(„*Journal de Genève*”, 17. X. 1914.)

Tämä kirje on kirjoitettu elokuun 4 pnä 1914. Kunnianarvoisa pastori hra *Babut* lähetti sen Nimesistä Berliiniin saksalaiselle hovisaarnaajalle hra *Dryanderille*.

Mainittu *Dryander* vastasi hänen itsensä ja lisäksi kahden muun papin (*Lahusenin* ja *Axenfeldin*) allekirjoituksilla varustetussa, 15. IX. 1914 päivätyssä pitkässä kirjeessä („*Journal de Genève*”, 18. X. 1914), että muka

...„me ilmoitamme mielellämme suostuvamme 1. ja 2. ehdotukseen. Ne muodostavat osan kaikkien kristittyjen

yhteisestä omaisuudesta. Isänmaallisuus ja kristillisyyt eivät sulje pois toisiaan, vaan päinvastoin ovat toistensa edellytyksenä” —

muun taas me hyväksymme periaatteessa, mutta emme voi allekirjoittaa, koska emme halua antaa *edes pienintäkään* aihetta luulla, että Saksa kävisi sotaa noudattamatta humanisuuden etc. periaatteita. Me emme muka tahtoneet sotaa, me olemme rauhaarakastava kansa etc. etc. Hyökkäävänä puolena ovat englantilaiset ja muut etc. etc. j.n.e.

- 4) NB. „Volksrecht“ (1914) n:o 239 („Ikuista rauhaa kohti”) ja n:o 242 (Bernstein)
„Frankfurter Zeitung“ (1914) n:o 291 (II aamupainos)
20. X. (Scheidemann puoltaa sotaa).

BERNHARDI. „SAKSA JA TULEVA SOTA”

- 5) *Friedrich von Bernhardi*. „Saksa ja tuleva sota”.
Berliini 1913 (6. painos) (345 sivua).
6. painoksen esipuhe päivätty *helmikuulle 1913*.
Tyypillinen sotahenkinen kirja, jossa valitetaan saksalaisten rauhanrakkautta etc. etc. Tekijä siteeraa usein nykyaikaista sotaa käsittelevää **kaksiosaista** teostaan.
Ylistellään sotaa, sen välttämättömyyttä („luovana ja puhdistavana voimana”: s. 9)... [I luku. „Oikeus sotaan”; II luku. „Sodan välttämättömyys”.]
Surkutellaan sitä, että Saksa passasi Marokon selkkauksessa ja antoi periiksi Ranskalle (s. 17 ja muualla).
„Kristillinen moraalit on persoonallista ja yhteiskunnallista moraalit eikä voi olla olemukseltaan koskaan poliittista” (24—25).
Viha *socialidemokraatteja* kohtaan: nämä muka ovat puoluetistelussa „periaatteessa valheen ja parjauksen kannalla” (32). He muka „kannattavat vallankumousta” (73)... (idem, 75)

Hegel, Luther kannattivat sotaa etc.

....„Sitä paitsi socialidemokraattisten kiihottajien kaikista sisällyksettömistä deklamaatioista huolimatta saksala-

laisissa ei ole lainkaan vallankumouksellista henkeä. Koko heidän luontonsa sysää heitä terveeseen, lainmukaisen kehityksen tielle”... (80)...

Saksalla ei ole sellaisia varmoja siirtomaita (markkinoita) kuin Englannilla (89)...

5. luku. „Maailmanvalta tai tuho”...

Italia yhtyi v. 1912 jälleen „kolmiliittoon”, *mutta tuskinpa* voitaneen luottaa siihen, jos sota syttyy (96)... (idem, 180).

Meidän on tuettava Itävaltaa sen Balkanin-politiikassa (6) ja yritettävä saada Tunisia Italialle (97).

Vallankumous on järkyttänyt Venäjää (100) — „armeija on epäluotettava” (100) etc., tokkopa Venäjä halunnee ryhtyä hyökkäyssotaan Saksaa vastaan (102)...

Ranskasta ei ole vaaraa Englannille, sillä Ranskan väestönkasvu on pysähdyksissä (107) ja Ranska on tyydyttänyt laajentumispyrkimyksensä (107) etc.

Jos Italia loittonee... „niin silloin käy mahdolliseksi melko huomattavan ylivoiman muodostaminen Saksaa ja Itävaltaa vastaan” (114)...

Vaara uhkaa meitä sekä maalta että mereltä (115) — me elämme latenttisen, mutta suuren murroksen kautta (115). Tämä on otettava huomioon, tämän „hämäävät... kaikkien valtioiden petollinen diplomaattijuonittelupeli ja *virallinen rauhanrakkaus*” (116). NB!!

On tehtävä tilit selviksi Ranskan kanssa hinnalla millä hyvänsä. „Ranska on lyötävä niin perinpohjaisesti, ettei se voisi asettua enää koskaan poikkipuolin tiellemme” (118).

Belgia... on puolueeton, mutta Ranska ja Englanti pyrkivät yhdistämään voimansa sen alueella (123)— „pitempiaikainen puolueettomuus on käsite, joka on yleensä ristiriidassa valtion olemuksen kanssa” (123)... „sen ylevimpien moraalitavoitteiden kanssa”... (123)... ha ha!!

...,30 sentin tykin valmistaminen vaatii kokonaisen vuoden” (141)...

varus-
tautumis-
aika...

7) 7. luku: „tulevan sotamme luonne”.

Eri valtioiden voimat... Numerotietoja... Ranskalla voi olla näet „mainioita mustien joukkoja” ha ha!! (150)...

Meillä (yhdessä Itävallan kanssa) on muka voimia vähemmän (?) kuin Ranskalla + Venäjällä, joten vajuus on korvattava laadulla (156)...

Merivoimat (vuoden 1912 „Nauticus'in” * mukaan) — Englannin laivasto on meidän laivastoamme > kuin kaksi kertaa voimakkaampi (170).

Venäjän turvana on sen laajuus (176) — sen osalta ei voi tulla kysymykseen olemassaolotaistelu... sivistyneet kansanosat ovat vallankumouksen kannalla (ibidem) kuten Venäjän ja Japanin sodan aikana (177), „yksimielinen kansallinen nousu” on tuskin mahdollinen (177).

Sveitsi, Belgia, Hollanti (ranskalaiset ja englantilaiset tulevat kulkemaan kahden viimeksi mainitun maan kautta)... „puolueettomuus on vain paperieste” (179).

Englanti pyrkii tuhoamaan laivastomme (184 ja seur. 8. luku: „Tuleva merisota”)... Se saattaa lamauttaa valtameren takaisen kaupankäyntimme (186)... Se linnoittaa Harwichia (189), rakentaa satamaa Rosythiin ja Scapa Flow'hun (191)... Meidän on kehitettävä voimaperäisesti ilmavoimia (195)... Meidän pitää pyrkiä kaikin voimin lyömään Ranskan laivasto mantereelta käsin (196) — „hävitysota” (196) Ranskaa vastaan... „Ranska on suurvaltana muserrettava ainaaksi” (196).

8) Vain maalla saavutettu voitto tarjoaa meille mahdollisuuksia merellä (199)... Venäjä + Ranska = 180 miljoonaa asukasta. Saksassa — 65 miljoonaa (201)... Suurennettava armeijaa... sotilaille asetetaan nyt suuremmat vaatimukset (205), tärkein merkitys on linjajoukoilla... On „hyökättävä” (206).

(„Kaaderijoukkoja”, vaan ei „reservijoukkoja”, 210.) Laatu on määrää tärkeämpi (213)... „sulkeisjärjestyksessä” ei voida taistella, yksilön merkitys suurenee, päällystön merkitys pienenee (214)...

Erikoisen tärkeää on valmistautuminen suurten sotilasmassojen kuljetuksiin (ja muonitukseen), tämä asettaa eri-

* Merenkulkuopas. Toim.

koisia tehtäviä (226 ja seur.). Tätä selitetään seikkaperäisemmin sotateknilliseltä puolelta...

Ratsuväen merkitys — tiedustelu ja „varmistus” (235)...

Tarvitaan järjestelyn „sulavuutta” (nopeutta, joustavuutta) (237)...

Valmistauduttava uudistamaan, ei saa kertailta vanhaa (247 ja seur.)...

Tarvitaan sotilashenkilöiden korkeampitasoista koulutusta — „yleistieteellisiä luentoja” (267) — sota-akatemioissa etc.

Meidän (Saksan) tulee osallistua maailmanpolitiikkaan (268, 269) — siihen tarvitaan merivoimia (12. luku: „Varustautuminen merisotaan”)... — merellä emme pysty hyökkäämään,— rannikkopuolustus etc.

24:n sentin tykit „on katsottava kerrassaan kelvottomiksi nykyaikaista meritaistelua varten” (276)...

...Uusi merilaki edellyttää 72 uuden sukellusveneen rakentamista (277),.. kolmas eskaaderi valmistuu vasta v. 1914 (278)...

Tsingtau on linnoitettava paremmin (282)...

Yllätyshyökkäyksiä:

Englanti 2—5. IX. 1807 Kööpenhaminaan

„ 11—12. VII. 1882 Aleksandriaan (Egypti)...

Italia Tripoliin ja turkkilaisten alusten kimppuun...

Olemme tehneet virheen, kun emme ole aikaisemmin ||| NB
„tehneet tilejä selviksi” Ranskan kanssa — syitä olisi |||
löytynyt (287): „Pahin virhe, minkä Saksa on yleensä (9
voinut politiikassaan tehdä, on mielestäni se, että se
ei selvittänyt tilejään Ranskan kanssa silloin, kun
maailmantilanne oli meille kyllin edullinen ja olisi
voitu varmasti luottaa menestykseen. Tilaisuuksia
siihen ei varmastikaan puuttunut” (287)...

Kansan kasvatuksen tulee olla *uskonnollisempaa* ja *isänmaallisempaa*, sosialidemokraattien (ja heidän antipatrioottisten vakaumuksiensa: 291) vastaista... (13. luku)...

„Jo nyt kaikista Saksassa syntyneistä ||| NB
sotilashenkilöistä vain 6.14% on kotoisin ||| armeijan
suurkaupungeista, 7.37% keskisuurista kau- ||| kokoonpano
pungeista, 22.34% pienkaupungeista ja ||| >maalaisia

NB || kauppaloista ja 64.15% on maaseudulta ¹⁾,
 || vaikka väestön jakautuminen kaupungin ja
 || maaseudun välillä on kokonaan toisenlai-
 || nen” (s. 292)...

1905:	maaseutu	42.5%
	pienkaupungit	25.5
	keskisuuret ..	12.9
	suur ..	19.1

...,Maaseutuväestö on kasvanut mitä kiinteämmin yhteen armeijan kanssa” (292)... kaupunkiväestö, sen laajat kerrokset „suhtautuvat armeijaan suorastaan vihamielisesti” (292)...

Sotilaskasvatuksen vaikutus on hyväatekevä ((armeija ei muka *vieroita* väestöä hyödyllisestä työnteosta, vaan *kasvattaa* [tätä kohtaa *ei ole* 13. luvussa]))... tehdastyö on vahingollista monessa suhteessa... lyhyt työpäivä on vahingollinen (294)...

Venäjällä (toisin kuin Japanissa) sivistyneiden luokkien mielestä isänmaallisuus on aikansa elänyt käsite etc. etc.— siitä tappiontoivojat (304)...

Hallituksen tulee pitää käsissään kansanomaista lehdistöä (305)...

oho!!!! || „Olisi mielestäni hyvä, jos voitaisiin pakot-
 || taa kaikki lehdet julkaisemaan hallituksen
 || tiettyjä tiedonantoja, jotta lukijat eivät saisi
 || sellaista yksipuolista käsitystä yhteiskun-
 || nallisista suhteista, jollaisen antaa puolue-
 || lehdistö” (306)...

10) „Sodan rahataloudellisessa ja poliittisessa valmistelussa” (14. luku) ei saa pitää johtotähtenä „pikkuporvarillista näkökantaa” (311)... ei saa tehdä myönnytyksiä „aikakauden pehmeämieliselle filantropialle” (312)...

¹⁾ Kreivi Posadowsky. „Asuntokysymys”. München 1910.

Kansanvarallisuus asukasta kohti markkoissa	Armeijan ja laivaston menot asukasta kohti markkoissa
Saksassa = 5—6 tuh.....	16
Ranskassa osapuilleen saman verran	20
Englannissa 6—7 tuh.....	29
	(s. 315)
Emigrantteja	Työttömiä työväenliittojen jäseniä
Saksasta 20 000 (1908)	4.4 %
Englannista 336 000 (1908)	10 %
Ranskasta	11.4 %
	(s. 318)

Saksan taloudellinen kehitys on nopeampi (316—7)...

Kansa, joka hukkaa vuosittain noin 5 miljardia tupakkaan ja väkijuomiin, voisi käyttää „muutamia satoja miljoonia” (320) kunniansa, itsenäisyytensä ja tulevaisuutensa puolustukseen. !!

Napoleon III pani v. 1870 toivonsa liittoutumiseen Itävallan kanssa (arkkiherttua Albrektin matka Pariisiin ja ranskalaisen kenraalin matka Wieniin... 326), mutta pettyi laskelmissaan...

Loppusanat (1913) — asemamme on muka huononnut. Balkanin sota, isku Turkille ja „kolmiliitolle”... Rauhantoiveet Englantiin nähden ovat kevytmielisyyttä... Englannin „lähentymisyrityksiä” on käytettävä siihen, että varus-taudutaan paremmin (343)...

((Itse kirja on kirjoitettu syksyllä 1911: s. 338)).

Loppu

RUEDORFFER. „NYKYISEN MAAILMANPOLITIIKAN PERUSPIIRTEET”

J. J. Ruedorffer. „Nykyisen maailmanpolitiikan peruspiirteet”. Berliini 1914. (XIII + 252 sivua.) (11

(Esipuhe päivätty lokakuulle 1913.)

Merkittävyttä tavoitteleva diplomaatin kirjapahanen, jossa hän hämäröittää fraaseilla Saksan porvariston

imperialistisia mielihaluja. Pääaiheena kansallisten ja kosmopoliittisten tendenssien kamppailu.

On olevinaan sosiologiaa ja filosofiaa = mitä typerintä uuskantilaisuuden mukaista lavertelua kansasta yksilönä, vertaamista metsään (toisteltu kymmeniä kertoja), jumalallisuudesta ynnä muuta samanlaista pötyä.

Aihe on oikeastaan nykyaikainen, mutta sitä on hämäröitytty lavertelemalla Aristoteleen „entelekiasta” j.n.e.

Toteuttaakseen lopullisesti suunnitelmansa Afrikassa (rautatie Kapkaupungista Kairoon) Englannin „tarvitsee enää vain selvittää välinsä Saksan ja Belgian kanssa” (94)...

NB | ....„Siis Portugali ja hieman vähemmässä määrässä myös Espanja ovat todellakin maita, jotka ovat riippuvaisia Englannin maailmanimperiumista. Japani ei kykene riistäytymään irti Englannin rahamarkkinoiden kynsistä; Englannilla ei ole mitään syytä muodostaa tukikohtia Etelä-Amerikkaan, koska Lontoon pörssi rahoittaa Etelä-Amerikan huomattavinta, suuren tulevaisuuden omaavaa valtiota, Argentiinaa, ja siis hallitsee sitä...

| Englannin maailmanherrsus... nojaa paitsi merenherrsuteen kahteen muuhun tukipilariin: brittiläiseen kulttuuriyhteisyyteen ja Lontoon pörssiin” (95)...

12) Laajentumismahdollisuutta vailla olevana (Aasia on Venäjän, Pohjois-Afrikka Ranskan ja Italian) ja kummaltakin puolelta salvattuna, myöhästyneenä (siirtomaat on vallattu) Saksa on saatettu tukalaan asemaan ((2. luvun 7. §, s. 101 ja seur.)).

Marokon kysymyksessä sen piti antaa periksi Ranskalle (105).

„Saksan maailmanpolitiikan kohtalo ratkaistaan mantereella” (107)... „Saksan maailmanpolitiikkaa voidaan ehkä pitää mahdollisena ilman merenherrsuttakin, mutta missään tapauksessa se ei ole ajateltavissa ilman mannermaista valta-asemaa” (ibidem).

(voitto Euroopan mantereella — siinä koko asian ydin Saksan osalta)

Marokko... oli „perääntymistä” (108): meidän täytyi hieman perääntyä...

„Tämä Saksan maailmanpolitiikan luku kuvaa parhaiten valtakunnan kansainvälisen aseman omalaatuisuutta, sen

ekspansiomahdollisuuksien rajoittuneisuutta, maailmanpolitiikan ja mannermaisen politiikan yhteyttä, niiden seikkojen mutkallisuutta, jotka Saksan on otettava huomioon maailmanpolitiikassaan” (109)...

Saksalainen nationalismi on muka vielä nuorta... „noussukkaan maneerit” (112).

Amerikassa *kansa*, kansakunta on vasta muodostumassa (erikoisesti romaaniset ja slaavilaiset siirtolaisjoukot).

„Rahataloudellisessa suhteessa Argentiinaa voidaan pitää siirtomaana, jota hallitsee Lontoon pörssi” (133)... Etelä-Amerikan valtiot „ovat nykyään ja nähtävästi vielä kauan aikaa vastaisuudessaakin maailmanpolitiikan objekteja eivätkä subjekteja” (131)...

„Nykyinen Japani kärsii saavuttamiensa menestysten vuoksi” (137)— se ei kykene tulemaan toimeen siirtomaidensa kanssa, se ei ole vielä vaurastunut etc. ... (Japanilta puuttuu uskonnollista pohjaa: 138) ((jopa on idiootti!))... (13)

Kosmopoliittinen tendenssi — jaarittelua katolisuudesta... kulttuuri-ihanteesta...

„Pääoma” ja sen mahti...

„Kun tarkastelee tältä kannalta Euroopan suurvaltojen siirtomaavaltausten historiaa viime vuosikymmenien ajalta, niin on helppo huomata, että kaikki viime aikojen sodat, joihin Euroopan suurvallat ovat osallistuneet, ovat epäilemättä johtuneet pääoman eduista, vaikkei niitä olisikaan aloitettu välittömästi sen etujen vuoksi” * (157)... NB

„Sivistyneen maailman aineellisten etujen yhteenpuntuuminen, yhtenäisen maailmantalouden muodostuminen on nykyisen politiikan perusseikkoja” (159)...

Kamppailu „osake-enemmistöstä” ** (161)... „Kaikilla taloudellisilla yritysillä, joilla on välitön valtiollinen merkitys, kuten esim. rautateillä, kanavilla j.n.e., on nykyään kansallinen luonne, vaikka niiden pääoma olisi alkuperältään tai muodoltaan kansainvälistä” (161)...

Kansainvälinen oikeus ja kansainväliset sovinto-oikeudet? „Ylipäänsä sovinto-oikeudet toimivat välikappaleina vain sellaisten epäsuotavien sotien ehkäisemiseksi, jotka saattavat puhjeta odottamattomien selkkausten vuoksi ja (14

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 21. osa, s. 234. Toim.

** Sama. Toim.

jotka eivät koske kansakunnan elinetoja; mutta ei ole vielä koskaan eikä missään tapahtunut sellaista, että sovinto-oikeudet olisivat säännöstellleet kansakunnan elinkysymyksiä ja että niiden avulla olisi voitu välttää haluttuja sotia" (167)...

Kansainvälinen sosialistinen liike? (3. luvun 5. §, I osa, s. 172 ja seur.).

NB „Kansainvälinen sosialistinen liike voittaa, jos sen onnistuu saada työmies irtautumaan sisäisesti kansakunnastaan ja tehdä hänestä yksinomaan luokan jäsen, sillä sinänsä pelkät pakkokeinot, joilla kansallinen valtio saattaa yrittää vielä silloin sitoa itseensä työmiehen, osoittautuvat väistämättömästi myöhemmin käytettyinä tehottomiksi. Mutta jollei kansainvälinen sosialistinen liike siinä onnistu ja jos säilyvät vaikkapa vain tajuamattomina ne sisäiset siteet, jotka ovat yhdistämässä työmiestä elimistöön, jota sanotaan kansakunnaksi, niin kansainvälisen sosialismin voitto on oleva kysymyksenalaista niin kauan kuin nämä siteet ovat olemassa ja kääntyy tappioksi, mikäli ilmenee, että nämä siteet ovat lopultakin lujempia” * (173—174)...

15)

NB „Kurjistumista” ei muka ole eikä ole myöskään luokkaristiriitojen kärjistymistä (174). Kärkevä kansallinen taistelu ja nationalismi vetää puoleensa työläisiä (175)... „Voidaan siis sanoa, että vaikkakin sosialistinen liike on siitä pitäen” (viime aikoina) „saavuttanut valtavan laajuuden ja vaikka sosialistiset puolueet ovat kaikissa maissa tavattomasti voimistuneet ja lisänneet vaikutustaan, niin kansainvälisen momentin merkitys ja tehovoima liikkeessä ei ole tänä aikana suinkaan kasvanut, vaan on jopa pienentynyt” (175).

Viime vuosien vaalitaistelu on pakottanut Saksan sosialidemokraatteja „peittelemään tai löyhentämään” internationalismiaan (176)...

„Se” (Saksan sosialidemokratia) „on torjunut paheksuen vastustajiensa väitteen, että sodan syttyessä sosialidemokraatit yllyttäisivät vaikutuksensa alaisia työväenjoukkoja suuntaamaan aseet näiden komentajia vastaan

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 21. osa, s. 234. Toim.

ja yrittäisivät siis liitossa Ranskan sosialistien kanssa estää sodan; se katsoo loukkaukseksi jopa moitteen, ettei se ole kyllin isänmaallinen...

Kysymys („kansallis”-tendenssistä) on koko väittelyn keskiönä, se on muuttumassa sosialismin *ytimeksi*” * (176).

...,Vain siitä on kysymys, mikä aktuaalinen vaikutus on näillä” (internationalismia etc. puoltavilla työväen ja sosialististen puolueiden) „mielensäntöuksilla poliittisiin tapahtumiin ja kansojen sekä näiden johtajien poliittisiin ratkaisuihin. Kaikissa valtioissa, missä kansallistunto on voimakas, se on varsin vähäinen. Yleensä voitaneen sanoa, että missään kysymyksissä, joissa hallitukset voivat vedota kansan kansallistuntoon, niiden ei tarvitse välittää lainkaan sosialististen puolueidensa internationalismista, eikä tähän mennessä ole luovuttu ainoatakaan kansallisesta sodasta siitä syystä, että olisi pelätty sosialistien suhtautuvan siihen vihamielisesti, eivätkä tämänlaiset syyt tule estämään vastaisuudessaakaan ainoatakaan so-
taa. Sosialismin pasifististen teorioiden vuoksi hallitukset koettavat mahdollisesti naamioida tarkoin aloitteensa kansallistunnolla, mutta se-
hän ei muuta lainkaan asian olemusta, vaan aiheuttaa korkeintaan joitakin muutoksia niissä poliittisissa muodoissa ja tekniikassa, joita poliitiikassa nykyään käytetään” ** (177—178).

Vrt. s. 103: „Niinpä myös sosialidemokraattien täytyy parlamenttitoiminnassaan ja kansan keskuudessa harjoittamassaan agitaatiossa ottaa vuosi vuodelta yhä suuremmassa määrässä huomioon kansallinen peruste” (idem, s. 110).

Englannin siirtomaat säätävät suosintatulleja emämaata varten (206) — Kanada, Australia, Etelä-Afrikka ovat „tosiasiallisesti kohottaneet tullimaksuja ei-englantilaisien tuottajamaiden vastustamiseksi” (206)...

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 21. osa, s. 234. *Toim.*

** Sama. *Toim.*

NB

(16

!
NB
!

!!

jymäy-
tämme
muka
helpos-
ti!!

NB

- 17) „Italian ja Ranskan välillä taitaa olla syntymässä ristiiriitaa valta-asemasta” (Välimerellä ja Afrikassa) (211)...
 ...,Niin kauan kuin Venäjä voi laajentaa vähällä vaivalla aluettaan Mongolian ja Persian suunnalla, sen laajentumispyrkimykset eivät tule suuntautumaan Itävalta-Unkaria, Balkania eivätkä Konstantinopolia vastaan” (211)...
 „Kansalliselta perikadolta” Venäjän suoja sen maantieteellinen asema (216) — „tappiolle joutues-
 NB saan se saa pelätä korkeintaan vallankumouksen voittoa ja kehityksensä hidastumista (?)” (216)...
 Sotia ei voida nyt yleensä käydä muutoin kuin „tarpeen vaatiessa” (218), mutta mitä tämä merkitsee?

NB || „Sanallisesti on hyvin helppo tehdä ero puolustuksen ja hyökkäyksen välillä, mutta käytännössä on tavattoman vaikeaa ratkaista kiistattomasti, kuka on hyökkääjä ja kuka puolustautuu” (218).
 puolustautumis- ||
 tako vai ||
 hyökkäämistä? ||
 „Ei ole totta, että nykyiset suurvallat eivät käytä aseitaan vaikka aseistautuvatkin” (219).— Nämä aseet „kalkyloidaan”, ne otetaan huomioon diplomaattisissa neuvotte-
 luissa, „painostettaessa” etc. etc.

- 18) NB || „Euroopan liitot ovat muodostuneet kahden suuren ristiriidan — Saksan ja Ranskan sekä Itävallan ja Venäjän välisen ristiriidan pohjalla” (224)...
 NB || „Mutta poliittisessa suhteessa sen (Englannin) menettely on täysin suunnitelmallista. Sen voimakas vaikutus Etelä-Amerikassa, varsinkin Argentiinassa, perustuu Lontoon pörssin emissiotoimintaan; samanlaatuista on myös osaksi Portugalin vasallimainen riippuvaisuus ja Englannin määräävä vaikutus Espanjassa” (235)...

NB || „Nykyinen Ranska antaa kirkkaimman kuvan finanssi-imperialismin menettelytavasta. Ranska ei ole tullut maailman pankkiiriksi suurten rikkauksiensa ansiosta, vaan pääomiensa likvidisyyden ansiosta. Saksa, Englanti ja Yhdysvallat ovat nykyään paljon rikkaampia, mutta millään näillä rikkaammista maista ei ole yhtä runsaasti vapaita, sijoitusta kaipaavia pääomia kuin Ranskalla” (235—236)...

Siihen on muka kaksi syytä: Ranskassa ollaan „sääste-
 liäämpiä” ja Ranskan talouselämä kaipaava vähemmän varoja.
 Saksalaisia moititaan muka suotta siitä, etteivät he käyttäneet hyväkseen Marokon selkkausta eivätkä ottaneet vaa-

rin „sopivasta tilaisuudesta” — „pitää Espanja Ranskan-vastaisella kannalla” (236)...

„Sellaista tilaisuutta ei ole tarjoutunut koskaan, sillä Saksa ei ole saattanut edes haaveilla siitä, että se voisi katkoa ne finanssisiteet, jotka kytkevät Espanjan Ranskaan, ja ryhtyä itse rahoittamaan rahantarpeessa olevaa maata. Ranska on aina enemmän tai vähemmän näkyvästi antanut Itävallan ja Unkarin ymmärtää, että vain niiden ja Saksan ystävyiden ja Kolmiliiton vuoksi kummankin valtion rahantarpeen tyydyttäminen kohtaa vaikeuksia Pariisin pörssissä” (236)...

NB

NB

(19)

NB

...,Se, että Saksan valtakunta perustaa kansainvälisen poliittisen vaikutusvaltansa toistaiseksi vain vähäisessä määrässä lainojen myöntämiseen, johtuu ennen muuta siitä, että vaikka se onkin rikkaampi kuin Ranska, sen pääoma ei ole yhtä likvidiä” (237)... Saksa kehitty taloudellisesti nopeammin, se itse tarvitsee pääomaa...

...,Turkki on saanut usein tukea Saksan pankeilta vastustaessaan poliittisia lisäehtoja, joita Ranska on asettanut lainanannolle; aivan samoin on ollut asian laita Romanian, Unkarin suhteen ja muissakin tapauksissa. Yleensä voitaneen sanoa, että Ranskan harjoittaman finanssi-imperialismin vastustaminen on pakottava Saksankin lähtemään politiikassaan samalle tielle” (238).

NB

Loppu

MACKAY. „KIINA, KESKIVALIN TASAVALTA.
SEN ONGELMAT JA NÄKÖALAT”

Vapaaherra B. L. von Mackay. „Kiina, keskivälin tasavalta. Sen ongelmat ja näköalat”. Berliini 1914. ((264 sivua + liitteet.)) (20)

Lurjus, taantumusmies, typerys ja heittiö, joka on haalinut kymmenistä kirjapahasista parhaavia valheita „radikaaleista demokraateista” („kuomintangista” ja sen johtajasta Sun Jat-senista). Tieteellinen merkitys — nollanarvoinen. Ss. ?? Liite V. *Kuomin-*

NB ||| *tangilaisten lentolehtinen* = naiivia, *demokraattista* tasavaltaisuutta ((tekijä, ruoja, haukkuu sitä suotta)). [„Tasavallan paremmuuksien selittelyä”.]

Kirjallisuutta:

James Cantlie ja Sheridan Jones. „Sun Jat-sen ja Kiinan herääminen”. Lontoo 1913.

Vosberg-Rekow. „Vallankumous Aasiassa”. Berliini 1912.

Joseph Schön. „Venäjän tarkoitusperät Kiinassa”. Wien 1900.

M. v. Brandt. „Itä-Aasian ongelmia”. Berliini 1897.

Wilhelm Schüler. „Kiinan uusimman historian ääri-
viivat”. Berliini 1913.

Luvussa „Maailmanpoliittiset levottomuudet ja yhten-
törmäykset” (13. luku) kerrotaan lyhyesti Kiinan ryöväyk-
sestä, jota ovat harjoittaneet Venäjä (Mongolia) [salainen
sopimus Urgassa v. 1912], Venäjä + Japani (Mantshuria.
Venäjän + Japanin salainen sopimus 8. VII. 1912), Eng-
lanti (Tiibetti), Saksa (Kiautshou)* j.n.e.

ss. 222—224: kirjoitettu sen jälkeen kun japanilai-
set esittivät ultimaatuminsa Saksalle (elo- tai syys-
kuussa 1914)—haukutaan hurjasti Englantia, syystä
että se harjoittaa „politiikkaa, jonka määräävät vain
puotimiesten ja rahasäkin edut” (223), on tehnyt
rikoksen eurooppalaista sivistystä vastaan etc. etc.

!!! ||| Tekijä itse puoltaa „Saksan asemien laajentamista
Kiinassa” (228)...

Saksan osuus Kiinan kaupassa = 4,2%, *todelli-
suudessa* (muka) (NB) > 7% ja jopa 25% (!?!),
jos otetaan saksalaisten koko tavaravaihto.

Englannin osuus Kiinan kaupassa = 50%, *todelli-
suudessa* — 21% (s. 232).

NB ||| „...,samoin kuin 'kansainvälinen' pääoma muuttuu
nykyisten imperialististen pyrkimysten vaikutuksesta
yhä kansallisemmaksi, niin myös sen koneiston, jota
me sanomme maailmantaloudeksi, täytyy yhä suurem-
massa määrässä noudattaa suurvaltojen kansallisen
talouden lakeja” (235).

* Nykyinen nimi Tszjaosjan. *Toim.*

((14. luvussa: „Saksan kutsumus”))

Englanti ja Yhdysvallat „myönsivät yksistään viime vuonna 18 miljoonaa markkaa Shantungin, Hankoun ja Hongkongin uusien korkeakoulujen perustamista varten” (236) — tähän summaan verrattuna kaikki, mitä Saksa on saman ajan kuluessa antanut, „tuntuu mitättömältä”. Entä mistä nämä varat on saatu? Päälähteenä ovat Kiinassa olevat englantilaisten ja amerikkalaisten kapitalistien suuret kauppa- ja teollisuusyritykset!!

Englannilla on „meritullilaitoksessaan” „monta sataa” kiinan kieltä taitavaa virkamiestä („kokenut virkamies”) — pioneereja (239)...

Belgia ja sen kauppaedut Kiinassa (243): „Société d'Etudes des Chemin de Fer en Chine” — sillä on Kiinassa toimilupa *rautatietä* varten.

s. 245 — kartta suunnitelluista (ja olemassa olevista) Kiinan rautateistä, jotka kuuluvat kolmelle ryhmälle

- (NB) 1) saksalaiselle — — — (keskisuuri)
 2) englantilaiselle — — — (pienin)
 3) venäläis-ranskalais-belgialaiselle (suurin)

Hennigin mukaan („Maailman liikenneyhteydet”, Leipzig 1909) ovat olemassa jo radat:

- 1) Peking — Tientsin (ja edelleen Dalniin saakka)
- 2) Kiautshou — Tsinanfu *
- 3) Peking — *Hankou*
- 4) Shanghai — Pukou

...,Jangtsekiangin sualue on Ison-Britannian itäaasialainen Shatt-el-Arab ja Jangtsekiang-joen etupiiri on sen itäaasialainen etelä-Persia” (246—7)...

Englantilaiset ja saksalaiset rakentavat yhdessä Tientsin — Pukoun rataa (247).

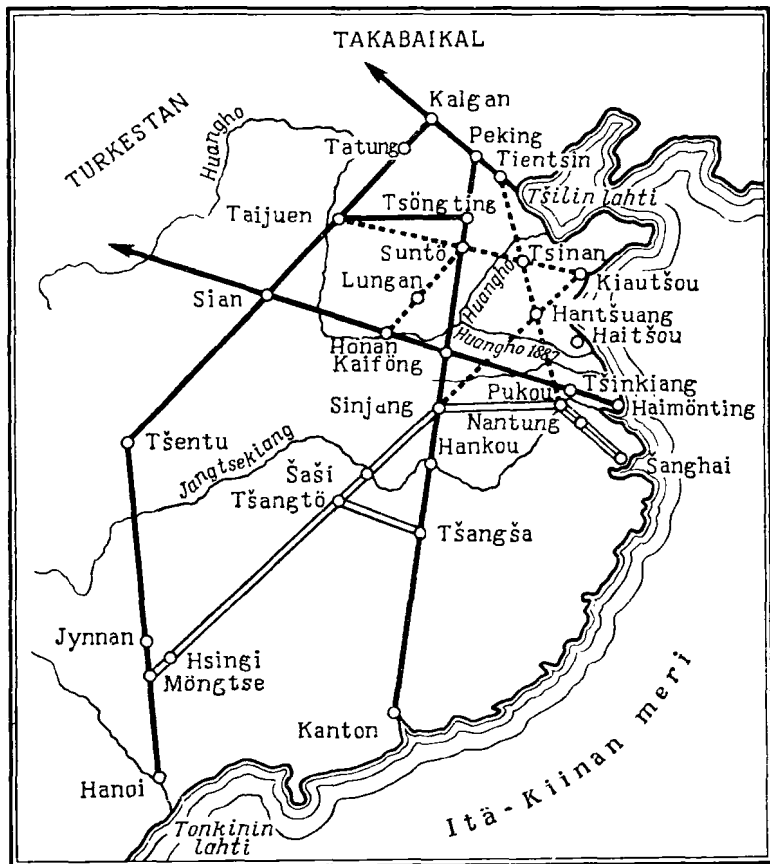
Englannilla on Kiinassa rautatietoimilupia 1900 kilometrille (247)...

Saksalla on Kiinassa rautatietoimilupia 700 kilometrille (248)...

Kiinan suurtehtäviä ovat maan vesitys- ja kuivaustyöt — tässä suhteessa saksalainen tekniikka on kaikkien muiden edellä (254—5 ja seur.)...

* Nykyinen nimi Tsinan. *Toim.*

Mackay, s. 245

Kiinan olemassa olevat ja suunnitellut rautatiet

- ranskalais-venäläis-belgialainen ryhmä
- - - - saksalainen ryhmä
- ==== englantilainen ryhmä
- ==== ((— ei tiedetä, „kenen” ratoja))

Kiinalaisten myötätunnon ei pitäisi muka olla
 „Uuden maailman radikaalisen demokratismin” eikä
 anglosaksien perustuslaillisuuden ja „virttyneen
 kuningasvallan” puolella, vaan monarkistisen Saksan
 puolella (257). |||

Ja edelleen puhutaan pitkälti, ikävästi ja typerästi
 saksalaisen kulttuurin ihannoista... |||

(22)

Loppu

LUCAS. „SUURI ROOMA JA SUURI BRITANNIA” *

Sir C. P. Lucas. „Suuri Rooma ja Suuri Britannia”.
Oxford 1912. (184 sivua.)

(Melko sisällyksetöntä, enimmäkseen juridis-följeton-
 gimaista, isottelevaa, paisuttelevaa Rooman ja Britannian
 vertailua. Huomionarvoista vain eräät imperialismia luon-
 nehtivat seikat:)

65 — Eräät osat Algeriasta olivat Rooman aikoina parem-
 min viljeltyjä (irrigaatio) kuin nykyään. (*Arnold*.
 „Rooman maakuntien hallinta”).

66 — Australian arteesiset kaivot (Englannin aikaansa-
 nosta) (syvyys 5 000 jalkaa)...

68 — Taistelu malariakuumetta vastaan siirtomaissa (eng-
 lantilaisia lääkäreitä)...

(Ronald Ross)
 (Lordi Lister)

(idem 70—71)

76—77: Roomalaisilla sota kulki kaupan edellä. Englanti-
 laisilla *vice versa* (siirtomaissa)
 (rauha, kaupankäynti etc.)

80: Mutta 18. vuosisadalla oli sotiakin (Kanada, Austra-
 lia)

86... Vanhoja etuoikeutettuja yhtiöitä

„East India Co” vuoteen 1858 }
 „Hudson Bay Co” ” 1869 }

---

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 21. osa, s. 234 ja 22. osa, s. 251. *Toim.*

Uusia: „Royal Niger Co”
„South Africa Co” (1880—1890)

- 91: Orjuus oli meillä (Länsi-Intia) poikkeuksellista [Arkipäiväinen kerskaileva nationalisti...]
- 94: Roomalaiset eivät välittäneet rodusta, eivät syrjineet neekereitä.
- 23) 96—7: „Värillisillä” ei ole samoja oikeuksia nykyisessä brittiläisessä imperiumissa: Intiassa heillä ei ole äänioikeutta, heitä ei oteta virkamiehiksi etc. etc.
- 98: „Nykyään brittiläisen imperiumin itsehallinnollisten alueiden värillisillä alkuasukkailla ei useimmissa tapauksissa ole äänioikeutta, vaikka he ovatkin Britannian alamaisia, niin on laita esimerkiksi Australiassa, eräissä Etelä-Afrikan osissa ja brittiläisessä Kolumbiassa”...
- 99: neekerien maahanmuuttoa rajoitetaan j.n.e.
- NB || 103: „Imperiumissamme, kun valkoihoiset työläiset tekevät työtä punaihoisten rinnalla, kuten esim. Etelä-Afrikassa, he eivät tee sitä työtovereina, vaan valkoihoinen työläinen on pikemminkin punaihoisen työnvalvoja.”
- 107 — Australaasiassa valkoihoiset työläiset vastustavat neekereitä ja keltaihoisia kuin hinnan polkijoita...
- 142: Brittiläisen imperiumin kaksi osaa
1) herruusalue (herruus „alempiin” rotuihin nähden) ((Intia, Egypti etc.))
2) settlement-alue (brittiläisten asuttaminen siirtomaihin: Australia, Amerikka etc.)
- 175 — Mitä tulee vapaakauppaan ja protektionismiin, tekijä on „imperiumin suosimisen” (175), „viisaan opportunismin” (176) kannalla.
„Imperiumin suosiminen on se tavoite, johon pitää pyrkiä. Tähän tavoitteeseen on kuljettava askel askeleelta” (176).
- 176—7... „Tällaisten Britanniaa riippuvaisten maiden olemassaolo voi olla ja varmasti onkin tärkeimpänä tekijänä kiihottamassa itsehallinnollisia dominioita pysymään brittiläisen imperiumin puitteissa”, — sillä kaikki varttuneet kansallisvaltiot (Espanja, Portugali, Ranska, Saksa j.n.e.) kaipaavat siirtomaita, mutta

nepä ovatkin jo kaikki vallattuja ja enimmäkseen Ison-Britannian käsissä ((nekin (Australia etc.) muka hyötyvät harjoittamastamme Intian, Egyptin j.n.e. ryöväyksestä))

Kirjallisuutta: Bampfylde Fuller. „Kuvauksia intialaisen elämästä ja luonteesta”. 1910.

Cromer. „Muinainen ja nykyaikainen imperialismi”.

BELGER. „SOSIALIDEMOKRATIA SODAN JÄLKEEN” *

Erwin Belger (sosialidemokraattien vastaisen valtakunnallisen liiton entinen pääsihteeri). „*Sosialidemokratia sodan jälkeen*”. (60 pfennigiä.) Berliini 1915 (Berliini Loun. 11. Saksalainen kustannusliike Concordia). (45 sivua.) (24

3 — kehutaan „heidän (sosialidemokraattien) moitteetonta, arvokasta käyttäytymistä”...

6 — „Rosa Luxemburg” — muutamia kiukkuisia hyökkäyksiä häntä vastaan; vastustetaan „bandiittimaista puoluelehdistöä” (6) j.n.e.

9 — valtiopäivien istunnot elokuun 4 ja 5 päivänä... „ilahduttivat meitä suuresti”... „sosialidemokraattien 'Jaa!' oli näkymän valopilkku” (10)...

...,„Siten se (sosialidemokratia) voi astua otsa kirkkaana kansainvälisen tuomioistuimen eteen jossakin maailman puoluepäivillä” (13)...

...Valtakunnallinen liittomme kuolee muka nyt (16)...

...,„Voidaanko kuvitella parempaa saksalaista kuin on Mannheimin sankari tri Frank, tämä Saksan sosialidemokratian lemmikki?” (21)...

(Elokuun 4 pnä) „maailma eli vertaansa vailla olevan historiallisen murroshetken” (21)...

...,„On vaikea kuvitella, että joku muuttuisi taas yhtäkkiä *kansallismielisestä* saksalaisesta vannoutuneeksi *internationalistiksi*. Tämä sota on painava kaikkien sydämeen niin syväälle käsitteet 'kansallinen' ja 'saksalainen', ettei kukaan voi niistä enää vapautua” (26)...

...,„Se, joka aikaisemmin, vielä 15 vuotta sitten, joutui kuulemaan julkisissa kokouksissa sosialidemokraatti- (25

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 21. osa, s. 234. Toim.

puhujia, sai useinkin ihmetellä, että järkevät ihmiset saattoivat yleensä ottaa vakavalta kannalta heidän siivottomat, vihaa uhkuvat ja painostavat häväistyspuheensa ja taputtaa niille hurjasti käsiään. Mutta se, joka on käynyt usein sosialidemokraattien kokouksissa viimeksi kuluneiden 10 vuoden aikana, on saanut entistä suuremmaksi ilokseen nähdä, että niin puhujien kuin joukkojenkin taso on kohonnut" (32)...

Luokkaviha, juuri se on pahan juuri (33 ja seur.).

...,Minne ovat kadonneet luokkaeroavuudet? Nykyään ei ole enää *mitään* puolueita, vielä vähemmän luokkajakoa. Upseeri"... viilari j.n.e. (36)...

Keisarin poika ja Baijerin sosialidemokraattisten nuorisoyhdistysten johtaja Michael Schwarz palkittiin samantaisella „rautaristillä" (36)... „Voiko tämä mies, jonka kutsui taistelulentäälle isänmaanrakkaus... sallia enää koskaan, että hänen nuoret kannattajansa tuntisivat vihaa hänen vuoden 1914 aikaisten taistelutoveriensa poikia kohtaan? Eipä tietenkään, ellei hän vain halua sylkäistä kaikelle sille, mikä on hyvää"... (36)...

...,Taktiikan muutoksen tulevat seuraukset"... „Oppositio hintaan mihin hyvänsä" „oli vaarallinen ase" y.m.s.

„Voivatko nämä periaatteet pysyä muuttumattomina vastaisuudessakin? Sen, joka tahtoo olla rehellinen itseään ja muita kohtaan, täytyy sanoa: *ei!*" (38)...

26) „Puolueena sosialidemokratian" tulee pysyä (41) vapaana „utopioista" (43), „väkivalta"-aatteista, „järjetömyydestä" (41)... „*aitona*" (kursivointi tekijän) „työväenpuolueena"... „*kansallisenä*" puolueena.

...,Sodan jälkeen meillä saksalaisilla tulee olemaan vieläkin vähemmän perusteita *internationaalisten utoopisten aatteiden* levittämiseen" (44)...

...,Saamansa kokemuksen perusteella *saksalaisten* työläisten pitäisi, kuten edellä olemme jo huomauttaneet, punnita kylmäverisesti asiaa ja luopua lopullisesti sosialidemokratian internationaalisista pyrkimyksistä"... (44)

Eikö muka hallitus — sosialidemokraattisen puolueen hallitus — ole taistellut ranskalaisten, Kansainvälisen sosialistisen toimiston Toimeenpanevan komitean valheita vastaan (45) j.n.e.

...,Kun ryhdytään muokkaamaan uudelleen koko vanhentunutta Erfurtin ohjelmaa — ja senhän täytyy joskus tapah-

tua —, tehtäköön vastaavat johtopäätökset ja poistettakoon ohjelmasta ennen muuta internationaaliset periaatteet”... (45)

Puolueen tulee „tunnustaa kuuluvansa kansakuntaan” (45)...

Työläisten puolta on pitävä silloin Saksan työväenpuolue, joka ei ole internationaalinen eikä „toimi mullistuksen hyväksi”... „vaan tunnustaa kansallisaatteen voiman valmiina asialliseen, rauhantahtoiseen sopimukseen ja puolustaa tarmokkaasti kannattajiensa etuja” (45) (alle-viivaus tekijän).

((Kirjасыn loppusanat)).

Loppu

ROHRBACH. „MIKSI TAMÄ ON SAKSALAISTEN SOTAA!”

„Saksan sota”. 1. vihko (50 pfennigiä) (Berliini 1914). (27)
Paul Rohrbach. „Miksi tämä on saksalaisten sota!”

Shovinistista hysteriaa „mätää rauhaa” vastaan... Vain me muka taistelemme olemassaolomme puolesta, Ranska ja Venäjä sotivat „kansalliskiihkon sokaisemina” (24), Englanti itsekkäiden etujensa vuoksi („merirosvojen sota” — 24)...

...,Todellisuudessa meidän samoin kuin Itävalta-Unkarin valittavana ei ollut sota tai rauha, vaan sota joko nyt tai vuoden taikka parin kuluttua; mutta silloin sota olisi ollut meille verrattomasti vaarallisempi” (22)...

...,Voidaan olettaa, että Ranskan ja Venäjän sotilasjohto suunnitteli hyökätä Saksan ja Itävallan kimppuun vuoden 1916 alussa tai alkupuoliskolla” (20)...

WALTERSHAUSEN. „PÄÄOMIEN ULKOMAILLE SIOJTTAMISEN KANSANTALOUDELLINEN JÄRJESTELMÄ”

Vapaaherra A. Sartorius von Waltershausen. „Pääomien ulkomaille sijoittamisen kansantaloudellinen järjestelmä” *. Berliini 1907. (442 sivua.) (28)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 21. osa, s. 234 ja 22. osa, ss. 254 ja 268. Toim.

(Teos on jaoteltu neljäksi kirjaksi... ehdin enimmältä osaltaan vain selailemaan ja poimimaan sen, mikä on tärkeintä.)

Argentiina = „todellisuudessa Englannin kauppasiirtomaan” (45—6), „Englanti on sijoittanut sinne yli 50 miljoonaa puntia” (46)...

$$50 \times 25 = 1\,250 \text{ milj. frangia} = 1\frac{1}{4} \text{ mrd. frangia}$$

Ranskalaisia pääomia

Venäjällä	noin 9—10 miljardia fr	(vuoden 1906 arvion mukaan)	(s. 48)
Belgiassa	.. 0.6	.. ..	
Englannissa	.. 0.9	.. ..	
Sveitsissä	.. 0.4	(ja aina 1.0 saakka)	
Saksassa	.. 0.2—0.3	(Leroy-Beaulieu. „L'Économiste Français”, 1902. II, s. 449 ja seur.)	
Espanjassa	3 miljardia frangia		(s. 53)...
Tuntsiassa	512 miljoonaa frangia...		(s. 50)

Ranskalaisia pääomia ulkomailla

30 mrd. fr	(s. 55)	(L.-Beaulieu, ibidem)
34		(L.-Beaulieu: s. 98)
(*) 40		(1905: tekijän arvio, s. 98)

Englantilaisia pääomia Amerikassa (1857) — 80 milj. puntia (s. 62 — Marxin „Pääoman” mukaan, III, 2, s. 15, huomautus) ⁵¹

Saksalaisia pääomia ulkomailla [vain arvopaperit]	no. 10 mrd. markkaa (1892)	(s. 101)...	„On laskettu, että Englanti saa nykyään Yhdysvalloista pääomanvoittojen ja -korkojen muodossa noin 1 miljardi markkaa” (68).
no. 16	(tekijän arvio, s. 102, vuodelle 1906)		
+ 10 mutta kuin arvopapereita	(s. 104)		(*) Englantilaisia pääomia ulkomailla (Spe-
(*) 26 mrd. markkaa			

saksalaisia pääomia *Saksan* siirtomaissa (1904) = 370 miljoonaa markkaa (s. 133)

yerin arvio vuodelle 1900) = 2 500 miljoonaa puntaa (s. 94).

× 20 = 50 mrd. markkaa

B. Harms (*) Ergo (1905)

(s. 234 ja seur.)

70 — 65

35 — 34

35 — 35

140 134

miljar-
dia
mk

Englanti 55

Ranska 32

Saksa 26

113

+ 50 miljoonaa vuodessa
× 5 (1901—5)

250 × 20 = 5 000

5 + 50 = 55 minun laskel-
mani

Ulkomaisia pääomia

Itävalta-Unkarissa (1903) =

(s. 107)

9 809 milj. kruunua

{	siinä luvussa	Saksa.....	4 653	}
		Ranska	3 270	
		Hollanti	647	
		Englanti	356	
		Belgia	243	
		Sveitsi	242	
		muut	398	

(*Idem* B. Harms. „Maailmantalouden ongelmia”, Jena, 1912, s. 236.

Romanian öljy

(1905) (ss. 145—6):

Pääomia (yksityisiä)	miljoonaa frangia
Saksa.....	—92,1
Hollanti	— 8,0
Englanti	— 5,2
Ranska.....	— 6,5
Belgia.....	— 4,0
Italia.....	— 7,5
Amerikka.....	— 5,0

Siirtomaapankit (1905)

(haaraosastoja)

(29

	haara- osastoja	pääomia miljoonissa
Englanti (s. 151)	2 136	35,5 puntaa
	+ 175	17,2 „
Ranska	136	328 frangia
Hollanti	67	98,3 gul- denia
Saksa (s. 152)	87	60 mark- kaa

Belgialaisia pääomia Venäjällä (1900) = 494 miljoonaa frangia (s. 182)

Ulkomaaisia pääomia Amerikan Yhdysvalloissa (s. 240).

Amerikan lainat (1902):
3 miljardia dollaria
yrityksissä etc.

Englanti — 4 mrd. markkaa (osapuull.) (s. 242)

Saksa 2 " "

Ranska 450 miljoonaa frangia

..., Suuret rahamarkkinat pysyvät nykyään usein tasapainossa keskenään, mutta erikoisista seikoista riippuen painopiste siirtyy vuoroin Lontooseen, vuoroin Pariisiin, vuoroin New Yorkiin" (251)...

Amerikkalaisia pääomia Meksikossa (1902) — 500 miljoonaa dollaria (s. 243)... *Kuubassa* — 159 miljoonaa dollaria (s. 244).

vuodesta 1900 ne „ovat menestyneet valtavasti" Brasiliassa (243)...

kaikkiaan *amerikkalaisista* pääomaa ulkomailla (s. 245).

	miljoonaa dollaria	
(1897) —	600	— 800
(1902) —	1 300	— 1 500

Vv. 1870—1 Leroy-Beaulieu arvioi Ranskan (kansallisuus-)varallisuuden 140 mrd. frangiksi, vuotuiset säästöt 2 miljardiksi frangiksi (s. 348, luku: „Vientipääoma ja sota"); ulkomaistapääomaa = 15 miljardia (tulot niistä = 600—700 miljoonaa).

Valtiovelka

Venäjän (1906)

— 9 mrd. ruplaa eli
20 " markkaa
(s. 292—3)

niistä 9—10 " markkaa
Ranskalle

2—3 " markkaa
Saksalle,

lopun Englannille,
Hollannille,

Itävalle (!)

Neljäs kirja — „Vientikapitalismi ja yhteiskunta” (357—442) on omistettu pääasiallisesti „koroillaeläjävaltiota” koskevalle kysymykselle (esimerkkinä Hollanti) — nyt ovat muuttumassa sellaisiksi Englanti ja Ranska — „Saksan maailmantaloudelliset tehtävät” (4. kirjan III luku):

Tässä luvussa tekijä osoittaa olevansa kyllin selvästi saksalainen isänmaallinen imperialisti. Hän on Afrikan vaikutuspiirien (ja sieltä saatavien liikevoittojen) rauhanomaisen jaon *kannalla* j.n.e. (ss. 424—5 y.m.), mutta on *täysin valmis sotaan* (440 lopussa)... Aseistautumisen kannalla...

...,Kiina, Marokko, Kongon valtio, Turkin imperiumi, Venäjä... tarjoavat yhä vielä tiettyjä näköaloja kapitalisteille ja yrittäjille” (423)...

...,Afrikka... Euroopan perintötila” (425), jos Amerikka jätetään (konzedieren) Yhdysvalloille. || NB (30

...,Eurooppalaisen pääoman viennin suuri tulevaisuus on Kap Blancon ja Kap Agulhasin välillä” (425)... || NB

Sosialisteilla (siteerataan Marxia ja Engelsiä) on muka „utopioita”... Nykyinen yhteiskuntajärjestelmä tarjoaa todellisuudessa mainioita näköaloja työläisille. Suurin osa rikkaista on lähtöisin työväen ja pieneläjien keskuudesta (vrt. muka *C. Schmidt-Weißfels*, „Nykyisten rikkauksien historiaa”, Berliini 1893, „jossa on opettavaisia esimerkkejä, Borsig oli esim. kirvesmies, Krupp metallityömies, Leitenberger pikutehtailija, Lanna telakkatyöläinen... Siemens vuokramies... Dreyse viilari... Rothschild pikkukauppias” j.n.e.)... || NB

Me saksalaiset emme muka osaa vielä antaa yhtä suurta arvoa ja merkitystä siirtomaillemme kuin englantilaiset (434)...

Työläisille on luokkana taloudellista etua siirtomaista ja maailmanpolitiikasta... Sosialismi merkitsee lamaa: „Häpeämättömät demagogit rohkenevat julistaa tätä järjettömyyttä poliittisesti epäkypsille työläisjoukoille rauhan ja yltäkyläisyyden evankeliumina” (437)...

...,„Sosialidemokraattimme eivät halua edes kuulla yleisen kansallisen hyvinvoinnin jatkuvasta kohoaamisesta... He pyrkivät yhdistämään kaikkien maiden proletaarit voidakseen hävittää kapitalistisen yhteis- ||

NB kunnan. Tunnettua on, ettei tämä aate ole osoittautunut kestäväksi enempää agitaation kuin myöskään minkäänlaisten hyödyllisten sosiaalisten tulosten mielessä. Minkä vuoksi pitäisi vaatia vanhojen asumusten hajottamista, jollei voida rakentaa uutta yhteistä taloa? Tähän ei voida vastata millään muulla, paitsi pelkillä agitatorisilla fraaseilla, jotka asetetaan elämäntäyteisen kansakunta-käsitteen vastakohtaksi” (438)...

Kehuu englantilaisten työläisten „realismia ” (438 ja 9) (maahanmuuton vastustaminen) ja toivoo samaa saksalaisilta...

NB saman tekijän „Aineistoa Keski-Euroopan taloudellista liittoa koskevaan kysymykseen”, julkaistu „Zeitschrift für Sozialwissenschaft’issa”, V nide, 7.—11. viikko.

Loppu

HENNIG. „MAAILMAN LIIKENNEYHTEYDET”

31) Richard Hennig. „Maailman liikenneyhteydet”, Leipzig 1909 (284 s.).

Enimmältään pelkkää kerrontaa, rautateiden luettelemista, karttoja etc.

Afrikka: rautatiet (1907) (s. 213)

	km	„rakenteilla olevia tai lopullisesti suunniteltuja”
Brittiläiset siirtomaat	13 117	15 113
Egypti	5 252	6 956
(Englanti)	$\Sigma = 18 369$	22 069
Ranskan siirtomaat	5 657	9 849
Portugalin ..	1 173	2 313
Saksan ..	1 338	1 988
Belgian ..	642	—
Italian ..	115	115
Yhteensä	27 354	36 334

On mielenkiintoisia mainintoja taistelusta, jota suurvaltat käyvät mitä julkeimmalla tavalla toimiluvista (rautatietoimiluvista, esim. Kiinassa), puijauksesta j.n.e. j.n.e.

HELFFERICH. „SAKSAN KANSANVARALLISUUS”

Tri Karl Helfferich („Deutsche Bankin” johtaja).
„Saksan kansanvarallisuus v. 1888—1913”. Berliini 1913.

Kehuskelua... Ylistelevä arkipäiväinen tekele

Köykäinen, kehuskelua

Saksan kansallistulo noin 40 miljardia vuodessa, versus 22—25 vuonna 1895; 40 miljardista käytetään noin 7 yhteiskunnallisiin tarkoituksiin, noin 25 yksityisiin tarpeisiin, noin 8 kasaamiseen = 40 (s. 123). Saksan kansallisomaisuus > 300 ⁽¹⁾ mrd. vuodessa; versus 200 vuonna 1895.

s. 114:	mrd. markkaa	henkeä kohti (markkaa)
Saksassa kansallisomaisuus =	290—320	4 500—4 900
Ranskassa ”	232,5	5 924
	(287 mrd. frangia)	(7 314 frangia)
Englannissa ”	230—260	5 100—5 800
Yhdysvalloissa ”	500	5 500

(ss. 99—100)

	(1908)	henkeä kohti
Saksan kansallistulo —	35 mrd. markkaa	555
Ranskan ”	— 20 ” ”	514
Englannin ”	— 35 ” ”	815

(s. 61)	Hiilientuotanto (miljoonaa tonnia)			Raakaraudantuotanto (tuhatta tonnia)		
	1886	1911	+ %	1887	1911	+ %
Yhdysvallat	103.1	450.2	+336.6	6 520	24 028	368.5*
Iso-Britannia	160.0	276.2	+ 72.6	7 681	10 033	30.6
Saksa	73.7	234.5	+218.1	4 024	15 574	387.0*
Venäjä				612	3 588	486.3
Itävalta-Unkari	20.8	49.2	+136.5			
Ranska	19.9	39.3	+ 97.5	1 568	4 411	281.3*
Belgia	17.3	23.1	+ 33.5	756	2 106	178.6

(1) siinä luvussa 20 mrd. markkaa pääomansijoituksia ulkomailla (s. 113).

CROMER. „MUINAINEN JA NYKYAIKAINEN IMPERIALISMI”

33) Jaarli Cromer. „*Muinainen ja nykyaikainen imperialismi*” **. Lontoo 1910. (143 sivua.)

Miltei nolla. Englantilaisen imperialistin ja virkaherran merkityksellisyyttä tavoittelevaa jaarittelua, näennäistä oppineisuutta, lukemattomia lainauksia roomalaisten kirjailijain teoksista. Mies lopettaa ulvomalla Intian säilyttämisen *puolesta* ja niitä vastaan, jotka olettavat mahdolliseksi sen eroamisen. Intian vapauttaminen olisi „rikos sivilisaatiota vastaan” (123)... j.n.e. j.n.e.

Rinnastavaa vertailua Roomaan, byrokraatin ajatuksia ja neuvoja, jotka ovat luonteeltaan miltei yksinomaan „hallinnollisia” — siinä kaikki.

s. 101: Intiassa („Intian väenlasku”, s. 173) kirjoittaa ja lukee englantia jokaisesta 10 000 miehestä 90 ja jokaisesta 10 000 naisesta 10 (101)...

103: hyvä, kun emme vastustaneet hollannin kielen opetusta Etelä-Afrikassa: tuo kieli kuolee nyt itsensä...

107: vihaa ja kiukkua „säälittävää nuorukaista” (Dhingra) kohtaan, joka murhasi sir Wyllie Curzonin (ja kirjoitti englannin kielellä puolustuspuheensa)...

110: siteeraa „Journal of the Statistical Society”, XLI nide: *Walford*. „Maailman nälänhädät”...

* Näin on Helfferichillä. *Toim.*

** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 251. *Toim.*

(350 nälänhätätapausta). Intiassa on ollut tapauksia, jolloin nälkään on kuollut 3—10 miljoonaa (111)... Romesh Dutt. „Nälänhätä Intiassa” (sitaatti 113).

122: Intiassa puhutaan 147 kieltä; 276 miljoonaa puhuu 23 eri kieltä („Intian väenlasku”, s. 248)...

124, huomautus: neuvo nuorille englantilaisille, että he „lukisivat, tutkisivat ja oppisivat” „Intian kapinan” historiaa ja „ottaisivat siitä vaarin”...

„O”
 („OMIKRON”)

VIHKO

Sisältö

o

„Die Gleichheit”. „Bremer Bürger-Zeitung”	
Chemnitzin „ <i>Volksstimme</i> ”	Sitaatteja
Lorenz 17	„Die Gleichheit” + erilaista

N. B.:

1. — **Marx**: Internationalea käsittelevä artikkeli vuodelta 1878. *Huomautus* kansakuntien *itseäänämisestä*.
2. — Baselin manifesti ja Chemnitzin päätöslauselma.
- 3—6. Aikakauslehti „Die Gleichheit”, 5. elokuuta 1914.
- 7 (ja 12). Delbrück.
- 8—11. „*Volksstimme*” (Chemnitz).
13. Miliisiä koskevaa kirjallisuutta.
14. Lensch miliisistä (1912).
15. K. Kautsky 1910 ja 1912.
16. B. Bax *imperialismista* (1900).
- 18—20. Lensch: „sosialidemokratia”...
- 21—22. Chemnitzin „*Volksstimme*”.
- 23—29. Ulbricht. Kansallisuudet ja imperialismi.
30. Fr. *Adler* ja *Renner*.

31. Hilferding (kautskylaisia katsomuksia).
 32, 33. *Engels* ja *Marx* Englannin työläisistä etc.
 33. K. Kautsky patriotismista.
 34—35. O. Bauer.
 36—37. *Engels*.
 38—39. E. Heilmann („Die Glocke”).
 40—41. W. Liebknecht ja *Marx* (kirje *Liebknecht-
 tille vuodelta 1878*).
 42—44. *Greulich* ja „*Grütli*aner”.
 45. „Schweizerische *Metallarbeiter-Zei-
 tung*”.

N B:

- || *Engels* (Englannin työväenluokasta) — s. 14.
 + „*Neue Rheinische Zeitung*”, ss. 46 ja 47.
 K. Kautsky uskonnosta... s. 15 (?).
 Sosialistit ja neekerit (Amerikka)... 15.
 Sveitsin italialaiset ja puolalaiset työläiset 17.
 Japanilaiset ja Amerikan työläisten shovinismi... 41.

Nota bene:

|| *Marx* Ranskan va-
 paussodasta (tammikuu
 1871): 22.

→ Vuoden 1870 sotaa koske-
 vien *Marxin* mielipiteiden
 kehitys: s. 22.

Marx Irlannista: 22.

Marx tulevasta sodasta (v. 1874) — 22.

Kirjallisuutta (viitteitä)... 13 ja 16.

N B

Bax imperialismista 1900... s. 16.

Monopolit ja tekniikka... 17.

Kanadan työväenliike... 17.

Kautsky uskonnosta (latteaa)— 15.

Ranskan vuosien 1791 ja 1848 perustuslait *kansallisista sodista: s. 30.*

Uuden historian „aikakaudet”, s. 28.

Saint-Simonin lauselmä — 49.

„SCHMOLLERIN VUOSIKIRJA”, 1915, I VIHKO

- 1) Artikkelissa „Kansan ravitseminen sodan ja rauhan aikana” Carl Ballod („Schmoller's Jahrbuch”, 1915, I vihko) yrittää tehdä tiivistelmän (epätäydellisen) kansan ravitsemusta koskevista tiedoista:
Kasvis- ja eläinravinto.

Yleinen määrä henkeä kohti päivässä

järjestys:	Kaloriotta	siinä luvussa		Saksa	
		kasvisravinto	eläinravinto	Kasvisravinto +	Eläinravinto
				2 103 +	294 = 2 397
				150	150
				2 103 +	444 = 2 547
				61	61
				2 164 +	444 = 2 608
				100	
				2 164 +	544 = 2 708
					Englanti
					1 925
					975
					2 900

maiden järjestys minun. Saksan osalta Ballod ei ole jaotellut eläin- ja kasvisravintoa osoittavia lukuja loppuun saakka. Jaottelun olen tehnyt minä hänen osittais-tietojensa nojalla.

Ibidem Jägerin artikkeli „Marxilaista uuskritisismiä” Adlerista, joka sovittaa yhteen marxilaisuutta ja kantilaisuutta.

* Ballodilla on tässä virhe; p.o. 1871. Toim.

** Samoin; p.o. 2514. Toim.

Ibidem Schmollerin artikkelipahanen Marxin ja Engelsin kirjeenvaihdosta: puhuu ylenkatseellisesti vallankumouksesta: se pitäisi korvata reformilla (s. 432).

Ammattiliitot ovat voimakkaampia kuin puolue; byrokraatiaa (5—10 tuhatta henkeä) sosialidemokraattisessa liikkeessä... „Sanalla sanoen Saksan marxilainen työväenpuolue on hajoamistilassa eli muuttumassa porvarilliseksi, vaikka se kuinka tämän kiistäisi” (424).

NB, siinä myös *Georg Siegwartin* artikkeli „Maan hedelmällisyys historiallisena tekijänä”.

MARX. INTERNATIONALEA KÄSITTELEVÄ ARTIKKELI
VUODELTA 1878.
HUOMAUTUS KANSAKUNTIEN ITSEMÄÄRAMISESTA

M. Bach on kääntänyt „Die Neue Zeitille”, XX, 1, s. 585 (1901—2) *K. Marxin* vuonna 1878 kirjoittaman englanninkielisen artikkelin „Mister George Howellin kirjoittama Kansainvälisen Työväenyhdistyksen historia”.

K. Marx
1878:

Marx suhtautuu halveksuvasti tähän Howelliin (joka on tyypillisiä liberaalisia työväenpoliitikkoja), oikoo tämän monia Internationalea koskevia valheellisia väitteitä, sanoo, että hän, Marx, on „Kansalaissota Ranskassa” teoksen kirjoittaja ja että hän on julkaissut sen kauan sitten „The Daily Newsissä”, puhuu „Internationalen” muuttumisesta uuden-, „korkeamman”-muotoiseksi ja tekee erinäisiä muita huomautuksia. Marx kirjoittaa m.m.:

„Muuten ohjelmassa, joka minulla oli kunnia esittää Pääneuvostolle” (vuoden 1865 konferenssia varten), „on kohta, jossa sanotaan: 'On välttämätöntä tehdä loppu moskoviittien vaikutuksesta Euroopassa sillä pohjalla, että *sovelletaan kansakuntien itsemääräämisoikeuden periaatetta* ja ennallistetaan Puola demokraattisella ja sosialistisella perustalla' ” (s. 586). ((„The Secular

NB
Marx (1865)
(ja 1878)
kansa-
kuntien
itsemäärää-
misestä

Chronicle”, X nide, n:o 5, 4. elokuuta 1878. „Suuntaukseltaan vapaamielinen tasavaltalainen” aikakauslehtinen. Julkaisija Harriet Law oli Internationalen jäsen.) ((Kursivointi minun.))

BASELIN MANIFESTI JA CHEMNITZIN PÄÄTÖSLAUSELMA

- 2) *Imperialismi.* Grünbergin julkaisussa „Archiv für die Geschichte des Sozialismus”, 1915 (1. ja 2. vihko), on julkaistu *Chemnitzin* puoluepäivien (IX. 1912 [15.—21. IX. 1912]) päätöslauselma imperialismista (ss. 314—5).

Siinä on korostettu: *pääoman* vientiä, pyrkimystä „uusille pääomansijoitusalueille”, työnantajien järjestymistä, heidän vaikutustansa valtioihin ja „laajentumispyrkimystään”, pyrkimystä alistaa valtaansa „taloudellisessa suhteessa laajoja alueita kaikkialla maailmassa”... Lopputuloksena: „häikäilemätön *ryöstö- ja valloitus* politiikka... on näiden imperialististen laajentumispyrkimysten seuraus”.

Siitä johtuu: *valtioiden* väliset selkkaukset,— *sodan* vaara, „sotatarvikkeiden” toimittajien intressit.

...,väkivaltainen imperialismi”

Sen tilapäisten seurausten lieventämiseksi (mildern) — kauppavapaus, „kansakuntien keskinäinen yhteisymmärrys” etc. Päätöslauselman viimeinen lause:

NB „Proletariaatin tehtävänä on muuttaa korkeimman tasonsa saavuttanut kapitalismi sosialistiseksi yhteiskunnaksi ja turvata siten pitkäksi aikaa kansojen rauha, itsenäisyys ja vapaus.”

Ibidem, s. 324 — Rosa Luxemburgin korjausehdotuksesta (joukkolakkoa koskevasta) Jenan puoluekokouksessa (1913) suoritetun äänestyksen tulokset:

Rosan puolesta —	144	=	30%
vastaan	336		
	480		

Ibidem, ss. 306—311 — Baselin manifesti (24.—25. XI. 1912)
NB, ibidem, arvostelu teoksesta:

O. Festy. „Työväenliike Heinäkuun monarkian muo-
dostumisen alkuaikoina”. Pariisi 1908 (359 sivua).
10 frangia.

Samoin hänen: „Lyonin kapina v. 1831”. „Annales des
sciences politiques”. 1910 (ss. 85—103).

(3)

AIKAKAUSLEHTI „YHDENVERTAISUUS”, 5. ELOKUUTA 1914
„Die Gleichheit”, 1914, n:o 23, 5. elokuuta 1914.

„SOTA SODALLE”

Ensimmäinen kirjoitus „Sota sodalle” — lainaus Stutt-
gartin kongressin päätöslauselmasta ⁵² — sodan uhatessa
kutsutaan koolle Kansainvälinen sosialistinen toimisto ja
sovelletaan kaikkia keinoja sodan vastustamiseksi. Jos sota
on puhjennut, niin *j.n.e.*

„PROLETAARINAISET, OLKAA VALMIINA!”

Toinen artikkeli: „Proletaarinaiset, olkaa val-
miina!”

Kirjoitettu sen jälkeen, kun Serbialle oli julistettu sota,
mutta *ennen* Euroopan sotaa.

Itävalta muka luulee, että tokkopa Venäjä ja muut kyke-
nevät sotimaan. Itävaltalainen „imperialismi”, sen „rikos”.
„Se” (itävaltalainen imperialismi) „taistelee yksinomaan
taantumuksellisen Habsburgien dynastian etujen puolesta,
tunnettomien ja häikäilemättömien suurmaanomistajien ja
kapitalistien kultan- ja vallanhimon vuoksi”...

(4)

Saksalaiset lehdet kehottavat „häikäilemättömällä ta-
valla” sotaan...

Sitä ei saa tapahtua koskaan. Saksan proletaarien —
miesten ja naisten — tulee todistaa teoin, että he ovat
heränneet, että he ovat varttuneet vapautta varten”...

Saksan hallitus vakuuttaa, että se haluaa rauhaa. „Mutta
kansa on vakuuttunut, että hallitusmiesten kieli on kaksi-
jakoinen kuin käärmeen kieli.”

Porvaristo on shovinistista, mutta

„Vain proletariaatti on asettava leveän rintansa lähe-
nevän onnettomuuden, maailmansodan, esteeksi”...

Venäjällä proletariaatin taistelu on pidättänyt eniten sodan puhkeamista.

„Älkäämme olko arempia ja heikompia kuin he” (= Venäjän työläiset).

„Älkäämme menettäkö minuuttiakaan aikaa. Sota on kynnyksellä... Ulos tehtaista ja työpajoista, mökeistä ja ullakoilta esittämään joukkovastalauseemme”...

- 5) „Sorrettujen joukot ovat kyllin voimakkaita kantamaan hartioillaan koko nykyisen järjestyksen rakennusta... Olsivatko ne siis niin heikkoja, että perääntyisivät puutosten edessä, pelästyisivät vaaroja ja kuolemaa, kun taistelu rauhan ja vapauden puolesta kutsuu niitä? Raivaisivatko ne tietä militarismille, joka mitä laajimmassa julkisuudessa on leimattu niiden poikien ja veljien raa'aksi pyöveliksi?”

Kansojen veljeys ei ole työväenluokalle „pelkkä harhakuvitelma”, vaan elintärkeä kysymys, „kaikkien kansakuntien sorrettujen solidaarisuutta”.

„Se” (tämä solidaarisuus) „ei saa sallia, että proletaari kohottaisi kuolettavan aseensa toista proletaaria vastaan. Sen on annettava joukoille rohkeutta käyttää sodassa sotaa vastaan kaikkia käytettävissä olevia aseita. Kaikkivoittava voima, jonka proletaarijoukot asettavat maailmansotafuuriaa vastaan, merkitsee voitettua ottelua niiden vapaustaistelussa. Niiden esiintymisen vallankumouksellinen tarmokkuus ja kiihkeys on asettava ne alttiiksi vainolle, johtava vaaroihin ja vaativa niiltä uhreja. Mutta mitä siitä? Yksilöiden ja kansojen elämässä on hetkiä, jolloin voidaan voittaa vain asettamalla kaikki yhden kortin varaan. Sellainen hetki on koittanut. Proletaarinaiset, olkaa valmiina!” (s. 354).

6)

Artikkelin loppu.

„POLIITTINEN KATSAUS”

Ja „Poliittisessa katsauksessa”

NB ||| (s. 363) „Länsi-Euroopan maiden proletaarijoukkojen vallankumoukselliset voimat ovat enimmältä osaltaan vielä nukuksissa, mutta niitä on, ja juuri sodan soihtu voi ne herättää.”

- 7) (vallankumouksen alkioita ei ole vain Venäjällä, vaan „muissakin Euroopan maissa”...)

siinä on myös kirjoitus lakkojen lisääntymisestä ja
 (((barrikadeista Venäjällä sekä 10 riviä Brysselissä)))
 ((16.—18. VII. 1914 pidetystä konferenssista, yhtenäisyyden muka edistää liikettä...))

DELBRÜCK. „HALLITUS JA KANSAN TAHTO”

Hans Delbrück. „Hallitus ja kansan tahto”. Berliini 1914.

Yleensä sanoen mitä hävyttömin taantumuksellinen tekele, jossa pelataan käsitteillä demokratiaa *vastaan*. Kaikki ja kaikessa demokratiaa *vastaan*. Joukko sofismeja, historiallisia esimerkkejä etc.

Opettavaista (1) *porvarillisen* demokratian paljastaminen (viitataan esimerkiksi *englantilaisiin* teoksiin, jotka paljastavat sen). (**)

Kirjallisuutta: (**)

Wilhelm Hasbach: „Nykyinen demokratia” (1912).

Adolf Tecklenburg: „Äänioikeuden kehitys Ranskassa vuodesta 1789 lähtien”.

J. Unold: „Politiikka kehitysoopin valossa” (lehtimiehen kirjoitus).

Lowell: Englannin perustuslaki.

Belloc ja Chesterton. „Puoluejärjestelmä”.

2) *Puolan kysymys*. Tekijä vastustaa Preussin puolanpolitiikkaa, koska se on muka tuloksetonta.

S. 1. Mitä on kansa? Saksalaista kansaako?— meillä on „monta miljoonaa — puolalaisia, tanskalaisia, ranskalaisia” (s. 1).

„Elsass-Lothringenissa on saksaa puhuviakin, jotka ovat jatkuvasti vakuuttaneet kieltäytyvänsä kuulumasta valtiollisesti Saksan kansaan” (s. 1). NB

Hegel „kansasta”	Hegelin mietelmä: „Kansa on valtion se osa, joka ei tiedä, mitä se haluaa” (s. 41)...
------------------	---

Preussin harjoittama puolalaisten saksalaistamispolitiikka on tullut tähän mennessä maksamaan **miljardin** markkaa. Missä „täydellisen romahduksen“ syy? (161).

Saksankielinen opetus synnyttää vihaa puolalaisissa: puolalaiset lapset „ovat tulleet tuntemaan oman kokemuksensa perusteella koko muukalaisherruuden karvauuden, sillä eihän mikään loukkaa kansallistuntoa syvemmin” kuin kielikysymys (162).

Puolalaiset puolalaistavat kaupunkeja. Neljästä säädyistä (aatelisto, papisto, talonpoikaisto, porvaristo) vain viimeksi mainittu on leppymätön. Saksalaisten kolonisaatio herättää vihaa puolalaisissa ja yhdistää heitä kansallisesti. Kaupan boikotointi: „oma omalle”.

Puolalaisia ei voida „lepyttää” (s. 171), heidän keskuudessaan on saatava aikaan hajaannusta, on autettava preussilais-puolalaisen puolueen muodostamista (172).

„Myös leppyneet puolalaiset pysyvät tietenkin niin sanoaksemme aatteessa 'preussilaisina irtisanomisaikaan saakka' ” (s. 174) — sitä ei voida välttää, mutta on harjoitettava sellaista politiikkaa, että „aatteellisesti mahdollinen irtisanomisaika (Kündigung) ei muuttuisi koskaan todelliseksi.”

„Kaiken ulkopoliittikan kannalta on mitä suurin merkitys sillä, minkälaista muiden suurten sivistyskansojen arvonantoa jokin kansa nauttii. Saksan kansa on — tässä suhteessa ei pidä kuvitella mitään turhia — kaikkein epäsuosituimpia ja muita kansoja ei pakota katsomaan meitä kieroon suinkaan vain kateus, johon meillä puolustukseksi niin halukkaasti vedotaan. Virheellinen kansallisuuspolitiikkamme ei ole suinkaan vähimmässä määrässä tehnyt meistä niin vihattuja kaikkialla” (175): puolalaiset ja *tanskalaiset* (NB) pitävät meistä melua kautta maailman!!

„KANSAN AANI” (CHEMNITZ)

„KUMPAKIN JUNIUSTA VASTAAN”

„*Volksstimme*” (Chemnitz), liite 131. numeroon (8. VI. (8 1916).

Pikkukirjoitus: „*Kumpaakin Juniusta vastaan*”.

„Sille, joka muodostaa mielipiteensä vain nykyisen sodan hirvittävien uhrauksien ja rasisusten mukaan ja jonka puheet johtuvat vain katkeruudesta ja epätoivosta, ei tietenkään voida yleensä todistaa mitään poliittisesti. Mutta sille, joka ei halua tehdä päätelmiään umpimähkään ja joka tutkii ja ajattelee, tilanne lienee nyt aivan selvä. Lukijamme tuntevat tiedotustemme perusteella Juniuksen kirjasen, joka haluaa uskotella Saksan proletariaatille, että tämä on eniten kiinnostunut Saksan tappiosta ja että työväenluokan on keskitettävä siihen kaikki voimansa. Ei ole suinkaan sattuma, että Tirpitz-Fronden piireistä lähteneen ja mielettömyyksiin saakka annektointihenkisen ja verenhimoisen valtakunnankansleria vastaan tähdätyn yleissaksalaisen kiihotuskirjaseen anonyymi tekijä on ottanut nimekseen *Junius Alter*, Junius toinen. Kumpikin Junius, joista toinen propagoi Saksan tappion puolesta ja toinen Saksan maailmanherruuden puolesta, ajavat todellisuudessa toinen toisensa asiaa. Lukiessamme ensimmäisen Juniuksen kirjasta olimme monesti kahden vaiheilla siitä, onko sen todellakin kirjoittanut joku kaiken terveen järkensä menettänyt sosialidemokraatti vai suorastaan venäläinen provokaattori! Saksan työväenluokka on karkottava pois kummankin Juniuksen. Se on taisteleva edelleenkin sitkeästi ulkoisia vihollisia vastaan siihen saakka, kunnes nämä ovat valmiit tekemään järkevän rauhan, ja sisäisiä vihollisia vastaan, jotka tahtovat vuodattaa kallista saksalaista verta mielettömien valloitus suunnitelmien vuoksi. Sellaista on sosialidemokraattien politiikka, ja työväenluokan historia on kiittävä niitä johtajia, jotka ovat edustaneet sitä nykyään niin tarmokkaasti valtiopäivillä kaikista hyökkäilyistä ja panetteluista huolimatta.”

|| Loppu. Siinä *koko* kirjoitus. ||

„AIVAN OIKEIN”

NB: || „*Volksstimme*” (Chemnitz), 1916, n:o 133 (lauantai, 10. kesäkuuta 1916):
|| „*Aivan oikein*. Toveri tri Lenschin siirtomaa-aiheista puhetta koskeneiden huomautustemme johdosta
|| ’Bremer Bürger-Zeitung’ kirjoittaa:

'Chemnitzin 'Volksstimme' näyttää antavan arvoa sille, että puoluekinastelu loppuisi. Tällöin se ajattelee todennäköisesti niitä näköaloja, joita avautuu sosialipatrioottien, sociali-imperialistien ja sosialipasifistien yhdistymistä varten jo puoluekeskuksen äärivasemmistolaisenkin siiven käyttäytymisen vuoksi. Chemnitzin puoluelehti ei taida tällöin erehtyä. Mitä vasemmistoradikaaleihin tulee, niin suotta se tietysti luottaa niiden ja sosialipatrioottien jälleenyhdistymiseen.'

Voimme vakuuttaa Bremenin lehdelle, että sen käsitys pitää täysin paikkansa. Me annamme todellakin mitä suurimman arvon sille, että puoluekinastelu loppuisi tai ainakin (sic!) olisi siinä määrin rajoitettua (sic!), ettei se enää vaarantaisi organisatorista eheyttä. Me luotamme vielä nytkin vakaasti siihen, että sociali-pasifistit — 'Bremer Bürger-Zeitungin' slangissa tämä merkitsee Haasen — Ledebourin ryhmää — yhdistyvät jälleen sosialipatrioottien (tällä tarkoitetaan meitä) ja sociali-imperialistien kanssa — tämän pitäisi merkitä ammattiyhdistysliikkeen johtajia Lenschiä, Cuno-wia j.n.e.— yhtenäiseksi ja tiiviiksi sosialidemokratiaksi. Tiedämme, ettei Rühlen — Kniefen ryhmä, joka on jo julistanut *puolueen hajaannuksen sen tulevan toiminnan edellytykseksi*" (kursivointi Chemnitzin „Volksstimmen"), „tule mukaan. Mutta proletariaatti kestänee tämän menetyksen taistelukuntoaan kadottamatta."

((siinä koko kirjoitus))

„BREMENIN KANSAL AISLEHTI"

„SIS JA 'INTERNATIONALE'-RYHMÄ"

„*Bremer Bürger-Zeitung*". 1916, n:o 139, 16. VI. 1916. (10)
 „*Saksan internationaaliset sosialistit ja 'Internationale'-ryhmä*"⁵³

Toveri *Knief* kirjoittaa meille lomalla ollessaan:

„'Bremer Bürger-Zeitung' liitti eilen 'Internationale'-ryhmän vetoomukseen toimituksen huomautuksen, joka on omiaan levittämään virheellisiä käsityksiä *Saksan internationaalisten sosialistien* (SIS) ja 'Internationale'-ryhmän välisistä suhteista."

Olemme muka monta kertaa puhuneet näiden ryhmien suhteista, varsinkin 77. n:on (31. III.) pääkirjoituksessa.

Siinä sanotaan:

„Oppositioon kuuluu *kaksi* periaatteellisesti erilaista ryhmää: *puoluekeskus* (Kautsky... Haase—Ledebour... 'Die Neue Zeit'... 'Leipziger Volkszeitung', 'Vorwärts')... ja *vasemmistoradikaalit*, joihin kuuluvat... SIS ja 'Internationale'-ryhmä... ('Lichtstrahlen', 'Bremer Bürger-Zeitung', Braunschweigin 'Volksfreund', 'Der Sozialdemokrat' (Stuttgart) ja, joskaan eivät aivan johdonmukaisesti, erät Reinin lehdet.”

Braunschweigin „Volksfreund” oli Thalheimerin toimittamana vasemmistoradikaalinen, mutta nyt *Wesemeyerin* toimittamana se „edustaa keskuksen näkökantaa”.

„Bremer Bürger-Zeitung” julkaisi 74. numerossaan (28. III.) (Henken poissa ollessa) Braunschweigin „Volksfreundista” lainaamansa kirjoituksen, jossa sanotaan, että tämä lehti on (oli silloin) „Internationale”-ryhmän kannalla (ja pitää „Spartacuskirjeiden johtajatukia taktillisena ja periaatteellisena ohjelmanaan”)...

„SIS ja 'Internationale'-ryhmä eivät siis ole yhtäläisiä. Molemmat edustavat vasemmistoradikalismia, ja niille on taktillisessa suhteessa luonteenomaista puoluekeskuksen ja 'Sosialidemokraattisen työyhteisön' vastustaminen. Mutta samalla kun SIS on ollut tällä kannalla alusta pitäen, 'Internationale'-ryhmä on loitonnut vähitellen Ledebourin — Haasen ympärille muodostuneesta oppositiosta. 'Bremer Bürger-Zeitung' tervehti aikoinaan tätä prosessia selvyteen johtavana askeleena (n:o 74, 28. III.)... 'Internationale'-ryhmä on käynyt siitä pitäen Spartacuskirjeissään tarmokasta ja kärkevää taistelua 'Sosialidemokraattista työyhteisöä' vastaan”

(lainaus viimeisestä Spartacuskirjeestä).

„Yksityisomistusta koskevissa kannanotoissaan”

(„Sosialidemokraattisen työyhteisön” yksityisomistustako??)

NB || „SIS ja 'Internationale'-ryhmä ovat täysin yksimielisiä keskenään, jos kohta ne ovatkin eri mieltä monissa muissa kysymyksissä.”

Molemmat ryhmät toimivat „kyseisen järjestön puitteissa” „niin kauan kuin puoluebyrokratian tyrannius ei tee sitä heille mahdottomaksi”...

Tämä on muka tärkeää, sillä usein tehdään virheitä ja yritetään „hävittää rajaa keskuksen ja vasemmistoradikalismien väliltä”...

„Kuinka pitkälle kummankin ryhmän itsenäinen organisatorinen olemassaolo tulee vielä jatkumaan, se riippuu tietenkin kokonaan puolueen sisäisten suhteiden kehitymisestä. Selvyyden vuoksi on joka tapauksessa pidettävä tervehdittävänä, että ne eroavat ulkonaisestikin nimensä puolesta.” (Loppu.)

Johann Knief

HENKE. „EI OLE YHTÄLAISTÄ, MUTTA SAMAA”

Ibidem, n:o 140 (17. VI. 1916).

Henken vastaus. „Ei ole yhtäläistä, mutta samaa”...

..., „En enää muista, että olisin joutunut lukemaan kummankin ryhmän erilaisuudesta ja niiden suuresta vasemmistoradikalismia koskevasta yksimielisyydestä. Kenties tähän muistamattomuuteen on vaikuttanut se, ettei ole ollut mitään kiinnostusta sellaisia lahkokuntalaisryhmiä kohtaan.”

„Itse en kuulu enempää toiseen kuin toiseenkaan ryhmään”...

(12)

olen muka aina pitänyt kiinni „sosialistisista periaatteista” etc. etc. j.n.e. fraaseja, ei mitään konkreettista.

Henke

„VIELÄ MUUAN BREMENILAINEN JULKAISU”

N:o 141 (19. VI. 1916)— „Työväenpolitiikkaa” koskevan vetoimuksen uudelleenjulkaisu (vasemmistoradikaalinen viikkolehti).

MILIISIA KOSKEVAA KIRJALLISUUTTA

Miliisi, armeija — etc.

„Sosialidemokratia armeijassa. Saksan sotilasreformi (13) sosialismin torjumiseksi”. Jena 1901 (Stammhammer III).

Gaston Moch. „Erään demokraattisen valtion armeija”. Pariisi 1899 (saksankielisenä, Stuttgart 1900).

P. Schwerdt. „Upseeri ja sosialidemokraatti”. München (R. Abt) 1899? (Stammhammer III).

- Loebell.* „Kuinka on vastustettava sosialidemokratiaa armeijassa?” Berliini 1906 (2. painos 1907).
- R. Günther.* „Puolustuslaitos ja sosialidemokratia” („Grenzboten”. 1899, I).
- J. Charmont.* „Armeija ja demokratia” („Revue politique et parlementaire”. VI. 1900).
- „Sotilashenkilöt ja sosialidemokratia” („Neue Zürcher Zeitung”, 1907, 17.—18. IX).
- K. Bleibtreu.* „Demokratian armeija” („Die Zeit”, Wien 21. VII. 1900, n:o 303).
- von Mikoss.* „Sosialismi ja armeija”. Güns 1907.
- „Vallankumouksellinen sosialismi Saksan armeijassa”. 4. painos. Pariisi (Eitel) 1901.
- „Armeija ja lakot”. Locarno 1906.
- Luutnantti Z:n* „Armeija lakkoaikana” (vuoden 1902 loka- ja marraskuun lakko) (Pariisi 1904) („Sosialistinen kirjasto”, n:o 23—4).
- Arthur Dix.* „Sosialidemokratia, militarismi ja siirtomaapolitiikka sosialistikongressien käsiteltävänä”, Berliini 1908.
- Henri Beylie.* „Militarismi, sen vastustamiskeinot”, Lyon 1903.
- Kautsky.* „Militarismi ja sosialismi Englannissa”. „Die Neue Zeit”, 18, I (1899—1900).
- „ „Schippel ja militarismi”. „Die Neue Zeit”, 17, I (1898—9).
- R. Luxemburg.* „Yhteiskunnallinen uudistusko vai vallankumous?” (Liite: „Miliisi ja militarismi”). Leipzig 1899. 2. painos 1908.
- Karski.* „Kansainvälinen oikeus ja militarismi”. „Die Neue Zeit”, 17, 2 (1898/9).
- K. Leuthner.* „Antimilitaristi (K. Liebknecht)”. „Die Neue Gesellschaft”. 1907, 20. III.
- „ „Armeija ja vallankumous”. *Ibidem*, 1906, 36.
- „Pääoman vahtikoira” (Antimilitaristinen liitto). Zürich 1906.
- „Sveitsin työväenluokan kanta sotakysymyksessä. Puoluepäivien pöytäkirjat”. *Olt en* (11. II. 1906). Zürich 1906.
- „Militarismi ja sosialidemokratia”. „Die Neue Zeit”, 19, 2 (1900—1).
- Schiavi.* „Militarismi ja Italian sosialistit”. „Le Mouvement Socialiste”. 1903, n:o 113.

- K. Emil. „Antimilitarismi”. „Die Neue Zeit”, 25, 2 (1907).
 „Porvarilliset puolueet ja militarismi”. „Die Neue Zeit”, 25, 2 (1907).
 Pierre Ramus. „Antimilitarismin historiallinen kehitys”. („Kultur und Fortschritt”, 153.) Leipzig 1908.
 Däumig. „Militarismin uhreja”. „Die Neue Zeit”, 18, 2 (1899—1900).
 E. Walter. „Sotilasjärjestelmä ja työväestö”, Zürich 1907.
 K. Liebknecht. „Militarismi ja antimilitarismi”, Leipzig 1907.

LENSCH MILIISISTA (1912)

P. Lensch. „Miliisi ja aseistariisunta”. „Die Neue Zeit”, 1912 (30, 2). (14

— muun muassa seuraavanlainen lause: „Miliisijärjestelmä on demokraattisen valtion puolustuslaitos, jonka tarkoituksena on taata maan sekä ulkoinen että sisäinen turvallisuus. Miliisi on kelvoton ainakin valloitusotiin, ja juuri siksi olemmekin sen kannalla” (s. 768).	??
	puuroa!!
	??

Siinä on myös sitaatti Engelsiltä, 1865 (kirjoitettava muistiin), että työläisille on samantekevää, mikä suurvalta saa yliotteen, mutta sodankäyntitaidon oppiminen ei ole heille samantekevää.

ENGELS ENGLANNIN TYÖVÄENLUOKASTA ⁵⁴

Samassa artikkelissa on sitaatti *Engelsiltä* (nähtävästi „Työväenluokan aseman” uuden laitoksen esipuheesta) (s. XXIII „Työväenluokan asemassa”, 2. painos).

„Niin kauan kuin Englannin *teollisuuden monopoliasema* säilyi, Englannin työväenluokka *nautti* tiettyssä määrin *tuon monopoliaseman tuottamia etuisuuksia*. Nuo etuisuudet jakaantuivat työläisten kesken sangen epätasaisesti: suurimman osan niistä kahmi itselleen *etuoikeutettu vähemmistö*, mutta *laajat joukotkin saivat silloin tällöin jotain*.

Engels Englannin työväenluokasta ja monopoliasemasta

Engels
Englannin
socialismista

Juuri tämän vuoksi Englannissa ei ole owenismien kuoleman jälkeen ollut enää sosialismia. Englannin *teollisen monopoliaseman sortuessa* Englannin työväenluokka menettää etuoikeutetun asemansa. Koittaa päivä, jolloin se kokonaisuudessaan, *etuoikeutettu ja johtava vähemmistö mukaan luettuna*, osoittautuu olevan samalla tasolla kuin muidenkin maiden työläiset. Ja juuri siksi sosialismi ilmaantuu jälleen Englantiin.”*

BÜRKLI. „SOTALAITOKSEMME DEMOKRATISOINTI”

Karl Bürkli. „Sotalaitoksemme demokratisointi”. Zürich 1897. (Sosialidemokraattisen puolueen edustajakokouksessa Winterthurissa 15. XI. 1896 pidetty esitelmä.)

Jo aivan alussa (s. 5) on, että porvaristo (Sveitsin) „on saanut aikaan vain monarkistisen militarismien huonoimman variantin; sen alituisena pyrkimyksenä on ollut ulkomaiden matkiminen, eräänlaisen uuspreussilaisuuden voimaansaattaminen maassamme”.

NB
jo 1896

KAUTSKY 1910 ja 1912

KAUTSKY. „KÖÖPENHAMINAN KONGRESSI”

15) „Die Neue Zeit”, 1910 (28, 2) (26. VIII. 1910).

K. Kautsky. „Kööpenhaminan kongressi”

s. 776: „Saksan ja Englannin sodassa, jos se syttyy, kysymys ei ole enää demokratiasta, vaan maailmanherruudesta, t.s. maailman riistämisestä. Tämä ei ole sellainen kysymys, jossa sosialidemokraattien pitäisi olla oman kansakuntansa riistäjien puolella” (ja edelleen (ja aikaisemminkin) suoraan Hyndmania vastaan).

Verrattava samoin hänen XXIII, 2 (isänmaallisuudesta ja sodasta)**.

* Ks. V. I. Lenin. Teokset, 23. osa, s. 108. Toim.

** Ks. tätä osaa, s. 604. Toim.

KAUTSKY. „VIELÄ KERRAN ASEISTARIISUNNASTA”

K. Kautsky, 1912 (30, 2), 6. IX. 1912, artikkeli „Vielä kerran aseistariisunnasta”, s. 851:

„Imperialismiaatteen ja -nimen lähtökohta — Englannin kaikkien varsinaisten alusmaiden yhdistäminen yhdeksi sulkeutuneeksi jättiläisvaltioksi, imperiumiksi — tämä lähtökohta on joutunut viime vuosina kokonaan taka-alalle ja sitä voidaan käytännöllisesti katsoen pitää hylättynä.”

!!
ha ha!!!

ss. 850—851: imperialismi ei ole pääoman „luonnostaan välttämätöntä” laajentumispyrkimystä etc., vaan ainoastaan „erikoinen metodi” — nimittäin väkivaltaa.

KAUTSKY USKONNOSTA ⁵⁵

K. Kautsky uskonnosta. Muun muassa s. 353: uskontoa koskevaan kysymykseen „agitaattorimme” „tulee vastata, ettei tätä kysymystä aseteta eikä ratkaista puolueemme kokouksissa, koska haluamme tehdä uskonnon yksilöiden yksityisasiaksi ja vaadimme valtiotakin suhtautumaan siihen samalla tavalla”...

[lurjus!]

!??
Kautsky
uskon-
nosta

AMERIKAN SOSIALISTIT JA NEEKERIT ⁵⁶

Amerikan sosialistinen puolue ja neekerit: ss. 382—3: „Maailman teollisuustyöläiset” ⁵⁷ ovat neekerien puolella. Sosialistisen puolueen suhtautuminen „ei ole aivan yksimielistä”. Yksi julistus neekerien puolesta 1901. Ainoastaan!!!

suhtautuminen neekereihin
NB:
socialistit ja neekerit:

Ibidem, s. 592: Mississippin osavaltiossa socialistit järjestävät neekerit „omiksi paikallisiksi ryhmiksi”!!!

neekerit ja socialistit!!!

KIRJALLISUUSVIITTEITA

„Die Neue Zeit”, 32, 1 (1913—14).

Engels. „Auktoriteetista”⁵⁸. *Marx.* „Poliittinen indifferensismi”.

Rjazanov vastustaa Brupbacheria (ja hänen puolustajaansa Mehringiä)

NB „*Kirkostaeroamisliike*”: joukko kirjoituksia.

16) „Die Neue Zeit”, 30, 2 (1912, IV.—IX.). Kautskyn (ja Lenschin) kirjoitukset miliisistä ja „aseistariisunnasta”.

Ibidem *Grimm* Sveitsin miliisistä.

28, 2 (K. Kautsky 1910 pidetystä *Kööpenhaminan kongressista* ja „aseistariisunnasta”. Idem Rothstein).

29, 1: Rothstein on Hyndmania vastaan.

29, 2: Quelch samasta.

BELFORT-BAX IMPERIALISMISTA (1900)

„Die Neue Zeit”, XIX, 1 (1900—1) (21. XI. 1900), s. 247.

NB: 1900

Belfort-Bax. „Laajalle levinnyt harhapäätelmä”.

imperialismi || „Muutamien sosialistien päähän näyttää tunkeutuneen eräs niistä tavallisimmista harhakäsityksistä, joita tapaa käsiteltäessä *imperialismin ja uuden siirtomaapolitiikan* kysymyksiä”... Ja edelleen eritellään niiden todistetta, jotka puoltavat siirtomaapolitiikkaa kapitalismin edistysellisyysden vuoksi. Bax kumooa heidän väitteensä...

imperialismista

...„*Kapitalistis-kansallinen imperialismi* — siinä vastaus, jonka kapitalismi antaa kansainväliselle sosialidemokratialle... Maailmanhistoria on nyt sellaisessa käännekohtassa — joko *kansallis-kapitalistinen imperialismi* taikka *internationaalis-sosialistinen demokratia*!”...

...Nykyinen talousjärjestelmä... (koska se valtaa uusia toiminta-aloja)... „saa jatketuksi keinotekoisesti olemassaoloon”...

muun muassa Bernsteinin ja Kautskyn polemiikka. Bernstein muistuttaa, että Belfort-Bax moitiskeli Bernsteiniä jo v. 1896/7, kun taas Kautsky oli muka silloin Bernsteinin puolella. Kautsky vastaa: Bax sanoi jopa niinkin, että „mielummin orjuus kuin kapitalismi” — kirjaimellisesti — en minä muka ollut silloin enkä ole nyt tässä Baxin puolella, vaan katson sen „sentimentaaliseksi utopismiksi”. Mutta olen muka aina vastustanut siirtomaapolitiikkaa.

vrt. „Die Neue Zeit”, XIX, 1 (1901), s. 804: N. B. M. Beer Englannin rappeutumisesta ja imperialismista. „Die Neue Zeit”, XX, 1, s. 209: „Sosiaalinen imperialismi” (fabiolaiset), s. 243, „imperialistis-sosiaalinen aikakausi”.

DEBSISTA

„Die Neue Zeit”, 1913—4, 32, 1, ss. 1007—8. „Kansainvälisessä sosialistisessa katsauksessa” (1913, maaliskuu) Debs esiintyy Sosialistisen puolueen + Sosialistisen työväenpuolueen⁵⁹ (Debs on „Maailman teollisuustyöläisten” liiton perustaja) ja „Maailman teollisuustyöläisten” liiton yhtenäisyyden puolesta Amerikan työliittoa vastaan. „New Yorker Volkszeitung” polemisoi kiivaasti 7. III. 1913 Debsiä vastaan sanoen, että Debs väärinkäyttää „etuoikeuttaan puhua järjettömyksiä” (sic!), että „Maailman teollisuustyöläiset” = nolla, että American Federation of Labor = „Amerikan työväenliike” ja että kyseisen maan työväenliikettä on „mahdoton kasvattaa edistyksellisessä hengessä” perustamalla niin sanottuja vallankumouksellisia, radikaalisen ohjelman omaavia järjestöjä” (sic!)... (Tilanne on ilmeisesti sielläkin tavanomainen: „New Yorker Volkszeitung” = „ortodoksit”, kautskylaiset, ja Debs on vallankumouksellinen, mutta ilman selvää teoriaa, ei marxilainen.)

Debsistä

SVEITSIN ITALIALAISET JA PUOLALAISET TYÖLAISET

17) *J. Lorenz*. „Sveitsin italialaisia koskevasta kysymyksestä”. Zürich?

„Sveitsin puolalaiset työläiset”. Zürich 1910.

Kirjallisuusviite. Zürichissä oli 26.—29. VII. 1896 italialaisten kapina.

Heidän lukumääränsä: 1860 — 9 tuhatta

1870 — 18

1900 — 117

Hirvittävää kurjuutta. Esimerkki: 50 henkeä kolmessa huoneessa! (s. 16). Nurkkia, kerroslavitsoja, 10—20 centimea yösihasta etc.

{ vrt. myös
hänen
„Neues
Lebenissä”
1916, 1 }

v. 1910 — 400 henkeä. Hirvittävää kurjuutta.

Päiväpalkka 1.50—1.60 fr ja talon ruoka on tapauksia, että „lyödäänkin” (s. 11).

KANADAN TYÖVÄENLIIKE

Kanadan työväenliike („porvarillistunut”)

Kanadan
työväenliike
(porvarillistunut)

...*Työväenluokan* ammattitaitoinen, varsinkin englannin kieltä puhuva osa, on täydellisesti porvarillistunut. Sillä on yhä aivan samanlaiset käsitykset ammattiyhdistysliikkeestä kuin entisillä ahdashenkisillä Englannin trade unioneilla. Se on lisäksi henkisesti vielä kokonaan kirkon vallassa. 'Luopion' maine on mitä suurin häpeä, 'arvonanto' mitä suurin kunnia." Tilanne on nyt muuttumassa: tyytymättömyyden henkeä... hintojen kallistuminen. „Enemmän kuin kolmannes maan kaikista rikkauksista on nykyään itse asiassa 42 henkilön käsissä.” ...Pikkuporvaristo, varsinkin naataloudessa, vastustaa trusteja. („Die Neue Zeit”, 1913—4, 32, 1, s. 382,

$\frac{1}{3}$ koko
rikkaudesta...
42 henkilöllä

selostetaan „*The New Review*'ssä" syyskuussa 1913 julkaistua Gustavus Meyerin artikkelia „Tyytymättömyyttä agrariolojen vuoksi Kanadassa").

Ibidem, s. 384, Etelä-Afrikasta („Rand"). Työläiset ovat kiinalaisia, kaffereita ja valkoihoisia (buurisodan köyhdyttämiä). Loputtomia hävyttömyyksiä englantilaisten kapitalistien, kaivosten omistajien ja hallituksen taholta. *Kaikkien* palkkatyöläisten luokkataistelu kehittyy vähitellen, mutta hitaasti, „mikä johtuu huomattavalta osaltaan vielä kokonaan vanhan tradeunionismin lumoissa olevien työväenjohtajien epäröinnistä ja ahdassyttämisyydestä" („*The International Socialist Review*'ssä" lokakuussa 1913 julkaistun kirjoituksen selostus).

Etelä-Afrikka

„työläisten johtajina" ahdassyttämiset vanhat tradeunionistit

LISSAGARAY. „VUODEN 1871 KOMMUUNIN HISTORIA"

Lissagaray. „Kommuunin historia". 1894, s. 193 (17. luvun motto): „Jos Ranskan kansa koostuisi vain naisista, miten kammottava kansakunta se olisikaan." NB „*The Daily News*", toukokuu 1871.

Sveitsin uusi sotilaslaki hyväksyttiin 3. XI. 1907:
+ 329 953
— 267 605

MONOPOLIT JA TEKNIikka

Trustit, *monopoli ja tekniikka*: „*Monopoli*en muodostuminen pikemminkin jarruttaa kuin edistää tätä teknillistä täydellistymistä, joka yksin vain voi taata jatkuvan vientikyvyn" („*Die Neue Zeit*", 32, 1, 1913—4, s. 383. selostetaan Louis K. Frainan artikkelia „Keskityminen, monopoli, kilpailu: uusi suunta kansan-

NB

NB

||| taloudessa”, joka on julkaistu „The New Review’ssä”
 (New York) (1913, syyskuu).

LENSCH. „SOSIALIDEMOKRATIA, SEN LOPPU JA MENESTYS”

18) P. Lensch. „Sosialidemokratia, sen loppu ja menestys”,
 Leipzig (Hirzel), 1916 (esipuhe 22. V. 1916).

||| ss. 11—12. Marx muka teki vain „pilkkua” sellaisista
 | „hyvää tarkoittavista käsitteistä” kuin aseistariisun-
 nasta, „kansojen itsemääräämisoikeudesta” * etc.
 (s. 41: „vanhaa pikkuporvarillista dogmatiikkaa”)

„lahko- ||| s. 15 — — 90-luvulta alkaen sosialidemokratia
 kunta” ||| „heittää vähitellen menemään kaiken, mikä
 siinä oli ollut lahkokuntalaista”... (1000-vuo-
 tisen valtakunnan ja muut sellaiset toiveet
 muka raukesivat etc.)...

Kaikki arvioitiin muka „agitaation” kannalta (17)...

||| Saksan sosialidemokratian „innostuksen kausi”... (vielä
 ||| 1889:kin päätettäessä Vapusta).

Englannin, Ranskan ja myöskin Saksan *imperialismin*
 voimistuminen — 19. vuosisadan lopulla (26—27)...

ha ha!! ||| Revisionismin voimistuminen: kumpikin suunta
 ||| (sekä revisionismi että radikalismi) oli välttämä-
 ||| tön ja hyödyllinen (31—5)...

Marx ja Engels eivät olleet „pikkuporvarillisen senti-
 mentaalisia”: „He tiesivät, että sodassa hieman ammuskel-
 laan” (39)...

62—68. Elokuun 4 p:nä olisi pitänyt äänestää määrärahoja
 vastaan (käytännössä kaikki olisi ollut samoin),
 mutta 2. XII. 1914 niiden puolesta, koska internatio-
 nalismia vastaan rikkoivat ranskalaiset ja englantil-
 laiset. [Veijari!!!]

Tämä olisi vähentänyt kansainvälistä saksalaisvihaa ja
 edistänyt siten saksalaisten *kansallista* asiaa: 69—70.

Jopa on veijari!!!

ha ha!!! ||| „Internationalen romahdus” (3. luku) oli siinä,
 ||| että ranskalaiset ja englantilaiset asettuivat
 ||| sodan *kannalle* (sic!!).

* Sana „itsemääräämisoikeus” on yhdistetty käsikirjoituksessa nuolella myö-
 hemmin tehtyyn lisäykseen: „(s. 41: „vanhaa pikkuporvarillista dogmatiikkaa”).
 Toim.

Tulee tietysti olemaan vielä III Internationalekin, mutta se on oleva „vähemmän utopistinen” (112) ja tietoisempi „taloudellisesta perustaan”... sic!

„Mitä varttuneempi joku proletariaatti oli, sitä aktiivisempi se oli sodassa” (113)— tämä Rennerin väite „ei pidä paikkaansa”, sillä Englannissa ja Ranskassa käyttäytymisen syynä ei ollut „varttuneisuus”, vaan taistelu maailmanherruudesta Saksaa vastaan. sic!

Englannin työläiset puolustivat omaa (monopoli-) erikoisasemaansa ja etuoikeuksiaan (114—5)...

Englannin proletariaatin aristokraattinen huippukerros (115).

„Liian aikaista” on puhua työväenluokan kansainvälisestä solidaarisuudesta (117) niin kauan kuin on olemassa riistäjäkansoja eikä ole „valtakuntien” välillä „tasapainoa” (116)... ha ha!

ja „hurskaiden toivomusten luettelo” (itseäärämis-oikeus (pikkuporvarillista etc.), aluevaltausten vastustaminen etc.) on abstraktinen eikä siinä oteta huomioon sodan konkreettista (121) tehtävää, nimittäin Englannin „luokkaherruuden” (114) (+122), sen monopoliaseman (122), „erikoisaseman” (120) kukistamista.. (19

— „vallankumousta” (123 ja esipuhe), juuri sitä on nykyinen sota!! „tämän luokan” (proletariaatin) „nousu tapahtuu tosin vallankumouksellisen maailmansodan jylistessä, mutta ilman vallankumouksellisen kansalaissodan salamoita”... (124) (kursivointi tekijän). ilveilijä!

„Englannin maailmanherruuden järkkäminen” = vallankumous.

sukellusveneet ja zeppeliinit (125)... tietävät Englannin herruusaseman „lopun alkua” (126) (niiden merkitys on oleva sitäkin suurempi myöhemmin, sodan jälkeen)

131 — 19. vuosisadan viimeisten 3—4 vuosikymmenen kuluessa Englanti liitti 15 miljoonaa neliökilometriä käsittäviin siirtomaihinsa vielä 15 miljoonaa neliökilometriä

vrt. minun numeroihini*

* Ks. tätä osaa, s. 230. Toim.

Englanti + Ranska + Venäjä = „maailmanjakosyndikaatti” (132 ja muualla), jonka tarkoituksena on Saksan „näännyttäminen maailmanpolitiikan nälkään” (132). NB NB

175: miltei puolet Englannin työväenluokasta on vailla äänioikeutta.

!!!)) „Järjestymisperiaate” — siinä Preussin historian olemus. Saksan voima johtuu siitä. Saksa on „yhteiskunnallista vallankumousta” lähinnä (184), se edustaa „vallankumouksellista”, Englanti „taantumuksellista periaatetta”.

186: „Symbolinen käynti Berliinin ammattiyhdistystalossa”... (hallitus on tunnustanut ammattiyhdistysten merkityksen). (Ammattiliittojohtajien ylistämistä) (185—6.)

188 — Olen muka sanonut sitä „*sotasosialismiksi*”, ja tämä sana on saanut „kansainvälisen kansalaisoikeuden”.

195: Uudet menot (4 miljardia vuodessa) johtavat sodan jälkeen väistämättömästi yhteiskunnallistumiseen ja monopolisoitumiseen.

198: „Sotalaitoksen demokratisoiminen” — siitä myös... = „kansan aseistaminen” (204) = „meidän sosialidemokraattisen” ohjelmamme tarkoitus.

20) ||| 209—210 — — Saksan puolueen vähemmistö on historiallisessa mielessä taantumuksellinen ja siksi sen kohtalona on „impossibilismi ja lahkokuntalaislöppöttely”.

Sosialidemokraattinen puolue on oleva tästä lähtien vähemmän rajoittunut; siihen palaavat sekä „intellektuelit” että upseeritkin (212).

Valtio tunnustaa sen tarpeelliseksi ja on päästävä sosialidemokraatteja upseereiksi (!!).

NB ||| „Kohottaessaan” työläisiä sosialidemokratia on kohottanut heitä *kansallisesti* (215 in fine) („kansallinen nousu”)

(= „socialidemokratia on kaikista puolueista kansallisin”) (216).

yltäänsä leikitellään sanalla „dialektiikka“, joka käsitetään hyvin banaalisti. Ei ole hajuakaan monipuolisuudesta. *On takeruttu sofistisesti* yhteen seikkaan: Englannin maailmanherruutta on järkyttävä.

Ei dialektiikkaa, vaan sofistikkaa

PERRIN DE BOUSSAC. „SIIRTOMAA-ARMEIJASTA“
JA „TYÖN BIBLIOGRAFIA“

Perrin de Boussac. „Siirtomaa-armeijasta“. Väitöskirja. Pariisi 1901, Nil. Oppilaan tekele. Siteeraa *de Lanesania*. „Siirtomaa-asutuksen periaatteet“ — siirtomaa-armeijan sotilaan merkitys siirtolaisena, maanviljelijänä, maanomistajana etc. ((NB: siirtomaa-armeijan sotilaan muuttuminen siirtomaassa tilanomistajaksi: *tulevaisuuden näköaloja!!*))

|| „Työn bibliografia“. 1913. Boston 1914: || NB
150 sivua käsittävä hyvin *seikkaperäinen* ja || NB:
mainio bibliografia. || NB

CHEMNITZIN „KANSAN AANI“

„PUOLUEEN PETTÄMINEN ON MAANPETOS“

„Volksstimme“ (Chemnitz) n:o 156 (I liite), 8. VII. 1916,
kirjoitus: „*Puolueen pettäminen on maanpetos*“.

NB:
arvokkaita
tunnustuksia

(21

„*Lukuisissa nimettömissä lentolehtisissä* on jo kuukausikaupalla esitetty ja toisteltu jos minkälaisessa, jopa *'koiramaisessakin'* äänilajissa puolueen ja ammattiyhdistysten valittuja ja kokeneita johtajia vastaan syytöksiä, että he maailmanhistorian suurkriisin aikana, jonka huippukohtana puoluepolitiikan kannalta oli ilmeisesti vuoden 1914 elokuun 4. päivä, myivät ja pettivät proletariaatin. Ensin niitä lukiessa naurettiin. Mutta mitä tuntuvammiksi kävivät sodan kauhut, mitä enemmän suureni uhrien lukumäärä, mitä tuntuvammaksi

„useam-
mat”

kävi elintarvikepula ja mitä vähemmän oli toiveita rauhasta vihollisen pitäessä itsepin-
taisesti kiinni hävityssuunnitelmistaan, sitä
useammat olivat taipuvaisia uskomaan näitä
herjauksia.”

„Koiramainen” sävy on ilmeinen vihjaus erään lento-
lehtisen sanoihin, että sosiali-imperialisteja pitäisi
kurittaa „koiranruuskalla”!

„Minkä vuoksi, mistä hyvästä Scheidemannin, Davidin, Landsbergin pitäisi pettää proletariaattia, sitä meille ei ole tähän mennessä sanottu”... Ei kai puoluevirkojen vuoksi: „määrärahojen evääminen ei ole hengenvaarallista”... Ja sitäkin käsittämättömämpää on, *mikä* on petturuutta, sillä sehän on muka heidän vakaumuksensa, tosiasioiden arviointia... „Sikäli siis syyte petturuudesta on aivan jär-
jetön.”

„Mutta se on hyvin vaarallista puolueelle. Mitä ajattelevat puolueen jäsenjoukot, siitä voidaan olla eri mieltä ja kinastella. Mutta ei ole *mitään* epäilystä siitä, että nytkin vielä vähintään $\frac{3}{4}$ niistä, jotka proletariaatti valitsi hiljaisina rauhanvuosina johtajikseen heidän ansioidensa vuoksi, pitää määrärahojen puolesta äänestämistä oikeana ja tarpeellisenä. Siis enemmän kuin 90 110:stä sosialidemokraattisesta valtiopäivämiehestä suoritti muka petoksen 4. VIII, ja enemmän kuin $\frac{3}{4}$ johtajistosta ja puolueytöntekijöistä harjoittaa petosta nykyäänkin. Jos tämä olisi totta, niin silloin olisi parasta antaa puolueen tehdä itsemurha ja panna se mahdollisimman pikaisesti arkkuun ja haudata. Jos kerran
50 vuotta jatkuneesta järjestötyöstä huolimatta proletariaatilla olisi ollut johtajinaan miltei yksinomaan pettureita, niin tämä olisi valtava kumoamaton todistus
siitä, että proletariaatti on poliittisesti

aivan kyvytön ja aina petettävissä. Mikä ||| NB
 muu johtopäätös voitaisiin tästä tehdä?
 Kaikki vanhat johtajat voitaisiin karkottaa ||| vrt. Martov!!
 pois ja valita pelkästään uusia heidän
 tilalleen, mutta ei olisi mitään takeita siiltä,
 etteivät uudet johtajat tee vuorostaan
 petosta seuraavan suuren kriisin aikana”...
 Monet ääriradikaalit näet ovat elokuun
 4:nnen kannalla (Pfannkuch, Ebert j.n.e.)...
 „Jos kerran nämä miehet ovat pettureita,
 niin mitä takeita voidaan antaa työläisille,
 etteivät kaikki heidän seuraajansakin tee ||| sic!!
 lopulta petosta?”

Nimettömissä lentolehtisissä on menty nyt niinkin pit-
 källe, että kehotetaan avoimesti lakkoon sotateollisuudessa.
 Tämä = maanpetos.

„Ei kannata näet edes puhua siitä, että tällä joukkolakko- (22
 ajatuksella olisi jonkinlaista käytännöllistä merkitystä
 enempää kiihkokansallisten ranskalaisten kuin kopeiden
 englantilaistenkaan keskuudessa”...

Nämä eivät ilmeisestikään ole sociali-
 demokraatteja, vaan joko *hulluja* tai *eng-*
lantilaisia ja venäläisiä pro-
vokaattoreita... Tämä on niin „kun-
 niatonta ja epäisänmaallista”, ettemme me
 voi olla koskaan missään tekemisissä sel-
 laisten henkilöiden kanssa j.n.e.

|||
 vertaa
 Martov
 „Izvesti-
 jassa” etc.

„LEIPZIGIN KANSANLEHTI”⁶⁰

„Leipziger Volkszeitung”, 10. VII. 1916.

PUOLUEASIOITA

„Puolueen pettäminen on maanpetos”.

Näin otsikoi Chemnitzin „Volksstimme” artikkelin, jossa se kiivas-
 telee niiden puoluepetossyytösten johdosta, joita „lukuisissa nimettö-
 missä lentolehtisissä on esitetty ja toisteltu jos minkälaisessa, jopa
 ’koiramaisessakin’ äänilajissa puolueen ja ammattiyhdistysten valit-
 tuja ja kokeneita johtajia vastaan”.

Tätä puolustelua seuraa hyökkäys. Artikkelin jälkiosassa puhutaan
 „maanpetoksesta”. Siinä sanotaan:

„Tällä välin nimettömät lentokirjaset ovat johtaneet julkiseen maanpetokseen. Emme puhu tietenkään Karl Liebknechtistä, jota sota-oikeus aikoo jonkinlaisten juridisten deduktioiden perusteella rangaista sota-petosyrityksestä, mutta jonka käyttäytyminen ei ainakaan ole missään tapauksessa yhteydessä maanpetokseen siinä mielessä kuin kansa sen ymmärtää, vaan puhumme sellaisesta maanpetoksesta, josta ei pääse yli eikä ympäri. 'Hamburger Echon' tietojen mukaan työläispiireissä levitetään nyt tuntemattomalla tavalla lentolehtistä, jossa *kehoitetaan yleislakkoon sotateollisuudessa**. Tunnuksen 'Alas sota!' varjolla lentolehtisessä kehoitetaan 'toimimaan uudella tavalla' ja osoitetaan esimerkein varsin yksiselitteisesti, että tällä tarkoitetaan joukkolakkoa. Siis samaan aikaan kun viholliset hyökkäävät raivoisesti rintamilla ja syytävät saksalaisten soturien niskaan rautaa kuin rakeita, saksalaisten tykistö halutaan jättää ammuksia vaille; kaatukoon vain sen tukea vaille jäänyt saksalainen jalkaväki, kaatukoot vain armeijassa olevat saksalaiset proletaarit vihollisen ammuksista. Ei kannata näet edes puhua siitä, että tällä joukkolakkoajatuksella olisi jonkinlaista käytännöllistä merkitystä enempää kiihkokansallisten ranskalaisten kuin kopeiden englantilaistenkaan keskuudessa.

Tämä propaganda on siis suorastaan maanpetos, armeijassa olevien luokkatovereittemme kavaltamista, ja olisimme halukkaita tietämään, mitä siellä olevat toverimme sanovat moiseen järjettömyydestä.

Olemme siinä varmassa vakaumuksessa, että myös Saksan työväenluokka antaa asianmukaisen vastauksen niille, jotka kääntyvät sen puoleen moisin vaatimuksin. Kuten jo mainitsimme, lentolehtiset ovat nimettömiä; emme tiedä, ovatko ne hullujen vai englantilaisten ja venäläisten provokaattorien laatimia. Sosialidemokraatit eivät ole voineet niitä missään tapauksessa laatia. Se, joka tukisi moista propagandaa vaikkapa vain passiivisesti, lakkaisi ainiaaksi olemasta jotain Saksan sosialidemokratiale. Tämä propaganda on näet kunniantonta ja epäisänmaallista, emmekä me voi olla tietenkään kerrassaan missään tekemisissä henkilön kanssa, joka on vajonnut niin syvälle.

Mutta jo yksistään tällaisen ilmiön mahdollisuus on osoituksena siitä, mihin nämä nimettömät lentokirjaset voivat johtaa. Alettiin ruokottomista herjauksista, joista ei tohdittu kantaa vastuuta puoluetoverien edessä, ja on päädytty nyt moiseen provokaatiotekoon. Ensin pauhattiin puolueen pettämisestä ja nyt tehdään julkinen maanpetos! On siis aika tehdä loppu siitä. Sillä, joka haluaa nykyään jotain sanoa, täytyy olla miehuutta tehdä se omalla vastuullaan. Vai ollaanko liian arkoja antautumaan vainotuksi joutumisen vaaraan aikana, jolloin sadat tuhannet uhraavat henkensä oman asiansa hyväksi? Sitä paitsi tämä anonyymisuus ei pelasta kuitenkaan nimettömien lentolehtisten *levittäjiä*; heitä odottaa luonnollisesti siinä tapauksessa, että joutuvat kiinni, mitä ankarin rangaistus.

Tämän anonyymin propagandan vaarallisuus on nyt ilmeinen ja selvä. Se ei salli tehdä mitään eroa rehellisen erehdyksen ja halpamaisen maanpetoksen välillä, josta todennäköisesti maksetaan ulkomaisella rahalla. Kehotettakoon siitä syystä puoluetovereita tekemään vihdoinkin loppu näistä nimettömistä lentolehtisistä. Niitä käyttävät verhonaan henkilöt, jotka tahtovat syöstä onnettomuuteen Saksan kansan ja ennen muuta Saksan proletariaatin. Varokaa provokaattoreita!"

* Kursivointi tässä ja alempana artikkelin kirjoittajan. *Toim.*

Pidämme tarpeellisena esittää nämä järkeilyt, osoittaaksemme luki-joillemme, minkä „Hamburger Echo” ja Chemnitzin „Volksstimme” katsovat nykytärkeäksi tehtäväksi. Jos kumpikin lehti olisi esiintynyt asiallisesti lentolehtisten levittäjiä vastaan, niin siihen niillä olisi ollut laillinen oikeus, mutta kun ne isoäänisesti julistavat propagandan maanpetokseksi, niin se on *ilmiantamista*, jolle työväestö anta-koon sen ansaitseman arvon.

Tämä syytös on muuten itse asiassa aivan perusteeton, sillä ainakin mikäli me tiedämme, kyseiset lentolehtiset esittävät lakon vain erääksi keinoksi tuoda ilmi selvässä työväestön vaatimukset päivänpolttavien kysymysten suhteen. *Sellainen* tarkoitus, jollaisen niissä „Hamburger Echo” ja Chemnitzin „Volksstimme” näkevät, ei ole kysymyksessä.

MARX RANSKAN VAPAUSSODASTA (I. 1871),
IRLANNISTA, TULEVASTA SODASTA (v. 1874)

Marx vuoden 1870 sodasta:

Internationalen I. adressissa (23. VII. 1870) Marx siteeraa Chemnitzin 50 000 työläisen valtuusmiesten päätöslauselmaa, jossa sota julistetaan „yksinomaan dynastiseksi” (s. 18, „Kansalaissodan” 3. painos).

[*Ibidem*, ss. 17—18: *saksalaisten osalta sota on puolustussotaa.*]

2. adressissa (9. IX. 1870) sanotaan, että „puolustussota loppui... tasavallan julistamiseen”... (s. 19), että „Ranskan työväenluokka on joutunut tavattoman vaikeaan asemaan”... „ei saa antautua vuoden 1792 kansallisten muistojen valtaan”... „epätoivoista mieltömyyttä olisi yrittää kukistaa uusi hallitus”... „käytettävä tasavallan tarjoamia vapauksia rauhallisesti ja päättäväisesti oman luokan järjestämiseen”⁶¹ (s. 25). NB

13. XII. 1870 päivätyssä kirjeessä: „Päätyipä sota miten tahansa, se on opettanut Ranskan proletariaatin käyttämään aseita” [vihko: „*Marxilaisuus valtiosta*”, s. 2, reunassa⁶²].

„The Daily Newsissä” 16. I. 1871 julkaistu kirjoitus: „Ranska taistelee kansallisen riippumattomuutensa ja Saksan ja Euroopan vapauden puolesta”⁶³.

12. IV. 1871 päiväty kirje: riemua „Pariisin työläisten historiallisen aloitteen” vuoksi etc. (vihko: „*Marxilaisuus valtiosta*”, s. 12)⁶⁴. „Kansalaissota Ranskassa”: 30. V. 1871.

Kugelmannille 14. II. 1871 kirjoittamassaan kirjeessä („Die Neue Zeit”, XX, 2, s. 608) *Marx* esittää kirjeen,

Ranska taistelee I. 1871 kansallisen riippumattomuutensa ja Saksan ja Euroopan vapauden puolesta... | jonka hän julkaisi 16. I. 1871 „The Daily Newsissä” ja joka päättyy näin: „Ranska ei taistele nyt ainoastaan kansallisen riippumattomuutensa, vaan myös Saksan ja Euroopan vapauden puolesta, ja sen asia ei onneksi ole läheskään toivoton.”⁶⁵

Sama julkaisu, 28. III. 1870 päivätyssä kirjeessä *Marx* esittää valituksensa Bakuninia vastaan ja Pääneuvoston 1. I. 1870 tekemän päätöksen tekstin, missä m.m. selostetaan, mikä on Pääneuvoston suhde *Irlannin* kysymykseen:

Marx | „...,Irlannin amnestiaa koskevat Pääneuvoston päätöslauseimat ovat vain johdatus muihin päätöslauseelmiin, joissa tullaan sanomaan, että puhumattakaan enää kansainvälisestä oikeudenmukaisuudesta Englannin työväenluokan vapautuksen edellytyksenä on nykyisen pakkoyhteyden, t.s. Irlannin orjuutuksen, muuttaminen tasa-arvoiseksi ja vapaaehtoiseksi liitoksi, mikäli sellainen on mahdollinen, tai täydelliseksi eroksi, jos se on välttämätön”⁶⁶ (s. 478).— —

(1874) || *Sama julkaisu*, s. 800: 18. V. 1874 päiväty kirje⁶⁷:

„...,Kaikista diplomatian shakkisiirroista huolimatta uusi sota on ennemmin tai myöhemmin väistämätön, ja tuskinpa ennen sen loppumista asiat kehittyvät missään voimakkaaksi kansanliikkeeksi tai sellainen saattaa olla korkeintaan paikallista ja merkitykseltään toisarvoista.”

ULBRICHT. KANSALLISUUDET JA IMPERIALISMI

- 23) *Edmund Ulbricht*. „Maailmanvalta ja kansallisvaltio”. (Vuosien 1500—1815 valtiohistoria.) Täydentänyt ja julkaissut *Gustav Rosenhagen*. Leipzig 1910 (668 sivua).

Tekstissä puhutaan moneen otteeseen „imperialistisista suunnitelmista” etc.

Vuoden 1815 jälkeiselle kaudelle on omistettu vain 2½ sivua — 666—668: „Jälkikatsaus ja näköalat”.

„Vapaussodat saattoivat päätökseen myös meri- ja kauppaherruudesta käydyn taistelun: tuloksena — Englannin meriherruus.

Mutta vallankumouskausi ja vapaussodat merkitsevät myös uuden kehityksen alkua. Vallankumous räjäytti rikki Ranskan vanhan feodalismin ja antoi siten sysäyksen yhteiskuntajärjestyksen ja valtion uudistukselle, ja muut Euroopan valtiot saattoivat vihdoin vain kansojen auttamina pitää puolensa Ranskan vallankumouksen nostattamia voimia vastaan. Kaikista vallankumouksen aatteista osoittautui alussa tehokkaimmaksi kansallisaate. Julman muu- NB
kalaisherruuden painon alla ja sankarillisessa taistelussa sitä vastaan myös muut Euroopan kansat tajusivat valtion ja kansakunnan välisen sisäisen yhteyden. Kun 18. vuosisadalla suurvaltiot nousivat puolustamaan Euroopan riippumattomuutta ja tasapainotilaa yhden valtion ylivaltaa vastaan, niin nyt itse kansat nuorenlivat ja piristivät niiden syvistä riveistä virtaavien uusien voimien ansiosta. Kansallisaate muodostui miltei kaikkien 19. vuosisadan sotien NB
keskiöksi ja tarkoitusperäksi.

Tämä kansojen lisääntynyt voimantunto oli tietysti tuntuva myös omassa valtiossa. Joukot alkoivat pyrkiä osallistumaan valtioelämään.

Kansallistunne ja poliittisen vapauden halu kehittyivät Ranskan vallankumouksen, Napoleonin maailmanherruuden ja vapaussotien vaikutuksesta uusimman historian voittamattomiksi voimiksi. Kansalliset tendenssit risteytyivät ja sulautuivat valistusaikana juurtuneiden liberaalisten ja demokraattisten aatteiden kanssa kansan suvereenisuuden teoriaksi, jonka mukaan valtiolaitoksen tuli pohjata jakamattomaan kansakuntaan ja nimenomaan siten, että korkeimpana tahtona ja korkeimpana valtana on kansakunta ja että vain sen oikeudesta johdetaan valtion päämiehen oikeus” (667). (24

Tämä teoria oli vaarallinen myös monarkioille ja niiden kansallisesti erilaiselle kokoonpanolle: restauraatio on näiden aatteiden vastaista...

Mutta yleensä 19. vuosisata on poliittiseen vapauteen ja kansallistumiseen tähtäävän liikkeen kautta.

„Mutta kauppapoliittinen kilpataistelu, joka rahatalouden syntymisen ja suurten löytöretkien kaudelta alkaen on esittänyt yhä määräävämpää osaa kansojen historiassa, ei joutunut kuitenkaan sen vuoksi 19. vuosisadalla takalalle. Englannilla oli kyllä alussa kiistaton kauppaheruuus, ja tämän mahtinsa nojalla ja kauppavapausopin avulla se selvisi voittoisasti siitä taloudellisen taistelun kaudesta, minkä merkantilismi oli tuonut tullessaan. Tämän opin avulla, joka niin kuin poliittinen liberalismikin oli syntynyt valistusaikana, Englanti valloitti maailman ja suoritti kansojen elämässä menestyksellisesti loppuun kaupan ja kanssakäymisen vapauttamisen. Taloudellisesti heikommät maat alistuivat joksikin aikaa tähän järjestelmään; eivätpä edes Euroopan nuorimmat kansalliset suurvallat — Italia ja Saksa — saattaneet jäädä kuuroiksi tälle uudelle opille.

25) Mutta sitten Amerikan Yhdysvalloista, joka oli selvinnyt vaikeasta sisäisestä kriisistään, tuli uusi mahdava kilpailija kauppapolitiikan alalla. Taloudellisessa taistelussa alkoi uusi vaihe, jolloin palattiin jälleen entiseen politiikkaan, nimittäin kansallisen työn suojeluun suojelutullien ja kauppasopimusten avulla, turvautumatta kuitenkaan entiselle merkantilismille ominaiseen jyrkkään väkivaltapolitiikkaan. Yhdysvaltoja seurasivat tässä Ranskan kolmas tasavalta ja vuodesta 1880 lähtien myös uusi Saksan valtakunta. Sitten kun taistelu vapaamielisestä ja kansallisesta valtiojärjestyksestä vietiin päätökseen ja kun suoritettiin loppuun perustustaillisten valtioiden sisäinen rakennustyö, on pyritty luomaan kansan lisäantyneelle energialle mahdollisimman laajalti liikkuma-alaa. Kilpaillessaan siirtomaista suurvallat pyrkivät hankkimaan menekkialueita tavaroilleen ja tarpeellisia raaka-ainelähteitä; keskeyttömällä diplomaattitoiminnallaan ne

ha ha!!

NB

yrittävät löytää työtätekeville kansoil-
leen uusia kauppa-alueita. Laajentumis-
yrityksiä vastaavasti voimistuu toi-
saalta pyrkimys taloudelliseen autar-
kiaan. Englanti tahtoo muodostua yh-
dessä alusmaidensa kanssa eheäksi sul-
jetuksi kauppa-alueeksi, suur-Britanniaksi.
Amerikka pyrkii taloudelliseen omavaraisuuteen, se tahtoo olla kaupan ja teollisuuden alalla riippumaton vanhasta maailmasta. Kansojen kilpailutelu maailmanherruudesta ja -kaupasta on alkanut sanan varsinaisessa merkityksessä vasta nyt. Sen seurauksena muodostuu *muutamia* rinnakkaisia *maailmanvaltoja*, joiden politiikan täytyy olla imperialismia, mikäli ne haluavat pitää puolensa.

NB
NB

„imperialismi”

„uusi imperialismi”

„tunnusmerkit”

(26)

ha ha!!

Nimitys ja käsite *uusi imperialismi* ei juonnu Rooman imperiumista eikä keskiajan keisari- ja paavikunnista; kysymyksessä ei ole enää jonkin yhden valtakunnan maailmanherruus. Siirto-
maavaltaukset, osallistuminen maailmankauppaan, omien ulkomaisten intressien puolustaminen voimakkaiden laivastojen avulla ovat Englannin imperiumin mallin mukaisia nykyaikaisten maailmanvaltojen tunnusmerkkejä. Nämä vallat voivat olla olemassa toistensa rinnalla ja viedä eteenpäin rauhanomaisessa keskinäisessä kilvoittelussa ihmiskunnan edistyksellistä kehitystä” (667—668). (Kirjan loppu.)

N. B. Vanha ja uusi imperialismi:

Johdannosta, s. XXIII:

„Vanha imperialismi haudattiin St. Helenan saaren yksinäisyydes-

„vanha imperia-
lismi on kuol-
lut”

NB:
„Uusi maail-
manpolitiikka”

NB
„uusi imperia-
lismi”

sä; Bonaparten mukana kuoli myös sen viimeinen edustaja; tätä teoillaan mainetta niittänyttä miestä ympäröi vieläkin keisariajan entisen loisteliaisuuden romanttinen sähdekehä. Alkoi uusi aika; sen perustekijäksi tuli kansallisaate, joka osoittautui voimakkaammaksi kuin ensimmäisten Napoleonin kukistumisen jälkeisten vuosikymmenien aikaiset ruhtinaiden ja valtiomiesten taantumukselliset pyrkimykset. Sen, minkä 16. vuosisata pani alulle, 19. vuosisata suoritti loppuun, kun Keski-Euroopan molemmat muukalaisvaltojen vuosisataisina riistonkohteina olleet kansat, Italia ja Saksa, saavuttivat vihdoin kansallisen yhtenäisyytensä. Mutta *tällä kansallisella perustalla* on käynyt mahdolliseksi *uusi maailmanpolitiikka. Imperialismi-sana palaa jälleen käytäntöön, mutta sisällöltään uutena.* Englanti, tämä Napoleonin voittamattomaksi jäänyt vastustaja, antoi sille alun jo 18. vuosisadalla perustamalla pikeminkin tiedottomasti kuin tietoisesti valtamerentakaisen siirtomaavaltautensa ja voimakkaan sotalaivastonsa avulla *uuden*, Euroopan ulkopuolisen *maailmanvallan. Siitä otavat nyt esimerkkiä maailman muut suurvallat: taloudellinen välttämättömyys pakottaa kansat taloudelliseen kilpailuun kaikkialla maapallolla.*”

27) Koko teos jakautuu 3 osaan.

„I osa: Keskiaikaisen maailmanvaltakunnan loppu ja kansallisvaltioiden muodostuminen reformaatio- ja vastareformaatiokaudella, 1500—1648.

II osa: Euroopan viiden suurvallan muodostuminen monarkistisen absolutismin kaudella.

III osa: Uuden maailmanvallan, Ranskan, syntyminen ja loppu sekä valtakuntien taistelu kansallisen itsenäisyytensä puolesta, 1789—1815.”

Minun lisäykseni: („jaksot”) kaudet
Ergo, 1500—1789 = 289 vuotta
1789—1871 = 82 vuotta
1871—1914 = 43 vuotta

Pääkohdat

I osa:

„Espanjan kansallisvaltion” muodostuminen (s. 24 ja seur.) ja edelleen „espanjalais-habsburgilaisen maailmanmahdin perustaminen” (s. 51 ja seur.).

Kaarle V:n kamppailu maailmanherruudesta (Saksan uskonpuhdistus) 1517—1555.

Tanskan ja Ruotsin kansallinen kuningasvalta (s. 148 ja seur.)... „Viron alistaminen Ruotsin valtaan” etc.

Puolan kehittyminen suurvallaksi (s. 163 ja seur.)... Puolan ja Ruotsin liitto... Puola ja taistelu Venäjältä.

Taistelu Espanjaa vastaan alkaa. Hollannin „vapaus-sota” ja „Alankomaiden irtoaminen Espanjasta”. Armada 1588. Taistelun lopputulos: „Ranskan, Englannin ja Alankomaiden yleneminen. Espanjan rappeutuminen” (233 ja seur.).

Kolmikymmenvuotinen sota, kausi 1616—1659: „Espanjalais-habsburgilais-katolinen maailmanpolitiikka taistelussa Saksan protestantismia, Tanskaa ja Ruotsia, Ranskaa ja Englantia vastaan” (273 ja seur.).

(m.m. Englannin, Hollannin ja Tanskan liittoutuminen Itävaltaa vastaan. (28

Ruotsalaiset Wienin edustalla. Ruotsi sodassa Ranskaa vastaan etc.)

Englannin vallankumous 17. vuosisadalla.

II osa:

„Ranskan kansallisvaltion lopullinen muodostuminen” (Richelieu) ja „Ranskan kohoaminen valta-asemaan Euroopassa”. 1661—1685.

Euroopan saattaminen jälleen tasapainotilaan (Espanjan perimyssota); Englannin, Itävallan, Venäjän, Preussin yleneminen.

Venäjän kamppailu Ruotsia (ja Puolaa) vastaan...

„Ruotsin sota Tanskaa, Puolaa, Brandenburgia, Itävaltaa ja Alankomaita vastaan” (1655—1660).

Itävalta taistelussa Turkkiä vastaan (17. vuosisata).

Suurvaltojen kamppailu (1740—1789).

Seitsenvuotinen sota (1758—1762) (Englannin ja Ranskan „siirtomaasota”).

Yhdysvaltojen vapaussota (liitossa Ranskan, Espanjan ja Hollannin kanssa).

„Joosef II:n ja Katariina II:n imperialistiset suunnitelmat. Puolan loppu.”

III osa:

Sodat Ranskan vallankumousta vastaan.

1. liittolaissota (1792—7)

2. ” (1799—1801/2)

Englannin ja Ranskan sota (1793—1799).

Napoleonin sota Preussia vastaan ja „Napoleonin maailmanherruussuunnitelmat”. (Romahdus v. 1812.)

„Vuosien 1813—1815 vapaussodat”.

29) Puola vuoden 1660 edellä (historiallisen kartaston mukaan):

Lublinin liiton (Union) mukaan — 1569 — *Puolalle* kuului Itämeren rannikkoseutu Danzig mukaan luettuna, Kuurinmaa, Liivinmaa Riika mukaan luettuna (luovutettiin 1660 *Olivan* rauhan perusteella Ruotsille), Vähä-Venäjä Kiev, Pultava ja Tshernigov mukaan luettuina, Podolia, Volynia etc., Valko-Venäjä Smolensk mukaan luettuna.

(luovutti Andrusovon rauhan- teossa 1667 Venäjälle Smolens- kin, Kievin, Tshernigovin, Pul- tavan y.m.	{	Puolan jako:
		Ensimmäinen 1772
		Kolmas 1795

Koko Etelä-Amerikka on nyt vapaa lukuun ottamatta kolmea Guayanaa:

{ 16.—17. vuosisadalla Espanjan, }	Brittiläistä	(1781)
{ Portugalin ja Alankomaiden }	Alankomaiden	(1667)
	Ranskan	(1674)

Pohjois-Amerikka 1783. Englannista riippumattomia valtioita 13

Louisiana (nykyään useampia Espanjan 1763
valtioita): Mis- Ranskan 1802, Britannian 1763,
sissipin jokialue Y.-valtojen 1803, Yhdysvaltojen 1783.

Meksiko ja Keski-Amerikka: Espanjan
(Meksiko, tasavalta vuodesta 1810)

Turkki: Osmanien valtakunta Muhammed IV aikana
(1648—1687)

Itävalta miltei Wieniin asti
Romania, Krim, Kaukasia
koko Balkanin niemimaa y.m.

Serbia { Unkarin vuodesta 1718 } kuningaskuntana vuo-
{ Turkin vuodesta 1739 } desta 1817

Ruotsille vuoteen 1719 saakka (edellä) (17. vuosisadan puolivälistä) kuului myös Suomi

(Norja kuului Ruot- Inkerinmaa (Pietari)
sille vuodesta 1815) Viro
Liivinmaa
Osa Saksasta (länsi-Pommeri
(Stettin) + Bremen)

Yhdysvallat. Vapaussota
1775—1783

V. 1763 Ranska luovutti
Kanadan Englannille

{ V. 1778 ystävyyssojimus Rans-
kan kanssa } Heinäkuun 4 pnä 1776
{ V. 1779 „ Espan- } 13 valtiota julistautui
jan kanssa } itsenäiseksi

{ Amerikkalaisten ja ranskalais- } Sodan loppu: 3. IX.
{ ten joukot löylyttävät englantilaisia 1781 } 1783: Versailles'n rauha. Espanja, Amerikan sotaliittolainen, sai takaisin Floridan tämän rauhan perusteella.

Florida yhtyi Amerikan Yhdysvaltoihin vasta v. 1819.

Portugali kuului Espanjalle 1580—1640

Hollanti: erosi Espanjasta: 1581

1796 Belgia Ranskalla

Hollanti = Batavian tasavalta

1814—1831 Belgia Hollannilla

UUDEN HISTORIAN „KAUDET”

28)

NB:
uuden ajan
historian
„kaudet”

Uuden ajan historian kausia ks. lisäksi P. Herren teoksesta „Maailmanhistorian lähdekirjallisuutta”, Leipzig 1910, missä kirjallisuusviitteiden ohessa esitetään, kuten tavallista, kausijako ja mainitaan m.m. seuraavanlaiset „kaudet”: „Keskiajan maailmanherrsuaatteen kausi” (n. 800—n. 1250).— „Kansallisvaltioiden muodostumiskausi” (n. 1250—n. 1500)... „Perustuslaillisten kansallisvaltioiden muodostumiskausi” (n. 1789—n. 1870)... „Maailmanvaltioiden ja maailmantalouksien kausi” („n. 1870—n. 1910”).

AIKAKAUSJULKAISU „TAISTELU”

ADLER JA RENNER

30)

„Der Kampf”, 1916, n:o 2. Fr. Adler lainaa artikkeliinsa „Sodan tarkoitusperät” (vastustetaan annektointia) „Süd-deutsche Monatsheftesta” heidän julkilausumansa ⁶⁸:

selvä! || „Valtiot, joista nykyinen maailma muodostuu, ovat mahtivaltoja. Mutta niiden mahti on maassa, ihmisissä ja omaisuudessa”... „He (sotilaat) odottavat 'reaalisia takeita': he odottavat maata, ihmisiä ja omaisuutta”...

ja vertauksen vuoksi VI pykälä vuoden 1791 perustuslaista:

„Ranskan kansa kieltäytyy ryhtymästä minkäänlaiseen valloitusotaan eikä tule koskaan käyttämään voimaansa minkään kansan vapautta vastaan”...

ja vuoden 1848 perustuslaki: „Ranskan tasavalta kunnioittaa muita kansallisuuksia samalla tavalla kuin se toivoo kunnioitettavan omaa kansallisuuttaan. Se ei ryhdy mihinkään valloitusotaan eikä tule koskaan käyttämään voimaansa minkään kansan vapautta vastaan”...

vuoden 1791
Ranskan
perustuslaki
kansallisista
sodista

Lisäykseni:

Ranskan perustuslakien tekstejä vuosilta 1791, 1793 j.n.e. ks. F. Hélien teoksesta „Ranskan perustuslait”.

Ibidem, n:o 1: Kirjoituksessaan „Todellisuuttako vai hourupäinen ajatus?” K. Renner sanoo s. 17 Trotskia „Hilferdingin lähimmäksi ystäväksi”.

ha ha!!

Renner
Trotskista

Todisteista, joita hän esittää Saksan ja Itävalta-Unkarin liiton puolesta: „Jos meillä olisi maailmassa vain kaksi isoa talousjärjestelmää, meidän sosialidemokratien olisi helpompi hajottaa viimeinen suuri välimuuri, paljon helpompi kuin nykyään, jolloin olemme harhaannuttavassa labyrintissa ja kulkutien löytäminen on juuri siksi niin vaikeaa. Koko maailma saisi lähteä rauhassa tälle liittoutumisen tielle, sitä parempi meille, sitä lähemmäksi pääsisimme päämääräämme” (19—20).

kuvaavaa!!

(s. 16: „Niin sanottu keskieuropalaisuusliike kehittyi toistaiseksi vielä kokonaan porvarillisella pohjalla, ja puhun lähinnä siitä.”)

NB: vrt. Keski-Eurooppa ja Euroopan Y.-vallat

Me ja he:

- 1) Renner, „Sozialistische Monatshefte”, „Die Glocke” ja kumpp. = imperialistisen porvariston lakeijoita
- 2) Kautsky, Hilferding ja kumpp. (+ lähin ystävä = Trotski) = imperialistisen porvariston suostuttelijoita
imperialistisen porvariston omaantuntoon vetojia, sen uudistajia ⁶⁹
- 3) vasemmistolaiset = porvaristoa *vastaan* taistelevia vallankumouksellisia.

HILFERDING (KAUTSKYLAISIA KATSOMUKSIA)

31)

„Der Kampf”, 1916, n:o 2, ss. 59—60.

finanssipääoman
valtaushank-
keet

Hilferding esittää Kautskyn tavanomaisen argumentin, että maailmantalouden yhteydet *eivät* muka salli eristäytymistä, että Englannin siirtomaiden tuonti- ja vientikaupan kasvu (1899—1913) *ei* ole suurin Englannin kohdalta (s. 57): „Saksa säästyí siirtomaiden valtaus- ja hallintokustannuksilta, mutta käytti samoin kuin Englantikin hyödykseen noiden siirtomaiden tuotantomahdollisuuksia heti kun sen oma kapitalistinen kehitys sen salli. Siirtomaiden monopolisoiminen Englannille ei tule kysymykseenkään”... (samoin kuin Englantikin — suoranainen erehdys: rautatiet, toimiluvat, pääomanvienti. Saksa sivuutti Englannin viimeksi mainitun siirtomaista *huolimatta*. Ilman siirtomaita Englanti olisi jäänyt ehkä vieläkin enemmän jälkeen. Tämä ensiksikin. Ja toiseksi Englannin finanssipääoma on *enemmän* „levännyt laake-reilla”. *Saksankin* finanssipääoma tahtoi *nyt* „levätä”).

pääasia:

„Imperialistiselle politiikalle on tunnusomaista se, että taloudellisen kilpailun kysymykset se pyrkii ratkaisemaan valtiollisin mahtikeinoin valtiossa her-

ruutta pitävän kapitalistikerroksen eduksi. Se turvaa suojatullimuurilla kotimaisille kartelleille kotimarkkinoiden käytön; se yrittää siirtomaa- ja vaikutuspiiripolitiikallaan varata omille kapitalisteilleen maailmanmarkkina-alueita monopoleiksi ja tehdä pienistä maista taloudellisten ja poliittisten pakkokeinojen avulla pääomiensa käyttöalueita. Siten se joutuu yhä enemmän ristiriitaan muiden valtioiden imperialistisen politiikan kanssa. Seurauksena on pyrkimys valtiovallan lujittamiseen, entistä voimaperäisempi kilpa-aseistautuminen niin maalla kuin merelläkin. Juuri tämä politiikka on johtanut katastrofiin. Ja kansojen valittavana on nyt kaksi vaihtoehtoa: jatkavatko ne (!!!) tätä politiikkaa sodan jälkeen vai tahtovatko ne tehdä siitä lopun. Joko jatketaan toisistaan erottamatonta suojatulli-, siirtomaa- ja aseistautumispolitiikkaa tai luovutaan suurvaltapolitiikasta!” (59—60). — —

NB

„ne”

NB

Otettakoon ensin *valta omiin käsiin*, älköönkä puhuttako turhan päiten „vallasta”.

„Kysymyksessä ei ole vain pelkkä kauppasuhteiden säännöstely, vaan suurvaltapolitiikka, jonka avulla pyritään saamaan omalle pääomalle monopoli-asema muiden kustannuksella ja josta sodanvaara on lähtöisin. Ja olisiko meidän suhtaannuttava siihen sovinnollisesti siksi, että niin on ollut laita ennen sotaa, eikä vastustettava kaikin keinoin tämän politiikan jatkamista jopa entistä kärkevämmässä muodossa? Meidän mielipiteemme on päinvastainen: juuri sen vuoksi, koska olemme nähneet, mihin tuollainen valtioiden monopolistinen suurvaltapolitiikka johtaa, meidän tulee vastustaa kaikin keinoin sen jatkamista ja laajentamista” (61).

NB

NB

ENGELS JA MARX ENGLANNIN TYÖLÄISISTÄ

32) Engels. „Englannin työväenluokan asema”, 2. painos. 1892.

NB |||| s. XX. „Työväenluokan aristokratia” — „työläisten etuoikeutettu vähemmistö” „laajojen työläisjoukkojen” vastakohtana (1. III. 1885 kirjoitetusta artikkelista).

NB |||| Muiden maiden kilpailu teki lopun Englannin „teollisesta monopoliasemasta” (XXI)

S |||| vain yksinomaan „pienelle etuoikeutetulle, suojelusta nauttivalle” (XXII) (työväenluokan) „vähemmistölle” oli „pitempiaikaista etua” v. 1848—68, mutta „laajat joukot saivat parhaassa tapauksessa vain tilapäistä parannusta asemaansa” *.

(ks. s. 14 ** tästä viikkosta)

s. XXIV: „uuden unionismin”, *kouluttamattomien* työläisten liittojen kasvu:

NB |||| „Heillä” (näillä uusilla unionisteilla) „on eräs mitaamattoman suuri etuisuus: heidän henkinen olemuksensa on vielä koskemattonta maaperää, joka on täysin vapaa perityistä, ’kunnioitettavista’ porvarillisista ennakkoluuloista; jotka panevat paremmassa asemassa olevien ’vanhojen unionistien’ pään pyörälle” ***.

Ja vuoden 1892 vaaleista:

NB |||| „Entisistä niin sanotuista työläisedustajista, t.s. miehistä, joille annetaan anteeksi heidän kuuluvaisuutensa työväenluokkaan, siksi kun he itse ovat valmiit hukuttamaan tämän ominaisuutensa liberalismin valtamereen, Henry Broadhurst, vanhan unionismin huomattavin edustaja, kärsi pahan tappion, koska julisti vastustavansa 8-tuntista työpäivää” ****.

Vuoden 1847 jälkeen: „Näistä molemmista seikoista [1] chartismin tyrehtyminen; 2) teollisuuden kukoistus] johtuen Englannin työväenluokasta tuli poliittisessa suhteessa tehtailijoiden johtaman ’suuren liberaalisen puolueen’ lisäke” (XVII).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 23. osa, s. 108. Toim.

** Ks. tätä osaa, ss. 575—576. Toim.

*** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 23. osa, s. 108. Toim.

**** Sama. Toim.

Kirjeenvaihto *Sorgen* kanssa.

(33)

Marx Englannin työväenjohtajista:

Fr. Engels *Sorgelle* (21. IX. 1872):... „Hales järjesti täällä Liittoneuvostossa suuren skandaalin ja hankki Marxille moitelauseen sen johdosta, että hän oli sanonut Englannin työväenjohtajia lahjotuksi, mutta eräs tšekäläinen englantilainen ja yksi irlantilainen jaosto ovat jo esittäneet vastalauseensa tunnustaen Marxin olevan oikeassa”...

Engels *Sorgelle* 5. X. 1872: „Hales aloitti täällä kii-vaan parjauksen Marxia ja minua vastaan, mikä kuitenkin on kääntymässä häntä itseään vastaan... Syynä oli se, että Marx sanoi Englannin työväenjohtajia lahjotuksi”...

Marx *Sorgelle* 4. IV. 1874⁷⁰: ....„Mitä tulee kaupunkilaistyöläisiin” (Englannissa), „niin täytyy murehtia sitä, ettei koko johtajasakki päässyt parlamenttiin. Sitä tietä olisi varmin vapauduttu tuosta roistoväestä”...*

NB

↓
#

vrt. tässä 40—41 ** vieläkin voimakkaammin

ks. jatkoa s. 36 ***:

K. Marx Kugelmannelle 18. V. 1874: „Tällä haavaa Englannissa edistyy vain maaseudun työväenliike; teollisuustyöläisten täytyy ennen muuta vapautua nykyisistä johtajistaan. Paljastaessani nämä herrat Haagin kongressissa tiesin joutuvani siitä syystä epäsuosioon, parjauksen kohteeksi etc. Mutta olen aina suhtautunut levollisesti sellaisiin seurauksiin. Siellä täällä aletaan jo ymmärtää, että täytin vain velvollisuuteni tekemällä nuo paljastukset.” („Die Neue Zeit”, XX, 2, 1901—2, s. 800.)

↓

NB

Jaechh: „Internationale”, s. 191: (Haagin kongressi Marx sanoi Haagissa: „Jos joku ei ole IX. 1872) Englannissa tunnustettu työväenjohtaja, niin se on vain kunniaksi hänelle,

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 23. osa, s. 107. *Toim.*

** Ks. tätä osaa, ss. 611—613. *Toim.*

*** Otteet Engelsin *Sorgelle* kirjoittamista kirjeistä ovat vihkon 36. ja 37. sivulla (ks. tätä osaa, ss. 607—608). *Toim.*

sillä Lontoossa jokainen 'tunnustettu työväenjohtaja' on Gladstone'in, Morleyn, Dilken ja kumpp. palkoissa"...

vrt. *Jaekkh* samasta aiheesta
„Die Neue Zeitissa”, XXIII, 2, s. 28.

KAUTSKY. „PATRIOTISMI, SOTA JA SOSIALIDEMOKRATIA”

K. *Kautsky*. „Patriotismi, sota ja sosialidemokratia” („Die Neue Zeit”, XXIII, 2; 1905).

Sotalakko = „sankarillista mielettömyyttä” (370) samoin kuin porvarillisten pasifistien „yritykset” poistaa sodat sovinto-oikeuksien avulla. Kumpikin mielettömyys „johtuu siitä erehdyksestä, että sota käsitetään irralliseksi tapahtumaksi”.

||| Mutta sota uhkaa saattaa katastrofiin: „Kevytmielissä sodassa kärsitty tappio on sellainen katastrofi, joka johtaa mitä perusteellisimpaan romahdukseen” (371).

||| Proletariaatti „ei liene nykyään vielä missään kylin voimakas” tekemään sota mahdottomaksi vallankumouksen avulla ennen sodan puhkeamista (mutta sotalakko on vallankumous). „Mutta kaikissa kapitalistisissa valtioissa se on jo kyllin voimakas, jotta jokainen suuria menetyksiä aiheuttava hyödytön sota muodostuisi lähtökohdaksi vallankumoukselle, joka pystyttää proletaarisen järjestyksen” (371).

BAUER. „KANSALLISUUSKYSYMYS JA SOSIALIDEMOKRATIA”

34) *Otto Bauer*. „Kansallisuuskysymys ja sosialidemokratia”. Pietari 1909.

30. §:stä: „Sosialismi ja kansallisuusperiaate”.

s. 534: „..., Sosialistinen yhteisö ei voi koskaan liittää väkisin piiriinsä kokonaisia kansakuntia. Kuvitelkaapa mielessänne kansanjoukkoja, joiden käytettävissä ovat kaikki kansallisen kulttuurin saavutukset ja jotka osallistuvat täydellisesti ja aktiivisesti lainsäädäntään ja hallintaan ja joilla

on vihdoin aseet — voitaisiinkohan alistaa väkivalloin sellaiset kansakunnat vieraan yhteiskuntaelimestön herruuteen? Mikä tahansa valtiovalta nojaa aseelliseen voimaan. Taidokkaan koneiston ansios-ta nykyinen kansanarmeija on silti tietyn henki-lön, suvun tai luokan ase samalla tavoin kuin mui-naisaikojen ritari- ja palkkajoukot. Sosialistisen yhteiskunnan demokraattisen yhteisön armeija ei ole kuitenkaan mitään muuta kuin aseistettua kan-saa, sillä se on pantu kokoon kulttuuri-ihmisistä, jotka tekevät pakottomasti työtä yhteisissä työpa-joissa ja osallistuvat joka suhteessa valtioelämään sen kaikilla aloilla. Sellaisissa oloissa muukalais-herruus käy kokonaan mahdottomaksi" (534).

NB
sellai-
sissa

Euroopan Yhdysvallat „ei ole turha haave", vaan „väis-tämätön päätekohta tiellä, jolle kansakunnat ovat kauan sitten astuneet" (542).

Jos sosialistinen Saksa aikoo päästää osan työmiehis-tään Ukrainaan, se (Saksa) ei päästäisi heitä „takaamatta heille heidän kulttuurielämänsä itsenäisyyttä" (543)... (tämä on 30. §:n loppu).

29. §:ssä: „Imperialismi ja kansallisuusperiaate" (512—529 venäjännöksessä) tekijä siteeraa *brittiläistä imperia-lismia* koskevia Schulze-Gaevernitzin ajatuksia, puhuu Turkin rappeutumisesta, Albaniaan kohdistuvista Italian anastuspyrkimyksistä: „Viitataan Trentoon ja Triesteen, mutta ajatellaan Albaniaa" (519). „Sillä tavalla saadaan imperialistinen valloitusota kuvatuksi Italian kansanjou-koille kansalliseksi vapaussodaksi" (519)...

Bagdad, Venäjän toiminta Persiassa etc.— „siinä näiden tulevien selkkausten siemeniä ja aineksia " (518)...

Samoin „brittiläinen imperialismi piirtää valitsi-jajoukoille houkuttelevan kuvan yhtenäisen brittiläi-sen kansakunnan herruuden alaisesta 400-miljoonai-sesta imperiumista, mutta ajattelee samalla rauta-teollisuusmagnaattien kartellien liikevoittoja ja Lon-toon pörssikeinottelua"... „venäläinen imperialismi kuuluttanee joskus Puolan ja Ukrainan vapaiksi ja yhtenäisiksi saadakse siten uusia markkinoita Pie-tarin, Moskovan ja Lodzin tehtailijoille"... „niinpä saksalaisenkin imperialismiin täytyy esiintyä vuoden 1848 suur-Saksa-aatteen seuraajana ja ottaa tunnuk-

(35

NB

sekseen saksalaisten yhtenäisen suuren isänmaan luominen, kun se aikoo uhrata Saksan työläisten ja talonpoikien hengen niiden intressien vuoksi, joita pääomalla on Tigrisin ja Eufratin varrella" (522—523)...

„Itävallan pirstominen kapitalistisen yhteiskunnan piirissä voi olla vain imperialismiin aikaansaannosta" (528)...

„Itävallan hajoamisen edellytyksenä on imperialismiin voitto Saksassa, Venäjällä ja Italiassa. Mutta imperialismiin voiton edellytyksenä on näiden maiden työväenluokan tappio" (527). Itävallan työläisten ei pidä rakentaa toiveitaan imperialismiin voiton varaan...

GRUMBACH. „ZIMMERWALDIN-KIENTHALIN HAIRAHDUS"

S. Grumbach. „*Zimmerwaldin-Kienthalin hairahdus*". Bern 1916 (95 sivua) (sosialishovinin latteutta).

|| s. 24: ...,Mutta jos kohta hänellä (Kautskylla) ei
|| ollutkaan 4. VIII. 1914 selvää käsitystä tilanteesta,
! || niin me (!!!) ja kaikkien maiden sosialistit pidämme
|| häntä silti edelleenkin eräänä Internationalen johtava-
|| vana teoretikkona"...

s. 26... „Yleinen tasoittaminen, jota Zimmerwald ja Kienthal saarnaavat"...

— s. 40 — Saksan sosialidemokraatit eivät antaneet vastausta Vaillantien — Keir Hardien *ehdotukseen* eivätkä lupauksestaan huolimatta käsitelleet sitä Chemnitzissäkään (1913) (Wienin vuoden 1914 kongressia varten) !!! (Pötyä! Ikään kuin Legienit ja kumpp. olisivat *voineet* sen tehdä!!!). (Vrt., mitä Huysmans sanoo Sveitsin puolueelle osoittamassaan kirjeessä — idem.)

Ranskalaisten vähemmistö on *niin ikään* isänmaan puolustamisen kannalla!! (—54—). [Grimm oli muka elo- ja marraskuussa 1914 isänmaan puolustamisen kannalla — 68.]

s. 77: Lenin *puoltaa* Marokon sotaa etc.

(s. 4 saksankielisessä kirjasessa *). „Mielettömyys muodostuu tässä metodiksi"! Marokko saa puolustautua, mutta Ranska ei!! (Ilveilijä!)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 21. osa, s. 295. *Toim.*

- s. 78: Leninistä („Vorbote”⁷¹ n:o 1 *) Saksan nälkäkapi-
nat ovat „vallankumouksellisen joukkotaistelun
alkua”!! Sepä vasta muka *harhakuvittelu*!!
Päinvastoin muka „Saksan kansalta puuttuvat koko-
naan vallankumoukselliset ominaisuudet” (78).
- 82: Meyer *London* sanoi 18. I. 1916 Amerikan edustajaka-
marissa, että hän puolustaisi isänmaataan, jos sinne
hyökättäisiin!!!!
- 84—5: Ledebourin julkilausuma Saksan internationaalisia
sosialisteja vastaan ja Borchardt — Ledebouria
vastaan. Te ette saa „koskaan” luopumaan „isänmaan
puolustuksesta”!!! ja Liebknechtkin on muka isän-
maan puolustamisen *kannalla*!!

ENGELS. KIRJEITÄ SORGELLE

Engels Sorgelle 3. VI. 1885... Avun myöntämisestä (36
laivayhtiöille (poikkeuslain lakkautuksen jälkeen); „seu-
raa luultavasti hajaannus, ja se onkin vain eduksi. Pikku-
porvarillinen sosialistinen ryhmä on väistämätön sellai-
sessa maassa kuin Saksassa, missä poroporvarillisuutta
'on ollut hamasta menneisyydestä' vieläkin enemmän kuin
historiallista oikeutta”...

29. IV. 1886: „Saksassa on hiljaisina aikoina kaikki poro-
porvarillista; tässä suhteessa kaivataan ehdottomasti kii-
hotteeksi Ranskan kilpailua. Ja sitä ei tule puuttumaan”...

22. II. 1888: „Tarvitaan vain, että jossakin aletaan, ja
porvarit ällistyyttää piilevä sosialismi, joka purkautuu sil-
loin esiin ja tulee julkiseksi” (291)...

7. XII. 1889: „...„Inhottavinta täällä” (Englannissa)
„on työläisten luihin ja ytimiin syöpyneet porvarilli-
nen 'kunnioitettavuus' ...yksinpä Tom Mannkin, jota
olen pitänyt parhaimpana, puhuu mielellään siitä,
että hän menee lounaalle lord-mayorin seurassa. Kun
tätä vertaa Ranskaan, niin huomaa, mitä merkitsee
vallankumous”...**

8. II. 1890... „Fabiolaiset ovat hyvää tarkoittava joukko
valistuneita porvareita, jotka ovat kumonnet Marxia...
Heidän päätarkoituksenaan on... *porvarin* käännyttäminen

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 99—111. *Toim.*

** Sama, 23. osa, ss. 107—108. *Toim.*

socialismiin ja siten tämän pystyttäminen sovinnollisesti ja perustuslaillisesti” (331)...

((fabiolaisista 393 (18. III. 1893) — s. 401 (11.XI. 1893)... — tahtovat imeyttää socialismia liberalismiin; heihin itseensä on imeytettävä työläishenkeä)).

19. IV. 1890... Englannissa on tavattomasti väittelyitä etc., perinteitä, riitoja, ammattitaitoisten työläisten ennakkoluuloja etc. etc.

...,Mutta liike edistyy pintakerrosta *alempana* ja tempaa mukaan yhä laajempia kerroksia ja sitä paitsi enimmäkseen *alimpien*” (kursivointi Engelsin) „joukkojen keskuudesta, jotka tähän asti ovat olleet paikallaan, eikä ole enää kaukana se päivä, jolloin nuo joukot *löytävät itsensä*” (kursivointi Engelsin), „jolloin niille selviää, että nimenomaan ne itse ovat tuo jättiläismäinen liikkeellepaneva joukko”... * (336).

4. III. 1891... telakoiden ja kaasulaitosten työläisiä ja heidän trade unioniansa on kohdannut epäonni, heidän „uusi trade unioninsa on räjäytetty rikki, ja vanhat konservatiiviset trade unionit, jotka ovat *rikkaita*” (kursivointi Engelsin) „ja juuri sen vuoksi arkoja, jäävät yksin taistelukentälle” (359).

14. IX. 1891. Trade unionien Newcastlen kongressi on niin ikään voitto (kuten kansainvälinen kongressikin)... „*Vanhat*” (kursivointi Engelsin) „trade unionit, ennen muuta tekstiilityöläiset, ja työläispiirien koko taantumusryhmä yrittivät kaikin voimin saada kumotuksi vuonna 1890 hyväksytyyn kahdeksantuntista työpäivää koskevan päätöksen. Ne epäonnistuivat... ja porvarillisetkin lehdet tunnustavat *porvarillisen työväenpuolueen* tappion” (kursivointi Engelsin) „täydellisesti ja pelolla, ulisten ja hammasista purren” * (368).

24. X. 1891... sodan mahdollisuudesta... meidän saksalaisten pitäisi (ehkä) „järjestää vuosi 1793”... se olisi onnettomuus, jos sota puhkeaisi ja „nostaisi meidät ennenaikaisesti valtaan, on oltava valmiina siltä varalta” (371)...

Idem, 376: sellaisen sodan tapauksessa „meidän tulee pelata va banque” (376).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 23. osa, s. 108. *Toim.*

...,joukot (Saksassa) ovat erinomaisia ja enimmäkseen johtajia parempia”... (399) (7. X. 1893). ||

2. XII. 1893... Amerikan työväenliikkeen kehitysvaikeudet: 1) „puoluehallitus”-järjestelmä (2 puoluetta; äänten menetyks kolmannelle); 2) maahanmuutto jakaa työläiset kahdeksi ryhmäksi; immigrantit alaryhmiksi; sen lisäksi *neekerit*; 3) suojatullit saattavat työläiset „prosperityn vaikutukselle alttiiksi”, mitä ei ole Euroopassa... (403)...

412 (12. V. 1894), Amerikan sosialidemokraattisen liiton ja saksalaissyntyisten amerikkalaisten sosialistien *lahkokuntaisuus* muuttaa teorian „kangistuneeksi puhdasoppisuudeksi”... ((jotta työläiset nielisivät heti teorian sitä kehittelemättä)).

AIKAKAUSLEHTI „KELLO”

ERNST HEILMANN. „KIISTAN OLEMUS”

„Die Glocke”, 1916, n:o 20 (12. VIII. 1916).

Ernst Heilmann. „Kiistan olemus” (770—786).

Tarkoituksena „kolmen kiistelevän ryhmän perusajusten” esittäminen (770):...

„Enemmistö, työyhteisö ja internationalistit (Liebknechtin ryhmä)” (771)...

1 — halutaan „Saksan voittavan”

2 — „ratkaisematonta sotaa”

3 — „Saksan tappiota” (771)...

„Kaksi ensimmäistä ryhmää ovat maan puolustuksen kannalla, vaikkakin työyhteisöryhmä pitää hyvää huolta siitä, ettei vain ylitettäisi pelkän puolustuksen rajoja, kun taas 'kolmannen Internationalen' kannattajat kiistävät periaatteessa 'isänmaan puolustuksen' harhauttavana fraasina” (771)...

„Liebknechtin ryhmä on pysynyt täysin uskollisena itselleen... Tämän suunnan kannattajat ovat nyt yhdistyneet uudeksi puolueeksi spartakistisin ohjelmin. Teoreettista johtajaansa, venäläistä Leniniä seuraten he tahtovat asettaa kansainvälisyyden vaatimaksi kaikkien sosialidemokraattisten puolueiden velvollisuudeksi pyrkiä ehdottomasti ja kaikin keinoin: lainvastaisten lentolehtisten, salaisten järjestöjen, joukkolakkojen ja kapinoiden avulla siihen, että heidän oma maansa joutuisi tappiolle” (771)... „Venäjällä

tämän suunnan kannattajat sanovat itseään rehellisesti ja kainostelematta tappiontoivojiksi" (772).

„Spartakistisella propagandalla, joka opettaa, ettei vihollisen maahanhyökkäys ole suinkaan kaikista kauheinta, vaan voi päinvastoin johtaa vapauden valloittamiseen, lie-nee eniten kannattajia Sveitsin venäläisten emigrantti-teoreetikkojen keskuudessa; käytännössä sillä saattaa olla merkitystä vain Saksaan nähden ja se on siitä syystä Sak-san tappion propagointia" (772)...

39) „Työyhteisöryhmä eli Zimmerwaldin oikeisto, jonka teo-reetikkona on Kautsky ja poliittisina johtajina Haase ja Ledebour, ei ainoastaan tee tosiasioista sellaista johtopää-töstä, että tämän sodan täytyy päättyä siten, ettei tule NB || olemaan voittajia eikä voitettuja, vaan vieläpä toivoo || sellaista loppua suurtaistelulle.”

„Tällaisen puolinaisuuden arvostelu on hyvin helppoa ja yksinkertaista. Väite, että Saksan puolustustehtävä olisi ratkaistu, on niin ilmeisesti ristiriidassa tosiasioden kanssa, että se voi asioita ymmärtäviä ihmisiä vain nau-rattaa" (773)...

NB || „Se (enemmistö) toimii mahdollisimman pikaisen || rauhan hyväksi, jonka kuitenkin voivat tehdä vain || nykyiset hallitukset" (778).

NB || „Katastrofi- ja vallankumousajatus sosialistisen || yhteiskuntajärjestyksen pystyttämiskeinona meidän || tulee yleensä haudata kerta kaikkiaan, ei mistään || tietystä hetkestä lähtien, vaan periaatteessa. Sosialisti || merkitsee periaatteessa samaa kuin vallankumouksen || vastustaja" (alleviivaus kirjoittajan); „päinvastainen || käsitys on vain porvariston vapaustaistelun perintöä, || ha || josta emme ole vapautuneet henkisesti vielä lähes- || ha!! || kään kokonaan" (780)...

s. 782: esimerkkejä (1/2 sivua nimiä) kreivien ja kenraa-lien uhrauksista sodassa (heidän poikansa ovat upseereita etc.): todistaa sitä, „että vihollisen ollessa vastassamme olemme kaikki muuttuneet yhdenvertaisiksi" (783) (!!!!).

„Elokuun 4 päivän politiikan kriisi ei siis viime kädessä ole mitään muuta kuin katastrofiteorian ja kehityso-pin välisen entisen taistelun uusiintumista, taistelun, joka nyt evolutionistisen katsantokannan päästyä voitolle lähenee loppuaan. Niinpä siis, jollemme ota huomioon tusinaista yliloikkareita puolin ja toisin, näemme jälleen vastakkain

samat reformistien ja vallankumouksellisten eli, jos niin tahdotte, revisionistien ja radikaalien taistelurivistöt ja kuulemme entisiä iskulauseita” (784)...

„Satakertaisista pannaan julistamisista huolimatta kehityshistoriallinen näkökanta on saanut yhä enemmän jalansijaa puolueessa, ja se voittaa siinäkin tapauksessa, että paljon kärsineiden kansojen suutumus johtaa siellä täällä sodan jälkeen vallankumouksellisiin purkauksiin. Myrskyisät ja jopa veriset episodit saattavat pidättää tai jouduttaa kehitystä, mutta eivät voi mitenkään muuttaa sen peruspiirteitä” (785—786). (40)

asian ydin on tämän lauseen alkuosassa

„Sosialismi toteutuu päivä päivältä yhä enenevässä määrässä niiden lukumäärän kasvuna, jotka eivät saa toimeentuloaan yksityisyritteliäisyydellä eivätkä palkkaa yksityishenkilöiltä. Valtionlaitoksen, kunnallisen tai osuustoiminnallisen laitoksen työläinen on sosialisoinut samoin kuin sairauskassan lääkäri tai ammattiyhdistyksen toimihenkilö” (784). NB

W. LIEBKNECHT JA MARX

(KIRJE W. LIEBKNECHTILLE VUODELTA 1878)

W. *Liebknecht*. „Idän kysymyksestä eli pitääkö Euroopasta tulla kasakkavaltainen? Varoitussanoja Saksan kansalle”. 2. painos. Leipzig 1878, ss. 57 ja 59. NB
löydet-
tävä!!

Siteerataan „*Sozialistische Monatshefte*ssa”, 1916, s. 1095 (n:o 21, 19. X. 1916) Schippelin artikkelissa; tässä Liebknechtin kirjasessa on muka liitteenä erään „ystävän”, ilmeisesti Marxin, kaksi kirjettä. (W. Liebknechtin kirjasen 1. painoksessa näitä liitteitä *ei ole*⁷².) Marx kirjoitti silloin näin:

(1848—1878)

Marx
Englannin
työläisistä
v. 1878

„Vuonna 1848 alkaneesta *korrup-tiokaudesta* johtuen *Englan-nin työväenluokka demora-lisoitui* vähitellen yhä syvemmästi ja muuttui vihdoin jopa pelkäksi liberaa-lien suurpuolueen, t.s. orjuuttajiensa, kapitalistien, puolueen *lisäkkeeksi*. Englannin työväenluokan johto siirtyi ko-konaan trade unionien *lahjottujen* johtomiesten ja ammattiagitaattorien käsiin. Nämä urhot ylistelivät äänek-käästi jos millä tavalla Gladstone'in, Brightin, Mundellan, Morleyn, tehtailija-lurjusten j.n.e. perässä tsaaria, kanso-jen vapauttajaa, panematta samalla rik-kaa ristiin omien *veljiensä* hyväksi, jotka Etelä-Walesin kaivostenomistajat *olivat tuominneet nälkkäkuo-lemmaan. Kurjat!* Kruunatakseen tämän kaiken asianmukaisella tavalla edustajakamarin ainoat työläisedustajat ja sitä paitsi, kauhea sana, kaivostyö-läisten suoranaiset edustajat Burt ja surkea MacDonnell, jotka itsekin ovat syntyperäisiä kaivosmiehiä, äänestivät yhdessä 'liberaalien suurpuolueen' hän-näntyngän kanssa, joka on ihastunut tsaariin, edustajakamarin viime äänes-tyksissä (helmikuun 7 ja 8 päivänä, jol-loin liberaalien suurpuolueen useimmat tukipylväät, Forster, Lowe, Harcourt, Goschen, Hartington ja jopa itse suuri John Brightkin, jättivät armeijansa oman onnensa nojaan ja karkasivat äänestyksen alkaessa, etteivät olisi kom-promettoineet itseään liiaksi jollakin votumilla)! Mutta venäläisten nopeasti paisuneet suunnitelmat ovat hälvettä-neet äkkiä lumouksen, tehneet lopun mekaanisesta agitaatiosta (viiden pun-nan setelit — siinä mekanismin tärkein vieteri); sillä hetkellä olisi ollut 'hen-

41)

genvaarallista' Mottersheadille, Howelille, John Halesille, Shiptonille, Osbornelle ja koko heidän sakilleen äännähtää jossakin julkisessa työväenkokouksessa; kansanjoukot sulkevat ja hajottavat väkisin jopa heidän suljettujakin kokouksiaan (joihin päästetään vain pääsylipuilla).”

NB: Marxin kirje (Liebknechtille?)
vuodelta 1878

JAPANILAISET JA AMERIKAN TYÖLAISTEN SHOVINISMI

„Die Neue Zeit”, 1913 (31, 2), ss. 410—412 (vuoden 1913 kesäkuun 20. päivän numero)

NB
työläisten shovinismi

Erwin Gudde. „Uusi japanilaisvastainen poikkeuslaki Yhdysvalloissa”. (Päiväys: San Francisco, 21. V. 1913)

Tämän lain, joka kieltää japanilaisia ostamasta maata (vuokrata voidaan vain 3 vuodeksi), kuvernööri allekirjoitti 19. V. 1913 vastoin Woodrow Wilsonin vaatimusta.

Tämä „poikkeuslaki on pahinta lajia” (410)— „politiikkaa, joka on pahempaa kuin Preussin puolalaispolitiikka” (412).

Ja Amerikan työläiset ovat syyllistyneet „shovinismiin” (NB) (412). „Amerikan työväenliiton’ herrat tahtovat riistää ’keltaihoisilta’ kaikki oikeudet ja vieläpä karkottaa heidät yleensä pois maasta” (411).

Tämä poikkeuslaki „todistaa meille, että Kalifornian väestö ja ennen muuta

Amerikan
työläiset
ja heidän
shovinisminsa

japanilaisten
suhteen

NB

Työläiset imperialistien puolella...
 „Sosialistinenkaan puolue”!!!

||| työväestö on alkanut vetää yhtä köyttä Amerikan *imperialistien* kanssa, jotka ovat valmistelleet sotaa Japania vastaan jo ajat sitten. *Sosialistinenkaan puolue ei ole ollut ajan tasalla tässä kysymyksessä*” (411).

Tämä laki on „vain rengas lakien pitkässä ketjussa” (412)...

GREULICH JA „GRÜTLIANER”

GREULICH. „AVOIN KIRJE HOTTINGENIN GRÜTLI-LIIOTLLE 78”

- 42) „Grütlianer” n:o 230. 1916 (2. X. 1916).
Hermann Greulich. „Avoin kirje Hottingenin Grütli-liitolle”.

Vain työläisten vähemmistö osallistuu työväenliik-
 keeseen. „Elintaso on kohonnut siitä syystä vain
 || vähän ja vain työväestön ylempien kerrosten koh-
 dalta. Työläisjoukot ovat edelleenkin hädän, huolten
 ja puutteen puristuksissa. Siksi aletaan aika ajoittain
 epäillä, onko tähänastinen tie ollut oikea. Arvostelu
 etsii uusia teitä ja luottaa pääasiallisesti siihen, että
 || *tarmokkaampi toiminta* tuottaa menestystä. Tämän-
 suuntaisia yrityksiä tehdään, mutta tavallisesti onnis-
 tumatta, mikä kannustaa entistä enemmän palaamaan
 vanhaan taktiikkaan. Se, joka tarkastelee työväen-
 liikettä pitemmältä ajassa taaksepäin, huomaa tämän
 virtauksen aaltomaisuuden... Sitten puhkesi maail-
 mansota... laajoille joukoille... ankaraa pettymystä...
 elinolojen hirvittävää huononemista, mikä saattaa
 puutteeseen nekin kerrokset, joiden toimeentulo oli
 aikaisemmin vielä mukiin menevää, *voimistaa vallan-*
 || *kumouksellista virtausta*. Kaikki tähänastinen aseteta-
 III || taan kyseenalaiseksi: periaatteet, taktiikka ja organi-
 saatio. ...Se, joka kykenee kohoamaan ajatuksiinsa
 arkista sekamelskaa korkeammalle, ...havaitsee tämän
 suuren kiistan” (vallankumouksellisista periaatteista
 ja taktiikasta) „käsitettäväksi eikä lankea sen joh-
 || dosta epätoivoon. Tyhmyksiä on tietysti tehty kyl-
 || liksi — ja kummaltakin puolen...

Olen miltei yksin saanut tähän asti yrittää sovintoa... Puoluejohto ei ole ollut todellakaan tehtävänsä tasalla, vaan on antautunut liiaksi tuitupäiden talutettavaksi... Grütli-liiton keskuskomitea on päättänyt omaksua *'kansallisen käytännönpolitiikan'*, jota se aikoo toteuttaa puolueen ulkopuolella... Miksei se ole tehnyt sitä puolueen sisällä? Miksi se on jättänyt miltei aina minun huolekseni taistella yltiöradikaaleja vastaan?..

...Olen siinä varmassa uskossa, että puolueen nykyisen käymistilan seurauksena saadaan lopulta hyvää viiniä, ellei vain tynnyriä tulpita ennen kuin käyminen on loppunut... Puolue voi olla vain proletariaatin puolue eikä se saa muuttua lahkokunnaksi, jonka menettely on proletariaatille käsittämätöntä. Jos se (Grütli-liitto)... kieltäytyy sopimasta puolueen kanssa, niin minun paikkani ei ole enää mainitussa liitossa. Uskon puolueen tulevaisuuteen ja siksi olen aina oleva sen kannalla.” (Loppu.) Bern 26. IX. 1916.

Siinä on myös Grütli-liiton keskuskomitean vastaus Greulichille. Yltiöradikalismia ja „välittämistä” — Grütli-liiton olemassaoloa vastaan. Siinä myös kirjoitus „Kuka on Spartacus?” (ylistelyä)!!!

„KIVIÄ LEIVÄN ASEMESTA”

„Grütliäner” n:o 255, 31. X. Erään „ammattiyhdistysmiehen” pääkirjoitus: „Kiviä leivän asemesta”: nimittäin „radikaalinen suunta” antaa muka „kiviä leivän asemesta”. Mutta tarvitaan „reformistista ymmärrystä”, „käytännöllistä sosiaalista uudistusta”, „demokraattista sosialistista uudistusta”... (niin sanottuja „marxilaisia” vastaan)...

(43

„PERIAATTEELLISESTI ERIÄVÄÄ ARVOSTELUA”

N:o 253. 28. X. 1916. Pääkirjoitus: „Periaatteellisesti eriävää arvostelua”. Lainaus „Leipziger Volkszeitungista”, tämä muka

he ovat | „kes-
kustan” | NB |||| puolustaa „sosialistista näkökantaa”. Zü-
richin ja Bernin lehdet haukkuvat muka
kannalla | NB |||| Pernerstorferia. *Me emme ole samaa*
mieltä *enempää Saksan enemmistön*
kuin Zürichin ja Bernin lehtienkään
kanssa, me olemme „laillisten” keinojen
kannalla. Meistä Adlerin asia on
„vain mielettömyyttä”...

„VÄLILLÄMME EI OLE MITÄÄN PERIAATTEELLISTA
ERIMIELISYYTTÄ!”

N:o 249. 24. X. 1916. Pääkirjoitus: „Välillämme ei
ole mitään periaatteellista erimielisyyttä!” (lainaus-
merkeissä)—*Huberin* (Rorschach) sanat Grütlin
NB || edustajien kokouksessa, mutta Adleriapa „*Volksrecht*”
kehuu!! *Me taas* tuomitsemme hänet *periaatteessa!*

„'NATIONALISTISET AKANAT' EROTETAAN
'INTERNATIONAALISISTA SOSIALISTISISTA NISUISTA' ”

N:o 248. 23. X. 1916. Pääkirjoitus: „'Nationalistiset aka-
nat' erotetaan 'internationaalisista sosialistisista nisuista' ”
(näin on muka Sveitsin sosialidemokraattisen puolueen
edustaja sanonut Sveitsin *italialaisten* sosialistien edus-
tajakokouksessa).

„ESITELMÄN TEESIT”

N:o 235. 7. X. 1916. Grütlin *ohjelmateesit*.

„ULKOMAALAISTEN KANSALAISTAMINEN”

N:ossa 243 (17. X. 1916) ja *useissa* muissa edellisissä
(n:ot 237 (10. X.)—243). Artikkelit „*Ulkomaalaisien*
kansalaistamisesta”...

„Yhdeksän” komitea (m.m. Greulich ja Wullschleger)
esittänyt petition v. 1912.

!!!! || Pakollinen kansalaistaminen 15 vuoden
|| kuluttua. Kansalaistamismaksu korkeintaan
|| 300 frangial!
N:ot 242 ja 243.

„PUOLUEKO VAI GRÜTLI-LIITTO?“

„Grütlianer“ 18. X. 1916. Sveitsin „sosiaalipatrioottien puolue“.

„AMMATTIYHDISTYKSET JA SOTILASKYSYMYS“

„Grütlianer“, n:o 216 (15. IX. 1916): pikkuartikkeli otsikoituna: „Ammattiyhdistykset ja sotilaskysymys“.

„Schweizerische Metallarbeiter-Zeitungissa“ (*) (1916, n:o 38, 16. IX. 1916) muuan kirjeenvaihtaja [J. H., Basel] (**) päätyy edellämäinnettua kysymystä käsitellessään lyhyeen ja selvään johtopäätökseen, että 'ammattiyhdistysten jäsenten velvollisuus on huolehtia siitä, että puolue ratkaisisi sotilaskysymyksen periaatteellisesti ja selvästi. Tänäpäin — mitä tarmokkain kamppailu militarismia ja isänmaanpuolustusta vastaan ja huomenna — aseistariisunta ja sosialismi'.

(*) Kapellenstrasse, 6. Bern

(**) tämän J. H., Baselin kirjoitus on erinomainen, työläismielinen ja vallankumouksellis-internationalistinen

Lehden toimitus ('Toimituksen jälkihuomautus'), tov. Schneeberger, huomauttaa tämän johdosta, että ammattiyhdistysten ei sellaisenaan pidä puuttua aseistuksen supistamiskysymykseen enempää kuin aseistariisumiskysymykseenkään. Se, että joku on oman ammattiyhdistyksensä jäsen, ei tee vielä hänestä sosialidemokraattia eikä militarismien vastustajaa; hänen poliittisilla tai uskonnollisilla katsomuksillaan ei ole sinänsä mitään tekemistä hänen ammattiyhdistykseen kuulumisensa kanssa. Useimmissa tapauksissa tosin ammattiyhdistyksen jäsenestä tulee pian sosialististen tai sosialidemokraattisten katsomusten kannattaja. Mutta hän ei osoita sitä niinkään ammattiyhdistyksessä kuin varta vasten sitä tarkoitusta palvelevissa sosialidemokraattisissa järjestöissä. Tällainen järjestys on osoittautunut varsin tarkoituksenmukaiseksi ja sen tulee myös pysyä sellaisena juuri siksi, samoin kuin sen vuoksi, että ammattiyhdistyksillä on kyllin paljon tehtäviä taloudellisella alalla.

Sitä paitsi ammattiyhdistykset tai niiden elimet eivät voisikaan suorittaa tehokasta valistustyötä tällä alalla.

Asiaa ei auteta yleisillä lauseparsilla, joita ei puutu yllä mainitustakaan kirjoituksesta, sillä niillä ei saada vakuutumaan asiasta henkilöä, joka, kuten asianlaita useimmiten on, on kasvatettu aivan toisenlaisten katsomusten pohjalta, niin kuin ei selitetä parilla sanalla sodan olemusta tai tehdä vaikutusta ennakkoluulottomaan ja puolueettomaan lukijaan liioittelemalla Sveitsin sotaväen osuutta työläisten taisteluissa. Kun vain muistaa Italian, Espanjan, Ranskan ja Saksan tai vieläpä vapaan Amerikankin työläisten taistelun, niin täytyy myöntää, että Sveitsissä olot ovat sittenkin paremmat kuin Venäjällä.

NB

Mutta lause 'työläisellä ei ole isänmaata' on kerrassaan typerä aikana, jolloin koko Euroopan työläisten valtaosa on kohta kaksi vuotta taistelut rinta rinnan porvariston kanssa isänmaansa 'vihollisia' vastaan ja kotiinjääneet tahtovat 'kestää' ahdinkotilasta ja puutteesta huolimatta. Sveitsissä saisimme varmasti havaita samaa, jos se joutuisi vihollisen hyökkäyksen kohteeksi. Kenties täälläkin muuttaisivat mielensä ensimmäisinä ne, jotka nyt pitävät suurinta suuta."

„Grütliäner” on painattanut [merkityt] || kohdat lihavalla. Se on julkaissut yleensä uudelleen *koko* jälkihuomautuksen lisäten toimittajan nimen. „*Metallarbeiter-Zeitungiin*” on painettu: toimitus: O. Schneeberger ja K. Dürr ((NB)).

„SVEITSIN METALLITYÖLAISTEN LEHTI”

E. TH. „KATSAUS”

45)

„*Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung*”, 1916, n:o 40 (30. IX. 1916)... *E. Th:n* artikkeli „Katsaus”: Sota on „luonteeltaan taloudellista”... „Internationalen romahdus”... „Kapitalistijärjestö 'Saksa'” vastakkain samanlaisen „Englanti” järjestön kanssa... meidän tulee olla paitsi ammatimiehiä (viilari j.n.e.) myös poliitikkoja ja pyrkiä „yhteiskunnallistamaan tuotantovälineet”... „Ammattiyhdistyksen eristäminen politiikasta on mahdotonmuus”; olemme vaarassa „tuomita itsemme olemaan kapitalismin sairaanhoitajina”...

mai-
niotal

„KATSAUS. (TOINEN NÄKÖKANTA)”

N:ossa 41 (7. X. 1916) *nimimerkitön* artikkeli: „Katsaus. (Toinen näkökanta)”, jossa sanotaan, että E. Th. ei ole samaa mieltä enempää artikkelin „Ammattiyhdistykset ja sotilaskysymys” kirjoittajan kuin toimituksen jälkihuomautuksenkaan kanssa. Kirjoittaja vastustaa ammattiyhdistysten „eristämistä”, niiden „rajoittumista pelkästään ammatilisiin kysymyksiin”. NB

Artikkelin kirjoittaja esittää 3½ puolipalstaa puolusteluja, ettemme muka ehdi, että on muka hirveästi tekemistä (seuraa luettelo *reformikysymyksistä!!*), että meillä oli „imperialismistakin” 6, niin ikään sosialidemokraattiselta kannalta kirjoitettua artikkelia, että muka *Schneeberger* vastusti metallityöläisten liiton keskuskomitean edustajana Lüzernissä 1904 sitä, että „antauduttaisiin (ammattiyhdistyksenä) poliittisiin tekoihin”, ja sai Lüzernin liittokongressissa 56 ääntä 18 äänestäessä vastaan,— että muka „suunnitelmallisen” (s. 2, 3. palsta) „hedelmällisen toiminnan asemesta, minkä tarkoituksena olisi ennen kaikkea täyttää mahdollisuuksien mukaan ammattiyhdistysten säännöissä osoitetut tehtävät, me nostatamme rajattoman maailmanparannusvimman kaikenlaisine suunnitelmineen, joista pidetään kovaa melua, mutta joista yhtäkään ei toteuteta. Työväen enemmistö seisoo todellisuuspohjalla. Niin kovin kuin se toivookin ’tuotantovälineiden yhteiskunnallistamista’, se ei kuitenkaan antaudu seikkailuihin.” !!

„UUSI REININ LEHTI”

„*Neue Rheinische Zeitung*”. Taloustieteellinen katsaus, toimittanut K. Marx. (vihkot I—V/VI yhtenä niteenä). Lontoo 1850. (46

I viikko, tammikuu 1850.— II viikko, helmikuu 1850.— III viikko, maaliskuu 1850.— IV viikko, huhtikuu 1850.— V/VI viikko (kanneton) 1850.

s. 47, lopussa.

Mehring lienee julkaissut tästä *kaiken* (ei kaikkea *) „Kirjallisessa jäämistössä” (otettava selvää!). Huomattakoon kuvaava kohta pikkukirjoituksesta „*Erilaista*”, IV vihkossa: „*Gottfried Kinkel*”⁷⁴ (häntä arvostellaan kiivaasti sota-oikeudessa pitämänsä halpamaisen monarkistishenkisen puheen johdosta) (allekirjoitus puuttuu):

„Niin ikään hra Kinkel ilmiantaa sota-oikeudelle omankin puolueensa puhumalla jostakin suunnitellusta Reinin vasemman rannan puoleisen alueen luovuttamisesta

Reinin vasemman rannan puoleisen alueen luovuttaminen Ranskalle

Ranskalle ja julistamalla itsensä viattomaksi rikollisten suunnitelmien osalta. Hra Kinkel tietää varsin hyvin, että Reinin maakunnan liittämistä Ranskaan oli puhe vain sikäli, että vallankumouksen ja vastavallankumouksen ratkaisevassa ottelussa tämä

maakunta asettuisi ehdottomasti vallankumouksen puolelle, edustakoot sitä sitten ranskalaiset tai kiinalaiset”... (s. 71).

s. 397 Mehringin julkaisun III niteessä

Mehring kirjoittaa, ss. 479—480 (III nide), että hän sivuutti „huhtikuun katsauksen” kokonaisuudessaan (siis IV vihkossa olevan katsauksen) ja otti helmikuisesta (II vihko) vain Kaliforniaa etc. ja Kiinan sosialistista liikettä koskevan aineiston.

Vallankumouksellisen kansakunnan puolella — samantekevää onko kysymys ranskalaisista vai kiinalaisista! Vertaa tätä siihen, mitä Engels kirjoitti v. 1859 (?) kirjasessaan „Po ja Rein”⁷⁵, jossa hän kiihotti saksalaisten kansallistunteita Napoleon III vastaan, joka muutti „parhaat maakuntamme” diplomaattisten vehkeilyjen kohteeksi etc.

* Sanan „kaiken” ylle Lenin teki myöhemmin merkinnön „ei kaikkea” havaittuaan, ettei Mehring ollut julkaissut kaikkea IV ja II vihkon aineistoa (ks. V. I. Leninin huomautuksia tästä osasta, ss. 622—623). *Toim.*

Äärimmäisen kuvaavaa kansallisuuskysymykselle!
K a i k k i riippuu siitä, onko kyseisenä ajankohtana
 kysymyksessä vallankumouksellinen kansakunta vai
 Napoleon III!!

Ibidem, IV viikko, s. 58 (s. 438, Mehringin julkaisun III nide) (de *Girardin*. „Sosialismi ja verotus”)⁷⁶:

...,Verojen lakkauttamisen takana piilee |||| valtion „lak-
 valtton lakkauttaminen. Kommunistit käsit- |||| kauttaminen”
 tävät valtion lakkauttamisen vain tulok-
 seksi luokkien lakkauttamisesta, jolloin
 ilman muuta käy tarpeettomaksi sellainen
 järjestynyt voima, jolla yksi luokka pitää
 alaisuudessaan muut luokat”...

Ibidem, s. 55: „Hyvin suuressa mitassa korotettua vero-
 tusta voidaan käyttää vallankumouksen aikana eräänlai-
 sena hyökkäysaseena yksityisomistusta vastaan, mutta sil-
 loinkin sen täytyy kannustaa pitemmälle meneviin vallan-
 kumouksellisiin toimenpiteisiin tai muutoin se johtaa
 lopulta takaisin entisiin porvarillisiin suhteisiin”... (47

s. 436, Mehringin julkaisun III nide

5/6 viikko, s. 158 („Touko- — loka-
 kuun katsauksesta”; päiväys Lontoo
 1. XI. 1850. Allekirjoitus puuttuu)⁷⁷.

...,Chartistipuolueen tähänastinen
 järjestö on niin ikään hajoamassa.
Pikkuporvarit, jotka vielä ovat
 puolueessa, ovat yhdistyneet *työ-
 läisaristokratian kanssa*
 muodostaen puhtaasti demokraattisen
ryhmän, jonka ohjelma rajoittuu
 kansankarttaan ja eräisiin muihin
 pikkuporvarillisiin uudistuksiin. *To-
 siproletaarisissa* oloissa elä-
 vät *työläisjoukot* kuuluvat
 chartistien vallankumoukselliseen ryh-
 mään.” (Ensimmäisen ryhmän johtaja

NB:

Chartistiliikkeen
 kaksi ryhmää:
 (1) pikkuporvaristo
 + työläisaristo-
kratia (pikku-
 porvarilliset refor-
 mistit)
 (2) vallankumouk-
 sellisten tosipro-
 letaarien „joukot”

on Feargus O'Connor, jälkimmäisen — Julian Harney ja Ernest Jones) (s. 468, Mehringin julkaisun III nide.)

puuttuu
Mehringiltä

NB

II viikko, ss. 71—73 („Katsaukses-
sa”) ⁷⁸ Venäjän vuosien 1848 ja 1849
jälkeen esittämästä vastavallanku-
mouksellisesta osasta, mahdollisesta
„Euroopan sodasta” Venäjää vastaan
(Englanti ratkaisee), „Venäjän
barbaarilaumoista”, jotka voivat ”hu-
kuttaa Saksan”.

huvittavaa!

Ibidem, s. 78 — (Lontoo, 31. I.
1850) — Kiinan vallankumouksesta
(Kiinan tasavallan — juuri sen saat-
tavat „eurooppalaiset taantumusmie-
het” kohdata Kiinassa)

s. 445, Mehringin julkaisun III nide

×

„eurooppalaiset taantumusmiehemme paetessaan
lähitulevaisuudessa Aasiaan”: ha ha!

×

eurooppalaiset taantumusmiehet pakenevat Euroo-
pan vallankumousta Aasiaan, mutta päästyään Kiinan
„muurille” asti näkevät siinä sanat: „Kiinan tasavalta.
Vapaus! Tasa-arvoisuus! Veljeys!” Niin ajattelee Marx.

puuttuu
Mehringiltä

!!!

Ibidem, s. 80: Sveitsi on esimerkinä siitä, mitä merkitsee „nykyisten suurvaltojen ympäröimien pikkuvaltioiden näennäinen ’riippumattomuus’ ja ’itsenäisyys’ ” (joko sitten pyhä allianssi nujertaa Sveitsin tai vallankumous „ei siedä” „sellaista petoksellista ja pelkurimaista hallitusta Euroopan sydämessä”...)

Sveitsistä kirjoitetaan sen yhteydessä, että julkisuudessa on esiintynyt tietoja Sveitsiin *suunnitellusta* hyökkäyksestä (Saksa + Itävalta + Venäjä + Ranska) — suunnitellaan kamppailua Ranskaa vastaan ja diversioita Sveitsiä ja Turkkiä vastaan. „Pyhä allianssi” vallankumousta vastaan.

puuttuu
Mehringiltä

„Yksi seikka on varma: pyhä allianssi on marssiva vielä tänä vuonna joko ensin Sveitsiä ja Turkkiä vastaan tai suoraa päätä Ranskaa vastaan ja kummassakin tapauksessa liittoneuvoston kohtalo on ratkaistu. Riippumatta siitä, kumpi, pyhä allianssiko vai vallankumous, saapuu ensimmäisenä Berniin, liittoneuvosto on jo tuominut itsensä tuohon pelkurimaisella puolueettomuudellaan. Vastavallankumous ei voi olla tyytyväinen sen myönnetyksiin, koska se on syntyjään enemmän taikka vähemmän vallankumouksellinen; vallankumous ei voi sietää minuuttiakaan sellaista petoksellista ja pelkurimaista hallitusta Euroopan sydämessä, kolmen lähimpin liikkeeseen osallistuvan maan välissä. *Sveitsin liittoneuvoston menettely on mitä hämmästyttävintä ja toivottavasti viimeinen esimerkki siitä, mitä on nykyisten suurvaltojen ympäröimien pikkuvaltioiden näennäinen 'riippumattomuus' ja 'itsenäisyys'*” (s. 80). (Loppu.)

NB:
episodi vallankumouksen ja vastavallankumouksen välisessä taistelussa!

puuttuu
Mehringiltä

ja s. 72 — Sveitsin suhtautuminen oli pelkurimaista „sekä pyhää allianssia että emigrantteja kohtaan” (NB)... „jos kohta Sveitsi loukkasikin pyhää allianssia, niin toisaalta se kavalsi myös vallankumouksen” (73).

NB

s. 72 — varmuus siitä, että edessä on Euroopan sota (Venäjä aloittaa sen Turkkiä vastaan). Vallankumous kehittyy Pariisissa — „vallankumouksen keskuksessa” (72) — ja „Länsi-Euroopassa” (sic!! 71—2: „Länsi-Eurooppa”)...

Ranskassa kehittyy vallankumous (74), talonpojat vedetään mukaan liikkeeseen, se antaa „varmuuden vallankumouksen pikaisesta voitosta” (74) (sic!!)...

SAINT-SIMONIN LAUSUNTO

- 49) ...., Tunnettu on *Saint-Simonin* väite, jonka vuoksi hän joutui syytteeseen, nimittäin että tuhannen virkaylimyksen tai kuningassuvun jäsenen äkillinen kuolema olisi Ranskalle äärettömän paljon pienempi vahinko kuin tuhannen sen parhaan työmiehen kuolema” (s. 11 Emil Kalerin kirjassa „Wilhelm Weitling”, Zürich 1887, „Sosialidemokraatin kirjaston” n:o XI).

((((Brockhausin tietosanakirjan, saksalaisen tietosanakirjan, mukaan Saint-Simon puhui 10 000:sta eikä 1 000:sta (NB) — hän sanoi näin „Poliittisessa paraabelissa”, „Organisaattorin” ensimmäisessä vihkossa (1820).)))

„BRAILSFORD”
VIHKO

Sisältö

Brailsford I ⁷⁹
vrt. otteita sivulta 164
Brailsford II

BRAILSFORD. „TERÄKSEN JA KULLAN SOTA”

Henry Noel Brailsford. „Teräksen ja kullan sota” (1

Tutkielma aseistautuneesta maailmasta. Lontoo 1914.
(Kirja on päivätty maaliskuulle 1914) (s. 317)

„Hyvin todennäköistä on, että kolmiliiton dominoivaan vaikutusvalttaan nojaten Itävalta käytti Balkanilla hyväkseen muuatta kriisiä, joka seurasi nuorturkkilaisten valankumousta, raivatakseen itselleen tien Salonikiin ja valatakseen ainakin osan Makedoniasta...

Eurooppa on saanut pitkäaikaista kokemusta Saksan 'hegemoniasta' sen neljännesvuosisadan aikana, joka on kulunut Ranskan keisarikunnan kukistumisesta Ranskan ja Venäjän liiton solmimiseen asti. Mitään katastrofia ei ole tapahtunut. Yksikään pikkuvaltio ei ole joutunut hyökkäyksen kohteeksi, ei ole siirretty ainoatakaan naapuriin rajaa, kumottu ainoatakaan valtaistuinta eikä vaarannettu minkään kansakunnan tai uskonnon vapautta” (2 (s. 34).

„Valloitusten kausi on Euroopassa päättynyt, ja mikäli ei oteta lukuun Balkania ja ehkä Itävallan ja Venäjän keisarikuntien reunamaita, niin voitaneen sanoa sikäli varmasti kuin politiikassa yleensä voidaan, että nykyisten kansallisvaltioiden rajat ovat lopulliset. Itse puolestani luulen, ettei kuuden suurvallan välillä enää tule olemaan sotia” (s. 35).

- „Euroopan nykyinen alueellinen järjestys vastaa harvoja poikkeuksia lukuunottamatta kansallisia rajoja” (s. 35).
- 3) „Pitääkö Saksan kaivaa rautamalmia Atlaksen rinteillä ja kuljettaa sitä teräskiskoina Bagdadiin? Se on nykyajan diplomatian tyypillisiä kysymyksiä, ja tervejärkisesti ajatellen se on merkitykseltään huomattavasti tärkeämpi sitä vanhan maailman tyypillistä kysymystä, pitääkö Espanjan kuninkaana olla Bourbonin vai Habsburgin. Niin tämän kuin muidenkin samantapaisten kysymysten ratkaisemiseksi Euroopan nuoriso saa drilliä, rakennetaan sotaluoksia ja mätkitään veroja. Yhden kortin varassa ei ole mitään, mikä koskisi edes yhden maaeekkerin kohtaloa tai omistusta Euroopassa. Minkään Euroopan valtion politiikka, uskonto tai julkinen elämä ei muuttuisi siitä, jos nämä kysymykset ratkaistaisiin toisin tai ne jäisivät kokonaan ratkaisematta” (s. 36).
- 4) „Mutta kukapa Englannissa antaisi merkitystä sille, että Marokon malmista valetaan saksalaisia tykkejä Essenissä eikä ranskalaisia tykkejä Creusot'ssa?” (s. 36).
- „Englannin ja Ranskan sydämellinen liitto, joka sinänsä antoi alun niiden ja Saksan välien kiristymiselle, perustui sikäli kuin maailma tietää vain yhteen asiakirjaan, joka ei ollut muuta kuin Ranskan ja Englannin intressien liiketoiminnallista säännöstelyä Egyptissä ja Marokossa” (s. 37).
- 5) „Saksalainen Mannesmann-veljesten yhtiö voi syystä kylläkin kehaista, että se on saanut yksinomaisen toimiluvan Marokon kaikkien kaivosten käyttöön niiden rahojensa korvaukseksi, jotka se lainasi ahdinkotilaan joutuneelle sulttaanille kansalaisotien aikana. Että nimenomaan tämä on ollut kiistan kohteena, sitä todistavat ehdot, jotka olivat moneen kertaan pohdittavana Pariisin ja Berliinin välisissä selkkauksen selvittämiseksi käydyissä neuvotteluissa. Selkkaus 'saatiin selvitetynksi' eli tilapäisesti säännösteltyksi v. 1910 sopimuksella, jossa oli vain yksi artikla — nimittäin, että Saksan finanssimiespiirit osallistuvat rinnan Ranskan finanssimiespiirien kanssa niihin erilaisiin yrityksiin ja yhtiöihin, joiden tarkoituksena on Marokon 'hyödyntäminen' rakentamalla satamia, rautateitä, kaivoksia ja suorittamalla muita yleisiä töitä. Tämä sopimus ei johtanut mihinkään käytännöllisiin tuloksiin, ja ärtymys,

jota Ranskan diplomaatti- ja finanssimiespiirien vitkuttelu enensi Saksassa, ilmeni siten, että tykkivene 'Pantteri' lähetettiin Agadiriin vastaisten 'neuvottelujen' eräänlaisena alkusoittona. Senaatin valiokunnan myöhempien tutkimusten perusteella tiedämme, mikä olisi ollut näiden neuvottelujen lopputulos, jos hra Caillaux olisi pysynyt vallassa. Hän ei ainoastaan olisi sovittanut Ranskan ja Saksan siirtomaaetuja, vaan olisi myös saanut aikaan Saksan ja Ranskan kaikkia suhteita käsittävän yleisen sopimuksen. Kaikki kohdat, joista hän aloitti neuvottelut, olivat luonteeltaan taloudellisia ja niistä oli tärkein ehdotus, että Ranskan finanssimiespiirien taholta lopetettaisiin Bagdadin rautatien boikotointi ja sallittaisiin saksalaisten arvopaperien noteeraus Pariisin pörssissä. Häly, jonka tämä hra Caillaux'n rohkea askel aiheutti niin Ranskan isänmaanystävien kuin Englannin imperialistienkin keskuudessa, ei ole vieläkään unohtunut, ja sen jälkikaiku kuului sekä Lontoossa että Pariisissa hra Caillaux'n palatessa vuoden 1913 lopulla hallitukseen. Mainituissa epävirallisissa neuvotteluissa hän antoi alun Ranskan ja Saksan suhteiden tarkistamiselle, mikä olisi aiheuttanut muutoksen paitsi Ranskan myös Euroopan politiikassa, jos hra Caillaux olisi pysynyt vielä muutaman kuukauden pääministerinä. Ranskan isänmaanystävät nostivat hälyn, koska pelkäsivät hänen aikovan tehdä tyhjäksi heidän haaveensa saada hyvitystä vuodesta 1870. Englannin imperialistit kävivät hänen kimppuunsa konservatiivisessa lehdistösämme peläten Englannin joutuvan eristetyksi siinä tapauksessa, että Ranskan onnistuu sopia kiistansa Saksan kanssa. Agadirin kriisiä seuranneessa keskustelussa (marraskuun 27 pnä 1911) sir Edward Grey käytti eräässä lauseessaan sanontoja, jotka osoittavat diplomaattimme pelänneen samaa, mitä konservatiivinen lehdistökin pelkäsi. Hänen sanojensa mukaan Ranska oli vaarassa joutua Saksan diplomatian kiertoradalle. Nimenomaan tästä eikä siitä syystä, että olisimme olleet todella kiinnostuneita niiden korvausten suuruudesta, jotka Ranska olisi suorittanut Kongossa Saksalle Marokon valtauksen hyvitteeksi, me olimme valmiit tukemaan tarpeen vaatiessa jopa aseellisin voimin Caillaux'n seuraajien vähemmän sovinnollista diplomatiaa. Tämä lienee opettavaisin välikohtaus Euroopan diplomatian uusimmassa historiassa" (ss. 38—40).

- 8) „Ranskalainen Périer'in pankki myönsi hiljattain Turkin hallitukselle miljoonan punnan lainan, millä viimeksi mainittu maksoi ensimmäisen erän Newcastlessa rakennetun dreadnought-risteilijän hinnasta. Muutaman päivän kuluttua ilmoitettiin saman pankin saaneen toimiluvan Smyrnan — Dardanellien rautatietä varten, nähtävästi välityspalkkiona. Vaikka myöntäisimmekin, ettei pääoman vienti ole mahdollista ilman tiettyä tavaraliikettä, meidän on kuitenkin luokkien sosiologian kannalta katsoen tehtävä jyrkkä ero rahatoimen ja pelkän tavaravaihdon välillä. Kehittyneen luottotoiminnan pohjalla tapahtuva kaupankäynti on investoiville luokille paljon edullisempaa kuin pelkkä samalla taloudellisella kehitystasolla olevien kansakuntien välinen vaihto. Kun Ranskaan toimitetaan Walesin hiiltä ja saadaan vastineeksi tekokukkia, niin pääoman voitto on kaksinkertainen muodostuen Englannin hiilikaivosten omistajien voitosta ja Ranskan hienpuristajien voitosta. Mutta jos lainaamme Argentiinalle rahaa, jolla se ostaa meiltä ratakiskoja voidakseen sittemmin lainakorkojen maksuksi kuljettaa ja myydä meille lihaa, silloin pääoman voitto on kolminkertainen muodostuen Englannin terästeollisuuden saamasta voitosta, Argentiinan lihakaupan voitosta ja Englannin pankkiirien ja pääomansijoittajien voitosta. Tämä kolmas voitto on joutilasluokasta arvokkain, ja imperialismin tarkoituksena on tällaisen luottopohjaa kaipaavan kaupankäynnin, t.s. heikompien velalliskansojen kanssa tapahtuvan kaupankäynnin kehittäminen” (ss. 73—74).
- 10) „Hra Mulhall on *'Taloustieteen sanakirjaa'* varten laskenut, että investointimme ovat ulkomailla ja siirtomaissa lisääntyneet vuosina 1882—1893 hämmästyttävän nopeasti — 74% vuosittain. Mutta ratkaisevan todisteen on esittänyt sir Robert Giffen. Hän on laskenut, että koko ulkomaan- ja siirtomaakaupastamme saamamme tulot olivat v. 1899 vain 18 miljoonaa puntaa. Sen sijaan ulkomailla ja siirtomaissa harjoitetulla investointitoiminnalla saadun voiton hän arvioi 90—100 miljoonaksi punnaksi” (s. 77).
- „Kymmentä vuotta myöhemmin ulkomailla ja siirtomaissa harjoittamallamme investointitoiminnalla saatu voitto oli 140 miljoonaa, kuten sir George Paish väitti Kuninkaallisessa tilastoyhdistyksessä pitämässään esitelmässä” (ss. 77—78).

„Niiden * takana ovat lähetystöt ja lähetystöjen takana Euroopan kaikki laivastot, jotka käskyn saatuaan olisivat jo muutaman tunnin kuluttua matkalla Turkin aluevesille, mikäli Euroopan rautatieyhtiöille tai turkkilaisten lainaobligaatioiden omistajille taattujen saatavien maksussa ilmenisi jonkinlaista viivyttelyä tai epäröintiä. Sanalla sanoen diplomatialla ja aseilla autetaan paroni Hirschiä ja hänen jäljittelijöitään tekemään lahjusten avulla häpeämättömiä, kiskurimaisia kauppoja Turkin ministerien kanssa, joiden kättä ei puristaisi kukaan kunnan mies” (s. 85). (11)

„Sotilas- ja siviilivirkoja on ollut pitkän aikaa niin runsaasti, että ne ovat tulleet varakkaan keskiluokan poikien ulottuville. Tälle väelle Intia ja Egypti ovat alkaneet vihdoinkin merkitä jotain reaalista, ne ovat seutuja, missä pojalla, veljellä tai vaikkapa serkulla on 'hyvät oltavat'” (ss. 86—87).

„Maisteri J. T. Walton Newboldin kirjasessa *'Sotatrustin paljastuminen'* ('Työväen kansallinen kustannusliike'. Manchester, 1 penny) puhutaan pääasiassa Englannin sotateollisuusyhtiöiden keskinäissuhteista. P. W. W:n *'Aset ja isänmaallisuus'* ('The Daily News', 1 penny) on omistettu kokonaisuudessaan sille, mitä osaa mr Mülliner esitti merisotapelon aiheuttamisessa 1909. G. H. Perrisin *'Sotakauppiassa'* ('Kansallinen rauhanneuvosto', 167, St. Stephen's House, Westminster, 2 pennyä) on enimmältä osaltaan samoja kahdessa ensiksi mainitussa kirjasessa esitettyjä tosiasioita ja jonkin verran lisäaineistoa. Kaikki ne perustuvat virallisiin kiistattomiin asiatietoihin” (s. 89, huomautus). (12)

„Se on kukoistava konserni. Kuluvan vuosisadan aikana Armstrong ei ole vielä kertaakaan jakanut 10%:a vähemmän ja osingot ovat olleet usein 15%. Ranskalaiset Creusot'n (Schneiderin) suurtehtaat ovat jakaneet osinkoa väliin jopa 20%. Dreadnoughtin rakentaminen ja varustaminen tuottanee tilauksen saaneelle yhtiölle ainakin neljännesmiljoonan NB voittoa. Sellaisen panoksen vuoksi kannattaa yrittää, ja nämä yhtiöt kyllä pystyvät painostamaan poliittisesti ja yhteiskunnallisesti. Yksistään Armstrongin tehtaan (13)

* turkkilaisten lainaobligaatioiden omistajien. Toim.

osakasluettelossa on 60:n ylimyksen tai heidän vaimonsa, poikansa tai tyttärensä nimi, viidentoista baronetin, kahdenkymmenen ritarin, kahdeksan parlamentinjäsenen, viiden piispan, kahdenkymmenen armeijan- ja laivastonupseerin sekä kahdeksan sanomalehtimiehen nimi. Näistä yhtiöistä kiinnostuneiden henkilöiden joukossa oli viime kesänä kaksi liberaalien ministeriä, muuan korkeassa oikeusvirassa oleva henkilö ja kaksi parlamentin opposition johtomiestä. Tämän osakasluettelon ja toisaalta Meriliigan ja Kansallisen asepalveluliigan nimiluettelon välillä on huvittavaa yhtäläisyyttä” (s. 90).

- 14) „Tiedot, joita niihin aikoihin esittivät amiraali von Tirpitz valtiopäivillä ja myös Kruppin yhtiön johtaja, olivat oikeita. Parlamentti katsoi paremmaksi uskoa mr Müllineria. Sen tuloksena mr MacKenna arvioi, että Saksalla tulisi 'vaaralliseen ajankohtaan', t.s. vuoden 1912 maaliskuuhun mennessä olemaan seitsemäntoista dreadnoughtia, ja tarkisti vastaavasti omaa ohjelmaansa. Mr Balfour enteili sellaistaakin, että Saksalla tulisi olemaan 21 tai 25 linjalaivaa. Myöhemmät tapahtumat osoittivat amiraali von Tirpitzin puhuneen totta: kun mainittu hetki koitti, Saksalla oli niitä yhdeksän. Tämä pelko tuli maksamaan meille neljän 'määrävahvuuksien mukaisen' dreadnoughtin hinnan, joka tosin on kohtuullinen, mutta jonka vuoksi mielenkarvaus ja epäluottamus Euroopassa on lisääntynyt siinä määrin, ettei sitä voida millään tavoin laskea” (s. 91).

- 15) „*Asekauppaa harjoittavien yhtiöiden kansainväliset suhteet* ovat hyvin houkutteleva satiirin kohde. Kommentaarit ovat väistämättömiä ja aiheutuvat ilmeisesti tosiasioista, ja ne tullaan esittämään tässä *kaunistelemattomina*. Isänmaallisuus ei ole ominaista pääomalle. Huomattava saksalainen yhtiö osoittautui olevan ranskalaisten johdettavana. Saksalaiset yhtiöt jälleenrakentavat Venäjän sotalaivastoa, joka on Saksan sotalaivaston kilpailija. Brittiläisillä yhtiöillä on Italiassa haaraosastoja, jotka rakentavat niitä samoja Italian dreadnoughteja, joiden sanotaan olevan omiemme kilpailijoita. Nobelin trustiin ja vielä äskettäin Harveyn yhtiöön kuuluivat kaikki johtavimmat aseita valmistavat toiminimet: englantilaiset, ranskalaiset, saksalaiset ja amerikkalaiset. Ranskalainen Schneiderin yhtiö ja Saksalainen Kruppin yhtiö yhtyivät kerran syndikaatiksi,

jonka tarkoituksena oli Algeriassa sijaitsevien Ouenzan rautamalmikaivosten käyttö” (s. 92).

„Nämä keskittyneet, päättäväiset ja tietoiset voimat ovat tukahduttaneet jatkuvasti aseistariisuntaa ja rauhaa kannattavat hajanaisemmat ja vähemmässä määrässä keskiteysti johdettavissa olevat voimat kakkialla maailmassa. Henkilöitä, jotka rikastuvat aseistuksesta ja sodasta, on suhteellisesti vähän verrattuna koko sivistyneen maailman väestöön. Mutta niiden yksilöllinen merkitys on suurempi, ne toimivat liitossa 'yhteiskuntapiirien' kanssa, joille imperiumi on kenttä niiden poikien karriereita varten, ja finanssimiespiirien kanssa, jotka pitävät sitä pääomansi-joitusalueena” (s. 93). (16)

„Hra Gladstone tuli valtaan Midlothianin kamppailun jälkeen ohjelmanaan imperialismin päättäväinen vastustaminen. Hänen hallituksensa ulkopoliitikassa oli tärkeimpänä tapahtumana Egyptin miehittäminen. Siitä pitäen valheella on ollut pysyvä sijansa liberalismin sielussa” (ss. 103—104). (17)

„Sen vaikutuksesta liberaaleista on tullut imperialistinen puolue, jonka ulkopoliitikan ainoana mahdollisena johtajana on ollut lordi Rosebery ja myöhemmin sir Edward Grey. Lordi Rosebery oli avioliiton kautta yhteydessä Rothschildin perheeseen ja nimenomaan Rothschildin vaikutus johti Egyptin miehitykseen” (s. 105).

„Välit Ranskan kanssa eivät olisi menneet rikki ja *Sydämellinen liitto* olisi voitu solmia parikymmentä vuotta aikaisemmin. Euroopan aseistautuminen ei olisi ollut niin valtavaa ja Bismarckin diplomatian voittokulku olisi ollut vähemmän loistava. Ja mikä tärkeintä, koskaan ei olisi solmittu liittoa, jonka ansiosta Venäjän itsevaltiaan kassa täytettiin ranskalaisella kullalla ja ikuistettiin siten Euroopan julmin despoottinen valtakomento” (s. 108). (18)

„Vuoden 1907 kuluessa Coomassiessa pantiin alulle tai suoritettiin loppuun seuraavien julkisten laitosten rakennustyöt: posti, naisten vankila, sairaala ja dispensaario, eurooppalaisten sairaala, eurooppalaisten pesulaitos ja muutamia rakennuksia Kultarannikon rykmenttejä varten’.

Kun käännetään sivu, saadaan tietää, että 'rakennettiin 13-reikäinen golfkenttä'. Kultakaivoksia, vankiloita, kasarmeja, yleisillä varoilla rakennettu eurooppalaisten pesula

ja golfkenttä — siinä sivistystyömme. Mutta ei yhtäkään koulua” (s. 127).

19) „Toisin sanoen, olipa valta millä puolueella tahansa, ulkoministerinä on aina oleva imperialisti, henkilö, johon 'The Times', City ja konservatiivinen puolue voivat luottaa ehdottomasti. Radikaalilla on yhtä vähän mahdollisuuksia päästä ulkoministeriksi kuin roomalaiskatolilaisella tulla lordikansleriksi. 'Jatkuvuus'-doktriini merkitsee, että ulkoasiat on itse asiassa otettu pois puoluehallituksen toimipiiristä ja ne ovat nyt riippuvaisia yksinomaan hallitsevan luokan vaikutuksesta, t.s. niiden mielipiteestä, jotka hääriivät hovissa ja seurapiireissä ja jotka pitävät armeijaa ja siviilivirkoja heidän perheilleen varattuina toimialoina ja käsittävät Brittein saarten ulkopuolella olevan maailman etupäässä omien liikarikkauksiensa sijoitusalueeksi” (s. 132).

20) „Sitäkin merkityksellisempää on edustajakamarin voimattomuus sopimusten suhteen. Jollei niissä ole raha-asioita koskevia kohtia, niitä ei tarvitse esittää parlamentille eikä niistä voi olla mitään keskustelua ennen kuin ne on lopullisesti allekirjoitettu, ratifioitu ja julkaistu. Tästä seuraa m.m., että salainen sopimus sitoo meitä yhtä paljon kuin julkinenkin. Salainen sopimus, jonka jokin brittiläinen hallitus on allekirjoittanut ja ratifioinut asiaan kuuluvalla tavalla, sitoo seuraaviakin hallituksia. Teoriassa — kuninkaalla ja hänen ulkoministerillään on ministerikollegojensa suostumuksella toimiessaan oikeus tehdä omakohtaisesti mitä tärkeimpiä ja oleellisimpia sitoumuksia näillä saarilla asuvan hallitsemansa 40-miljoonaisen väestön nimissä kysymättä lupaa sen valitsemilta edustajilta” (ss. 137—138).

21) „Näissä kirjeissä myönnetään avoimesti, että pääministeri lordi John Russell oli aivan kykenemätön kontrolloimaan Palmerstonia, joka jatkuvasti päätti tärkeistä asioista saamatta siihen valtuuksia kabinetilta tai edes sen päämieheltä. Hän meni niinkin pitkälle, että tunnusti coup d'état'n* jälkeen Louis Napoleonin yksinomaan omalla vastuullaan ja vastoin yleistä ja vieläpä kuningattarenkin ja kollegojensa mielipidettä. Lordi Russell vastasi aina, kun häntä kehoitettiin erottamaan Palmerston, että jos

* — vallankaappauksen. *Toim.*

Palmerston erotetaan, tämä kostaa liittymällä opposition riveihin ja kukistamalla hallituksen. Tapahtumat osoittivat myöhemmin, miten aiheellinen tämä pelko oli. Palmerstonin täytyi vihdoinkin vuoden 1851 joulukuun lopulla erota hallituksesta. Mutta jo helmikuussa 1852 hän kukisti entiset kollegansa. Kabinetti, joka ei voi erottaa ministeriä, olkoon valmis myöntämään hänelle toimintavapauden" (ss. 143—144).

„Toisaalta maailma, jossa hän * eli, oli monarkkien ja hallitusten maailma. Kansoja hän ei tuntenut eikä tunnustanut. Niissä valtavissa järkytyksissä, joita oli vuosina 1848—1860 ja jotka loivat Italian kansakunnan, hän ei nähnyt mitään muuta paitsi joitakin Sardinian hyökkäyksiä Itävaltaan" (ss. 148—149). (22)

„Kun Palmerston ja Louis Napoleon kävivät v. 1848 neuvotteluja kansanäänestyksestä, joka oli ratkaiseva Lombardian kohtalon, hän * julisti, että 'olisi vuosisatojen onnettomuus', jos kansojen sallittaisiin muuttaa alamaisuuttaan yleisen äänestyksen nojalla" (s. 149).

„Ennen kuin kansallisen kriisin aikoina voidaan luottaa demokratian kestävyYTEEN, on harjoitettava voimaperäisemmin kasvattavaa propagandaa, pyrittävä entistä tietoisemmin vakiinnuttamaan periaatteita" (s. 160).

„On juurrutettava yleisesti ja syvälle skeptillisyyttä siinä mielessä, että hyvää tarkoitaviin abstraktioihin ja palopuheisiin vastattaisiin vaistomaisesti kysymällä: 'Mistä lainasta, toimiluvasta tai taloudellisesta etupiiristä te oikeastaan puhutte?' Tällainen tehtävä on varsinaisten rauhanpropagandistiemme pätevyYDEN ja toisinaan ymmärryksenkin ulkopuolella" (s. 160). (23)

„Vaikka hän puhuu tänään aseistariisunnasta ja sovinto-oikeudesta, niin huomenna hän toimii puolueen hyväksi, joka on yhtä suuressa määrässä kuin kilpailijansakin riippuvainen suurhankkijoista ja pankkiireista, jotka pitävät nykyään huolen diplomatian ja finanssien yhteydestä. Vain sosialistiset puolueet suorittavat asianmukaisella tavalla kasvatus- ja organisatorista työtä rauhan hyväksi ja vain ne ovat sinänsä voima, joka on esiintyvä aina yksimielisesti militarismia ja imperialismia vastaan" (s. 161). (24)

* — kuningatar. Toim.

„...sota on anakronismi, miltei mahdoton ilmiö yhteiskunnassa, joka perustuu yksityisomistuksen kunnioittamiseen ja on tottunut hoitamaan asioitansa kosmopoliittisen luottojärjestelmän pohjalta” (s. 162).

„Vaikka olettaisimmekin, että sota on mielettömyyttä kansallisten etujen kannalta katsoen, se saattaa kuitenkin olla täysin järjestystä harvalukuisen, mutta mahtavan hallitsevan luokan kannalta katsoen” (s. 163).

25)

„*Nykyaikainen imperialisti* ei tähyile suinkaan 'paikkoja auringon alla'. Hän etsii uusia 'käyttö'-maita, paljonlupaavia alueita, joilla on koskemattomia kaivoksia, viljelemättömiä peltoja, pankittomia kaupunkeja, kiskottomia teitä. Nämä ovat niitä mahdollisuuksia, joita hän janoaa. Hän on iloinen saadessaan ne valloittamatta, hän ei halua sotaa. Hänen ihanteensa on niiden aitaaminen taloudelliseksi etupiiriksi, jonka puitteissa hän voi sijoittaa pääomiaan kansalliseen monopoliin nojaten.

NB

Tämä on prosessi, josta meillä täytyy olla havainnollinen kuva, mikäli tahdomme käsittää asevarustelun sitkeähenkisyyden. Mutta hra Norman Angellin doktriinissa tähän prosessiin on kiinnitetty liian vähän huomiota” (s. 164).

26)

„Kun määräävässä asemassa ovat ententevallat, ne kaappaavat Marokon ja jakavat Persian, ja kun kolmiliitto pääsee voiton puolelle, se kaappaa Tripolin, varmistaa valtansa Bosniassa ja suorittaa menestyksellisiä taloudellisia valtauksia Aasian-puoleisessa Turkissa” (s. 167).

„Sivilisaatiollemme on luonteenomaista, että diplomaattien yhteyksiä toisaalta asevarusteluun ja toisaalta finansseihin naamioidaan hiotuilla kohteliaisuuksilla ja ulkokultaisuudella” (s. 168).

„Jos kaikki suurvallat päättäisivät äkillisen tervejärjestyksen innoittamina supistaa huomenna aseistustaan puolella, se ei pelastaisi meitä arvovallan ja voiman tasapainottamisyhteydestä aiheutuvan väistämättömän konfliktin moraalisilta seurauksilta” (s. 169).

27)

„Komitean hyvä kokoonpano takaisi jossain määrin sen, että ulkoministeriön politiikka on todella kuvastava kansakunnan tahtoa” (s. 213).

„Vasta keskittämällä huomionsa senkaltaisiin ehdotuksiin ja varsinkin vakinaisen ulkopoliittisen komitean muo-

dostamiseen demokratia saattaa luottaa voivansa vaikuttaa ratkaisevasti niihin tekijöihin, jotka määräävät sodasta ja rauhasta, sääntelevät aseistuksen kasvun ja rajoittavat mahdollisuuksiamme palvella humanisuutta maailmassa” (s. 217).

„Vuodesta 1854 vuoteen 1906 City boikotoi Venäjää. Vuoden 1906 laina oli seuraus sir Edward Greyn puheesta olleista vihjeistä ja 'The Timesin' ilmeisesti inspiroiduista artikkeleista, jotka ennakoivat silloisten neuvottelujen alaisena olleen poliittisen sopimuksen solmimista. Finanssit ja diplomatia tekevät palveluksia toinen toisilleen, ja nykymaailmassa ne ovat tulleet välttämättömiksi toisilleen. Velallisvaltioita koskevaa diplomatiata tukee suuresti se, että se tietää nojaavansa itse asiassa rikkaan maan vientipääomaan, jonka saannin se voi myöntää tai evätä. Jos joku valtio tai valtioryhmä pysyisi vaikkapa vain muutaman vuoden monopoli-asemassa maailman rahamarkkinoilla ja käyttäisi tietoisesti tätä asemaansa poliittisten tarkoituksien hyväksi, se voisi loppujen lopuksi sanella tahtonsa Venäjälle, Kiinalle, Turkille ja Latinalaisen Amerikan tasavalloille” (s. 221).

„Venäjä on haavoittuvainen, sillä se on kuten mikä hyvänsä Latinalaisen Amerikan tasavalta riippuvainen länsimarkkinoilla omaamastaan maineesta. Sen on pakko sijoittaa suurin osa lainoistaan ulkomaille. Omilla varoillaan se ei voi turvata edes kaupunkiansa kunnallislaitoksia. Sen kehittymättömät hiili- ja malmikaivokset ja öljykentät kaipaavat hedelmöityäkseen ulkomaista pääomaa. Jos voisimme kuvitella hetken aikaa, mitä merkitsisi meille Saksan mielipide siinä tapauksessa, että meidän pitäisi emitoida consolsimme 'Deutsche Bankin' kautta, että Manchesterin pitäisi pyytää Berliiniltä varoja raitioteidensä rakentamista varten, että Etelä-Walesissa sijaitsevan hiilikaivoksen pitäisi tavoitella jonkun hampurilaisen rahamiehen myönteistä lausuntoa, niin käsittäisimme yleispiirteissään, miksi ja missä määrin Englannin kansan myönteisellä mielipiteellä on merkitystä Venäjän hallitukselle. Luotto on arkaluontoinen asia. Niin kauan kuin englantilaiset investoijat pitivät Venäjää joko meille itsellemme vaarallisena vihollisvaltakuntana tai epävarmana

- yksinvaltana, jota uhkaa vallankumous, Venäjän rahamiehet tekivät turhaan ehdotuksiaan Citylle. Varovaisuus, isänmaallisuus ja humanisuus — kaikki puhuivat heitä vastaan. Omistavien luokkien mielipiteet alkoivat muuttua, kun konservatiivinen lehdistö alkoi puoltaa *lähentymistä*, kun *'The Times'* lakkasi asettamasta näkyvälle paikalle itsevaltiutta halventavia uutisia ja kun saatiin tietää, että Persiaa koskeva sopimus oli tekeillä. Tämän kannanmuutoksen syy ei ollut mikään salaisuus. Sir Edward Grey sanoi, että Euroopan saattamiseksi jälleen tasapainoon Venäjälle oli palautettava sen suurvalta-asema. Tavalliselle kielelle käännettynä tämä merkitsi, että diplomaattiamme etsi Venäjän kannatusta Saksaa vastaan ja Ranska vaati sovintoa ja järjesti sen. Vuoden 1906 alkukuukaudet olivat Venäjän finansseille kriittillistä aikaa ja samalla sattui sen perustuslainkin kehityksessä olemaan kriittillinen hetki. Samaan aikaan kun se yritti saada Länsi-Euroopalta sadan miljoonan lainan, piti tapahtua ensimmäisen duuman vaalit. Perustuslaki oli yhä vielä vain paperipalanen. Kaikki riippui siitä, kykeneekö duuma vakautumaan, alistamaan valvontaansa byrokratian, muodostumaan korkeimmaksi vallaksi Venäjällä. Siihen duumalla oli yksi ilmeinen keino. Sen piti saada valvontaansa kruunun kassa, ja tämä merkitsi sillä hetkellä tuon ulkomaisen lainan käytön valvomista. Jos lainasopimus olisi tehty ennen duuman kokoontumista, byrokratia olisi ottanut viimeksi mainitun vastaan täysinäisin sotakassoin. Euroopan yleinen mielipide oli potentiaalisesti muutaman kuukauden tai viikon ajan Venäjän kohtalon herra. Se julisti avoimesti tuntevansa sympatiaa perustuslaillista liikettä kohtaan ja saattoi tehdä tuon sympatiansa vaikuttavaksi. Venäläiset liberaalit (kadetit) vaativat yhdessä sosialistien kanssa, että lainan myöntämisen ehdoksi asetettaisiin duuman suostumus. Tämä olisi aiheuttanut asian lykkääntymisen pariaksi tai kolmeksi kuukaudeksi, mutta se olisi antanut parlamenttienemmistölle mahdollisuuden sanella ehtonsa tsaarille, joka jo katui tekemiään myönnytyksiä. Saavutettuaan vastikään musertavan vaalivoiton liberaalit ja sosialistit olisivat voineet sanoa tsaarin ministereille: 'Meillä on takanamme Venäjä, meillä on takanamme Eurooppa. Kassanne on tyhjä, luottonne on loppunut. Jos myönnätte meille täydet vastuullisen hallituksen oikeudet, niin vah-

vistamme veroesityksenne ja sanktioimme lainanne. Jos epäätte meiltä oikeutemme, niin olemme varmoja siitä, ettette saa enempää Lontoosta kuin Pariisistakaan varoja ahdistamistoimenpiteittenne rahoittamiseen.' Mutta suuri laina realisoitiin Pariisissa ja Lontoossa jo maaliskuussa 1906, ja kokoonnuttuaan toukokuussa duumalla oli vastasaan hallitus, jonka ei tarvinnut pelätä mitään Venäjän taholta eikä odottaa enää mitään Euroopan taholta. Se sai Euroopalta mahdollisuuden maksaa kasakoilleen. Kahden sukupolven ajan olimme estäneet tsaareja pääsemästä rahamarkkinoille ja avasimme tien sinne kolmea kuukautta aikaisemmin kuin olisi pitänyt. Jos olisimme odottaneet nämä kolme kuukautta, niin kuin Venäjän liberaalinen lehdistö meitä pyysi, edistysmieliset puolueet olisivat todennäköisesti saavuttaneet voiton. Kasakat eivät voi tehdä paljoakaan, jollei niiden takana ole rahamiestä. Mutta yksikään parlamentti ei voi käyttää tehokkaasti hyväkseen perinteellistä asetta, budjettia, silloin kun ulkomaiset pankit ovat tyydyttäneet jo etukäteen hirmuvaltiaan tarpeet. Ratkaisu riippui kyseisessä tapauksessa Lontoosta. Pariisin pankit, joiden taakkana oli Venäjän epävakaan kaaos-tilan tukeminen, asettivat tämän lainan kannattamisen ehdoksi, että Englannin pankit osallistuvat tämän tuloja tuottavan taakan kantamiseen. Englannin pankkien vallassa oli vaatia lykkäystä siksi lyhyeksi ajaksi, mikä tarvittiin duuman sanktion saamiseen. Voidaan sanoa 'business on business'; ei voida luottaa siihen, että pankkiiri, kun hänelle tarjotaan suuri välityspalkkio lainan sijoittamisesta, harkitsisi, mitä kaikkea hänen toimistaan voi koitua vieraan kansan vapaudelle" (ss. 225—228).

„Lahjuksillamme emme kuitenkaan saaneet ostetuksi Venäjän uskollisuutta emmekä estäneet Venäjää harjoittamasta teerenpeliä saksalaisen kilpailijamme kanssa. Ja kuitenkin kaikki valtit olivat meidän käsissämme. Saksa voi tehdä paljon Venäjän hyväksi, mutta ei voi lainata sille rahaa. Jos olisimme esittäneet ehtoja ennen lainan myöntämistä ja vielä pysäyttäneet kultavirran, me olisimme voineet päästä jossain määrin valvomaan Venäjän politiikkaa. Kun Ranska olisi tukenut meitä (ja tuon tuen me olemme ansainneet Marokon kriisin aikana), Venäjälle olisi voitu sanoa: 'Rahaa ei tule, ennen kuin miehitysjoukot on evakuoitu Persiasta.' Persiahan merkitsee loppujen

lopuksi Venäjälle ylellisyyttä, raha on sen sijaan sille välttämätöntä” (229).

36) „Eurooppa on ponnistellut tai ainakin ollut ponnistele-
vinaan melko turhaan estääkseen sotien puhkeamisen Bal-
kanilla. Nämä ponnistukset ovat olleet tuloksettomia, sillä
ne eivät ole olleet vilpittömiä. Kuten nykyään tiedämme,
Venäjä ei suinkaan pyrkinyt estämään sotaa, vaan itse
asiassa järjesti sen johtaen Balkanin liiton muodostamista.
Juuri samalla hetkellä kun se yhtyi suurvaltojen konserttiin
julistaen, ettei yhdenkään liittolaisen sallita pitää valtaa-
maansa aluetta hallussaan, se painoi leimansa jakoa kos-
kevaan sopimukseen ja otti esittääkseen välitystuomarin
osaa aluejaossa. Tällainen kaksinaamaisuus tekeekin kaikki
suurvaltojen konsertit tehottomiksi. Kaikki nämä sodat
olisi voitu ehkäistä, jos Ranskan pankkeja olisi kielletty
rahoittamasta sotivia puolia. Mutta sitä niiltä ei kielletty,
sillä Venäjän tahto oli toinen” (ss. 230—231).

37) „Toisaalta peonage'in nimellä tunnettu järjestelmä on
levinnyt kaikkialle Latinalaiseen Amerikkaan, ja pääoma,
jonka turvin se toimii, on usein ulkomaista ja väliin eng-
lantilaista. Tämä on sääntönä Meksikossa ja Brasiliassa
ja ehkäpä kaikissa Etelä-Amerikan takapajuisissa tasaval-
loissa. Uhri, joka on tavallisesti alkuasukas, mutta toisi-
naan valkoihoinen tai puoliverinen, velkaantuu plantaasin-
omistajalle tai kauppiaalle ja muuttuu velallisia ja velkojia
koskevien Latinalaisen Amerikan lakien mukaan, joille
Truck Acts* ovat tuntemattomia, itse asiassa tämän
orjaksi siihen asti, kunnes on maksanut velkansa. Mutta
velka ei tule koskaan maksetuksi; tilejä hoitaa plantaasin-
omistaja. Tämän läpinäkyvän velkafiktion varjolla oste-
taan ja myydään orjia, tuhotaan kokonaisia kyliä, alen-
netaan talonpoikaiset maanomistajat maaorjien tasalle;
karkotetaan kokonaisia heimoja kaukaisille alueille sorret-
taviksi. Lapsia ostetaan ja myydään, nuorista naisista
tehdään prostituoituja. Kaikki tämä on Latinalaisen Ame-
rikan sivilisaation tyypillistä ilmenemistä. Näihin maihin
tunkeutuva ulkomainen pääoma mukautuu kuitenkin ympä-
ristöön ja käyttäytyy Meksikossa kuin kotonaan. Se muut-
taa laiskan espanjalaisen tilanomistajan harjoittaman ver-
raten ponnettoman, vähätuottoisen riiston päteväksi ja

* — trukkilait, tavarana tai luontoiseltuina tapahtuvaa palkanmaksua koskevat lait. *Toim.*

laajaperäiseksi järjestelmäksi soveltaen sitä paljon sääli-
mättömämmin ja paljon laajemmassa mitassa kuin maassa
on ollut tapana. Tämä näkymä ei ole sellainen, jota Euroo-
pan demokratia voisi katsella välinpitämättömänä ja kädet
ristissä. Jos Meksikon tai Brasilian kansa muodostaisi (38
oman kapitalistisen järjestelmänsä, niin sen tuottamista
onnettomuuksista huolimatta on ilmeistä, että kehityksen
pitäisi antaa kulkea omaa luonnollista tietään. Löytäkööt
meksikolaiset itse parannuskeinon puhtaasti meksikolaisiin
vitsauksiinsa. Sen sijaan eurooppalainen rahamies toimii
meidän lippumme varjolla ja meidän arvovaltamme suo-
jaamana käyttäen aseenaan meidän arsenaalistamme otta-
miansa resursseja kulkiessaan valloitusten ja riiston tietä”
(ss. 236—237).

„Alueet, joiden suhteen on kiistanalaista, pitäisikö sank-
tio⁸⁰ antaa vai ei, ovat kuitenkin melko huomattavia käsit-
täen Venäjän, Turkin, Kiinan, Persian, portugalilaiset
siirtomaat ja suurimman osan Latinalaisesta Amerikasta”
(ss. 242—243).

„Kun otetaan se summa, minkä Englanti ja Saksa ovat (39
käyttäneet aseistuksensa lisäämiseen XX vuosisadalla, niin
karkean arvion mukaan lisäys voitaisiin jakaa likipitään
seuraavasti: 50% tai hieman vähemmän sen kysymyksen
selvittämiseen, kuka saa riistää Marokkoa; 25% tai enem-
män siihen, kumpi saa etuoikeudekseen rakentaa rautatien
Bagdadiin ja kauemmas; 25% tai enemmän sellaisten rat-
kaisematta jääneiden tulevaisuuden kysymysten ratkaise-
miseen, jollaisia ovat Portugalin afrikkalaisten siirtomai-
den kohtalo ja Kiinan kohtalo. Toiseksi vaikutusalueiden
jako osoittautuu miltei väistämättömästi kohtalokkaaksi
jaetun maan kansalliselle olemassaololle ja lisää yhtä väis-
tämättömästi imperialistisen valtakunnan raskasta sitou-
mustaakkaa. Persia tarjoaa hyvin havainnollisen kuvan
tällaisesta tilasta. Ilmeisesti sir Edward Grey ei halua
sallia, että tapahtumien kulku pakottaisi hänet ottamaan
jonkinlaisen suoranaisen vastuun brittiläisen alueen hoi-
dosta. Se on kiitettävä päätös, mutta Venäjä voi rauentaa (40
sen millä minuutilla tahansa” (ss. 246—247).

„Leijonanosaa, nimittäin Jangtsen laaksoa koskevia vaa-
timuksiamme ei hyväksy ainoakaan muu valtakunta, ja
varsin epävarmaa on, puoltaako ulkoministeriö niitä vielä”
(s. 248).

„Siitä on kiinnostunut koko luokka, joka vie pääomaa ulkomaille. Mutta teollisuuden välittömän kiinnostuksen jättäminen huomion ulkopuolelle tai väheksyminen olisi järjettömyyttä. Se on kiinnostuneisuutta, jonka juuret ovat syvällä poliittisissa piireissä, ja tavattoman elävää ja energistä kiinnostuneisuutta, kuten mr Müllinerin edesottamukset osoittavat. Mikäli poliittinen elämä tulee kehittymään edelleenkin samaa linjaa, niin huomispäivän suurimmaksi skandaaliksi osoittautuu toteamus, että liberaalisen puolueen varat eivät ole sijoitetut Marconin yritykseen, vaan Kruppin tehtaisiin” (ss. 267—268).

41) „Sehän on kerrassaan hirveä teoria, että Englannilla ja Venäjällä on muka oikeus määrätä Persian kansan kohtaloista vain sillä perusteella, että niillä on Persiassa huomattavia aineellisia, poliittisia, strategisia ja kaupallisia intressejä” (s. 290).

42) „Olisi tietenkin järjetöntä olettaa, että tämän periaatteen, t.s. konsertin (suurvaltojen) ylivallan, hyväksyminen saa heti aikaan sopusoinnun ja johtaa aseistuksen supistukseen. Se johtaisi kuitenkin heti seuraaviin tuloksiin: se loisi sivistyneen maailman tajuntaa varten moraalisen normin; se antaisi kaiken politiikan lojaalisuuden kokeilemista varten objektiivisen kriteerin, ja mikä tärkeintä, se loisi yhteisen perustan, jonka voisivat hyväksyä kaikki rauhaa kannattavat osapuolet. Se johtaisi vähitellen jännityksen laukeamiseen Euroopassa ja heikentäisi asteittaisesti nykyisiä liittoutumia sekä loisi ajan oloon sellaisen ilma-
piirin, jossa voitaisiin ottaa ainakin harkinnan kohteeksi aseistuksen supistamista koskeva ehdotus ja ehkäpä myös se suunnitelma, että Euroopan yleisiä kysymyksiä ratkomaan perustettaisiin vapaa liittoneuvosto” (s. 293).

43) „Itsekkäältä luokkakannalta katsoen aseistautuminen tuntuu kapitalistiluokasta täysin järkiperäiseltä; aseistautumiskilpa on kyllin perusteltua, ja taistelu voimien tasapainottamiseksi näyttää olevan nykyisen finanssijärjestelmän vaihe ja ilmaus” (s. 310).

„Ihmiset eivät ole taipuvaisia uskomaan, että valtioita erottavat intressit olisivat olemukseltaan alhaisia ja itsekäitä. Me kaunistelemme niitä suurilla, abstraktisilla sanoilla; me loihdimme esiin sankariaikojen muistot. Me leikittelemme perinnäisellä voimien tasapaino-tarulla niin kauan, kunnes saamme uskotelluksi itsellemme, että kotim-

---

me on vaarassa ja uskoamme ja vapauttamme uhataan. Nämä vanhan maailman pelot ovat meidän päivinäme kuitenkin yhtä epätodellisia kuin Marlborough'n tai Wellingtonin haamut. Valtakunnat eivät taistele nykyään lainkaan sen puolesta, mikä on elintärkeää, kotoista, koskee jokapäiväistä elämäämme. Joukkojen romanttinen sentimentaalisuus valaa vettä hallitsevan luokan ovelan realismin myllyyn” (ss. 315—316).

„MARXILAISSUUS JA IMPERIALISMI”

VIHKO

Sisältö

- 1) Marxin ja Engelsin kirjeenvaihto
- 2) *Marxilaisuutta* ja *imperialismia* koskevat vihkot ⁸¹
  - 1) Fr. *Mehringin* „Uusia elämäkerrallisia tietoja K. Marxista ja Fr. Engelsistä” 1—11
  - 2) J. R. *Seeleyn* „Englannin ekspansio” 15—26
  - 3) Paul *Dehnin* „Saksan siirtomaa- ja maailmanpolitiikasta” 27—46

MEHRING. „UUSIA ELÄMÄKERRALLISIA TIETOJA MARXISTA JA ENGELSISTA”

- 1) *F. Mehring. „Uusia elämäkerrallisia tietoja K. Marxista ja F. Engelsistä”*. „Die Neue Zeit”, 25. vuosikerta (1907).
„Pidän Mazzinin politiikkaa juuriaan myöten vilpillisenä. Hän toimii yksinomaan Itävallan eduksi kehottaessaan Italiaa katkaisemaan heti välinsä Itävaltaan. Toisaalta hän unohtaa, että hänen pitäisi kääntyä Italian satoja vuosia sorretun väestönosan, talonpoikaiston, puoleen, ja unohtamalla tämän hän valmistelee uutta pohjaa vastavallankumoukselle. Hra Mazzini tuntee vain kaupungit liberaalisine aateleinen ja ’valistuneine porvareineen’. Hänen kosmopoliittisten uskatolisten aatteellisten manifestiensä korkealentoista fraseologiaa varten ovat tietenkin sopimattomia Italian maalaisväestön aineelliset tarpeet, väestön, joka on yhtä loppuun imetty ja yhtä järjestelmällisesti näännytetty ja tylsistetty kuin Irlanninkin talonpoi-

kaisto. Mutta täytyy olla epäilemättä hyvin rohkea, ennen kuin uskaltaa sanoa porvaristolle ja aatelistolle, että Italian riippumattomuuden saavuttamiseksi on ensin vapautettava täydellisesti talonpojat ja muutettava kahdavieljelykseen perustuva vuokrajärjestelmä vapaaksi porvarilliseksi omistukseksi. Mazzini luulee kaiketi, että kymmenen miljoonan frangin lainalla on vallankumouksellista merkitystä enemmän kuin kymmenen miljoonan ihmisen kannatuksen hankkimisella. Pelkäänpä pahoin, että kriittisellä hetkellä Itävallan hallitus itse muuttaa maanomistuksen muotoa Italiassa ja suorittaa uudistuksen 'galitsialaisittain'” (ss. 58—59)⁸². (2)

„Mitä minuun tulee, niin minulle ei kuulu ansio siitä, että olisin keksinyt luokkien olemassaolon nykyisessä yhteiskunnassa, enempää kuin siitäkään, että olisin keksinyt niiden keskinäisen taistelun. Porvarilliset historioitsijat olivat kauan ennen minua esittäneet tämän luokkien taistelun historiallisen kehityksen ja porvarilliset taloustieteilijät luokkien taloudellisen anatomian. Mitä minä toin uutta, oli sen todistaminen: 1) että luokkien olemassaolo on sidottu vain tuotannon tiettyihin historiallisiin kehitysvaiheisiin; 2) että luokkataistelu johtaa välttämättömästi proletariaatin diktatuuriin; 3) että tämä diktatuuri itse muodostaa vain SIIRTYMISKAUDEN KAIKKIEN LUOKKIEN HAVITTAMISEEN ja luokattomaan yhteiskuntaan*.” Heinzenin tapaiset typerykset, jotka eivät kiistä ainoastaan luokkien taistelua, vaan myös niiden olemassaolonkin, todistavat siten vain, että kaikista verenhimoisista ja humanisiksi isotelluista haukunnoistaan huolimatta he pitävät yhteiskunnallisia olosuhteita, joihin porvariston herruus perustuu, historian viimeisenä tuotteena, äärimmäisenä rajana ja että he ovat vain porvariston palvelijoita. Tämä palvelu on sitä tympäisempää, mitä vähemmän nuo typerykset ovat selvillä myös itse porvarillisen järjestelmän suuruudesta ja väliaikaisesta välttämättömyydestä” (ss. 164—165)⁸³. (3)

„Tammikuun 1 p:nä 1870 Pääneuvosto antoi salaisen, ranskaksi laatimani kiertokirjeen (Englantiin voidaan vaikuttaa vain ranskalaisten, muttei (4)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 25. osa, s. 415. Toim.

||| saksalaisten lehtien avulla) *Irlannin kansallisen taistelun* suhteesta työväenluokan vapautukseen ja siis siitä asenteesta, joka *Kansainvälisen Työväenyhdistyksen* tulee ottaa Irlannin kysymyksessä. Tiedotan teille tässä aivan lyhyesti *tärkeimmät* kohdat.

5) Irlanti on Englannin maaylimystön linnake. Tämän maan riisto ei ole ainoastaan tuon ylimystön aineellisten rikkauksien lähde. Siinä on myös *sen suurin moraalinen voima*. Englannin herruus Irlantiin olennoituu itse asiassa Englannin ylimystössä. Irlanti on siitä syystä *tärkein välikappale*, jonka turvin Englannin ylimystö pysyy vallassa itse Englannissa.

6) Toisaalta, jos englantilainen sotaväki ja poliisi poistuvat huomenna Irlannista, *siellä alkaa heti agraarivalankumous*. Englannin ylimystön kukistuminen Irlannissa tekee mahdolliseksi ja väistämättömäksi *sen kukistumisen Englannissa*. Siten muodostuivat edellytykset *proletariaatin vallankumoukselle* Englannissa. Koska maakysymys on Irlannissa yhä vielä sosiaalisen kysymyksen yksinomaisen muoto ja koska se on Irlannin kansan valtaosalle olemassaolon, elämän ja kuoleman kysymys ja *liittyy samalla erottamattomasti kansallisuuskysymykseen*, niin englantilaisen maaylimystön hävittäminen on *äärettömästi helpommin* suoritettavissa Irlannissa kuin itse Englannissa, *vaikkei otettaisikaan huomioon, että irlantilaiset ovat luonteeltaan kiihkeämpiä ja vallankumouksellisempia* kuin englantilaiset.

7) Mitä Englannin porvaristoon tulee, niin se on yhdessä Englannin ylimystön kanssa kiinnostunut siitä, että koko Irlanti muutettaisiin pelkäksi laidunmaaksi, joka toimittaisi Englannin markkinoille lihaa ja villaa mahdollisimman huokeisiin hintoihin. Sen etujen mukaista on niin ikään pienentää Irlannin väestön lukumäärä vuokratilajijäin karkottamisen ja pakollisen siirtolaisuuden avulla niin vähiin, että englantilainen pääoma (vuokrapääoma) voisi toimia 'taatusti' tässä maassa. Sitä kiinnostaa irlantilaisten maatilojen 'puhdistaminen' yhtä paljon kuin ennen Englannin ja Skotlannin maanviljelysseutujen puhdistaminen. Sen lisäksi on otettava lukuun ne tilaltaan säännöllisesti poissaolevien maanomistajien 6 000—10 000

puntaa ja muut irlantilaiset tulot, jotka virtaavat nyt vuositain Lontooseen.

Mutta Englannin porvaristolla on vielä paljon oleellisempia intressejä Irlannin nykyisessä taloudessa.

Vuokratilojen jatkuvan keskittymisen vuoksi Irlanti toimittaa *pysyvästi liikaväestöään Englannin työmarkkinoille huonontaen siten ENGLANNIN työväenluokan palkkoja SAMOIN KUIN AINEELLISTA JA MORAALISTA ASEMAA.*

Ja mikä tärkeintä! Englannin kaikissa teollisuus- ja kauppakeskuksissa on tällä haavaa työväestö, joka on jakautunut *kahdeksi vihamieliseksi leiriksi: englantilaiset proletaarit ja irlantilaiset proletaarit.* Tavallinen englantilainen työmies *vihaa* irlantilaista työmiestä kilpailijanaan, joka alentaa hänen toimeentulonsa keskitasoa. Hän tuntee olevansa tähän verrattuna *herrakansan jäsen* ja muuttuu juuri *siitä syystä välikappaleeksi, jota aristokraatit ja kapitalistit käyttävät Irlantia vastaan, sekä lujittaa SITEN NAIDEN HERRUUTTA OMAAN ITSEENSÄ NAHDEN.* Hänellä on uskonnollisia, sosiaalisia ja kansallisia ennakkoluuloja irlantilaista työläistä kohtaan. Hän suhtautuu *tähän* likipitäen samalla tavalla *kuin köyhät valkoiset* (poor whites) *neekereihin* Amerikan Unionin entisissä *orjavaltioissa.* Irlantilainen mak-
saa hänelle samalla mitalla korkojen kanssa. Hänestä englantilainen *työmies on samanaikaisesti sekä kansarikollinen että Englannin Irlantiin saaman her-
ruuden sokea välikappale.*

Tätä antagonismia pidetään keinotekoisesti yllä ja tehostetaan sanomalehdistön, *saarnastuolin, pilalehtien avulla, sanalla sanoen* kaikilla *hallitsevien luokkien* käytössä olevilla keinoilla. Tässä antagonismissa on *Englannin työväenluokan heikkouden salaisuus sen järjestyneisyydestä huolimatta.* Siinä on myös kapitalistiluokan vallan säilymisen salaisuus. Tämä on siitä täysin tietoinen.

Mutta kaikki paha ei ole vielä tässä. Se yltää valtameren toiselle puolelle. Englantilaisten ja irlantilaisten välinen *antagonismi* on *Yhdysvaltojen ja Englannin välisen selkkauksen salainen*

NB

(8

NB

(9

perusta. Se tekee kummankin maan työväenluokan kaiken totisen ja vilpittömän yhteistoiminnan mahdolltomaksi. Se tarjoaa kummankin maan hallitukselle mahdollisuuden taittaa sosiaaliselta konfliktilta kärjen — silloin kun ne katsovat sen parhaaksi — molemminpuolisella kiihotuksella ja tarpeen vaatiessa kummankin maan välisellä sodalla.

10)

Pääoman emämaana, tähänastisena maailmanmarkkinoita hallitsevana valtakuntana Englanti on toistaiseksi tärkein maa työväen vallankumoukselle ja lisäksi ainoa maa, jossa tämän NB ||| vallankumouksen aineelliset edellytykset ovat kehittyneet tietyille kypsyyssasteelle. Siitä syystä Kansainvälisen Työväenyhdistyksen tärkeimpänä tarkoituspöytä on jouduttaa yhteiskunnallista vallankumousta Englannissa. Ja ainoa keino siihen on **tehdä Irlanti riippumattomaksi**.

11)

Siitä syystä Internationalen tehtävä on aettaa kaikkialla etualalle Englannin ja Irlannin selkkaus ja asettua kaikkialla avoimesti Irlannin puolelle. Lontoossa olevan Pääneuvoston erikoisena tehtävänä on saada Englannin työväenluokka tajuamaan, että Irlannin kansallinen vapautus ei ole sille abstraktinen oikeudenmukaisuuden ja ihmisrakkauten kysymys, vaan sen oman sosiaalisen vapautuksen ensimmäinen ehto” (ss. 226—228).⁸⁴

„ULKOMAALAISET PALKKOJEN POLKIJAT
JA INTERNATIONALEN SUHDE HEIHIN”

12) „Ulkomaalaiset palkkojen polkijat ja Internationalen suhde heihin”. „Die Neue Zeit”, 25. vuosikerta (1907).

„Pyytäessään Englannin ammattiyhdistyksiä osallistumaan 1868 Brysselin kongressiin Pääneuvosto ilmoittaa:

”Yhdistyksen perusprinsiippi sanoo, että työn tuotteen tulee kuulua työmiehelle, että yhteiskunnan tulee perustua työveljeyteen ja että kaikkien maiden työläisten tulee luopua pikkumaisesta kilpailusta ja kansallisesta antipatiasta

voidakseen käydä yhteistä taistelua pääomaa vastaan. *Työllä ei ole isänmaata*. Työläinen joutuu kaikkialla taistelemaan samaa pahaa vastaan. Pääoma on vain kasaantunutta työtä. Miksi työläisen pitäisi olla oman tuotteen orja? Kapitalistit ovat hyötäneet liian kauan työn poikien kansallisesta eristäytyneisyydestä. Ulkomainen kilpailu on aina ollut sopiva tekosyy palkanalennukseen” (ss. 511—512).

(13

„Sitä englantilaisten kapitalistien alituista pöytäkirjaa, että mannermaan työläisten pitempi työaika ja pienempi palkka pakottavat välttämättömästi alentamaan palkkoja, voidaan vastustaa menestyksellisesti vain pyrkimällä saattamaan työaika ja palkat samalle tasolle koko Euroopassa. * Tämä on Kansainvälisen Työväenyhdistyksen tehtäviä” (s. 512).

„Itse asiassa tämä on ainoa keino varmistaa ne voitot, jotka edullisemmassa asemassa oleva kansainvälisen proletariaatin osa on saavuttanut. Nämä voitot tulevat aina olemaan vaarassa niin kauan kuin ne kuuluvat vain vähemmistölle, ja vaara on oleva sitä suurempi, mitä alemmalla tasolla proletaarijoukkojen enemmistö on verrattuna tuohon vähemmistöön. Tämä koskee yhtä hyvin kunkin maan kuin myös yleensä maailmanmarkkinoilla olevia joukkoja. Edistynein proletariaatti voi pitää puolensa vain olemalla solidaarinen kehittymättömämpiä kansaa, tukemalla näitä, mutta ei umpeutumalla, eristäytymällä niistä ja polkemalla niitä. Siellä, missä proletariaatti noudattaa lyhytnäköisen ammatillisen nurkakuntaisuuden vaikutuksesta viimeksi mainittua metodia, tämä metodi on kärsivä ennemmin tai myöhemmin vararikon ja muodostuva erääksi vaarallisimmaksi proletariaatin vapaustaistelun herpaannuttamiskeinoksi” (s. 512).

(14

NB

* Kursivointi „Die Neue Zeitin”. Toim

SEELEY. „ENGLANNIN EKSPANSIO”

- 15)⁸⁶ „*Englannin ekspansio*”, kirj. J. R. Seeley, maisteri.
 „Kahdeksannen- ja seitsemännentoista vuosisadan Euroopan valtioiden luonteenomainen peruspiirre, joka usein unohdetaan, on se, että kaikilla 5 Euroopan länsivallalla oli oma imperiuminsa Uudessa maailmassa. Ennen seitsemättötoista vuosisataa tilanne alkoi vasta kehittyä sellaiseksi, ja kahdeksannentoista vuosisadan jälkeen sitä ei enää ollut. Kolumbuksen löytöretkien valtavat, mittamattomat seuraukset ilmenivät tavattoman hitaasti; kului koko kuudestoista vuosisata ennen kuin useimmat näistä Euroopan kansakunnista alkoivat liikehtiä ja vaatia osansa Uudesta maailmasta. Tämän vuosisadan loppuun asti ei ollut olemassa itsenäistä Hollantia eikä sen vuoksi voinut olla semmitenkään Suur-Hollantia. Myöskään Englannista ja Ranskasta ei tullut vielä tällä vuosisadalla siirtomaiden omistajia. Ranska oli jo tosin aikeissa perustaa siirtokunnan Pohjois-Amerikkaan, mitä todistaa vieläkin nimi Carolina, joka juontaa alkunsa Ranskan kuninkaan Kaarle IX nimestä, mutta viereisen Floridan espanjalaiset estivät sen. Hieman myöhemmin saman seudun läheisyyteen perustettu sir Walter Raleigh'n siirtokunta hävisi olemattomiin jälkeä jättämättä. Uutta maailmaa hallitsivat siis miltei koko tämän vuosisadan ajan kaksi valtakuntaa, jotka olivat tehneet muita enemmän sen löytämiseksi, nimittäin Espanja ja Portugali, jota paitsi Espanjan katse oli kohdistunut etupäässä Amerikkaan ja Portugalin katse Aasiaan aina siihen asti, kunnes nämä molemmat valtiot yhdistyivät 1580 liitoksi, joka kesti kuusikymmentä vuotta. Hollantilaiset aloittivat seitsenvuotiskautena 1595—1602 laajamittaisen kamppailun oman valtakuntansa perustamiseksi, heitä seurasivat Ranska ja Englanti seitsemännentoista vuosisadan alkuvuosina, t.s. kuninkaamme Jaakko I:n hallituskaudella.
- 17) Yhdeksännellätoista vuosisadalla näiden viiden valtakunnan kilpailu Uudessa maailmassa loppui. Se loppui kahdesta syystä: useiden itsenäisyyssoitien johdosta, joiden ansiosta valtamerentakaiset siirtokunnat erosivat emämaasta, ja Englannin siirtomaavaltautusten johdosta. Olen jo kertonut satavuotisesta sodasta, jonka kuluessa Suur-Britannia nielaisi Suur-Ranskan alusmaat. Suur-Hollanti

kärsi niin ikään huomattavia menetyksiä, joutuen luovutamaan Englannille Hyväntoivonniemen ja Demeraran. Mutta sittenkin vielä voidaan puhua yhä Suur-Hollannin olemassaolosta, kun otetaan huomioon sen mainio siirtomaa Jaava, jonka väkiluku on ainakin yhdeksäntoista miljoonaa. Suur-Espanjan ja Suur-Portugalin kukistuminen tapahtui meidän vuosisadallamme, ja sen silminnäkijöitä on vielä elossa keskuudessamme. Jos arvostellaan tapahtumia enemmänkin niiden eittämättömien seurausten kuin nykyisin herättämän kiihtymyksen kannalta, niin meidän täytyy sanoa tuota tapahtumaa maapallon erääksi tärkeimmäksi tapahtumaksi, sillä se oli miltei koko Etelä- ja Keski-Amerikan itsenäisen elämän alku. Tämä tapahtui pääasiallisesti tämän vuosisadan kaksikymmentäluvulla ja useiden kapinoiden seurauksena; kun tarkastelemme näiden kapinoiden alkusyitä, havaitsemme niiden johtuneen iskusta, joksi Napoleonin maahanhyökkäys muodostui Espanjalle ja Portugalille, joten siis Napoleonin toiminnan tärkeimpiä tuloksia ellei tärkein tulos oli asiallisesti Suur-Espanjan ja Suur-Portugalin kukistuminen ja Etelä-Amerikan riippumattomuus. (18)

Kaikista näistä suurista mullistuksista, joista luullakseni vain harvat teistä jotain tietävät, oli seurauksena pääasiassa kaikkien Länsi-Euroopan valtakuntien paitsi Englannin eristäminen Uudesta maailmasta. Tämä pitää tietysti paikkansa vain osapuilleen. Espanjalla on vielä hallussaan Kuuba ja Puerto Rico, Portugalilla on laajoja alusmaita Afrikassa, Ranska on alkanut luoda uutta imperiumia Pohjois-Afrikkaan. Silti näiden neljän valtakunnan kansainvälisessä asemassa on tapahtunut oleellinen muutos. Ne ovat muuttuneet jälleen etupäässä puhtaasti eurooppalaisiksi valtioiksi, jollaisia ne olivat ennen kuin Kolumbus purjehti Atlantin yli” (ss. 62—64). (19)

„Huomaamme siis, että seitsemästoista ja varsinkin kahdeksastoista vuosisata oli aikaa, jolloin Uusi maailma oli tavallaan sidottu Euroopan systeemin viiteen länsivaltaan. Kaikki silloiset sodat ja sopimukset, kaikki Euroopan kansainväliset suhteet perustuivat tähän yhteyteen ja määräytyivät sen mukaan. Edellisessä luennossani huomautin, että mainittuina vuosisatoina tapahtunutta Britannian ja Ranskan välistä kamppailua ei voida käsittää, jos otetaan huomioon vain Eurooppa, sillä sotivina puolina olivat (20)

varsinaisesti kaksi maailmanvaltaa— Suur-Britannia ja Suur-Ranska. Huomautan samalla, että tuon kauden historiassa meidän on siis luettava Hollanti, Portugali ja Espanja aina Suur-Hollanniksi, Suur-Portugaliksi ja Suur-Espanjaksi. Huomautan niin ikään, että nyt asianlaita on toisin: Espanjan imperiumi ja ylipäänsä myös Portugalin ja Hollannin imperiumit ovat kokeneet saman kohtalon kuin Ranskan imperiumi. Mutta Suur-Britannia on yhä vielä jäljellä. Näin ollen alamme siis saada käsityksen tämän imperiumin historiallisesta synnystä ja luonteesta” (ss. 64—65).

21)

„Meidät vedettiin kahteen suureen sotaan pääasiallisesti siirtokuntiemme vuoksi, ja välien lopullinen katkeaminen ei johtunut niinkään siitä, että Englanti olisi painostanut siirtokuntia, kuin siitä, että siirtokunnat painostivat Englantia. Jos kohta verotimmekin näitä, niin se tapahtui vain niiden velkojen maksamiseksi, joita olimme tehneet noiden siirtokuntien hyväksi, ja meitä luonnollisesti karvasteli se, että olimme itse auttaneet siirtokuntiamme tulemaan toimeen ilman meitä tekemällä juuri niiden etujen vuoksi lopun Ranskan herruudesta Pohjois-Amerikassa” (s. 75).

22)

„Taloudellisessa suhteessa Englanti ei ollut keskiajalla mikään edelläkävijämaa, vaan oli pikemminkin jälkeenjäänyt maa. Johtavimmat kauppamaat lienevät suhtautuneet siihen yliolkaisesti. Keskiajalla italialaiset lienevät suhtautuneet Englantiin samalla tavalla, kuin Englanti suhtautuu nykyään Saksan ja jopa Ranskan tapaisten valtioiden vanhanaikaiseen — englantilaiseen verrattuna — kauppaja pankkijärjestelmään. Kaupunkielämää viettävinä, laajoja liikesuhteita omaavina ja kauppatoimissaan taitavina heidän täytyi katsoa Englanti samoin kuin Ranskakin vanhanaikaisiksi feodaalisiksi maanviljelysmaiksi, jotka olivat sivussa sen ajan aatteiden valtavirrasta” (ss. 96—97).

23)

„Länsi-Euroopan viiden merivallan keskinäinen *kilpailu* Uudesta maailmasta — siinä määritelmä, jossa summearautuu suurin osa seitsemännen- ja kahdeksannentoista vuosisadan historiallisista tapahtumista. Siinä on yksi niistä yleistyksistä, jotka jäävät meiltä huomaamatta niin kauan kuin tutkimme vain eri valtioiden historiaa” (s. 108).

24)

„Millä tavalla valloitimme Intian? Eikö sen valloittaminen ollut suoranainen tulos Intian kanssa käymästämme kaupasta? Tämä on kuitenkin vain yksi monista havain-

nollisista esimerkeistä, jotka valaisevat seitsemännen- ja kahdeksannentoista vuosisadan Englannin historian määrittävää lakia, sodan ja kaupankäynnin läheisen keskinäisen yhteyden lakia, minkä vaikutuksesta koko tänä kautena kaupankäynti johtaa luonnostaan sotaan ja sota auttaa kaupankäyntiä. Olen jo huomauttanut siitä, että kahdeksannentoista vuosisadan sodat olivat verrattomasti suurempia ja raskaampia kuin keskiajan sodat. Myös seitsemännentoista vuosisadan sodat olivat suuria, joskaan eivät yhtä suuria. Juuri tällä kaudella Englanti muuttui yhä enemmän kauppamaaksi. Ja tänä kautena Englanti muuttui yhä sotaisemmaksi sitä mukaa, kuin sen kaupankäynti kehittyi” (s. 120). (25)

„Ei todellakaan ole helppo puolustella niiden menettelyä, jotka loivat Suur-Britannian” (s. 145).

„Kysytte ehkä, voimmeko odottaa tai toivoa sen kukoistavan, jos kerran se on syntynyt rikoksen pohjalla. Mutta jumala, joka on ilmaissut itsensä historiassa, ei tuomitse tavallisesti näin. Emme ole havainneet historiasta, että jokin sukupolvi olisi menettänyt välttämättömästi tai edes osapuilleen sen, minkä edellinen polvi on laittomasti valloittanut” (s. 146).

„Siirtomaaimperiumimme samoin kuin osallisuutemme orjakauppaan laajeni asteelta seitsemänneltoista vuosisadalla. Utrechtin sopimus vahvisti tavallaan tämän osallisuuden, josta tuli 'Englannin politiikan pääkohde' (tämä sanonta on lainattu mr. Leckyllä. Ks. 'Englannin historia kahdeksanneltoista vuosisadalla'. II, s. 13). Pelkänpä, että siitä pitäen otimme johtavan paikan orjakaupassa tahraten kunniamme sen ilmiömaisillä ja halpamaisilla petomaisuuksilla enemmän kuin muut maat” (s. 148). (26)

„Mainitsin jo, että nykymaailmassa välimatkat ovat menettäneet huomattavalta osalta merkityksensä ja että eräät merkit viittaavat sellaisen aikakauden lähenemiseen, jolloin valtiot tulevat olemaan paljon laajempia kuin ne ovat olleet tähän asti” (s. 308).

P. DEHN. „SAKSAN SIIRTOMAA- JA MAAILMANPOLITIIKASTA”

Paul Dehnin „Saksan siirtomaa- ja maailmanpolitiikasta”. (2
Toinen painos, Berliini 1907.)

„Nykyään risteilee merillä, sota-aluksia lukuun ottamatta, noin 40 000 suurta kauppa-alusta, höyrylaivaa ja purjealusta, joiden nettotonnisto on 25 miljoonaa rekisteritonnin ja kantavuus 61 miljoonaa tonnia à 1 000 kiloa” (s. 37).

„Se * tuottaa vuosittain englantilaisille yli 180 milj. markkaa, saksalaisille (joilla on 220 kalastusta harjoittavaa höyryalusta) — noin 25 ja ranskalaisille 10 milj. markkaa” (s. 39).

28) „Saksan merenrannikon pituus on vain 1 270 kilometriä ja vain neljännes maarajojen pituudesta, kun taas Ranska rajoittuu mereen kolmelta taholta ja sen käytettävissä on yhteensä 3 175 kilometrin pituinen rannikkovyöhyke” (s. 41).

„Professori Eckert on laskenut teoksessaan 'Reininmaakunnan ja Westfalenin meri-intressit' (1906), että kolmasosa meritse tapahtuvasta Saksan tuontikaupasta ja huomattavasti enemmän kuin viidesosa vientikaupasta käy Hollannin ja Belgian satamien kautta” (s. 42).

29) „Vuoden 1907 alussa 'Veritas' asioimisto laski olevan 14 656 höyryalusta, tilavuudeltaan 18,9 milj. rekisteritonnin. Niistä tuli Englannin osalle 6 249 höyryalusta, tilavuudeltaan 9,8 milj. tonnia, Saksan osalle 1 351, tilavuudeltaan 2,1, Pohjois-Amerikan Yhdysvaltojen — 885, tilavuudeltaan 1,2 ja Ranskan — 586, tilavuudeltaan 0,7 milj. tonnia. Kaikista 26 579 purjealuksesta, joiden tilavuus oli 7,5 milj. rekisteritonnin, Englannin osalle tuli eniten, nimittäin 6 338 alusta, tilavuudeltaan 1,8 milj. tonnia. Seuraavina olivat Pohjois-Amerikan Yhdysvallat — 3 695 alusta, tilavuudeltaan 1,5 milj. tonnia, Ranska — 1 356 ja Saksa — 991, tilavuus kummassakin tapauksessa 0,5 milj. tonnia. Vuosina 1882—1905 Suezin kanavan kautta kulkeneiden englantilaisten alusten tonnisto kasvoi 103%, mutta saksalaisten sitä vastoin 1 561%!” (s. 43).

30) „Amerikkalaisten tilastotietojen mukaan maapallon hiilikenttien pinta-ala on noin 1 500 000 neliökilometriä. Niistä tulee Kiinan osalle 520 000, Pohjois-Amerikan Yhdysvaltojen osalle 500 000, Kanadan osalle 169 000, Brittiläisen Intian osalle 91 000, Uuden Etelä-Walesin osalle 62 000, Venäjän osalle 52 000, Englannin osalle 31 000,

* avomerikalastus. *Toim.*

Espanjan osalle 14 000, Japanin osalle 13 000, Ranskan osalle 5 400, Itävallan, Unkarin ja Saksan osalle 4 600 kullekin ja Belgian osalle 1 300. Niiden käyttö on riippuvainen hiilikenttien syvyydestä, laadusta ja sijainnista.

* * *

„Englantilaisten tietojen mukaan v. 1905 tuotettiin kaikkiaan noin 840 miljoonaa tonnia kivihiiltä arvoltaan noin 6 miljardia markkaa.

Maailman hiilentuotanto v. 1905

(31)

	Milj. tonnia	%:ssa verrattuna koko määrään	asukasta kohti
Pohjois-Amerikan Yhdysvallat	350.8	41 %	4 $\frac{1}{4}$ tonnia
Iso-Britannia	236.1	28	5 $\frac{1}{2}$
Saksa	119.3	14	2
Ranska	34.8	4	1
Belgia	21.5	2.7	3
Venäjä	19	2.3	
Japani	10	1.2	
Brittiläinen Intia	8.4	3.5	
Kanada	7.8		
Australia	9.8		
Brittiläinen Etelä-Afrikka	3.6		
Muut maat	19.1		
	840		

Koko tuotannosta tuli 83% kolmen eniten hiiltä tuottaneen maan osalle ” (ss. 46—47).

„Vuosina 1883—1903 hiilenkulutus lisääntyi Englannissa 24%, Saksassa — 102%, Pohjois-Amerikan Yhdysvalloissa — 129%” (s. 47). (32)

„Miltei kolmannes Englannin vientihiilestä viedään Euroopan mantereelle ja Välimeren alueelle” (s. 55).

„Laivastotukikohtiinsa, joita on kaikissa maanosissa yhteensä noin 40, englantilaiset ovat muodostaneet suuria hiilivarastoja” (ss. 56—57).

„Niihin varastoidut hiilivarat lasketaan miljoonissa tonneissa. Peez sanoi kerran näitä hiilivarastoja Englannin meriherruuden merkkipaaluiksi” (s. 57). (33)

„Jos lasketaan Englannin eri maihin viemän hiilen rahetikustannukset keskimäärin vain 5 markaksi tonnilta, niin

koko vientimäärän ollessa vuonna 1906 58 milj. tonnia Englannin laivaliikenteen vuotuiset rahtitulot olivat noin 300 milj. markkaa” (ss. 57—58).

34) „Valitettavasti tähän mennessä ei ole vielä onnistuttu syrjäyttämään englantilaista hiiltä Pohjanmeren ja Itämeren alueilta. Berliinikin saa yhä vielä kuudesosan tarvitsemastaan hiilestä (pääasiassa koksia) Englannista” (s. 62).

„Valtiosihteeri Dernburg on valaissut numeroin Saksan teollisuuden vaikeaa tilaa puuvillan saannin osalta. Neljän pfennigin hinnankorotus naulaa kohti kallistaa maailman puuvillankulutusta 320 milj. markalla. Vuodesta 1899 lähtien tapahtuneet hinnankorotukset nousevat miljardeihin markkoihin! Saksa kulutti v. 1905 1,6 milj. paalia ja on viime aikoina maksanut New Yorkin hintakeinottelijain aiheuttamien hinnanvaihtelujen vuoksi vuosittain 150—200 milj. markkaa *enemmän* * kuin aikaisemmin, t.s. 5—7 kertaa enemmän kuin sen siirtomaille myöntämät vuotuiset määrärahat. Sen on vapautettava itsensä tästä ulkomaille maksamastaan verosta, tästä pakkoverosta.

35) Välttyäkseen pörssikeinottelun vaikutukselta englantilaiset kauppiaat ja tehtailijat matkustelevat yhä useammin etelävaltioissa ja ostavat tarvitsemansa raaka-aineet itse paikalla. Englantilaiset tehtailijat ovat ostaneet laajoja maa-alueita Texasista ryhtyäkseen omintakeisesti viljelemään siellä puuvillaa tai vuokratakseen ne” (s. 81).

36) „Värttinäluku on kasvanut Yhdysvalloissa vuosina 1890—1906 14,6 miljoonasta 23,2 miljoonaan” (s. 82).

„Yhdysvaltojen kulutus oli vuonna 1906 4,8 milj. paalia (kun se Isossa-Britanniassa oli vain 3,6 milj. paalia ja Saksassa 1,6 milj. paalia). Yhdysvallat kulutti 19. vuosisadan 60-luvun alussa 20% sadostaan, 80-luvulla — 32%, 90-luvulla — 35% ja vuodesta 1900 lähtien aina 40%” (s. 82).

„Mikäli Yhdysvaltojen ei tarvitse enää etsiä ulkomailta menekkimarkkinoita suurimmalle osalle puuvillastaan, siinä tapauksessa maailmanmarkkinoiden varustaminen puuvillalla muodostuu voimakysymykseksi” (s. 83).

37) „Puuvillamarkkinoiden valtiaana Yhdysvallat voi käyttää vientitullijärjestelmäänsä tavattoman terävänä aseena

* Kursivointi Dehnl'n. Toim.

Eurooppaa vastaan. Euroopan valtioiden täytyy hinnalla millä hyvänsä vapautua tuosta Damokleen miekasta. Tässä suhteessa ei ole kaihdettava mitään uhrauksia. Viime kädessä tämä on voimakysymys, joka kuitenkin on ratkaistavissa rauhanomaisen työn avulla” (ss. 87—88).

„New Yorkin puuvillakeinottelun vuonna 1903 aiheuttamien epänormaalisuuksien vuoksi Euroopan puuvillateollisuuden edustajat kokoontuivat siirtomaatalouskomitean aloitteesta kansainvälisiin kongresseihin Zürichin vuoden 1904 puolivälissä, Brysseliin huhtikuussa 1905, Manchesteriin kesäkuussa 1906 ja Wieniin toukokuussa 1907 suunnittelemaan yhdessä vastatoimenpiteitä” (s. 88).

„Saksan lipun alla tapahtuvan puuvillanviljelyn tukeminen on Saksan siirtomaatalouden ja siirtomaapolitiikan tärkeimpiä tehtäviä. Jo Bismarck käsitti sen” (s. 90).

„Tukemalla puuvillanviljelyä siirtomaissa ei ainoastaan luoda mahdollisuuksia Saksan varustamiseen välttämättömällä raaka-aineella, vaan autetaan myös itse siirtomaita kukoistamaan pysyvästi ja kehittymään edelleen saksalaisten teollisuusvalmisteiden kuluttajina.

Puuvillanviljelyn kehittämistä Saksan siirtomaissa sosialidemokraatti Calwer odottaa koituvan hyötyä myös saksalaisille työläisille”... („Sozialistische Monatshefte”. 1907, 3. vihko) (ss. 96—97).

„Englannilla on Afrikassa käytettävissään 18 369 kilometriä rautateitä, Ranskalla 5 657, Saksalla 1 398, Portugalilla 1 173, Italialla 115 ja Kongon valtiolla 642 kilometriä” (s. 104).

„Sosialidemokraattisia nihilistejä lukuun ottamatta siirtomaiden vastustajat ovat silti kaikista arvioistaan huolimatta vältäneet tekemästä lopullista johtopäätöstä — he eivät ole rohjenneet sanoa, että noin huomattavia määrärahoja vaativat alueet olisivat aivan arvottomia; he ovat pidättyneet vaatimasta näiden alueiden hylkäämistä ja menetellessään näin he ovat menelleet viisaasti, sillä sellainen lopullinen johtopäätös osoittaisi koko heidän kantansa vääräksi” (ss. 113—114).

„Sosialidemokraattiset agitaattorit ja äänenkannattajat aloittivat erikoisen kiivaan kamppailun Saksan siirtomaapolitiikkaa vastaan vuoden 1907 vaalien edellä; pää-äänenkannattaja sanoi tästä politiikasta, että se ’pyrkii Saksan

proletariaatin omaisuuden ja veren hinnalla perustamaan uuden saksalaisen orjavaltion'. Heidän mielestään pitäisi antaa 'musertava isku' tälle politiikalle.

Kaikesta tästä huolimatta sosialidemokraattienkin leiristä on kuulunut siirtomaita puoltavia ääniä ja sielläkin on torjuttu niiden kanta, jotka rajoittuvat pilkkaamaan Saksan siirtomaita arvottomiksi hiekka-aavikoiksi.

Entinen sosialidemokraattiedustaja Calwer esiintyi vuoden 1907 alussa 'Sozialistische Monatsheftissä' vastustaen sosialidemokraattien jyrkän kielteistä asennoitumista Saksan siirtomaapolitiikkaan nähden" (s. 121).

41) „Toveri Calwer osoitti käsittävänsä maailmantilanteen vaatimukset esiintymällä maaliskuussa 1907 'Sozialistische Monatsheftissä' sosialidemokraattien puoluejohdon Saksan laivastoon kohdistamaa vihaa vastaan" (s. 130).

„Calwer tekee täysin aiheellisesti pilkkaa niistä tovereista, jotka luulevat, että palkat voidaan kohottaa Saksassa ilman muuta yhtä korkealle kuin ne ovat Englannissa tai Pohjois-Amerikassa huolehtimatta etukäteen omista asemista siirtomaissa ja maailmanmarkkinoilla" (s. 132).

„Vuonna 1905/6 vienti Persiaan teki noin 140 milj. markkaa. Niistä tuli Venäjän osalle 70, Englannin — 30, Brittiläisen Intian — 16, Ranskan — 8, Itävalta-Unkarin — 5 ja Saksan osalle tuskin 3 milj. markkaa" (ss. 148—149).

42) „Tähän asti eristyneenä ollut Persian lahti voi muodostua maailmanpolitiikan myrskykeskukseksi, jos Bagdadin rata todellakin rakennetaan joskus valmiiksi saksalaisten johdolla ja englantilaiset eivät luovu asettamistaan tavoitteista" (s. 158).

„Asianomaisten valtioiden, ennen kaikkea Englannin, mutta myös Ranskan, Hollannin ja Tanskan tulee Monroen opin johdosta ottaa huomioon mahdollisuus, että ne menettävät lähitulevaisuudessa siirtomaansa" (s. 196).

„Maaomaisuuksiin, teollisuuteen, rautateihin ja kauppaan sijoitettuja saksalaisia pääomia oli puolivirallisten tietojen mukaan vuoden 1904 lopulla Amerikassa 5—6 mrd. markkaa ja yksistään Keski- ja Etelä-Amerikassa 2,8—3,4 mrd. markkaa" (s. 229).

43) „Oletetaan, että Yhdysvalloista on sijoitettu kanadalaisiin maataloihin ja tehtaisiin 2 mrd. markkaa pääomaa.

Vuoden 1907 keskivaiheilta olevien puolivirallisten tiedonantojen mukaan Yhdysvaltojen pääomaa oli Meksikossa noin 3½—4 mrd. markkaa” (ss. 232—233).

„Euroopan ja Amerikan kaksi suurinta sähköyhtiötä, Berliinin 'Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft' ja New Yorkin 'General Electric Company', ovat tekemänsä sopimuksen perusteella jakaneet maailmanmarkkinat kahdeksi etupiiriksi. Tällöin amerikkalainen yhtiö on onnistunut saamaan aikaan sen, että myös Keski- ja Etelä-Amerikka on annettu sille sen yksinomaiseksi valta-alueeksi” (s. 249).

„Siellä, missä suosintatullit on otettu käytäntöön, ne eivät ole osoittautuneet riittäviksi syrjäyttämään ulkomaista kauppaa. Tällaisia suosintatulleja tullaan säätämään aina vain hyvin rajoitetussa mitassa, sillä paikalliset edut, varsinkin kehittyvien teollisuusalojen edut, mutta myös lamautuvan maatalouden edut vaativat paitsi tiettyä suojaa, myös kaikkien vieraiden monopolien syrjäyttämistä. Tämä vastarinta on siinä määrin voimakasta, että se estää Ison-Britannian ja panamerikkalaisten tullipakotteiden kannattajia saavuttamasta lopullista tavoitettaan, muodostamasta täysin suljettua tulliliittoa. (44

Kumpaakin muodostumaa vastusti koko uuden ajan maailmantalouden kehitys, jolle on ominaista se, että pyritään laajentamaan kansainvälistä vaihtoa poistamalla keinotekoiset esteet ja että voimakkaat valtiot kaipaavat vapaata liikkuma-alaa taloudellista toimintaansa varten omien rajojensa ja vieläpä oman maanosansakin ulkopuolella. Itse asiassa pyritään yhä vähemmän muodostamaan isoja omakeskisiä tulliliittoja” (ss. 254—255). (45

„Euroopassa ei ole taistelua ylivallasta. Mikäli se sytyisi Englannin toimesta, niin sen ei tarvitse johtaa välttämättömästi sotaan. Rauha on taattu niin kauan, kuin liberaalinen ministeristö pysyy vallassa. Sen uskollisimpia kannattajia ovat näet juuri ne maailmanrauhan englantilaiset ystävät, jotka eivät tunne mitään vihaa Saksaa kohtaan” (s. 329). (46

„IMPERIALISMI” VIHKO

Sisältö

*Imperialismi*⁸⁶

Reventlow [1—4]

Kautsky. „Sosialismi ja siirtomaapolitiikka” [21—22]

Engels (kirje 12. IX. 1882) — ss. 23—25 *Quadflieg* [27—40 ja 17—20]

REVENTLOW. „SAKSAN ULKOPOLITIikka 1888—1913”

- 1) Kreivi Ernst *Reventlowin* „Saksan ulkopoliittikka 1888—1913”. Berliini 1914.

Neljäs osasto.

„Sen lisäksi vuonna 1903 ilmestyi vaaraa uhoavana kummituksena Turkin hyväksymä saksalaisten laatima Bagdadin radan suunnitelma” (s. 314).

„Kun lisätään vielä, että Balkanin komitean päätehtävänä oli poliittisen propagandan tietoinen harjoittaminen, niin on tarpeetonta todistella, miten mahtava ja sitä paitsi vastuuton Englannin virallisen politiikan auttaja tämä valtavien rahavarojen turvin toiminut komitea oli” (s. 314).

„Sandzhakin radan ja tulevan Bagdadin radan välinen ajatusyhteys oli päivänselvä” (s. 317).

- 2) „Pariisissa ilmestynyt 'Revue Slave' kirjoitti 1906, että kaikkien Keski-Euroopan ja Balkanin slaavien tulee pyrkiä yhdistymään suureksi tulliliitoksi Venäjän, Unkarin, Romanian ja Kreikan kanssa. Tällainen liitto olisi kaikille näille kansoille varmasti paljon edullisempi kuin tulliliitto Saksan kanssa... Venäjän uusiutunut mahti tulee olemaan järkkymätön, jos kaikki slaavilaisainekset yhdistyvät sen moraalaisella johdolla vastustamaan päättäväisesti kaikkea raakaa voimapolitiikkaa” (s. 318).

„Liikkeessä tuntui alun pitäen voimakkaana juutalaisten vaikutus, mikä yhdisti sen Euroopan pääoman keskuksiin. Nuorturkkilainen liike sai pysyvästi tukea Ranskasta ja Englannista käsin, varsinkin Balkanin komitean kautta” (s. 319).

„Heinäkuun 19 pnä 1908 kuningas Edvard VII kävi tapaamassa Venäjän tsaaria ja kohtasi hänet Räävelin redillä. Tämä kohtaus kruunasi Englannin ja Venäjän lähentymisen ja aiheutti sensaation Euroopan poliittisissa piireissä” (s. 319). (3)

„Joka tapauksessa on palautettava mieleen, miten rauhaaton mieliala vallitsi vuosina 1906—1908 yleensä Euroopassa ja varsinkin Saksassa. Olemme nähneet, että vuosina 1906—1907 iskusana Saksan 'saarto' muuttui yhä uskottavammaksi reaalioliittiseksi todellisuudeksi kuningas Edvardin sopimuspolitiikan ansiosta. Välimeren sopimukset ja Venäjän kanssa solmittu sopimus näyttivät sulkeneen renkaan” (s. 320).

„Kysymyksessä oli kauaskantoinen suunnitelma Turkin jakamiseksi” (s. 322).

„Lontoo samoin kuin Pariisikin olivat täysin yllättyneitä” (s. 327). (4)

„Ei voinut olla mitään epäilystä sen suhteen, että kaksoismonarkia, mikäli Saksa tukee sitä vain ehdollisesti ja varauksin, joutuu ententevaltojen mitä kovimman painostuksen kohteeksi, t.s. Englanti ja Venäjä yrittävät tietystä hetkestä lähtien saada aikaan täyskäännöstä todistamalla tämän painostuksen avulla, että Itävalta-Unkarin on parasta liittyä ententevaltoihin; se on sille itselleen edullisempaa kuin liittoutuminen Saksan valtakunnan kanssa” (s. 332).

KAUTSKY. „SOSIALISMI JA SIIRTOMAAPOLITIikka”

Karl Kautsky. „Sosialismi ja siirtomaapolitiikka”. Berliini 1907. (21)

„Kapitalistinen tuotantotapa on jo kuitenkin lakannut esittämästä tuotantovoimien kehityksen tehokkaimman kannustimen osaa. Jo viime vuosisadan 80-luvulla kapitalistinen tuotantotapa saavutti sen äärirajan, jonka toisella puolen se muuttuu yhä enemmän tuotantovoimien jatkuvan kehityksen esteeksi. Ei tosin vielä siinä mielessä, että se

tekisi kokonaan mahdottomaksi niiden vastaisen kasvun; päinvastoin sellaista kasvua tapahtuu yhä edelleenkin, mutta jo siinä mielessä, että on käynyt mahdolliseksi tuotantotapa, jonka vallitessa tuottavuuden kehitys tapahtuisi nopeammin kuin kapitalistisen tuotantotavan vallitessa ja että kapitalistisen tuotantotavan on itsesäilytyksen vuoksi pakko asettaa yhä suurempia esteitä tuottavuuden kehityksen tielle” (s. 35).

22)

„Sosialismi on muodostunut nykyään jo taloudelliseksi välttämättömyydeksi. Sen koittamisaika on vain voimakysymys. Tämän voiman kehittäminen proletariaatissa järjestämisen ja valistamisen avulla on nyt enemmän kuin koskaan sosialidemokratian tärkein tehtävä. Mikään ei ole kummallisempaa kuin sellaiset sosialistit, jotka luulevat, että heidän on sen ohella huolehdittava myös kapitalismin jatkuvasta voimistamisesta” (s. 37).

ENGELS. VUODEN 1882 SYYSKUUN 12:ntena PÄIVÄTTY KIRJE *

23) Friedrich Engelsin kirje (12. IX. 1882)

[„On kulunut jo neljännesvuosisata (1907—1882=25) siitä, kun Saksassa alkoi siirtomaita puoltava liike. Sitä tutkiessani kysyin kerran Friedrich Engelsiltä, miten englantilaiset työläiset suhtautuvat siirtomaihinsa.”]**

Tähän *Engels* vastasi *minulle syyskuun 12 p n ä 1882* seuraavasti:

„Kysytte minulta, mitä Englannin työläiset ajattelevat siirtomaapolitiikasta. Sitä samaa, mitä he ajattelevat yleensä politiikasta. Täällä ei ole työväenpuoluetta, täällä on vain konservatiivinen ja liberaalisten radikaalien puolue, ja TYÖLÄISET NAUTTIVAT KAIKESSA RAUHASSA YHDESSÄ NIIDEN KANSSA SIITÄ MONOPOLIASEMASTA, JOKA ENGLANNILLA ON SIIRTO-MAISSA JA MAAILMANMARKKINOILLA.** Minun mielestäni *kaikista* varsinaisista siirtomaista, s.o. eurooppa-

* Engelsin kirje (Kautskyn kirjoittamaine alku- ja jälkisanoinen) on liitteenä Kautskyn kirjusen lopussa (ks. ed.). *Toim.*

** Tämän kohdan, joka sisältää Engelsin kirjeeseen liittyvät Kautskyn alkusanat, V. I. Lenin on pyyhkinnyt yli. *Toim.*

*** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 274. *Toim.*

laisen väestön asuttamista maista, kuten Kanadasta, Kapmaasta ja Australiasta *tulee itsenäisiä*; sitä vastoin vain sellaiset epäitsenäiset alkuasukkaiden asumat maat kuin Intia, Algeria, Hollannin, Portugalin ja Espanjan alusmaat proletariaatin täytyy ottaa tilapäisesti haltuunsa ja *tehdä* ne mitä pikimmin *itsenäisiksi*. On vaikea sanoa, miten nimenomaan se tulee tapahtumaan. *Intia suorittaa mahdollisesti, jopa todennäköisestikin vallankumouksen*, ja koska vapautuva proletariaatti *ei* voi käydä *siirtomaasotia*, *niin siihen on tyydyttävä*, eikä tällöin tietenkään voida välttää kaikkea hävitystä. Mutta sellaisia seikkoja liittyy erottamattomasti jokaiseen vallankumoukseen. Samoin voi käydä vielä muuallakin, esimerkiksi Algeriassa ja Egyptissä, ja *meistä* * se olisi epäilemättä parasta. *Meillä tulee olemaan riittävästi hommaa kotimaassakin*. Kunhan vain Eurooppa ja *Pohjois-Amerikka* uudestijärjestetään, se on antava sellaisen mahtavan voiman ja sellaisen *esimerkin*, että puolisivivistyneet maat ilman muuta seuraavat meitä; siitä *pitävät huolen jo yksistään taloudelliset tarpeet*. Minkälaisia yhteiskunnallisia ja poliittisia vaiheita nämä maat joutuvat tällöin käymään läpi, ennen kuin nekin pääsevät sosialistiseen järjestelmään, siitä mielestäni voisimme esittää vain melko joutavia olettamuksia. Vain yksi seikka on varma: *voittanut proletariaatti ei voi onnellistaa väkisin mitään vierasta kansaa vaarantamatta samalla omaa voittoaan.** Tämä *ei tietenkään tee millään muotoa mahdottomiksi erilaisia puolustussotia.***

(24

NB

(25

NB

Egyptin tapahtumat ovat Venäjän diplomatian sommittelemia. Gladstone saa ottaa Egyptin (joka ei ole vielä läheskään hänen ja vaikka hän sen saisikin, niin sen säilyttäminen ei ole läheskään varmaa), jotta Venäjä voisi kaapata Armenian; Gladstone'in mielestä sellainen kaappaus olisi taaskin kristityn maan vapauttamista muhamet-

* Kursivointi Kautskyn kirjassessa. *Toim.*** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 343—344. *Toim.*

tilaisten ikeestä. *Kaikki muu on tässä asiassa näennäisyttä, pelleilyä, verukehtimistä.* * Kohta nähdään, onnistuuko tämä hanke”.

- 26) „Kirjeen loppu koskee englantilaisten suorittamaa Egyptin valtausta Arabi-paššan johtaman egyptiläiskapinan jälkeen. Hiljattain julkaistiin tätä asiaa käsittelevä, vuoden 1882 elokuun 9:ntenä päivätty Engelsin kirje, jossa Engels varottaa arvostelemasta Egyptin kansallisliikettä pelkän tunteilun pohjalta. Tämän perusteella tehtiin johdopäätös, että Engels muka suhtautui erittäin myönteisesti englantilaisten suorittamaan Egyptin annektointiin. Huomaamme nyt, kuinka vähän siinä oli perää” ** (ss. 79—80).

QUADFLIEG. „VENÄJÄN VALLOITUSPOLITIikka 1774—1914”

- 27) Tri Franz *Quadfliegin* „Venäjän valloituspolitiikka 1774—1914”. Berliini 1914.

„Sillä välin Turkin kysymyksessä esiintynyt Englannin ja Venäjän eturistiriita on Kuwaitin sopimuksen seurauksena laajennut koskemaan Armeniaa ja Vähä-Aasiaa, Venäjä toimii salaa Armeniassa, Ranska mieli vallata Syyrian ja Saksa haluaa saada alueen Eufratilta. Näin ollen Turkin kysymys kuohuttanee Eurooppaa vielä vuosisadan ajan pienin väliajoin, ja Venäjän diplomatian on kiinnitettävä enemmän huomiota Etelä-Aasian kysymyseen. Venäjän laajaperäinen valloituspolitiikka Aasiassa tulee tietämään myös, että senkin tulevaisuus on merellä; ilman voimakasta ja vapaaliikkeistä laivastoa ei voi olla olemassa mitään Venäjän Aasiaa; mahdollisuudella kulkea Marmarameren kautta on Venäjän laivastopolitiikan kannalta sitäkin suurempi merkitys, koska Venäjä menetti jälleen 1905 edullisen asemansa Itä-Aasiassa” (s. 96).

- 28) „Vuoden 1907 elokuun 7 p:nä solmitun jakosopimuksen jälkeenkin edellä mainitut suunnitelmat olisi voitu toteuttaa loukkaamatta sopimuksessa säädetyjä oikeuksia. Tämä vuoden 1907 sopimus jakaa Persian kolmeen osaan: Venäjän ja Englannin vaikutusalueisiin ja kummankin

* Kursivointi Kautskyn kirjasessa. *Toim.*

** Tämä kohta esittää Kautskyn jälkisanat Engelsin kirjeeseen. *Toim.*

valtakunnan yhteiseen vyöhykkeeseen. Englannin ja Venäjän hallitukset sitoutuivat olemaan hankkimatta toistensa etupiireissä poliittis- ja kaupallisuonteisia toimituksia ja auttamatta omia alamaisiaan tai muiden valtioiden alamaisia niiden hankkimisessa. Persian koko pohjoisosassa, t.s. Kasr-i-Shirin — Isfahan — Jezd — Khakh -linjan pohjoispuolella olevat alueet aina Persian, Afganistanin ja Venäjän rajan yhtymäkohtaan saakka, on varattu Venäjälle, kun taas Englanti saa vaikuttaa idässä, t.s. Bender Abbas — Kerman — Birdzhand — Gazik -linjalta kaakkoon” (s. 134).

„Englannin ja Venäjän politiikan loppunäytöksenä on Lontoossa 1913 tehty Englannin ja Turkin välinen Hakki paššan sopimus, johon joudumme vielä palaamaan tarkastellessamme Venäjän Vähä-Aasiassa harjoittamaa politiikkaa. Tämän sopimuksen mukaan Englanti sai haltuunsa Bagdadin radan loppuosan Basra — Bagdad, t.s. vielä osan Kyproksen — Intian linjasta. Edelleen Turkki luopui Kuwaitin sulttaanikunnasta, jonka riippuvaisuussuhde Turkkiin oli tosin aina ollut höllä ja jonka nyt oli määrä muodostua Englannin vasallivaltioksi. Siten Persian lahden koko lounaisrannikko Eufraatin suulta Ormussalmeen joutui englantilaisille” (s. 135). (29)

„Venäjän politiikan voitot Persiassa ovat vähäisempiä kuin Englannin politiikan voitot, sillä Englanti voi uhata Persiaa meren suunnalta” (s. 136). (30)

„Venäjä on turvautunut viime aikoina jälleen entiseen politiikkaansa, kapinoiden järjestämiseen, t.s. se käyttää taaskin omia armenialaisiaan asiamiehinä nostattaakseen kapinoita Turkin alueilla; tästä ei muuten ole tietysti vielä paljoakaan sanottavaa. Sitä vastoin Englanti on käyttänyt Balkanilla 1913 olleita levottomuuksia hyväkseen pannen rauhanomaisin keinoin toimeen uudistuksia, ettei Venäjällä olisi perusteita puuttua Turkin asioihin, ja mikäli niihin puuttuminen osoittautuisi tarpeelliseksi, niin se olisikin jo Englannin asia, sillä Turkki on luvannut sille suorittaa uudistuksia. Kuwaitin sopimuksen mukaisesti Englanti takaa sulttaanille Aasian-puoleiset Turkin alueet 40 vuodeksi, t.s. saa siinä tapauksessa, että Venäjä yrittäisi tehdä valloituksia, oikeuden esiintyä jälleen Turkin suojelijana ja vallata taas takaisin venäläisten mahdollisesti kaappaamat alueet. Turkki sitoutuu puolestaan (31)

vastavuoroisesti suorittamaan uudistuksia Armeniassa, Anatoliassa ja yleensä Vähä-Aasian alueilla, missä väestö on osaksi kristinuskoista” (ss. 146—147).

„Edellä mainittujen tietojen mukaan Englanti on taannut nykyisen Turkin alueellisen koskemattomuuden 40 vuodeksi, ja tämä on nykyään tärkeää Armeniassa vehkelevään Venäjään nähden’, kirjoittaa Rohrbach” * (s. 147).

32) „Tämä rautateistä, vesireiteistä ja sotateistä koostuvan liikenneverkoston rakentaminen osoittaa, että Venäjä ei pidä Etelä-Aasian kysymystä ratkaistuna. Tuo suunnitelmallinen rakentaminen todistaa päinvastoin, että se kysymys, kuka on oleva Etelä-Aasian ainoa valtiias, ratkaistaan sopivan ajan tullen ase-in” (s. 171).

„Ruhtinas Ito sanoi jo 1903 puoltavansa Venäjän ja Japanin liittoa, sillä yksimielisyys helpottaisi huomattavasti Kiinan imperiumin jakoa ja osapuolet silti tulisivat tyydytetyiksi” (s. 173).

„Sopimus, jonka Venäjä ja Japani tekivät 17./30. heinäkuuta 1907, on osoitus niin Venäjän kuin Japaninkin politiikan uudesta suunnasta. Englanti osoittautui siten eristetyksi, ja Englannin ja Japanin liitto menetti huomattavalta osaltaan merkityksensä” (ss. 173—174).

33) „Kohta Japanin ja Venäjän päästyä sopimukseen Englanti solmi Venäjän kanssa elokuun 7 p:nä 1907 konvention, jonka mukaisesti Venäjä pidättyi väliaikaisesti etenemästä pitemmälle Afganistaniin” (s. 174).

„Venäjän ja Japanin lähentymispolitiikan jatkona oli vuoden 1910 heinäkuun 4 p:n sopimus, joka muistuttaa suuresti puolustusliittoa” (s. 219).

„Tätä sopimusta laajennettiin toukokuun 7 p:nä 1911 tehdyllä lisäsopimuksella. Molemmat valtiot sitoutuivat kunnioittamaan toistensa etupiirejä Mantshuriassa ja torjumaan muiden sekaantumisen asiaan. Siitä hyvästä Japani salli Venäjän toimia täysin esteettömästi Mongoliassa” (s. 220).

34) „Mutta samaan aikaan Venäjä alkoi ajaa Mongolian kysymystä, mihin sillä oli japanilaisten suostumus 7. V. 1911 solmitun sopimuksen mukaisesti. Vallankumouksen ja sen nojalla, että Kiinan siirtoasutuspolitiikka oli mantshu- ja halhaheimojen välisten sopimusten loukkaa-

* „Münchner Neueste Nachrichten” n:o 280, 4. IV. 1913. Toim.

mista, koska rauhallisten siirtolaisten perässä tuli heti sotilasosastoja, mongolilaisruhtinaat julistivat alueensa riippumattomaksi. Venäjä kiirehti tunnustamaan Mongolian riippumattomuuden, vaikkei ollutkaan myötävaikuttanut millään tavoin sen toteutumiseen” (ss. 220—221).

„Jos kohta Kiina säilyttikin siten näennäisesti ylivaltansa Mongoliassa, niin silti venäläiset lehdet eivät olleet kovinkaan väärässä väittäessään, että Venäjä on alistanut Mongolian protektoraatiksi. Tässä suhteessa on päädytty samoihin tuloksiin, joihin Venäjän diplomatia pääsi Koreassa ennen vuotta 1904. Tällä kerralla Japanin suostumuksen saaneella Venäjällä saattaa olla enemmän onnea kuin silloin, kun Venäjä joutui kamppailemaan tuon valtakunnan vastarintaa vastaan” (s. 221).

„Kysymys on vain siitä, pystyykö Kiina uudelleenjärjestäytymään. Kiina on 300-miljoonainen tiivis joukko ihmisiä, jotka rakastavat isänmaataan ja ovat aika katkeroituneita sen johdosta, miten vierasmaalaiset kohtelevat heidän maataan. Vuonna 1911 alkoi vallankumous, jonka tuloksena oli mantshujen häätö. Siten Kiina ratkaisi ensimmäisen tehtävänsä — kukisti muukalaisvallan, mitä se oli yrittänyt niin monta kertaa, mutta onnistumatta. Tuleeko Juan Shi-kaista tai jostakusta toisesta Kiinan uudistaja? Hereille havahtuneena Kiina on oleva paljon vaarallisempi Venäjän ekspansio politiikan vastustaja kuin Japani, ja ruhtinas Uhtomski on aivan oikeassa sanoessaan: 'Kiina on uudestisyntyvä omin voiminsa, niin kuin on ollut laita jo usein sen monituhatuotisessa historiassa; tämä uudestisyntyminen on tapahtuva hitaammin, mutta kenties myös varmemmin kuin Japanissa, ja silloin ei enää sanota, Venäjäkö vai Japani, vaan Venäjäkö vai Kiina”’ (s. 222).

(35)

„Venäjän ohjenuorana Balkanin-politiikassa 19. vuosisadalla oli halu päästä Turkin alueiden valtiaaksi joko liittämällä ne valtio-oikeudellisesti Venäjän valtakuntaan tai saamalla kansainoikeuteen perustuva ylivalta Turkkiin sellaisenaan tai Turkin imperiumista muodostettujen Balkanin valtioiden federaatioon. Tämä valta-alue voitaisiin muuttaa sitten myöhemmin valtio-oikeudelliseksi imperiumiksi.

Niin erilaisia kuin Venäjän lopulliset tarkoitukset Keski- ja Etelä-Aasiassa, Vähä-Aasia mukaan luettuna, lienevätkin eri aikoina olleet, ne voidaan kuitenkin

(36)

mahduttaa yhteen kaavaan. Päämääränä on sikäläisten valtioiden, Armenian ja Turkin, Persian, Afganistanin sekä läheisten pikkuvaltioiden saattaminen kokonaisuutena ensin Venäjän vaikutuksen alaisiksi, sitten Venäjän suojelukseseen ja vihdoin niiden liittäminen Venäjän imperiumiin” (ss. 227—228).

„Luovuttiin tilapäisesti Koreasta ja osaksi Mantshuriasta ja lähennyttiin sen sijaan japanilaisia, jotta olisi voitu liittää Mongolia ja Pohjois-Mantshuria varmemmin imperiumiin. Käyttämällä taitavasti hyväksi niitä omalaa-tuisia poliittisia ja sosiaalisia suhteita, jotka ovat aina olleet olemassa Mongolian ja herruutta pitäneen valtion — Kiinan — välillä, tuo politiikka johtaa näköjään nyt Japanin hallituksen suostumuksesta päämäärään. Tästä seuraa, että myös Itä-Aasiassa on etukäteen harkitun suunnitelman mukaisesti, joka olosuhteista riippuen muuttuu muodoltaan, mutta pysyy olennaisilta osiltaan samana, harjoitettu johdonmukaisesti ekspansio politiikkaa, minkä tarkoituksena on aina Kiinan muurille asti ulottuvan valtavan alueen välitön valtaaminen ja määräävän aseman saavuttaminen Itä-Aasiassa.

37) Siitä syystä on aivan oikein tehdä se lopullinen johtopäätös, että Venäjän politiikan perusajatuksena 19. vuosisadalla oli maailmanvallan luominen, jota paitsi maailmanvalta on ymmärrettävä valtakunnaksi, jonka lopullisia rajoja vedettäessä ei oteta huomioon mitään seikkoja, jotka muutoin ovat määrääviä valtionmuodostukseen nähden. Tavoitellut rajat eivät käy yhteen enempää kansallisuusrajojen kuin myöskään kieliyhtäläisyys-, rotu- tai — mistä piitataan vielä vähemmän — uskontorajojen kanssa; ne eivät määräydy pinnanmuodostuksen mukaan eivätkä siis ole kaikkialla luonnon säätämien luonnollisten rajojen mukaisia” (ss. 230—231).

38) „Sering sanoo: 'Maailmanvallat ovat aina monopolisoineet maan, kaikkien aineellisten rikkauksien lähteen.' Nykyiset maailmanvallat, Venäjä, Englanti ja Amerikka, menevät pitemmälle. Ne ovat ulontaneet tai tahtovat ulontaa valtakuntansa kaikkiin vyöhykkeisiin, ei kirjaimellisessa mielessä, vaan sillä tavalla, että niiden oman valtakunnan puitteissa olisi saatavissa kaikkea, mitä maa voi tarjota. Englanti on jo saavuttanut tällaisen aseman. Sillä on neljäsosa maapallon asutusta pinta-alasta, ja kuten

Chamberlain selitti ylpeänä siirtomaiden pääministerien konferenssissa, ei ole mitään, mitä ei voitaisi tuottaa laajan valtakunnan jossakin osassa. Venäjä ja Amerikka, mikäli ne onnistuvat toteuttamaan maailmanvaltasuunnitelmansa, tulevat käsittämään seuraavat kaksi neljännestä maapallosta ja olemaan yhtä suotuisassa asemassa kuin brittiläinen imperiumi" (s. 234).

„Toisen tien, erikoisesti Saksaa varten, Schmoller luonnehtii seuraavasti: 'Me emme halua harjoittaa emmekä tule harjoittamaan shovinistista maailmanpolitiikkaa. Meillä ei tule olemaan mitään rajattomia suunnitelmia laivastoon ja merivoimiin nähden, mutta me tahdomme laajentaa siinä määrin kauppaamme ja teollisuuttamme, että voimmme elää ja pitää hengissä jatkuvasti lisääntyvän väestömme; me tahdomme suojella siirtomaitamme ja saada mikäli mahdollista jostakin saksalaisen maanviljelyskolonian; me tulemme vastustamaan kaikkialla liiallista ryöväyshenkistä merkantilismia ja mainitunlaista maapallon jakamista kolmen maailmanvallan, Englannin, Venäjän ja Pohjois-Amerikan, kesken, jotka tahtovat syrjäyttää kaikki muut valtiot ja tehdä samalla lopun näiden kaupankäynnistä.' Mutta tälle viimeksi mainitulle tielle voivat lähteä menestykseen luottaen enää vain harvat suurvallat" (s. 237). (39)

„*Englanti on aina ollut heikomman valtakunnan ystävä* * siksi, että se saisi painetuksi voimakkaamman tasolle, jolla tämä ei ole enää vaarallinen Englannille. Ensin Englanti liittoutui Hollannin kanssa kukistaakseen espanjalaisten mahdin, sitten Ranskan kanssa tehdäkseen lopun Alankomaiden kanssaherruudesta merellä, edelleen se tuki Fredrik Suurta saadakseen paloitelluksi paremmin Ranskan siirtomaaimperiumin; samoin se liittoutui Japanin kanssa estääkseen venäläisten mahdin uhkaavan kasvun Itä-Aasian vesillä; samoin se on ystäväystynyt nyt Ranskan tai Venäjän kanssa tehdäkseen lopun Saksan merimahdista; samalla tavalla se liittoutuu Saksan kanssa sitten, kun sen ei tarvitse enää pelätä Saksan laivastoa joko siksi, että tämä tuhotaan tai että Saksa luopuu vapaaehtoisesti kilpailusta. Ja silloin Englannin seuraava vihollinen voi olla tsaarin valtakunta" (s. 246). (40)

* Kursivointi Quadfliegin. Toim.

Seuraava taulukko kuvaa Venäjän rautatieverkoston kasvua (s. 239):

	Koko raidepituus	Keski-Aasian alueet	Siperia ja Mantshuria
1858	1 165 km	..... km	..... km
1878	22 910 ..	....	....
1890	32 390 ..	1 433 ..	....
1908	73 699 ..	4 519 ..	10 337 ..
1909	76 284 ..	6 544 ..	10 337 ..

- 17) „Euroopan keskusvaltiot: Saksa, Itävalta-Unkari ja Italia solmivat liiton Venäjän ja Ranskan politiikan hyökkäyspyrkimyksiä vastaan. Tämä liitto on kestänyt kauan aikaa, sillä sen kolmen jäsenen kesken saattaa olla vain vähäisiä erimielisyyksiä; näitä erimielisyyksiä on vain Itävallan ja Italian välillä, sillä Itävallassa on Italian rajan pinnassa yhä italiankielistä väestöä ja tätä ristiriitaa kärjistää italialaisten irredentistien vehkeilyt Trieslessä ja Italian Tyrolissa; ei siis voida ehdottomasti kiistää tämän mitä löyhimmän kansainvälisen liiton mahdollista muuttumista kestävämmäksi. Siinä olisi siten Euroopan valtioyhtymän alku. Euroopan kolme hyökkäysaikeetonta suurvaltaa ovat yhdistyneet vastustaakseen slaavien hyökkäystä tai oikeammin sanoen Venäjän ekspansiota ja Venäjän hallituksen johtamien Balkanin niemimaan slaavilaisen pikkuvaltioiden ekspansiota” (ss. 248—249).

- 18) „Siten rikkoutuu Euroopan mannermaisten valtioiden yksimielisyys, joka on niin peräti tarpeen kun otetaan huomioon Englannin ja Venäjän maailmanvallat ja näiden lisäksi kolmantena maailmanvaltana oleva Pohjois-Amerikan liitto panamerikkalaisine pyrkimyksineen, joilla on ollut melkoista menestystä Monroen depešsin jälkeen. Niin kauan kuin Euroopan valtiot eivät yhdy, kolme edellä mainittua valtaa voivat jatkaa pitemmältä muun maailman jakoa. Englannin ja Venäjän Aasiassa käymä kamppailu osoitti, että melkeinpä vain näillä kahdella valtiolla oli merkitystä, kun taas muut Euroopan valtiot esittivät varsin toisarvoista osaa. Kuten edellä on jo huomautettu,
- 19) Venäjä on laajentanut koko vuosisadan mittaan lyhyin väliajoin siellä ja täällä valtakuntaansa; samoin ei ole kulunut vuosikymmentäkään, ettei Englanti olisi laajentanut jättiläismäistä valtakuntaansa alkaen Maltan miehi-

tyksestä 1800 ja päättyen buuritasavaltojen valtaukseseen 1900. Jos kohta Venäjä ja Englanti ovat jakaneet keskenään ulkoeurooppalaisen maailman, niin pohjoisamerikkalaiset ovat pitäneet erityisenä valtauskohteenaan koko Amerikan mannerta. Siten Venäjän valloituspolitiikka on vain brittiläisen imperialismin ja pohjoisamerikkalaisen panamerikanismin toisinto; eroten toisistaan yksityisten tarkoitusperiensä puolesta ne pyrkivät kuitenkin samaan päämäärään, luomaan itsenäisen maailmanvaltion jonka korkea tullimuuri erottaa muusta maailmasta. Yhdeksännellätoista vuosisadalla sai alkunsa liike, jonka suuntana on ollut maailmanvaltojen luominen ja joka on muodostumassa kahdennellakymmenennellä vuosisadalla valtioiden ulkopoliittikan luonteenomaisimmaksi piirteeksi. Tämä tendenssi on ilmenevä suurten valtioiden ekspansiona ja pienten valtioiden samoin kuin niiden valtioiden yhdistymisenä, jotka astuvat näyttämölle myöhästyneinä, t.s. muiden eurooppalaisvaltioiden, paitsi Englannin ja Venäjän, yhdistymisenä. Toteutuu se, mitä Chamberlain sanoi Johannesburgissa tammikuun 17 p:nä 1903 pitämässään puheessa: 'Pikkuvaltioiden ja pienen kilpailun aika on mennyt ohi; tulevaisuus kuuluu suurvalloille' ” (ss. 254—255).

(20)

„EGELHAAF”

VIHKO

EGELHAAF. „UUSIMMAN AJAN HISTORIA”⁸⁷

- 1) Gottlob Egelhaaf. „*Uusimman ajan historia* Frankfortin rauhasta nykyaikaan”. 4. painos, Stuttgart 1913.

Esipuhe, XI. 1912

Tekijä on heittiö, bismarckilainen. Kirja on silti varsin hyödyllinen asiakokoelmana ja hakuteoksena. Yksistään tietojen yhdistäminen antaa kuvan *imperialismista* ja *demokraattisista liikkeistä aikakauden* tärkeimpinä erikoispiirteinä. (NB. „Aikakauden” käsittämiseksi ratki tärkeää!!) Sosialismista kerrassaan vähän, johtuu tekijän typerästä taantumuksellisuudesta.

NB		Tekijä on kirjoittanut <i>joukon</i> historiateoksia, m.m. Vilhelm I:stä ja <i>Bismarckista</i> , paksu nidos; edelleen „ Historian pääpiirteet ” — kolme osaa, antiikin aika, keskiaika, uusi aika, 1905—1909 (ilmestyneet Leipzigissä) ja „Poliittiset vuosikatsaukset” v. 1908 j.n.e. vuoteen 1912.

Mitä kuvaavinta on, että tekijä ei idioottimaisuudessaan ole maininnut sanallakaan vuonna 1907 olleesta Romanian talonpoikaiskapinasta (*)!!, vaikka hän esittää pedanttimaisen tarkasti päivämääriä y.m. tietoja jokaisesta pikkutsaarista, näiden sukulaisista, Alankomaiden kuningattaren keskosista (sic! s. 440) y.m.s.
--

(*) Sivumennen. „*Europäischer Geschichtskalenderissa*” vuodelta 1907 tästä kapinasta on

vain hallituksen tiedonannot (s. 340), joissa mainitaan, että „Potemkinin” venäläiset matruusit „olivat vaarallista kuohunta-ainesta” (sic!!)...

Kirjan liitteenä oleva „Aikataulu” on laadittu idioottimaisesti, se on pelkkä kuiva, *järjestelmätön* luettelo.

Huomattakoon ennen muuta seuraavaa (muusta yhteydestä erillisenä):

s. 5: Saksalaiset käyttivät Ranskan maksaman 5 miljardin frangin sotaveron (1871) seuraavasti — 120 miljoonaa „sotavaroiksi” (2

12 milj. — „rahapalkkion (lahjapalkkion) maksuun 28 ansioituneelle kenraalille ja valtakunnankanslerinviraston presidentille Delbrückille”.		sic! <i>rahapalkkioita kenraaleille ja muille!</i>
---	--	---

350 milj. — linnoituksiin ja kasarmeihin...

17 milj. — „laivanomistajille, jotka jouduitivat kärsimään vahinkoa sodan vuoksi” etc.		sivilisoitua sodankäyntiä ja <i>rosvoous-ta</i>
--	--	---

s. 7... „Vuoden 1874 valtiopäivävaaleissa (Elsass-Lothringenissa) valittiin 10 kiihkomontanolaista ja 5 yhdistämisen vastustajaa, jotka helmikuun 18 pnä yrittivät jäljestäkäsinkin ajaa valtiopäivillä läpi ehdotuksen, että väestö äänestäisi, haluaako se kuulua Ranskaan vai Saksaan; ehdotus kuitenkin hylättiin keskusteluita kaikin äänin 23 vastaan.”

NB

!!

!!

itsemääräämiskyky-
symykseen

((Olisi mielenkiintoista tietää, keitä olivat nämä 23? 10. I. 1874 suoritettujen vaalien perusteella vuoden 1874 valtiopäivillä oli 15 „elsassilaista autonomistia” + 9 sosialidemokraattia. 15 + 9 = 24?? (tanskalaisia oli 1, puolalaisia 14, welfejä 4). *Puolesta*

äänestivät nähtävästi elsassilaiset + sosialidemokraatit. Otettava selvää! mistä? Bebeliltäkö?)

siirtomaasotien lopputuloksia koskevaan kysymykseen:

(rosvotakseen maata ja muutetakseen tilanomistajiksi!)

Hererojen kapina (Lounais-Afrikassa) — 1904 — XII. 1905. Heidän laulunsa: „Kenelle kuuluu Hereroland?” ja kertosäe: „Meille kuuluu Hereroland.” Saksalaisen sotaväen lukumäärä kohosi 17 000 mieheen (ss. 298—9). Hererot „*tuhottiin* suurimmalta osaltaan” (sic!) — „suuri vahinko niin heille kuin meillekin” (299), sillä puuttuu „työkäsiä” (!!)

„Sitä, ettei maa ole kuitenkaan arvon eikä vailla viehättävyyttä, todistaa jo se seikka, että lokakuussa 1906 annetun virallisen tiedonannon mukaan siirtomaa-armeijan *591 sotilasta* päätti olla palaamatta Saksaan ja jäädä maahan maanviljelijöiksi ja karjanhoitajiksi. Seuraavina kuukausina tämä lukumäärä kasvoi entisestään ja kun uudet valtiopäivät myönsivät 10. V. 1907 *5 miljoonaa* markkaa farmareille heidän sodassa kärsimiensä vahinkojen korvaukseksi, niin hävitetyn jälleenrakentaminen saatettiin panna alulle” (299).

Hottentottien kapina (myös Lounais-Afrikassa) IX. 1904—1907. Erillisiä pieniä osastoja oli olemassa aina vuoden 1908 joulukuun loppuun, nämä osastot „pakottivat saksalaiset ja englantilaiset viranomaiset ryhtymään uusiin yhteisiin rankaisutoimenpiteisiin” (300).

Ranskan tasavallan viha Italiaa kohtaan (m.m. paavin vuoksi) (ja samoin esim.): „*elokuussa 1893 Aigues-Mortesissa* italialaisia työläisiä pieksivät puolikuoliaaksi heidän ranskalaiset kilpailijansa” (345).

3) v. 1908 englantilaiset *yhdessä* saksalaisten kanssa siirtomaasodassa!!

(eri maiden työläiset)

Englannin vaalireformit:

Valitsijoiden lukumäärä miljoonissa

0.4

0.8

1.5

4

6.5

- ..1:nen 1832 („lahonneiden kauppaloiden” lakkauttaminen. Sensus. Valitsijoiden lukumäärä kasvoi n. 400 000:sta 800 000:een).
- ..2:nen 1867 (valitsijoiden lukumäärä kohosi 1 056 000:sta 1½ miljoonaan. Talonomistajat ja -vuokraajat).
- ..3:s 1884 (valitsijoiden lukumäärä kohosi 75%). 1½ miljoonasta 4 miljoonaan. Sensus — vuoden pituinen asuinpaikan vakinaisuus. Poikkeuksena palvelijat, huoneenvuokralaiset y.m. „Kävi niin, että noin 6 miljoonasta aikuisesta miehestä Englannissa oli v. 1912 mennessä vielä noin 2 miljoonaa äänioikeudetonta” (368).
- ..4:s 1912 (kaikille miespuolisille 21 vuotta täyttäneille ilman aikaisempia erotuksia; sensus — puolen vuoden pituinen asuinpaikan vakinaisuus (s. 377) (vrt. Schulthess, „Europäischer Geschichtskalender”)

Englannin vaalireformit

(ehdotettu 17. VI. 1912
hyväksytty 12. VII. 1912
pitäisi astua voimaan
1. VI. 1914)

((1832—1912, t.s. 80 vuotta!))

rikollisuutta!!

„Pikkuseikka”: Edvard VII (1841—1910) oli „varhaisvuosinaan kyllästymätön hummaamiseen, joka oli usein rangaistavaa laatua (sic!), ja urheiluun” (425).

helmi!!

„sivistyneen maailman Yhdysvallat”
(!!!)

Ranskalainen kenraali *Frey* antoi Kiinan *boksarikapinaa* vastaan tehdystä sotaretkestä (1900—1901) (johon osallistui *Venäjän, Japanin, Saksan, Ranskan, Englannin, Yhdysvaltojen* liittolaisjoukkoja) seuraavan arvion: tässä sotaretkessä „*toteutui ensimmäisen kerran idealistipoliitikkojen haave — sivistyneen maailman Yhdysvallat*” (469)... ((Sosiaalidemokraattien kirjeet — „hunnilaiskirjeitä” — olivat mukamas valhetta ja vääristelyä! (467) No tietysti!))

Haagin konferenssi ja Korea!!!!

Kun Haagin 2:seen konferenssiin (alkoi 15. VI. 1907) saapui Korean prinssi (Ji Jong) mukanaan japanilaisia vastaan tähdätty valituskirjelmä ja Korean itsenäisyysjulistus, niin japanilaiset karkottivat Korean keisarin, asettivat valtaistuimelle hänen poikansa ja tekivät tämän kanssa 24. VII. 1907 „sopimuksen”, että kaikki diplomaattiset yhteydet hoidetaan Japanin Söulin-lähettilään kautta.

4)

NB

porvarin lausunto: revisionistit ovat „vaarallisempia kuin radikaalit sosialidemokraatit”

Revisionistien Nürnbergin edustajakouksessa (1908) kärsimän tappion johdosta (258 ääntä 119 vastaan, määrärahojen myöntämistä *vastaan*) tekijä Egelhaaf huomauttaa:

„*Revisionistit* eivät muuten eroa radikaaleista sosialidemokraateista lopullisen tavoitteensa puolesta, jona on kaikkien suhteiden sosialisointi, vaan ainoastaan varovaisemman taktiikkansa puolesta, jonka tarkoituksena on olla säilyt-

tämättä porvarillisia joukkoja ja kulkea yhdessä vasemmistolaisten porvarien kanssa niin pitkälle kuin mahdollista, ja koska he käyttäytyvät maltillisemmin, niin *he ovat olennaisesti vaarallisempia kuin ääri vasemmiston 'villit miehet'*” (523).

NB

Bismarck kannatti Ranskan tasavaltaa saadakseen Ranskan *eroamaan* (NB) monarkistisesta Venäjämästä — ja lähettiläs kreivi Harry *Arnim*, joka „toimi” Pariisissa monarkian palauttamisen *hyväksi*, *kutsuttiin pois* v. 1874 (III. 1874) ja tuomittiin 1875 salaisen valtiollisen asiakirjan julkisuuteen saattamisesta 5 vuodeksi pakkotöihin (!) (pakeni Nizzaan) (s. 93).

Bismarck kannatti Ranskan tasavaltaa

Irlanti: Joulukuussa 1796 kenraali *Hoche* saapui 20-tuhantisine armeijoineen saaren edustalle, ja vain myrskyt estivät maihinnousun (s. 380). (Ranskan vallankumous aiheutti liikehtimistä Irlannissa.)

NB!!

Y.-vallat: 1775—83 — vapaussota „Ranskan ja Espanjan avun turvin”. 1819 „Espanja myi Yhdysvalloille omistamansa... Floridan niemimaan 5 miljoonasta dollarista” (s. 453).

aika mukavaa! („liitto” ja „myyntikauppa”)

Siteerattua kirjallisuutta: *Gilbert*. „Etelä-Afrikan sota”. Pariisi 1902.

TÄRKEIMMÄT TAITEKOHDAT SUURVALTOJEN
KANSAINVALISESSÄ POLITIIKASSA VUOSIEN
1870—1871 JÄLKEEN

- (Tärkeimmät) Taitekohdat suurvaltojen kansainvälisessä politiikassa vuosien 1870—1871 jälkeen: Vv. 1914—6 (5) sodan valmistelu („merkkipaalu”)
- 1877—1878: (Balkanin kansallisten valtioiden vapautus.) Ryövätään („jaetaan”) *Turkki* (Venäjä + Englanti + Itävalta). 1879: Saksan ja Itävallan liitto

1891: Venäjän ja Ranskan liitto	1885:	Venäjä on hiuskarvan varassa joutua sotaan Englantia vastaan. Ryövätään („jaetaan”) <i>Keski-Aasia</i> (Venäjä ja Englanti).
	1895:	(Kiinan ja Japanin sota.) Ryövätään („jaetaan”) <i>Kiina</i> . (Japani + Venäjä + Englanti + Saksa + Ranska.)
	1898:	Englanti on hiuskarvan varassa joutua sotaan Ranskaa vastaan (Fashoda). Ryövätään („jaetaan”) <i>Afrikka</i> .
	1904/5:	(Venäjän ja Japanin sota.) Ryövätään („jaetaan”) <i>Kiina ja Korea</i> (Venäjä ja Japani).
1907: Venäjän ja Englannin liitto	1905:	Saksa on hiuskarvan varassa joutua sotaan Ranskaa ja Englantia vastaan. Ryövätään („jaetaan”) <i>Marokko</i> .
	1911:	Saksa on hiuskarvan varassa joutua sotaan Ranskaa ja Englantia vastaan. Ryövätään („jaetaan”) <i>Marokko</i> . Marokko vaihdetaan Kongoon.

NB: Venäjän ja Itävallan salainen sopimus 15. I. 1877 Turkin „jaosta”...

NB: 1876: Aleksanteri II tiedustelee Bismarckilta, pysyykö Saksa puolueettomana Venäjän ja Itävallan sodassa [Egelhaaf, s. 128]

10. I. 1891: Englannin ultimaatumi Portugalille: ryövätään („jaetaan”) Afrikka.
- 1889: Samoasaarten ryöväys (Englanti, Saksa ja Yhdysvallat yhdessä).
- 1898: Espanjan ja Amerikan sota. (Ryövätään Kuuba ja Filippiinit.)
- 1898: Englanti käy neuvotteluja Saksan kanssa Venäjän-vastaisesta liitosta. (Kauppoja ei syntynyt!)

- X. 1898: Englannin ja Saksan sopimus: jaetaan Portugalin siirtomaat (Portugalin maksukyvyttömyyden „varalta”)...
- 1899: „Hankauksia” Saksan, Englannin ja Yhdysvaltojen välillä Samoasaarten vuoksi. Sodan uhka. Selkkaus. Sopimus näiden saarten „jaosta”: 14. XI. 1899.
- 1900: Kaikki yhdessä: Saksa + Venäjä + Yhdysvallat + Japani + Englanti + Ranska kuristamassa Kiinaa.
- 1903: Venezuelalta karhutaan velkoja (pommittamalla): Saksa + Englanti + Italia.
- 1904: Englannin ja Ranskan sopimus (8. IV.): jaetaan Afrikka (varustaudutaan sotaan Saksaa vastaan).
- 1907: Venäjän ja Englannin sopimus (31. VIII.): jaetaan Persia, Afganistan, Tiibet (varustaudutaan sotaan Saksaa vastaan).
- 1908: Japanin ja Yhdysvaltojen sopimus (28. XI.) Tyyneellä merellä olevia kummankin maan „valta-alueita” koskevista takeista.
- VII. 1910: Venäjä ja Japani tekevät sopimuksen: Korea „vaihdetaan” Mongoliaan!
- 1911: Venäjän ja Saksan sopimus (19. VIII.): myöskin tavallaan „varokeino” (Bagdad Persiasta).
- 1911: Englannin ja Japanin sopimus (Englanti pysyy puolueettomana, jos Japani joutuu sotaan Yhdysvaltoja vastaan)... (ks. Frankea kokoelmasta „Saksa ja maailmansota”).
17. IX. 1914: Venäjän ja „riippumattoman” Mongolian „sopimus”. (Venäjä ryövää Mongolian.)
-

LIKIPITÄINEN TIIVISTELMÄ VUODEN 1870
TAPAHTUMISTA ((EGELHAAFIN

6)	A	B	C	D	E
	Sodat	Diplomatia	Siirtomaapoliitiikka	Talouspolitiikka (trustit y.m.; tullisopimukset etc.; suuret toimilupa-alueet...)	Työväenliike ja sosialistiset puolueet
1870	Ranskan ja Preussin sota (70—71).	„3 hallitsijan liitto” (71). 72: 3 hallitsijan kohtaus Berliinissä.	(1866—7: Venäjä valtaa Kokandin). 1868: Venäjä valtaa Buharan. 1873: Venäjä valtaa Hivan	73: Kultakanta Saksassa. XI. 75: Englanti ostaa Suezin osakkeita.	Pariisin kommuuni (71). 71—75: Kommunardeja tuomitaan. 75: Sosialidemokraattien edustajakokous Gotthassa. Yhdistyminen.
—1875		1875: Saksan ja Ranskan selkkäus. Aleksanteri II puuttuminen asiaan.			
1876	77: Venäjän ja Turkin sota.	76: Venäjän ja Saksan neuvottelut Venäjän sodasta Itävaltaa vastaan. 15.1.77: Venäjän ja Itävallan sopimus (Turkin jaosta).	77: Englanti valtaa Transvaalin.		

JÄLKEISISTÄ MAAILMANHISTORIAN
JA MUIDEN LÄHDETEOSTEN MUKAAN))

F	G	H	I	K
<p>Vallankumousliikkeet (ei-proletaariset)</p>	<p>Kansalliset liikkeet ja kansallisuus-kysymys</p>	<p>Demokraattiset uudistukset</p>	<p>Sosiaaliset uudistukset</p>	<p>Sekalaista ja huomautuksia</p>
<p>1868—1871 Japani. (Vallankumous ja uudistukset.)</p> <p>73: Tasavalta Espanjassa. Saksalaisen meriupseerin Wernerin sekaantuminen 1.VIII.1873.</p> <p>74: Alfonso XII Espanjassa ja 74—6: Karlistien sota.</p>	<p>(1867: Unkarin ja Itävallan sopimus).</p> <p>75: Kapina Bosniassa ja Hertsegovianassa.</p>	<p>61—72: Talonpoikaisuudistus ja porvarillisdemokraattiset uudistukset. <i>Venäjää.</i> 71: Saksan „kulttuuritaistelun” alku (71—78). 71—79: Taistelu rojalisteja ja klerikaaleja vastaan Ranskassa (75: tasavallan voitto). 2.IV.73: Vaalireformi Itävallassa (4 kuukautta). 75: Siviiliavoliitto Saksassa.</p>		<p>20. IX. 70: Italia valtaa Rooman.</p>
	<p>76: Kapina Bulgariassa.</p> <p>77: Venäjän ja Turkin sota.</p>	<p>III. 76: Vasemistohallitus Italiassa (Depretis) vuoteen 91.</p> <p>1877: Laki yleisestä koulutuksesta (Italia).</p>		

(7)

	A	B	C	D	E
	Sodat	Diplomatia	Siirtomaapoliittikka	Talouspolitiikka (trustit y.m.; tullisopimukset etc.; suuret toimilupa-alueet...)	Työväenliike ja sosialistiset puolueet
—1880	79: Englannin sota zuluja vastaan.	78: Berliinin kongressi (ryövätään Turkki). 11.X.78: Itävallan ja Preussin sopimus (Tanskaa koskevien Prahin sopimusehtojen kumoamisesta). 79: Saksan ja Itävallan liitto (7. X. 79).	78: Englanti valtaa Kyproksen. 79: „Afrikan liitto“ (Etelä-Afrikan hollantilaisten liitto). 80: Hampurilainen kauppias Godeffroy perustaa kauppayhtiön <i>Samoa</i> -saarilla. (Valtiopäivät eväivät 27. IV. 80 avustuksen.)	79: Suojelullitariffi Saksassa (teollisuus- ja maatalousmiesten liitto).	78: Sosialistilaki Saksassa (19. X).
1881	27. II. 81: Buurit lyöivät englantilaiset (Majubavuoren lähistöllä).	81 (3. VIII): Englanti tunnustaa Transvaalin riippumattomuuden. 81: Venäjä alistaa valtaansa turkmeenit.	81: Ranska valtaa Tunisian. 81: Italia <i>Assabissa</i> . ← 81		

Jatkoa

F	G	H	I	K
<p>Vallankumousliikkeet (ei-proletaariset)</p>	<p>Kansalliset liikkeet ja kansallisuuskysymys</p>	<p>Demokraattiset uudistukset</p>	<p>Sosiaalliset uudistukset</p>	<p>Sekalaista ja huomautuksia</p>
		<p>79: Falkin ero („kulttuuritaitelun" loppu. Ks. 87).</p> <p>79: Uusi oikeudenkäyttöjärjestys Saksassa.</p>		<p>30. I. 1879: Mac-Mahonin ero.</p> <p>79: Juutalaisvastainen liike Saksassa (78: kristillis-sosialistisen puolueen perustaminen).</p>
<p>1. III. 81: Aleksanteri II surmattiin.</p>		<p>81: Gladstone'in irlantilainen maa-bill.</p>	<p>81: Vilhelm I:n kirjelmä sosiaalisista uudistuksista.</p>	

A	B	C	D	E
Sodat	Diplomatia	Siirtomaapoliittikka	Talouspolitiikka (trustit y.m.; tullisopimukset etc.; suuret toimijalupa-alueet...)	Työväenliike ja sosialistiset puolueet
—1885	85: Ranskan ja Kiinan sota (Tonkinista).	82: Englanti valtaa Egyptin. 83: „Kolmiliitto” (Saksa + Itävalta + Italia) (20. V. 1882). 84: 3 hallitsijan kohtaus Skjernewicessä. 15. XI. 84. Berliini. Kongoa koskeva konferenssi: jaetaan Afrikka. Kongon „riippumattomuus”!!	84: Saksa valtaa Lounats-Afrikan siirtomaat + Kamerunin. 84: Venäjä valtaa <i>Mervin</i> . 85: Saksan ja Espanjan kiista Karoliineista. 85: Englanti valtaa Betshuanalandin (Etelä-Afrikka). 85: Italia Massauassa. 85: Ranska valtaa Tonkinin. 85: Englanti valtaa Burman.	85: Apurahoja Saksan laivayhtiöille 1880—88: Rautatie Samarkandiin.
1886				

Jatkoa

F	G	H	I	K
Vallankumousliikkeet (ei-proletaariset)	Kansalliset liikkeet ja kansallisuus-kysymys	Demokraattiset uudistukset	Sosiaaliset uudistukset	Sekalaista ja huomautuksia
	82: Prahan yliopisto jaotetaan tšhekkiläiseen ja saksalaiseen.	82: Maallikkokoulut Ranskaan. 84: Gladstone'in vaali-reformi.	83: Sairausräisvaakuutus Saksassa. 84: Tapaturmavaakuutus Saksassa.	
	86: Ensimmäinen puolalaisia koskeva lakiehdotus (Saksa) (uutisasutuskomissio).	86: Gladstone'in 1. home rule -bill.		86: Boulanger sotaministeriksi.

A	B	C	D	E
Sodat	Diplomatia	Siirtomaapoliittikka	Talouspolitiikka (trustit y.m.; tullisopimukset etc.; suuret toimilupa-alueet...)	Työväenliike ja sosialistiset puolueet
—1890	87: „Varokeinosopimus” (Saksan ja Venäjän).	90: Englannin ja Saksan sopimus. (Helgolanti vaihdetaan osaan Afrikkaa).	88: Panamajuttu Ranskassa. 88 (4. X): „Deutsche Bank” saa toimiluvan Bagdadin radan rakentamista varten (Angoraan* asti) 89: Cecil Rhodes perustaa „Chartered Company of South African”.	90: Poikkeuslain loppu Saksassa.
1891	10. I. 91: Englannin ultimaatumit portugalilaisille (ryövätään Afrikka). 91: Ranskan ja Venäjän liitto.		91: Saksa tekee kauppasopimuksia Itävallan y.m. valtioiden kanssa (tullimaksujen alennus). 92: rahareformi Itävallassa.	

* Nykyinen nimi Ankara. Toim.

Jatkoa

F	G	H	I	K
Vallankumousliikkeet (ei-proletaariset)	Kansalliset liikkeet ja kansallisuuskysymys	Demokraattiset uudistukset	Sosiaaliset uudistukset	Sekalaista ja huomautuksia
		87: „Kulttuuritaistelun” loppu Saksassa (23. V. 1887). 88: Demokraattinen paikallinen itsehallinto Englannissa.	89: Vanhuusvaikutus (Saksassa).	90: Bismarckin kukistuminen
		1891: Tulovero Saksassa. 92: „Pientilalislaki” Englannissa.		92: „Yhtyneet” (tasavaltaan) Ranskassa.

A	B	C	D	E	
Sodat	Diplomatia	Siirtomaapoli- tiikka	Talouspoli- tiikka	Työväenliike ja sosialistiset puolueet	
—1895	<p>94—5: Kiinan ja Japanin sota.</p> <p>1895: Rans- kan sota Madagaska- ria vastaan.</p>	<p>95: Shimo- nosekin rauha.</p> <p>95: Pamiria koskeva so- pimus (Ve- näjän ja Afganistanin kesken).</p>	<p>93: Ranska valtaa <i>Da- homeyn</i>.</p> <p>95: Keisari Vilhelmin kanava*.</p>	<p>93: „Deut- sche Bank” saa vielä toimiluvan Bagdadin radalla.</p>	<p>1893: Rauta- tieläisten lakko Hol- lannissa.</p>
8) 1896	<p>96: Abes- sinia saa voiton Ita- liasta (1. III) (rauha 26. X. 1896).</p> <p>97: Kreikan ja Turkin sota.</p>	<p>97: Balkania koskeva Venäjän ja Itävallan sopimus.</p>	<p>96: Jameso- nin retki (Englanti Etelä-Afri- kassa).</p> <p>96: Englanti valtaa <i>Ashantin</i>.</p> <p>97: Ranska valtaa Ma- dagaskarin. 97: Saksa valtaa Kiautshoun.</p>		

* Kielin kanava. *Tolm.*

Jatkoa

F	G	H	I	K
Vallankumousliikkeet (ei-proletaariset)	Kansalliset liikkeet ja kansallisuus-kysymys	Demokraattiset uudistukset	Soslaaliset uudistukset	Sekalasta ja huomautuksia
	95: Kapina Kuubassa.	93: Gladstone'in 2. home rule -bill. 93: Kahden vuoden asepalvelusaika (Saksa). 1893: Vaalireformi Belgiassa (erilainen äänestys-oikeus). 94: Dreyfusin jutun alku (Ranska). 94: Siviiliavio-liittolaki Unkarissa. 1888—1895: Vatikaani neuvottelee Kviriinaalin kanssa. Ei tullut mitään!		93: „Maanviljelijäin liitto” (Saksa).
		96: Badeni muodostaa 5:n kuurian Itävallan parlamentissa.		97: Lueger Wienin määriksi.

(9)

A	B	C	D	E
Sodat	Diplomatia	Siirtomaapoliitiikka	Talouspolitiikka	Työväenliike ja sosialistiset puolueet
<p>98: Espanjan ja Amerikan sota.</p> <p>99—1902: Englannin sota buureja vastaan.</p> <p>—1900</p>	<p>98: Fashoda (Englanti ja Ranska jakavat Afrikkaa (21. III. 1899)).</p>	<p>98: Vilhelm II Jerusalemissa. 98 (?): Kapina Andizhanissa.</p> <p>99: Saksa valtaa Karoliinit, Savanin ja multasaaria.</p>		
<p>1901</p> <p>1900—01: Sota Kiinaa vastaan (boksarikapinat).</p>	<p>1902: Englannin ja Japanin sopimus.</p>		<p>01: Siperian rautatien rakennustöiden päättyminen.</p> <p>22. I. 02: „Saksalaisranskalainen yhtiö” saa toimiluvan Bagdadin radalla + laivaliikenteelle Mesopotamiassa + katvoksia. 1902: Tullitariffi Saksassa.</p>	

Jatkoa

F	G	H	I	K
Vallankumousliikkeet (<i>el</i> -proletaariset)	Kansalliset liikkeet ja kansallisuus-kysymys	Demokraattiset uudistukset	Sosiaaliset uudistukset	Sekalaista ja huomautuksia
	98: 2. puolalaisia koskeva lakiehdotus (Saksa). 99: Suomen lannistaminen.	98: „Pois Roomasta” liike Itävallassa.		98: 1. laivastolaki (Saksa) (30. IV. 1898 perustettiin laivastoliitto). 900: 2. laivastolaki Saksassa.
	1902: 3. puolalaisia koskeva lakiehdotus (Saksa).	01: Australian „Valtioliitto” („Commonwealth”). 01: Yhdistyslaki Ranskassa (kongregaattolaita vastaan). 1902: „Diktatuuriparagrafin” kumoaminen Elsass-Lothringenissa.		

A	B	C	D	E	
Sodat	Diplomatia	Siirtomaapoliitiikka	Talouspolitiikka	Työväenliike ja sosialistiset puolueet	
—1905	<p>1904—07: Sota here-roja vastaan.</p> <p>1904—5: Venäjän ja Japanin sota.</p>	<p>1904: Englannin ja Ranskan sopimus. 1904: Loubet Italiassa.</p> <p>1905: 2. Englannin ja Japanin sopimus.</p>	<p>04: Englanti <i>Lhasassa</i>.</p> <p>05: Vilhelm II Tangerissa (Marokko).</p>	<p>1903: Chamberlain kannattaa brittiläisen imperiumin tulliliittoa.</p> <p>1905: Saksan uusia kauppasopimuksia.</p>	
1906	<p>1907: Sota Afrikassa (hereroja y.m. vastaan) päätty.</p>	<p>1906: Algerasin konferenssi.</p> <p>1907: Ranska ja Venäjä tekevät sopimuksen Japanin kanssa.</p> <p>1907: Venäjän ja Englannin sopimus.</p>		<p>1907 (VIII): Tuomioistuinn määrää „Standard Oil Companylle” 29 milj. dollarin sakkorangaistuksen.</p>	

Jatkoa

F	G	H	I	K
Vallankumousliikkeet (ei-proletaariset)	Kansalliset liikkeet ja kansallisuus-kysymys	Demokraattiset uudistukset	Sosiaaliset uudistukset	Sekalaista ja huomautuksia
<p>1905: Vallankumous Venäjällä.</p> <p>1905: Norjan eroaminen.</p>	<p>1903: Unkarin kriisi. (Selkaus Itävallan kanssa armeijassa käytettävästä kielestä.)</p> <p>← 1905</p>	<p>1903: Combes lakkauttaa katoiset kongregaatiot Ranskassa.</p> <p>1903: <i>Irlannin</i> bill (agraarioloja koskeva).</p> <p>1905: Kahden vuoden asepalvelu-aika Saksassa.</p> <p>1905: Kirkko erotetaan valtiosta Ranskassa.</p>		
<p>1906: Parlamentti Persiassa.</p> <p>1907: Valtiokaus Venäjällä.</p>	<p>1906—7: „Koululaislakko” Preussin Puolassa (n. 50 000 henkeä).</p>	<p>1906: Valtiopäivämiesten edustajanpalkkiot.</p> <p>(12. VII. 1906: oikeuksien palauttaminen Dreyfussille.)</p> <p>1907: Yleinen äänioikeus Itävallassa.</p> <p>1907: Englannin maalaki (pienmistuksen auttamista).</p>		

A	B	C	D	E
Sodat	Diplomatia	Siirtomaapoli- tiikka	Talouspoli- tiikka	Työväenliike ja sosialistiset puolueet
—1910	<p>1908 (9. VI. 08): Edvard VII ja Nikolai II tapaavat toisensa Räävelissä.</p> <p>1908: Tyyntä merta koskeva Japanin ja Yhdysvaltojen sopimus.</p> <p>1909: Saksan ja Ranskan sopimus Marokosta.</p> <p>1910: Potsdamin kohta (Vilhelm II ja Nikolai II).</p>	<p>1910: Japani anektoi Korean.</p>		<p>1909: Barrikadeja Barcelonassa ja Madridissa. Ferrerin murha (13. X).</p> <p>1910: Briand tukahduttaa rautatietyöläisten lakon.</p>

Jatkoa

F	G	H	I	K
Vallankumous- liikkeet (ei-proletaariset)	Kansalliset liikkeet ja kansallisuus- kysymys	Demokraattiset uudistukset	Sosiaaliset uudistukset	Sekalaista ja huomautuksia
<p>1908: Kaarle I:n murha Portugalissa.</p> <p>1908: Vallankumous Turkissa.</p> <p>1909: Abd-ul-Hamidin kukistaminen.</p> <p>1909: Persian shaahin kukistaminen.</p> <p>1910: Tasavalta Portugalissa.</p>	<p>1908: Islanti vaatii riippumattomuutta Tanskalta; saa parlamentin.</p> <p>1908: 4. puolalaisia koskeva lakiehdotus (pakko-osto).</p> <p>1908: Itävalta annektoi Bosnian ja Hertsegovinan.</p> <p>1908: Bulgaria julistautuu itsenäiseksi.</p> <p>1910: „Kansallinen työpuolue” saa voiton riippumattomien puolueesta Unkarissa.</p> <p>1910: Suomen itsenäisyyden lakkauttaminen.</p> <p>21. IV. 1910: Laki flaamin kielen käytöstä oppikouluissa (Belgia)</p> <p>!! (4:ssä flaamilaisprovinssissa).</p>	<p>1909: Uusia huojuksia Irlannin farmareille.</p> <p>1910: Ylä- ja alahuoneen välinen selkkaus Englannissa.</p>		

A	B	C	D	E
Sodat	Diplomatia	Siirtomaapoli- tiikka	Talouspoli- tiikka	Työväenliike ja sosialistiset puolueet
<p>1911 1911 (29.IX) (—18.X. 1912): Turkin ja Italian so- ta (Tripolita- nian sota).</p> <p>1912: Bal- kanin sota (1. ja 2.) (8.X.—17.X. 1912: sodan- julistus).</p> <p>1914: Eu- roopan sota.</p> <p>—1915</p>	<p>1911: Venä- jän ja Sak- san sopimus Persiasta.</p> <p>1911: Sak- san ja Rans- kan sopi- mus Ma- rokosta.</p>	<p>1911: Rans- ka ja Es- panja „ete- nevät” Ma- rokoon.</p> <p>1913: Venä- jä yrittää kaapata Armenian.</p>	<p>15. V. 11: Tuomio- istuin julistaa „Standard Oil Com- panyn” laitto- maksiksi.</p>	

Jatkoa

F	G	H	I	K
Vallankumous- liikkeet (ei-proletaariset)	Kansalliset liikkeet ja kansallisuus- kysymys	Demokraattiset uudistukset	Sosiaaliset uudistukset	Sekalaista ja huomautuksia
1912: Tasavalta Kiinassa.		1911: Englan- nin ylähuoneen etuoikeuksien lakkauttaminen (supistaminen). 21. IV. 1911: Kirkko erote- taan valtiosta Portugalissa. 1912: Asqui- thin home rule -bill. 25. V. 1912: Ita- lian vaalirefor- mi (valitsijain luku kasvoi 2 miljoonasta 6 miljoonaan). 17. VI. 1912: Englannin vaalireformi (yleinen ääni- oikeus). 11. IV. 1912: Vahvistettiin Irlannin home rule.	1911: Vakuutus- laki Eng- lannissa.	

TAULUKON „LIKIPITAINEN TIIVISTELMÄ VUODEN 1870
JÄLKEISISTÄ MAAILMANHISTORIAN TAPAHTUMISTA”
ALUSTAVA JÄSENNYS

I

- 3 — I) Sodat, diplomatia, siirtomaapolitiikka.
- 1 — II) Talouspolitiikka (§ 8).
- 1 — III) Työväenliike ja sosialistiset puolueet.
- 2 — IV) *Muunlaiset* vallankumousliikkeet ja muut demokraattiset kansalliset liikkeet.
- 2 — V) Demokraattiset uudistukset, sosiaaliset uudistukset.

II

- { 1) Sodat.
- { 2) Diplomatia...
- { 3) Siirtomaapolitiikka.
- { 4) Työväenliike ja sosialistiset puolueet.
- { 5) Vallankumousliikkeet (porvarilliset), ei ainoastaan sosialistiset.
- { 6) Demokraattiset uudistukset (muun muassa kirkonvastaiset).
- { 7) Sosiaaliset uudistukset.
- 8) Talouspolitiikka
trustit; tullilait; kauppasopimukset; tullisodat.
- 9) Kansallinen liike.

VIHKOSTA
„ITÄVALLAN MAATALOUSTILASTOA”
YNNÄ MUUTA

SIIRTOMAIDEN JAKAUTUMINEN IMPERIALISTISTEN
 VALTIOIDEN KESKEN

Otto Hübner. „Maantieteellisiä tilastollisia taulukoita”, (48)
 1916 ja „The Statesman's Year-Book”, 1916 (= St.)
 (numerotiedot Hübnerin mukaan)

ITÄ-EUROOPPA JA SEN OSA AASIASTA

	km ² tuhatta	Asukasluku tuhatta	
(Aasia) 35 559	Euroopan-Venäjä....	5 452	140 841
	Aasian-Venäjä.....	16 637	33 259
(Aasia)	Venäjän vasallival- tiot (Hiva ja Bu- hara)	271	2 300
	Koko Venäjä	22 360	176 400
	+ Kaspian meri ja Aral:	506	—
	Itävalta-Unkari Bos- nia mukaan luet- tuna.....	677	51 390
	Romania.....	140	7 602
Balkan:	Bulgaria.....	114	4 767
			Suomi: suomalaisia 81.4 % ruotsalaisia 10.7 % turkmeeneja, uzbek- keja, kirgiisejä, tadzhikkeja
			43% isovenäläistä t.s. hallitsevaa kansaa
			Hübnerin mu- kaan 44.3 % ???
			saksalaisia 12.0 milj. unkarilaisia 10.0 .. 22.0 .. t.s. 42.8% hallit- sevaa kansaa
			romanalaisia noin 92% vuonna 1899
			bulgarialaisia 80.7 % turkkilaisia 10.7 %

	km ² tuhatta	Asukasluku tuhatta		
Kreikka (+Kreetta)	120	4 822	Entisellä (ennen v. 1912) alueella kreikkalaisia oli 1 850 tuh. koko asukasmäärästä, joka oli 1 980 tuhatta =93,4 %	
— Samos ¹⁾	0,5	53		
Serbia	87	4 490	serbialaisia 95,4 % vuonna 1910 (t.s. ennen vuoden 1912 sotaa)	
Albania	28	850	„albanialaisia” (ja vainko??)	
Montenegro	14	435	serbialaisia, turkkilaisia, arnautteja	
Euroopan-Turkki.....	28}	1 891}	turkkilaisia 43 % syyrialaisia, arabeja 33%	
Aasian Turkki.....	1767}	19 703}		
<u>19709 (Aasia)</u>		<u>19 703</u>		
55 268 (Aasia)				
Koko Turkki	<u>1 795</u>	<u>21 600</u>	3: Venäjä + Itävalta + Turkki 249 390	
Itä-Eurooppa:	<u> </u>	<u> </u>		
		<u>272 409</u>	6: Balkanin pikkuvalliot 23 019	
			272 409	
+ 819 330 <u>874 598</u>				
Muu Aasia:				
Kiina	11 139	329 618	pääasiassa kiinalaisia, sitten „punteja” ⁸⁸ , mongoleja y.m.	
Japani.....	674	72 673	etupäässä japanilaisia (Tietosanakirjan mukaan >99 % japanilaisia varsinaisesti Japanissa)	
„siinä luvussa”	Formosa	36	3 612	52 986 = Japani 19 687 = sen siirtomaat 72 673 = yhteensä
	Karafuto ⁸⁹	34	49	
	Kuantung.....	3	517	
	Korea.....	218	15 509	

¹⁾ Hübner laskenut Aasiaan kuuluvaksi ja esittänyt erillisenä. St.— Kreikkaan.

puolisuvereeniset siirtomaat (7 valtion):

		km ² tuhatta	Asukasluku tuhatta	
Kiina: 329 618 27 049 <hr/> 356 667	1. Persia	1 645	9 500	— siamilaisia 1 800 kiinalaisia 1 400 j.n.e. — afgaaneja 351 tuh., tadzhikkeja 225 tuh. y.m. — mongoleja ja intialaisia — arabeja, intialaisia, persialaisia, neekereitä — . . . ?
	2. Siam	600	8 149	
	3. Afganistan.....	624	4 450	
	4. Nepal	154	3 000	
	5. Oman	212	1 000	
	6. Riippumaton Arabia.....	2 279	950	
7 brittiläistä alusmaata	5 265	324 879		siinä luvussa *) Intia 315 961 Ceylon 4 263
2 Hollannin — ” —	1 521	37 717		— noin 98% alkuasukkaita = 389 990 = Σ Euroopalle kuuluvissa Aasian siirtomaissa + 19 687 = Japanin siirtomaat 409 677 = Σ siirtomais- sa Aasiassa + 356 667 = puolisuve- reeniset siirto- maat 52 986 = Japani 819 330
5 Ranskan — ” —	803	17 267		
3 Portugalin — ” —	23	980		
1 Saksan ²⁾ — ” —	0,6	209		
1 Y. -valtojen — ” — (Filippiinit)	296	8 938		
		819 330		

„valtioiden” likipi-
täinen lukumäärä
(„etwa”)

²⁾ Kiautshou — 0,5 ja 192 tuhatta + Tientsin — 0,1 ja 17 tuhatta

⁴⁾ Brittiläisessä Intiassa oli v. 1911 yli 100 heimoa; 313,3 miljoonasta 74% on arjalaisia intialaisia.

Afriikka:

	km ² tuhatta	Asukasluku tuhatta	
Ranskan alusmaat	9 660	38 500	} — 85.8% arabeja y.m. 8.9% ranskalaisia
Algeria	575	5 564	
Tunisia.....	125	1 957	} — 88.4% alkuasukkaita
Marokko	500	5 000	
Länsi- ja Ekvatoriaali- Afrikka.....	5 352	21 895	} <i>Afriikka:</i>
Itä-Afrikka	714	3 635	
	—	51 660	Ranskan siir- tomaat 38 500
Brittiläiset alusmaat			brittiläiset siirtomaat 51 660
Etelä-Afrikan Yhdysval- lat	1 222	6 212	muut siirto- maat 36 839
Nigeria.....	869	17 471	puolisuveree- niset siir- tomaat <u>9 560</u>
Kultarannikko	309	1 502	<u>136 559</u>
Sansibar.....	2	199	
Muut	3 788	11 507	
Egypti	3 485	14 726	} — 92.7% egyptiläisiä
+ Siinat.....	59	31	
+ Thasos ³⁾	0.3	12	
Belgian Kongo	2 365	15 003	} neekereitä ja pikku- kansoja
Saksan alusmaat	2 707	11 527	
Portugalin alusmaat	2 070	8 352	} 36 839
Italian alusmaat.....	1 590	1 368	
Tripolitania	1 100	723	} <i>Afrikan kaik- ki siirtomaat = 1 26 999</i>
Eritrea ja Somali	490	645	
Espanjan alusmaat.....	560	589	
Marokko (Tanger)	0.6	60	} etupäässä arabeja 9 560 = „puolisuvereesia siirtomaita”;
Abessinia	1 120	8 000	
Liberia	95	1 500	} koko muu Afrikka = siirtomaita
Kolme järveä (Tsad, Tanga- njika ja Njassa)	87	—	
		<u>136 559</u>	

³⁾ Hübner katsoo Siinain kuuluvan Aasiaan, Thasoksen Eurooppaan *eikä* pidä Egyptiä „brittiläisenä alusmaana”. St. katsoo Egyptin brittiläiseksi alusmaaksi.

	km ² tuhatta	Asukasluku tuhatta	
Länsi-Eurooppa + Eng- lanti + Japani	siirto- maitta	siirto- maineen	puolisiirtomaat 9 560 Afrikassa + 356 667 Aasiassa
1871 — 1876 — —	(14 : stä 8)	6	
1914 — 1916 — —	(14 : stä 3)	11	
<i>Australia ja Oseania</i>			366 227
Brittiläiset alusmaat:	8 261	6 675	3 + 7 = 10 valtiota = kaikki puolt- suvereenisia siirtomaita
{ Australian liittovaltio	7 704	4 922	— 82,3% australialaisia — 69,7% uusiseelanti- laisia
{ Uusi Seelanti	271	1 085	
{ Fidzhisaaret	19	154	
Saksan alusmaita	245	641	
Hollannin ”	395	240	
Y.-valtojen ”	17,4	228	
{ Havaiji	16,7	208	}
{ Tutuila	0,2	7	
{ Guam	0,5	13	
Ranskan alusmaat	23	81	
vapaita saaria	13	—	
Australia ja Polynesia yhteensä:	8 955	7 865	
Aasia		409 677	
Afrikka		126 999	
Eurooppa		250	
Amerikka		12 306	
kaikki siirtomaat yhteensä		557 097	
Länsi-Eurooppa:			
1. Saksa	548	64 926	92,5% saksalaisia. Noin 5 milj. „muukalais”- kansoja puolalaisia — — 5,47% ranskalaisia — — 0,37% tanskalaisia — — 0,25% Elsass-Lothringenin asukasluku = 1 874 tuh.
2. Iso-Britannia	318	46 813	95% englanninkielisiä Irlanti 83 tuh. km ² , asuk- kaita 4 375 tuh. = 4,4 milj.
3. Ranska	536	39 602	93,7% ranskalaisia ²⁾ NB italialaisia 1,3% ²⁾
4. Italia	287	35 598	99,1% italialaisia
5. Espanja	504	20 366	96,6% espanjalaisia
(+ Kanarian saaret ja Presidios)			

2) Tiedot vuodelta 1881.

	km ² tuhatta	Asukasluku tuhatta	
6. Belgia	29	7 571	43.4% flaameja (3) 38.1 ranskalaisia 81.5% vain kieleltään 53% flaameja
7. Hollanti (+ rannikkovesistöt)	34 7	6 213 —	98.8% hollantilaisia
8. Portugali (+ Azorit ja Madeira)	92	5 960	99.5% portugallisia
9. Ruotsi	448	5 639	99.4% ruotsalaisia suomalaisia — 25 tuh. lappalaisia — 7 tuh.
10. Tanska (+ Färsaaret ja Islanti)	145	2 860	96.3% tanskalaisia (<i>Tanskassa syntyneitä</i>)
11. Norja	323	2 358	98.9% norjalaisia
Σ = 310 + 2 ¹⁾	12. Luxemburg	2	93.1% saksalaisia
	13. Monaco	0.001	23 (italialaisia, ranskalaisia y.m.)
	14. San Marino	0.06	11 (italialaisia)
	15. Liechtenstein	0.1	11 (saksalaisia)
	16. Andorra	0.4	5 (espanjalaisia)
17. Sveitsi	41	3 765	69% saksalaisia } 21.1 ranskalaisia } 98.1% 8.0 italialaisia } 31% ? „muukalais”-kan- soja
Koko Länsi-Eurooppa		242 161	

¹⁾ Hübner lisää vielä „Thasoksen (Egyptiin)”. Minä lasken Egyptiin, Afrikkaan. ³⁾ Belgiassa puhui *ainoastaan* flaamin kieltä 43.4% ja *ainoastaan* ranskan kieltä 38.1%. Ergo, likipitäen: 43.4% 81.5:sta = 53.2% flaameja väestöstä.

Länsi-Eurooppa:

17 — 5 piskuista = 12

Niistä siirtomaitta (9. 11. 17) t. s. 3

9 siirtomaita omistavaa

V. 1876 olivat siirtomaitta (1. 4. 6. 9. 11. 17) t. s. 6

6 siirtomaita omistavaa

Siirtomaitta: Ruotsi.....	5.8	milj. asukasta
Tanska	2.9	” ”
Norja	2.3	” ”
Sveitsi	3.8	” ”

14.0

Amerikka:

	km ² (tuhatta)	Asukasluku (tuhatta)			
Yhdysvallat (Havaijilta)	9 369	98 902			
+järvet ja rantave- sistöt	241	—			
„Panaman kanavan vyöhyke”	1	63			
„Puerto Rico”	9	1 184			
Y.-vallat kaikkiaan:		100 149	(1783)	←	itsenäistymis- vuosi tässä sarakkeessa
Brasilia	8 497	24 908	(1829)	40 % 55,9 %	valkoihoisia intiaaneja, mestitsejä y.m.
Meksiko	1 985	15 502	(1823)	99,3 %	meksikolaisia
Argentiina	2 950	7 468	(1810)	78,5 % 16 %	argentiinalaisia ranskalaista, espanjalaisia ja italialaisia
Perú	1 834	5 580	(1821)	86,4 %	intiaaneja, mes- titsejä, mulatteja
Kolumbia	1 206	5 071	(1819)	12 % 10 % 90 %	valkoihoisia valkoihoisia mestitsejä, neekerettä, intiaaneja
Chile	758	3 505	(1820)		kreoleja, mestit- sejä y.m.
Venezuela	1 020	2 756	(1813)	99 % 1 %	mulatteja kreoleja
„Haiti” (Haitin länsi- osa)	29	2 500	(1820)	90 %	neekerettä
Kuuba	114	2 469	(1902)	66,4 % 33 %	valkoihoisia neekerettä, mulatteja
Bolivia	1 470	2 521	(1825)	77,8 %	intiaaneja, mes- titsejä y.m.
Guatemala	113	2 119	(1821)	12,8 % 65 % 35 %	valkoihoisia ladinoja intiaaneja
Ecuador	307	1 500	(1822)	53 % 33 %	intiaaneja, nee- kerettä y.m. espanjalaisia ja mestitsejä

	km ² (tuhatta)	Asukasluku (tuhatta)		
Uruguay	187	1 279	(1828)	„valkoihoisia ja sekaverisiä”.
Salvador	21	1 226	(1821)	„Muukalaisia 181 tuhatta” etupäässä sekaverisiä ja neekereitä
Paraguay	253	752	(1811)	> 90 % valkoihoisia ja sekaverisiä
Santo Domingon tasavalta	48	708	(1843)	etupäässä kreoleja ja mulatteja
Honduras	115	566	(1821)	95 % intiaaneja ja sekaverisiä
Nicaragua	128	460	(1821)	99 % intiaaneja, neekereitä j. n. e.
Costa Rica	48	411	(1821)	99.5 % 1 % eurooppalaisia kreoleja, intiaaneja, neekereitä
Panama	86	364	(1903)	noin 9/10 sekaverisiä, neekereitä ja intiaaneja
Brittiläiset alusmaat	8 962	10 431*		
Kanada	8 528	8 075		v:sta 1763 brittiläinen 54 % brittiläisiä 28.5 % ranskalaisia 1.5 % intiaaneja
Newfoundland ja Labrador	129	245		v:sta 1713 brittiläisiä
Länsi-Intian saaret	32	1 752		Jamaika
Guayana	234	305		v:sta 1494 Espanjan „ 1659 brittiläinen „ 1667 Hollannin „ 1803 brittiläinen „ 1786 brittiläinen
Honduras	22	41		
Falklandin saaret ja Bermudasaaret	17	24		Falklandin saaret v:sta 1833 brittiläisiä „ 1674 Ranskan „ 1667 Hollannin
Ranskan alusmaat	91	460		
Hollannin alusmaat	130	141		

* Näin on Hübnerillä. Toim.

	km ² (tuhatta)	Asukasluku (tuhatta)	
Tanskan Länsi-Intia	0,3	27	
Koko Amerikka:	39 977	192 873	
Yhdysvallat.....	{	98 902	}
kaikki siirtomaat.....		12 306	
muu Amerikka.....		81 665	

Kaikki siirtomaat Amerikassa:	
brittiläisiä	10 431
Ranskan	460
Hollannin	141
Tanskan	27
Y.-valtojen	{
	1 184
	<u>12 306</u>

Tyyppi: Maiden ryhmät:	Valtioiden lukumäärä	Asukas- luku mil- joonissa	Sorrettuja kansoja % %:ssa	Kansallisten ja demokraattisten liikkeiden kausi	
I	Länsi-Eurooppa (12) 17)	242)	7 %)	1789 (1789, 1848) 1566 (*) — 1871	
	Amerikan Yhdysvallat	1) 19	99) 394	11 % 7 %	1783 — 1865
	Japani	1)	53)	0 %)	— 1871
II	Itä-Eurooppa ja sille kuuluva osa Aasiaa	9	272	53 %	(1848.) 1905, 1909 *
	Etelä- ja Keski-Amerikka	20	82	?	(1823—1911) **
III	Puolisuvereinit siirtomaat	10	366	?	1911 *
	Siirtomaat	? noin (60)?	557	100 %	(?) 20. vuosi- sata *
	Kaikkiaan	(118)	1 671		

(*) 1566 = Hollannin vallankumouksen alku

* Ks. tätä osaa, ss. 708—709. Toim.

** Sama, ss. 703—704. Toim.

Koko maapallo:

	(tuhansissa)	
	km ²	asukasluku
Aasta	44 450	874 928
Eurooppa	9 977	459 261
Afrikka	29 888	136 438
Amerikka	39 977	192 873
Australia	8 954	7 865
Napamaat	12 669	15
Koko maapallo	145 917	1 671 380

50) (1916) Siirtomaat (asukasluku tuhansissa)

	Euroopassa	Aasiasa	Afrikassa	Australiassa	Amerikassa	kaikkiaan	ei ollut siirtomaita v. 1871
Englannin	250	324 879	51 660	6 675	10 431	393 895	6 000 vuonna 1876
Ranskan	—	17 267	38 500	81	460	56 508*	
Hollannin	—	37 717	—	240	141	38 098	—
Portugalin	—	980	8 352	—	—	9 332	
Saksan	—	209	11 527	641	—	12 377	
Y.-valtojen	—	8 938	—	228	1 247	10 413	
Japanin	—	19 687	—	—	—	19 687	
Tanskan	—	—	—	—	27	27	
Belgian	—	—	15 003	—	—	15 003	
Italian	—	—	1 368	—	—	1 368	
Espanjan	—	—	589	—	—	589	

		Asukasluku (tuhansissa)
393 895	1. Englanti	393 895
+ 56 508	2. Ranska	56 508
<u>450 403</u>	3. Hollanti	38 098
	4. Portugali	9 332
	5. Saksa	12 377
	6. Yhdysvallat	10 413
	7. Japani	19 687
	8. Tanska	27
	9. Belgia	15 003
	10. Italia	1 368
	11. Espanja	589
	Kaikki siirtomaat:	<u>557 297</u>

* Näin on käsikirjoituksessa. Toim.

Kaikkiaan			
siirtomaita = 557 milj.		Siinä luvussa Intia — 320 milj.	
puolisuvereenisia			
siirtomaita = 366 ..		.. .. Kiina 330 ..	
<hr/>		<hr/>	
Yhteensä.....	923 ..	Kiina + Intia	650 ..

Tanska on nyt (XII. 1916) joutunut pois siirtomaavaltujen joukosta (? ja Islanti on [kansallisesti sukulaismaa]).

10:stä siirtomaavallasta 5 on hankkinut siirtomaita *vasta* vuoden 1871 jälkeen. || NB

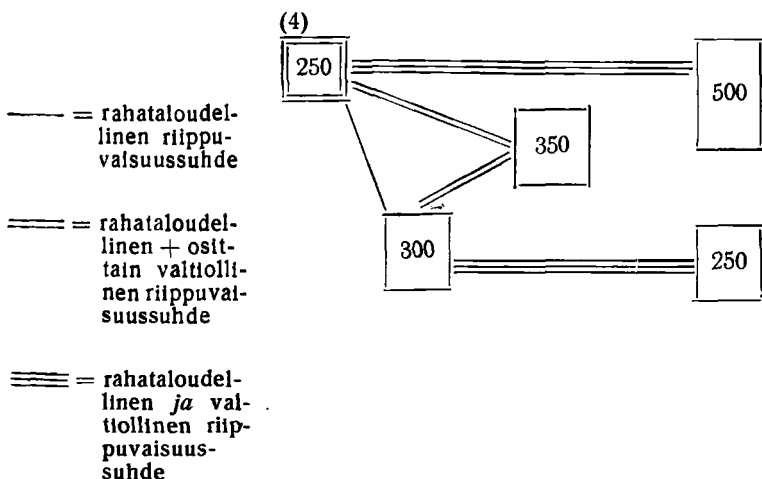
Päämaa ulkomailla miljardeissa frangeissa (1913)	(4) rikkaimmat maat:	Niiden väestö	Niiden siir- tomat	Siirtomaiden prosent- tisuude verrattuna väestöön	Järjestys kapitalismin kehittyneisyyden kannalta	Reakeraudan tuotanto milj. tonneissa	Raidepituus (tässä emämaat + siirtomaat) tuhanissa kilomet- reissa
		(miljoon- nissa)					
75	78.7	1. Englanti.....	47 394	842 %	3	9.0	207.8
60	40.0	2. Ranska	40 56	141 %	4	4.9	63.5
44	32.5	3. Saksa	65 12.5	20 %	2	17.6	67.9
<hr/>		4. Yhdysvallat	100 10.4	10 %	1	30.2	412.7
179	10.0?						
	161.2						
	Isch- chan- nian δ 14**	Σ =	252 473				
		Muut siirto- maavallat.....	129 84	65 %			
			381 557				

* Ks. tätä osaa, s. 251. *Toim.*

** Sama, s. 247. *Toim.*

Maailman jakautuminen (kansallisen kehityksen yhteydessä)

(α)	(β)	(γ)	(δ)
Rahataloudellisesti ja valtiollisesti itsenäiset maat	Rahataloudellisesti epäitsenäiset, valtiollisesti itsenäiset maat	Puolisuvereeniset siirtomaat (Kiina)	Siirtomaat ja valtiollisesti riippuvaisuussuhteissa olevat maat

$$250 + 300 + 350 + 750 = 1650$$

Suurten porvarillisdemokraattisten kansallisliikkeiden aikamäärät (kaudet):

	1649 1789 1848 (1871)	1848 1905	1911	20. vuosisata
--	--------------------------------	--------------	------	---------------

$\alpha = ei < 160$ (??) miljardia frangia pääomaa ulkomailla. Ainakin 300 miljardia frangia!!

α) 4 maata Englanti + Saksa + Ranska + Yhdysvallat = 252 milj. asukasta
 Niillä: siirtomaiden 473-miljoonainen väestö

β) 128 milj. Itä-Euroopassa (Venäjä + Itä-
valta + Turkki) $\equiv$ 144 milj. riippuvai-
suussuhteessa
olevissa maissa

+ 129 milj. Länsi-Euroopan +
pikkumaissa $\equiv$ 84 milj. siirtomaissa

257

228

50 Japani

307 + osa Etelä- ja Keski-Amerikkaa

(γ) Kiina + puolisuvereninen osa.

(δ) 557 siirtomaiden + 144 = 701 milj. riippuvaisuus-
suhteessa olevaa + osa Etelä- ja Keski-Amerikkaa + osa puolisuvereenisista siirtomaista.

VIHKO
PERSIAA KOSKEVAA AINEISTOA ⁹⁰

Sisältö

Demorgny [1—4]
Jaeger [5—11]

DEMORGNY. „PERSIAN-KYSYMYS JA SOTA”

- 1) G. Demorgny. „Persian-kysymys ja sota”. Pariisi 1916.
(Tekijä on Persian hallituksen lainopillinen neuvonantaja ja Teheranin valtiotieteiden koulun professori. Hän on kirjoittanut lukuisia teoksia ja artikkeleja Persiasta niin persian kuin ranskankin kielellä.)

Kirja on tavattoman opettavainen kuvaten, miten todellakin surkeassa asemassa on Persia, jota pitävät mitä hävyttömimmällä tavalla pilkkanaan ja ryöväävät kolme — ennen kaikkea kolme — suurvaltaa: Venäjä, Englanti ja Saksa. Tekijä on tietenkin täysin ranskalainen „isänmaanystävä”. Sitä mielenkiintoisempaa on, että hänen on pakostakin paljastettava armotta *Venäjän ja Englannin keskinäinen* mitä raivokkain *tappelu*.

Persia on muodollisesti puolueeton tässä sodassa. Todellisuudessa niin venäläiset kuin englantilaisetkin toisaalta ja turkkilaiset ynnä saksalaiset toisaalta *sotivat* ja harjoittavat ryöväystä *Persian alueella*.

NB!!

s. 277: 27. VIII. 1915 Saksan varakonsuli Schö-
nemann hyökkää Venäjän ja Englannin konsuleja
vastaan j.n.e.

Kirjassa on liitteenä Persian kartta, jossa on osoitettu Venäjän ja Englannin „vaikutusalueet”.

Venäjän ja Englannin sopimus (v. 1907) „vaikutuspiirien” jaosta kummankin valtion kesken Persiassa ei tyydyttänyt niitä ((vuoden 1907 sopimuksen) „noudattaminen ei vastannut tarkoitustaan” (67)), — niiden keskeinen tappelu ja luottamuksen puute jatkui („Englannin ja Venäjän kilpailu”, s. 64 ja passim). Saksa käytti tätä hyväkseen, ja sopimus, jonka se solmi Venäjän kanssa (Potsdamin kohtaus v. 1910), oli „Saksan diplomatian riemuvoitto” (s. 57) — yritys jakaa Persia Saksan ja Venäjän kesken. „Jaamme Persian keskenämme ja syrjäytämme Englannin” (57) — sellaiseksi esittää Demorgny tuon sopimuksen sisällön (oikeamminkin: olemuksen ja ydinajatuk- sen).

„Englantilais-intialainen imperialismi” (s. 65 y.m.).

Englanti isännöi todellisuudessa täyttä päätä myös (2 „puolueettomalla” vyöhykkeellä (Persiassa), ja kamppailu Venäjää vastaan jatkuu.

„Hallituksesta alkaen kaikki, millä on merkitystä maassa, joutuu Venäjän, Saksan tai Englannin hoiviin” (78).

Siteerataan usein *Morgan Shusterin* „Persian kuristamista”. New York 1912. Venäläiset pakottivat hänet poistumaan (11. I. 1912) „diktaattorimaisten” metkujen vuoksi. Englantilaiset yrittivät puolustaa häntä, mutta eivät pystyneet puolustamaan. Tekijä sanoo hänen kirjaansa „karvaaksi” („karvas kirja Persiaa, Venäjää, Englantia ja Saksaa vastaan” (86)) ja huomauttaa, ettei hän muka „käsittänyt tilannetta”, hän ei ole muka „diplomaatti” („huono diplomaatti” (85)).

Ulkovallat eivät voi saada toimilupia Persiassa ilman Venäjän tai Englannin suostumusta (80).

Emme (me ranskalaiset) muka unohda tilejä selvitel- täessä *Syyriaa* (82)...

Konsulit (kaikkien kolmen suurvallan) vehkeilevät hävyttömästi, lahjovat rosvojoukkoja, kiihdyttävät kamppailua, „konsuliriehuntaa” (s. 110 y.m.), painostavat „mallittisia” lähettiläitä j.n.e. (s. 89 y.m. Venäjästä).

„Valtion finanssien valvonta, johon pyritään, on muodostunut uudeksi

- naamioidun protektoraatin muodoksi,
 3) || joka nykyään on hyvin muodissa" (93, || NB!
 huomautus). || hyvin sanottu!
 „Venäläinen imperialismi" (s. 120 || NB
 y.m.)...
 „...,Tammikuun 24.—helmikuun 6. 1913 myönnettiin Teheranissa olevalle venäläiselle diskonttopankille rautatietoilulupa rataosalle Dzhulfa — Tabriz — Rezaye — Teheran" (168)...
 „Vuodesta 1912 — 1914 Englannin ja Venäjän kilpailu on jatkunut Persiassa yhä samoissa muodoissa" (196)...
 „...,Esillä oli myös kovasti pohdittu, suurta transpersialaista rautatietä koskeva kysymys... Saksa käytti taitavasti tässä suhteessa hyväkseen Persian hallituksen älykkäästi ylläpitämää Englannin ja Venäjän kilpailua. Niin ikään tässä suhteessa Ranskan edut ovat olleet tähän asti riippuvaisia eräiden finanssimiesryhmien salaisista liikehomista" (262)...
 „Joulukuun 24 pnä" (1915 vai 1914?) „Teheranissa räjähti pommi, jonka piti tuhota Venäjän, Ranskan, Belgian ja Englannin lähettiläät, mutta murhayritys ei onnistunut ja pommista sai surmansa eräs saksalais-turkkilaisen bandiittijoukkion järjestämän salaliiton jäsen. Saksan diplomaattinen lähetystö ei masennu, se värvää tuhat bandiittia maksaen 90 frangia kuukaudessa kullekin ja varustaa ne aseilla. Nämä kiirehtivät myymään pyssyt ja panokset ja karkaamaan" (273).
 Moskovassa 23. XI. 1910 pidetty Venäjän teollisuusmiesten kokous vastusti transpersialaista rautatietä, koska se muka helpottaisi englantilaisten ja saksalaisten kilpailua (266—267).
 NB | (Persiassa ei ole nyt, 1915) „enää vaikutuspiirejä,
 4) | venäläiset ja englantilaiset lähenevät nyt toisiaan
 vainotakseen yhdessä saksalaisia. Meshhedistä on lähtenyt 300 kasakkaa ajamaan takaa 4 saksalaista upseeria ja 83 bahtijaaria, jotka poistuivat hiljattain tästä kaupungista suunnaten kulkunsa Afganistaniin,
 NB | missä he aikovat nostattaa kapinan" (296).
 J.n.e. y.m.s.
 On numerotietoja Persian kaupasta
 koko kauppavaihto 628 milj. „krania" (= 0.45 frangia)
 1) Venäjä — 63% koko kaupasta (s. 247)

- 2) Englanti — 25%
- 3) Turkki — 9%
- 4) Saksa (24 milj. krania)
- 5) Ranska (11)
- 6) Italia

JAEGER. „PERSIA JA PERSIAN-KYSYMYS”

Professori tohtori *Th. Jaeger* (Hampuri). „Persia ja Persian-kysymys”. Weimar 1916. („Saksan orientaalin kirjasto”. Julkaissut Ernst Jäckh, XIV) (179 sivua). (5)

NB: Tämä teos on edellistä parempi.

Erittäin hyvä teos, seikkaperäinen, selvätajuinen, tarkka esitys, usein lainauksia asiakirjoista. Mainio Persian kartta, Venäjän ja Englannin vaikutusalueet. Tekijä itse on tietysti imperialistiheittä.

Viitataan erään „persialaisen isänmaanystävän” teokseen „Persia ja Euroopan sota”, joka ilmestyi NB kirjaa painettaessa. (Hinta? Julkaisupaikka?)

Siteerataan paikoitellen *Curzonin* teosta „Persia”. Lontoo 1892. 2 nidettä.

Kirja alkaa sitaatilla, joka on otettu „Pietari Suuren testamentista”, minkä muka Napoleon I „saneli teesien muodossa, kun hänen täytyi 1812 muokata mielialaa otolliseksi Venäjälle suunnittelemaansa hyökkäystä varten” (s. 9).

1722—3: Pietari Suuri valtasi Derbentin, Bakun, Reshtin ja suurimman osan Gilanista (maakunta Persian luoteisosassa Kaspian meren lähellä).

1735 — Persia saa takaisin Gilanin, Derbentin ja Bakun.

1802 — Gruusiasta tulee Venäjän maakunta.

1800 — Napoleon I suunnittelee Paavali I kanssa hyökkäystä Intiaan.

1807 — Napoleon I sotilaslähetystö Persiassa (70 upseeria y.m. kenraali *Gardanne'in* johdolla).

1808 — Englanti lähettää Persiaan erikoislähettiläänsä ja auttaa Persiaa käymään sotaa Venäjää vastaan.

- 1813 — Persia kärsii tappion Venäjää vastaan käymässään sodassa. Rauha Gulistanissa. Persia luovuttaa Derbentin, Bakun y.m. y.m. Sitoutuu olemaan pitämättä sotaluksia Kaspien merellä.
- 1814 — Englannin ja Persian sopimus: „puolustus- ja hyökkäyssopimus” (13)...
- 1825 — Persian sota Venäjää vastaan (joka provosoi Persian sotaan samalla tavalla kuin Englanti buurit v. 1899). Englanti petti Persian: tämä ei muka ole sopimuksemme mukainen!!
- 1828 — Persia joutuu tappiolle sodassa Venäjää vastaan. Rauha Turkmantshaissa (Persia luovuttaa Nahitshevanin, Erivanin * y.m.); 3½ miljoonan punnan sotakorvaus.
- 6) 1890 — Englanti (*muuan* englantilainen yhtiö) saa 50 vuodeksi yksinomaisen toimiluvan tupakkateollisuuden harjoittamiseen maksaen siitä 300 000 markkaa + ¼ puhtaasta voitosta.
- hyvä
esimerkki!!
- || 13 miljoonan markan pääomalla yhtiö sai *puhdasta* voittoa kaikki menot pois laskettuna 7½ milj., *t.s.* > 50% (s. 17).
- || Se aiheutti levottomuuksia kansan keskuudessa etc. („useita satoja surmattuja”!! s. 17) — v. 1892 Persian hallitus lunasti takaisin toimiluvan 10 milj. markasta (!!). Nämä 10 milj. lainattiin Englannilta 6%:n korolla!!!
- Elokuun 5. 1906. Persian shaahi lupaa kansalle perustuslain ja parlamentin.
- V. 1909. Englannin vaatimuksesta Persiasta karkotetaan Venäjän edustaja *Hartwig* (von Hartwig), joka oli vehkeillyt mitä hävyttömimmällä tavalla etc. (hänet siirrettiin Belgradiin, missä oli „arkkiherttuan, valtaistuimen perijän, ja hänen puolisonsa murhan tärkeimpiä alkuunpanijoita”, s. 21).
23. VI. 1908. Valtiokeikaus Persiassa. Medzhlis hajotetaan Ljahovin avulla.
31. V. — 13. VI. 1908 — Ljahovin kirje Kaukasian sotilaspiirin pääesikunnalle (täydellinen teksti) — *Browne'in* teoksesta „*Persian val-*

* Nykyinen nimi Jerevan. *Toim.*

lankumous” 1905/9. Cambridge 1910, 222 sivua. *Mitä julkein* suunnitelma: vastavallankumous Persiassa, lahjontaa, pogromeja etc. ((ss. 26—28 Jaegerilla)). ||| NB

29. XI. 1911 — Venäjän ultimaatum (2.) (Persialle): Morgan Shusterin erottaminen y.m.

Venäjä etenee jatkuvasti Azerbaidzhanissa. (Ryhdyttiin rakentamaan rautatietä Dzhulfasta Tabriziin.)

Joukko Browne’ilta otettuja lainauksia kasakoiden harjoittamasta häpeämättömästä ryöväyksestä ja väkivallasta... (38 ja seur.)... Kasakat hirttivät muhamettilaispappeja (41) y.m.!!

Erään ranskalaisen kirje samasta asiasta („*Siècle*”, 11. I. 1910) — s. 39.

Järjestystä suojelemaan kutsuttiin *Ruotsin* santarmistoa... (42)

1914 — Venäläiset siirtävät venäläisiä talonpoikia Azerbaidzhaniin...

Persiassa ei ole „nykyaikaista virkamiehistöä” eikä „rahaa” (49). Veronkanto annetaan *vuokralle*.

Siteerataan *Morgan Shusterin* teosta „Persian kuristaminen”. 1912. ((Morgan paljasti ministerineuvoston istunnossa, että eräs ministeri oli ottanut vastaan 83 000 tumania = 332 000 markkaa. Vastaus: en ole muka tietänyt sitä, sen on tehnyt yksityissihteerini!)) ||| NB

Samoin menettelevät *belgialaiset* tullivirkailijat (de Naus osti itselleen linnan Persiassa „hankkimillaan” varoilla (53)).

Persia = 1 645 000 neliökilometriä.

Asukasluku — 4 milj. („luultavasti”) (10 milj. liioiteltuna, s. 60).

	1900/1	1912/3
Persian kauppa:	vienti 60.2 milj. markkaa	165.8
	tuonti 119.4	215.7
	$\Sigma = 179.6$	381.5
	m.m. { Venäjä	62.7 %
	{ Englanti	20.9 %
		<u>83.6 %</u>

		1900/1			1912/3	
Tuonti	Persiaan	Saksasta	0.9	(milj. markkaa)		4.6
		Venäjältä	45.5	— — —		131.6
Brittiläisestä	imperiumista	Ranskasta	50.1	— — —		60.0
		Turkista	9.5	— — —		4.4
			5	— — —		9.5
Vienti	Persiasta	Saksaan	0.07	— — —		7.8
		Venäjälle	35.3	—————		120.0
Brittiläiseen	imperiumiin		10.2	—————		20.3
		Ranskaan	2.6	—————		1.9
		Turkkiin	7.2	—————		15.3

Venäjä selittää Persian „omaksi” maakseen eikä salli vapaita kauttakuljetuksia Persiaan (67)...

Tätä kierretään lähettämällä *postipaketteja*:

		kaikkiaan		siinä luvussa Saksa	
(ss. 68—9)		1904	— — 10	— — — —	1
		1913	— — 384 368		193 816 !!

NB!! Venäjä yritti kieltää postipakettien kauttakuljetuksen 1. II. 1914 alkaen, mutta *kaikki* valtakunnat vastustivat sitä (myös Englanti ja Ranska), ja Venäjän täytyi antaa periksi (ss. 70—71).

Venäjä teki 1902 kauppasopimuksen Persian kanssa turvaten siten markkinat „omalle” sokerilleen, paloöljylleen y.m. (71)...

Morgan Shuster sanoo, että tämä tariffi on äärimmäisen vahingollinen Persialle ja edullinen Venäjälle (73) — (Shusterin kirjassa s. 270)...

!! Venäjä varmistaa sillä tavalla itselleen *monopoli- aseman* (74) Pohjois-Persiassa pakottaen persialaiset maksamaan moninkertaisen hinnan kelvottomista tavaroista!!

Taistelu vaikutusvallasta Persiassa: koulut (venäläisiä, ranskalaisia, saksalaisia), sairaalat (venäläisiä, englantilaisia, saksalaisia) etc. Saksalaisia *apteekkeja* (88), matkokauppayhtiö (89).

Venäjän valtaukset Keski-Aasiassa vuodesta 1861 vuoteen 1891 (arviot vuodelta 1911)

		km ²	asukkaita
(1869—1873)	Takakaspien alue	598 090	451 000
	Buhara — —	203 430	1 500 000
(1873)	Hiva — —	67 430	800 000
	Syr-Darja —	489 240	1 874 000
{ v. 1884 }	(1875—6) Fergana — —	142 790	2 069 000
	{ Mero } Samarkand —	87 560	1 184 000
		<u>1 588 540</u>	<u>7 878 000</u>

5. V. 1903 lordi *Lamington* pitää puheen ylähuoneessa (s. 100 ja seur.) (Venäjää vastaan: me tarvitsemme muka *Persian lahden* — se turvaa Intian rajan...)

idem lordi *Ellenborough'n* puhe:

...,Näkisin mieluummin Venäjän Konstantinopolissa kuin jonkin eurooppalaisen arsenaalin *Persian lahden rannalla*" (111). NB

Venäjän ja Englannin sopimus 31. VIII.

1907 (teksti: s. 114 ja seur.) („Venäjän ja Englannin sopimus jaosta”)...

Venäjän vyöhyke — 790 000 neliökilometriä

Englannin ” — 355 000 ” (s. 119)...

Englannin ja Venäjän lähettiläiden nootti Persialle (päiväty 18. II. 1912) — s. 124 ja seur. — — myönnetään kummankin taholta 100 000 punnan laina 7% :n korolla!!! y.m. ...Venäjän asettamat ministerit ovat tietysti valmiita suostumaan!!

Potsdamin sopimus 19. VIII. 1911 — (teksti: s. 130 ja seur.). Saksa hyväksyy Venäjän vyöhykkeen Persiassa, Venäjä suostuu olemaan vastustamatta Bagdadin rataa.

Valtakunnankanslerin puhe valtiopäivillä (10. XII. 1910) samasta asiasta...

(Venäjä jakoi Englannin kanssa ja varmisti sitten asian sopimalla Saksan kanssa!!) varmisti!!

Saksa muka tarvitsee rautatietä Persiaan ja Intiaan — vain kaupankäyntiä varten, tietysti vain!! — Bagdadin rata päättyy lahteen, se ei käy päinsä, Englanti voi sulkea sen. Radan pitää päättyä Bender Abbasiin (!!)

Oman on itse asiassa Englannin hallussa (s. 144).

Tabriz (220 000 asukasta). Kaupankäynti (1906/7)

vienti — 23.4 milj. markkaa

tuonti — 30.9 ” ”

siinä luvussa Venäjä 34.0%

Englanti 31

Itävalta 10

Turkki 4.2

Ranska 3

Italia 5.6

Saksa 4.5

Σ=92.3 (s. 150)

(Tämä ei muka vastaa Saksan kauppakykyä.)

1914 *kesällä*: sopimus Vähä-Aasian rautateiden jaosta.

(s. 151)!!	Ranska sai 4 522 km rautateitä Turkissa
	Saksa — — 4 909 km

9) *Afganistan* — vuoristoseutua.

624 000 neliökilometriä, 4 450 000 asukasta. *Nimellisesti* täysin *itsenäinen*. Todellisuudessa Englanti hoitaa koko *ulkopolitiikkaa*; emiiri on sen *palkoilla*. Venäjän ja Englannin sopimuksen mukaisesti (31. VIII. 1907) Englanti hyväksyi kauppavapauden Afganistanissa, Venäjä hyväksyi, että Afganistan on „*sen vaikutuspiirin ulkopuolella*”.

Englantilaiset eivät salli ulkomaalaisten edes matkustaa! Afganistaniin (!! s. 154).

Sotilaallisessa suhteessa afgaanit „eivät ole suinkaan aliarvioitavia vastustajia” (157).

Englanti on heihin nähden äärimmäisen varovainen:

NB ||| „Tässä ilmenee Englannin harjoittaman 'samettihansikas'-politiikan viisaus, sillä englantilaiset eivät oikeastaan voi kohdella ketään hellävaraisemmin ja varovaisemmin kuin he ovat kohdelleet häntä” (Afganistanin emiiriä) (158).

Turkestan (= Keski-Aasia). Uralin, Turgain, Akmolinskin, Semipalatinskin alueet, Fergana, Samarkand, Semiretshensk, Syr-Darja, Takakaspia (s. 161)

— 3 488 530 neliökilometriä ja 10 957 400

+ Hiva ja Buhara

ΣΣ = 3 760 000 neliökilometriä, 13¼ milj. asukasta.

Väestö on miltei yksinomaan muhametinuskoista.

NB | „Näistä maista, varsinkin Kirgisian alueelta, on tällä haavaa erikoislähetystö kiertomatalla neljän liittoutuneen maan ja puolueettomien maiden hoveissa valittamassa venäläisten harjoittamaa sortoa ja *vaa-*
timassa vapautusta venäläisten ikeestä ja *entisten*
valtioittensa ennallistamista” (162).

Turkestantiin nähden katso muka saksannettua „kirjelmää” (Krivosheininko?) ja „*Venäjän Tur-*

kestania", Belgian konsulin selostusta („Belgian konsulaarinen kokoelma", Bryssel, 160. nide. 1912). NB

Tiibettiä koskeva Venäjän ja Englannin sopimus (samoin 1907) — kumpikin puoli tunnustaa Kiinan suvereeniset oikeudet (teksti s. 169), Tiibetin alueellisen koskemattomuuden etc. etc. (taistelu Tiibetistä siirretään Pekingin „hoviin")... (10

„Bagdadin rataa koskeva kysymys... muodostuu Persian-kysymykseksi" (173)...

Belutshistan on muodollisesti itsenäinen. Englannilla on rautatie ja sen kummallakin puolella „englantilaista maata" 200 yardin leveydeltä („vuokralla"!!). Koko maa — „mitä läheisimmät ystävyys- ja liittolaisuhteet Englantiin", (maa) „on tietysti luovuttanut koko ulkopolitiikkansa sen (Englannin) hoidettavaksi, mutta muussa suhteessa se on yhtä itsenäinen alkusukasvaltio kuin Afganistan tai Nepal" (174—5). II

Tekijän johtopäätös:

„Sitä vastoin" (toisin kuin pahat Englanti ja Venäjä), „Saksa haluaa vain olla asettumatta kolmantena voimana kahden veljeksensä, Venäjän ja Englannin, väliin, ettei joutuisi siellä joskus tilaisuuden sattuessa kummaltakin taholta hyökkäyksen kohteeksi; Saksan tavoitteena on, kuten aina muulloinkin samanlaisissa tapauksissa (Turkki, Marokko), vain voimakas, itsenäinen Persia, jossa kaikilla on samat oikeudet ja Saksalla korkeintaan ehkä joitakin etuisuuksia" (176)...

ha ha!!!
„vain"
!!!

	Saksan tuonti Turkkiin	Turkin vienti Saksaan
1882 —	5.9 — — —	1.2 miljoonaa markkaa
1887 —	12 — — —	3.2
!! 1891 —	37 — — —	13.8
1900 —	34.4 — — —	30.5
1912 —	98.4 — — —	74.0 (s. 179)

17. VII. 1914: Englannin alahuone hyväksyi (254 äänellä 18 vastaan) Englannin hallituksen ehdotuksen „Englantilais-persialaisen öljy-yhtiön" osakkeiden ostamisesta (rikkaita öljylähteitä Karun-joella). Tekijä rinnastaa tämän Suezin kanavan osakkeiden oston. (11

ss. 158—9: Afganistanin vanhan emiirin (Abd-er-Rahmanin) neuvo — pyrkimyksenä tulee olla Persian, Turkin ja Afganistanin liitto koko muhamettilaismaailman suojelemiseksi Venäjältä...

**ERINÄISIÄ MUISTIINPANOJA
VUOSILTA 1912—1916**

*Muistiinpanot on tehty vv. 1912—1916
venäjän, saksan, englannin, ranskan
ja muilla kielillä*

*Julkaistu ensi kerran vv. 1936—1937
XXIX ja XXX Lenin-kokoelmassa*

Julkaistaan käsikirjoitusten mukaan

SYNDIKAATTEJA KÄSITTELEVÄN ARTIKKELIN JASENNYS ⁹¹

1. Hintojen kohoaminen. Ryöväys. „Lakko”. Golubjatnikov...

Markov 2. ja liberaalit

2. Syndikaatit („yleismaailmallinen ilmiö”) Euroopassa (Amerikassa) ja Venäjällä
  - (a) tuotannon kehitys
  - (b) kotimarkkinat. Farmarien ja talonpoikien köyhyys
  - (c) työläisten asema. Oikeudettomuus
  - (d) poliittinen vapaus.
3. Syndikaatit ja „byrokratia”.
4. Öljy- ja sokerisyndikaatit *versus* maanomistajat... (taantumuksellisten tilanomistajien syndikaatti).
5. Syndikaatit ja *Ural*...
6. Virkamiesliberalismi (eli liberaalisten virkamiesten käsityskanta) („pogromisocialismi”) *versus* luokkataistelu. Kuollut kaavamaisuus ja *elämä*.
7. Varkaat ja varkaiden yhteishenki.
- 7 *b i s.* Kapitalismi ja syndikaatit.
8. Keinot: (1) rajojen avaaminen
  - (2) 20 miljoonaa työläisasumukseen hiili- ja öljykentillä
  - (3) valtion tuotanto ja demokraattiset valvontaehdot
  - (5) (4) työväenliitot ja poliittinen vapaus
  - (4) (5) kyselylomake ja julkinen komissio sekä täydellinen paljastaminen.

VUORIÖLJYN TUOTANTO JA HINNAT AMERIKASSA

„Statistical Abstract of the United States”, ss. 211 ja 223 * „Jezhegodnik 'Retshi' ”, s. 681 **

1900

75 752 691 dollaria: 63 620 529 = 1.19 dollaria

2 rpl 38 kop : 8 = 29 (30) kop puuta
517 milj. puutaa „Jezhegodnik 'Retshin' ”
mukaan, s. 681
5170 : 636 = 8.1 puutaa *barrelissa*

{*Barrelissa* lienee enemmän kuin 8 puutaa vuoriöljyä}

1907

1407 : 166 = 8.5 puutaa *barrelissa*

1908

1512.0 milj. puutaa : 178.5 = 8.5 puutaa

1909

barrelissa

1455 milj. puutaa : 183 = (8)7.9 puutaa
barrelissa

1910

127 896 328 dollaria : 209 556 048 *barrelia* =
= 0.61 dollaria (jalostamaton vuoriöljy)
61 senttiä 1 *barrel* (= 42 galloniaa)
1 gallonia = $\frac{61}{42}$ = 1.4 senttiä

1714 milj. puutaa „Jezhegodnik 'Retshin' ”
mukaan, s. 681
1714 : 209 = 8.1 puutaa *barrelissa*
61 senttiä (n. 1 rpl 22 kop *barrel*)
122 : 8 = 15 kop puuta

* „Statistical Abstract of the United States” („Yhdysvaltojen yleistä tilastoa”) 34 number. Washington 1912. № 117. „Mineral' production. Petroleum”. („Malmin tuotanto. Öljy”). *Toim.*

** „Ежегодник газеты „Речь” на 1912 год”. СПб., 1911. „Добыча нефти. Северо-Американские Соединенные Штаты” („Retsh' lehden vuosikirja, v. 1912”. Pietari 1911. „Öljyn tuotanto. Pohjois-Amerikan Yhdysvallat”). *Toim.*

BEBEL SAKSAN JA VENÄJÄN SODASTA ⁹²

Bebel puolsi 1886 sotaa Venäjää vastaan.

„Die Neue Zeitissa”, 1886 (marraskuu 1886) (4. vuosikerta (n:o 11)), ss. 502—515, on Bebelin artikkeli „Saksa, Venäjä ja Idän-kysymys”.

Artikkelissa propagoidaan „preventiivistä” (niin sanoaksemme) *Saksan sotaa Venäjää ja Ranskaa vastaan*.

Tekijä sanoo, että v. 1878 „olisi pitänyt mennä pitemälle” (s. 513, palsta 1), t.s. Venäjän vaatimusten rajoittamisen lisäksi olisi pitänyt vapauttaa vastaperustetut Balkanin valtiot Venäjän vallan alaisuudesta ja luoda „Balkanin valtioiden välinen liitto” (sic).

„Venäjän kieltäytyessä suostumasta näihin ehtoihin olisi pitänyt vastaukseksi ryhtyä sotaan, joka olisi lamauttanut Venäjän mahdin vuosikymmeniksi” (513, palsta 2)...

Vuonna 1886 (tai 1885) *ruhtinas Aleksanterin palattua Bulgariaan* (kaiketi Bulgarian vallankumouksen, 18. IX. 1885 jälkeen), jolloin niin serbialaiset kuin romanialaisetkin pelkäsivät Venäjän voimistumista, olisi pitänyt muodostaa Balkanin valtioista „Saksaan ja Itävalta-Unkariin nojaava itsenäinen valtioliitto” Balkanilla.

koko maa,
Saksan kaikki
luokat olivat
tyytymättö-
miä sen ulko-
politiikkaan:
511, palsta 2.

„Jos Venäjä olisi rohjennut silloin julistaa sodan, niin Saksa olisi noussut sitä vastaan yksimielisempänä kuin koskaan muulloin, ja liittoutuneena Itävallan, Balkanin valtioiden ja mahdollisesti Turkin kanssa se olisi voinut paremmin menestymismahdollisuuksin käydä sotaa Venäjää ja Ranskaa vastaan, sotaa, jota se kuitenkin joutuu myöhemmin käymään, mutta luultavasti ja jopa todennäköisestikin *paljon epäsuotuisammassa oloissa*” (513, palsta 2).

kursivointi
Bebel'n

„DIE NEUE ZEIT”, 1912/1913

Kurt Wiefenfeld. „Reinin-Westfalenin hiilisyndikaatti”.
Bonn 1912.

(Kölnin kauppa- ja teollisuusmuseo. „Nykyaikaisia talousmuodostumia”. 1. vihko.) Lausunto (Sp.) „Die Neue Zeitissa”, 1913, 2. nide, s. 946.

ibidem, väittäjä (useita artikkeleja) joukkolakosta ja Rosa Luxemburg. „Puolivirallisuus”.

idem aseistusta koskevasta lakiesityksestä.

„Die Neue Zeit”, 1912, 1.

Kautskyn ja *Hilferdingin* polemiikka rahasta (*ibidem* *Varga* ja *Hilferding*).

Kautsky „Joukkotoiminta”...

Huen artikkelissa „Marokko ja Saksan malmintarve” todistetaan, ettei Saksalla ole lainkaan puutetta malmiläheteistä ((„ei kärsi lainkaan malminpuutetta”)), että sillä on niitä enemmän kuin kaikilla muilla, että „hererokapinaan käytetyt miljoonat” olisi pitänyt käyttää vuoriteollisuuden edistämiseen etc.

Hilferding. „Lisää kombinaatio-oppiin”: Marxin „Teorioissa” esiintyvistä virheistä ja huomautuksia *kombinaatioista*.

KIRJOITUS: OMAN MAAN TAPPIOSTA
IMPERIALISTISESSA SODASSA

Kirjoitus: Oman maan tappiosta imperialistisessa sodassa

1. Axelrod 1:ssä tapauksessa (tappion puolesta, mutta ei perustojen).
2. Axelrod 2:ssä tapauksessa (vastustaa).
3. Porvaristo ja sen vallankumoukset
  - 1870 tasavaltalainen oppositio
  - 1905 Venäjä
4. Kaikkien hallitusten tappio — mielettömyyttä tai siirtymistä kansalaissotaan.
5. Kaikkien maiden sopimuksestako? Odoteltavako?
6. Venäjä: porvarillinen vallankumous
kansallisuuskysymys.

7. Venäjän tappio + saksalainen ja itävaltalainen shovinismi.
8. „Ei voittoa eikä tappiota”? = Status quo...
9. „*Hochland*” sosdemeista.*
10. „Päävihollinen on kotimaassa”.
11. Takaportti shovinismille = kieltäytyminen „tappiosta”...
12. Tappio ja kansan vitsaukset... (sofismi)...
13. „Luopuminen” siirtomaista (ja sorretuista kansoista) on eduksi vallankumoukselle. (Sota on imperialistista = siirtomaiden uudelleenjaosta ja suurvaltojen etuoikeuksien puolesta käytyä sotaa.)
14. „Suurvaltojen etuoikeuksien puolustaminen”?
15. Kolme vihan kohdetta.

Vielä eräs sofismi, jonka esittävät m.m. Axelrod ynnä muut: „Internationalistista” taktiikkaa ei ole vielä muka kehitelty eikä käsitelty, se on vasta hahmottumassa, on aikaista tehdä ratkaisevia johtopäätöksiä y.m. j.n.e. y.m.s. Huomautamme tähän, ettei ole eikä voikaan olla mitään *erikoista* „internationalistista” taktiikkaa, se on *kokonaisuudessaan* vallankumouksellista taktiikkaa, vallankumouksellisen toiminnan propagoimista, valmistelua ja tukemista **.

ESITELMÄÄN „IMPERIALISMI JA KANSAKUNTIEN ITSEMAARÄÄMISOIKEUS”⁹³

KANSALLISUUSKYSYMYKSEEN

Suurvaltakansakunnat

(„*Hofkalender*”, 1914).

V. 1910

saksalaisia 12 milj. Itävalta-Unkarissa

60(?) „ Saksassa (67:stä)

Σ=72(?)

* Ks tätä osaa, s. 293. *Toim.*

** V. I. Lenin on pyyhkinyt yli viimeisen kappaleen. Artikkelissaan „II Internationalen vararikko”, jonka hän kirjoitti kesällä 1915, Lenin arvostelee tätä Axelrodin sofismia (ks. V. I. Lenin, Teokset, 21. osa, s. 202). *Toim.*

englantilaisia (?) 45 Englannissa ja Englannin siirtomaissa (46:sta)
 (?) 80 Yhdysvalloissa

125 (?)

englantilaisia	—	125
isovenäläisiä (170×43)	—	73
saksalaisia	—	72
ranskalaisia	—	38
		<u>308</u>
		Σ=308 milj.

japanilaisia	—	50
italialaisia	—	35
		<u>393</u>
unkarilaisia (?)	—	10
		Σ=403 milj.

Siirtomaat (asukasluku miljoonissa)
 1914: 570   1876: 314
 + 81% 38 vuodessa

ALUSTAVA JÄSENNYS

Aihe: Imperialismi ja kansakuntien *itse määrääminen*.

ei „kansallisuuskysymys”

Pois se, mikä koskee $\frac{2}{3}$ kansallisuusohjelmasta (vain itsemäärääminen)

- + Demokraattiset uudistukset imperialismin aikana?
  - + Norja 1905. „Poikkeus”?
  - + Irlanti 1869. „Utopiaa”?
  - + Kansallisliikkeet Aasiassa ja siirtomaissa... samoin Afrikassa (Egypti)...
  - + Miksi olisi *erottauduttava* eri kansakunniksi, kun imperialismi on kansakuntien yhdistymisen aikakautta?
- „Miksi” pitäisi olla kansallisliikkeitä Ukrainassa, Kiinassa, Persiassa, Intiassa, Egyptissä ja muualla, „jos” (kun) edelläkävijämaat ovat päässeet kansakuntia yhdistävän *imperialismin* vaiheeseen? jos kapitalismi (= imperialismi) *on kasvanut* edelläkävijämaissa kansallisvaltioiden puitteiden *yl*i? Proudhonistit ja Marx 1860-luvulla. („Muiden kansakuntien pitäisi istua pers..... ja odotella, milloin Ranska suorittaa yhteiskunnallisen vallankumouksen.”)

Marx 1848 „Uudessa Reinin Lehdessä”. Engels 1866 ja Marx 1869: nimenomaan *sortavien* kansakuntien työväenluokan etujen vuoksi on vaadittava *sorretuille* eroamisvapautta.

Imperialismi on kansakuntien sortamista *uudelta* historialliselta pohjalta... Tämä on yksi $\frac{1}{2}$.

Toinen $\frac{1}{2}$ (tehtävästä) = kansallisliikkeiden nostattaminen *Itä-Euroopassa* (Ukraina vuoden 1905 jälkeen), Aasiassa ja Afrikassa (Kiina, Intia, Egypti) — *siirtomaissa* (maapallon 1000-miljoonaisen väestönsosan keskuudessa $570 + 360 = 930$)...

S. 1:
—2—3*

(supistettava ja muutettava)

sortajia 300 — 400 milj. 1600:sta

Kansakuntien itsemäärääminen [„vanha, kulunut” (schäbig) porvarillis-demokraattinen tunnus (uusi maapallon 1000-miljoonaiselle väestönsosalle!)] on muutettava petoksesta totuudeksi.

ss. 4—5 pois.
s. 6 (muutettava).

Petosta Englantiin, Ranskaan — ja Saksaan nähden
Petoksen kaksi muotoa: Plehanov

contra Parvuksen „kuluneinta” tunnusta.

Vainko porvarillis-demokraattinen periaate? Entä työläisten **VELJEYS?**

Ei, myös sosialistinen periaate.

* Nähtävästi vilttaus V. I. Leninin jonkin käsikirjoituksen sivuun. *Toim.*

Esittäessämme tunnuksen: vapaa itsemäärääminen, *se on* eroamisvapaus, me vaadimme *koko* agitaation voimalla sortajilta: on yritettävä pidättää etujen, sivistyksen *eikä* väkivallan avulla. Ellemme tunnusta emmekä aseta etualalle eroamisvapautta, silloin jätämme *käytännössä* väkivallan lakeijoille oven auki.

Nur so treffen wir den Nagel auf den Kopf [kirjaimellisesti: vain siten osomme naulankantaan (oikeaan)] — opetamme työläisiä: antakaa potkut kaikille, jotka eivät hyväksy demokraattista ja sosialistista periaatetta **vilpittömästi ja rehellisesti**.

TEESIT

Viisi (?) (mieluummin neljä) teesiä: 1) Sortavan kansakunnan, varsinkin niin sanottujen suurvaltojen sosialidemokraattien tulee vaatia itsemääräämisoikeutta = eroamisvapautta sorretuille kansakunnille ja puolustaa tätä oikeutta paitsi legaaliossa, myös erikoisesti illegaaliossa lehdistössä ja erittäinkin sota-aikana.— 2) Sorrettujen kansakuntien sosialidemokraattien tulee vaatia sorretun kansakunnan *työläisten* ja sortavan kansakunnan *työläisten* mitä täydellisintä, m.m. organisatorista yhteensulautumista eikä ainoastaan lähentymistä.— 3) 20. vuosisadan kaikkien edelläkävijämaiden ja varsinkin suurvaltojen sosialidemokraattien tulee näiden periaatteiden pohjalta ottaa kansallisuuspolitiikkansa perustaksi periaate: „työläisillä ei ole isänmaata”, kieltämättä millään muotoa Itä-Euroopan sekä Aasian ja Afrikan siirtomaiden jälkeensä jääneiden kansojen kansallisen vapaustaistelun maailmanhistoriallista merkitystä.— 4) Minkään maan sosialidemokraattien *ei* pidä puoltaa minään ihanteena federaatioperiaatetta *eikä* pikkuvaltioiden muodostamista, vaan kansakuntien kaikkinaista lähentymistä, heidän on osoitettava kansakuntien kaikenlaisen erottautumisen vahingollisuus, kansallisen kulttuuriautonomian vahingollisuus, **demokraattisen** sentralismin edullisuus, suurten valtioiden ja valtioliittojen edullisuus.

5. *teesi*: Koska teesi n:o 1 on elementaarisen selvä ja koska kaikki demokraatit ja Marx + Engels ovat sen hyväksyneet 1848—1876 ja koska sodan antama kokemus

on vahvistanut sen oikeaksi, niin sosialidemokraatteja, jotka eivät sitä hyväksy, on ehdottomasti kohdeltava proletaariaatin vihollisina, mitä pahimpina pettureina ja erotettava heidät puolueesta.

Ei riitä, että hyväksytään taistelu *kaikkea* kansallisuussortoa, *kaikkea* kansallista eriarvoisuutta vastaan:

(α) Kuuluuko „eriarvoisuuteen” oikeus rakentaa valtiota? vai ei?

(β) — eroamisoikeus vai ei?

(γ) jokapäiväisen agitaation luonne: suunnattu pääasiaan.

Työläisten yhtenäisyys, proletariaatin kansainvälisen luokkataistelun yhtenäisyys on loputtomasti paljon tärkeämpi kuin valtioiden rajoja koskeva kysymys, joka imperialismin kaudella tullaan erittäin usein ratkaisemaan *uudestaan* ja nimenomaan sotien avulla.

IMPERIALISMI JA KANSAKUNTIEN ITSEMÄÄRÄAMISOIKEUS (KONSEPTI)

[28. X. 1915]

Johdanto.

(1) Kysymyksen tärkeys. Siitä puhutaan tai kuulee puhuttavan kaikkialla. Miksi? (α) Sota lietsoo kansallisuusvihaa ja uhkaa kansallisuussorrolla.

(β) Imperialismi on *uudelta* historialliselta pohjalta tapahtuvan kansakuntien sorron aikakautta.

(2) „*Zimmerwaldin vasemmiston*”⁹⁴ tehtävä on yhdistyä ja lyödä sosialishovinismi *myös* tällä maaperällä, kirkastaa työväenluokan käsityksiä.

I. Taloudelliselta kannalta.

(3) „Pääoma on kasvanut kansallisten puitteiden yli. Kansakuntien yhdistyminen (yhdeksi valtioksi) on

väistämätöntä ja edistyksellistä.” Totta! Mutta marxilaisuus ei ole = struvelaisuus⁹⁶, se ei ole kansakuntiin kohdistuvan väkivallan oikeuttamista eikä puolustelua, vaan vallankumouksellista taistelua sosialismin puolesta, eri kansakuntien työläisten *yhdistämistä*, niiden *veljeyttä*.

(4) Väkivaltaa vastaan, kansakuntien demokraattisen yhteenliittymisen *puolesta*. „Eroamisoikeus” on *demokraattisuuden korkein* ilmaus.

(5) Demokraattisuus, eroamisvapaus *edistää* taloudellista yhteenliittymistä (Norja ja Ruotsi; Amerikka versus Saksa).

II. Historialliselta kannalta.

(6) „Kansakuntien itsemäärääminen on ohimenneen porvarillis-demokraattisten vallankumousten ja liikkeiden kauden kulunut tunnus.”

— Imperialismi synnyttää kansakuntien sortoa uudelta pohjalta. Imperialismi uudistaa tämän vanhan tunnuksen.

(7) Itä ja *siirtomaat* (> 1000 miljoonaa maapallon väestöstä). „Uudet” porvarillis-demokraattiset kansallisiikheet.

Siirtomaat 1876—314 miljoonaa	
1914—570	+ 81 %

III. Poliittiselta kannalta.

(8) Me emme heitä menemään porvarillis-demokraattisia tunnuksia, vaan toteutamme johdonmukaisemmin, täydellisemmin, päättäväisemmin sen, mikä niissä on *demokraattista*.

(9) Kysymys ei ole *kansakuntien* intresseistä, vaan eri kansakuntien *työläisten* veljeyden, solidaarisuuden intresseistä.

IV. Valtioiden rajojen kannalta.

(10) Me emme pidä kiinni *olemassa olevista* valtioiden rajoista.

(11) Me emme ole pikkuvaltio-utopian kannattajia emmekä vaadi joka suhteessa ja aina „kansallisvaltioiden itenäisyyttä”...

(12) Me asetamme etualalle työläisten luokkataistelun intressit valtioiden rajojen kaikissa mahdollisissa *muutoksissa*.

(13) Venäjän (Englannin, Itävallan?) „hajoaminen” = Yhdysvallat.

V. Proletariaatin kansainvälisen luokkataistelun kannalta.

(14) Kansallisen vihamielisyyden ja epäluottamuksen vaara (ja väistämättömyys kapitalismin aikana) (à la Axelrod? Ei!)

(15) Ydinkysymys: *sortavien* kansakuntien suhtautuminen *sortettuihin*.

(16) Eri kansakuntien työläisten luokkasolidaarisuus on mahdotonta, ellei tunnusteta eroamisoikeutta.

VI. „Käytännöllinen toteuttamismahdollisuus”.

(17) „Utopiaa”! Norja versus Ruotsi.

(18) „Poikkeus”! („Syrjäkolkka”).

Kyllä, niin kuin *kaikki* demokraattiset reformit ja uudistukset.

(19) „Käytännöllisesti = nolla”.

Ei = (α) vapaa agitaatio eroamisen puolesta

(β) eroamista koskevan kysymyksen ratkaiseminen kansanäänestyksellä (perustuslain 2 §§).

(20) „Missä takeet? Vain sota ratkaisee!”

(Meidän takeemme — työläisjoukkojen kasvattaminen kansakuntien veljeyden hengessä.)

VII. Sotilaalliselta kannalta.

(21) „Kansakuntien itsemäärääminen = sotaan osallistumisen puolustelua.”

On sotaa ja sotaa. Emme „kiellä” kansallisia sotia. Ne ovat mahdollisia nykyäänkin.

(22) „Jos itsemäärääminen, niin Hollannilla, Ruotsilla etc. on oikeus puolustautua.” *Kuinka* voidaan puolustautua *imperialistisessa* sodassa?

VIII. Taistelu sosialishovinismia vastaan.

(23) Sosialishovinismi on samanlainen väistämätön imperialismiin tuote kuin langaton lennätiin. Taistelu sitä vastaan = nyt ydinkysymys.

(24) Taistelu *oman* kansakunnan shovinismia vastaan.

(25) Pääasia — *suurvaltashovinismi*.

(26) „Tasa-arvoisuuden tunnustaminen” = *valtion* rakentamista, *eroamista*, imperialistista *sotaa* koskevan kysymyksen kiertämistä.

(27) Wir treffen den Nagel auf den Kopf [osumme nau-lankantaan] *vain* asettamalla kysymyksen meikäläisittäin. Vain tällainen kannanotto *lyö ja silpoo* kansainvälistä *sosialishovinismia*.

IX. Vertaus avioeroon*.

(28) Rosa Luxemburg avioerosta (versus autonomia).

(29) Semkovskin vastaväite.

(30) Sen virheellisyys.

X. Weillin tapaus⁹⁶.

(31) Sosialishovinitit erottivat Weillin, kavalsi *heidän* periaatteensa.

(32) Sotaan osallistuminen *ei* ole *meidän* kannaltamme synti. Entä agitaation harjoittamiseksi sotaväen keskuudessa? sodan muuttamiseksi kansalaissodaksi?

(33) Kansakunnan valinta. (Missä sotaväessä?)

XI. Liberaalisen porvariston suhde.

(34) *Venäjäillä*: me (kadetit) olemme tasa-arvoisuuden kannalla, mutta emme ole milloinkaan asettuneet puoltamaan oikeutta erota Venäjän valtakunnasta.

(35) Karl Kautsky valtiollisesta *itse määräämisestä* („riittää muka kulttuuriautonomiakin”)...

XII. VSDTP:n kokemus.

(36) Kysymyksen asettelu vuoden 1903 edustajakokouksessa.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 23. osa, ss. 64—66. Toim.

(37) P.S.D:n lähtö ja paluu v. 1906.

(38) Ei vaadittu kertaakaan virallisesti 9. §:n kumoamista.

(39) Opportunistien „liitto” Rosan kanssa v. 1914 (likvidaattorit Semkovski; Liebmann; Jurkevitch; Alexinsky)

XIII. Marxin ja Engelsin esimerkki.

(40) 1848 Saksa *versus* sorretut kansakunnat („Literaturnoje nasledstvo”, III, ss. 109, 113 ja 114).

1866 Engels ja *Internationale* (Marx) Puolasta ja Saksasta.

1869 Marx *Irlannista*.

(41) **Sortava**n kansakunnan työläisten intressien kannalta katsoen.

(NB) Marx kannatti *valtioliittoa* Irlannin kanssa (NB)

XIV. „Zimmerwaldin vasemmiston” „formula”.

(42) „Ei tueta minkään kansakunnan ylivaltaa toiseen nähden”...

kysymys: sisältyykö siihen eroamisvapaus? Vai ei. Eroamisvapauden kiistäminen onkin juuri „ylivallan tukemista”.

Tämä formula = „ensi askel lähentymisen suuntaan”...*

E. CORRADINI. „ITALIALAISTA NATIONALISMIA”

Enrico Corradini. „Italialaista nationalismia”. Milano 1914.

Kirjoitettu *ennen sotaa*. Artikkelissa „Nationalismi ja sosialismi” (14. tammikuuta 1914) on pie- || NB
nen kansakunnan imperialistin mielenkiintoisia

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 21. osa, ss. 379—385. *Toim.*

NB || määritelmiä. Ranska ja Englanti = pankkeja, joiden pääomavarat ovat 300 ja 400 miljardia (s. 162). Plutokraattiset kansakunnat (Ranska, Englanti, Saksa) ovat „mieleltään pasifistisia” (sic!) (ha ha!) „etupäässä juuri siksi, että ne ovat plutokraattisia” (188), kun taas proletaariset kansakunnat (Italia) taistellensaankin Turkkia vastaan ovat taistelleet plutokraattisia kansakuntia vastaan (sic! ha ha!). Imperialismi on muka nykyaikainen ilmiö, mutta se jaottaa kansakunnat plutokraattisiin ja proletarisiin; „se (nationalismi) on Italian kansakunnan sosialismia maailmassa” (156).

Koko tämän kirjapahasen pääsisältö on seuraava: muut kansakunnat ryöväävät paljon. „Sosialismi” on sitä, että pieni ja köyhä kansakuntamme saavuttaa tai yrittää saavuttaa ne, jotka ryöväävät paljon, ja että sekin ryöväisi enemmän!!

NITTI. „ULKOMAINEN PÄÄOMA ITALIASSA”

„Revue d'économie politique” julkaisussa (1915, n:o 4, heinä- — elokuu) on lausunto Francesco Nittin kirjasta „Ulkomainen pääoma Italiassa” (156 sivua). Kaiken kaikkiaan on muka vain 500 miljoonaa (??), siinä luvussa

epäilyttävää, eikö ole liian vähän? Verrattava <i>Paishiin</i> ja <i>Harmsiin</i> ⁹⁷	belgialaista . . 182 miljoonaa ranskalaista . . 148 englantilaista . 110 sveitsiläistä . . 46 saksalaista . . . 28
--	--

$\Sigma = 504$ (minun)

R. LIEFMANN. „LÄHENTÄÄKÖ SOTA MEITÄ SOSIALISMIIN?”

Professori tohtori *Robert Liefmann*: „Lähentääkö sota meitä sosialismiin?”

(N:o 56 „Saksan sota”, julkaissut E. Jäckh. Stuttgart — Berliini 1915).

Tekijä asettuu vastustamaan sellaista kantaa (*Jaffén* ja muiden), että sota lähentää sosialismiin. Veroilla, monopoleilla, leipäkorteilla ei ole kerta kaikkiaan mitään tekemistä sosialismin kanssa (kommunismi näet = *kulutuksen säännöstelyä*, sosialismi = yksityisomistuksen lakkauttamista).

Yleensä mitä latteimpia todisteita sosialismia vastaan. Kannatetaan tietysti „reformieja”, „luokkavastakohtien lieventämistä” j.n.e.

Socialismi on muka yleensä „haaveilua” (39), „mielikuvittelua” (37), „tuhoisaa internationalismia” (sosdem.)—(37)...

Saksan sosialidemokraatteja moititaan muka sen johdosta, miten he suhtautuvat sotaan, kun taas ranskalaisia ja englantilaisia sosialisteja vastaan „ei ole kuultu” muka (37) (sic!) „esitettävän mitään”.

„Saksan sosialidemokraattien menettely... || kehuu sosialidemokraatteja!
ansaitsee kunnioitusta” (37)...

....,Nykyisen talousjärjestelmän poistaminen kansainvälisessä mitassa on mahdollonta ja kansallisessa mitassa turmiota tuottavaa” (39)... „muiden maiden työläiset, jotka pysyttelevät enemmän todellisuuspohjalla, eivät ajattele sen kokeilemista käytännössä” (sama) (varsinkaan *Englannin* työläiset, s. 38)...

||| muiden maiden työläiset eivät ajattele sosialismia

....,Kokeilkoon” muka Ranska sosialismia (39—40)...

„On hyvin vaikea sanoa, missä määrin Saksan *sosialidemokraattiseen puolueeseen* kuuluvat ovat todella vielä (!!) uskollisia sosialismin ihanteelle ja missä määrin se ei ole pelkkä *demokratiaan perustuva sosiaalisten reformien puolue*”... (40)... Lausunnoissani muka „suositellaan vain samaa, mitä revisionistinen suunta suosittelee itse sosialistisen liikkeen sisällä” (40)...

||| sosialidemokraattejako vai „reformisteja”?

||| olen revisionismin kannalla!

- !! || „Sodanjälkeisen poliittisen yhteistyön kannalta olisi
 || hyvin toivottavaa, jos sosialidemokraattinen puolue
 || saataisiin selvästi kieltäytymään tästä ihanteesta tai
 || ainakin sanomaan, että se kieltäytyy toistaiseksi puo-
 || lustamasta sen toteuttamista tarkoittavia toimenpiteitä;
 || toisin sanoen, jos Saksan sosialidemokratian sisäinen
 || *revisionistinen liike*, joka siihen pyrkii, saisi yleisen
 || tunnustuksen, niin silloin ei jäisi mitään epäselvyyttä
 || Saksan sosialidemokratian sodanjälkeisen asennoitu-
 || misen suhteen” (41)...

„CONRADIN VUOSIKIRJAT” 1915, 2. VIHKO. ELOKUU

„*Conrad's Jahrbücher*” 1915. 2. vihko. Elokuu
 (ss. 214—6).

Diehlin kirjoitus *Tanskassa* 10. V. 1915 annetusta
 laista. Sotatulosten verotus. Kaikkien 10% suurempien
liikattulojen verottaminen (1912—15 jälkeen).

(eivät ainoastaan sotatulot, vaan kaikki liiat tulot).

(verotettava vapautetaan verosta, jos todistaa, että
 mikään osa liioista tuloista ei aiheudu sodasta).

NB [Yleensä imperialismien ajan *reformej*a koskevaan
 kysymykseen.]

„SOSIAALIPOLIITTISEN YHDISTYKSEN KIRJOITUKSIA”

„*Schriften des Vereins für Sozialpolitik*”. 145. nide.
 III. (Ks. *takisivua*)*

Tri Carl von Tyszka: „Palkat ja elinkustannuk-
 set Länsi-Euroopassa 19. vuosisadalla” (Leipzig 1914).

Mitä seikkaperäisin tiivistelmä *ranskalaisista* ja
englantilaisista tiedoista ja lyhyempi *espanjalai-*
sista, *belgialaisista* ja *saksalaisista* tiedoista. *Yhteen-*
veto Englannin hyväksi. Yhteenvetotaulukko (lyhen-

* Ks. tätä osaa, s. 739. *Toim.*

Indeksi: 1900 = 100. *Reaalipalkkojen muutosten* vertailua.

Vuodet	Englanti	Preussi	Etelä-Saksa	Ranska	Espanja	Belgia
1870	53. ₈	57. ₈	(1875:93. ₀)	69. ₀		51. ₀
1885	68. ₂	56. ₁	90. ₉	74. ₅	(1890:89. ₅)	78. ₆
1900	100	100. ₀	100. ₀	100. ₀	100. ₀	100. ₀
1910	92. ₂	82. ₉	99. ₅	106. ₀	102. ₀	86. ₅ v. 1905

Englanti on muka vapaakauppansa ansiosta kärsinyt vähiten kalliista ajasta (s. 289 ja muualla).

Englannista tuli muita aikaisemmin „teollisuusvaltio” (s. 101), ja hinnat ovat siellä eniten mukautuneet, muodostuneet kokonaan tämän perustan mukaisesti.

(94 — palkkojen kohoaminen osoittautuu *vähäisemmäksi*, jos otetaan „nivelloidut” keskiarvot, t.s. otetaan huomioon *suurempi* lisäys kehoimmin palkatuilla ammattialoilla. Sanottu koskee Saksan koneteollisuuden 26 ammattialaa.)

NB: Mutta se koskee myös kaikkea työtä.

NB: 145. nide: „Toimeentulokustannukset suurkaupungeissa”. (I—IV).

NB || *Hyvin* seikkaperäinen (145:nnessä, IV. 1915) tutkielma Hampurista, (1890 —), *hinnat ja budjetit, kulutus, asunnot* etc. verrattuna Lontooseen.

„Schriften des Vereins für Sozialpolitik”.

140. nide. II. „Kaupunkien varustaminen maidolla” (1914).

Sisältää *katkonaisia* tietoja *yksityisistä* karjakartanoista (lehmien lukumäärä; tuotanto etc.).

Maidon „vähittäiskaupan” ja yleisen myynnin kehitys; oluen syrjäyttäminen (heikkoa ja harvinaista).

Seikkaperäisiä hintatietoja.

140. nide. V. „Yleisön varustaminen maidolla Saksassa” (1914).

|| *Hans Hess*: „Elektroni fysiikan eri aloilla”. „Himmel und Erde”, 1915, maaliskuu (n:o 3). (27. vuosikerta, 3. vihko)

mielenkiintoinen yritys tehdä yhteenvedot elektroniteorian saavutuksista

HYVÄ KOKOELMA

|| Hyvä kokoelma vertailtavia numerotietoja ||

NB || *Tri Ernst Günther: „Saksan ja sen päävastustajien („Kriegshefte aus dem Industriebezirk“).*

Asukasluvu (miljoonissa) (luvut pyöristettyjä)

Vuodet	Saksa	Itävalta- Unkari	Ranska	Englanti	Venäjä	Saksalaiset + itävaltalaiset
1810	30	30	30	20	45	267
1910	65	51.5	39.5	46	136.5	258

Viljelty hehtaaria Saksassa (tuhanissa)

	ruis	vehnä	kaura	ohra	yhteensä viljakasveja	peruna
1800	4 623	1 027	2 569	2 055	10 274	350
1901/10	6 080	1 849	4 271	1 666	13 866	3 291
	+23 %	+80 %	+67 %	-19 %	+35 %	+840 %

Keskimääräinen hehtaarisato viimeksi kuluneiden
viiden vuoden ajalta kaksoissentnereissä

	vehnä	ruis	ohra	kaura	peruna
Venäjä	7.0	8.0	8.7	8.2	76.7
Y.-vallat	9.3	8.9	11.7	8.1	107.0
Unkari	12.2	11.5	13.9	11.4	78.0
Itävalta	13.9	13.9	15.4	12.9	99.0
Ranska	14.0	11.3	14.3	13.1	98.9
Iso-Britannia	20.7	—	17.9	16.7	153.3
Saksa	21.4	18.2	20.8	19.7	136.0
Belgia	25.9	22.3	28.0	23.3	187.3

VERTAILTAVIA NUMEROTIETOJA

taloudelliset voimavarat". Essen 1915
7. vthko). 80 pfennigiä.

1000 eurooppalaisesta oli			Kuolleisuus 1000 asukasta kohti:		
englanti- laisia	ranskalai- sia	venäläi- siä	Kaudet:	Saksa	Ranska
93	153	200	20—25 vuotta sitten	25	22
103	88	300	nykyään	16	18

Hehtaarisato *kaksoissentnereissä*

ruis	vehnä	kaura	ohra
8.62	10.28	5.64	8.00
16.3	19.8	18.30	19.00
+90%	+90%	+227%	+137%

Hehtaarisato (vehnän) *kaksoissentnereissä*:

1881/90	1901/10		
5.45	6.77	+1.32	+24%
8.27	9.30	+1.03	+12%
(1876—85)	(1899—1901)		
12.0	13.8	+1.8	+16%
18.2	20.0	+1.8	+10%
14.8	19.6	+4.8	+32%

	Työläisiä (tuhansissa) tekstiliiteollisuudessa		Koneiden vienti (miljoonissa markkoissa)		
	<i>Englanti</i>	<i>Saksa</i>		<i>Englanti</i>	<i>Saksa</i>
1895	1 018	945	1902	400	183
1907	1 015	1 057	1913	674	678

	Maailman (hiilen-) tuotannosta tuli			Raudantuotanto (milj. tonnia)	
	Englannin osalle	Saksan osalle	Yhdysval- tojen osalle	<i>Englanti</i>	<i>Saksa</i>
1860	60 % (81 milj. tonnia)	12,4 % (16 ¹ / ₂ milj. tonnia)	10,0 %		
1880	45	18	20	7,8	2,6
1900	30	20	32	9,1	8,5
1910	24	19	37		
1913	21	21	39	10,5	19,5
	(280 milj. tonnia)				

Saksan, Ranskan ja Englannin laivaston voimakkuus

	1870	1880	1890	1900	1910	1912
Saksa 1000 tonnia	1 146	1 614	2 835	4 569	7 698	8 454
%	100	141	247	399	672	739
Englanti 1000 tonnia	7 917	12 027	18 062	23 687	32 412	33 849
%	100	152	228	299	409	427
Ranska 1000 tonnia	1 528	1 767	2 444	2 622	3 082	3 139
%	100	116	160	172	202	206
Saksan laivasto	100	100	100	100	100	100
Englannin ..	691	745	637	518	421	400
Ranskan ..	133	109	86	57	40	37

Työläisiä (tuhansissa)
koneen- ja laivanrakennus-
teollisuudessa

	<i>Englanti</i>	<i>Saksa</i>
1881	217	206
1901	400	700

Rautatiet (tuhansissa
kilometreissä)

<i>Englanti</i>	<i>Saksa</i>
29	34
38	63

Maailmankaupasta tuli % :ssa

	1886	1900	1910	1912
Saksan osalle —	10.3	12.1	12.0	12.9
Ranskan „ —	12.5	10.0	9.4	9.2
Englannin „ —	20.8	19.5	16.9	16.6

Ulkomaankauppa (tuonti + vienti)

	Saksa erikoiskauppa milj. markkaa	%	Iso- Britannia koko kauppa	%	Ranska erikois- kauppa		Saksa	Eng- lanti	Ranska
1880	5 712	100	14 232	100	6 896	100	100	249	121
1890	7 473	130	15 253	107	6 633	96	100	204	89
1900	10 377	181	17 900	126	10 776	155	100	172	69
1913	20 868	365	28 644	201	12 307	178	100	137	59

„SOSIALI-IMPERIALISMI JA VASEMMISTORADIKALISMI”

„*Bremer Bürger-Zeitung*” 1915, n:o 291 (13. XII.)

Pääkirjoitus: „Sosiali-imperialismi ja vasemmistoradikalismi”... „Se [vasemmistoradikalismi] oli saksalaisessa radikalismissa suunta, joka kristalloitui Preussin vaalioikeudesta käydyn kampanjan aikana ja aseistariisuntakysymystä koskevissa väittelyissä 1910—1913”...

NB || ...,Hän (Kautsky) yritti esittää imperialismin sel-
|| laiseksi kapitalistisen ekspansion muodoksi, joka voi-
|| daan korvata toisella, lievemällä muodolla”...

Näihin vasemmistolaisiin kuuluivat „Rosa Luxemburg, Pannekoek, Radek, Thalheimer, Zetkin ja muita”...

...,Vasemmistoradikaalit kävivät kärkevää taistelua englantilaisen manchesterilaisen koulukunnan ulkopoliittisen käsityskannan jäänteitä vastaan” (joita esiintyi *Ledebou-
rilla* ja *K. Kautskylla*, samoin kuin *Ecksteinillä*)...

Vasemmistoradikaalit ja sosiali-imperialistit ovat yhtä mieltä siitä, että „maailma on astunut imperialismin vaiheeseen”...

...,Samaan aikaan kun vasemmistoradikaaleista ei edes *miliisi* ollut keino, joka tekisi imperialismin kaudella lopun imperialistisista laajentumispyrkimyksistä, samaan aikaan kun he kannattivat miliisijärjestelmää vain toivossa, että se kypsyttää kansanjoukkojen imperialisminvastaisia pyrkimyksiä, sosiali-imperialistit käyttävät miliisin hyväksi jokaista mahdollisuutta, minkä tämä sota tarjoaa, mutta mikä on toteutettavissa vain vastoin sodan ajamaa politiikkaa, houkutteena pyrkiessään militarisoimaan sosialidemokratiaa.”

E. RAPPARD. „KANSALLISEEN SOPIMUKSEEN”

Tri William E. *Rappard*: „Kansalliseen sopimukseen”. Zürich 1915 („*Schriften für schweizerische Art und Kunst*”, 26). (Kansalliskirjasto).

8 : 8; 13 : 8 || „Vuoden 1870 edellä *Saksan* ja *Ranskan*
|| väestösuhde oli 9:8; nykyään se on 13:8. Viimeksi kuluneiden 40 vuoden aikana hiilentuotanto lisääntyi Ranskassa noin kaksinkertai-

sesti, Saksassa noin nelinkertaisesti, joten Saksan hiilentuotannon suhde Ranskan hiilentuotantoon on sama kuin 6:1. Nelisenkymmentä vuotta sitten molempien maiden *raakaraudantuotanto* oli likipitäen samalla tasolla. Nykyään se on Saksassa noin kolme kertaa suurempi kuin Ranskassa" (s. 15). 3 : 1; 6 : 1
1 : 1; 3 : 1

(($400x : 200y = 6 : 1$; $400x = 1200y$; $1x = 3y$))

A. B. HART. „MONROEN OPPI”

A. B. Hart: „Monroen oppi”. Boston 1916.

Ei tunnu hullummalta Yhdysvaltojen ulkopolitiikan historialta.

Sisältää myös kirjallisuusluettelon.

S. 373: „imperialisminvastustajat” on voitettu, 1898.

303—4: taulukko (varsin opettavainen) Amerikan valtiollisesta kehityksestä vv. 1823—1915. (Yhdysvaltojen imperialismin lisääntyminen y.m.)

314: „Yllättävin muutos kansakuntien elämässä on suurten yhteenliittymien muodostaminen. Yhdistyminen ei koske yksinomaan pankkeja, tehtaita ja rautateitä, vaan myös suurvaltoja.” Seuraavalla vuosisadalla nähdään viisi suurvaltaa: Iso-Britannia, Saksa, Venäjä, Kiina ja Yhdysvallat (!!)

Suojelusuhteen ja „vaikutuksen” (ja finanssi-intressien! 332) voimistuminen. Yhdysvallat Keski-Amerikassa!—332—

NB: „*Tietynlaisista* suojelusuhteepolitiikkaa” (335).

359: Roland G. Usher: „Panamerikanismi. Ennustus Euroopan voittajan ja Yhdysvaltojen välisestä väistämättömästä selkkauksesta”. New York 1915 (419 sivua).

Tekijä arvostelee häntä jyrkästi, mutta itse hän puoltaa... „protektoraattioppia” (369) „amerikkalaisen pääoman suojelemiseksi” (369)!!

ΣΣ (402) militarismin puolesta!! (NB) (varsinkin 5. §) — erityisesti (!!!) Saksaa ja Japania vastaan (403). NB

EUG. PHILIPPOVICH. „MONOPOLIT”

Eug. v. Philippovich: „Monopolit”...⁹⁸

180 henkeä
(perhettä?)
25 miljardia
dollaria

Yhdysvalloissa (1912) — 180 liikkeenomistajalla ja -johtajalla (18 pankkia) oli 746 johtajanpaikkaa 134 yhtiössä, joiden pääomien Σ oli 25 325 miljoonaa dollaria (= 101 300 miljoonaa markkaa). „Se lienee kolmannes Amerikan koko kansallisvarallisuudesta” (s. 159).

AEG (Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft). Pääomaa (1912) = 378 miljoonaa markkaa. Sen hallituneuvostossa on 32 jäsentä, näillä on noin 500 johtajanpaikkaa eri yrityksissä.

„GENEVEN LEHTI”, HUHTIKUUN 18 pnä 1916

„Journal de Genève”, 18. IV. 1916.

NB || Roomasta tiedotetaan, että Kansainvälinen maanviljelysinstituutti on julkaissut maailman viljantuotantoa NB || koskevia tilastotietoja:

(miljoonaa metristä sentneriä)	1915 ja 1915/6	1914 ja 14/15	viiden viime vuoden tuotantoon verrattuna keskimäärin
		%	%
vehnää	1 161	119	116.4
ruista	462	106.6	103.5
kauraa	706	114	108.7
maissia	996	105.2	109.3
riisiä	638	167.2	113.7
ohraa	323	105.9	99.2

KALIN KULUTUS ERI MAISSA

Wienin „Arbeiter-Zeitung”, 22. IV. 1916, s. 6.

...Kalisyndikaatin tietojen mukaan Itävalta-Unkarissa ja

Saksassa on viime vuosina käytetty kalia hyötymaiden 1 neliökilometriä kohti seuraava kilomäärä:

	1900	1910	1913
Itävalta.....	12.4	64.3	114.2
Unkari.....	0.5	6.1	19.3
Saksa.....	334.4	1 025.1	1 529.3

„YHTEISKUNTATIETEELLINEN JA YHTEISKUNTAPOLIITTINEN
ARKISTO”

N B „Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik”.
1916 (elokuun 4 pnä 1916) (42. nide, I. vihko).

Artikkeli: — p. „Ammattiyhdistysliike vuonna 1915”...

Luku „Ammattiyhdistysten ideologia”...

Kaksi suuntaa, jotka *eivät* ole reformismia *eivätkä* radikalismia. „Korrespondenzblatt” vastaavasti „Sozialistische Monatshefte”.

„Sitä vastoin on vain vähän ammattiyhdistyslehtiä, jotka esittävät selvästi toisenlaisia, radikaalisempia käsityksiä. Ne ovat parhaasta päästä sellaisten liittojen äänenkannattajia, joiden jäsenet ovat enimmäkseen ammattitaidottomia työläisiä tai naisia” (325)...

„...,Vanhojen suurten ammattiyhdistysten äänenkannattajathan ovat varmasti enemmistön puolella, kun taas toiset käyttäytyvät hillitymmin. Sikäli kuin olemme huomanneet, ilmeisiä vähemmistön näkökantaa ja menettelyä *kannattavia* lausuntoja ei ole ollut” (327)...

Metallityöläisten liittoon nähden kirjoittaja huomauttaa, että johtokunta on enemmistön kannalla, että tällä ammattialalla palkat ovat korkeammat (330), otettuja * on vähemmän, että se on vanha ja hyvin suuri ammattiyhdistys, „joka on aina ollut maltillisten katsantotapojen tukikohta”, että yleiskokouksessa 30. VI. 1915... johtokunnalle esitettiin välillisesti miltei moitelause: „Tämän päätöksen hyväksyminen osoittaa joka tapauk-||

* Tarkoitetaan asepalvelukseen kutsuttuja. *Toim.*

|| sessa, että ammattiliiton jäsenjoukkojen keskuudessa ovat vallalla toisenlaiset käsitykset ja mielialat kuin johdon keskuudessa" (332)...

Huipulla on muka muodostumassa „pikkuporvarillinen kerros" (335)...

„Korrespondenzblatt" (17. IV. 1915) julistaa imperiaalisminvastaisen taistelun olevan samanlaista mielettömyyttä kuin koneiden tuhoaminen.

Se moittii niin ikään Ranskan ja Englannin ammattijärjestöjen *enemmistöä* (samanlaista kuin se itsekin on), mikä saa porvarillisen kirjoittajan huomauttamaan myrkyllisesti:

„Ei siis voida sanoa, että Saksassa oikeistosuunta olisi yleensä lakannut kokonaan ymmärtämästä radikaalista työväenpolitiikkaa" (338).

Kirjoittaja myöntää, että useimmat eivät oikeastaan ole enää sosialisteja (s. 340 ja *muualla*).

ARTIKKELIIN „IMPERIALISMI JA SOSIALISTISEN LIIKKEEN HAJAANNUS" ⁹⁹

JASENNYS

Imperialismi ja opportunisti (*sosialistisen liikkeen hajaannus*).

1. Mitä on imperialismi? (päättöslauselman *määritelmä* + lisäys).

2. *Mätänemistendenssi* (loismaisuus).

3. **Hobson** (1900).

4. Engels } erikoisesti NB: on mentävä *alemmaksi*
 { 1858 } *ammattitaidottomien työläis-*
 { 1892 } *ten, joukkojen luo*

+ emigraation ja immigraation aiheuttama työväen hajaannus (vrt. mitä Engels sanoo Amerikasta)

+ siirtomaajoukot...

5. Kautsky (hämääminen).

6. Saksa versus Englanti...

7. Optimismia (Martov)... opportunistiin nähden.

8. Optimismia ja pessimismia puolueessamme.

(2 versus 20 vuotta?) Taktiikka?

9. Aikamäärät tuntemattomia (2 perspektiiviä ja kaksi linjaa)...
10. Demokratia opettaa *huiputtamaan*...
Työväenpuolueet ja *socialidemokraattinen* fraseologia.
11. Hajaannus (Trotskin sofismit)
Sen laajeneminen ((Rühle. 12. I. 1916))
Rühle + Liebknecht Saksassa
Hajaannus Englannissa.
12. Sen väistämättömyys.

IMPERIALISMIN MÄÄRITTELYYN

- A Monopolis-
tista
- (1) kartellit
  - (2) pankit
  - (3) raaka-ainelähteet
  - (4) maailmanjako (kansainväliset yhteenliittymät)
  - (5) alueellinen maailmanjako.
- B Loismaista
- (1) koroillaeläjät
  - (2) „neekerien niskassa” *
  - (3) taantumus ks. toista puolta **

JÄSENNYSVARIANTTI

1. Taloudellinen alkusyy: ylivoitto
2. Englanti 48—68 (α) siirtomaat
(β) monopoli
3. Siirtomaat (Ranskan etc.)
muunlaista monopolia = finanssipääoma
3. bis: silloin I maa, nyt hajaannusta kaikkialla
4. istutaan „neekerien niskassa”
5. „porvarillinen työväenpuolue”: „myyneet itsensä”
6. „Joukot”. Quid est? ***
7. Mentävä alemmaksi
8. kuka edustaa joukkoja?
9. Joukkotoiminta.

* Ks. tätä osaa, s. 434. *Toim.*** Sama. ss. 750—751. *Toim.**** Mitä se on? *Toim.*

10. Petosta. Lloyd-george'ismia ¹⁰⁰
 + Englanti 1850—1890   { yhtäläisyys ja }
 ja imperialismi 1898—1914   { eroavuus   }

„imperialistinen ekonomismi”

”   otzovismi”

+ + taistelu reformien puolesta („syöttöpeliä”) ja
 legaalisten mahdollisuuksien käyttäminen (niiden mer-
 kitys vallankumoustaktiikassa).

I > 300
II > 1000
ad. 4. 300
III 1600

LEUTHNER. „VENÄLÄINEN KANSANIMPERIALISMI”

„Die Neue Rundschau” ((toukokuu 1915))

K. Leuthner. „Venäläinen kansanimperialismi”

s. 590: — Plehanovista sanotaan, että hän on muka „loikannut sotaleiriin”.

...„Myös äärimmäiskantaiset radikaalit Venäjällä tajuavat pian elintärkeäksi vapaan pääsyn avomerille”...

„Rajoillamme ei seiso yksin Venäjän tsaari... vaan myös Venäjän kansa,.. jonka valloitus- ja alistamishalu on perinteellistä.”

„Isovenäläinen ei puolusta valtakunnanrajalla kansansa olemassaoloa, riippumattomuutta eikä koskemattomuutta, vaan sen herruutta 40 miljoonaan ei-isovenäläiseen nähden”...

MUISTIINPANOJA „GAZETA ROBOTNICZAN” „IMPERIALISMIA JA KANSALLISUUSSORTOA KOSKEVISTA TEESEISTÄ” ¹⁰¹

- I. (1) Imperialismin määrittely (taloudelliselta kannalta).
Rajojen muutokset.
 „Kansallisvaltio”. Ei ole *ainoa* muoto (oli)

(tietyissä olosuhteissa + monikansallinen valtio) siirtomaita ja sotaveroja
aluevaltauksset — *kansallissorron* tehostumista.

-
- (2) (ristiriidassa työväenluokan etujen kanssa)...
(varsinkin *sorrettujen* kansojen)
(revanšši)
-
- (3) *aluevaltauksia* ja *kansallissortoa* vastaan (taisteltava tarmokkaasti (energisch bekämpfen))
(sosialismi ei tarvitse siirtomaita)
aluevaltauksia edellyttävää rauhaa vastaan
-
- (4) taistelu herruuden väkivaltaista ylläpitämistä vastaan merkitsee
- (1) kieltäytymistä puolustamasta isänmaata...
  - (2) kansallissorron paljastamista (Denunzierung)
  - (3) taistelua kansallisliikkeenvastaista moraalista pakotusta vastaan
- (5) imperialismia ei voida muovata työväenluokan etujen mukaiseksi
imperialismia ei voida erottaa kansallissorrosta vain sosialismi... taistelun tulee olla vallankumouksellista ja sosialismin aikana ei tule olemaan itsemääräämistä, vaan *yhteinen määrääminen*
ei mitään lykkäystä, ei mitään lupailua.
-
- II. 1) Kapitalismin aikana ei voi olla kansakuntien vapautta
- 2) itsemäärääminen edellyttää luokatonta yhteiskuntaa edellyttää kansakunnan eristyneisyyttä
utopiaa
  - 3) Ohjelmassa ei saa olla utopiaa
„herättää täyttymättömiä toiveita kapitalismin mukautumiskyvystä”
„*kansalli*s-reformistisesti”
tarvitaan...
selvää, täysin peittelemätöntä sosialismia.
  - 4) Noita muka „oikeuksia” ei tarvita...
pikkuporvarillisen demokraattisen ideologian jäännös...

IMPERIALISMI JA SUHTAUTUMINEN SIIHEN ¹⁰²

1. Määrittely $\left\{ \left\{ \begin{array}{l} \text{taloudelliselta kannalta} \\ \text{poliittiselta kannalta} \end{array} \right. \right. \left. \left. \begin{array}{l} \text{taantumus} \\ \text{kansallisuussorto} \\ \text{annektoinnit} \end{array} \right. \right.$

Imperialismi = kapitalismia, joka on

- α monopolistista $\left\{ \begin{array}{l} 1) \text{ kartellit} \\ 2) \text{ suurpankit} \\ 3) \text{ finanssioligarkia} \\ \quad (>100 \text{ miljardia pääomaa} \\ \quad \text{arvopapereissa)} \\ 4) \text{ siirtomaat ja pääoman} \\ \quad \text{vienti (maailmanjako)} \end{array} \right.$

- β loismaista $\left\{ \begin{array}{l} 1) \text{ pääoman vienti} \\ 2) \text{ 100 miljardia pääomaa} \\ \quad \text{arvopapereissa} \end{array} \right.$

γ kuolevaa („siirtymäajan” kapitalismia)

1a. Basel ja Chemnitz

2. Contra K. Kautsky. Ristiriitojen lieventämistä, hämä-
mistä, verukehtimistä etc.

3. Kolme linjaa: lakeijat $\left\{ \begin{array}{l} \text{karkeat opportunistit} \\ \text{kyynilliset} \end{array} \right. \left. \begin{array}{l} \text{kansallis-} \\ \text{liberaalit} \end{array} \right.$
 reformistit $\left\{ \begin{array}{l} \text{hioutuneet} \\ \text{naamioituneet} \end{array} \right. \left. \begin{array}{l} \text{..} \\ \text{(Lieb-} \\ \text{knecht)}^{103} \end{array} \right.$
 vallankumoukselliset $\left\{ \begin{array}{l} \text{marxilaiset} \end{array} \right.$
 sosialidemokraatit

4. Fabiolaiset, Vandervelde, Jaurès ja kumpp. (1907)...
 + „Sozialistische Monatshefte” + „Die Glocke” + Ren-
 ner ja kumpp.

+ Plehanov ja „oppilaat” Venäjällä.

(1) Aseistariisunta...

(2) Euroopan Yhdysvallat (imperialistien kartelli)...
 („Keski-Euroopan” järjestely)...

(3) Annektoinnit...

(4) „Rauha” (sosialipasifismi)...

(5) „Ultraimperialismi”...

(6) „Isänmaan puolustaminen”...

(7) Sodan imperialistinen luonne...

- (8) Kauppavapaus („rauhanomaiset suhteet”).
- (9) Siirtomaat (vrt. 1907 ja 1914—6)... (Pois siirtomaista?)
- (10) Siirtomaista koituvat edullisuudet
 { tuonti ja vienti omista siirtomaista }
 { versus „kauppavapaus” }
- (11) Imperialismi ja opportunisti (mieliala versus suunta).
- (12) „Yhtenäisyys” opportunistien kanssa.
- (13) Kansainvälisen sosialidemokraattisen liikkeen aatesuunnat vv. 1889—1914¹⁰⁴ versus nykyinen hajaannus
 { Millerandilaisuus¹⁰⁵ }
 { (Jaurès), bernsteiniläisyys¹⁰⁶, }
 { Englannin „liberaalinen työväen” }
 { [-politiikka] }
- (14) Äänestäminen sotamäärärahojen puolesta.
- (15) Joukkoesiintymiset = „seikkailua”?
- (16) Aikaisemmin (1909; 1910; 1911 K. Kautsky versus 1914—6) ja nykyään.
 (Sanat ja teot.)
- (17) K. Kautsky versus Pannekoek 1912 joukkoesiintymisistä...
- (18) Eklektisismi versus dialektiikka.
- (19) Engels ja Marx englantilaisen opportunistin perussyistä.
- (20) Hämmäystä { 4. elokuuta 1914 }
 { 2. elokuuta 1914 ja }
 { *ultimaatum* oppositiolle }
- (21) Sympatiaa Karl Liebknechtiä kohtaan.
 (kaikkialla)
 (vai Euroopassako?)
- (22) Zimmerwald ja Haag.

KAUTSKYLAI SUUTTA KOSKEVAN ARTIKKELIN JASENNYS¹⁰⁷

Kautskylaisuudesta: { „Vorbote” n:o 1 }
 { „Kommunist” }

1. imperialismin määrittely. (δ 9 *)

3 bis. 1912 siitä, että se on menettänyt merkityksensä.
 (o 15 **)

* Ks. tätä osaa, s. 241. *Toim.*

** Sama, s. 576. *Toim.*

5. sodan luonne („Kommunist”)
2. kauppapolitiikka (vapaakauppa) („Kommunist”)
4. taistelu imperialismia vastaan (myös „osa kapitalisteista on sen *kannalla*”).
8. annektoinnit...

[12] { Renner ja kumpp., Cunow ja kumpp... }
           {   Lensch   } }
           { „Volkstribüne”   }

7. rauha: „kaikki ovat sen kannalla” (esitelmä)...
3. ultraimperialismiteoria
9. Monitor ja Kautsky

10. Kautsky 26. XI. 1915 *vastusti katumielenosoituksia*

11. Chemnitzin „Volksstimme” yhtenäisyydestä Kautskyn ja kumpp. kanssa (vrt. Ernst *Heilmann* „Die Glockessa”)

6. nykyisen kriisin ja opportunistin yhteyden kieltäminen (K. Kautsky 28. V. 1915) („Kommunist”)

Suhtautuminen sotaan *ennen*:

Yhteiskunnallinen vallankumous	1902	1902
Tie valtaan	1909	1905
1905 (o 33 *)		1908
1910 (o 15)		1910
1912		1912

Rühle versus „Vorwärts”

{ Vallankumous sodan yhteydessä. }
 { Aseistariisunta ja *Euroopan* }
 { *Yhdysvallat.* } }

- A. Talouselämä ja luokkien perussuhde (1—4)
- B. Poliitiikka (5—8)
- C. „Suo” sisäisen puolue-elämän mielessä (9—12)
- D. Venäläiset kautskylaiset

{ Axelrod }
 { Martov }
 { Tshheidze ja Skobelev }

* Ks. tätä osaa, s. 604. *Toim.*

Käännettäväksi

- 1) Kemmerer
- 2) Gilbreth. „Liikkeen tutkiminen”
- 3) Hobson. „Imperialismi”

KATKELMA ARTIKKELISTA

Miten kaukana Fr. Engels oli yliolkaisesta suhtautumisesta Saksan nykyisiin annektointeihin, mikä on ominaista eräille Saksan nykyisiin sosialidemokraatteihin kuuluville doktrinäärisille marxilaisuuden vääristelijöille, sitä osoittaa hänen seuraava vuodelle 1893 ajoittuva lausuntonsa:

„Emme saa unohtaa, että Bismarckin 27 herruuden-vuotta tekivät Saksan vihatuksi kaikkialla ulkomailla ja syystä kylläkin. Tanskankielisen Pohjois-Slesvigin annektoinnilla, Prahan sopimuksen sitä koskevan kohdan rikomisella ja vihdoin veijarimaisella kumoamisella, Elsass-Lothringenin annektoinnilla ja Preussin puolalaisia vastaan suuntautuneilla inhottavilla toimenpiteillä ei ole ollut mitään tekemistä 'kansallisen yhtenäisyyden' luomisen kanssa” („Voiko Eurooppa aseistariisuuntua?”. Nürnberg 1893, s. 27)¹⁰⁸. Elokuun 23 p:nä 1866 solmitun Prahan sopimuksen mukaisesti Itävalta luopui Schleswig-Holsteinista Preussin hyväksi ehdolla, että Slesvigin pohjoisten piirikuntien väestö luovutetaan Tanskalle, jos se vapaassa äänestyksessä ilmoittaa liittyvänsä Tanskaan. Tämä kohta kumottiin veijarimaisesti Saksan ja Itävallan lokakuun 11 p:nä 1878 Wienissä solmimalla sopimuksella. Engels ei unohtanut tätä petosta vielä 15 vuoden kuluttuakaan, v. 1893, ja tuomitsi sen korostaen, että toista on saksalaisten kansallisen yhtenäisyyden luominen ja toista saksalaisista riippuvaisia kansoja vastaan kohdistuvat monet väkivaltaiset ja veijarimaiset sortotoimenpiteet. *

KIRJALLISUUSLUETTELOITA

I

- L. F. Hoffmann: „Englanti rappioitumassa”. („La Patrie Egyptienne” lehden julkaisu.) Genève 1914.
 ((Leima: Egyptin isänmaanystävien klubi. 1914. 3, Versonnex katu, 3. Genève.))

* Käsikirjoitus katkeaa tähän. Toim.

- „Tämä 'La Patrie Egyptienne' lehden julkaisema kirjanen lähetetään ilmaiseksi kaikille halukkaille, joita kehoitetaan kääntymään hallinnon puoleen osoitteella 3, Versonnex katu, 3. Genève.”
- Mohamed Fahmy.* „Totuus Egyptin-kysymyksestä”. (Genève 1913.) („Memoriaali XIX rauhankongressille 1912”).
- Tri J. Goldstein.* „Saksan rakennusteollisuuden työläiset ja yrittäjät”, Leipzig 1913. („Zürichin kansantaloudellisia tutkielmia”, 5. vihko.)
- Prof. *tri W. Hünerwadel.* „Euroopan sodan historialliset edellytykset”. Winterthur 1915 (kirjanen tuntuu mukimmeneväältä, sangen suppealta, pikapuoliselta kuvaukselta).

II

- „Islamin edistys” yhdistys.
Fusterien talo. Genève.
 Sen julkaisu „*Bulletin de la société j. n. e.*”
 III vuosikerta, n:o 1 ja 2, kesä- ja heinäkuu. 1915.

„Ei saa unohtaa”

- Sivu historiaa englantilaisten Egyptissä olon ajalta. Toukokuu 1915. Allekirjoitus *tri M. M. Rifat.*
 Kerrotaan, miten egyptiläisiä mestattiin ja silvottiin 26. VI. 1906 sen johdosta, että oli mukiloitu englantilaisia upseereita, jotka olivat ammuskelleet kyyhkysiiä ja haavoittaneet erästä naista.
- Kirjanen:* „Englanti tuomiolla”. Berliini 2. V. 1915.
Tri M. M. Rifatin esipuhe.
 Kokoelma Egyptiä koskevia Englannin lupauksia ja julkilausumia alkaen vuodesta 1882 ja aina 7. XII. 1914 tapahtuneeseen *yhdistämiseen* (annektointiin) saakka.

III ¹⁰⁹

- Belius.* „Englantilaisten ja ranskalaisten värilliset vasallikansat”. Berliini 1915.
- Brandt.* „33 vuotta Itä-Aasiassa. Diplomaatin muistelmia”. 3 nidettä. Leipzig 1901.
- Cornaz.* „Tupakkamonopoli Sveitsissä”. Lausanne 1914.

- Davies.* „Brittiläinen ja saksalainen rahatoimi”. Lontoo 1915.
- El Hadj Abdallah.* „Islam Ranskan armeijassa”. Konstantinopoli 1915.
- „Uskollisuus Intiaa kohtaan” (Intian kansallispuolueen julkaisema). Idem ranskaksi.
- Franke.* „Jääkauden ihmisten todennäköinen kieli”. Leipzig 1911.
- Gehring.* „Intia” 2 nidettä. 1911.
- „*Gruusia ja nykyinen sota*”. 1915.
- Kiliani.* „Saksan ja Englannin taloudelliset ristiriidat”.
- Leue.* „Kuvia siirtomaiden elämästä”. 1903.
- Myron.* „Mahdollisuutemme Kiinassa Euroopan sodan aikana”. Chicago 1915.
- Niehans.* „Kansojen nykyinen uudistuminen ja kristinusko taistelussa maailmanherruudesta”. Bern 191?.
- Peter.* „Ranskalaisen romaanin kehitys”. 1913.
- Rifat.* (Egyptin taistelusta Englantia vastaan).
- „Brittiläisten *ylivalta* Intiassa tuomittavaa”. Lontoo 1915.
- Scherif.* „Tunisialaiset y.m. Vastalause ranskalaisheuruutta vastaan”. Sic! Berliini 1916.
- Ruttmann.* „Nykyaikaisen psykologian päätulokset”.
- Sieveking.* „Uudemman talous historian pääpiirteet”. 1915.
- Viëtor.* „Saksan kielen foneettinen sanasto”.
- Ziekursch.* „Venäjän Balkanin-politiikka”. 1915.

IV

- 1) *M. Lair.* „Saksan imperialismi”. *Pariisi* 1908
(?)* 3 fr 50.
-
- 2) *Bérard.* „Ranska ja Vilhelm II”. (3 fr 50)?
 „ „Marokon selkkaus”. (4 fr)
 „ „Sulttaani, islam...”. Bagdad. (4 fr)
S a m a. „Kapina Aasiassa”. Pariisi 1904.
-
- 3) *G. Blondel.* „Saksan kansan teollinen ja kaupallinen nousu”. Pariisi 1900.
 „ „Ranska ja maailmanmarkkinat”. Pariisi 1901.

* Kirja ei ilmestynyt vuonna 1908, vaan 1902. Ks. tätä osaa, s. 189. *Toim.*

Leroy-Beaulieu. „Aasian uudistuminen”. 1900.
 „Uusia anglosaksisia yhtiöitä”.

V

S. A. Reeve. „Kilpailun hinta” (617 sivua). New York 1906
 NB (2 doll.) (MacClure, Philipps & Co). („Tutkielma
 kilpailun aiheuttamista menetyksistä ja sosialistisia
 uudistusesityksiä”).
 „The Economist”, 25. XII. 1915.

Englantilaiset *Saksan* kemiallisen teollisuuden parem-
 muudesta.

„Kansantalous- ja lakitiedettä koskeva kirjallisuusluet-
 telo”. 1906 (1) ja seur. 1908 (3), 1909—1912 (niteet 4—8).

VI

NB. *J. A. Hobson.* NB
 „Kokoelma minimiohjelman eri kohtien selittelyjä”. 2 ni-
 dettä. („Keskusjärjestö pysyvän rauhan aikaansaa-
 mista varten”). Haag 1916.

VII

Pohler. „Sotahistoriallinen kirjasto”.
Wittig. „Vallankumousten vuosisata”. 2 osaa. Zürich 1875.
d'Arcq. „Yleinen sotahistoria”. (2 nidettä.) Pariisi 1758.
Mouriez. „Kauppasodat (1486—1850)”. Pariisi 1863.
von Erlach. „Pienten kansojen vapaussodat suuria armei-
 joita vastaan”. Bern 1868.
Studentitz ja Rödlich. „Kronologis-synkronistinen yleiskat-
 saus”.
Golitsyn?
Suter. „Richard Avenariuksen filosofia”. 1910. (Väitöskirja.)

VIII

NB
Geyer } valtiollisia katsauksia ja
Egelhaaf } historiakalenteri (vuoden ajalta)
Roloff. „Europäischer Geschichtskalender” ((?)).

ZÜRICHIN KANTONINKIRJASTON TILAUSKORTTEJA

- Ashley. „Englannin talousjärjestelmä”. 1914.
- Beiza. „Verilaaksoissa”. Varsova 1906.
- Biermann. „Winkelblech (Marlo)”. 2 nidettä.
- Bittmann. „Työmiehen budjetti ja kallis aika”. 1914.
- Boissier*. „Saint-Simon”.
- „Bolletino Storico della Svizzera Italiana”. Vuosikerrat 1—23 (1879—1901).
- Bresnitz von Sydacow. „Intiimiä Nikolai II valtakunnassa”. 5 nidettä.
- „Kirjeitä Sorgelle”. Stuttgart 1906.
- Paul Busching. „Englannin ja sen siirtomaiden kauppapoliittisten suhteiden kehitys vuoteen 1860 asti”. Liite: Vv. 1826—1900 siirtomaakauppaa esittävä taulukko. Stuttgart 1902.
- Carnegie. „Kansainvälisen rauhan säätiö”. Vuosikirjat 1911 ja 1912.
- Dauzat. „Vaikutelmia ja näkymiä”. 1914.
- Del Vecchio. „Sodan fenomeeni”. Sassari 1909.
- Em. Demaret. „Siirtomaiden organisaatio ja federaatio; Ranskan ja sen siirtomaiden federaatio”. Väitöskirja. Pariisi 1899.
- „Sveitsiläistä demokratiaa vai kansainvälistä sosialismia”. Frauenfeld 1892.
- „Sveitsin liittopankin muistio”. 1863—1913.
- Detot. „Sosialismi ja Ranskan kamarit”. Väitöskirja. Pariisi 1903.
- Dietrich. „Liiketalousoppi”. 1914.
- „Ammattiopetus Yhdysvalloissa”. 1900.
- Egelhaaf. „Uusimman ajan historia” 1913. VI. Uljanov. 4. elokuuta 1916. *Lokakuun loppu*.
- Egelhaaf. „Uusimman ajan historia”. 1908. Lainattu 25. syyskuuta. Kantonin kirjastosta lainattu 18. syyskuuta. VI. Uljanov. 4. lokakuuta 1916. *Lokakuun loppu*.
- Ehrenberg. „Suuromaisuuksia (Fugger — Rothschild — Krupp)”. 1905. 2 *nidettä*.
- Engels*. „Perheen j.n.e. alkuperä”
- Ermels. „Ranskan siirtomaakauppapolitiikka”. Berliini 1910.
- „Sveitsin tehdastilasto”. 1911.

- Fraisse. „Riippuvaisuussuhteissa olevien Kongon joki-alueen maiden kansainvälinen asema”. Väitöskirja. Carcassonne 1904.
- Freeman. „Vertaileva politiikka”. Lontoo 1873.
- Ernst *Friedrich*. „Maailman kaupp- ja liikennemaantiede”. 1911.
- Frobert*. „Englannin, Saksan ja Ranskan talletuspankkien toiminnan nykyisestä suunnasta”. (Väitöskirja.) 1903.
- Garr. „Nykyaikaisen lehtijulkaisutoiminnan taloudelliset perusteet”. 1912.
- Gazeau. „Englantilainen imperialismi. Carlyle — Seeley — Chamberlain”. (Väitöskirja.) 1903.
- „Deutscher Geschichtskalender”. Vuosikerta 1913.
- Giebel. „Kaliteollisuuden rahoitus”. 1912.
- Girault. „Kolonisaatioperiaatteet”. 2. painos. Pariisi 1904.
- Goës. „Intian suurkaupungit”. 1910.
- „Keski- ja uuden ajan historian käsikirja” (Meinecke etc.) 1903 ja seur. ((vain erillisiä erikoistutkielmia, ei taida olla mitään varteen otettavaa))
- Hermant. „Unkarin vuoden 1848 vallankumous: kansallisuudet, niiden taistelu ja niiden vaatimukset; Venäjän interventio ja Puolan interventio”. Väitöskirja. 1901.
- W. G. Hertz. „Ulkomaalaisten tuloverotus Englannissa”. Stuttgart 1910.
- Hettner. „Englannin maailmanherrsäus ja sota”.
- Heyde. „Saksan sikaari- ja savuketeollisuuden teknillisen kehityksen kansantaloudellinen merkitys”. Stuttgart 1910.
- Hirsch*. „Haaraliikkeet vähittäiskaupassa”. 1916.
- Frank Hitchcock. Sarja Yhdysvaltojen ulkomaankauppaa käsitteleviä kirjasia.
- Hoeniger. „Saksan sotalaitoksen kansantaloudellinen merkitys”. Leipzig 1913.
- Hollitscher. „Historian laki. Lisää materialistisen historiankäsitteilyn arvosteluun”. Väitöskirja. 1901.
- Holsti. „Sodan suhde valtioiden syntyyn”. Väitöskirja. 1913.
- Honaré. „Saharan poikki kulkeva rautatie ja ranskalaisten tunkeutuminen Afrikkaan”. Väitöskirja. 1901.
- „Taistelussa Venäjän vapauden puolesta”. 1906.
- Ed. Jacob. „Kansantaloudellinen osuuskuntateoria”. 1913.

- „Journal asiatique”. 1) 10. sarjan sisällysluettelo. 2) Yhdes-
toista sarja.
- „Juutalaispogromit Venäjällä”. 2 nidettä. 1910.
- Massao Kambe. „Japanin kansantalouden kehitys”. 1914.
- Kautsky. „Parlamentarismi”. Stuttgart 1893.
- Kayser. „Rautabetonirakenteiden kehitys ja edistys”.
(Puhe.) Darmstadt 1911.
- Kindermann. „Pakotus ja vapaus. Kansain elämän yleis-
tekijä”. Jena 1901.
- Kinosita. ”Japanin kaupan menneisyys ja nykyisyys”.
Väitöskirja. 1902.
- W. Kley. „Kruppin luona. Sosiaalipoliittinen matkakuvauus”.
1899.
- G. Koch. „Jakobiinivaltio 1794”. Berliini 1904.
- Lange. „Kirjoja suursodasta”. 1915.
- Langevin. „Ranskalaisten ja ulkomaisten arvopaperien lei-
mavero”. Väitöskirja. 1900.
- Lehmann. „Armenia ennen ja nykyään”. 1910.
- Ludlow. „Englannin työtätekevät luokat”. 1868.
- Marx. „Vallankumous ja vastavallankumous Saksassa”.
1896.
- Nansen. „Siperia”. 1914.
- Nostiz. „Englannin työväenluokan nousu”. Jena 1900.
- Osterrieder. „Monopoliko vai kilpailu”. 1903.
- „La Paix par le Droit”. 21. vuosikerta (1911).
- Peez ja Dehn. „Englannin hegemonia. I. Mannermaansul-
kemuksen kaudelta”. Leipzig 1912.
- Peez. „Uusimmasta kauppapolitiikasta”. Wien 1895.
- Pesl. „Vähimmäispalkka”. 1914.
- „Puola ja Sveitsin kansa”. Tekijä on sveitsiläinen, Puolan
kapinan silminnäkijä. 1863.
- „Politisches Jahrbuch”. *Kaksi viimeistä* vuotta.
- Polly. „Venäjän vallankumouksesta”.
- Prado. „Venäjän kuolemantie”. 1907.
- W. Rappard. „Taloudellisen tekijän osuus Sveitsin nyky-
aikaisen demokratian muodostumisessa”.
- „Kokoelma traktaatteja” (Martin).
- „Latvian vallankumous”.
- Ried. „Julkisten yritysten järjestäminen ja hoito”. 1914.
- Skelton. „Sosialismi. Arvosteleva analyysi”. Väitöskirja.
Cambridge 1911.

- „Uusimman ajan valtiohistoria”.? (Niteet 1—28). Leipzig 1858.
- „Staatsarchiv”. Rekisteri 78—93. Viimeisin vuosikerta 1914.
- Strasser. „Kapitalismi ja sodanoikeus”. (Lisävihko n:o 11.)
- Stroh. „Ranskan ja Englannin välit vuosina 1801—3 Saksan poliittisen kirjallisuuden perusteella” (= Historia-tieteellisiä esseitä. 121. vihko.). 1914.
- Strupp. „Venäjän ja Kiinan selkkaus”. 1911.
- Übersberger. „Venäjän Idän-politiikka kahden viime vuosisadan aikana”. I nide. 1913.
- Uhlmann. „Saksan ja Venäjän puutavarakauppa”. Väitöskirja. 1913.
- Uhry. „Ranskan lakkotaistelut ja niiden tulokset”. Väitöskirja. 1902.
- Theodor Vetter. „John Ruskin ja W. Morris, tekniikan vastustajat ja kannattajat”. Frauenfeld 1912.
- (Walz-Eidenbenz) „Valtiokeikaus vai uudistuksia”. 3. osaa.
- White. „Diplomaattinaoloajaltani”. 1906.
- Youngman. „Suuromaisuusien taloudelliset alkutekijät”. Väitöskirja 1909.
- „Zeitschrift für schweizerische Statistik”.
- Zilliacus. „Vallankumouksellinen Venäjä”. 1905.
-

HUOMAUTUKSIA

¹ V. I. Lenin kirjoitti teoksensa „*Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena*” vuonna 1916 ensimmäisen maailmansodan ollessa kuumimmillaan. Hän oli kuitenkin jo kauan ennen ensimmäisen maailmansodan alkua huomauttanut kapitalismin kehityksessä havaittavista uusista ilmiöistä. Niinpä Lenin puhui jo vuoden 1899 lopulla Amerikasta maana, jossa kartellit rajoittaessaan kotimarkkinatuotantoa „laajentavat tuotantoa ulkomarkkinoita varten myyden siellä tavaroitaan tappiohintaan ja kiskoen kotimaisilta kuluttajilta monopolihintoja” (Teokset, 4. osa, s. 185). Vuonna 1908 kirjoittamassaan artikkelissa „Marxilaisuus ja revisionismi” Lenin tähdentää, että uusimmat jättiläistrustit todistavat kapitalismin kulkevan romahdustaan kohti.

Ensimmäisen maailmansodan alussa Lenin ryhtyi tutkimaan kaikin puolin kapitalismin kehityksen monopolivaihetta. Sitä vaativat sekä Venäjän että muiden kapitalististen maiden työväenluokan vallankumouksellisen taistelun edut. Jotta olisi voitu johtaa oikealla tavalla vallankumouksellista liikettä ja taistella menestyksellisesti imperialistista taantumusideologiaa vastaan, samoin kuin reformistista politiikkaa vastaan, jonka pyrkimyksenä oli sopia imperialistien kanssa, oli päästävä „selville siitä taloudellisesta peruskysymyksestä, jota tutkimatta ei kyetä lainkaan arvioimaan nykyistä sotaa eikä nykyajan politiikkaa, nimittäin imperialismin taloudellista olemusta koskevasta kysymyksestä” (Teokset, 22. osa, s. 182).

Lenin ryhtyi välittömästi tutkimaan imperialismiaiheista kirjallisuutta todennäköisesti vuoden 1915 puolivälissä Bernissä (Sveitsissä) ollessaan; hän alkoi niihin aikoihin laatia kirjallisuusluetteiloita, tehdä jäsennyksiä, muistiinpanoja ja kirjoittaa otteita ja konsepteja, joista „Imperialismi-vihkojen” sisällys on koostunut. Vuoden 1916 tammikuun alussa Lenin hyväksyi tarjouksen, että hän kirjoittaisi imperialismiaiheisen teoksen legaalista kustannusliike „Parusta” varten, joka oli perustettu Pietariin joulukuussa 1915. Lenin kirjoitti kirjeessään Maksim Gorkille Bernistä tammikuun 11 pnä 1916: „Ryhdy kirjoittamaan imperialismia koskevaa kirjasta.” Helmikuun puolivälissä vuonna 1916 Lenin muutti Bernistä Zürichiin, missä hän jatkoi imperialismia koskevan aineiston kokoamista ja muokkaamista. Valmistellessaan teostaan „Imperialismi

kapitalismin korkeimpana vaiheena" Zürichin kantoninkirjastossa Lenin tilasi kirjoja myös muista kaupungeista.

Lyhyessä ajassa Lenin tutki ja käsittelee kriittisesti valtavan suuren määrän lähdekirjallisuutta ja kirjoitti valmiiksi imperialismin tieteellisen teoksensa. Jo heinäkuun 2 p:nä 1916 Lenin kirjoitti M. N. Pokrovskille, joka asui Pariisissa ja oli yhteydessä kustannusliike „Parusiin”: „Lähetän Teille tänään kirjattuna ristisiteenä käsikirjoituksen.” Kirjan ensimmäinen painos ilmestyi huh-tikuussa 1917.

Valmistautuessaan kirjoittamaan teostaan V. I. Lenin kokosi aineistoa imperialismista viiteentoista vihkoon, jotka hän aakkosti kreikankielisin kirjaimin „alfasta” „omikroniin”. Niiden lisänä ovat vielä „Brailsford”-vihko ja muu aineisto. Lähetettyään käsikirjoituksensa kustannusliikkeelle Lenin jatkoi aineiston kokoamista ja otteiden kirjoittamista imperialismiin kysymyksistä. Sitä todistavat „Egelhaaf”-vihko, jonka Lenin aloitti lokakuussa 1916 (ks. tätä osaa, ss. 670 ja 759), „Vihko Persiaa koskevaa aineistoa” (s. 710) ja muut vihkot.— 1.

² Artikkelit taistelusta „suota” vastaan (merkintöjä kautskylaisuudesta) jäi nähtävästi kirjoittamatta.— 4.

³ Kysymyksessä on K. Kautskyn kirjanen „Der Weg zur Macht” („Tie valtaan”), joka ilmestyi Berliinissä vuonna 1909. V. I. Lenin sanoi tätä teosta „viimeiseksi ja parhaaksi teokseksi”, jonka Kautsky kirjoitti opportunisteja vastaan.

Baselin manifesti — sotaa koskeva manifesti, joka hyväksyttiin Baselissa (Sveitsi) vuoden 1912 marraskuun 24 ja 25 päivänä pidetyssä II Internationalen ylimääräisessä kongressissa. Manifestissa paljastettiin imperialistien valmisteleman sodan ryöväyshenkiset tarkoitukset ja kehoitettiin kaikkien maiden työläisiä ryhtymään päätävästi taisteluun rauhan puolesta sodanuhkaa vastaan, „asettamaan kapitalistien imperialismia vastaan proletariaatin kansainvälisen solidaarisuuden voima”. Siltä varalta, jos imperialistinen sota syttyisi, manifestissa kehoitettiin sosialisteja käyttämään hyväksi sodan aiheuttamaa taloudellista ja poliittista kriisiä ja suorittamaan sosialistinen vallankumous. (Manifestia koskevaa aineistoa ks. Teokset, 21. osa, ss. 198—208 ja 301—302.) II Internationalen johtomiehet (Kautsky, Vandervelde ja muut) äänestivät kongressissa tämän manifestin hyväksymisen puolesta. Imperialistisen maailmansodan alettua he unohtivat kuitenkin Baselin manifestin ja asettuivat omien imperialististen hallitustensa puolelle.— 5.

⁴ Tarkoitetaan VSDTP:n II edustajakokouksessa hyväksytyyn puolueohjelman 9. pykälää, jossa julistettiin „Kaikkien valtioon kuuluvien kansojen itsemääräämisoikeus”.— 16.

⁵ USA:n työläisten vuosipalkkaa koskevat tiedot vuosilta 1913 on otettu artikkelista: Scott Nearing. „The Adequacy of American Wages” („Amerikan palkkojen adekvaattisuus”), joka on „The Annals of the American Academy of Political and Social Science”

(„Amerikan valtio- ja yhteiskuntatieteellisen akatemian annaalit”) julkaisun LIX niteessä s. 115.— 23.

- 6 *Marxin „yhteiskunnallistumis”-käsite*, joka perustuu kapitalistisen yhteiskunnan objektiivisten kehityslakien tieteelliseen analyysiin, osoittaa, että tuotantovälineiden siirtyminen kapitalistien yksityisomistuksesta yhteiskunnalliseen omistukseen on välttämätöntä ja väistämätöntä. Lenin osoitti, että imperialismien kaudella kapitalistien tuotantosuhdeiden ja tuotantovoimien välinen epäsuhte, ristiriita, käy äärimmäisen kärkeväksi; tässä kapitalismin viimeisessä kehitysvaiheessa tuotannon keskittyminen ja yhteiskunnallistuminen saavuttaa korkeimman asteensa (ks. Teokset, 22. osa, ss. 198—199, 200, 292—293). Se helpottaa perustuotantovälineiden siirtämistä sosialistisen vallankumouksen voitettua työläisten ja talonpoikien valtion käsiin ja tuotannon suunnitelmallista järjestämistä kansan etujen mukaiseksi.— 30.
- 7 Pyrkinessään kehuaan kapitalismia ja salaamaan monopolien heruuden porvarilliset taloustieteilijät ja reformistit sepittävät kaikenlaisia kapitalismia kaunistelevia teorioita ja puhuvat pääoman „demokratisoitumisesta” ja siitä, että nykyaikainen kapitalismi on muuttunut „kansankapitalismiksi” j.n.e. Kumoten pääoman „demokratisoitumista” koskevat apologeettiset perättömyydet Lenin osoitti jo vuonna 1902 vakuuttavasti, etteivät sellaiset sijoittajat kuin yksityiset työtätekevät muutu pikkuosakkeita hankkiessaan osakeyhtiölle kuuluvien laitosten omistajiksi, „varakkaiksi” ihmisiksi; pikkuosakkeiden liikkeeseen laskusta hyötyvät kapitalististen monopolilyhtymien, osakeyhtiöiden johtomiehet, jotka rikastumistarkoituksissaan käyttävät hyväkseen vähäisimpiäkin „kansan” säästövaroja (ks. Teokset, 6. osa, s. 79). Myös nykytodellisuus vahvistaa tämän kaiken paikkansapitävyyden. Vaikka porvarillinen propaganda puhuuikin pikku („kansan”)-osakkeiden joukkomittaisesta levinneisyydestä nykyisissä imperialistisissa maissa, niin todellisuudessa vain harvat ammattitaitoiset työläiset, n.s. työläisaristokratiaan kuuluvat henkilöt, kykenevät ostamaan osakkeita. Esimerkiksi USA:ssa v. 1958 noin puolisen miljoonan työläisperheen omistamien osakkeiden arvo oli kaiken kaikkiaan vain 0,2% maassa olleiden osakkeiden koko arvomäärästä. Samaan aikaan Du Pontin perhekunnalla yksistään oli 10 kertaa enemmän osakkeita kuin Amerikan kaikilla työläisillä yhteensä. Nykyiselle kapitalismille on luonteenomaista suurmonopolien kaikkivaltaa kansantaloudessa, jatkuva tuotannon keskittyminen ja pääoman yhteenkokoutuminen, riistäjien ja työtätekevien välisen kuilun syveneminen. Niinpä vuonna 1960 USA:n 500 suurimman yhtiön osalle, jotka muodostavat jalostavan ja raaka-aineteollisuuden alalla toimivien yhtiöiden yhteisestä lukumäärästä 0,4%, tuli 57% realisoidusta tuotemäärästä ja 72% yhtiöiden koko liikevoitosta. Samanlainen monopolien herruus on luonteenomaista muillekin kapitalistisille maille.— 35.
- 8 „Imperialismi-vihkoissa” ja kirjassaan „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” Lenin paljastaa epätieteellisen „järjestynyt kapitalismi” teorian porvarillisen apologeettisen luonteen. Tämä

teoria kuvaa imperialismiin eräänlaiseksi uudistuneeksi kapitalismiksi, mistä on muka poistettu kilpailu ja tuotannon anarkia, taloudelliset pulat ja missä kansantalouden kehitys tapahtuu suunnitelmallisesti. Monopolistisen kapitalismin ideologiien Sombartin, Liefmannin ja muiden esittämän „järjestynyt kapitalismi” teorian omaksuivat reformistit Kautsky, Hilferding ja muut II Internationalen teoreetikot. Lenin osoitti, että monopolien herruus ei poista, vaan kärjistää kilpailua ja tuotannon anarkiaa eikä pelasta kapitalistista taloutta pulilta (ks. Teokset, 22. osa, s. 201). Nykyaikaisen kapitalismin johtavassa maassa Amerikan Yhdysvalloissa oli vuosien 1948 ja 1961 välisenä aikana neljä pulanluontoista laskukautta tuotannossa: vuosina 1948—1949, 1953—1954, 1957—1958 ja 1960—1961.—36.

- ⁹ Tutkiessaan imperialismia V. I. Lenin osoitti, että monopolistisen kapitalismin poliittisena päällysrakennelmana on poliittinen taantumus sisä- ja ulkopoliittikan kaikilla aloilla; imperialismi on yleensä demokratian kieltämistä, Lenin huomautti (ks. Teokset, 23. osa, s. 34). Monopolistinen kapitalismi tyypistää jopa muodollisenkin porvarillisen demokratian normeja ja hävittää ne; se pystyttää oman rajattoman diktatuurinsa. Siitä on erikoisen havainnollinen esimerkki USA, missä vainotaan demokraattisia järjestöjä, terrorisoidaan työväenluokkaa ja kaikkia edistyksellisiä voimia, harjoitetaan poliittista ja rotusyrjintää.

Imperialismin ulkopoliitikalle on luonteenomaista hyökkäyspolitiikka, heikkojen ja riippuvaisuussuhteessa olevien maiden kansallisen suvereniteetin loukkaaminen, interventiot ja imperialistisille suurvalloille sopivien kansanvastaisten taantumuksellisten valtakomentojen pystyttäminen muihin maihin. Tämä koskee ennen muuta amerikkalaista imperialismia, joka „käyttää vilpillisesti verhoanaan vapauden ja demokratian lippua, suorittaa todellisuudessa kansainvälisen santarmin tehtäviä tukemalla taantumuksellisia diktatorisia valtakomentoja ja lahonneita yksinvaltoja, vastustamalla demokraattisia, vallankumouksellisia uudistuksia ja tekemällä hyökkäyksiä riippumattomuutensa puolesta taistelevia kansoja vastaan”. (Neuvostoliiton kommunistisen puolueen ohjelma (hyväksytty NKP:n XXII edustajakokouksessa), ks. „Tie kommunismiin”, Moskova 1961, s. 486.) Työtätekevät vastustavat imperialistisen porvariston taantumuspyrkimyksiä taistelemalla aktiivisesti kommunististen ja työväenpuolueiden johdolla fasismia ja sotaa vastaan rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta.—43.

- ¹⁰ „National City Bank” (vuodesta 1955 „First National City Bank of New York”) — USA:n kolmanneksi suurin pankki. Pankin ympärille on muodostunut monopolistinen finanssimiesryhmä, jonka hallussa on useita USA:n suuria teollisuus- ja finanssikorporaatioita. Näiden aktiivit olivat vuonna 1960 yli 13 miljardin dollarin. Suurimpia osakkeenomistajia ovat Morganin, Rockefellerin, Stillmanin, Bradyn, Winthropin, Dodgen perhekunnat. Pankki esittää huomattavaa osaa Lätinalaisen Amerikan, Aasian maihin y.m. suuntautuvassa USA:n ekspansiossa. Sen valvonnassa on joukko Amerikan suurimpia teollisuusyhtiöitä ja sillä on kiinteä yhteys USA:n sota-teollisuuteen.—54.

- ¹¹ Kaikki tiedot ovat vuodelta 1910, paitsi Sveitsiä (v. 1908), Unkaria ja Ranskaa (v. 1909) koskevat.— 59.
- ¹² *Konkurssitilasto* — tilasto maksukyvyttömän velallisen (fyysillisen tai juridisen henkilön) velkasitoumusten maksamiseksi suoritetuista ulosotoista. Pikku- ja keskivarakkaiden porvarien vararikkoutuminen, pankkien, osakeyhtiöiden romahdukset j.n.e. ovat kapitalistisissa maissa väistämättömiä ilmiöitä. Vararikkoon joutuneen velallisen omaisuus luovutetaan velkojien vaatimuksesta tuomioistuimen päätöksellä varta vasten nimitetyille henkilöille, konkurssihallinnolle, joka ottaa selvän velallisen koko varallisuudesta ja veloista, minkä jälkeen omaisuus jaetaan yhdellä kertaa velkojien kesken lain säätämässä etuoikeusjärjestyksessä.— 60.
- ¹³ „*Standard Oil Company*” — „Standard Oil” — ryhmä öljytrusteja, joista Rockefellerin „öljyimperiumi” muodostuu. Tämän monopoli-ryhmän tärkein trusti „Standard Oil of New Jersey” kehittyi J. Rockefellerin v. 1882 perustamasta öljy-yhtiöstä ja keskitti 20. vuosisadan alkuun mennessä valvontaansa valtaosan Amerikan öljyteollisuudesta. „Standard Oil” lukuisine tytäryhtiöineen kontrolloi enemmän kuin kolmasosaa kapitalistisen maailman öljyntuotannosta ja -jalostuksesta. Sillä on johtava paikka monien öljystä valmistettujen kemiallisten tuotteiden tuotannossa. Öljymonopoleilla on suuri vaikutus USA:n koko sisä- ja ulkopoliittikkaan.— 63.
- ¹⁴ Lenin käytti näitä tietoja teoksessaan „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” (ks. Teokset, 22. osa, s. 231). Lenin ajoittaa „Imperialismi-vihkoissa” maailman arvopapereiden yleisemmän 815 mrd. frangia vuodelle 1911, mutta teoksessaan „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” vuodelle 1910. „Vihkoihin” lainattu ote on Zimmermannin kirjoituksesta „Kansainvälistä tilastoa arvopapereista ja arvopapereiden liikkeellelaskusta”. Zimmermann oli lainannut nämä tiedot Alfred Neymarckilta, joka oli ajoittanut ne vuoden 1911 tammikuun 1 päivälle.— 69.
- ¹⁵ Amerikkalainen pikkuporvarillinen taloustieteilijä *Henry George* (1839—1897) väitti, että tärkeimpänä ja yleisenä syynä väestön jakautumiseen rikkaisiin ja köyhiin on kansanjoukkojen maiden pakoluovutus. Pitäen monopolistista maanomistusta ainoana köyhyyden ja kurjuuden syynä hän julisti köyhyydeltä ja kurjuudelta pelastavaksi keinoksi sen, että porvarillinen valtio kansallistaa maan ja luovuttaa sitä sitten vuokralle yksityisille henkilöille käyttäen vuokramaksun yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Todellisuudessa porvarillinen maan kansallistaminen ei horjuta kapitalismin perustaa, vaan myötävaikuttaa kapitalismin kehitykseen pelastamatta työtätekeviä kurjuudelta ja taloudelliselta perikadolta. Luonnehtiessaan „Henry Georgen deklamaatioita” ja muita samantapaisia pikkuporvarillisia oppeja K. Marx kirjoitti: „Ne eivät ole mitään muuta kuin yritys pelastaa sosialismin varjolla *kapitalistien herruus ja lujittaa* sitä itse asiassa *uudelleen* nykyistä laajemmalla pohjalla” (ks. K. Marx, Kirje F. A. Sorgelle, kesäkuun 20 p:nä 1881 ja F. Engels, Die Arbeiterbewegung in Amerika. Vorwort zur amerikanischen Ausgabe der „Lage der arbeitenden Klasse in England” (Amerikan työväenliike.

Esipuhe kirjan „Englannin työväenluokan asema” amerikkalaiseen julkaisuun).— 72.

- 16 *Proudhonismi* — epätieteellinen marxilaisuudenvastainen pikkuporvariinlinen sosialistinen virtaus, joka on saanut nimensä ranskalaisen anarkistin P. J. Proudhonin mukaan. Arvostellen kapitalistista suuromistusta pikkuporvarin kannalta Proudhon haaveili pienyksityisomistuksen ikuistamisesta, kehotti järjestämään „kansanpankin” ja „vaihtopankin”, joiden avulla työläiset voisivat muka hankkia omakseen tuotantovälineitä ja turvata tuotteittensa „oikeudenmukaisen” menekin. Proudhon ei ymmärtänyt proletariaatin osaa eikä merkitystä, suhtautui kielteisesti luokkataisteluun, sosialistiseen vallankumoukseen ja proletariaatin diktatuuriin; hän kiisti anarkistiselta kannalta valtion tarpeellisuuden. Proudhonistit idealisoivat pientavaratuotantoa ja vaihtoa. „Kapitalismia ja sen perustaa — tavaratuotantoa — ei ole hävitettävä, vaan on *puhdistettava* tuo perusta vääriinkäytöksistä, kasvannaisista j.n.e.; ei ole hävitettävä vaihtoa ja vaihtoarvoa, vaan päinvastoin on 'konstituoitava' se, tehtävä se yleiseksi, absoluuttiseksi, *'oikeudenmukaiseksi'*, vapaaksi heilahteluista, pulista ja vääriinkäytöksistä — se on Proudhonin aate.” (V. I. Lenin, Teokset, 20. osa, ss. 18—19).

Uudeksi proudhonismiksi Lenin sanoi kautskylaisten reformistisia teorioita, jotka kuvasivat monopolien ja pankkien herruuden, finanssioligarkian kaikkivallan, siirtomaarouksen, annektoinnit ja muut imperialismiin olennaiset piirteet kapitalismiin satunnaisiksi kasvetumiksi, laativat jos jonkinlaisia suunnitelmia kapitalismiin „tervehdyttämiseksi”, monopolien „vääriinkäytösten” eliminoimiseksi j.n.e. Paljastaen moiset teorat luonteeltaan taantumuksellisiksi Lenin kirjoitti, että noiden aatteiden esittäjät „haluavat kulkea 'takaisin' pieneen kapitalismiin (mutta eivät sosialismiin)” — ks. tätä osaa, s. 67.— 91.

- 17 *Kautskyn ultraimperialismi-* (yli-imperialismi-) *teoria* — opportunistinen teoria sellaisesta mahdollisuudesta, että imperialismi saavuttaa kehityksessään uuden vaiheen, „kansainvälisesti yhtyneen finanssi-pääoman” vaiheen, jolloin eri maiden kapitalistien keskinäisestä sopimuksesta luodaan muka järjestynyt maailmantalous ja tehdään loppu imperialismiin ristiriidoista. „Ultraimperialismi” teoria kaunistelee imperialismia, yrittää sitä ikuistaa. Lenin osoitti, että tämän „teorian” todellinen sosiaalinen sisältö, sen tarkoitus on „mitä taantumuksellisin joukkojen rauhoittaminen pysyvän rauhan toiveilla kapitalismiin vallitessa vetämällä huomion pois nykyisyyden kärkevistä ristiriidoista ja kärkevistä problemeista ja suuntaamalla huomion jonkin muka uuden, tulevan 'ultraimperialismin' pättävään näköalaan. Kautskyn 'marxilaisessa' teoriassa ei ole mitään muuta kuin joukkojen pättämistä” (Teokset, 22. osa, s. 284). Kautskyn „ultraimperialismi” teoriaa kertailevat eri muunnelmina imperialismiin nykyiset puolustajat, mikä ilmenee kaikenkaltaisina porvarillisina ja reformistisina suunnitelmina, jotka koskevat yhden hallituksen alaisen kapitalistisen maailmanvaltion luomista j.n.e. (Kautskyn marxilaisvastaiseen teoriaan kohdistuvaa Leninin arvostelua ks. Teokset, 22. osa, ss. 278—288.)

Nykyoloissa, jolloin imperialismin maailmanjärjestelmän rinnalle on muodostunut yhä voimakkaammaksi käyvä sosialistinen maailmanjärjestelmä, joka käsittää Neuvostoliiton, Kiinan Kansantasa-vallan ja muut sosialistiset maat, valtavat ja jatkuvasti lisääntyvät imperialisminvastaiset voimat, ennen kaikkea mahtava sosialistinen leiri ja kaikkien maiden mahtava rauhanliike voivat pakottaa aggressiiviset imperialistiset piirit luopumaan uusien sotien syyttämistä tarkoittavista suunnitelmista. NKP:n XXII edustajakokouksen hyväksymässä puolueohjelmassa osoitetaan, että näissä oloissa jo ennen sosialismin täydellistä voittoa maapallolla, kapitalismin säilyessä osassa maailmaa ilmaantuu reaalin mahdollisuus poistaa maailmansota ihmiskunnan elämästä.— 125.

- 18 Saksan raudantuotantoa koskevat tiedot V. I. Lenin on kirjoittanut käsikirjoituksensa reunoihin; ne on lainattu taulukosta, joka on julkaistu sivulla 95 „Die Bank” aikakauslehdessä, 1911, I, kirjoituksessa: „Rauta- ja terästeollisuus sadan vuoden aikana”. V. I. Lenin esittää osittaisesti tämän taulukon alempana otsikoituna: „Uusinta rautateollisuustilastoa” (ks. tätä osaa, s. 158).— 157.
- 19 „Vihkoihin” sisältyvää finanssipääoman ja hallituksen välejä koskevaa aineistoa ja vastaavia huomautuksiaan V. I. Lenin on syventänyt kirjassaan „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” ja muissa teoksissaan. V. I. Lenin osoitti, että monopolien ja finanssipääoman kehitys johtaa väistämättömästi siihen, että teollisuus- ja finanssimagnaattien pikkuryhmä, finanssioligarkia, on esittävä ratkaisevaa osaa kapitalististen maiden talouselämässä ja politiikassa; myös porvarillinen hallitus on kokonaan sen alainen. Monopolit alistavat valtaansa valtiokoneiston ja käyttävät sitä hyväkseen ottamalla hallituksen edustajia monopoliyhtymien johtokuntiin ja laittamalla monopolien edustajia ja itse pääomamagnaatteja kapitalististen maiden hallitukseen, mikä on muodostumassa hyvin luonteenomaiseksi ilmiöksi nykyoloissa. Niinpä USA:n kaikissa tärkeimmissä hallitusviroissa on suurmonopolisteja, jotka ovat Morganin, Rockefellerin ja muiden johtavimpien finanssiryhmien edustajia.— 157.
- 20 Arvostelu, jonka Lenin kohdisti militarismin puolustajiin ja heidän väitteisiinsä, että sotamenoista on hyötyä ja etua maalle, auttaa paljastamaan monopolien nykyiset ideologit, jotka talouselämän militarisoinnin kuvaavat pulilla ja työttömyydeltä pelastavaksi keinoksi. Imperialistisissa maissa, ennen kaikkea USA:ssa, kapitalistiset monopolit käyttävät laajassa mitassa rikastumistarkoituksiinsa talouselämän militarisointia, kilpavarustelua; alistamalla valtiokoneiston valtaansa ne takaavat itselleen suurten edullisten sotatarviketilauksen saannin. Tällöin talouselämän militarisoinnista ja kilpavarustelusta aiheutuvat rasitukset porvarillinen valtio säilyttää kokonaan työtätekevien joukkojen harteille. Imperialistisissa maissa tehostuu työväenluokan riisto ja kasvavat verot. Niinpä työläisten ja toimihenkilöiden palkoista pidätetty tuloveron osa on kasvanut USA:ssa siinä määrin, että kun se budjettivuonna 1943/44 oli 43% koko tuloverosummasta (korporaatioiden verot pois laskettuina), niin

budjettivuonna 1959/60 se oli 71%. Samaan aikaan myös ennen muuta työtätekevien maksamien välillisten verojen kokonaissumma on kasvanut budjettivuosien 1945/46 ja 1959/60 välisenä aikana 6,3 mrd. dollarista 13 mrd. dollariin. Samanaikaisesti monopolit ovat saaneet satumaisia liikevoittoja. Niinpä virallisten, pienennettyjen numerotietojen mukaan amerikkalaisten monopolien liikevoitot kasvoivat vuosien 1938 ja 1961 välisenä aikana 3,3 mrd. dollarista 44 mrd. dollariin, siis enemmän kuin 13-kertaisesti.

Imperialististen maiden talouselämän militarisointi on havainnollinen osoitus kapitalistisen järjestelmän lisääntyvästä loismaisuudesta ja mädännäisytydestä.— 178.

21 *Nietzsche Friedrich* (1844—1900) — saksalainen taantumuksellinen filosofi, taantumuksellisten tilanomistajien ja porvarien ideologeja. Esiintyi teoksissaan demokration, työväenluokan ja marxilaisuuden leppymättömänä vihollisena. Nietzsche tarkasteli sosiaalipoliittisia ongelmia subjektiivisen idealismin ja vulgääriin „sosiaalisen darvinismin”, „yli-ihminen” teorian kannalta. Demokrationvastaisten taantumuksellisten tarkoituseriensä ansiosta nietzscheläisyydestä tuli fasistien suosima filosofia. Porvariston ideologit käyttivät laajassa mitassa nietzscheläisyyttä kaunistellessaan imperialismia ja kuvatesaen sen „luonnolliseksi” yhteiskuntajärjestelmäksi, joka muka vastaa ihmisen olemusta, ja puolustellessaan hyökkäyspolitiikkaa ja ylistäessään anastussotia.— 180.

22 „*Euroopan Yhdysvallat*” tunnus, joka on esitetty useita kertoja eri muunnelmina, oli erikoisen laajalle levinnyt ensimmäisen maailmansodan vuosina. Porvarillisten poliitikkojen ohella sitä propagoivat voimaperäisesti kautskylaiset, trotskilaiset ja muut opportunistit. VSDTP:n KK:n poliittisessa manifestissa „Sota ja Venäjän sosialidemokratia”, joka julkaistiin marraskuun 1 p:nä 1914 „Sosial-Demokrat” lehdessä, Lenin korosti, että „Euroopan Yhdysvallat” tunnus on järjetön ja valheellinen „ilman Saksan, Itävallan ja Venäjän monarkiaain vallankumouksellista kukistamista” (Teokset, 21. osa, s. 19). Eritellessään imperialismin taloudellisia edellytyksiä Lenin osoitti elokuun 23 p:nä 1915 julkaistussa tunnetussa artikkelissaan „Euroopan Yhdysvaltojen tunnuksesta”, että „Euroopan Yhdysvallat ovat kapitalismin vallitessa joko mahdottomat tai taantumukselliset” (sama, s. 335).

Historian antama kokemus ja nykytodellisuus ovat vahvistaneet täysin oikeaksi lausunnon, jonka Lenin antoi „Euroopan Yhdysvallat” tunnuksesta.

Tällä haavaa tätä tunnusta tyrkyttävät uutterasti imperialistit ja heidän apurinsa, oikeistososialistit. He esittävät „Euroopan Yhdysvalloiksi” erilaiset länsieurooppalaiset monopolien yhtymät, sen tyyppiset kuin „Euroopan talousyhteisö” („Yhteismarkkinat”) y.m., joita perustetaan pitäen silmällä kapitalistisen Euroopan työtätekevien riiston tehostamista, taloudellisesti heikosti kehittyneiden maiden yhteistä ryöväystä, hyökkäyksen valmistelua sosialistisia maita vastaan. Euroopan ja muiden maanosien maiden yhteenliittyminen vapaaehtoisuuden, tasa-arvoisuuden ja veljeyden periaatteiden pohjalta on mahdollista vain sosialismin vallitessa.— 186.

23 *Monroen oppi* — USA:n ulkopoliittinen periaateohjelma, jonka presidentti James Monroe muotoili kongressille osoittamassaan kirjelmässä joulukuun 2 p:nä 1823. Käyttäen kilpenään Monroen oppia („Amerikka amerikkalaisille”) USA on toteuttanut kolonialistisia suunnitelmiaan Latinalaisessa Amerikassa ja puuttunut yhtenäin Latinalaisen Amerikan maiden asioihin, pakottanut ne solmimaan orjuuttavia sopimuksia, pystyttänyt sinne kansanvastaisia, USA:n monopolisteille sopivia hallituksia ja tukenut näitä, auttanut marionettejaan taistelemaan kansan vapausliikettä vastaan.— 186.

24 „*Imperialistiset ekonomistit*” — kansainvälisessä sosialidemokraattisessa liikkeessä ollut opportunistinen suunta, joka syntyi vuosien 1914—1918 imperialistisen maailmansodan aikana. VSDTP:ssä tämä suunta ilmeni keväällä 1915 Bernissä (Sveitsi) pidetyssä ulkomaiten jaostojen konferenssissa, missä N. I. Buharin esiintyi teesein, joissa puolustettiin marxilaisvastaisia mielipiteitä, mitkä Lenin luonnehti sittemmin „imperialistisen ekonomismin” suunnaksi. Näitä teesejä kannattamaan yhtyivät myöhemmin G. L. Pjatakov ja J. B. Bosch. Samanlaisia aatteita esiintyi myös Hollannin „Vallankumouksellisen sosialistisen liiton ja Sosialidemokraattisen työväenpuolueen ohjelmaluonnoksessa”, Amerikan sosialistisessa työväenpuolueessa ja muissa puolueissa. Lenin sanoi „imperialistista ekonomismia” kansainväliseksi taudiksi ja taisteli päättäväisesti sitä vastaan. „Imperialistiset ekonomistit” esiintyivät kansojen itsemääräämistä vastaan, vastustivat VSDTP:n koko minimiohjelmaa, jossa vaadittiin taistelemaan demokraattisten uudistusten puolesta. Lenin korosti kansakuntien itsemääräämistunnuksen valtavaa merkitystä imperialismiin kaudella; hän osoitti, että marxilaisten tulee käyttää kaikkia demokraattisia instituutioita imperialismiin kukistamisen valmisteluun ja pyrkiä „porvarillisen demokratismin hyväksikäytön kautta — proletariaatin sosialistiseen ja johdonmukaisen demokraattiseen järjestämiseen porvaristoa ja opportunistia vastaan” (Teokset, 23. osa, s. 17).

V. I. Lenin on arvostellut „imperialistista ekonomismia” teoksessaan „Syntymässä olevasta 'imperialistisen ekonomismin' suunnasta”, „Vastaus P. Kijevskille (J. Pjatakoville)”, „Marxilaisuuden irvikuvasta ja 'imperialistisesta ekonomismista’” (ks. Teokset, 23. osa, ss. 1—10, 11—17, 18—69) ja muissa kirjoituksissaan.— 223.

25 „*Anti-Dühringissä*” toisen osan III luvussa „Väkivaltateoria (jatkoa)” Engels kirjoitti kapitalistisista valtioista: „Armeijasta on tullut valtion päätarkoitus, siitä on tullut itsetarkoitus; kansat ovat enää olemassa vain tuottaakseen ja elättääkseen sotilaita. Militarismi hallitsee Eurooppaa ja nielee sen. Mutta tämä militarismi kantaa itsessään myös oman perikatonsa itua.” Engels osoitti, että eri valtioiden välinen kilpailu pakottaa ne käyttämään yhä enemmän varoja aseistukseen jouduttaen siten niiden finanssiromahdusta. Toisaalta tämä kilpailu pakottaa ne soveltamaan entistä laajemmassa mitassa yleistä asevelvollisuutta ja totuttamaan siten kansan aseiden käyttöön. Kansa saa reaalisen mahdollisuuden kääntää tietynä hetkenä aseensa vallassaolevia luokkia vastaan. „Sinä hetkenä ruhtinaiden armeija muuttuu kansan armeijaksi; koneisto kieläytyy tottelemasta, militarismi tuhoutuu oman kehityksensä dialek-

tiikkaan." (F. Engels, Anti-Dühring, julk. Kansankulttuuri Oy, Lahti 1951, s. 175).— 224.

- 26 *Manchesterilaisuus*, (vapaakauppapolitiikka) — porvariston talouspolitiikan suunta, joka vaati kauppavapautta ja valtion sekaantumattomuutta yksityistaloudelliseen toimintaan. Liike syntyi Englannissa 18. vuosisadan lopulla. Vapaakauppapolitiikan tukikohtana oli 19. vuosisadan 30—40-luvulla Manchesterin teollisuusporvaristo, josta syystä vapaakaupan kannattajia on sanottu myös „manchesterilaisiksi”. „Manchesterin koulukunnan” johdossa olivat R. Cobden ja J. Bright. Esimonopolistisen kapitalismin kaudella vapaakauppapyrkimykset tapasivat pohjaa myös Saksassa, Ranskassa, Venäjällä ja muissa kapitalistisissa maissa. Teoreettisen perustelunsa on vapaakauppapolitiikka saanut A. Smithin ja D. Ricardon teoksissa.— 245.
- 27 *Sofisteiksi* sanottiin muinaisessa Kreikassa ammattifilosofeja, filosofian ja puhetaidon opettajia. Sofistien luonteenomainen piirre oli vakaumus, että ihmisten kaikki käsitykset, eettilliset normit ja arvotemat ovat suhteellisia. Sofistit käyttivät tarkoituksellisesti vääriä näennäistodistuksia (sofismeja), harhaanjohtavia viisastelevia sanakäänteitä. Sofistiikka muuttui pian hedelmättömäksi käsitteillä pelaamiseksi, taidoksi puolustaa ja kumota puheissa ja väittelyissä jos minkälaisia väitteitä.— 246.
- 28 *Rabulisti* — advokaatti, juonittelija, suunsoittaja. V. I. Lenin sanoo Kautskya sofistiksi ja rabulistiksi siitä syystä, että tämä väristelee imperialismin todellista olemusta kiertäen asian ytimen verukehtimällä ja turvautuu sofistiiikkaan ja teoreettisiin valheisiin hämäroit-tääkseen imperialismin mitä syvimät ristiriidat ja puolustaakseen yhdistymistä pääoman puolustajiin, avoimiin sosialishovinisteihin.— 246.
- 29 „*Kommunist*” („Kommunisti”) — aikakauslehti. Sen perusti Lenin, ja sitä julkaisivat yhteisesti „Sotsial-Demokrat” lehti ja G. L. Pjatakov ja J. B. Bosch, jotka rahoittivat julkaisun. Aikakauslehden toimitukseen kuului myös N. I. Buharin. Ilmestyi vain yksi (kaksois-) numero syyskuussa 1915. Siinä julkaistiin kolme V. I. Leninin artikkelia: „II Internationalen vararikko”, „Ranskalaisen sosialistin rehellistä puhetta” ja „Imperialismi ja sosialismi Italiassa” (ks. Teokset, 21. osa, ss. 195—250, 344—352, 353—362).
- Lenin laati aikakauslehden julkaisuun suunnitelman keväällä 1915. Hänen aikomuksenaan oli tehdä „Kommunistista” vasemmistososiaalidemokraattien kansainvälinen äänenkannattaja. Pian kuitenkin „Sotsial-Demokratin” toimituksen ja toisaalta Buharinin, Pjatakovin ja Boschin välille syntyi vakavanlaatuisia erimielisyyksiä, jotka kärjistyivät aikakauslehden 1.—2. numeron ilmestyttyä. Viimeksi mainitun ryhmän puolueenvastaisen menettelyn vuoksi „Sotsial-Demokrat” lehden toimitus ilmoitti Leninin ehdotuksesta, että se katsoo mahdottomaksi aikakauslehden julkaisun jatkamisen.— 246.
- 30 „*The Economist*” („Taloustieteilijä”) — porvarillinen viikkojulkaisu; on ilmestynyt Lontoossa vuodesta 1843 alkaen.— 250.

- 31 *Trade unionit* — Englannin ja brittiläisten dominioiden ammattiyhdistyksiä. Trade unionien jäsenet kuuluvat labourpuolueeseen kollektiivisen jäsenyyden perusteella. Ensimmäisen maailmansodan vuosina trade unionien johtomiesten enemmistön kannanotot olivat sosialishovinistisia. Trade unionien ideologit kiistävät proletariaatin vallankumouksellisen puolueen luomisen tarpeellisuuden ja rajoittavat työväenpuolueen osuuden itse asiassa vain trade unionien parlamenttiedustukseen.— 261.
- 32 Kahdella viivalla reunustettu teksti muodostaa „Ø” vihkon ensimmäisen sivun, jossa on myös lyhyesti merkitty vihkon sisällös: 1) Hilferding. „Finanssipääoma”, 2) Sähkötrusti, 3) Emitointitilasto, 4) Riesser. Kolmea ensiksi mainittua kohtaa koskevien muistiinpanojen sivunumerot ovat vihkossa perättäisiä (1—10), Riesserin kirjasta tehdyillä muistiinpanoilla on omat sivunumeronsa (1—16). „Imperialismi”-tutkimuksensa yleistävässä jäsenyyksessä Lenin on käyttänyt vastaavasti merkkejä „Ø”, „ØR” (t.s. „Ø — Riesser” vihko) osoittaen „Ø” vihkoon kootun aineiston käyttöä varten sivunumeron.— 311.
- 33 „Imperialismi-vihkoissaan” ja teoksessaan „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” Lenin viittaa usein R. Hilferdingin kirjaan „Finanssipääoma”. Käyttäen tässä lähdetöksessä olevaa tosiasiataineistoa monopolikapitalismin eri puolien luonnehtimiseen Lenin arvostelee samalla tekijää hänen imperialismin tärkeimmistä kysymyksistä tekemiensä epämarxilaisten päätelmien ja johtopäätösten vuoksi. Lenin luonnehtii Hilferdingin, joka oli Saksan sosialidemokraattien ja II Internationalen johtomiehiä, kantilaiseksi ja kautskylaiseksi, „imperialistisen porvariston suostuttelijaksi” ja uudistajaksi (ks. tätä osaa, s. 600). Erottaen toisistaan politiikan ja talouselämän Hilferding esittää kirjassaan virheellisen määritelmän imperialismista ja finanssipääomasta. Hän hämää monopolien ratkaisevan osuuden imperialismin vallitessa ja imperialismin kaikkien ristiriitojen kärjistymisen, sivuuttaa huomiotta imperialismin sellaiset tärkeät piirteet kuin maailmanjaon ja sen uudelleenjaosta käydyn taistelun, kapitalismin loismaisuuden ja mädännäisyyden ottaen „askeleen taaksepäin englantilaiseen Hobsoniin, avoimeen pasifistiin ja reformistiin verrattuna” (Teokset, 22. osa, s. 187). Vakavanlaatuisista virheistään huolimatta Hilferdingin kirja esitti kuitenkin tiettyä myönteistä osaa kapitalismin uusimman vaiheen tutkimuksessa.— 311.
- 34 *Kantilaisuus* — 18. vuosisadan saksalaisen filosofin Immanuel Kantin maailmankatsomus, joka on esitetty hänen teoksissaan „Critik der reinen Vernunft” („Puhtaan järjen kritiikkiä”) (1781), „Critik der praktischen Vernunft” („Käytännöllisen järjen kritiikkiä”) (1788) ja „Critik der Urteilskraft” („Arvostelukyvyyn kritiikkiä”) (1790). Lenin on huomauttanut, että „Kantin filosofian pääpiirre on sovinnon rakentaminen materialismin ja idealismin välille, kompromissi näiden molempien välillä, erilaatuisten, vastakkaisten filosofisten suuntien sovittaminen yhteen systeemiin” (Teokset, 14. osa, s. 191). Kant yritti „rakentaa sovintoa” uskon ja tiedon, uskonnon ja tieteen

välille. Kantilaisuus on kaikenlaisten opportunistien, m.m. kautsky-laisten mielifilosofiaa. K. Marx ja F. Engels ovat paljastaneet kantilaisuuden olemuksen. V. I. Lenin on arvostellut sitä kaikin puolin teoksessaan „Materialismi ja empiriokritisismi” (Teokset, 14. osa, ss. 5—356).

Uuskantilaisuus — porvarillisen filosofian taantumuksellinen suunta, joka julistaa subjektiivista idealismia tunnukseensa I. Kantin filosofian uudelleenrakentaminen; syntyi Saksassa 19. vuosisadan puolivälissä. Tunnuksenaan „Takaisin Kantiin!” uuskantilaiset kamppailivat dialektista ja historiallista materialismia vastaan. Kirjassaan „Ludwig Feuerbach ja klassillisen saksalaisen filosofian loppu” Engels luonnehtii uuskantilaiset „taantumukselliseksi teoreetikoiiksi” ja „viheliäisiksi eklektisiksi kirpunnylkijöiksi”. Uuskantilaiset asettivat tieteellisen sosialismin vastapainoksi „eettillisen sosialismin”. Uuskantilaiden „opin” omaksuivat revisionistit ja ennen muuta E. Bernstein.

V. I. Lenin selitti uuskantilaisuuden taantumuksellisen olemuksen ja osoitti sen olevan yhteydessä muihin porvarillisen filosofian suuntiin (machilaisuuteen, pragmatismiin j.n.e.).— 312.

- 35 V. I. Lenin panee tässä merkille Hilferdingin virheellisen väitteen, että Tugan-Baranovskin „ansiota” olisi muka K. Marxin kapitalistista uusintamista ja pulia koskevan opin selittäminen. Todellisuudessa tämä porvarillinen taloustieteilijä, joka 1890-luvulla oli huomattava „legaalisena marxilaisuuden” edustaja, vääristeli ja yritti kumota teoksissaan Marxin uusintamis- ja pulaooppia. Tugan-Baranovski kiisti kapitalismin perusristiriidan ja siitä johtuvan seikan, että pyrkimys laajentaa alituisesti tuotantoa on ristiriidassa kansanjoukkojen proletaarisesta tilasta aiheutuvan kulutuskyvyn rajoituneisuuden kanssa. Hän väitti, että kapitalismin aikana kasautuminen voi olla muka rajatonta ja tuotannon kehitys esteetöntä riippumatta kansanjoukkojen kulutuksesta ja elintasosta. Porvarilliset taloustieteilijät levittelevät nykyäänkin samantapaisia apologeettisia teorioita. Kapitalistinen todellisuus kumoaa nämä vulgäärit opit ja todistaa täysin oikeaksi kapitalistista kasautumista ja pulia koskevan marxilaisen opin.— 314.

- 36 AEG („Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft”) („Yleinen sähköyhtiö”) — Saksan suurin sähköteollisuus trusti, perustettu v. 1883. AEG:lla oli persoonallisen liiton kautta yhteys Saksan suurpankkeihin, Terästrustiin, Mannesmannin putkikonserniin, Kruppin konserniin ja moniin muihin monopoleihin. AEG ja saksalainen Siemensin trusti olivat yhdessä Saksan sähköteknillisen teollisuuden monopolisia valtiaita. AEG:lla oli toisen maailmansodan edellä tytäryhtiöitä ja edustustoja 34 maassa.

Saksan demokraattisen tasavallan alueella sijainneet AEG:n tehtaot kansallistettiin toisen maailmansodan jälkeen. Saksan liittotasavallan alueella konserni säilyi täydellisesti entisten omistajiensa käsissä.

GEC („General Electric Company”) („Yleinen sähköyhtiö”) — USA:n suurin sähköteollisuus trusti, eräs kapitalistisen maailman mahtavin monopoli, joka on Morganin rahamiesryhmän valvon-

nassa, perustettu 1892. V. 1960 sen osalle tuli yli 50% raskaan sähköteknillisen teollisuuden tuotannosta. Sillä on johtava sija sotaluoksia ja lentokoneita varten tarkoitettujen atomiaseiden, reaktiomoottoreiden, elektronilaitteiden ja sotakaluston sekä turbiinien tuotannossa. „General Electric Companylla” on noin 200 tehdasta, joissa on työssä 250 000 työläistä ja toimihenkilöä. Sillä on johtava paikka amerikkalaisessa sähkökalustokartellissa, tytäritehtaita ja myyntikonttoreita useimmissa kapitalistisissa maissa.

V. 1922 AEG ja GEC uusivat v. 1907 solmimansa sopimuksen maailman jaosta. GEC hankki noin 30% AEG:n osakekannasta päästen siten AEG:n pääosakkaaksi. Auttaen Saksan imperialismiin uudelleenaseistautumista amerikkalainen pääoma rahoitti laajassa mitassa AEG:ta. „General Electric Companylle” kuului v. 1960 30% AEG:n osakepääomasta.— 316.

- ³⁷ Vuonna 1871 perustetusta A. Thyssenin valssiteräsyhtiöstä tuli ensimmäisen maailmansodan alkuun mennessä Euroopan suurin vuori- ja metalliteollisuusyhtymä. Siihen kuului masuuneja, teräsvalimoja ja valssaamoja, rautamalmi- ja kivihiilikaivoksia, koneenrakennustehtaita, kuljetus- ja kauppalaiteksejä, sotatarviketehtaita. Thyssenit esittivät johtavaa osaa muodostettaessa vuonna 1926 Terästrustia, Saksan suurinta sotatarviketehdaskompleksia ja erästä mahtavinta monopolia, ja myötävaikuttivat aktiivisesti fasistidiktatuuriin pystyttämiseen Saksassa. Thyssenin Terästrustilla oli läheinen yhteys fasisti-Saksan useihin teollisuus- ja pankkimonopoleihin samoin kuin kansainväliseen monopolistiseen pääomaan. Toisen maailmansodan jälkeen Terästrusti jaotui kahdeksi suurkonserniksi: „Thysseniksi” ja „Rheinstahliksi”. „Thyssenin” metallikonsernilla on johtava sija Länsi-Saksan raakaraudan- ja teräksentuotannossa.

Hugo Stinnes perusti v. 1893 vuoriteollisuusyrityksen, joka kasvoi ensimmäisen maailmansodan jälkeen monopolistiseksi suuryhtymäksi käsittäen yli 1 500 erilaista teollisuuslaitosta. Kohta Stinnesin kuoleman jälkeen (1924) hänen perustamansa konserni vararikkoutui, mutta Stinnesin perijään onnistui amerikkalaisten pankkien auttamina estää monopolirytyksen likvidoinnin. Stinnesin konsernista irtautunut metallurginen tehdaskompleksi „Rhein-Elbe-Union” muodostui Terästrustin erääksi perusosaksi. Stinnesin konserniin jääneiden tehtaiden valvonta siirtyi USA:ssa perustetun „Hugo Stinnes Corporation” nimisen yhtiön käsiin. Tämän osakkaiksi tulivat Stinnesin perilliset ja amerikkalaiset pankkiirit, jotka olivat myöntäneet konsernille suuria lainoja.— 324.

- ³⁸ Hobsonin kirjasta otetut otteet ja sen eri kohtia koskevat muistiinpanot on kirjoittanut N. K. Krupskaja. Otteita tarkastellessaan Lenin on alleviivannut eri tekstinkohtia, kirjoittanut huomautuksia, tehnyt reunamerkitöjä. Vihkon sivunumerot on kirjoittanut Lenin. Leninin alleviivaukset on osoitettu käyttämällä seuraavia kirjasinlajeja: yhdellä viivalla alleviivatut kohdat on ladottu *kursiivoilla*; kahdella — *harvennetulla kursiiivilla*, kolmella — *pienellä puoltihavalla kursiiivilla*; yhdellä aaltoviivalla alleviivatut kohdat on ladottu KAPITEELILLA, kahdella — HARVENNETULLA KAPITEELILLA. Kaikki Leninin lisäyk-

set on ladottu puoliliihavalla korpuksella ja mikäli niissä on alleviivauksia, on yhdellä viivalla alleviivatut kohdat ladottu puoliliihavalla kursiivilla, kahdella — *harvennetulla puoliliihavalla kursiivilla*.

Teoksensa „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” alkulauseessa Lenin on huomauttanut, että J. A. Hobsonin kirjaa hän on käyttänyt omistaen sille tuon teoksen ansaitsemaa huomiota. John Atkinson Hobson (1858—1940)—tunnettu englantilainen kansantaloustieteilijä, maailmankatsomukseltaan porvarillinen reformisti ja pasifisti. Hobsonin kirjoittamista teoksista olivat tunnetuimpia „Problems of Poverty” („Köyhyyden ongelmia”), „The Evolution of Modern Capitalism” („Nykyaikaisen kapitalismin kehitys”) ja „Imperialism”, jota Lenin sanoi tärkeimmäksi englantilaiseksi imperialismia käsitteleväksi teokseksi ja piti tyypillisenä esimerkkinä imperialismiin pikkuporvarillisesta arvostelusta. Lenin on maininnut, että tämä Hobsonin teos „on sangen hyvin ja seikkaperäisesti kuvannut imperialismiin taloudellisia ja poliittisia peruserikoisuuksia” (Teokset, 22. osa, s. 189). „Imperialismi-vihkoissa” Lenin kirjoittaa, että imperialismia käsittelevä Hobsonin teos „on hyödyllinen yleensä ja erittäinkin siinä suhteessa, että se auttaa paljastamaan kautskylaisuuden perusvalheet tämän kysymyksen kohdalla” (tässä osassa s. 91). Käyttäen hyväkseen Hobsonin kirjan runsasta tosiasia-aineistoa Lenin arvostelee samalla hänen reformistisia johtopäätöksiään ja yrityksiään puolustaa naamioidussa muodossa imperialismia.— 385.

³⁹ Tarkoitetaan buurisotaa (lokakuu 1899—toukokuu 1902), Englannin siirtomaa- ja valloitusotaa Etelä-Afrikan tasavaltoja Transvaalia ja Oranjea vastaan, minkä seurauksena viimeksi mainitut menettivät itsenäisyytensä ja muuttuivat Ison-Britannian siirtomaiksi.— 402.

⁴⁰ Lenin on käsikirjoituksen tähän kohtaan merkinnyt: „ks. lisäystä edellä, s. 7 tässä vihkossa”. Vihkon 7. sivulle ylhäälle Lenin on kirjoittanut:

„(ks. tämän vihkon 41. sivua)”. Tämän Leninin viitteen mukaisesti vihkon 7. sivulla olevaa otetta ei ole sijoitettu vihkon sivunumeroita vastaavasti, vaan siinä järjestyksessä kuin ne on lainattu Hobsonin kirjasta.— 412.

⁴¹ Sembat'n kirjasta otetut otteet on kirjoittanut N. K. Krupskaja; huomautukset, lisäykset (ks. puoliliihavalla ladottua), alleviivaukset sitaattien tekstissä (ks. kursiivilatomusta, joka merkitsee yhdellä viivalla alleviivattuja kohtia, ja harvennettua kursiivilatomusta, joka merkitsee kahdella viivalla alleviivattuja kohtia) sekä sivunumerot on tehnyt V. I. Lenin.— 418.

⁴² Luettelon Shulze-Gaevernitzin kirjasta otetuista lainauksista Lenin laati mainittua kirjaa lukiessaan kirjoittaakseen myöhemmin vastaavat otteet (ks. alempana ss. 427—442 tästä osasta). Ensimmäisillä 11 sivulla olevat lainaukset Lenin on kirjoittanut vihkoonsa mainitsemassaan järjestyksessä. Edelleen vihkossa on useita sitaatteja sivuilta 229—375, joita ei ole osoitettu luettelossa (osa käsi-

- kirjoituksesta on nähtävästi kadonnut). Luettelon loppuosa alkaen sivulta 401 vastaa täydelleen Leninin vihkoon tekemiä muistiinmerkintöjä.— 426.
- 43 *Glasiisi* — sotilastermi — luiska, ulkonema, maavalli linnoituksen vallihaudan edessä.— 427.
- 44 *Volksraad* — buurien parlamentti.— 435.
- 45 *Rand* (täydellinen nimi Witwatersrand) — Transvaalissa, Etelä-Afrikan liittovaltion provinssissa, sijaitseva huomattava kultakaivosalue. Siellä saadaan enemmän kuin $\frac{1}{3}$ kapitalistisessa maailmassa tuotetusta kullasta.— 436.
- 46 Vuoden 1911 hiilentuotantoa koskevat tiedot V. I. Lenin on lainannut „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reichin” („Saksan valtakunnan tilastollinen vuosikirja”) „Kansainvälisistä katsauksista”, taulukko 19, 1915, s. 33*.— 447.
- 47 Teen ja spriin kulutusta osoittavat numerotiedot koskevat Australaasia.— 455.
- 48 Teoksensa „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” ranskalaista ja saksalaista painosta varten kirjoittamassaan alkulauseessa Lenin huomauttaa erikoisesti, että maailman rautateitä koskevilla tiedoilla on tärkeä merkitys monopolistisen kapitalismin luonnehtimisen kannalta: „Rautatieverkoston jakaantuminen, tuon jakaantumisen epätasaisuus ja verkoston kehityksen epätasaisuus — kaikki se on nykyaikaisen, monopolistisen kapitalismin tulosta maailmanmitassa” (Teokset, 22. osa, s. 184). Tässä osassa sivuilla 466—472, 474—478 oleva rautatietilastoaineisto osoittaa, että Lenin on eri lähteistä koonnut ja muokannut suuren määrän tietoja, jotka koskevat eri maiden (suurvaltojen, suvereenien ja puolisuvereenien maiden, siirtomaiden) rautatieverkoston kehitystä vuosina 1890 ja 1913. Vertailemalla näitä tietoja raudan- ja hiilentuotannon kasvun Lenin osoittaa eri maiden tuotantovoimien kehityksen ja rautatierakennustoiminnan välisen epäsuhteen (mikä johtuu siirtomaamonopolista). Rautatietilastotutkimuksen tuloksia, jotka on tiivistetty kahdeksi lyhyeksi taulukoksi, Lenin käsittelee kirjansa „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” VII luvussa (ks. Teokset, 22. osa, ss. 264—266).— 466.
- 49 Tässä ja alempana tarkoitetaan sanomalehteä „Hamburger Echo” („Hampurin Kaiku”), joka päivä ilmestyvää lehteä, Saksan sosialidemokraattisen puolueen Hampurin-järjestön äänenkannattajaa. Lehti perustettiin v. 1875 „Hamburg—Altonaer Volksblatt” („Hampurin—Altonan Kansanlehti”) nimisenä, vuodesta 1887 se on ilmestynyt aina nykypäiviin saakka „Hamburger Echo” nimisenä. Imperialistisen maailmansodan (1914—1918) vuosina sen kanta oli sosialistivastainen. Maaliskuussa 1933 Hitlerin hallitus lakkautti lehden. Se alkoi ilmestyä jälleen huhtikuussa 1946.—489.

⁵⁰ Turvautuen kaikenlaisiin vehkeilyihin, väkivaltaan ja lahjuksiin Belgian kuningas Leopold II (1835—1909) kaappasi vuosina 1879—1884 laajan alueen Kongo-joen seudulla. Vuosien 1884—1885 Berliinin konferenssi vahvisti kaapatun alueen Leopold II:n henkilökohtaiseksi omaisuudeksi „Riippumattoman Kongo-valtion” nimellä. Maan valtaukseen liittyi afrikkalaisheimoihin kohdistuneita ankaria sortotoimia ja siitä koitui noille heimoille lukemattomia onnettomuuksia. Vuonna 1908 Leopold II „luopui” suureksi eduksi itselleen Kongoon saamistaan yksinoikeuksista Belgian hyväksi. Kongosta tuli Belgian siirtomaa. Maassa määrällivät täysivaltiaina isäntinä belgialaiset, englantilaiset, ranskalaiset ja muut kapitalistiset monopolit. Kongon säälimätön kapitalistinen riisto aiheutti monia imperialisminvastaisia kansankapinoita, jotka kolonialistit tukahduttivat julmasti. Kansallisen vapausliikkeen painostuksesta Kongo julistettiin kesäkuun 30 p:nä 1960 riippumattomaksi, mutta senkin jälkeen siellä ovat isännöineet ulkomaiset monopolit.—507.

⁵¹ Ks. K. Marx, *Das Kapital*, 3. Band, 2. Teil, Berlin 1957. S. 521—522 (Pääoma, 3. nide, 2. osa, Berliini 1957, ss. 521—522).—552.

⁵² *II Internationalen Stuttgartin kongressin* (elokuu 1907) päätöslauselmassa „Militarismi ja kansainväliset selkkaukset”, jonka laatimiseen V. I. Lenin osallistui, sanottiin, että militarismi on luokkasorron pääase ja korostettiin, että sosialidemokraattisen liikkeen ei ole ainoastaan taisteltava sotien puhkeamista vastaan ja jo alkanneiden sotien mahdollisimman pikaisen lopettamisen puolesta, vaan sen on myös käytettävä sodan aiheuttamaa kriisiä porvariston kukistamiseen jouduttamiseen. Ks. V. I. Leninin artikkelia „Stuttgartin kansainvälinen sosialistikongressi” (Teokset, 13. osa, ss. 61—67, 68—79).—565.

⁵³ „*Saksan internationaaliset sosialistit*” („Internationale Sozialisten Deutschlands”, I.S.D.)—ryhmä saksalaisia vasemmistososialidemokraatteja, jotka imperialistisen maailmansodan vuosina ryhmittäytyivät „Lichtstrahlen” („Valonsäteitä”) nimisen aikakauslehden ympärille. Mainittu aikakauslehti ilmestyi Berliinissä vuodesta 1913 vuoteen 1921. Ryhmällä ei ollut laajoja yhteyksiä joukkoihin, ja se hajosi pian.

„*Internationale*”-ryhmä — Saksan vasemmistososialidemokraattien vallankumouksellinen järjestö, jonka K. Liebknecht, R. Luxemburg, F. Mehring, C. Zetkin, J. Marchlewski, L. Joguiches (Tyszka), W. Pieck perustivat imperialistisen maailmansodan alussa. Huh-tikuussa 1915 R. Luxemburg ja F. Mehring perustivat „Die Internationale” aikakausjulkaisun, jonka ympärille yhdistyi ryhmä Saksan vasemmistososialidemokraatteja. Tammikuun 1 p:nä 1916 Berliinissä pidettiin yleissaksalainen vasemmistososialidemokraattien konferenssi, jossa ryhmä muutoutui järjestöllisesti ja päätti nimetä itsensä „Internationale”-ryhmäksi. Vuonna 1916 „Internationale”-ryhmä alkoi poliittisten lentolehtisten lisäksi, joita oli julkaistu v. 1915, julkaista ja levittää illegaalisesti „Poliittisia kirjeitä”, joiden allekirjoituksena oli „Spartacus” (ne ilmestyivät säännöllisesti

vuoden 1918 lokakuuhun asti); sen vuoksi „Internationale”-ryhmää alettiin sanoa myös „Spartacus”-ryhmäksi.

Spartakistit harjoittivat vallankumouksellista propagandaa joukkojen keskuudessa, järjestivät sodanvastaisia joukkoesiintymisiä, johtivat lakkoja, paljastivat maailmansodan imperialistisen luonteen ja sosialidemokraattisen liikkeen opportunististen johtomiesten petturuuden. Spartakistit tekivät kuitenkin pahoja virheitä teorian ja politiikan kysymyksissä.

Huhtikuussa 1917 spartakistit liittyivät keskustalaiseen Saksan riippumattomaan sosialidemokraattiseen puolueeseen säilyttäen siinä järjestöllisen itsenäisyytensä. Marraskuussa 1918 Saksan vallankumouksen kulussa spartakistit erosivat „riippumattomista” muodostaen oman „Spartacus-liittonsa” ja julkaisten joulukuun 14 p:nä 1918 oman ohjelmansa. Perustavassa edustajakokouksessa (30. joulukuuta 1918 — 1. tammikuuta 1919) spartakistit perustivat Saksan kommunistisen puolueen. V. I. Lenin arvosteli monta kertaa Saksan vasemmistosocialidemokraattien virheitä osoittaen heidän kannanotojensa epäjohdonmukaisuuden. Samalla hän arvosti korkealle heidän vallankumouksellisen toimintansa. — 571.

54 Ks. K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset kahdessa osassa, II osa, Petroskoi 1959, ss. 363—377; sitaatti sivuilla 374—375. — 575.

55 Lenin on kirjoittanut tämän otteen K. Kautskyn artikkelista „Uskonto”, joka on julkaistu „Die Neue Zeitissa”, 32. vuosikerta, vv. 1913/1914, I nide, n:o 6, 7. XI. 1913, ss. 182—188 (artikkelin alkuosa) ja n:o 10, 5. XII. 1913, ss. 352—360 (artikkelin loppu). — 577.

56 Tämän otteen Lenin kirjoitti M. V. Ovingtonin artikkelia „Neekerien asema Yhdysvalloissa” esittelevästä kirjoituksesta, joka oli julkaistu „Die Neue Zeitissa”, v. 1914, I nide, ss. 382—383, ja samassa aikakausjulkaisussa s. 592 julkaistusta I. M. Raymondin artikkelia „Neekerikysymys” esittelevästä kirjoituksesta. — 577.

57 „Maailman teollisuustyöläiset” („I.W.W.”) — USA:n työläisten ammattijärjestö, perustettu vuonna 1905. Siihen kuului etupäässä ammattitaidottomia ja atempipalkkaisia työläisiä eri ammattialoilta. Sen perustamiseen osallistuivat aktiivisesti Amerikan työväenliikkeen miehet D. de Leon, E. Debs ja W. Haywood. „Maailman teollisuustyöläiset” järjestivät useita menestyksellisiä joukkolakkoja. Ensimmäisen maailmansodan vuosina tämä järjestö osallistui Amerikan työväen useiden sodanvastaisten esiintymisten järjestämiseen. „Maailman teollisuustyöläisten” eräät johtomiehet, W. Haywood ja muut, ottivat ilolla vastaan Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen ja liittyivät USA:n kommunistiseen puolueeseen. Samaan aikaan järjestön toiminnassa ilmeni anarkosyndikalistisia piirteitä: ei hyväksytty proletariaatin poliittista taistelua, kiistettiin vallankumouksellisen työväenpuolueen johtava osa ja proletariaatin diktatuurin tarpeellisuus. „Maailman teollisuustyöläisten” johdon opportunistisen politiikan seurauksena järjestö muuttui lahkokunnaksi, joka menetti pian merkityksensä työväenliikkeessä.

Amerikan sosialistinen puolue muodostui heinäkuussa 1901 Indianapolisissa pidetyssä edustajakokouksessa niiden ryhmien yhteenliittymisen tuloksena, jotka olivat eronneet USA:n Sosialistisesta työväenpuolueesta ja Sosialidemokraattisesta puolueesta, minkä perustajia oli ollut m.m. Eugene Debs, USA:n työväenliikkeen tunnettu toimihenkilö. Hän oli myös uuden puolueen perustajia. Ensimmäisen maailmansodan vuosina Sosialistisessa puolueessa muodostui kolme virtausta: sosialishovinitit, jotka kannattivat hallituksen imperialistista politiikkaa; keskustalaiset, jotka vastustivat imperialistista sotaa vain sanallisesti; vallankumouksellinen vähemmistö, joka kannanotoissaan oli internationalistinen ja taisteli sotaa vastaan.

Proletaariaineksiin tukeutuen Sosialistisen puolueen vasemmistosiipi kävi Charles Ruthenbergin, William Fosterin, W. Haywoodin ja muiden johdolla taistelua opportunistista puoluejohtoa vastaan tarkoituksenaan proletariaatin itsenäinen poliittinen toiminta ja luokkataisteluperiaatteisiin pohjaavien tuotannollisten ammattiyhdistysten luominen. Vuonna 1919 Sosialistisessa puolueessa tapahtui hajaannus. Sosialistisesta puolueesta eronneesta vasemmistosiivestä tuli USA:n kommunistisen puolueen perustaja ja kanta-joukko.

Sosialistinen puolue on nykyään harvalukuinen lahkolaisjärjestö.— 577.

58 Ks. K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, Petroskoi 1958, ss. 563—566.— 578.

59 *Amerikan sosialistisen työväenpuolueen* perustivat I Internationalen amerikkalaiset jaostot ja muut amerikkalaiset sosialistiset järjestöt yhteisessä edustajakokouksessaan vuonna 1876 Philadelphiassa yhdistymällä yhdeksi puolueeksi. Edustajakokouksen työssä esitti johtavaa osaa Marxin ja Engelsin työtoveri F. A. Sorge. Puolueessa olivat valtaenemmistönä immigrantit, joiden yhteydet Amerikan kantatyöväestöön olivat heikot. Alkuvuosina puolueessa olivat johtosemassa lassallelaiset, jotka erehtyivät erinäisissä tapauksissa lahkokuntalaisuuteen ja dogmaattisuuteen. Marx ja Engels arvostelivat jyrkästi Amerikan sosialistien lahkokuntalaistaktiikkaa. 90-luvun alussa Sosialistisen työväenpuolueen johto siirtyi D. de Leonin johtamalle vasemmistosiivelle, mikä kuitenkin teki anarkosyndikalistisia virheitä. STP kieltäytyi taistelemasta työväenluokan osavaatimusten puolesta ja toimimasta reformistisissa ammattiyhdistyksissä kadottaen yhä enemmän jo muutenkin heikkoja yhteyksiään työväen joukkoliikkeeseen. Ensimmäisen maailmansodan vuosina Sosialistinen työväenpuolue kallistui internationalismin suuntaan. Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen vaikutuksesta puolueen vallankumouksellisin osa oli aktiivisesti mukana luomassa Amerikan kommunistista puoluetta. STP on nykyään harvalukuisen järjestö, jolla ei ole vaikutusta USA:n työväenliikkeeseen.

American Federation of Labor (AFL) — Yhdysvaltojen ammattiyhdistysliitto, perustettu vuonna 1881. Ammattikuntaperiaatteen mukaisesti rakennettu AFL on ollut yhdistämässä etupäässä „työläisaristokratiaa”. American Federation of Laborin virallisena äänen-

- kannattajana on kuukausijulkaisu „American Federationist”, joka on ilmestynyt Washingtonissa vuodesta 1894 alkaen. AFL:n reformistinen johto saarnaa „luokkien yhteistoimintaa” ja on kapitalistisen järjestelmän puolustamisen kannalla. Sen politiikkana on kansainvälisten työväenliikkeen hajottaminen, ja se tukee aktiivisesti Amerikan imperialismin aggressiivista ulkopoliittikkaa. Vuonna 1955 AFL yhdistyi toisen ammattiyhdistysliiton, Congress of Industrial Organizations’in, kanssa. Uuden yhdistyksen nimi on American Federation of Labor — Congress of Industrial Organizations (AFL—CIO).— 579.
- 60 Tämä kirjoitus oli liimattu „omikron”-vihkoon „Leipziger Volkszeitungista”, vuoden 1916 heinäkuun 16 pn numerosta otettuna sanomalehtileikkeleenä; kirjoittajan nimeä ei ole osoitettu.— 587.
- 61 Ks. K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, Petroskoi 1958, ss. 435—437.— 589.
- 62 Ks. K. Marxin kirjettä L. Kugelmannille joulukuun 13 pltä 1870. Vihkossa „Marxilaisuus valtiosta” on V. I. Leninin alustavaa aineistoa „Valtio ja vallankumous” kirjaa varten. Vihko on kirjoitettu tammi- ja helmikuussa v. 1917 Zürichissä. Viite vihkoon „Marxilaisuus valtiosta” on nähtävästi tehty myöhemmin, silloin kun Lenin kirjoitti kirjaansa „Valtio ja vallankumous”.— 589.
- 63 Ks. K. Marxin kirjettä „Daily News” lehden toimittajalle tammi-kuun 16 pltä 1871.— 589.
- 64 Ks. K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset kahdessa osassa, II osa, Petroskoi 1959, s. 418.— 590.
- 65 K. Marxin „Die Neue Zeittille” lähettämän kirjeen päivämäärä on osoitettu virheellisesti, pitää olla 4. helmikuuta 1871.— 590.
- 66 Ks. K. Marx, Konfidentielle Mitteilung (Luottamuksellinen tiedotus).— 590.
- 67 Ks. K. Marxin kirjettä Kugelmannille toukokuun 18 pltä 1874.— 590.
- 68 Artikkelissaan „Sodan tarkoituserät” F. Adler esittää Preussin maapäivien sosialidemokraattisen ryhmän julkilausuman vuoden 1916 tammikuun 17 päivältä.— 598.
- 69 Ensimmäisen maailmansodan aikana Trotski ajoi keskustalaista politiikkaa tukien sosiali-imperialismia. Leninistä keskustalaisuus oli pahinta ja vaarallisinta lajia opportunistimia, sillä naamioituneet opportunistit ovat „sata kertaa vahingollisempia ja vaarallisempia työväenliikkeelle”. Leniniläiset, bolshevikit kävivät leppymätöntä taistelua keskustalaisuutta ja sen muunnosta — trotskilaisuutta — vastaan. Paljastaessaan Trotskin tunnuksen „ei voittoja eikä tappioita” todellisen olemuksen Lenin osoitti, että se, joka kannattaa

- tuota tunnusta kyseisessä sodassa, „on tahtoen tai tahtomattaan shovinisti”, „proletaarisen politiikan *vihollinen*”, porvariston kannattaja (ks. Teokset, 21. osa, ss. 271—272).— 600.
- 70 K. Marxin „Die Neue Zeitille” lähettämän kirjeen päivämäärä on osoitettu virheellisesti, pitää olla 4. elokuuta 1874.— 603.
- 71 „*Vorbote*”—Zimmerwaldin vasemmiston teoreettinen aikakauslehti, ilmestyi saksankielisenä Bernissä. Ilmestyi kaksi numeroa: 1. n:o tammikuussa ja 2. n:o huhtikuussa 1916. Aikakauslehden virallisina julkaisijoina olivat H. Roland-Holst ja A. Pannekoek. Lenin osallistui aktiivisesti aikakauslehden perustamiseen ja sitten 1. n:ön ilmestyttyä sen ranskantamiseen, jotta siihen voisivat tutustua laajemat piirit. Aikakauslehdessä julkaistiin Leninin artikkelit „Opportunismi ja II Internationalen vararikko” sekä „Sosialistinen vallankumous ja kansakuntien itsemääräämisoikeus (Teesit)”.— 607.
- 72 Tämä K. Marxin kirje julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1878 Liebknechtin teoksen toisessa painoksessa.— 611.
- 73 *Grütli-liitto* (Grütli-Verein) — porvarillinen reformistinen järjestö, perustettu Sveitsissä vuonna 1838 ennen Sveitsin sosialidemokraattisen puolueen järjestämistä. Järjestölle annettiin nimi Grütli-liitto legendaarisen grüttiläisten (salaliittolaisten) liiton kunniaksi, joka nousi kapinaan itävaltalaisen Habsburgien hallitsijasuvun harjoittamaa sortoa vastaan 16. vuosisadalla. Vuonna 1901 Grütli-liitto yhtyi Sveitsin sosialidemokraattiseen puolueeseen säilyttäen järjestöllisen itsenäisyytensä, äänenkannattajansa, sanomalehden „Grütli-ner”, ja ajoi omaa, suuntaukseltaan porvarillis-nationalistista linjaansa. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) se oli kannanotoissaan äärimmäisen shovinistinen ja tuki oikeistolaisia sosialishovinisteja. Marraskuussa 1916 Zürichissä pidetty Sveitsin sosialidemokraattisen puolueen edustajakokous päätti katsoa, etteivät Grütli-liiton sosialishovinistinen toiminta ja mainitun liiton kuuluminen sosialidemokraattiseen puolueeseen sovi yhteen.— 614.
- 74 Ks. K. Marx ja F. Engels, Gottfried Kinkel.— 620.
- 75 F. Engelsin teos „Po ja Rein” ilmestyi Berliinissä v. 1859.— 620.
- 76 Ks. K. Marx ja F. Engels, Arvosteluja aikakausjulkaisusta „Neue Rheinische Zeitung. Politisch-Ökonomische Revue”. N:o 4. Emile de Girardin. „Le socialisme et l'impôt” („Sosialismi ja verotus”).— 621.
- 77 Ks. K. Marx ja F. Engels, Revue. Mai bis Oktober 1850.— 621.
- 78 Ks. K. Marx ja F. Engels, Revue. Januar/Februar 1850.— 622.
- 79 Artikkelissaan „II Internationalen vararikko” V. I. Lenin esittää mielipiteensä Brailsfordin kirjasta „Teräksen ja kullan sota” ja käyttää tekijän kertomia tosiasioita sosialishovinististen teorioiden paljastamiseen (ks. Teokset, 21. osa, s. 209).— 625.

- 80 Kysymys on hallituksen sanktion myöntämisestä englantilaisen pääoman ulkomaiselle toiminnalle.— 639.
- 81 Kyseisessä vihkossa olevan tekstin on kirjoittanut N. K. Krupskaja. Eri sanojen alleviivaukset, reunaviivaukset ja huomautukset, sivunumerot 15:een saakka ja vihkon kannessa oleva kirjoitus ovat V. I. Leninin tekemiä. (Eri kirjasinlajien käytön merkitystä ks. 38. huomautuksesta.) Sivulta 15 lähtien, mistä alkavat Seeleyn kirjasta lainatut otteet (tämän osan 648 sivulta alkaen) V. I. Lenin ei ole tehnyt mitään merkintöjä.— 642.
- 82 Kirjeestä, jonka K. Marx kirjoitti J. Weydemeyerille 11. syyskuuta 1851.— 643.
- 83 Kirjeestä, jonka K. Marx kirjoitti J. Weydemeyerille 5. maaliskuuta 1852.— 643.
- 84 Kirjeestä, jonka K. Marx kirjoitti S. Meyerille ja A. Vogtille 9. huhtikuuta 1870.— 646.
- 85 Vihkossa ei ole pitemmälti V. I. Leninin tekemiä sivunumeroita eikä merkintöjä otteiden tekstissä.— 648.
- 86 V. I. Leninin „Imperialismi” sanalla otsikoiman vihkon perustekstin on kirjoittanut N. K. Krupskaja. Tekstissä olevat alleviivaukset, reuna huomautukset, kannessa oleva kirjoitus ja sivunumerot ovat V. I. Leninin tekemiä. (Eri kirjasinlajien käytön merkitystä ks. 38. huomautuksesta.) — 658.
- 87 Egelhaafin kirjan V. I. Lenin sai Zürichin kantoninkirjastosta. Kahdessa tilauskortissa olevien V. I. Leninin merkintöjen perusteella voidaan määritellä likipitään, milloin Lenin tutki mainittua teosta. V. I. Lenin tilasi Egelhaafin kirjan elokuun 4 pnä 1916; kirjastosta vastattiin, että se voidaan antaa „lokakuun lopulla”. Lokakuun 4 pnä V. I. Lenin tiedusteli mainitun teoksen toista painosta (vuoden 1908 painosta) ja sai jälleen saman vastauksen. Kirjaa koskeva tutkimustyö voitaneen ajoittaa vuoden 1916 loka- — marraskuulle.— 670.
- 88 „Puntit” — Kiinan eteläisten maakuntien kanta-asukkaiden kiinalainen nimitys. Hübnerin taulukoissa, joista V. I. Lenin teki muistiinpanoja, „puntit” on erotettu erheellisesti kiinalaisista erikoiseksi kansallisuudeksi.— 698.
- 89 *Karafuto* — Sahalinin eteläosan japaninkielinen nimitys.— 698.
- 90 Demorgnyn ja Jaegerin kirjoista tehdyt muistiinpanot, jotka on lisätty tähän vihkoon, V. I. Lenin kirjoitti sen jälkeen kun oli lopettanut teoksensa „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” kirjoittamisen, nähtävästi vuoden 1916 lopussa tai vuoden 1917 alussa.— 710.

- 91 Artikkelin, jonka jäsenitys kyseinen asiakirja on, jäi nähtävästi kirjoittamatta. Jäsenitys on vuodelta 1912 tai 1913 ja se on kirjoitettu samalle lehdelle kuin seuraavakin asiakirja (ks. tätä osaa, s. 724).— 723.
- 92 August Bebelin artikkelin „Deutschland, Russland und die orientalische Frage” („Saksa, Venäjä ja Idän-kysymys”, joka julkaistiin v. 1886 aikakauslehdessä „Die Neue Zeit” (4. vuosikerta, n:o 11), V. I. Lenin luki nähtävästi bundilaisen Kosovskin (M. J. Levinsonin) esitelmätilaisuuden yhteydessä. Mainittu esitelmätilaisuus oli vuoden 1914 lokakuun 10 päivän maissa (ks. Ленинский сборник XIV (XIV Lenin-kokoelma), s. 132).— 725.
- 93 V. I. Lenin aikoi vuoden 1915 lokakuun 20 päivän tienoilla pitää esitelmän Zürichissä ja Genèvessä: „22 päivänä Zürichissä ja 20 päivänä Genèvessä”, hän kirjoitti V. A. Karpinsille Genèveen. (ks. Ленинский сборник XI (XI Lenin-kokoelma), s. 184). Esitelmä aiheesta „Kansainvälinen sosialistikongressi 5.—8. syyskuuta 1915” pidettiin Zürichissä lokakuun 23 pnä. Tiedottaessaan esitelmäpäivästä Genèveen V. I. Lenin kirjoitti: „Jos voitte, niin järjestäkää esitelmä kahta päivää aikaisemmin tai myöhemmin pidettäväksi” (sama, s. 185). Genèvessä pidettävän esitelmän aiheesta sovittiin nähtävästi myöhemmin: „Esitelmästä kirjoitan huomenna” (lokakuun 6 pnä Karpinsille kirjoitettu kirje; sama, s. 189). Jäsenitys „Imperialismi ja kansojen itsemäärämisöikeus” koskee todennäköisesti Leninin Genèvessä lokakuun 28 pnä 1915 pitämää esitelmää.— 727.
- 94 Syyskuussa 1915 Zimmerwaldissa (Sveitsi) pidettiin Internationalististen sosialistien kansainvälinen konferenssi, joka Leninin antaman lausunnon mukaan oli „ensimmäinen askel” imperialistista sotaa vastustavan kansainvälisen liikkeen kehittämisessä. Konferenssiin osallistui sosialisteja Euroopan 11 maasta, m.m. Venäjältä, Saksasta, Ranskasta, Italiasta ja muualta.
- Konferenssissa hyväksyttiin manifesti, jossa asetuttiin vastustamaan maailmansodan alkuunpanijoita, imperialistisia hallituksia, ja tuomittiin, joskaan ei kyllin jyrkästi, sosialishovinistien menettely. Manifestin pohjalla perustettiin n.s. Zimmerwaldin yhdistys.
- Konferenssissa muodostui Leninin johtama Zimmerwaldin vasemmistoryhmä, joka arvosteli jyrkästi Kautskyn kannalle asettunutta konferenssin enemmistöä. Zimmerwaldin vasemmisto ehdotti, että konferenssin päätöksissä osoitettaisiin välttämättömäksi sanoutua täydellisesti irti sosialishovinismista ja kehoitettaisiin kansanjoukkoja vallankumoukselliseen taisteluun imperialistisia hallituksia vastaan.
- Zimmerwaldin vasemmisto valitsi toimikunnan, joka Zimmerwaldin konferenssin jälkeen jatkoi toimintaa vallankumouksellisten internationalististen ryhmien yhdistämiseksi.— 731.
- 95 *Struvelaisuus*, „legaalinen marxilaisuus”—porvarillista reformistista marxilaisuuden vääristelyä. P. B. Struve ja muut „legaaliset marxilaiset” yrittivät käyttää marxilaisuuden lippua ja työväenliikettä por-

variston eduksi. Lenin luonnehti struvelaisuutta seuraavasti: „Struvelaisuus ei ole ainoastaan porvarillisten teoreetikkojen venäläinen, vaan kansainvälinen pyrkimys tappa marxilaisuus 'hellyyden avulla', tukehduttaa se syleilyillä, sillä, että muka tunnustetaan marxilaisuuden 'kaikki' 'todella tieteelliset' puolet ja ainekset, *paitsi* sen 'agitatorista', 'demagogista' ja 'blanquilaismaisen utooppista' puolta. Toisin sanoen: otettakoon marxilaisuudesta kaikki, minkä liberaalinen porvaristo voi hyväksyä, jopa taistelu reformien puolesta, jopa luokkataistelu (ilman proletariaatin diktatuuria), jopa 'socialististen aatteiden' 'yleinen' tunnustaminen ja kapitalismin vaihtaminen 'uuteen järjestelmään' ja jätettäköön pois 'vain' marxilaisuuden elävä henki, 'vain' sen vallankumouksellisuus” (Teokset, 21. osa, ss. 212—213). Ensimmäisen maailmansodan aikana P. B. Struve oli venäläisen imperialismin ideologeja; käyttäen kilpenään marxilaista fraseologiaa hän puolusti ryöstösoata, alueanastuksia ja suurvaltojen harjoittamaa pikku kansojen sortoa.—732.

- 96 G. Weill — saksalainen sosialidemokraatti, revisionisti, kotoisin Elsassista; siirtyi imperialistisen sodan aikana ranskalaisten puolelle astuen vapaaehtoisesti Ranskan armeijan riveihin, jonka vuoksi hänet erotettiin puolueesta, julistettiin karkuriksi ja häneltä riistettiin edustajanvaltuudet.—734.
- 97 V. I. Lenin tarkoittaa seuraavia teoksia: G. Paishin artikkelia „Great Britain's Capital Investments in Individual Colonial and Foreign Countries” („Ison-Britannian pääomansijoitukset eri siirtomaissa ja ulkomailla”), joka julkaistiin „Journal of the Royal Statistical Societyssa”, Vol. LXXIV, Part 2, I. 1911. Pp. 167—187 („Kuninkaallisen tilastoyhdistyksen aikakauslehdessä”. LXXIV nide, 2. osa, tammikuu 1911, ss. 167—187) (ks. Ленинский сборник XXVII (XXVII Lenin-kokoelma), ss. 443—447 ja tätä osaa ss. 368—371) ja teosta: B. Harms, „Probleme der Weltwirtschaft”. Jena 1912 („Maailmantalouden ongelmia”. Jena 1912). (Ks. Ленинский сборник XXVII (XXVII Lenin-kokoelma), ss. 203—219, Ленинский сборник XXVIII (XXVIII Lenin-kokoelma), s. 391 ja tätä osaa, ss. 264—271).—736.
- 98 E. Philippovichin artikkeli „Monopole und Monopolpolitik” („Monopolit ja monopolipolitiikka”) Karl Grünbergin julkaisussa „Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung” („Sosialismin ja työväenliikkeen historian arkisto”), VI nide, 1916, ss. 157—174.—746.
- 99 V. I. Lenin kirjoitti artikkelin „Imperialismi ja sosialistisen liikkeen hajaannus” lokakuussa 1916. Se julkaistiin saman vuoden joulukuussa „Sbornik Sotsial-Demokratan” („Sosialidemokraatin kokoelman”) 2. n:ossa (ks. Teokset, 23. osa, ss. 100—115).—748.
- 100 Lloyd-george'ismiksi Lenin sanoi laajojen työtätekevien joukkojen mielialan muokkausta, jonka avulla porvaristo yrittää saada ne puolelleen turvautuen siinä tarkoituksessa järjestelmään, „jonka

muodostavat imartelu, valhe, puijaus, suosituilla muotisanoilla jongleeraaminen, jos jonkinlaisten uudistusten ja jos jonkinlaisten hyvyksien aulis lupaileminen työläisille, jotta nämä luopuisivat porvariston kukistamiseen tähtäävästä vallankumouksellisesta taistelusta" (Teokset, 23. osa, s. 112). Tämän järjestelmän nimitys johtuu huomattavan englantilaisen poliitikon Lloyd George'in (1863—1945) nimestä. Lenin luonnehti hänet „ensiluokkaiseksi porvarilliseksi tekijämieheksi ja poliittiseksi kelmiksi, yleisesti tunnetuksi puhujaksi", joka palveli oivallisesti porvaristoa, levitti sen vaikutusta proletariaattiin antaen nöyräniskaisille työläisille armolahjoja pienten uudistusten muodossa. — 750.

- 101 „Imperialismia ja kansallisuussortoa koskevat teesit", jotka oli allekirjoittanut „Gazeta Robotniczan" toimitus, julkaistiin „Vorbote" aikakauslehden 2. n:ossa. Lenin teki muistiinpanot aikakauslehden tekstin mukaan.

„*Gazeta Robotnicza*" („Työväen Lehti") — Puolan ja Liettuan sosialidemokraattien Varsovan komitean illegaalinen äänenkannattaja; ilmestyi touko—lokakuussa 1906; kaikkiaan julkaistiin 14 numeroa G. Kamenskin toimittamina, minkä jälkeen lehti lakkasi ilmestymästä. Puolan sosialidemokraattisen puolueen jakauduttua v. 1912 kahtia muodostui kaksi Varsovan komiteaa ja julkaistiin kahta äänenkannattajaa nimeltään „Työväen Lehti": toista julkaisivat Varsovassa Päähallinnon kannattajat (heinäkuusta 1911 heinäkuuhun 1913) ja toista oppositiossa oleva Varsovan komitea Krakovassa (heinäkuusta 1911 helmikuuhun 1916). V. I. Lenin tarkoittaa viimeksi mainittua lehteä.

„*Gazeta Robotnicza*" lähenei kannanotoissaan Zimmerwaldin vasemmistoa. Sotaa koskevassa kysymyksessä se oli internationalistisella kannalla, mutta useissa muissa tärkeissä kysymyksissä (järjestöllinen ero keskustalaisista, suhtautuminen minimiohjelman vaatimuksiin sodan aikana) se osoitti horjuvansa keskustalaisten suuntaan. Kansallisuuskysymyksessä „*Gazeta Robotniczan*" toimitus esiintyi kansojen itsemääräämisoikeutta vastaan. „*Gazeta Robotniczan*" toimituksen kantaa ks. Leninin kirjoittamasta „Ulko maisten järjestöjen komitean kirjeestä VSDTP:n jaostoille" (Teokset, 22. osa, ss. 150—153). „*Gazeta Robotniczan*" teesejä koskevaa aineistoa ks. Leninin artikkelista „Itsemääräämisestä käydyn väitelyn yhteenvetoja" (Teokset, 22. osa, ss. 311—352). — 750.

- 102 Kyseinen asiakirja lienee todennäköisesti jäsenyys artikkelia tai artikkelisarjaa varten aiheesta: miten vallankumouksellinen marxilaisuus ja opportunismi suhtautuvat imperialismiin. Jäsenyyksen alku vastaa täydellisesti V. I. Leninin artikkelin „Imperialismi ja sosialistisen liikkeen hajaannus" (Teokset, 23. osa, ss. 100—115) tekstiä. Oletetaan tehtäväkseen imperialismiin ja työväenliikkeessä esiintyvän opportunismien välisen yhteyden osoittamisen Lenin arvostelee niin jäsenyyksessä kuin artikkelissaankin opportunismien huomattavinta edustajaa K. Kautskya. Hän osoittaa, „että sosialishovinismien ja opportunismien välillä on erottamaton historiallinen yhteys, samoin kuin senkin, että ne ovat aatteellis-poliittiselta sisällöltään yhtäläisiä" (sama, s. 100). Artikkelissaan „Imperialismi ja sosialistisen liik-

keen hajaannus” Lenin ei käyttänyt koko jäsenystään. Sitä todistaa artikkelin lopussa oleva huomautus: „Seuraavassa artikkelissa yritämme summeerata ne tärkeimmät erikoisuudet, jotka erottavat tämän (marxilaisen. *Toim.*) linjan sen vastakohtana olevasta kautskylaisuudesta” (sama, s. 115).— 752.

- 103 Tarkoitetaan nähtävästi Wilhelm Liebknechtin virheitä (horjahteluja kansallisliberaalismin suuntaan), jotka hän teki vuosina 1864—1870, jolloin Saksassa oli päättymäisillään porvarillis-demokraattisen vallankumouksen viimeistelykausi, Preussin ja Itävallan riistäjäluokkien kamppailu siitä, millä tavalla tämä vallankumous oli suoritettava ylhäältä käsin. Lenin on huomauttanut, että „Marx ei ainoastaan tuominut Lassallea, joka oli mielistellyt Bismarckia, vaan ojensi myös Liebknehtiä, joka oli vajonnut 'austrofiileyteen' ja partikularismin puolustamiseen; Marx vaati vallankumouksellista taktiikkaa, joka taistelee yhtä säälimättömästi sekä Bismarckia että austrofiilejä vastaan” (Teokset, 21. osa, s. 63, samoin ss. 105 ja 302—303). W. Liebknechtin virheitä yrittivät käyttää hyväkseen menshevikit ja muut kansallisliberaalit puolustaessaan shovinistista kantaansa vuosien 1914—1918 imperialistisen sodan aikana.— 752.
- 104 Luonnehtiessaan opportunistin kehitystä kansainvälisessä sosialidemokraattisessa liikkeessä Lenin osoitti, että opportunistin muuttuminen kehittyessään sosialishovinismiksi vuosien 1914—1918 imperialistisen sodan aikana oli lainmukaista. Artikkelissa „Opportunismi ja II Internationalen vararikko” korostetaan, että vuosien 1889—1914 opportunistin ja ensimmäisen maailmansodan kaudella esiintyneen sosialishovinismin luokkatausta ja poliittinen sisältö oli yksi ja sama; porvariston lakeijoiden liittoutuminen pääomagnaattien kanssa työväenluokkaa vastaan, luokkien yhteistoiminta ja kieltäytyminen vallankumouksesta ja proletariaatin diktatuurista. „*Socialishovinismi on englantilaisen liberaalisen työväenpolitiikan, millerandismin ja bernsteiniläisyyden suoranaista jatkoa, niiden täydellistymä*” (Teokset, 22. osa, s. 103).— 753.
- 105 *Millerandismi* — ranskalaisesta sosialistista Millerandista nimensä saanut opportunistinen virtaus. Millerand osallistui v. 1899 Ranskan taantumukselliseen porvarilliseen hallitukseen ja oli porvariston apuna toteuttamassa sen politiikkaa.— 753.
- 106 *Bernsteiniläisyys* — kansainvälisessä sosialidemokraattisessa liikkeessä esiintynyt opportunistinen suunta, joka muodostui 19. vuosisadan lopulla ja sai nimensä saksalaisen sosialidemokraatin E. Bernsteinin mukaan. Saksan sosialidemokraattisen puolueen teoreettisessa äänenkannattajassa „Die Neue Zeitissa” vv. 1896—1898 julkaistuissa artikkeleissaan ja teoksessaan „Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie” („Socialismin edellytykset ja sosialidemokratian tehtävät”) (1899) Bernstein esiintyi Marxin luokkataisteluteoriaa, kapitalismin tuhon väistämättömyyttä koskevaa oppia vastaan, sosialistista vallankumousta ja proletariaatin diktatuuria vastaan ja kehotti sosialidemokratiaa

rajoittumaan tehtävissään vain taisteluun uudistusten puolesta, joiden tarkoituksena on työläisten taloudellisen aseman parantaminen kapitalismin aikana. Bernsteinin opportunistiset ja revisionistiset käsitykset saivat kannatusta Saksan sosialidemokraattisen puolueen ja muiden II Internationaleen kuuluneiden puolueiden oikeistosiiven taholta. Vain bolshevikkipuolue kävi V. I. Leninin johdolla päättäväisesti taistelua bernsteiniläisyyttä, sen kannattajia ja seuraajia vastaan.

Opportunismien ja sosialishovinismien erään suunnan luonnehtimiseen Lenin käyttää lausuntoa, jonka Engels antoi Englannin työväenpuolueesta sanomalla sitä „porvarilliseksi työväenpuolueeksi”. Lenin osoittaa artikkelissaan „Imperialismi ja sosialistisen liikkeen hajaannus”, että „porvarillinen työväenpuolue” on välttämätön ja tyypillistä imperialistisille maille, että „porvarillisia työväenpuolueita” poliittisina ilmentyminä on jo perustettu *kaikissa* edistyneimmissä kapitalistisissa maissa” (Teokset, 23. osa, s. 113).— 753.

¹⁰⁷ Lenin viittaa artikkeleihinsa: 1) „Opportunismi ja II Internationaalen vararikko”, julkaistu aikakauslehdessä „Vorbote” („Edelläkävijä”), n:o 1, tammikuu 1916 (ks. Teokset, 22. osa, ss. 99—111) ja 2) „II Internationaalen vararikko”, julkaistu v. 1915 aikakauslehdessä „Kommunist”, 1.—2. numerossa (ks. Teokset, 21. osa, ss. 195—250).— 753.

¹⁰⁸ Ks. tätä osaa, ss. 482—486.— 755.

¹⁰⁹ V. I. Lenin laati tämän luettelon „Zürichin kirjastojen uuden täydennyshakemiston” mukaan, 20. vuosikerta, 1916, 1. vihko, tammi—maaliskuu.— 756.

V. I. LENININ SITEERAAMAN KIRJALLISUUDEN
HAKEMISTO

A

- Adler, F. *Kriegsziele*.— In: «Der Kampf», Wien, 1916, Jg. 9, Bd. 9, N 2, Februar, S. 49—54. — 598.
- Adler, G. *Die imperialistische Sozialpolitik. D'Israeli, Napoleon III, Bismarck*. Tübingen, Laupp, 1897. 44 S. — 479, 514.
- Agahd, E. *Großbanken und Weltmarkt. Die wirtschaftliche und politische Bedeutung der Großbanken im Weltmarkt unter Berücksichtigung ihres Einflusses auf Rußlands Volkswirtschaft und die deutsch-russischen Beziehungen*. Berlin, Paschke, 1914. XXIV, 290 S.— 14, 48, 92, 213.
- Alexinsky, G. *Das ausländische Kapital im Wirtschaftsleben Rußlands*.— In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. XXXII, Bd. I, N 12, S. 435—441. — 247.
- *La Russie démocratique et la guerre. Réponse au Comte Jules Andrassy*. — In: «La Revue Politique Internationale», Lausanne, 1915, N 14, mars—avril, p. 168—186. — 479, 480.
- Amerikanische *Kriegslieferungen*. — In: «Neue Zürcher Zeitung», 1915, N 485, 23. April, I. Morgenblatt. — 296.
- «The Annals [of the American Academy of Political and Social Science]», Philadelphia, 1915, v. LIX, p. 96—103, 111—124, 301—308, 309—315, 316—320, 321—332. — 22—24, 49, 132.
- «Arbeiter-Zeitung», Wien, 1916, N 101, 11. April, S. 1—2. — 4, 22.
- N 112, 22. April, S. 6.— 747.
- «Archiv für Eisenbahnwesen», Berlin, 1892, Hfte 1—6. — 466, 468, 470, 472.
- «Archiv für Eisenbahnwesen», Berlin, 1915. — 466.
- «Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung», Leipzig, 1915, Jg. 5, Hfte 1 u. 2, S. 276—278, 305—316. — 560, 564.
- 1916, Jg. 6, S. 157—174.— 747.
- «Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik», Tübingen, 1916, Bd. 41, S. 277—297. — 375.
- 1916/1917, Bd. 42, S. 285—344.— 747.
- Arlt, H. *Kohle und Eisen und ihre Bedeutung im gegenwärtigen Weltkriege*. — In: «Internationale Monatsschrift für

Wissenschaft, Kunst und Technik», Leipzig — Berlin, 1915—1916, Jg. X, Bd. 10, Hft. 4, 1. Januar, S. 493—512.— 260.

Arndt, P. Die Kapitalkraft Frankreichs. — In: «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1916, I, Bd. 7, S. 34—52, osastossa: Abhandlungen.— 209, 250, 251.

— Neue Beiträge zur Frage der Kapitalanlage im Auslande.— In: «Zeitschrift für Sozialwissenschaft», Leipzig, 1915, Neue Folge, Jg. VI, Hfte 3—8/9, S. 158—174. 215—224, 297—311, 377—387, 445—460, 532—549.— 251.

Askew, J. B. Praktische Kolonialpolitik.— In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 1, N 16, S. 552—559.— 365.

The Audacious War. By C. W. Barron.— In: «The Economist», London, 1915, v. LXXX, No. 3,733, March 13. p. 562.— 309.

Die Ausländereinbürgerung. — In: «Grütliener», Zürich, 1916, N 237, 10. Oktober, S. [1]; N 242, 16. Oktober, S. [1—2]; N 243, 17. Oktober, S. [2].— 616.

Aus dem literarischen Nachlaß von Karl Marx, Friedrich Engels und Ferdinand Lassalle, hrsg. v. Franz Mehring. III. Gesammelte Schriften v. Karl Marx und Friedrich Engels. Von Mai 1848 bis Oktober 1850. Stuttgart, Dietz, 1902. VI, 491 S.— 620.

Außerordentlicher Internationaler Sozialistischer Kongreß in Basel 24—25. XI. 1912. — In: «Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung», Leipzig, 1915, Jg. 5, Hfte 1 u. 2, S. 305—311, osastossa: Chronik.

Juli 1912 — Juni 1914 und Nachträge für Juli 1911 — Juni 1912.— 560, 564.

B

Babut. Projet de déclaration.— In: «Journal de Genève», 1914, 17 octobre, osastossa: Entre pasteurs.— 528—529.

Bagdad-Bahn. — In: «Die Bank», Berlin, 1909, II. Semester, S. 1101—1102, osastossa: Bank und Börse.— 165.

Ballod, C. Grundriß der Statistik, enthaltend Bevölkerungs-, Wirtschafts-, Finanz- und Handels-Statistik. Berlin, Guttentag, 1913. VII, 348 S.— 14. 48. 111.

— Die Volksernährung in Krieg und Frieden.— In: «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig—München, 1915, Jg. 39, Hft. 1, S. 77—112.— 562.

«Die Bank», Berlin. 1908, I. Semester, S. 134—145.— 33, 346.

— 1908, II. Semester, S. 765—775.— 58.

— 1909, I. Semester, S. 79, 115—125, 301—309, 309—318, 319—326.— 162—163, 348.

— II. Semester, S. 799—800, 819—833, 849—857, 950—960, 1043—1052, 1101—1102.— 164—165, 166, 168—169.

— 1910, I. Semester, S. 211—223, 236—245, 288—289, 401—412.— 158, 160, 473.

II. Semester, S. 497—508, 619—627, 1200, 1202—1203.— 118, 153, 161.

— 1911, I. Semester, S. 1—13, 94—95, 217—227.— 155—156, 158.

II. Semester, S. 605—616, 726—736, 813—824, 825—832.— 156—157.

- 1912, I. Semester, S. 12—19, 32—37, 216—223, 223—230, 420—432, 432—438, 523—532. — 152—154, 155, 213.
II. Semester, S. 629—638, 695—696, 1032—1047. — 63, 149—151, 152.
- 1913, I. Semester, S. 388—391. — 63.
II. Semester, S. 623—637, 725—736, 736—747, 811—812, 952—963, 1022—1024, 1024—1026. — 63, 64, 65, 66, 67.
- 1914, I. Semester, S. 1—16, 89—90, 94—95, 234—243, 298—300, 313—321, 329—337, 338—345, 415—426, 441—446, 496—498, 544—551. — 55, 56, 58, 59, 60, 62.
II. Semester, S. 713—714, 903—920, 932—940, 997—1009, 1039—1058, 1097—1115. — 51, 52, 54, 55.
- «Bank-Archiv», Berlin, 1912, Jg. XI, N 19, S. 299—303. — 68—69.
- 1912, Jg. XI, N 20, S. 317—321. — 68—69.
- 1914, Jg. XIII, N 18, S. 299—303. — 18.
- Banken und Reichspost.** — In: «Die Bank», Berlin, 1914, II. Semester, S. 713—714, osastossa: Aus den Handelskammern. — 51.
- Das Bankgewerbe in der Berufsstatistik.** — In: «Die Bank», Berlin, 1909, II. Semester, S. 799—800, osastossa: Aus den Statistischen Ämtern. — 165.
- Die bankgewerbliche Tätigkeit der Sparkassen.** — In: «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 1022—1024, osastossa: Umschau. — 66.
- Bankgewinne.** — In: «Arbeiter-Zeitung», Wien, 1916, N 101, 11. April, S. 1—2. — 4, 22.
- Barron, C. W. The Audacious War.** Boston—New York, Mifflin, 1915, XIV, 192 p. — 183, 302, 309.
- Bartholomew, J. G. Atlas of the World's Commerce.** A new series of maps with descriptive text and diagrams showing products, imports, exports commercial conditions and economic statistics of the countries of the world. Compiled from the latest official returns at the Edinburgh geographical institute. London, Newnes, 1907, LI, [6], 176, 42 p. — 443, 450.
- [**Bauer, O. Österreich-Ungarn und Italien.**] [Esittely]. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 2, N 29, S. 96, osastossa: Zeitschriftenschau. — 364.
- Baumgarten, F. u. Meszleny, A. Kartelle und Trusts. Ihre Stellung im Wirtschafts- und Rechtssystem der wichtigsten Kulturstaaten.** Eine nationalökonomisch-juristische Studie. Berlin, Liebmann, 1906, VI, 362 S. — 17, 198.
- Bebel, A. Deutschland, Rußland und die orientalische Frage.** — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1886, Jg. IV, N 11, S. 502—515. — 725.
- Beer, M. Betrachtungen über den Niedergang Englands.** — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1900—1901, Jg. XIX, Bd. I, N 26, S. 804—811. — 579.
- Belfort-Bax, E. Ein weitverbreiteter Fehlschluß.** — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1900—1901, Jg. XIX, Bd. I, N 8, S. 247—250. — 560, 578.
- Beiger, E. Die Sozialdemokratie nach dem Kriege.** Berlin, Concordia Deutsche Verlags-Anstalt, 1915, 45 S. — 549.
- Bérard, V. L'Angleterre et l'impérialisme.** Avec une carte en couleur hors texte. Paris, Colin, 1900, VI, 381 p. — 189, 199, 211, 213.

- Berger, P.** *Après la Grande Débañle: Le Partage de la Suisse.* Lausanne, 1914. 47 p. — 260.
- Berglund, A.** *The United States Steel Corporation. A Study of the Growth and Influence of Combination in the Iron and Steel Industry.* New York, Macmillan, 1907. 178 p. (Studies in History, Economics and Public Law edited by the Faculty of political Science of Columbia University, v. XXVII. N 2). — 198, 207.
- Bernhard, L.** *Die Preußische Polenpolitik.* — In: «Handbuch der Politik», Berlin — Leipzig, 1912—1913, Bd. II, S. 623—633. — 510.
- Bernhardi, F.** *Deutschland und der nächste Krieg.* 6-te Aufl. Stuttgart — Berlin, Cotta, 1913. VIII, 345 S. — 530.
- Bernstein, E.** *Der Revisionismus in der Sozialdemokratie.* — In: «Handbuch der Politik», Berlin — Leipzig, 1912—1913. Bd. II, S. 55—58. — 510.
- Bing, W.** *Der Feldzug gegen die französischen Großbanken.* — In: «Die Bank», Berlin, 1910, I. Semester, S. 236—245. Allekirjoitus: Dr. Wolf Bing-Paris. — 160.
- Bonnes paroles.** — In: «Le Temps», Paris, 1915, 7 décembre. — 295.
- Böttger, H.** *Ausbau unserer Politik.* — In: «Der Tag», Berlin, 1915, № 82, 9. April. — 298.
- *Die freien Gewerkschaften und die Regierung.* — In: «Der Tag», Berlin, 1915, № 93, 22. April. — 298.
- Brailsford, H. N.** *The War of Steel and Gold. A Study of the Armed Peace.* London, Bell, 1914. 340 p. — 625.
- Brauer, Th.** *Krieg und Sozialismus.* — In: «Hochland», München, 1915, V, Hft. 8, S. 176—189. — 264, 293.
- «**Bremer Bürger-Zeitung**», Bremen, 1915, N 291, 13. Dezember, S. [1]. — 744.
- 1916, N 139, 16. Juni, S. [5]. — 571.
- 1916, N 140, 17. Juni, S. [9]. — 573.
- 1916, N 141, 19. Juni, S. [7]. — 573.
- Briefs, G.** *Das Spirituskartell. Eine wirtschaftspolitische Untersuchung.* Karlsruhe, Braun, 1912. IV, 252 S. (Volkswirtschaftliche Abhandlungen der badischen Hochschulen. Hft. 7). — 50, 192, 201.
- «**The British Review**», London, 1915, v. XI, N 1, July, p. 82—95. — 259.
- Bruneau, L.** *L'Allemagne en France. Enquêtes économiques.* Paris, Plon — Nourrit, 1914. XII, 343 p. — 193.
- «**Bulletin de l'institut international de Statistique**», La Haye, [1912], t. XIX, 1re L., p. 374—386. — 449.
- 2e L., p. 201—475. — 48, 49, 68, 69, 121—125, 181, 209, 213, 366.
- Bürkli, K.** *Demokratisierung unseres Heerwesens.* Vortrag, gehalten am sozialdemokratischen Parteitag in Winterthur am 15. November 1896. Zürich, Bichh. des Schweiz. Grütlivereins, 1897. 34 S. — 576.

C

- Calmes, A.** *Neuere Literatur über die Kapitalanlage.* — In: «Jahrbücher für National-

- ökonomie und Statistik», Jena, 1914, Folge III, Bd. 47, S. 522—528, osastossa: Literatur. — 367.
- Calwer, R.** Einführung in die Weltwirtschaft. Berlin, Simon, 1906. 95 S. (Maier—Rothschild-Bibliothek. Bd. 30). — 149, 211, 443, 446.
- Chez les socialistes.** — In: «Le Temps», Paris, 1915, 7 décembre. — 295.
- Chronik der Weltpolitik** (vom 15. November 1913 bis 15. Februar 1914). — In: «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1914, I, Bd. 3, Hft. 2, S. 217—255, osastossa: Chronik und Archivalien. — 13.
- Colson, C.** Organisme économique et Désordre social. Paris, Flammarion, 1912. 364 p. (Bibliothèque de Philosophie scientifique). — 221.
- Corradini, E.** Il nazionalismo italiano. Milano, Treves, 1914. VII, 264 p. — 735.
- Cost of the War to Europe.** — In: «The Economist», London, 1915, v. LXXX, No. 3, 724, January 9, p. 50—51. — 257.
- Crammond, E.** The Economic Relations of the British and German Empires. — In: «Journal of the Royal Statistical Society», London, 1914, v. LXXVII, part 8, July, p. 777—807. — 211, 352, 378.
- [Critique on the book:] «Ellis Powell: The Evolution of the Money Market (1385—1915). London, 1915». — In: «The Daily Telegraph», London, 1915, No. 18,880, 15 October. — 263.
- Crohn, H. F.** Argentinien im deutsch-englischen Wirtschaftskampf. — In: «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig—München, 1915, Jg. 39, Hft. 2, S. 223—256 (781—814). — 352, 366.
- Cromer, E. B.** Ancient and Modern Imperialism. London, Murray, 1910. 143 p. — 549, 558.

D

- «The Daily Telegraph», London, 1914, 17 November. — 253.
- 1914, No. 18,631, 29 December. — 259.
- 1915, 15 March. — 285.
- 1915, 22 April. — 297.
- 1915, 23 April. — 297.
- 1915, 5 May. — 300.
- 1915, No. 18,873, 7 October, p. 9. — 261.
- 1915, No. 18,875, 9 October, p. 11. — 262.
- 1915, No. 18,880, 15 October, p. 4. — 263.
- Daniels, L.** The United States' Opportunity to increase its Foreign Trade with South America. — In: «The Annals [of the American Academy of Political and Social Science]», Philadelphia, 1915, v. LIX, p. 316—320. — 23.
- Dehn, P.** Von deutscher Kolonial- und Weltpolitik. 2-te Aufl. Berlin, Allgemeiner Verein für Deutsche Literatur, 1907. 339 S. — 642, 651.
- Delbrück, H.** Regierung und Volkswille. Eine akademische Vorlesung. Berlin, Stilke, 1914. 205 S. — 567.
- Was Amerikaner glauben. — In: «Preußische Jahrbücher», Berlin, 1915, Bd. 159, Hft. 3, S. 481—497. — 285.
- Demorgny, G.** Méthodes turco-allemandes en Perse. — In: «La Revue de Paris», 1915, année 22, T. 2, N 5, 1 mars, p. 194—224. — 264, 284.

- **La Question persane et la guerre.** Les Accords Anglo-Russo-Persans de 1907 et 1912. L'influence française et l'Effort allemand en Perse. Paris, 1916. 304, 42 p.; 1 Karte. — 710.
- Deutsche Konzessionen im Auslande.** — In: «Die Bank», Berlin, 1910, I. Semester, S. 288—289, osastossa: Aus den Handelskammern. — 160.
- «**Der Deutsche Krieg**», Stuttgart — Berlin, 1914, Hft. 1, S. 1—30. — 551.
- 1915, Hft. 56, S. 1—44. — 737.
- «**Deutsche Rundschau**», Berlin, 1914, Bd. CLXI, Oktober, S. 1—37. — 254.
- 1915, Bd. CLXII, Januar, S. 80—105. — 310.
- 1915, Februar, S. 211—231. — 310.
- Deutschland und der Weltkrieg.** Leipzig — Berlin, Teubner, 1915, VI, S. 686. — 479, 511, 513, 514, 676—677.
- Diehl, K.** Die dänische Kriegsgewinnsteuer vom Jahre 1915. — In: «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1915, Bd. 50, S. 214—216; osastossa: Nationalökonomische Gesetzgebung. — 738.
- Dietzel, H.** Weltwirtschaft und Volkswirtschaft. Dresden, Zahn u. Jaensch, 1900, VIII, 120, XLII S. (Jahrbuch der Gehe-Stiftung zu Dresden. Bd. V). — 49.
- Diouritch, G.** L'Expansion des banques allemandes à l'étranger, ses rapports avec le développement économique de l'Allemagne. Paris — Berlin, Rousseau, 1909. 798 p. — 48, 113, 210, 250.
- Le Discours de M. Renaudel et le «Vorwärts».** — In: «Le Temps», Paris, 1915, 13 novembre. — 264, 293.
- Discours de M. Albert Thomas.** — In: «Le Temps», Paris, 1915, 6 décembre. — 264, 295.
- Discussion on Mr. Paish's Paper.** — In: «Journal of the Royal Statistical Society», London, 1911, v. LXXIV, part 2, January, p. 187—200. — 370.
- Driault, E.** Les Problèmes politiques et sociaux à la fin du XIXe siècle. Paris, Alcan, 1900. 388, 32 p. — 184, 187, 204.
- Les Problèmes politiques et sociaux à la fin du XIXe siècle. Paris, 1907. — 220.
- Dryander, M.** [Lettre de M. Dryander]. — In: «Journal de Genève», 1914, N 286, 18 octobre. — 529.

E

- E. Th.** Überblick. — In: «Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung», Bern, 1916, N 40, 30. September, S. [2]. — 618.
- «**L'Écho de Paris**», 1914, N 11016, 13 octobre, p. 1. — 526.
- Eckstein, G.** Gegenwartsforderungen. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 42, S. 569—576. — 361.
- Zeitschriftenschau. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 32, Bd. 1, N 10, S. 382—384. — 578, 580.
- Zeitschriftenschau. 1914, Jg. 32, Bd. 1, N 16, S. 590—592; N 26, S. 1005—1008. Allekirjoitus G. E. — 578, 579.
- «**The Economist**», London, 1914, v. LXXIX, No. 3,721, December 19, p. 1059—1060. — 256.
- War Supplement. No. 3721, December 19, p. 9—11. — 256.
- 1915, v. LXXX, No. 3,723, January 2, p. 11—12. — 258.
- 1915, v. LXXX, No. 3,724,

- January 9, p. 46—47, 50—51, 54—55, 57—58, 66—67. — 255, 257, 258.
- 1915, v. LXXX, No. 3,729, February 13, p. 262—263. — 384.
- 1915, v. LXXX, No. 3,734, March 20, p. ii. — 309.
- 1915, v. LXXX, No. 3,735, March 27, p. 614—615. — 299.
- 1915, v. LXXX, No. 3,738, April 17, p. 743. — 252.
- «L'Économiste Français», Paris, 1902, année 30, v. 2, N 40, p. 449—451. — 552.
- «The Edinburgh Review of Critical Journal», 1915, v. 222, N 454, October, p. 248—272. — 14.
- Egelhaaf, G. Geschichte der neuesten Zeit vom Frankfurter Frieden bis zur Gegenwart. 4-te Aufl. (Neuntes bis elftes Tausend). Stuttgart, Krabbe, 1913. X, 640 S. — 670, 676, 678, 759.
- Eggenschwiler, W. Statistisches zum Problem: Krieg, Produktionsfortschritt und Preisbewegung. — In: «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig—München, 1915, Jg. 39, Hft. 4, S. 343—373. — 366.
- Encouraging Support. — In: «The Daily Telegraph», London, 1915, No. 18,875, 9 October, p. 11, osastossa: Labour Party and Recruiting. Campaign opens to-day. — 262.
- The End of the War. — In: «The Economist», London, 1915, v. LXXX, No. 3,738, April 17, p. 743. — 252.
- Engels, F. [Brief an K. Kautsky. 12. IX. 1882]. — In: Kautsky, K. Sozialismus und Kolonialpolitik. Berlin, Vorwärts, 1907, S. 79—80. — 658, 660.
- Internationales aus dem Volksstaat (1871—1875). Berlin, die Expedition des «Vorwärts», 1894. 72 S. — 479, 486.
- Kann Europa abrüsten? Separat-Abdruck aus dem «Vorwärts». [Nürnberg], Würlein, 1893. 29 S. — 479, 482.
- Die Lage der arbeitenden Klasse in England. Nach eigener Anschauung und authentischen Quellen. 2-te durchges. Aufl. Stuttgart, Dietz, 1892. XXXII, 300 S. — 561, 575, 602.
- Po und Rhein. Berlin, Duncker, 1859. 64 S. — 620.
- Über das Autoritätsprinzip. (Dell'Autorità). — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 32, Bd. 1, N 2, S. 37—39, osastossa: Ein Beitrag zur Geschichte der Internationale. Zwei unbekannte Artikel von F. Engels und K. Marx. Übersetzt und eingeleitet von N. Rjasanoff. — 578.
- Engineering Notes. — In: «The Daily Telegraph», London, 1915, 15 March. — 285.
- Die Entwicklung des Viehstandes während der letzten Dezenen in den hauptsächlichsten Staaten Europas. — In: «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1914, Folge III, Bd. 48, S. 648—651, osastossa: Miscellen. — 195.
- Entwicklungsmöglichkeiten der österreichisch-ungarischen Landwirtschaft. — In: «Arbeiter-Zeitung», Wien, 1916, N 112, 22. April, S. 6. — 747.
- Ergang, C. [Arvostelu kirjasta:] «Mamroth, Karl: Gewerblicher Konstitutionalismus. Die Arbeitstarifverträge in ihrer volkswirtschaftlichen und sozialen Bedeutung. Jena (Gustav Fischer), 1911. IV + 126. SS.» — In: «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1912,

- Folge III, Bd. 43, S. 551 — 552. — 192.
- Eschwege, L. Die Ethisierung des Kapitalismus.** — In: «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 12—19. — 154, 213.
- **Die Geschichte einer Gründung.** — In: «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 420—432. — 154.
- **Kulturdünger.** (Ein Beitrag zur Auswandererfrage). — In: «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 523—532. — 155.
- **Plutokratie und Beamten-schaft.** — In: «Die Bank», Berlin, 1911, II. Semester, S. 825—832. — 157.
- **Revolutionierende Tendenzen im deutschen Eisengewerbe.** — In: «Die Bank», Berlin, 1909, I. Semester, S. 309—318. — 162, 348.
- **Der Sumpf.** — In: «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 952—963. — 67.
- **Tochtergesellschaften.** — In: «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 544—551. — 56.
- **Trust-Patriotismus.** — In: «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 216—223. — 152.
- **Zement.** Zur Berichterstattung der Syndikate. — In: «Die Bank», Berlin, 1909, I. Semester, S. 115—125. — 163.
- Estève, L. Une nouvelle psychologie de l'impérialisme:** Ernest Seillière. Paris, Alcan, 1913. XIX, 274 p. — 180.
- Ein «Europäischer Staatenbund?» — In: «Die Grenzboten», Berlin, 1915, N 9, 3. März, S. 265—272. — 307.
- The European Deadlock.** — In: «The Economist», London, 1915, v. LXXX, No. 3,724, January 9, p. 46—47. — 255, 257.
- Filene, E. A. Coöperative Pioneering and Guaranteeing in the Foreign Trade.** — In: «The Annals [of the American Academy of Political and Social Science]», Philadelphia, 1915, v. LIX, N 148, p. 321—332. — 23.
- Financial Arrangements and the War Debts of Europe.** — In: «The Economist», London, 1915, v. LXXX, No. 3,729, February 13, p. 262—263. — 384.
- «**Finanz-Archiv**», Stuttgart — Berlin, 1914, Jg. 31, Bd. I, S. 1—32. — 365.
- 1915, Jg. 32, Bd. I, S. 125—133. — 308, 365.
- Ein **Finanzmann.** — In: «Die Bank», Berlin, 1910, II. Semester, S. 1202—1203, osastossa: Bank und Börse.—161—162.
- Franke, O. Die Großmächte in Ostasien.** — In: Deutschland und der Weltkrieg. Leipzig—Berlin, Teubner, 1915. S. 435—460. — 513, 677.
- Freeman, J. «How We Ought to Feel about the War».** — In: «The British Review», London, 1915, v. XI, N 1, July, p. 82—95. — 259.

G

- G. H. Partei oder Grütliverein?** — In: «Grütliener», Zürich, 1916, N 244, 18. October, S. [3—4]. — 617.
- Gegen den beiden Juniüsse.** — In: «Volksstimme», Chemnitz, 1916, N 131, 8. Juni. — 569.
- Gehrden, W. Das Geheimnis des Börsenerfolges im Handel mit Wertpapieren.** 2-te Aufl. Berlin, 1896. — 9.
- Die gemeinnützige Milchversorgung in Deutschland.** Mit Beiträgen von Dr. A. Witzenhau-

- sen und Professor Dr. Kamp.— In: «Schriften des Vereins für Sozialpolitik», München — Leipzig, 1914, Bd. 140, T. V, S. 1—164. — 739.
- German, J.** Die Qualifikation der Fabrikarbeit. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1902—1903, Jg. 21, Bd. 2, N 30, S. 106—109. — 149.
- Das Getreide im Weltverkehr.** Vom K. K. Ackerbaumministerium vorbereitete Materialien für die Enquête über den börsemäßigen Terminhandel mit landwirtschaftlichen Produkten. I—III. Wien, Frick, 1900. 1095 S.; 2 Diagr. — 443, 456.
- Die Gewerkschaften und die Militärfrage.** — In: «Grütli-ner», Zürich, 1916, N 216, 15. September, S. [2]. — 617.
- Die Gewerkschaftsbewegung im Jahre 1915/16; die Entwicklung des Arbeitsmarktes während des weiteren Kriegsverlaufs; die Gestaltung der Geld- und Reallöhne; die sozialpolitische Lage; das Verhalten der Gewerkschaften zu den Problemen des Krieges.** — In: «Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik», Tübingen, 1916/1917, Bd. 42, S. 285—344, osastossa: Sozialpolitische Chronik. — 747.
- Gide, Ch.** [Arvostelu kirjasta:] Francesco Nitti, Il Capitale straniero in Italia. Bari, chez Latezza et fils. 156 pages. — In: «Revue d'Economie Politique», Paris, 1915, N 4, juillet-août, p. 409—410, osastossa: Bulletin bibliographique. — 736.
- Gilbreth, F. B.** Motion Study as an Increase of National Wealth. — In: «The Annals [of the American Academy of Political and Social Science]», Philadelphia, 1915, v. LIX, p. 96—103. — 49, 132, 755.
- «Die Gleichheit»,** Stuttgart, 1914, Jg. 24, N 23, S. 353, 353—354, 363—364. — 565, 566.
- Glaser, F.** Fremde Kapitalanlagen in Kanada. — In: «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 32—37. — 154.
- «Die Glocke»,** München, 1916, Jg. II, Bd. I, Hft. 20, S. 770—786. — 561, 609, 754.
- Goldschmidt, A.** Bodenbesiedelung und Bodenpolitik in Neuseeland. — In: «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1911, Folge III, Bd. 42, S. 145—177. — 192.
- Goldschmidt, C.** Über die Konzentration im deutschen Kohlenbergbau. Eine ökonomische Studie. Karlsruhe, Braun, 1912. VIII, 122, [8] S. (Volkswirtschaftliche Abhandlungen der badischen Hochschulen. Neue Folge, Hft. 5). — 50, 192, 202.
- «Die Grenzboten»,** Leipzig, 1915, N 9, 3. März, S. 265—272. — 307.
- Greulich, H.** Offener Brief an den Grütliverein Hottingen. — In: «Grütli-ner», Zürich, 1916, N 230, 2. Oktober, S. [1]. — 561, 614.
- Grumbach, S.** Der Irrtum von Zimmerwald — Kiental. Rede, gehalten am 3. Juni 1916 im Unionssaale des Volkshauses zu Bern. Bern, Benteli, 1916. 95 S. — 606.
- «Grundriß der Sozialökonomik»,** Tübingen, 1914, Buch III, Abt. VI, S. 24—53. — 18, 44. — 1914, Buch III, Abt. VI, S. 136—186. — 18, 44, 45. — 1914, Buch III, Abt. VI, S. 187—246. — 18, 45, 46. — 1915, Buch III, Abt. V, T. II, S. 1—189. — 3, 4, 29, 31—45, 210, 213, 215, 359. — 1915, Buch III, Abt. V, T. II, S. 191—231. — 31, 45—47.
- Die grundsätzlich abweichende**

- Beurteilung.** — In: «Grütlianer», Zürich, 1916, N 253, 28. Oktober, S. [1]. — 615.
- Grunzel, J. Handels-, Zahlungs- und Wirtschaftsbilanz.** Wien, 1914. (Publikationen der Exportakademie). — 70.
- «Grütlianer», Zürich, 1916, N 216, 15. September, S. [2]. — 617.
- 1916, N 230, 2. Oktober, S. [1]. — 561, 614.
- 1916, N 235, 7. Oktober, S. [1]. — 616.
- 1916, N 237, 10. Oktober, S. [1]. — 616.
- 1916, N 242, 16. Oktober, S. [1—2]. — 616.
- 1916, N 243, 17. Oktober, S. [2]. — 616.
- 1916, N 244, 18. Oktober, S. [3—4]. — 617.
- 1916, N 248, 23. Oktober, S. [1]. — 616.
- 1916, N 249, 24. Oktober, S. [1]. — 616.
- 1916, N 253, 28. Oktober, S. [1]. — 615.
- 1916, N 255, 31. Oktober, S. [1]. — 615.
- Gudde, E. Ein neues Ausnahmegesetz gegen die Japaner in den Vereinigten Staaten.** — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 31, Bd. 2, N 38, S. 410—412. — 561, 613.
- Günther, E. Die wirtschaftlichen Hilfskräfte Deutschlands und seiner Hauptgegner.** Essen, 1915. (Kriegshefte aus dem Industriebezirk. Hft. 7). — 740.
- H**
- «Handbuch der Politik», Berlin—Leipzig, 1912—1913, Bd. I. XIII, 430 S. — 510.
- Bd. II, S. 55—58, 557—564, 623—633, 704—712, 726—731, 731—735. — 510.
- Harms, B. Volkswirtschaft und Weltwirtschaft. Versuch der Begründung einer Weltwirtschaftslehre.** Jena, Fischer, 1912. XV, 495 S. (Probleme der Weltwirtschaft. Schriften des Instituts für Seeverkehr und Weltwirtschaft an der Universität Kiel, hrsg. v. B. Harms. VI). — 209, 264, 553.
- Hart, A. B. The Monroe Doctrine an interpretation.** London, Duckworth, 1916. 445 p. — 745.
- «Hausmeister, Paul: Großbetrieb und Monopol im deutschen Bankwesen. Eine populäre Studie. (Aus: Monographien zur Zeitgeschichte. Heft 6.) Stuttgart, A. Dolge, 1912. gr. 8. 64 SS. M. 2». — In: «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1912, Folge III, Bd. 44, S. 269—270, osastossa: Übersicht über die neuesten Publikationen Deutschlands und des Auslandes. — 68, 192.
- Hegemann, C. Die Entwicklung des französischen Großbankbetriebes.** Münster, Theissing, 1908. 103 S.; 7 Tabellen. — 48, 118, 348.
- Heilmann, E. Der Kern des Streites.** — In: «Die Glocke», München, 1916, Jg. II, Bd. I, Hft. 20, S. 770—786. — 561, 609, 754.
- Heinig, K. Der Weg des Elektrot trusts.** — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 39, S. 474—485. — 147, 207, 316.
- Helfferich, K. Deutschlands Volkswohlstand 1888—1913.** Berlin, Stilke, 1913. VIII, 127 S. — 557.
- Henger, H. Die Kapitalanlage der Franzosen in Wertpapieren mit besonderer Berücksichtigung der Kapitalanlage in Handel und Industrie.** Stuttgart—Berlin, Cotta, 1913. 101 S. (Münchener volkswirtschaftliche Studi-

- en. 125. Stück). — 195, 234, 240.
- Henke**, Nicht identisch, aber dasselbe. — In: «Bremer Bürger-Zeitung», 1916, N 140, 17. Juni, S. [9], osastossa: Parteinachrichten. — 573.
- Hennig, R.** Bahnen des Weltverkehrs. Mit 23 Kartenskizzen. Leipzig, Barth, 1909. VII, 304 S. (Wissen und Können). — 545, 556.
- Herre, P.** Quellenkunde zur Weltgeschichte. Ein Handbuch. Unter Mitwirkung v. A. Hofmeister und R. Stübe. Leipzig, Dieterich, 1910. XII, 400 S. — 598.
- Hess, H.** Das Elektron in den verschiedenen Zweigen der Physik. — In: «Himmel und Erde», Leipzig — Berlin, 1915, Jg. 27, N 3, Hft. 3, S. 81—90. — 744.
- Von der Heydt's** Kolonial-Handbuch. Jahrbuch der deutschen Kolonial- und Übersee-Unternehmungen. Hrsg. v. Fr. Mensch und J. Hellmann. Berlin — Leipzig — Hamburg, verl. für Börsen- und Finanzliteratur A.-G., 1913. XLVIII, 382, 12 S. — 68.
- Heymann, H. G.** Die gemischten Werke im deutschen Großesengewerbe. Ein Beitrag zur Frage der Konzentration der Industrie. Stuttgart—Berlin, Cotta, 1904. IX, 342 S. (Münchener volkswirtschaftliche Studien. 65. Stück). — 172, 206.
- Hildebrand, G.** Die Erschütterung der Industrieherrschaft und des Industriesozialismus. Jena, Fischer, 1910. VI, [4], 244 S. — 48, 85, 213, 214.
- Hilferding, R.** Geld und Ware. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 1, N 22, S. 773—782. — 311, 361.
- Phantasie oder Gelehrsamkeit? (Auch eine mitteleuropäische Frage). — In: «Der Kampf», Wien, 1916, Jg. 9, Bd. 9, N 2, Februar, S. 54—63. — 600.
- Zur Theorie der Kombination. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 1, N 16, S. 550—557. — 316.
- Hill, D.** A History of Diplomacy in the International Development of Europe. V. 1, London—New York, 1905. — 214, 228.
- «Himmel und Erde», Leipzig—Berlin, 1915, Jg. 27, N 3, Hft. 3, S. 81—90. — 744.
- Hishida, S.** The International Position of Japan as a Great Power. New York, Macmillan, 1905. 289 p. (Studies in History, Economics and Public Law. Edited by the Faculty of Political Science of Columbia University. V. XXIV, N 3). — 6, 182, 214.
- Hobson, J. A.** Imperialism. A Study. London, Nisbet, 1902. VI, 400, 4 p. — 14, 91, 182, 184, 209—213, 216, 385, 755.
- «Hochland», München, 1915, V, Hft. 8, S. 176—189. — 264, 293, 727.
- Hoeniger, R.** Die wirtschaftliche Bedeutung des deutschen Militärwesens. Vortrag, gehalten in der Gehe-Stiftung zu Dresden am 15. Februar 1913. Leipzig—Berlin, Teubner, 1913. 35 S. (Vorträge der Gehe-Stiftung zu Dresden. Bd. V, Hft. 2). — 178, 760.
- Hoetzsch, O.** Russisch-Turkestan und die Tendenzen der heutigen russischen Kolonialpolitik. — In: «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig—München, 1913, Jg. 37, Hft. 2, S. 371—409 (903—941); Hft. 3, S. 343—389 (1427—1473). — 479, 518.
- Hoffmann, F.** Niederländisch-Ostindien im letzten Jahrhun-

- dert. — In: «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1914, II, Bd. 4, Hft. 1, S. 121—131. — 13.
- «Hofkalender». Gothaischer Genealogischer Hofkalender nebst diplomatisch-statistischem Jahrbuche. Jg. 151. Gotha, Perthes, 1914. — 727.
- Hubert, L. L'Effort allemand. L'Allemagne et la France au point de vue économique. Paris, Alcan, 1911. 236, 36 p. — 192, 198, 211.
- Hübner, O. Geographisch-statistische Tabellen aller Länder der Erde. Fortgeführt und ausgestaltet von F. v. Juraschek. 63. umgearb. Ausgabe für das Jahr 1914. Frankfurt a/M., Keller, 1914. XV, 155 S. — 272, 274, 276, 282. — Jg. 64, 1916. XV, 158 S. — 697.
- Hue, O. Marokko und der deutsche Erzbedarf. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 30, Bd. 1, N 2, S. 49—58; N 3, S. 84—91. — 726.
- Hulfegger, O. Die Bank von England mit besonderer Berücksichtigung der Reservefrage und der Entwertung der englischen Rente. Zürich, Art. Institut Orell Füssli, 1915. XIII, 423 S. — 49, 119.
- I
- Independent Labour Party and the War. — In: «The Daily Telegraph», London, 1914, 29 December. — 259.
- Industrial Profits. — In: «The Economist», London, 1915, v. LXXX, No. 3,724, January 9, p. 54—55. — 255.
- «Internationale Monatsschrift für Wissenschaft, Kunst und Technik», Leipzig — Berlin, 1915—1916, Jg. X, Bd. 10, Hft. 4, 1. Januar, S. 493—512. — 260.
- Ischchanian, B. Die ausländischen Elemente in der russischen Volkswirtschaft. Geschichte, Ausbreitung, Berufsgruppierung, Interessen und ökonomisch-kulturelle Bedeutung der Ausländer in Rußland. Berlin, Siemenroth, 1913. XVIII, 300 S. — 193, 234, 247.
- J
- Jaekch, G. Das Ende der Internationale in England. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1905, Jg. 23, Bd. 2, N 27, S. 28—32. — 604.
- Die Internationale. Eine Denkschrift zur vierzigjährigen Gründung der Internationalen Arbeiter-Assoziation. Leipzig, Leipziger Buchdruckerei, 1904. 236 S. — 603.
- Jaeger, Th. Persien und die Persische Frage. Weimar, Kiepenheuer, 1916. 180 S.; 1 Karte. — 713.
- Jaffé, E. Das englisch-amerikanische und das französische Bankwesen. — In: «Grundriß der Sozialökonomik», Tübingen, 1915, Buch III, Abt. V, T. II, S. 191—231, osastossa: A. Güterverkehr. II. Bankwesen. — 31, 44.
- Das englische Bankwesen. Leipzig, Duncker u. Humblot, 1905. X, 245 S. (Staats- und sozialwissenschaftliche Forschungen, hrsg. v. G. Schmoller und M. Sering. Bd. XXIII, Hft. 4. (Der ganzen Reihe, Hft. 109)). — 49, 53, 119, 347, 442.
- «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig — München, 1899, Jg. 23, Hft. 1, S. 271—314. — 337, 347.
- 1913, Jg. 37, Hft. 2, S. 371—409 (903—941); Hft. 3,

- S. 343—389 (1427—1473). — 479, 519.
- 1915, Jg. 39, Hft. 1, S. 77—112, 423—432. — 562.
- 1915, Jg. 39, Hft. 2, S. 223—256 (781—814). — 352, 366.
- 1915, Jg. 39, Hft. 4, S. 343—373 (1951—1981). — 352, 366.
- «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1910, Folge III, Bd. 39, S. 237—256. — 122, 189, 213, 368.
- 1911, Folge III, Bd. 41, S. 269—270. — 191.
- 1911, Folge III, Bd. 42, S. 145—177. — 192.
- 1912, Folge III, Bd. 43, S. 551—552. — 192.
- 1912, Folge III, Bd. 44, S. 269—270, 818—819. — 192.
- 1913, Folge III, Bd. 45. — 192, 195.
- 1913, Folge III, Bd. 46, S. 271—273. — 195.
- 1914, Folge III, Bd. 47, S. 522—528. — 195.
- 1914, Folge III, Bd. 48, S. 276—279, 544—545, 648—651. — 195.
- 1915, Folge III, Bd. 49, S. 351—362, 527—541. — 195, 225.
- 1915, Folge III, Bd. 50, S. 214—216. — 738.
- Ein Jahrhundert Eisenindustrie. — In: «Die Bank», Berlin, 1911, I. Semester, S. 94—95, osastossa: Aus den Statistischen Ämtern. — 158.
- Jeidels, O. Das Verhältnis der deutschen Großbanken zur Industrie mit besonderer Berücksichtigung der Eisenindustrie. Leipzig, Duncker u. Humblot, 1905. XII, 271 S. (Staats- und sozialwissenschaftliche Forschungen, hrsg. v. G. Schmoller und M. Sering. Bd. 24, Hft. 2 (Der ganzen Reihe, Hft. 112)). — 14, 20, 49, 134—148, 207—208, 312, 347, 355, 356.
- Jöhlinger, O. Kolonialschulden und Kolonialanleihen. — In: «Finanz-Archiv», Stuttgart—Berlin, 1914, Jg. 31, Bd. I, S. 1—32. — 365.
- «Journal des Débats», Paris, 1915, 11 novembre. — 292.
- 1915, 7 décembre. — 295.
- «Journal de Genève», 1914, N 285, 17 octobre. — 528—529.
- 1914, N 286, 18 octobre. — 529.
- 1915, N 95, 7 avril, p. 1. — 299.
- 1916, N 108, 18 avril, p. 2. — 746.
- «Journal of the Royal Statistical Society», London, 1911, v. LXXIV, part II, January, p. 167—187, 187—200. — 181, 264, 352, 368, 370.
- part V, April, p. 467—534. — 352, 381.
- 1914, v. LXXVII, part VIII, July, p. 777—807. — 211, 352, 378.
- Junius — ks. Luxemburg, R.

K

- Kaler, E. Wilhelm Weitling. Hottingen — Zürich, Volksbuch. 1887. 104 S. (Sozialdemokratische Bibliothek. N XI). — 624.
- «Der Kampf», Wien, 1916, Jg. 9, Bd. 9, N 1, Januar, S. 15—25. — 599.
- 1916, Jg. 9, Bd. 9, N 2, Februar, S. 49—54, 54—63. — 598, 600.
- Kaufmann, E. Auswärtige Gewalt und Kolonialgewalt in den Vereinigten Staaten von Amerika. Leipzig, Duncker u. Humblot, 1908. XIII, 244 S. (Staats- und völkerrechtliche Abhandlungen. Bd. VII, Hft. 1). — 6.
- Kaufmann, E. Das französische Bankwesen, mit besonderer Berücksichtigung der drei Depositengroßbanken. Tübingen, 1911. («Archiv für So-

- zialwissenschaft und Sozialpolitik». Ergänzungsheft I). — 48, 116, 210.
- Die Organisation der französischen Depositen-Großbanken. — In: «Die Bank», Berlin, 1909, II. Semester, S. 849—857, 950—960. — 164.
- Kautsky, K. Die Aktion der Masse. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 30, Bd. 1, N 2, S. 43—49. — 523.
- Ältere und neuere Kolonialpolitik. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1897—1898, Jg. XVI, Bd. 1, N 25, S. 769—781; N 26, S. 801—816. — 245.
- Banditenpolitik. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 30, Bd. 1, N 1, S. 1—5. — 361.
- Gold, Papier und Ware. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 1, N 24, S. 837—847. — 361.
- Der Imperialismus. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 2, N 21, S. 908—922. — 241.
- Kiaotschau. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1897—1898, Jg. XVI, Bd. II, N 27, S. 14—26. — 212, 246.
- Der Kongreß von Kopenhagen. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1910, Jg. 28, Bd. 2, N 48, S. 772—781. — 576, 578.
- Der Krieg. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 2, N 19, S. 843—846. — 244.
- Krieg und Frieden. Betrachtungen zur Maifeier. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 2, N 30, S. 97—107. — 362.
- Die «Leipziger Volkszeitung». — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 2, N 34, S. 276—277, osastossa: Notizen. — 362.
- Nationalstaat, imperialistischer Staat und Staatenbund. Nürnberg, Fränkische Verlagsanstalt, 1915. 80 S. — 302.
- Die neue Taktik. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 44, S. 654—664; N 45, S. 688—698; N 46, S. 723—733. — 361.
- Nochmals die Abrüstung. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 49, S. 841—854. — 361, 577, 578.
- Patriotismus, Krieg und Sozialdemokratie. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1905, Jg. 23, Bd. 2, № 37, S. 343—348; N 38, S. 364—371. — 576, 604.
- Religion. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 32, Bd. 1, N 6, S. 182—188; N 10, S. 352—360. — 561, 577.
- Eine Richtigstellung. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 2, N 33, S. 248, osastossa: Notizen. — 362.
- Sozialismus und Kolonialpolitik. Berlin, Vorwärts, 1907. 80 S. — 658, 659.
- Wirkungen des Krieges. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 2, N 22, S. 937—948; N 23, S. 969—982. — 244.
- Zwei Schriften zum Umlernen. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1915, Jg. 33, Bd. 2, N 2, S. 33—42; N 3, S. 71—81; N 4, S. 107—116; N 5, S. 138—146. — 244.
- «Keine sachlichen Differenzen trennen uns!» — In: «Grütlianer», Zürich, 1916, N 249, 24. Oktober, S. [1]. — 616.
- Kerschensteiner, G. Die Volksschule. — In: «Handbuch der Politik», Berlin — Leipzig, 1912—1913, Bd. II, S. 557—564. — 510.
- Kestner, F. Der Organisationszwang. Eine Untersuchung

über die Kämpfe zwischen Kartellen und Außenseitern. Berlin, Heymann, 1912. XII, 395 S.—4, 18, 206.

Kies, W. S. Branch Banks and our Foreign Trade. — In: «The Annals of the American Academy of Political and Social Science», Philadelphia, 1915. v. LIX, N 148, p. 301—308.—23.

Knief, J. I. S. D. und Intern. Gruppe. — In: «Bremer Bürger-Zeitung», Bremen, 1916, N 139, 16. Juni, S. [7].—571.

Köppe, H. [Arvostelu kirjasta:] «Rothschild, Ernst: Kartelle, Gewerkschaften und Genossenschaften nach ihrem inneren Zusammenhang im Wirtschaftsleben. Versuch einer theoretischen Grundlegung der Koalitionsbewegung. Berlin 1912. gr. 8. 143 SS.». — In: «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1913, Folge III, Bd. 46, S. 271—273, osastossa: Übersicht über die neuesten Publikationen Deutschlands und des Auslandes. 9. Soziale Frage.—195.

Köttgen, J. Zeitschriftenschau. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 1, N 19, S. 710—712.—479, 522.

Kouznietsov, P. La lutte des civilisations et des langues dans l'Asie Centrale. Paris, Jouve, 1912. 357 p.—6, 190.

Krieg dem Kriege. — In: «Die Gleichheit», Stuttgart, 1914, Jg. 24, N 23, S. 353.—565.

Kritik der Emissionsstatistik. — In: «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 496—498, osastossa: Umschau.—59.

Kundt, W. Die Zukunft unseres Überseehandels. Eine volkswirtschaftliche Studie. Berlin, Siemenroth, 1904. 148 S.—51.

Die künftigen Weltherrscher. — In: «Vorwärts», Berlin, 1916, N 103, 13. April, S. [1].—211, 443, 444.

L

Labor Bibliography 1913. Boston, Wright and Potter Printing Company, 1914. 150 p. (The Commonwealth of Massachusetts Bureau of Statistics. Labor Bulletin N 100. (Being Part IV of the Annual Report on the Statistics of Labor for 1914)).—585.

Labour Manifesto. — In: «The Daily Telegraph», London, 1915, N 18,873, 7 October, p. 9.—261.

Lair, M. L'Impérialisme allemand. Paris, Colin, 1902. VII, 341 p.—189, 200, 757.

Lansburgh, A. Die Ausschaltung Londons als Clearinghaus der Welt. — In: «Die Bank», Berlin, 1914, II. Semester, S. 903—920.—52.

— **Die Bank im Dienste der nationalen Wirtschaft.** — In: «Die Bank», Berlin, 1910, I. Semester, S. 401—412.—158.

— **Die Bank mit den 300 Millionen.** — In: «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 415—426.—55.

— **Die Berliner Großbanken im Jahre 1913.** — In: «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 338—345. Allekirjoitus: A. L.—58.

— **Das Beteiligungssystem im deutschen Bankwesen.** — In: «Die Bank», Berlin, 1910, II. Semester, S. 497—508.—118, 158.

— **Der deutsche Rentnerstaat.** — In: «Die Bank», Berlin, 1911, I. Semester, S. 1—13.—155.

— **Deutsches Kapital im Auslande.** — In: «Die Bank»,

- Berlin, 1909, II. Semester, S. 819—833. — 166.
- Die Divinationsgabe der Börse. — In: «Die Bank», Berlin, 1910, I. Semester, S. 211—223. — 473.
- Die Finanzgeschäfte des Fürstentrusts. — In: «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 223—230. Allekirjoitus: A. L. — 153.
- Finanzieller Nationalismus. — In: «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 313—321. — 59.
- Fünf Jahre deutsches Bankwesen. — In: «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 725—736. — 64.
- Gedanken über die Milliardenanleihe. — In: «Die Bank», Berlin, 1914, II. Semester, S. 932—940. Allekirjoitus: A. L. — 51.
- Die Gefahren des Beteiligungssystems. — In: «Die Bank», Berlin, 1910, II. Semester, S. 619—627. Allekirjoitus: A. L. — 158.
- Die Kriegskosten-Deckung und ihre Quellen. — In: «Die Bank», Berlin, 1914, II. Semester, S. 997—1009, 1097—1115. — 54.
- Krisen-Erreger. — In: «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 1—16. — 60.
- Der «Money Trust». — In: «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 432—438. Allekirjoitus: A. L. — 155.
- Nachdenkliches zur Bankstatistik. — In: «Die Bank», Berlin, 1911, II. Semester, S. 813—824. — 157.
- Der Staat und die Auslandsanleihen. — In: «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 623—637. — 65.
- System Rathenau. — In: «Die Bank», Berlin, 1908, II. Semester, S. 765—775. Allekirjoitus: A. L. — 58.
- Die Tendenzen in der modernen Unternehmung. Zwei Bücher. — In: «Die Bank», Berlin, 1909, II. Semester, S. 1043—1052. Allekirjoitus: A. L. — 168.
- Die Verwaltung des Volksvermögens durch die Banken. Zur Bankenquôte. — In: «Die Bank», Berlin, 1908, I. Semester, S. 134—145. Allekirjoitus: A. L. — 33, 346.
- Wie groß ist das deutsche Volksvermögen. — In: «Die Bank», Berlin, 1909, I. Semester, S. 319—326. Allekirjoitus: A. L. — 163.
- Die wirtschaftliche Bedeutung des Byzantinismus. — In: «Die Bank», Berlin, 1909, I. Semester, S. 301—309. — 162.
- Zur Charakteristik des österreichischen Bankwesens. — In: «Die Bank», Berlin, 1911, I. Semester, S. 217—227. — 156.
- Zwanzig Jahre englisches Bankwesen. — In: «Die Bank», Berlin, 1911, II. Semester, S. 605—616, 726—736. Allekirjoitus: A. L. — 156.
- Laufenberg, H., Wolffheim, F. u. Herz, C. Organisation, Krieg und Kritik. Dokumente zu den Hamburger Parteidebatten. Zur Abgabe nur an Parteimitglieder gegen Vorzeigung des Mitgliedsbuches. Hamburg, Laufenberg, 1915. 77 S. — 489.
- «Leipziger Volkszeitung», 1916, N 151, 10. Juli, S. [3]. — 587.
- Lensch, P. Die deutsche Sozialdemokratie und der Weltkrieg. Eine politische Studie. Berlin, Vorwärts, 1915. 64 S. — 303.
- Miliz und Abrüstung. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 47, S. 765—772. — 361, 560, 575, 578.
- Die Sozialdemokratie, ihr

- Ende und ihr Glück. Leipzig, Hirzel, 1916. X, 218 S. — 582.
- Lenz, F. Die geschichtlichen Voraussetzungen des modernen Krieges. — In: «Deutsche Rundschau», Berlin, 1914, Bd. CLXI, Oktober, S. 1—37. — 254.
- Die politische Voraussetzungen des modernen Krieges. — In: «Deutsche Rundschau», Berlin, 1915, Bd. CLXII, Januar, S. 80—105; Februar, S. 211—231. — 310.
- Leroy-Beaulieu, P. La Fortune Française a l'étranger. (Premier article). — In: «L'Économiste Français», Paris, 1902, année 30, v. 2, N 40, p. 449—451, osastossa: Partie économique. — 552.
- Lescure, J. L'Épargne en France. Paris, Tenin, 1914. VIII, 114 p. — 181, 209.
- Leuthner, K. Russischer Volk imperialismus. — In: «Die Neue Rundschau», Berlin, 1915, Jg. XXVI, Hft. 5, Mai, S. 574—590. — 750.
- Lieb knecht, W. Zur orientalischen Frage oder Soll Europa kosakisch werden? Ein Mahnwort an das deutsche Volk. 2-te Aufl. Leipzig, Höhme, [1878]. 63 S. — 611.
- Liefmann, R. Beteiligungs- und Finanzierungsgesellschaften. Eine Studie über den modernen Kapitalismus und das Effektenwesen (in Deutschland, den Vereinigten Staaten, England, Frankreich, Belgien und der Schweiz). Jena, Fischer, 1909. X, 495 S. — 209, 268, 352.
- Bringt uns der Krieg dem Sozialismus näher? — In: «Der Deutsche Krieg», Stuttgart — Berlin, 1915, Hft. 56, S. 1—44. — 736—737.
- Die internationale Organisation des Frankfurter Metallhandels. — In: «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1913, I, Bd. I, Hft. I, S. 108—122. — 3, 10.
- Kartelle und Trusts und die Weiterbildung der volkswirtschaftlichen Organisation. 2-te, stark erweiterte Aufl. Stuttgart, Moritz, 1910. 210 S. — 4, 15, 29, 88, 206, 207, 215.
- Link, E. Sind Sparkassen Wohlfahrtseinrichtungen? — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 30, Bd. 1, N 2, S. 58—62. — 523.
- Lissagaray. Geschichte der Kommune von 1871. 2-te vom Verfasser durchges. Aufl. Mit einem Nachtrag: Die Vorgeschichte und die innere Triebkräfte der Kommune von S. Mendelson. Stuttgart, Dietz, 1894. XIV, 550 S. — 581.
- Lloyd George in the House of Commons. — In: «The Daily Telegraph», London, 1915, 22 April, 5 May. — 264, 297, 300.
- Die Lohndrücker des Auslandes und die Internationale. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1906—1907, Jg. 25, Bd. 2, N 41, S. 510—512, osastossa: Notizen. — 646.
- Lorenz, J. Polnische Arbeiter in der Schweiz. Zürich, 1910. — 580.
- Zur Italienerfrage in der Schweiz. Zürich. — 252, 580.
- Louis, P. Essai sur l'impérialisme. — In: «Le Mercure de France», Paris, 1904, 15-e année, IV, t. L, p. 100—114. — 188, 212, 226.
- Lucas, C. P. Greater Rome and Greater Britain. Oxford, Clarendon Press, 1912. 184 p. — 547.
- [Luxemburg, R.] Le Billet de Junius. — In: «L'Écho de Paris», 1914, N 11016, 13 octobre, p. 1. Allekirjoitus: Junius. — 526.
- Die Kriseder Sozialdemokratie. Zürich, Verlagsdruckerei Union,

1916. 109 S. Tekijän otsikon edellä; Junius.— 286.

Lysis. Contre l'Oligarchie financière en France. Préface de J. Finot. Paris, «La Revue», 1908. XI, 260 p.— 17, 189, 195, 209.

M

Mackay, B. L. China, die Republik der Mitte. Ihre Probleme und Aussichten. Mit neunzehn Nachbildungen chinesischer Originale. Stuttgart — Berlin, Cotta, 1914. VII, 264 S. 17 Bilder.— 526, 543.

Macrosty, H. W. Das Trustwesen in der britischen Industrie. Übersetzt v. F. Leo. Berlin, Heymann, 1910. XII, 308 S. (Moderne Wirtschaftsprobleme. Internationale Beiträge zur neueren Wirtschaftsentwicklung. Hrsg. V. Leo. Berlin, 1910. Bd. IV).— 14, 197.

Marcard, K. [Arvostelu kirjasta:] «Hirsch Julius: Die Filialbetriebe im Detailhandel (unter hauptsächlich Berücksichtigung der kapitalistischen Massenfilialbetriebe in Deutschland und Belgien).» — In: «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1914, Folge III, Bd. 48, S. 276—279, osastossa: Übersicht über die neuesten Publikationen Deutschlands und des Auslandes. 6. Handel und Verkehr.— 195.

March, L. La statistique internationale des forces motrices. — In: «Bulletin de l'institut international de statistique», La Haye, [1912], t. XIX, 1re Livraison, p. 374—386.— 449.

Marx, K. Briefe an Dr. L. Kugelmann. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1901—1902,

Jg. 20, Bd. 2, N 1 (lauf. N 27), S. 26—32; N 2 (lauf. N 28), S. 60—64; N 3 (lauf. N 29), S. 91—96; N 4 (lauf. N 30), S. 125—128; N 6 (lauf. N 32), S. 188—192; N 7 (lauf. N 33), S. 221—224; N 12 (lauf. N 38), S. 381—384; N 13 (lauf. N 39), S. 412—416; N 15 (lauf. N 41), S. 472—480; N 17 (lauf. N 43), S. 541—544; N 19 (lauf. N 45), S. 604—608; N 25 (lauf. N 51), S. 797—800.— 561, 590, 603.

— **[Ein Brief an Meyer und Vogt, 9.IV. 1870].— In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1907, Jg. 25, Bd. 2, N 33, S. 226—228, artikkelissa: Mehring, F. Neue Beiträge zur Biographie von Karl Marx und Friedrich Engels.— 643.**

— **Ein Brief an W. Liebknecht. — In: Liebknecht, W. Zur orientalischen Frage oder Soll Europa kosakisch werden? Ein Mahnwort an das deutsche Volk. 2-te Aufl. Leipzig, Höhne, 1878, S. 57—59.— 561, 611—613.**

— **Ein Brief an Weydemeyer, 11.IX.1851. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1907, Jg. 25, Bd. 2, N 28, S. 58—59, art.: Mehring, F. Neue Beiträge zur Biographie von Karl Marx und Friedrich Engels.— 642.**

— **[Ein Brief an Weydemeyer, 5.III.1852].— In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1907, Jg. 25, Bd. 2, N 31, S. 163—165, art.: Mehring, F. Neue Beiträge zur Biographie von Karl Marx und Friedrich Engels.— 643.**

— **Der Bürgerkrieg in Frankreich. Adresse des Generalrats der Internationalen Arbeiter-Assoziation. 3-te deutsche Aufl. verm. durch die beiden Adressen des Generalrats über den deutsch-französischen Krieg und durch**

- eine Einleitung. Berlin, die Expedition des «Vorwärts», 1891. 71 S. — 561, 589, 590.
- **Enthüllungen über den Kommunisten Prozeß zu Köln.** Neuer Abdruck mit Einleitung v. F. Engels. Hottingen — Zürich, Volksbuchhandlung, 1885. 88 S. — 486.
- **Mr. George Howells Geschichte der Internationalen Arbeiter-Assoziation.** — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1902, Jg. XX, Bd. 1, N 19, S. 585—589; osastossa: Beiträge zu einer Geschichte der Internationale. — 563.
- **Der politische Indifferentismus. (L'indifferenza in materia politica).** — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 32, Bd. 1, N 2, S. 40—44, osastossa: Ein Beitrag zur Geschichte der Internationale. Zwei unbekannte Artikel von F. Engels und K. Marx. Übersetzt und eingeleitet von N. Rjasanoff. — 578.
- May, R. E. **Das Verhältnis des Verbrauches der Massen zu demjenigen der «kleinen Leute», der Wohlhabenden und Reichen und die Marxistische Doktrin.** — In: «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig — München, 1899, Jg. 23, Hft. 1, S. 271—314. — 337, 347.
- **Kosten der Lebenshaltung und Entwicklung der Einkommensverhältnisse in Hamburg seit 1890.** — In: «Schriften des Vereins für Sozialpolitik», München—Leipzig, 1915, Bd. 145, T. IV, S. 259—524. — 739.
- Mehrens, B. **Die Entstehung und Entwicklung der großen französischen Kreditinstitute mit Berücksichtigung ihres Einflusses auf die wirtschaftliche Entwicklung Frankreichs.** Stuttgart—Berlin, Cotta, 1911. IX, 360 S. (Münchener volkswirtschaftliche Studien, hrsg. v. L. Brentano u. W. Lotz. 107. Stück). — 17, 49, 120, 209.
- Mehring, F. **Neue Beiträge zur Biographie von Karl Marx und Friedrich Engels.** — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1906—1907, Jg. 25, Bd. 2, N 27, S. 15—21; N 28, S. 53—59; N 29, S. 98—103; N 31, S. 160—168; N 32, S. 180—187; N 33, S. 222—228. — 642.
- **Die neuen Hegeligen.** — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 1, N 26, S. 964—973. — 568.
- «Le Mercure de France», Paris, 1904, 15-e année, t. L, p. 100—114. — 188, 212, 226.
- Mévil, A. **De la Paix de Francfort à la conférence d'Algésiras.** Ed. 10. Paris, Plon-Nourrit, 1909. XI, 328 p. — 510.
- Meyer, A. **Die Kapitalanlage. Einige grundsätzliche Erörterungen.** Zürich, 1912. — 3, 9, 367.
- Die Milchversorgung norddeutscher Städte und Industriegebiete.** — In: «Schriften des Vereins für Sozialpolitik», München—Leipzig, 1914, Bd. 140, T. II, S. 1—560. — 739.
- Mineral production. Petroleum.** — In: «Statistical Abstract of the United States», Washington, 1912, Number 34, N 117. — 724.
- Moll, E. **Die Geschäftsergebnisse der deutschen Aktiengesellschaften in den Jahren 1907/08 bis 1911/1912.** — In: «Bank-Archiv», Berlin, 1914, Jg. XIII, N 18, S. 299—303. — 4, 18.
- Montesquiou, L. **Les Obligations américaines et le portefeuille**

- français. Paris, Rivière, 1912. 109 p. — 180.
- Moos, F. Die französischen Kreditinstitute und die französischen und englischen Kapitalanlagen im Ausland. — In: «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1910, Folge III, Bd. 39, S. 237—256. — 122, 189, 213, 368.
- Moride, P. Les Maisons à sucursales multiples en France et à L'Étranger. Paris, Alcan, 1913. 234, 36 p. — 3, 13.
- Morley, J. The Life of Richard Cobden. Jubilee Edition. V. I—II. London, Unwin, 1896. 2 v. — 440.
- Morris, H. C. The History of Colonization from the Earliest Times to the Present Day. New York, Macmillan, 1900. 2 v. — 211, 228, 386, 387.
- Mühlhaupt, E. Der Milchring. Ein Beitrag zur Kartell- und Milchpreisfrage. Karlsruhe, Braun, 1912. 111 S. (Volkswirtschaftliche Abhandlungen der badischen Hochschulen, hrsg. v. K. Diehl und anderen. Neue Folge. Hft. 9). — 352, 371.
- N
- Nahas, J. F. Situation économique et sociale du Fellah Égyptien. Thèse par le doctorat. Paris, Rousseau, 1901. 202 p. (Université de Paris.—Faculté de droit). — 522.
- Die «nationalistische Spreu» scheidet vom «internationalen sozialistischen Weizen». — In: «Grütliener», Zürich, 1916, N 248, 23. Oktober, S. [1]. — 616.
- Nationalities and Subject Races. Report of Conference held in Caxton Hall. Westminster, June 28—30, 1910. London, King, 1911. XII, 178 p. — 3, 12.
- Nearing, S. The Adequacy of American Wages. — In: «The Annals [of the American Academy of Political and Social Science]», Philadelphia, 1915, v. LIX, p. 111—124. — 22.
- «Neue Rheinische Zeitung», London, 1850. — 561, 619. — Hft. 1, Januar. 92 S. — 619. — Hft. 2, Februar. 80 S. — 619, 622. — Hft. 3, März. 80 S. — 619. — Hft. 4, April. 79 S. — 619. — Hfte 5—6, Mai bis October. 180 S. — 619, 621.
- «Die Neue Rundschau», Berlin, 1915, Jg. XXVI, Hft. 5, Mai, S. 577—590. — 750.
- «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1886, Jg. IV, N 11, S. 502—515. — 725. — 1897—1898, Jg. XVI, Bd. I, N 25, S. 769—781; N 26, S. 801—816. — 246. — 1897—1898, Jg. XVI, Bd. II, N 27, S. 14—26. — 212, 246. — 1900—1901, Jg. XIX, Bd. I, N 8, S. 247—250. — 560, 561, 578. — 1900—1901, Jg. XIX, Bd. I, N 26, S. 804—811. — 579. — 1901—1902, Jg. XX, Bd. I, N 19, S. 585—589. — 563. — 1901—1902, Jg. 20, Bd. 2, N 1 (lauf. N 27), S. 26—32; N 2 (lauf. N 28), S. 60—64; N 3 (lauf. N 29), S. 91—96; N 4 (lauf. N 30), S. 125—128; N 6 (lauf. N 32), S. 188—192; N 7 (lauf. N 33), S. 221—224; N 12 (lauf. N 38), S. 381—384; N 13 (lauf. N 39), S. 412—416; N 15 (lauf. N 41), S. 472—480; N 17 (lauf. N 43), S. 541—544; N 19 (lauf. N 45), S. 604—608; N 25 (lauf. N 51), S. 797—800. — 561, 590, 603. — 1902—1903, Jg. 21, Bd. 2, N 30, S. 106—109. — 149. — 1904—1905, Jg. 23, Bd. 2, N 27, S. 28—32. — 604.

- 1904—1905, Jg. 23, Bd. 2, N 37, S. 343—348; N 38, S. 364—371. — 576, 604.
- 1906—1907, Jg. 25, Bd. 2, N 27, S. 15—21; N 28, S. 53—59; N 29, S. 98—103; N 31, S. 160—168; N 32, S. 180—187; N 33, S. 222—228. — 642, 643.
- 1906—1907, Jg. 25, Bd. 2, N 41, S. 510—512. — 646.
- 1910, Jg. 28, Bd. 2, N 48, S. 772—781. — 576, 578.
- 1911, Jg. 29, Bd. 1, N 16, S. 552—559. — 365.
- 1911, Jg. 29, Bd. 2, N 29, S. 96. — 364.
- 1911, Jg. 29, Bd. 2, N 30, S. 97—107. — 362.
- 1911, Jg. 29, Bd. 2, N 32, S. 179—186. — 364.
- 1911, Jg. 29, Bd. 2, N 33, S. 248. — 361—362.
- 1911, Jg. 29, Bd. 2, N 34, S. 276—277. — 352, 362.
- 1911, Jg. 29, Bd. 2, N 52, S. 943—944. — 362.
- 1911, Jg. 30, Bd. 1, N 1, S. 1—5. — 361.
- 1911, Jg. 30, Bd. 1, N 2, S. 43—49. — 523.
- 1911, Jg. 30, Bd. 1, N 2, S. 49—58; N 3, S. 84—91. — 726.
- 1911, Jg. 30, Bd. 1, N 2, S. 58—62. — 523.
- 1912, Jg. 30, Bd. 1, N 16, S. 550—557. — 316.
- 1912, Jg. 30, Bd. 1, N 22, S. 773—782. — 312, 361.
- 1912, Jg. 30, Bd. 1, N 24, S. 837—847. — 361.
- 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 39, S. 474—485. — 207, 316.
- 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 41, S. 541—550; N 42, S. 585—593; N 43, S. 609—616. — 361.
- 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 42, S. 569—576. — 361.
- 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 44, S. 654—664; N 45, S. 688—698; N 46, S. 723—733. — 361.
- 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 47, S. 765—772. — 361, 560, 575, 578.
- 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 48, S. 810—817. — 361.
- 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 49, S. 841—854. — 361, 577, 578.
- 1912, Jg. 31, Bd. 1, N 4, S. 138—144. — 3, 7, 147.
- 1912, Jg. 31, Bd. 1, N 7, S. 221—229. — 3, 6.
- 1913, Jg. 31, Bd. 2, N 38, S. 410—412. — 561, 613.
- 1913, Jg. 32, Bd. 1, N 2, S. 37—39. — 578.
- 1913, Jg. 32, Bd. 1, N 2, S. 40—44. — 578.
- 1913, Jg. 32, Bd. 1, N 4, S. 110—116. — 234, 247.
- 1913, Jg. 32, Bd. 1, N 6, S. 182—188; N 10, S. 352—360. — 561, 578.
- 1913, Jg. 32, Bd. 1, N 10, S. 382—384. — 578, 580.
- 1914, Jg. 32, Bd. 1, N 16, S. 590—592; N 26, S. 1005—1008. — 578, 579.
- 1914, Jg. 32, Bd. 1, N 19, S. 710—712. — 479, 522.
- 1914, Jg. 32, Bd. 1, N 26, S. 964—973. — 568.
- 1914, Jg. 32, Bd. 2, N 19, S. 843—846. — 244.
- 1914, Jg. 32, Bd. 2, N 21, S. 908—922. — 241.
- 1914, Jg. 32, Bd. 2, N 22, S. 937—948; N 23, S. 969—982. — 244.
- 1914, Jg. 33, Bd. 1, N 2, S. 61—63. — 92.
- 1915, Jg. 33, Bd. 2, N 2, S. 33—42; N 3, S. 71—81; N 4, S. 107—116; N 5, S. 138—146. — 244.
- 1916, Jg. 34, Bd. 2, N 1, S. 16—20; N 2, S. 51—58. — 91.
- «Neue Zürcher Zeitung», 1915, 23. April, 1. Morgenblatt. — 296.
- Neumann-Spallart, F. X. Über-
sichten der Weltwirtschaft.
Jg. 1883—84. Stuttgart, Mai-

er, 1887. XIV, 574 S. — 454, 475.

Neymarck, A. La Statistique internationale des Valeurs Mobilières. — In: «Bulletin de l'institut international de statistique», La Haye, [1912], t. XIX, 2-e Livraison., p. 201—475. — 48, 49, 68, 69, 121, 123, 124, 181 209, 250, 366.

Nieboer, H. J. [Arvostelu kirjasta:] «Nationalities and Subject Races. London, 1911». — In: «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1913, II, Bd. 2, Hft. 1, S. 193—195, osastossa: Literatur. — 3, 12, 213, 214.

Noch eine Blattgründung in Bremen. — In: «Bremer Bürger-Zeitung», 1916, N 141, 19. Juni, S. [7], osastossa: Parteinachrichten. — 573.

«The North American Review», New York, 1915, v. CCI, N 1, January, p. 72—81. — 181.

O

The Objects of the War. — In: «The Economist», London, 1915, v. LXXX, No. 3,735, March 27, p. 614—615. — 299.

Der Oktober. — In: «Die Bank», Berlin, 1914, II. Semester, S. 1039—1058. — 51.

Oncken, H. Die Vorgeschichte des Krieges. — In: «Deutschland und der Weltkrieg», Leipzig—Berlin, Teubner, 1915, S. 463—535. — 513.

Oppenheimer, F. Englischer Imperialismus. Wien, Hof-Verlags — und Univ.-Buchhandlung, 1905. 64 S. — 240, 441.

Otto, W. Anleiheübernahme — Gründungs — und Beteiligungsgeschäfte der deutschen Großbanken in Übersee. Berlin, Borussia, 1911. 245 S. — 48, 112.

P

Paish, G. Great Britain's Capital Investments in Individual Colonial and Foreign Countries. — In: «Journal of the Royal Statistical Society», London, 1911, v. LXXIV, part 2, January, p. 167—187. — 181, 264, 352, 368, 370.

Pannekoek, A. Deckungsfrage und Imperialismus. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 32, Bd. 1, N 4, S. 110—116. — 234, 247.

— **Massenaktion und Revolution.** — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 41, S. 541—550; N 42, S. 585—593; N 43, S. 609—616. — 361.

— **Das Wesen unserer Gegenwartsforderungen.** — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, N 48, S. 810—817. — 361.

Parteitag der Soz. dem. Partei Deutschlands zu Chemnitz. 15.—21.IX. 1912. — In: «Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung», Leipzig, 1915, Jg. 5, Hfte 1 u. 2, S. 311—316, osastossa: Chronik. Juli 1912—Juni 1914 und Nachträge für Juli 1911 — Juni 1912. II. Deutsches Reich. — 560, 564.

«**Parteierrat — Landesverrat.**» — In: «Leipziger Volkszeitung», 1916, N 151, 10. Juli, S. [3], osastossa: Aus der Partei. — 587.

Parteierrat — Landesverrat. — In: «Volkstimme», Chemnitz, 1916, N 156, 8. Juli. Beilage 1. — 585.

Patouillet, J. L'Impérialisme américain. Thèse pour le Doctorat (Sciences politiques et économiques). Dijon, «Petit Bourguignon», 1904. 388 p. (Université de Dijon.—Faculté

- de droit). — 6, 184, 187, 213, 214.
- Patriotic Pledge by Employers.**— In: «The Daily Telegraph», London, 1915, 23 April.— 297.
- Pepper, Ch. M. South American Markets.**— In: [«The Annals of the American Academy of Political and Social Science»], Philadelphia, 1915, v. LIX, p. 309—315.— 23.
- Perrin de Bousac, R. De l'Armée coloniale. Ses Rapports avec la colonisation.** Thèse pour le doctorat. Paris, Rousseau, 1901. 151 p. (Université de Paris.— Faculté de droit).— 585.
- Die Petroleum-Komödie.**— In: «Die Bank», Berlin, 1913, I. Semester, S. 388—391, osastossa: Umschau.— 63.
- Philippovich, E. Monopole und Monopolpolitik.**— In: «Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung», Leipzig, 1916, Jg. 6, S. 157—174.— 746.
- Pinner, F. Herrn v. Gwinners Petroleummonopol.**— In: «Die Bank», Berlin, 1912, II. Semester, S. 1032—1047.— 63.
- **Petroleummonopol oder Kartellgesetz?**— In: «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 736—747.— 63.
- **Petroleum-Strategie.**— In: «Die Bank», Berlin, 1912, II. Semester, S. 629—638.— 152.
- Plehn, H. Der britische Imperialismus.**— In: «Handbuch der Politik», Berlin — Leipzig, 1912—1913, Bd. II, S. 731—735.— 510.
- **Großbritanniens auswärtige Politik.**— England und Deutschland.— In: «Handbuch der Politik», Berlin — Leipzig, 1912—1913, Bd. II, S. 726—731.— 510.
- **Weltpolitik. Abriß der neuesten Weltgeschichte nach dem englisch-japanischen Bündnis.** 3. Aufl. Berlin, Curtius, 1907. VII, 214 S.— 479, 480.
- Politische Rundschau.**— In: «Die Gleichheit», Stuttgart, 1914, Jg. 24, N 23, S. 363—364.— 566.
- Powell, E. Th. The Evolution of the Money Market (1385—1415).** London, Financial News, 1915. 735 p.— 263.
- «**Preußische Jahrbücher**», Berlin, 1915, Bd. 159, Hft. 3, S. 481—497.— 285.
- La production des céréales.**— In: «Journal de Genève», 1916, N 108, 18 avril, p. 2.— 746.
- Proletarische Frauen, seid bereit!**— In: «Die Gleichheit», Stuttgart, 1914, Jg. 24, N 23, S. 353—354.— 565.

Q

Quadflieg, F. Russische Expansionspolitik von 1774 bis 1914. Berlin, Dümmler, 1914. 259 S.— 662.

[**Queich, H.**] **Die Torheit des Krieges und die Möglichkeiten und Gefahren des Friedens.** [Esittely].— In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 2, N 52, S. 943—944, osastossa: Zeitschriftenschau.— 362.

R

Rappard, W. E. Zur nationalen Verständigung. Zürich, 1915. (Schriften für schweizerische Art und Kunst. 26).— 745.

Ravesteijn, W., van. Balkanprobleme.— In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 31, Bd. 1, N 7, S. 221—229.— 3, 6.

The Realms of the Habsburgs.— In: «The Economist», London, 1915, v. LXXX, No. 3,723, January 2, p. 11—12.— 258.

- «**Recht und Wirtschaft**», Berlin, 1915, Jg. 4, N 6, S. 137—141. — 259.
- Redslob, R.** **Abhängige Länder.** Eine Analyse des Begriffs von der ursprünglichen Herrschergewalt. Zugleich eine staatsrechtliche und politische Studie über Elsaß-Lothringen, die österreichischen Königreiche und Länder, Kroatien-Slavonien, Bosnien-Herzegowina, Finnland, Island, die Territorien der nordamerikanischen Union, Kanada, Australien, Südafrika. Leipzig, Veit, 1914. 352 S. — 222.
- Renner, K.** **Wirklichkeit oder Wahnidee?** — In: «Der Kampf», Wien, 1916, Jg. 9, Bd. 9, N 1, Januar, S. 15—25. — 600.
- Reventlow, E.** **Deutschlands auswärtige Politik. 1888—1913.** Berlin, Mittler, 1914. XVI, 402 S. — 658.
- Revere, C. T.** **Latin-American Trade Possibilities.** — In: «The North American Review», New York, 1915, v. CCI, N 1, January, p. 72—81. — 181.
- «**Revue d'Economie Politique**», Paris, 1915, N 4, juillet-août, p. 409—410. — 736.
- «**La Revue de Paris**», 1915, année 22, t. 2, N 5, 1 mars, p. 194—224. — 264, 284.
- «**La Revue Politique Internationale**», Lausanne, 1915, N 14, mars—avril, p. 168—186. — 479, 480.
- Riesser, J.** **Die deutschen Großbanken und ihre Konzentration im Zusammenhange mit der Entwicklung der Gesamtwirtschaft in Deutschland.** 3-te völlig umgearb. und stark verm. Aufl. Jena, Fischer, 1910. XV, 715 S.; 1 Karte. — 30, 113, 121, 207—209, 210, 213, 214, 215, 217, 250, 251, 268, 311, 319, 321, 346.
- **Die deutschen Großbanken und ihre Konzentration im Zusammenhang mit der Entwicklung der Gesamtwirtschaft in Deutschland.** 4-te verb. und verm. Aufl. Jena, Fischer, 1912. XIII, 768 S.; 1 Karte. — 321, 322, 323, 325, 328, 331, 335, 339, 343, 349.
- Rohrbach, P.** **Warum es der Deutsche Krieg ist!** — In: «Der Deutsche Krieg», Stuttgart — Berlin, 1914, Hft. 1, S. 1—30. — 551.
- Rothstein, Th.** **Die S. D. P., Hyndman und die Rüstungsfrage.** — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 2, N 32, S. 179—186. — 364, 578.
- Roumania and the War.** — In: «The Economist», London, 1915, v. LXXX, No 3,724 January 9, p. 57—58, osastossa: Notes on Business and Finance. — 258.
- Ruedorffer, J. J.** **Grundzüge der Weltpolitik in der Gegenwart.** Berlin — Stuttgart, Deutsche Verlags-Anstalt, 1914. XIII, 252 S. — 526, 535.
- Russia.** — In: «The Economist», War Supplement, London, 1914, v. LXXIX, No. 3,721, December 19, p. 9—11. — 256.
- Russian Finances.** (From a Correspondent). Petrograd, December 19. — In: «The Economist», London, 1915, v. LXXX, No. 3,724, January 9, p. 66—67. — 258.
- Russier, H.** **Le Partage de l'Océanie.** Paris, Vuibert et Nony, 1905. XI, 370 p. — 6, 203.

S

- Sale, Ch. V.** **Some Statistics of Japan.** — In: «Journal of the Royal Statistical Society», London, 1911, v. LXXIV, part V, April, p. 467—534. — 352, 381.

- Sartorius von Waltershausen, A. Das volkswirtschaftliche System der Kapitalanlage im Auslande. Berlin, Reimer, 1907. 442 S. — 211, 213, 526, 551.
- Schilder, S. Entwicklungstendenzen der Weltwirtschaft. Bd. 1. Planmäßige Einwirkungen auf die Weltwirtschaft. Berlin, Siemenroth, 1912. VIII, 393 S. — 48, 70, 213, 266.
- Weltwirtschaftliche Hintergründe des Weltkrieges. — In: «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1915, I, Bd. 5, Hft. 1, S. 1—22. — 3, 15.
- Schippel, M. Russischer Alp und deutsche Demokratie. — In: «Sozialistische Monatshefte», Berlin, 1916, Jg. 22, Bd. 3, Hft. 21, S. 1091—1097. — 611.
- Schmoller, G. Friedrich Engels und Karl Marx. Ihr Briefwechsel von 1844 bis 1883. — In: «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig — München, 1915, Jg. 39, Hft. 1, S. 423—432. — 562.
- «Schriften des Vereins für Sozialpolitik», München—Leipzig, 1914, Bd. 140, T. II, S. 1—560. — 739.
- 1914, Bd. 140, T. V, S. 1—164. — 739.
- 1915, Bd. 145, T. III, S. 1—291. — 738.
- 1915, Bd. 145, T. IV, S. 259—524. — 739.
- Schulthess'Europäischer Geschichtskalender. Neue Folge. Jg. 25, 1909. (Der ganzen Reihe. Bd. L). Hrsg. v. L. Rietz. München, Beck, 1910. XV, 739 S. — 508.
- Schultze, E. Das französische Kapital in Rußland. — In: «Finanz-Archiv», Stuttgart — Berlin, 1915, Jg. 32, Bd. 1, S. 125—133. — 308, 365.
- Die Schwankungen der Einwanderung in die Vereinigten Staaten. — In: «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1915, Folge III, Bd. 49, S. 527—541, osastossa: Miszellen. XV. — 195.
- Schulze-Gaevernitz, G. Britischer Imperialismus und englischer Freihandel zu Beginn des zwanzigsten Jahrhunderts. Leipzig, Duncker u. Humblot, 1906. 477 S. — 17, 314, 418, 426, 427, 605.
- Die deutsche Kreditbank. — In: «Grundriß der Sozialökonomik», Tübingen, 1915, Buch III, Abt. V, T. II, S. 1—189, osastossa: A. Güterverkehr. II. Bankwesen. — 3, 4, 31, 210, 213, 215, 359.
- Schumpeter, J. Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung. Leipzig, Duncker u. Humblot, 1912. V, 548 S. — 49.
- Schwarz, O. Die Finanzsysteme der Großmächte. (Internationales Staats- und Gemeindefinanzwesen). Bd. I—II. Leipzig, Göschen, 1909. (Sammlung Göschen). 2 Bde. — 18, 443.
- «Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung», Bern, 1916, N 40. 30. September, S. [2]. — 618.
- 1916, N 41, 7. Oktober, S. [1—2]. — 618.
- Schwiedland, E. [Arvostelu kirjasta:] «Driault, Edouard: Le Monde actuel. Tableau politique et économique. Paris (Alcan), 1909. Pp. 372». — In: «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1911, Folge III, Bd. 41, S. 269—270, osastossa: Übersicht über die neuesten Publikationen Deutschlands und des Auslandes. — 191.
- [Arvostelu kirjasta:] «Pas-sama Paul: Formes nouvelles de concentration industrielle. Paris. 1910». — In: «Jahr-

- bücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1912, Folge III, Bd. 44, S. 818—819, osastossa: Übersicht über die neuesten Publikationen Deutschlands und des Auslandes. — 192.
- Der Wettkampf der gewerblichen Betriebsformen. — In: «Grundriß der Sozialökonomik», Tübingen, 1914, Buch III, Abt. VI, S. 24—53. — 18, 44.
- Seeley, J. R. The Expansion of England. Two Courses of Lectures. Leipzig, Tausnitz, 1884. 320, 32 p. — 642, 648.
- Seidel, M. Das Sparkassenwesen einiger europäischer Staaten in Gesetzgebung, Einrichtungen und Ergebnissen. — In: «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 234—243, 329—337, 441—446. — 59.
- Sembat, M. Faites un Roi sinon Faites la Paix. 12 ed. Paris, Figuière, [1913]. XIV, 278 p. — 418.
- Seubert, R. Aus der Praxis des Taylor-Systems mit eingehender Beschreibung seiner Anwendung bei der Tabor Manufacturing Company in Philadelphia. Berlin, Springer, 1914, VI, 160 S. — 49, 130.
- Siegfried, A. Neu-Seeland. Eine sozial- und wirtschaftspolitische Untersuchung. Übersetzt und in einzelnen Teilen erweitert v. M. Warnack. Berlin, Heymann, 1909, XVI, 351 S. (Moderne Wirtschaftsprobleme. Internationale Beiträge zur neueren Wirtschaftsentwicklung. Hrsg. V. Leo. 1909. Bd. III). — 479, 516.
- Les socialistes et la paix. — In: «Journal des Débats», Paris, 1915, 11 novembre. — 292.
- Sozialimperialismus und Linksradikalismus. — In: «Bremer Bürger-Zeitung», 1915, N 291, 13. Dezember, S. [1]. — 744.
- «Sozialistische Monatshefte», Berlin, 1916, Jg. 22, Bd. 3, Hft. 21, S. 1091—1097. — 611.
- Sparkassen und Banken. — In: «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 811—812, osastossa: Aus den Handeltungskammern. — 66.
- Spectator. [Arvostelu kirjasta:] «E. Agahd: Großbanken und Weltmarkt. Berlin, 1914». — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 33, Bd. 1, N 2, S. 61—63. — 92.
- Die Kolonien der europäischen Mächte in handelswirtschaftlicher Beziehung. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1916, Jg. 34, Bd. 2, N 1, S. 16—20; N 2, S. 51—58. — 91.
- Stammhammer, J. Bibliographie des Sozialismus und Kommunismus. Bd. III: Nachträge und Ergänzungen bis Ende des Jahres 1908. Mit einem vollständigen Sachregister über alle drei Bände. Jena, Fischer, 1909. 473 S. — 573.
- «The Statesman's Year-Book», London, 1915. LXXXIV, 1536, 20 p. — 469, 474.
- 1916. XLIV, 1560, 12 p. — 697.
- «Statistical Abstract of the United States», Washington, 1912, Number 34, N 117. — 724.
- Statistik der Depositen- und Spargelder. — In: «Die Bank», Berlin, 1910, II. Semester, S. 1200, osastossa: Umschau. — 161.
- Statistik der englischen Aktienbanken (England und Wales). — In: «Die Bank», Berlin, 1912, II. Semester, S. 695—696, osastossa: Die ausländischen Banken im II. Quartal 1912. II. England. — 151.
- «Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich», Berlin, 1903, Jg. 24, S. 25*. — 451.

- 1915, Jg. 36. XXXVI, 480, 114 S. — 17, 211, 460, 461, 464, 466.
- Steffen, G.** Weltkrieg und Imperialismus. Sozialpsychologische Dokumente und Beobachtungen vom Weltkrieg 1914/1915. Jena, Diederichs, 1915. 254 S. (Politische Bibliothek). — 234.
- Steine statt Brot! Von einem Gewerkschafter.** — In: «Grütliener», Zürich, 1916, N 255, 31. Oktober, S. [1]. — 615.
- Stillich, O.** Geld- und Bankwesen. Ein Lehr- und Lesebuch. Berlin, Curtius, 1907. 267 S. — 4, 26, 354.
- Nationalökonomische Forschungen auf dem Gebiete der großindustriellen Unternehmung. Bd. I—II. Berlin—Leipzig, 1904—1906. 2 Bd.— 17, 26, 49, 148.
- Bd. I. Eisen- und Stahl-Industrie. Berlin, Siemenroth, 1904. XII, 238 S. — 17, 26, 49, 148.
- Bd. II. Steinkohlenindustrie. Leipzig, Jäh u. Schunke, 1906. VI, 357 S. — 17, 49, 148.
- Supan, A.** Die territoriale Entwicklung der europäischen Kolonien. Mit einem kolonialgeschichtlichen Atlas von 12 Karten und 40 Kärtchen im Text. Gotha, Perthes, 1906. XI, 344 S.; 12 Karten.— 216, 272.
- T**
- Tafel, P.** Die Nordamerikanischen Trusts und ihre Wirkungen auf den Fortschritt der Technik. Stuttgart, Wittwer, 1913. 74 S.— 48, 88, 206.
- «Der Tag», Berlin, 1915, N 82, 9. April. — 298.
- 1915, N 93, 22 April. — 298.
- Tardieu, A.** La France et les Alliances. La lutte pour l'équilibre. Paris, Alcan, 1909. III, 365 p. — 508.
- Taylor, F. W. u. Wallichs, A.** Die Betriebsleitung insbesondere der Werkstätten. Autorisierte deutsche Bearbeitung der Schrift «Shop management» von F. W. Taylor von A. Wallichs. 2-te, verm. Aufl. Berlin, Springer, 1912. VII, 137 S.— 49, 126, 215.
- «Le Temps», Paris, 1915, 13 novembre. — 264, 293.
- 1915, 6 décembre. — 264, 295.
- 1915, 7 décembre. — 264, 295.
- Théry, E.** L'Europe économique. Ed. 2. Paris, Economiste européen, 1911. 332 p. (Études économiques et financières). — 179, 192, 211.
- Thesen über Imperialismus und nationale Unterdrückung der** Redaktion der «Gazeta Robotnicza». — In: «Vorboten», Bern, 1916, N 2, April. — 750.
- Thesen zum Referate: Programm des Schweiz. Grütlivereins.** — In: «Grütliener», Zürich, 1916, N 235, 7. Oktober, S. [1]. — 616.
- Tonnelat, E.** L'Expansion allemande hors d'Europe. Etats-unis, Brésil, Chantoung, Afrique de Sud. Paris, Colin, 1908. XI., 277 p. — 178, 219.
- Troeltsch, W.** Die Gewerkschaften Deutschlands im Kriege.— In: «Recht und Wirtschaft», Berlin, 1915, Jg. 4, N 6, S. 137—141. — 259.
- Trop parler nuit.** — In: «Journal de Genève», 1915, N 95, 7 avril, p. 1, osastossa: Bulletin. Allekirjoitus: Alb. B.— 299.
- Tschierschky, S.** Kartell und Trust. Vergleichende Untersuchung über deren Wesen und Bedeutung. Göttingen, Vandenhoeck u. Ruprecht, 1903. 129 S.— 22, 49, 171, 215.

Turmann, M. [Arvostelu kirjasta:] «Pierre Moride. Les maisons à succursales multiples en France et à l'étranger. Paris, 1913». — In: «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1914, II, Bd. 4, Hft. 1, S. 286—288, osastossa: Literatur. — 13.

Tyzka, C. Löhne und Lebenskosten in Westeuropa im 19. Jahrhundert. (Frankreich, England, Spanien, Belgien). — In: «Schriften des Vereins für Sozialpolitik», München — Leipzig, 1914, Bd. 145, T. III, S. 1—291. — 738.

U

Der Überblick. (Ein anderer Standpunkt). — In: «Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung», Bern, 1916, N 41, 7. Oktober, S. [1—2]. — 619.

Ubersberger, H. Rußland und der Panslawismus. — In: Deutschland und der Weltkrieg. Leipzig—Berlin, Teubner, 1915, S. 393—423. — 511.

Uhl, K. [Arvostelu kirjasta:] Straus, Walter: Die deutschen Überlandzentralen und ihre wirtschaftliche Bedeutung als Kraftquelle für den Kleinbetrieb in Landwirtschaft und Gewerbe. Berlin, 1913. — In: «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1914, Folge III, Bd. 48, S. 544—545, osastossa: Übersicht über die neuesten Publikationen Deutschlands und des Auslandes. 5. Gewerbe und Industrie. — 195.

Ulbricht, E. Weltmacht und Nationalstaat. Eine politische Geschichte der neueren Zeit von 1500 bis 1815. Vollendet und hrsg. v. G. Rosenhagen. Leipzig, Dieterich, 1910. XXIII, 685, 7 S. — 560, 590.

Die Unternehmerorganisationen im Kriege. — In: «Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik», Tübingen, 1916, Bd. 41, S. 277—297, osastossa: Sozialpolitische Chronik. — 375.

Usher, R. G. Pan-Americanism; a Forecast of the inevitable clash between the United States and Europe's victor. New York, 1915. 419 p. — 745.

V

Verkehrstrust. — In: «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 89—90, osastossa: Bank und Börse. — 62.

Vogelstein, Th. Die finanzielle Organisation der kapitalistischen Industrie und die Monopolbildungen. — In: «Grundriß der Sozialökonomik», Tübingen, 1914, Buch III, Abt. VI, S. 187—246. — 45, 206, 207.

— Kapitalistische Organisationsformen in der modernen Großindustrie. Bd. 1. Organisationsformen der Eisenindustrie und Textilindustrie in England und Amerika. Leipzig, Duncker u. Humblot, 1910. XV, 277 S. — 15, 50, 204, 207.

«Volksrecht», Zürich, 1914, N 241, 16. Oktober. — 528.

«Volksstimme», Chemnitz, 1916, N 131, 8. Juni. — 569.

— 1916, N 133, 10. Juni. — 570.

— 1916, N 156, 8. Juli. Beilage I. — 585.

Volkswirtschaftliche Chronik für das Jahr 1913. Abdruck aus den «Jahrbüchern für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1914, Folge III, Bd. 45—47. 1109 S. — 321.

Vollkommen zutreffend. — In: «Volksstimme», Chemnitz, 1916, N 133, 10. Juni. — 570.

«Vorbote», Bern, 1916, N 2, April. — 750.

«Vorwärts», Berlin, 1916, N 103,

13. April, S. 1.—211, 443, 444.
- Vote of Credit for £ 250.000.000.**— In: «The Daily Telegraph, London, 1914, 17 November, p. 8, osastossa: Parliament. — 253.
- W**
- W. Die bisherigen Kosten der Kriegsführung.**— In: «Volksrecht», Zürich, 1914, N 241, 16. Oktober. — 528.
- Waldecker. Die Deutschen und das deutsche Kapital in der russischen Industrie.**— In: «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1915, Folge III, Bd. 49, S. 351—362, osastossa: Miscellen. X.—225.
- Wallich, P. Die Konzentration im deutschen Bankwesen. Ein Beitrag zur Geschichte der gegenwärtigen Wirtschaftsorganisation.** Berlin—Stuttgart, Cotta, 1905. VIII, 173 S. (Münchener volkswirtschaftliche Studien, hrsg. v. L. Brentano u. W. Lotz. 74. Stück).—49, 120.
- The War and Modern Business.**— In: «The Economist», London, 1914, v. LXXIX, No 3,721, December 19, p. 1059 — 1060. — 256.
- Webb, A. D. The New Dictionary of Statistics. A Complement to the fourth edition of Mulhall's «Dictionary of Statistics».** London—New York, Routledge, 1911. XI, 682 p.—119.
- Wegener, G. Das Heutige Indien. Grundlagen und Probleme der britisch-indischen Herrschaft.** Nach Studien und Beobachtungen während der Indienreise seiner kaiserlichen und königlichen Hoheit des Kronprinzen des Deutschen Reiches und von Preußen. Berlin, Süsserott, 1912. 52 S; 1 Karte.—479, 480.
- Weill, G. [Arvostelu kirjasta:] «O. Festy. Le mouvement ouvrier au début de la monarchie de Juillet. Paris, Cornély 1908. 359 p.».**— In: «Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung», Leipzig, 1915, Jg. 5, Hfte 1 u. 2, S. 276—278, osastossa: Literaturbericht. — 565.
- «Die Weltwirtschaft»,** Leipzig—Berlin, 1906, Jg. I, T. I—III. — 149.
- 1907, Jg. II, T. I—III. — 149.
- 1908, Jg. III, T. I—III. — 149.
- «Weltwirtschaftliches Archiv»,** Jena, 1913, I, Bd. 1, Hft. 1, S. 108—122. — 3, 10.
- 1913, II, Bd. 2, Hft. 1, S. 193—195. — 3, 12, 213, 214.
- 1914, I, Bd. 3, Hft. 2, S. 217—255. — 13.
- 1914, II, Bd. 4, Hft. 1, S. 121—131, 286—288. — 13.
- 1915, I, Bd. 5, Hft. 1, S. 1—22. — 3, 15.
- 1916, I, Bd. 7, Hft. 1, S. 34—52. — 209, 250, 251.
- Werner, G. Die Kapitalkonzentration im Ruhrbergbau.**— In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 31, Bd. 1, N 4, S. 138—144. — 3, 7, 147.
- Der Wettbewerb um die Auslandsanleihen.**— In: «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 1024—1026, osastossa: Umschau. — 65.
- Weyermann, M. R. Die ökonomische Eigenart der modernen gewerblichen Technik.**— In: «Grundriß der Sozialökonomik», Tübingen, 1914, Buch III, Abt. VI, S. 136—186.—44.
- Wirth, A. Deutschlands wirtschaftliche Expansion und überseeische Bestrebungen.**— In: «Handbuch der Politik», Berlin — Leipzig, 1912—1913, Bd. II, S. 704—712. — 510.
- Weltgeschichte der Gegen-

- wart (1879—1913). 4-te Aufl. Leipzig, 1913. — 493.
- The Workshops and the War.— In: «The Edinburgh Review or Critical Journal», 1915, v. 222, N 454, October, p. 248—272. — 14.

Z

- «Zeitschrift für Sozialwissenschaft», Leipzig, 1915, Neue Folge, Jg. VI, S. 158—174, 215—224, 297—311, 377—387, 445—460, 532—549. — 251.
- Zentralisation im Großbankgewerbe.— In: «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 298—300, osastossa: Bank und Börse.— 59.
- Zimmermann, F. W. R. Die internationale Statistik der Wertpapiere und der Wertpapier-Ausgabe.— In: «Bank-

- Archiv», Berlin, 1912, Jg. XI, N 19, S. 299—303; N 20, S. 317—321. — 68.
- Zollinger, W. Die Bilanz der internationalen Wertübertragungen. Eine Stunde über die Zahlungsbilanz und die ausländische Kapitalanlage der Schweiz. Jena, Fischer, 1914. 185 S. (Probleme der Weltwirtschaft. Schriften des königlichen Instituts für Seeverkehr und Weltwirtschaft an der Universität Kiel, Kaiser Wilhelm Stiftung, hrsg. v. B. Harms. N 18). — 49, 121, 209, 366.
- Der Zug zur Bank.— In: «Die Bank», Berlin, 1909, I. Semester, S. 79, osastossa: Bank und Börse.— 162.
- Zur Konkursstatistik.— In: «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 94—95, osastossa: Aus den Statistischen Ämtern.— 60.

Б

- Бауэр, О. Национальный вопрос и социал-демократия. Пер. с нем. М. С. Панина. Предисл. Х. Житоловского. Спб., «Серп», 1909. LIX, 600 стр.— 604.

Г

- Гильфердинг, Р. Финансовый капитал. Новейшая фаза в развитии капитализма. Авторизов. пер. с нем. и вступит.

статья И. Степанова. М., Знаменский, 1912. XXIX, 576 стр.—311—316.

Д

- Добыча нефти. — В кн.: «Ежегодник газеты «Речь» на 1912 год». Спб., [1911], стр. 681, в отд.: III. Горная и горнозаводская промышленность.— 724.

Е

- «Ежегодник газеты «Речь» на 1912 год». Спб., [1911]. XII, 712, 44 стр. — 724.

З

Залевский, К. К национальному вопросу.—«Наше Слово», Париж, 1915, № 11, 10 февраля, стр. 1—2.—16.

риж, 1915, № 82, 6 мая, стр. 1.—16.

Н

И

Империализм и национальная идея.—«Наше Слово», Па-

«Наше Слово», Париж, 1915, № 11, 10 февраля, стр. 1 — 2. — 16.
— 1915, № 82, 6 мая, стр. 1. — 16.

NIMIHAKEMISTO

A

- Abaza, K. K.— 522.
 Abd-er-Rahman — 720.
 Abd-ul-Hamid II — 693.
 Abel-Musgrave, Kurt — 252.
 Adler, Friedrich — 560, 562, 598, 616.
 Adler, Georg — 479, 514, 515, 516.
 Africander — ks. Goldman, S.
 Africanus — 10.
 Agahd, E.— 14, 48, 92, 93, 107, 108, 111, 213.
 Aguinaldo, Emilio — 187.
 Ahr, Wilhelm — 179.
 Aksakov, I. S.— 511.
 Albert, Herman — 10.
 Albrecht, Gerhard — 195.
 Albrekt (arkkiherttua) — 535.
 Aleksanteri Battenberg (Bulgarian ruhtinas) — 725.
 Aleksanteri II — 511, 676, 678, 681.
 Alexinsky, G. A.— 247, 479, 480, 735.
 Alfonso XII (Espanjan kunin-gas) — 679.
 Altmann, S.— 31.
 Andersen-Nexö, Martin — 259.
 Andrei (piispa) — 520.
 Andriillon, Henri — 191.
 Angell, Norman — 183, 634.
 Appleton, W. A.— 262.
 Arabi-pašša — 662.
 Arcq — 758.
 Arends, Hans — 114.
 Argentarius — ks. Lansburgh
 Aristofanes — 65, 501.
 Aristoteles — 536.
 Arlt, Hans — 260.
 Arndt, Paul — 201, 209, 250, 251, 268, 707.
 Arnim, Harry — 675.
 Arnold — 547.
 Arnold, Ph.— 371.
 Ashley, W. J.— 759.
 Askew, John B.— 365.
 Asquith, Herbert Henry — 695.
 Atkinson, Ed.— 187.
 Atlanticus — ks. Ballod C.
 Augstin, Max — 349.
 Avenarius, Richard — 758.
 Avenel, Georges — 25.
 Axelrod, P. B.— 726, 727, 754.
 Axenfeld — 529.

B

- Babut — 528, 529.
 Bach, Max — 563.
 Badeni, Kasimir Felix — 687.
 Bakunin, M. A.— 590.
 Balfour, Arthur James — 630.
 Ballod, Carl (Atlanticus) — 14, 16, 48, 111, 163, 562.
 Barety, Léon — 50.
 Barre, André — 193.
 Barrett, George — 259.
 Barron, Clarence W.— 183, 302, 309.
 Barsukov, N. P.— 511.
 Bartholomew, J. G.— 450.
 Baudin, Pierre — 17, 195.
 Bauer, Otto — 306, 361, 364, 561, 604.
 Baumgarten, Ferdinand — 17, 198.
 Beauregard, P.— 189.

- Bebel, August — 293, 303, 672, 725.
 Becker, Johann Philipp — 362.
 Becqué, Emil — 193.
 Beer, Max — 579.
 Behr, Friedrich — 45.
 Belfort-Bax, E.— 560, 561, 578, 579.
 Beiger, Erwin — 526, 549.
 Belius — 756.
 Belloc, H.— 567.
 Belza, Stanislaw — 759.
 Bérard, Victor — 178, 189, 199, 200, 211, 213, 510, 757.
 Berger, Paul — 260.
 Berglund, Abraham — 198, 207.
 Bernard, Augustin — 260.
 Bernhardi, Friedrich — 239, 526, 530.
 Bernstein, Eduard — 293, 432, 442, 511, 530, 579.
 Beylie, Henri — 574.
 Bibikov — 97.
 Biermann, W. E.— 759.
 Billot — 510.
 Bismarck, Otto — 76, 485, 509, 514, 516, 631, 655, 670, 675, 676, 685, 755.
 Bittmann — 759.
 Blatchford, Robert — 252, 253.
 Bleibtreu, Karl — 574.
 Blondel, Georges — 757.
 Blum — 90.
 Boissier, Gaston — 759.
 Bolle — 372.
 Bonsal, Stephen — 188.
 Borchardt, Julian — 607.
 Borsig, August — 555.
 Bosenick, Alfred — 192.
 Boucher, Arthur — 192.
 Boulanger — 507, 683.
 Bouniatian, Mentor — 17.
 Bourdeau, Jean — 191, 200.
 Bourderon, A.— 295.
 Bourgeois, Léon — 421.
 Boustedt, Axel — 308.
 Boutmy, Émile — 188.
 Bowerman, Charles William — 261, 262.
 Bovill, J. M.— 408.
 Bowley, A. L.— 183.
 Brailsford, Henry Noel — 625.
 Brandt, Max August — 544, 756.
 Brauer, Th.— 264, 293.
 Braumann, F.— 179.
 Brentano, Lujo — 120.
 Bresnitz von Sydacow, Philipp — 759.
 Brezigar, Emil — 17.
 Briand, Aristide — 692.
 Briefs, Götz — 50, 192, 201.
 Bright, John — 612.
 Brjantshininov, A. N.— 512.
 Broadhurst, Henry — 602.
 Brooks, Sidney — 188.
 Brosius, Heinrich — 10.
 Brousseau, Kate — 6.
 Browne, Edward — 714, 715.
 Bruneau, Louis — 178, 193.
 Brupbacher, Fritz — 578.
 Brüning, Anton Paul — 348.
 Buchwald, Bruno — 347.
 Budde — 162.
 Buff, Sigfrid — 347.
 Buharin, N. I.— 250.
 Bullock, Charles J.— 348.
 Burns, John — 435.
 Burt, T.— 612.
 Burton, Theodor E.— 346.
 Busching, Paul — 759.
 Bücher, Karl — 29, 31.
 Büchler, Max — 6.
 Bülow, Bernhard — 286.
 Bürkli, Karl — 576.
 Böttger, Franz — 367.
 Böttger, Hugo — 298.
- C
- Caesar, Gaius Julius — 235.
 Caillaux, Joseph — 309, 627.
 Caix, Robert — 509.
 Calmes, Albert — 367, 368.
 Calwer, Richard — 149, 175, 211, 362, 443, 446, 655, 656.
 Cantlie, James — 544.
 Carlyle, Thomas — 502, 515, 760.
 Carnegie, Andrew — 172, 188, 205, 437, 759.
 Carpenter, Edmond J.— 187.
 Carroll, Edward — 356.
 Casement, Roger — 285.
 Cassel, E.— 42.
 Cecil, Hugh — 402.

- Chamberlain, Joseph — 42, 199,
 227, 240, 412, 432, 506, 513,
 667, 669, 690, 760.
 Chapman, Edward Mortimer —
 188.
 Charmont, J.— 574.
 Chesterton, Cecil — 567.
 Chiala, Luigi — 510.
 Chiozza-Money, L. G.— 346, 442.
 Chisholm, George — 25.
 Clark, Victor — 17.
 Claus, Rudolf — 17.
 Cobden, Richard — 440, 441.
 Colajanni, N.— 188.
 Colquhoun, Archibald — 182.
 Colson, C.— 178, 221.
 Combes, E.— 691.
 Compère-Morel — 293.
 Conant, Charles A.— 188, 353,
 356.
 Connolly, James — 183.
 Conrad, Johannes — 9, 14, 183,
 191, 194, 195, 225, 319, 321.
 Cooper, Francis — 356.
 Cornaz — 756.
 Corradini, Enrico — 735.
 Cramb, J. A.— 238.
 Crammond, Edgar — 211, 352,
 378.
 Crispi, Francesco — 510.
 Crohn, H. F.— 352, 366.
 Cromer, Evelyn B.— 526, 549,
 558.
 Cromwell, Oliver — 43, 428.
 Cruppi, Jean — 191.
 Cunow, Heinrich — 245, 313, 415,
 571, 754.
 Curle, J.— 10.
 Curzon, George Nathaniel — 428,
 522, 713.
 Curzon, Wyllie — 558.
- D**
- Danilevski, N. J.— 511.
 Dausat, Albert — 759.
 David, Eduard — 586.
 Davies, E.— 757.
 Davydov, L. F.— 100, 104, 109.
 Debidour, A.— 182.
 Debs, E.— 579.
 Dehn, Paul — 251, 268, 642, 651,
 761.
 Dejeante — 424.
 Delbrück, Hans — 285, 560, 567,
 568.
 Delbrück, Klemens — 82, 298, 671.
 Delcassé, Théophile — 419, 441.
 Del Vecchio, G.— 759.
 Demaret, Emil — 759.
 Demorgny, Gustav — 264, 284,
 710, 711.
 Depretis — 679.
 Derby — 262.
 Dernburg, B.— 136, 654.
 Descamps — 507.
 Descaves, Lucien — 259.
 Deschanel, Emile — 24.
 Deschanel, Paul — 82.
 Detot, P.— 759.
 Dettmann, Eduard — 6.
 Dibbs — 223.
 Diehl, Karl — 738.
 Dietrich, Rudolf — 14, 759.
 Dietzel, Heinrich — 48, 49.
 Dilke, Charles Wentworth — 238,
 442, 604.
 Diouritch, Georges — 48, 113,
 210, 250, 347.
 Disraeli, B.— 514, 515, 516.
 Dix, Arthur — 574.
 Dmowski, Roman — 512.
 Doerkes-Boppard — 441.
 Domergue, Jules — 160, 189.
 Dove, K.— 50.
 Drage, Geoffray — 191.
 Dreyfus, Alfred — 687, 691.
 Dreyse — 555.
 Driault, J. Eduard — 184, 187,
 188, 191, 204, 220.
 Dryander, Ernst — 529.
 Dubois, Marcel — 191.
 Du-Hemme, Charles — 191.
 Dutt, Romesh — 559.
 Dürr, K.— 618.
 Däumig, Ernst — 575.
- E**
- Ebert, Friedrich — 587.
 Eckert, Max — 25, 652.
 Eckhardt — 511.
 Eckhardt, Paul — 193.

Eckstein, Gustav — 361, 744.
 Edvard VII — 42, 441, 674, 692.
 Egelhaaf, Gottlob — 670, 674,
 676, 758, 759.
 Eggenschwyler, Walter — 352, 366.
 Ehrenberg, Richard — 759.
 Ehrensperger, Fritz — 367.
 El Hadj Abdallah — 757.
 Ellenborough — 717.
 Elm, Adolf — 490, 491.
 Ely, Richard — 14.
 Emil, Karl — 315, 575.
 Engel, Eduard — 161.
 Engels, Friedrich — 72, 212, 216,
 224, 288, 290, 291, 293, 305,
 306, 307, 313, 479, 482, 486,
 487, 516, 555, 561, 563, 575,
 576, 578, 582, 602, 603, 607,
 608, 620, 642, 658, 660, 662,
 729, 730, 735, 748, 753, 755,
 759.

d'Epée, Jean — 193.
 Ergang, Karl — 25.
 Erlach, F. — 758.
 Ermels, Robert — 759.
 Erzberger, Matthias — 179.
 Eschenbach — 326.
 Eschwege, Ludwig — 38, 56, 67,
 152, 154, 155, 157, 162, 163,
 213, 348.
 Estève, Louis — 180.
 Eulenburgh, Franz — 347.

F

Fabre — 25.
 Fadejev, R. A. — 511.
 Fahmy, Mohamed — 756.
 Falk, Adalbert — 681.
 Fasolt, Friedrich — 114.
 Ferrer, F. — 692.
 Ferry, Jules — 495.
 Festy, O. — 565.
 Feyel, Paul — 25.
 Flamingo, G. M. — 510.
 Findley — 285.
 Finot, Jean — 196.
 Fischer, Victor — 223.
 Flux, Alfred William — 389.
 Forster, William Edward — 612.
 Foville, Alfred — 346.
 Fraina, Louis — 581.

Fraisse, Gustav — 6, 760.
 Franck, Fritz — 50.
 Frank, Ludwig — 549.
 Franke, Karl — 757.
 Franke, Otto — 512.
 Fredrik II Suuri — 667.
 Freeman, Edward A. — 760.
 Freeman, John — 259.
 Frey — 674.
 Friedegg, Ernst — 195.
 Friedrich (arkkihertua) — 374.
 Friedrich, Ernst — 760.
 Frobert — 760.
 Froude, James Anthony — 238.
 Fugger — 759.
 Fuller, Bampfylde — 549.
 Fürstenberg — 153.

G

Gardanne — 713.
 Garr, Max — 760.
 Gaston, Henry — 193.
 Gautier, Louis — 191.
 Gazeau, Jacques — 760.
 Gehrden, Wilhelm — 9.
 Gehring, Hans — 757.
 George, Henry — 72.
 Germain, Henry — 350.
 German, J. — 149.
 Geyer, Albin — 14, 758.
 Giddings, Franklin — 401, 404.
 Giebel — 760.
 Giffen, Robert — 346, 386, 390,
 391, 431, 435, 442, 628.
 Gilbert, James William — 346.
 Gilbert, Georges — 675.
 Gilbreth, Frank B. — 49, 130, 132,
 755.
 Girardin, Emile — 621.
 Girault, Arthur — 760.
 Gladstone, William E. — 604, 631,
 661, 681, 683, 687.
 Glier, L. — 89, 183, 347.
 Godeffroy — 680.
 Godfernaux, Raymond — 191.
 Godin, J. B. A. — 24.
 Goës — 760.
 Goldman, S. (Africander) — 442.
 Goldschmidt, Arthur — 192.
 Goldschmidt, Curt — 50, 192, 202.
 Goldstein, J. — 184, 756.

- Golitsyn — 758.
 Gooch, G. P.— 441, 442.
 Gorjainov, S. M.— 512.
 Gortshakov, A. M.— 511.
 Goschen, George J.— 612.
 Gosling, H.— 262.
 Gras, M.— 26, 191.
 Greulich, Hermann — 561, 614,
 615, 616.
 Grey, Edward — 299, 627, 631,
 635, 636, 639.
 Griffis, William Elliot — 187.
 Grimm, Robert — 578, 606.
 Grumbach, S.— 606.
 Grunzel, Joseph — 17, 25, 70, 90,
 91.
 Grünberg, Carl — 564.
 Gudde, Erwin — 613.
 Guesde, Jules — 295.
 Gumpel, S.— 10.
 Guyot, Yves — 258.
 Gwinner, Arthur — 63, 136.
 Günther, Ernst — 740.
 Günther, R.— 574.
 Güttler, Gerhard — 246.
- H**
- Haase, Hugo — 571, 572, 610.
 Haberland — 67.
 Haeckel, Ernst — 260.
 Hagen, Louis — 356.
 Hakki pašša — 663.
 Hales, John — 603, 613.
 Halle, Ernst — 149, 347.
 Hanel, R.— 68.
 Hanna — 393.
 Harcourt, William — 612.
 Hardie, James Keir — 253, 259,
 508, 606.
 Harms, Bernhard — 14, 121, 209,
 251, 264, 268, 269, 270, 321,
 553, 736.
 Harney, Julian — 622.
 Harriman, Edward Henry — 356,
 357.
 Hart, A. B.— 745.
 Hartington — 612.
 Hartwig, N.— 714.
 Hasbach, Wilhelm — 567.
 Hausmeister, Paul — 68, 192.
 Hayaschi, T.— 513.
 Heber, E. A.— 90.
 Hegel, Georg Wilhelm Friedrich—
 5, 48, 530, 567.
 Hegemann, C.— 48, 118, 348.
 Heilmann, Ernst — 561, 609, 754.
 Heine, Wolfgang — 4.
 Heinig, Kurt — 316.
 Heinzen — 643.
 Helfferich, Karl — 162, 380, 557.
 Hélie, F.— 599.
 Hellmann, Julius — 68.
 Helphand, A. L.— *ks.* Parvus.
 Henger, Hans — 195, 234, 240.
 Henke, Alfred — 573.
 Hennebicque, Léon — 192.
 Hennig, Richard — 545, 556.
 Hermant, J.— 760.
 Herre, Paul — 598.
 Hertz, Wilhelm G.— 760.
 Hervé, G.— 16.
 Herz, Carl — 489.
 Hess, Hans — 739.
 Hettner, Alfred — 760.
 Heyde, Ludwig — 760.
 Heymann, Hans Gideon — 49, 172,
 174, 175, 206.
 Heymans, G.— 307.
 Hildebrand, Gerhard — 48, 85,
 213, 214.
 Hildebrand — 490.
 Hilferding, Rudolf — 176, 206, 207,
 208, 209, 210, 212, 214, 215,
 245, 250, 311, 312, 316, 361,
 561, 599, 600, 726.
 Hill, David Jayne — 214, 228.
 Hill, James J.— 356.
 Hillringhaus, August — 192.
 Hintze, Otto — 511.
 Hirsch — 629.
 Hirsch, Julius — 195, 760.
 Hirst, F. W.— 183.
 Hishida, Seiji G.— 6, 182, 214.
 Hitchcock, Frank — 760.
 Hobhouse, L. T.— 427, 440.
 Hobson, Charles Kennett — 14,
 183.
 Hobson, John Atkinson — 14, 74,
 91, 176, 182, 183, 184, 199, 209,
 211, 212, 213, 216, 242, 385,
 386, 387, 388, 437, 440, 748,
 755, 758.
 Hoche, L. L.— 675.
 Hoeniger, Robert — 178, 760.

Hoetzsch, Otto — 479, 518.
 Hoffmann, L. F.— 755.
 Hohenlohe — 153.
 Holland, Bernhard — 426, 440.
 Hollitscher, Jacob — 760.
 Holsti, Rudolf — 760.
 Honaré, Maurice — 760.
 Howell, George — 563.
 Hoym, Karl — 491.
 Huber, H.— 616.
 Huber, Johann — 50.
 Huber, Theodor — 10.
 Hubert, Lucien — 178, 192, 198,
 211.
 Huckle, Julius — 26.
 Hue, O.— 726.
 Hultegger, Otto — 49, 119.
 Humbert, Ch.— 299.
 Humphrey, A. W.— 183.
 Huysmans, Camille — 4, 606.
 Hübener, Erhard — 68.
 Hübner, Otto — 236, 264, 272, 274,
 276, 282, 697, 698, 700, 702.
 Hyndman, Henry Mayers — 4,
 365, 439, 576, 578.
 Hünerwadel, W.— 756.
 Hänsch — 502.

I

Inagaki, M.— 24.
 Ingram, Arthur Foley Winning-
 ton — 440.
 Ischchanian, B.— 14, 193, 234,
 247, 707.
 Ito, H.— 498, 664.

J

Jaakko I (Englannin kuningas) —
 648.
 Jacob, Eduard — 760.
 Jaekkh, Gustav — 603, 604.
 Jaeger, Th.— 710, 713, 715.
 Jaffé, Edgar — 31, 44, 49, 53, 119,
 347, 375, 442, 737.
 Jameson, Leander — 686.
 Jannet, Claude — 188.
 Jason, Paul — 442.
 Jaurès, Jean — 420, 509, 752.
 Jax, A.— 522.
 Jebb, Richard — 426, 440.

Jeidels, Otto — 14, 20, 49, 134, 147,
 207, 208, 312, 313, 336, 347,
 355, 356.
 Jekaterina II — 596.
 Jenks, Jeremias — 14, 184, 347.
 Jennissen, Emile — 193.
 Jevreinov, G. A.— 512.
 Ji Jong — 674.
 Jones, Edgar — 253.
 Jones, Ernest — 622.
 Jones, J. H.— 183.
 Jones, Sheridan — 544.
 Jooris, Joseph — 24.
 Joosef II (Saksan keisari) — 596.
 Jordan, D. St.— 187.
 Joseph, Leopold — 68.
 Jouhau, Léon — 526, 527.
 Juan Shi-kai — 523, 665.
 Junge, Franz Erich — 191.
 Junius (ranskalainen lehtimies) —
 526, 528.
 Junius — ks. Luxemburg, Rosa.
 Junius Alter — 569, 570.
 Juraschek, Franz — 17, 456.
 Jurkevitch, L.— 735.
 Jäckh, Ernst — 713, 737.
 Jäger — 562.
 Jörgens, Max — 356.

K

Kaarle I (Englannin kuningas) —
 428.
 Kaarle I (Portugalin kuningas) —
 693.
 Kaarle V (Saksan keisari) — 595.
 Kaarle IX — 648.
 Kaler, Emil — 624.
 Kambe, Massao — 761.
 Kammerer, Otto — 25.
 Kant, Immanuel — 5, 427.
 Kantorowicz, Wilhelm — 252.
 Karski, J.— 574.
 Kasdorf, Otto — 374.
 Kaufmann, Erich — 6.
 Kaufmann, Eugen — 48, 116, 118,
 120, 164, 210.
 Kautsky, Karl — 4, 16, 28, 48, 91,
 125, 166, 169, 170, 176, 212,
 213, 216, 218, 221, 234, 241,
 242, 245, 246, 248, 252, 289,
 302, 304, 361, 362, 363, 364,
 395, 412, 490, 523, 560, 561,

- 572, 574, 576, 577, 578, 579,
600, 604, 606, 610, 658, 659,
660, 726, 734, 744, 748, 752,
753, 754, 761.
- Kayser, H.—761.
Keltie, John Scott—17, 474.
Kemmerer, E. W.—755.
Kestner, Fritz—4, 18, 206, 207.
Kettle—508.
Kidd—404.
Kies, William S.—23.
Kiliani, R.—757.
Kindermann, Karl—761.
Kinkel, Gottfried—620.
Kinosita, Itaro—761.
Kirdorf, Emil—173, 298.
Kiselev—511.
Kitchener, Horatio Herbert—261.
Kjellén, Rudolf—260.
Kleiner, Hermann—59.
Kleinwächter, Friedrich—45.
Kley, Wilhelm—761.
Klitzing—162.
Knauth, Oswald Whitman—195.
Knief, Johann—571, 573.
Koch, Gottfried—761.
Kollmann, J.—347.
Kolumbus, Kristoffer—648, 649.
Kondt—47.
Konoye—501.
Kossuth, L.—42.
Kouznetsow, P.—6, 190.
Krause, Emil—490.
Krivoshein, A. V.—718.
Krupp—82, 168, 174, 194, 202,
256, 336, 555, 759.
Krüger, Paul—435.
Kuehn—42.
Kugelmann, Ludwig—590, 603.
Kundt, Walther—51.
Kükenthal, Willi—203.
Kämmerer—53.
- L
- Laband, Paul—510.
Lacour, Léopold—191.
Lafargue, Paul—246.
Lahusen—529.
Lair, Maurice—178, 189, 200,
757.
Lallemand, Leon—24.
Lamington—717.
- Landsberg, Otto—586.
Lanessan—585.
Lange, Friedrich Albert—5.
Lange, F. W.—761.
Langevin, Charles—761.
Langhard, J.—25.
Lanna—555.
Lansburgh, Alfred (Argenta-
rius)—33, 51, 52, 54, 55, 59,
60, 64, 65, 77, 118, 153, 155,
156, 158, 162, 163, 166, 168,
192, 346, 473.
Lapradelle, A. G.—184.
Lassalle, Ferdinand—252, 288,
291.
Laufenberg, Heinrich—479, 489,
490, 491, 492.
Law, Harriet—564.
Ledebour, Georg—362, 571, 572,
607, 610, 744.
Lecarpentier—25.
Lecky, W.—651.
Lee, Algernon—314.
Leener, Georges—191.
Leeuw, G., van der—25.
Lefèvre, Raymond—6.
Legien, Karl—526, 527.
Lehmann-Haupt, K. F.—6, 761.
Leitenberger—555.
Leitner, Friedrich—347.
Lenin (Uljanov), Vladimir Iljitsh
(Lenivtsyn)—219, 220, 606,
607, 609, 759.
Lenivtsyn—ks. Lenin (Ulja-
nov), V. I.
Lensch, Paul—302, 303, 304, 305,
361, 491, 560, 570, 571, 578,
582, 754.
Lenz, Friedrich—302, 310.
Lenz, Rudolf—50.
Leone, Enrico—192.
Leopold II (Belgian kuningas)—
6, 507.
Leroy-Beaulieu, Pierre Paul—9,
120, 186, 188, 189, 346, 350,
368, 386, 528, 552, 554, 758.
Lescure, Jean—178, 181, 209.
Letailleur, Eugène (Lysis)—17,
160, 161, 178, 189, 190, 195,
196, 209.
Leue, A.—757.
Leuthner, K.—574, 750.
Levasseur, E.—26.

- Levin, J.— 33, 50.
 Levy, Hermann — 15, 168, 169, 251.
 Lévy, Raphaël Georges — 191.
 Lexis, Wilhelm — 163, 515, 516.
 Liebknecht, Karl — 575, 588, 607, 609, 749, 753.
 Liebknecht, Wilhelm — 304, 561, 611, 613, 752.
 Liebmann, P. L.— 735.
 Liefmann, Robert — 3, 4, 10, 15, 19, 22, 30, 88, 168, 169, 173, 206, 207, 209, 213, 215, 268, 352, 357, 736.
 Liesse, André — 17.
 Lincoln, Abraham — 186.
 Lindenberg — 47.
 Link, Ernst — 524.
 Lissagaray, Prosper Oliver — 581.
 Lister — 547.
 Liszt, F.— 307.
 Ljahov, V. P.— 714.
 Lloyd George, David — 54, 239, 252, 264, 297, 300.
 Lloyd, Henry Demarest — 16, 442.
 Loeb, Ernst — 326.
 Loebell, A.— 574.
 London, Meyer — 607.
 Lorenz, Jakob — 252, 530, 580.
 Lotz, Walther — 120, 346, 356.
 Loubet, Emile — 690.
 Louis, Paul — 178, 188, 212, 226.
 Lowe — 612.
 Lowell, A. Lawrence — 567.
 Lowenfeld, Henry — 367.
 Lucas, C. P.— 526, 547.
 Ludlow — 761.
 Lueg, Karl — 173.
 Lueger, Karl — 687.
 Luther, Martti — 501, 530.
 Luxemburg, Rosa (Junius) — 264, 286, 289, 362, 491, 549, 564, 570, 574, 726, 734, 735, 744.
 Lysis — *ks.* Letailleur
 Löwenstein, Arthur — 36.
- M**
- Macdonald, J. Cockburn — 348.
 MacDonnell — 612.
 Mach, Ernst — 311.
 Machat, Joseph — 188.
 Mackay, B. L.— 526, 543, 546.
 MacKenna, R.— 630.
 Mac-Mahon, P. M.— 681.
 Macrosty, Henry W.— 14, 197.
 Mamroth, Karl — 192.
 Manchez, M.— 189.
 Manes, Alfred — 260.
 Manga Bell — 287.
 Mann, Tom — 607.
 Mannstaedt, Heinrich — 25.
 Marcks, Erich — 427, 441.
 Markov, N. J.— 723.
 Marlborough, John C.— 641.
 Marlo, Karl — *ks.* Winkelblech
 Martens, Georg Friedrich — 511.
 Martin — 761.
 Martin, R.— 260.
 Martin, Saint-Léon — 25.
 Martov, L.— 5, 16, 587, 748, 754.
 Martynov, A.— 16.
 Marx, Karl — 30, 33, 48, 174, 195, 200, 207, 208, 215, 216, 217, 288, 290, 293, 306, 312, 314, 353, 482, 486, 487, 552, 555, 560, 561, 563, 578, 582, 589, 590, 602, 603, 607, 611, 612, 613, 619, 622, 642, 726, 728, 729, 730, 735, 761.
 Marx, Martin — 14, 59.
 Mataré, F.— 26.
 Mauchamp — 503.
 Maury, François — 193.
 May, R. E.— 337, 347.
 Mazzini, Giuseppe — 509, 642, 643.
 Mehrens, Bernhard — 17, 49, 120, 209.
 Mehring, Franz — 491, 568, 578, 620, 621, 622, 623, 642.
 Meinecke, Friedrich — 511, 760.
 Mensch, Franz — 68.
 Menshikov — 512.
 Merrheim, A.— 296.
 Merton, Henry R.— 12.
 Merton, Wilhelm — 12.
 Messimy, Adolphe — 299.
 Meszlény, Arthur — 17, 198.
 Mévil, André — 510.
 Meyer, Albert — 3, 9, 367.
 Meyer, Gustavus — 581.
 Michel, Henri — 189.
 Michels — 568.
 Michelsen — 90.
 Michon, Georges — 195.

Miethe, A.—26.
 Mikoss — 574.
 Miljukov, P. N.—480.
 Moch, Gaston — 573.
 Moffet, S. E.—6.
 Moireau, Auguste — 188.
 Molinari, Gustave — 188.
 Moll, Ewald — 348.
 Mommsen, Theodor — 200.
 Monitor — 754.
 Monroe, James — 186, 656, 668, 745.
 Montbard, G.—193.
 Montesquiou, L.—180.
 Monypenny, W. F.—238.
 Moos, Ferdinand — 122, 178, 189, 213, 368.
 Morgan, Pierpont — 313, 343, 393.
 Morgan Shuster, W.—711, 715, 716.
 Moride, Pierre — 3, 13.
 Morley, John — 440, 604.
 Morris, Henry C.—178, 211, 216, 228, 386, 387.
 Morris, William — 438, 762.
 Mourey, Charles — 191.
 Mouriez, P.—758.
 Muhammed IV — 597.
 Mulhall, Michael George — 24, 119, 346, 389, 443, 628.
 Multatuli [Dekker, Eduard Douwes] — 427, 428, 442.
 Muth, Karl — 293.
 Mühlhaupt, Engelbert — 352, 371.
 Müller, Arthur — 154.
 Müller, August — 491.
 Müller, Waldemar — 162, 347.
 Mülliner — 629, 630, 640.
 Myron, P.—757.

N

Nahas, Joseph F.—522.
 Nahimson, M. I. (Spectator) — 91, 92, 166, 216, 224, 371.
 Nansen, Fridtjof — 761.
 Napoleon I, Bonaparte — 235, 591, 594, 596, 649, 713.
 Napoleon III, Louis — 514, 515, 516, 535, 632, 633.
 Nasse, Erwin — 440.
 Naus — 715.

Nesselrode, K. R.—511.
 Neuhaus, F. A.—26.
 Neumann-Spallart, Franz — 17, 124, 149, 454, 456, 470, 475.
 Newbold, J. T. Walton — 629.
 Nexö — ks. Andersen Nexö, M.
 Neymarck, Alfred — 49, 68, 69, 117, 120, 121, 123, 124, 181, 189, 209, 213, 240, 250, 350, 354, 366, 371.
 Nicholson, J. Sh.—191.
 Nicot, Lucien — 193.
 Nieboer, H. J.—12, 213, 214.
 Niehans, P.—757.
 Nietzsche, Friedrich — 180.
 Nikolai II — 692, 759.
 Nikolski, N. V.—520.
 Nitti, Francesco — 736.
 Nobel, Alfred Bernhard — 145.
 Northrop — 171.
 Nostiz, Hans — 761.
 Nouel, René — 10.
 Novicow, J.—187, 189.

O

O'Connor, Feargus — 622.
 O'Grady, J.—262.
 Oncken, Hermann — 513.
 Oppenheimer, Felix — 240, 441.
 Osterrieder — 761.
 Ostroumov, N. P.—520.
 Otto, Walter — 48, 112.
 Owens — 60, 214.
 Overzier, Paul — 192.

P

Paasche, Hermann — 153.
 Paavali I — 713.
 Paish, George — 23, 181, 189, 266, 315, 350, 352, 368, 369, 370, 628, 736.
 Palmerston, Henry John — 632, 633.
 Pannekoek, Anton — 234, 247, 248, 361, 491, 744, 753.
 Parnell, Charles Stewart — 501.
 Parvus (Helphand), A. L.—251, 362, 729.
 Passama, Pol — 192.

- Patouillet, Joseph — 6, 178, 184,
 187, 213, 214.
 Pease, J. A.— 253.
 Peel, Robert — 314, 428, 429.
 Peez, A.— 507, 653, 761.
 Pereire, Emile — 28, 213.
 Pereire, Isaac — 28, 213.
 Pernerstorfer — 616.
 Perrin de Boussac, R.— 585.
 Perris, G. H.— 629.
 Pesl, Daniel — 761.
 Peter, Kurt — 757.
 Petersilie, Alvin — 372.
 Pfannkuch, Wilhelm — 587.
 Pfeiffer, Ed.— 192.
 Pfund — 372.
 Phelps, Edward J.— 186.
 Philippovich, Eugen — 29, 353,
 746.
 Pietari I Suuri — 713.
 Pilant, Paul — 194.
 Pinner, Felix — 149, 152.
 Pinon, René — 192, 510.
 Plehanov, G. V.— 4, 16, 252, 303,
 729, 750, 752.
 Plehn, Hans — 479, 480.
 Plenge, Johann — 17, 48.
 Pogodin, M. P.— 511.
 Pohle, Ludwig — 346.
 Pohler, J.— 758.
 Pokrovski, M. N.— 512.
 Polly, A.— 761.
 Poorter — 194.
 Posadowsky — 534
 Powell, Ellis Thomas — 263.
 Prado — 761.
 Prion, W.— 347.
 Prokopovitsh, S. N.— 108.
 Proudhon, Pierre Joseph — 515.
- Q
- Quadflieg, Franz — 658, 662.
 Quaintance — 17.
 Quelch, H.— 362, 578.
- R
- Radek, K. B.— 361, 744.
 Raffalovich, Arthur — 25, 68.
 Raffard, Jean — 191.
 Raky, Anton — 357.
 Raleigh, Walter — 648.
 Ramus, Pierre — 575.
 Rappard, W. E.— 744, 761.
 Rathenau, Emil — 58.
 Rathenau, Kurt — 25, 45.
 Raunig, A. G.— 51.
 Ravesteijn, W.— 3, 6.
 Redslob, Robert — 178, 222.
 Reeve, S. A.— 758.
 Reichlen — 25.
 Reinsch, P. S.— 182.
 Renaudel, Pierre — 293.
 Renault, Charles — 24.
 Renner, Karl — 560, 583, 599, 600,
 752, 754.
 Reventlow, Ernst — 658.
 Revere, C. T.— 180, 181.
 Reyer, E.— 26.
 Rheinbaben, Georg — 337.
 Rhodes, Cecil — 43, 436, 442, 684.
 Ricardo, David — 353.
 Richelieu, A. J.— 595.
 Ried, Max — 761.
 Riedler, A.— 25.
 Riesser, Jacob — 14, 30, 61, 68,
 113, 121, 134, 138, 176, 206,
 207, 208, 209, 210, 214, 215,
 217, 250, 251, 268, 311, 319,
 321, 322, 323, 325, 327, 328,
 331, 335, 337, 338, 341, 342,
 345, 346, 347, 349, 355.
 Rifat, M. M.— 756, 757.
 Rjazanov, D. B.— 578.
 Rockefeller — 145, 155, 393.
 Rogers, James E. T.— 24.
 Rohrbach, Paul — 239, 526, 551,
 664.
 Roloff, Gustav — 507, 758.
 Roosevelt, Theodore — 188, 297,
 393.
 Rosebery, Archibald F.— 631.
 Rosendorff, Richard — 348.
 Rosenhagen, Gustav — 590.
 Ross, Ronald — 547.
 Rothschild — 145, 345, 555, 631,
 759.
 Rothschild, Ernst — 195.
 Rothstein, Th. A.— 364, 578.
 Rouir — 509.
 Rousiers, Pol — 188.
 Ruedorffer, J. J.— 526, 535.
 Ruhland, Gustav — 51.

Ruppel, Willi — 10.
 Russel — 142.
 Russel, John — 632.
 Russier, Henri — 6, 178, 203.
 Russkin, John — 762.
 Ruttmann, W.— 757.
 Rüegg, A.— 260.
 Rühle, Otto — 571, 749, 754.
 Rödlich — 758.

S

Saburov, P. A.— 511.
 Saenger, S.— 184.
 Saint-Simon, Claude Henri — 32,
 33, 215, 217, 562, 624, 759.
 Sale, Charles V.— 352, 381.
 Samuel — 145.
 Sanders, W. S.— 262.
 Sartorius von Waltershausen,
 August — 211, 213, 268, 526,
 551.
 Sattler, Heinrich — 347.
 Saucke, A.— 346.
 Sayous — 47.
 Schachner, Robert — 192.
 Scheidemann, Philipp — 491, 530,
 586.
 Scherif, S.— 757.
 Schiavi — 574.
 Schiemann, Theodor — 195.
 Schierbrand, W.— 188.
 Schilder, Sigmund — 3, 15, 48, 70,
 80, 213, 266.
 Schippel, Max — 574, 611.
 Schlüter, Hermann — 492.
 Schmidt-Weißenfels, C.— 555.
 Schmitz, Oskar — 507.
 Schmoller, Gustav — 163, 353,
 562, 563, 667.
 Schneeberger, O.— 617, 618, 619.
 Schneider, Karl — 192.
 Schnitzler, Arthur — 259.
 Schubart, Hartwig — 179.
 Schultze, Ernst — 308.
 Schulze, Arthur — 251.
 Schulze-Gaevernitz, Gerhart — 3,
 4, 17, 29; 31, 34, 38, 41, 199,
 210, 213, 215, 314, 359, 418,
 426, 427, 440, 442, 605.
 Schumacher, Heinrich — 346.
 Schumann, Fritz — 251.
 Schumpeter, Joseph — 48, 49.
 Schuster, Felix — 350.
 Schuyler, Eugene — 24.
 Schwab, Charles Michael — 30,
 205, 393.
 Schwabe, Kurt — 50.
 Schwarz, Michael — 550.
 Schwarz, O.— 18, 443.
 Schwerdt, P.— 573.
 Schwiedland, Eugen — 68.
 Schwob, Maurice — 17, 193.
 Schücking, Walther — 252.
 Schüler, Wilhelm — 544.
 Schär, Johann Friedrich — 251,
 252.
 Schön, Joseph — 544.
 Schönemann — 710.
 Schönfeld — 162.
 Schönlank, Bruno — 45.
 Seddon, Richard John — 517.
 Sée, Paul — 188.
 Seeley, John Robert — 236, 238,
 642, 648, 760.
 Seillière, Ernest — 180, 188.
 Sembat, Marcel — 295, 418.
 Semkovski, S. J.— 734, 735.
 Sering, Max — 666.
 Seubert, Rudolf — 49, 130.
 Shadwell — 14.
 Shaw, George Bernard — 239.
 Siegfried, André — 479, 516.
 Siegwart, George — 563.
 Siemens, Georg — 35.
 Siemens, Werner — 555.
 Sieveking, Heinrich — 757.
 Sievers, Wilhelm — 203.
 Sinclair, Upton — 252.
 Skelton, Oscar Douglas — 761.
 Skobelev, M. I.— 754.
 Smith, Oberlin — 130.
 Soloveitshik — 97.
 Sombart, Werner — 26, 29, 70, 346,
 353.
 Sorge, Friedrich Albert — 603, 607,
 759.
 Spectator — *ks.* Nahimson, M. I.
 Speyer, Edgar — 251, 350.
 Spicker, Gideon — 5.
 Staudinger, Franz — 252.
 Stauß, Emil Georg — 63.
 Stead, William Thomas — 188.
 Steffen, Gustaf Fredrik — 234, 239.

Stelger, J.— 10.
 Steinbach, Rudolf — 348.
 Steinmann-Bucher, A.— 163, 346.
 Steller — 47.
 Stern, Robert — 10.
 Stillech, Oskar — 4, 17, 26, 47, 49,
 148, 209, 354.
 Stinnes, Hugo — 194, 202, 324.
 Strasser, J.— 762.
 Straus, Walter — 195.
 Stroh, Wilhelm — 762.
 Strupp, Karl — 762.
 Struve, P. B.— 512.
 Studenitz — 758.
 Stumm — 174.
 Sundbärg — 458.
 Sun Jat-sen — 543, 544.
 Supan, Alexander — 203, 216, 264,
 272, 274, 275.
 Suter, J.— 758.
 Swift, Morrison Isaac — 24.

T

Tafel, Paul — 48, 88, 91, 206.
 Tardieu, André — 508, 509.
 Taylor, Frederick Winslow — 14,
 49, 126, 130, 131, 132, 215, 217,
 260.
 Tecklenburg, Adolf — 567.
 Terrier, Auguste — 191.
 Testis — 17, 160, 189.
 Thalheimer, August — 572, 744.
 Théry, Edmond — 17, 117, 118, 178,
 179, 189, 192, 211, 240, 346, 350.
 Thierry — 441.
 Thomas, Albert — 295.
 Thomas, H.— 490, 491, 492.
 Thomas, Sidney Gilchrist — 162,
 261.
 Thompson, Sandford E.— 128.
 Thyssen, August — 134, 147, 173,
 174, 194, 324.
 Tirpitz, Alfred — 630.
 Tjuttshev, F.— 511.
 Tkatshev, P. N.— 489.
 Tonnelat, Ernest — 178, 219.
 Tooke, Thomas — 311.
 Toussenel, T.— 201.
 Townsend, Meredith — 441.
 Treitschke, Heinrich — 200, 376.
 Trescher, Erich — 80.

Trietsch, David — 308.
 Troeltsch, W.— 259.
 Trotski (Bronstein), L. D.— 16,
 599, 600, 749.
 Trubetskoi, G. N.— 239, 512.
 Trubetskoi, J. N.— 512.
 Tschierschky, Siegfried — 15, 22,
 49, 171, 215.
 Tshheidze, N. S.— 754.
 Tugan-Baranovski, M. I.— 314.
 Tyszka, Carl — 738.

U

Uhde-Bernays, Hermann — 260.
 Uhlmann, Franz — 762.
 Uhry, Jules — 762.
 Uhtomski, E. E.— 665.
 Ulbricht, Edmund — 560, 590.
 Unold, J.— 567.
 Usher, Roland G.— 194, 745.

V

Wagner, Adolph — 347.
 Wagon, Ed.— 347.
 Wahl, Maurice — 203, 210, 215.
 Vaillant, Edouard — 422, 606.
 Waldecker — 225.
 Waleffe, M.— 424.
 Walford — 558.
 Vallaux, Camille — 25.
 Wallich, Paul — 49, 120.
 Wallichs, Adolf — 126, 128, 130.
 Walling, William English — 251.
 Walter, E.— 575.
 Walz-Eidenbenz, Fritz — 762.
 Vambéry, H.— 522.
 Vandervelde, Emile — 4, 752.
 Wardle, G. J.— 262.
 Varga, Eugen — 361, 726.
 Warneck, Gustav — 507.
 Warschauer, Otto — 47, 346, 347.
 Webb, August — 119.
 Weber, Adolf — 47, 347.
 Wegener, Georg — 479, 480.
 Weill, G.— 734.
 Weitting, Wilhelm — 624.
 Wellington, Arthur W.— 641.
 Wells, H. G.— 183.
 Welschinger, Henri — 299.
 Wen — 522.

Wenger, Léon — 195.
Veritas — 252.
Werner, G. — 3, 7, 147.
Werner, Reinhold — 679.
Wesemeyer — 572.
Westcott — 440.
Vetter, Theodor — 762.
Weulersse, Georges — 188.
Weyermann, Moriz Rudolf — 44.
White, Andrew Dickson — 762.
White, B. — 14.
Viallate, A. — 24.
Wick, Wilhelm — 349.
Wiedenfeld, Kurt — 726.
Viëtor, Wilhelm — 757.
Wiewiórowski, S. — 40.
Vigilant — 183.
Vilhelm I (Saksan keisari) — 670, 681.
Vilhelm II — 186, 421, 686, 688, 690, 692, 757.
Wilson, Woodrow — 613.
Winkelblech, Karl Georg (Marlo) — 759.
Winnig, August — 302, 490.
Vinogradoff, P. — 258.
Winstow, E. — 188.
Wirth, Albrecht — 479, 493, 507.
Withers, Hartley — 29, 183.
Witte, S. J. — 110.
Wittig, L. — 758.
Voelcker, Henry — 40, 347, 348.
Vogelstein, Theodor — 3, 15, 45, 48, 49, 50, 204, 206, 207.

Wolf, Emil — 355.
Wolf, Julius — 50, 201.
Wolffheim, Fritz — 489.
Vosberg-Rekow, Max — 544.
Wossner, Kurt — 114.
Wullschlegler — 616.
Völker — 157, 162, 173.

Y

Übersberger, Hans — 511, 762.
York von Wartenburg, Max — 522.
Younghusband, Francis — 441.
Youngman, Anna — 762.

Z

Zak, A. N. — 225.
Zalevski, K. — 16.
Zart, A. — 260.
Zetkin, Clara — 491, 744.
Ziekursch — 757.
Zilliacus, K. — 762.
Zimmermann — 68.
Zimmermann, Alfred — 507.
Zollinger, Walter — 49, 121, 122, 123, 209, 366.

Ö

Öchelhäuser, W. — 25.

SISÄLTÖ

Esipuhe	IX
IMPERIALISMI-VIHKOT	
„ <i>α</i> ” („ <i>alfa</i> ”) VIHKO	3—47
Sisältö	3
Alustelma artikkeliin taistelusta „suota” vastaan (<i>merkintöjä kautskylaisuudesta</i>)	4
Kirjallisuusviitteitä	5
Ravesteijn Balkanin ongelmasta	6
Werner keskittymisestä Ruhrin vuoriteollisuudessa	7
Meyer (pääoman sijoitus) ja kirjallisuusviitteitä	9
Liefmann Frankfurtin metallikaupasta	10
Porvarilliset oppineet taistelusta imperialismia vastaan	12
Moride. „Toiminimet haaraosastoineen”	13
Kirjallisuusviitteitä	14
Schilder. „Maailmantalouden arkiston” 5. osa	15
Merkintöjä „Nashe Slovoista”	16
Kirjallisuusviitteitä	16
Osakeyhtiöiden pääomien määrät	18
Kestner. „Järjestymispakko”	18
Wieniläinen „Työväenlehti” Wienin pankeista	22
„Amerikan akatemian annaalit”	22
Kirjallisuusviitteitä	24
Stillich. „Raha ja pankkitoimi”	26
Liefmann. „Kartellit ja trustit”	29
„Yhteiskuntatalouden perusteista”	31
„ <i>β</i> ” („ <i>beta</i> ”) VIHKO	48—177
Sisältö	48
Dietzel, Schumpeter, Vogelstein	49
Kirjallisuusviitteitä	50

Otteita „Die Bank” aikakauslehdessä	51
Kirjallisuusviitteitä	68
Arvopaperitilastoa	68
Grunzel. „Kauppa-, maksu- ja taloustase”	70
Schilder. „Maailmantalouden kehitystendenssit”, I osa	70
Hildebrand. „Teollisuuden etc.”	85
P. Tafel. „Pohjois-Amerikan trustit etc.”	88
Huomautus K. Kautskysta versus imperialismi	91
E. Agahd. „Suurpankit ja maailmanmarkkinat”	92
Ballod. Tilastoa	111
Otto. Saksalaiset pankit valtameren toisella puolen	112
Diouritch. Saksalaisten pankkien ekspansio ulkomailla	113
Kaufmann. Ranskan pankit	116
Hegemann. Ranskan pankit	118
Hulftegger. „Englannin pankki”	119
Jaffé. Englannin pankit	119
Mehrens. Ranskan pankit	120
Wallich. Saksan pankkien keskittyminen	120
Zollinger (kansainvälinen tase) ja Neymarck	121
Taylor. „Liikkeen johto”	126
Seubert. „Taylorin järjestelmän käytännöstä”	130
Gilbreth. „Liikkeen tutkiminen”	132
Jeidels. „Saksalaisten suurpankkien suhde teollisuuteen”	134
Stillich ja „Maailmantalous”. Kirjoitus	148
Otteita „Die Bank” aikakauslehdessä	149
Huomautuksia ((finanssipääomasta yleensä))	169
Tschierschky. „Kartelli ja trusti”	171
Heymann. „Sekatuotantolaitokset”	172
Imperialismikysymykseen	175
„γ” („gamma”) VIIKO	178—233
Sisältö	178
Hoening. „Saksan sotalaitoksen taloudellinen merkitys”	178
Théry. „Taloudellinen Eurooppa”	179
Montesquioun ja Estèven teoksia ja Revere'in artikkelia koskevia huomautuksia	180
Lescure. „Säästötalletukset Ranskassa”	181
Hishida. „Japanin kansainvälinen suurvaltta-asema”	182
Kirjallisuusviitteitä englantilaisista teoksista ja „Conradin vuosikirjoista”	183

Patouillet. „Amerikan imperialismi”	184
Amerikan imperialismia koskevia Patouillet'n kirjallisuusviitteitä	187
Moos. „Ranskan luottolaitokset ja Ranskan ja Englannin ulkomaiset pääomansijoitukset”	189
Kouznietsow. „Sivistys- ja kielitaistelu Keski-Aasiassa”	190
Uutta kirjallisuutta „Conradin vuosikirjoista”	191
Louis Bruneau. „Saksa Ranskassa”	193
Kirjallisuusviitteitä „Vuosikirjoista” (Conradin)	194
Lysis. „Finanssioligarkiaa vastaan Ranskassa”	195
Macrostyn, Baumgartenin ja Meszlényn sekä Berglundin teoksia koskevia huomautuksia	197
Hubert. „Saksan aktiivisuus”	198
Bérard. „Englanti ja imperialismi”	199
Lair. „Saksan imperialismi”	200
Briefs. „Spriikartelli”	201
Goldschmidt. „Saksan kivihilliteollisuuden keskittymisestä”	202
Russier. „Oseanian jako”	203
Vogelstein. „Nykyaikaisen suurteollisuuden kapitalistiset organisaatiomuodot”	204
„Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena” kirjan jäsenys	206
Lisäyksiä kirjan jäsennykseen	215
Kirjan eri lukujen jäsennyksiä	216
Kirjan yleinen jäsennyys ja sisällysvariantteja	217
Tonnelat. „Saksan ekspansio Euroopan ulkopuolella”	219
Driault. „Valtiollisia ja yhteiskunnallisia probleemeja”	220
Colson. „Talouden elimistö ja yhteiskunnan sekasorto”	221
Redslob. „Riippuvaisuussuhteessa olevat maat”	222
Artikkeleista „'Aseistariisuutumisen' -tunnuksesta” ja „Proletaarisen vallankumouksen sotilaallinen ohjelma”	223
Zakin kirjasta „Saksalaisten ja saksalaisen pääoman osallistuminen Venäjän teollisuuteen”	225
Paul Louis. „Essee imperialismista”	226
Hill. „Euroopan kansainväliseen kehitykseen liittyvän diplomatian historia”	228
Morris. „Kolonisaation historia”	228
„δ” („delta”) VIHKO	234—249
Sisältö	234
Steffen. „Maailmansota ja imperialismi”	234

Oppenheimer. „Englannin imperialismi”	240
Henger. „Ranskalaiset pääomansijoitukset”	240
Kautsky 1914 ja 1915 (imperialismista, sodasta ja sosialidemokratiasta)	241
Ischchanian. „Ulkomaiset ainekset Venäjän kansantaloudessa”	247
Pannekoek. „Valtion menojen kattamisongelma ja imperialismi”	247
„e” („epsilon”) VIHKO	250—263
Sisältö	250
Pääomia ulkomailla	250
Ulkomaiset pääomat: Arndt	251
Kirjallisuutta	251
„The Economist” sodasta	252
Sosialipatrioottien perusteluja	252
„The Daily Telegraph”, marraskuun 17 pnä 1914	253
Sotaan osallistuvien ja osallistumattomien maiden asukasluku ja pinta-ala	254
„The Economist” sodasta ja „Daily Telegraph”	255
Bibliografisia muistiinpanoja ja kirjallisuusviitteitä	259
Hiili ja rauta	260
Trade unionien johtomiehet	261
„z” („zeta”) VIHKO	264—301
Sisältö	264
Harms. „Maailmantalous”	264
Supan. „Euroopan valtioiden siirtomaiden alueellinen kehitys” ja Otto Hübnerin „Maantieteelliset tilastotaulukot”	272
Molemmipuolisia syytöksiä	284
„Kirjoituksia tekniikasta”	285
Junius. „Sosialidemokratian kriisi”	286
„Sosialistit ja rauha”	292
„Le Temps” lehden kirjoituksista	293
Brauer saksalaisista etwa „tappiontoivojista”	293
„Le Tempsin” artikkeleista ja kirjoituksista	295
Artikkeli „Amerikkalaiset sotatarvikkeiden hankkijat”	296
„The Daily Telegraph”, 22. ja 23. huhtikuuta 1915	297
„Der Tag” lehdessä julkaistut Hugo Böttgerin artikkelit	298

„The Economist” lehden artikkeli „Sodan tarkoitukset”	299
„Genèven lehti”, 7. huhtikuuta 1915	299
Lloyd George neljästä miljardista punnasta	300
„ <i>η</i> ” („ <i>eta</i> ”) VIHKO	302—310
Sisältö	302
K. Kautsky. „Kansallisvaltio etc.”	302
Lensch. „Saksan sosialidemokratia ja maailmansota”	303
O. B:n artikkeli „Euroopan valtioliittoko?”	307
Finanssipääoma Venäjällä	308
Sotaa käsittelevä Barronin kirja	309
Lenz nykyisestä sodasta	310
„ <i>θ</i> ” („ <i>theta</i> ”) VIHKO	311—351
Sisältö	311
Hilferding. „Finanssipääoma”	311
Sähkötrusti	316
Emitointitilastoa	319
Riesser. „Saksan suurpankit ja niiden keskittyminen”	321
„ <i>ι</i> ” („ <i>iota</i> ”) VIHKO	352—384
Sisältö	352
Liefmann. „Osake- ja rahoitusyhtiöt”	352
„Die Neue Zeit”, 1911 (sodasta NB) ja 1912 (muun muassa Euroopan Yhdysvalloista)	361
„Finanssi-arkisto”: 1915	365
Emitointitilastoa. Eggenschwyler. Crohn (Argentiinasta)	366
Walter Zollinger. „Kansainvälisten arvonsiirtojen bilanssi”	366
Calmes. „Uusin kirjallisuus pääomansijoituksesta”	367
Paishin artikkeli „Kuninkaallisen tilastoyhdistyksen aikakauslehdessä”. Tammikuu 1911	368
Mühlhaupt. „Maitokartelli”	371
Kapitalistien liitot sodasta	375
Crammond. Englanti ja Saksa	378
Sale. Japani versus Englanti	381
Artikkeli „Euroopan finanssisopimukset ja sotavelat”	384

„x” („kappa”) VIHKO	385—417
J. A. Hobson. „Imperialismi”	385
„λ” („lambda”) VIHKO	418—442
Sisältö	418
Sembat. „Saatte kuninkaan, ellette turvaa rauhaa”	418
Luettelo Schulze-Gaevernitzin kirjasta „Brittiläinen imperialismi” otetuista lainauksista	426
Schulze-Gaevernitz. „Brittiläinen imperialismi”	427
„μ” („my”) VIHKO	443—478
Sisältö	443
Schwarz. „Suurvaltojen finanssijärjestelmät”	443
„Vorwärts” n:o 103, 13. huhtikuuta 1916	444
Calwer. „Johdatus maailmantalouteen”	446
„Kansainvälisen tilastoinstituutin bulletiini”	449
Bartholomew. „Maailmankaupan atlas”	450
„Vilja maailman tavaravaihdossa”	456
Rautatiet	466
Aikakausjulkaisu „Die Bank”	473
Rautateitä koskevaan laskelmaan	474
„ν” („ny”) VIHKO	479—525
Sisältö	479
„Maailmanpoliittinen katsaus”	479
Plehn. „Maailmanpolitiikka”	480
Wegener. „Nykyinen Intia”	480
Engels. „Voiko Eurooppa aseistariisuutua?”	482
Marx. „Paljastuksia Kölnin kommunistijutusta” ja Engelsin johdanto	486
Engels. „Kansainvälisiä aiheita käsitteleviä kirjoituksia 'Volksstaat' lehdestä”	486
Esipuhe 1894	487
„Bakuninilaiset työssä”	487
„Puolalaisten julistus”	487
„Venäjän sosiaalikysemyksestä”	488
Laufenberg. „Organisaatio, sota ja kritiikki”	489
Wirth. „Nykyajan maailmanhistoria”	493
Taulukko: Siirtomaavaltaukset ja sodat	494

Nuoregyptiläisten kongressi	508
Tardieu. „Ranska ja liitot”	508
Mévil. „Frankfurtin rauhasta Algecirasin konferenssiin”	510
„Politiikan käsikirja”	510
„Saksa ja maailmansota”	511
Franke. „Suurvallat Itä-Aasiassa”	512
Oncken. „Sodan esihistoriaa”	513
Adler. „Imperialistista sosiaalipolitiikkaa”	514
Siegfried. „Uusi Seelanti”	516
Hoetzsch. „Venäjän Turkestan”	518
Kiinan sosialistinen liike	522
Nahas. „Egyptiläisen fellahin taloudellinen ja sosiaalinen asema”	522
„Die Neue Zeit”, XXX, 1	523
Kautsky. „Joukkojen toiminta”	523
Link. „Ovatko säästöpankit hyväntekeväisyyslaitoksia?”	523
Valtioiden väestöä koskevia laskelmia	523
„ξ” („ksi”) VIHKO	526—559
Sisältö	526
Otteita sanomalehdistä	526
Bernhardi. „Saksa ja tuleva sota”	530
Ruedorffer. „Nykyisen maailmanpolitiikan peruspiirteet”	535
Mackay. „Kiina, keskivälin tasavalta. Sen ongelmat ja näköalat”	543
Lucas. „Suuri Rooma ja Suuri Britannia”	547
Belger. „Sosialidemokratia sodan jälkeen”	549
Rohrbach. „Miksi tämä on saksalaisten sotaa!”	551
Waltershausen. „Pääomien ulkomaille sijoittamisen kansantaloudellinen järjestelmä”	551
Hennig. „Maailman liikenneyhteydet”	556
Helfferich. „Saksan kansanvarallisuus”	557
Cromer. „Muinainen ja nykyaikainen imperialismi”	558
„o” („omikron”) VIHKO	560—624
Sisältö	560
„Schmollerin vuosikirja”, 1915, I vihko	562
Marx. Internationalea käsittelevä artikkeli vuodelta 1878. Huomautus kansakuntien itsemääräämisestä	563

Baselin manifesti ja Chemnitzin päätöslauselma	564
Aikakauslehti „Yhdenvertaisuus”, 5. elokuuta 1914	565
„Sota sodalle”	565
„Proletaarinaiset, olkaa valmiina!”	565
„Poliittinen katsaus”	566
Delbrück. „Hallitus ja kansan tahto”	567
„Kansan ääni” (Chemnitz)	569
„Kumpaakin Juniusta vastaan”	569
„Aivan oikein”	570
„Bremenin Kansalaislehti”	571
„SIS ja 'Internationale'-ryhmä”	571
Henke. „Ei ole yhtäläistä, mutta samaa”	573
„Vielä muuan bremeniläinen julkaisu”	573
Miliisiä koskevaa kirjallisuutta	573
Lensch miliisistä (1912)	575
Engels Englannin työväenluokasta	575
Bürkli. „Sotalaitoksemme demokratisointi”	576
Kautsky 1910 ja 1912	576
Kautsky. „Kööpenhaminan kongressi”	576
Kautsky. „Vielä kerran aseistariisunnasta”	577
Kautsky uskonnosta	577
Amerikan sosialistit ja neekerit	577
Kirjallisuusviitteitä	578
Belfort-Bax imperialismista (1900)	578
Debsistä	579
Sveitsin italialaiset ja puolalaiset työläiset	580
Kanadan työväenliike	580
Lissagaray. „Vuoden 1871 kommuunin historia”	581
Monopolit ja tekniikka	581
Lensch. „Sosialidemokratia, sen loppu ja menestys”	582
Perrin de Boussac. „Siirtomaa-armeijasta” ja „Työn bibliografia”	585
Chemnitzin „Kansan ääni”	585
„Puolueen pettäminen on maanpetos”	585
„Leipzigin Kansanlehti”	587
Puolueasioita	587
Marx Ranskan vapaussodasta (I. 1871), Irlannista, tulevasta sodasta (v. 1874)	589
Ulbricht. Kansallisuudet ja imperialismi	590
Uuden historian „kaudet”	598
Aikakausjulkaisu „Taistelu”	598

Adler ja Renner	598
Hilferding (kautskylaisia katsomuksia)	600
Engels ja Marx Englannin työläisistä	602
Kautsky. „Patriotismi, sota ja sosialidemokratia”	604
Bauer. „Kansallisuuskysymys ja sosialidemokratia”	604
Grumbach. „Zimmerwaldin-Kienthalin hairahdus”	606
Engels. Kirjeitä Sorgelle	607
Aikakauslehti „Kello”	609
Ernst Heilmann. „Kiistan olemus”	609
W. Liebknecht ja Marx. (Kirje W. Liebknechtille vuodelta 1878)	611
Japanilaiset ja Amerikan työläisten shovinismi	613
Greulich ja „Grütlianer”	614
Greulich. „Avoin kirje Hottingenin Grütli-liitolle”	614
„Kiviä leivän asemesta!”	615
„Periaatteellisesti eriävää arvostelua”	615
„Välillämme ei ole mitään periaatteellista erimielisyyttä!”	616
„Nationalistiset akanat’ erotetaan ’internationaalista sosialistisista nisuista’”	616
„Esitelmän teesit”	616
„Ulkomaalaisten kansalaistaminen”	616
„Puolueko vai Grütli-liitto?”	617
„Ammattiyhdistykset ja sotilaskysymys”	617
„Sveitsin metallityöläisten lehti”	618
E. Th. „Katsaus”	618
„Katsaus. (Toinen näkökanta)”	619
„Uusi Reinin lehti”	619
Saint-Simonin lausunto	624
„BRAILSFORD” VIHKO	625—641
Sisältö	625
Brailsford. „Teräksen ja kullan sota”	625
„MARXILAISSUUS JA IMPERIALISMI” VIHKO	642—657
Sisältö	642
Mehring. „Uusia elämäkerrallisia tietoja Marxista ja Engelsistä”	642
„Ulkomaalaiset palkkojen polkijat ja Internationalen suhde heihin”	646

Seeley. „Englannin ekspansio”.....	648
P. Dehn. „Saksan siirtoma- ja maailmanpolitiikasta”	651
„IMPERIALISMI” VIHKO	658—669
Sisältö	658
Reventlow. „Saksan ulkopoliittika 1888—1913”	658
Kautsky. „Sosialismi ja siirtomaapoliittika”	659
Engels. Vuoden 1882 syyskuun 12:ntena päivätty kirje	660
Quadflieg. „Venäjän valloituspolitiikka 1774—1914”	662
„EGELHAAF” VIHKO	670—696
Egelhaaf. „Uusimman ajan historia”	670
Tärkeimmät taitekohdat suurvaltojen kansainvälisessä politiikassa vuosien 1870—1871 jälkeen	675
Likipitäinen tiivistelmä vuoden 1870 jälkeisistä maail- manhistorian tapahtumista ((Egelhaafin ja muiden lähdeostien mukaan)).....	678
Taulukon „Likipitäinen tiivistelmä vuoden 1870 jälkei- sistä maailmanhistorian tapahtumista” alustava jäsen- nys	696
VIHKOSTA „ITÄVALLAN MAATALOUSTILASTOA” YNNÄ MUUTA	697—709
Siirtomaiden jakautuminen imperialististen valtioiden kesken.....	697
VIHKO PERSIAA KOSKEVAA AINEISTOA	710—720
Sisältö.....	710
Demorgny. „Persian-kysymys ja sota”	710
Jaeger. „Persia ja Persian-kysymys”	713
ERINÄISIÄ MUISTIINPANOJA VUOSILTA 1912—1916.....	721—762
Syndikaatteja käsittelevän artikkelin jäsenitys	723
Vuoriöljyn tuotanto ja hinnat Amerikassa	724
Bebel Saksan ja Venäjän sodasta	725
„Die Neue Zeit”, 1912/1913	726
Kirjoitus: Oman maan tappiosta imperialistisessa sodassa	726
Esitelmään „Imperialismi ja kansakuntien itsemäärää- misoikeus”	727

Kansallisuuskysymykseen	727
Alustava jäsenys	728
Teesit	730
Imperialismi ja kansakuntien itsemääräämisoikeus (konsepti)	731
I Taloudelliselta kannalta	731
II Historialliselta kannalta	732
III Poliittiselta kannalta	732
IV Valtioiden rajojen kannalta	732
V Proletariaatin kansainvälisen luokkataistelun kannalta	733
VI „Käytännöllinen toteuttamismahdollisuus”	733
VII Sotilaalliselta kannalta	733
VIII Taistelu sosialishovinismia vastaan	734
IX Vertaus avioeroon	734
X Weillin tapaus	734
XI Liberaalisen porvariston suhde	734
XII VSDTP:n kokemus	734
XIII Marxin ja Engelsin esimerkki	735
XIV „Zimmerwaldin vasemmiston” „formula”	735
E. Corradini. „Italialaista nationalismia”	735
Nitti. „Ulkomainen pääoma Italiassa”	736
R. Liefmann. „Lähentääkö sota meitä sosialismiin?”	736
„Conradin vuosikirjat” 1915, 2. vihko. Elokuu	738
„Sosiaalipoliittisen yhdistyksen kirjoituksia”	738
Hyvä kokoelma vertailtavia numerotietoja	740
„Sosiali-imperialismi ja vasemmistoradikalismi”	744
E. Rappard. „Kansalliseen sopimukseen”	744
A. B. Hart. „Monroen oppi”	745
Eug. Philippovich. „Monopolit”	746
„Genèven lehti”, huhtikuun 18 pnä 1916	746
Kalin kulutus eri maissa	746
„Yhteiskuntatieteellinen ja yhteiskuntapoliittinen ar- kisto”	747
Artikkeliin „Imperialismi ja sosialistisen liikkeen hajaannus”	748
Jäsenys	748
Imperialismin määrittelyyn	749
Jäsenysvariantti	749
Leuthner. „Venäläinen kansanimperialismi”	750
Muistiinpanoja „Gazeta Robotniczan” „Imperialismia ja kansallisuussortoa koskevista teeseistä”	750

Imperialismi ja suhtautuminen siihen	752
Kautskylaisuutta koskevan artikkelin jäsenitys	753
Katkelma artikkelista	755
Kirjallisuusluetteloita	755
Zürichin kantoninkirjaston tilauskortteja	759
<i>Huomautuksia</i>	763—790
<i>V. I. Leninin siteeraaman kirjallisuuden hakemisto</i>	791—821
<i>Nimihakemisto</i>	822—834

KUVAT

V. I. Lenin.— 1917	XVIII—1
„β” („beta”) vihkon 107. sivu	48—49
„γ” („gamma”) vihkon 30. ja 31. sivu	208—209
„ζ” („zeta”) vihkon 3. sivu	268—269
„ξ” („ksi”) vihkon 20. sivu	541
